

64.

396
6132

~~64~~

UNIVERSITY OF
VIRGINIA

UVA.BSCH

~~Ad.~~

50 OPERVM GALENI
TOMVS SEPTIMVS QVI
EXTRA ORDINEM CLASSIVM SVNT LI-
BROS COMPLECTENS: QVORVM COGNITIO POST
adipiam reliquarum exercitationem arti colophonem & uer-
luzi manum superaddidit extrinsecam.

BASILEAE M^o D^o XLII°

LIBRI EXTRA ORDINEM
CLASSVM.

- G**alenus in Aphorismos Hippocratis libri septem, olim à Nicolao Leoniceo translatus, nuper autem ex plurium antiquorum codicum collatione à Jul. Martiano Rota diligentissime recogniti. Columna 5
- Adversus Lycum. Quòd nihil in eo aphorismo Hippocrates peccavit, cuius initium est, Qui crescit plurimum habent caloris insanit, liber. Julio Alexandrino Tendentino interprete. 218
- Contra ea quae à Iuliano in Hippocratis aphorismos dicta sunt, liber, eodem Julio Alexandrino interprete. 249
- Linguae Hippocratis expositio, Mario Nicolio Brisellensi interprete. 265.

CL. GALENI IN APHORIS- SMOS HIPPOCRATIS LIBRI SEPTEM

QVOS A NICOLAO LEONICENO TRANSLATOS

Iul. Martinus Roranuper e complanibus graecis
codicibus illustravit.

LIBER PRIMVS.

ITA BRIVIS. ars
longa, occasio praecipua
experimentum periculo-
sum, iudicium difficile.
Nec solum seipsum praes-
tare oportet oportu-
na facientem, sed & a-
grum, & assidentes, &
exterius.

Hanc orationem, siue uniuslibi applicemus, siue
plures, esse procommum totius operis, pro con-
fesso habetur apud omnes scire eius expolitores.
Quid vero sibi Hippocrates uolens, nisi utendum
procomio cessaret, non parum sententia ambigunt.
Fortasse ideo seipsum inuenimus, si singulas oratio-
nis partes prius diligenter considerauerimus. Quod
quidem igitur vitam dixerit, breuem artis compar-
ationem, omnibus libri expositionibus esse manifestam.
Artem uero ipsam hae ratione arbitror legem esse
firmam, quatenus omnium scire operationum par-
ticularium occasione non momentum, sed
illud difficile cognoscendum, ut uero non tam pos-
sit agnosceri, nisi qui diuina haec fuerit exercitatus.
At cum duo sint instrumta ad artes inueniendas
necessaria, experimentum, & ex ratione iudicium,
illud quidem periculosum est, hoc autem haudqua-
quam facile exiit, immo si quid aliud maximam
habet difficultatem. Est igitur occasio praecipua, quia
materia circa qua uersatur ars, continetur. Cog-
nas liquidem nostrum ualde mutationibus obno-
xium est, nec in causis externis tantum, sed ab in-
ternis etiam facillime alteratur. Experimentum uero
periculosum est, propter materiae dignitatem,
non propter transmutationis facilitatem: haec enim
in momentanea occasione continentur. Iudicium uero
si quis (ut ego assero) pro ratione accipiat, li-
quet ipsam esse difficillimam, cum ad hoc usque qui
ambigunt permanserit. Si uero (ut nonnulli qui se
ab experientia Empiricos nominant, opinantur)
per iudicium intelligat eorum quae ex experientia
essentiae, de iudicationem: sic quoque non eis obicit
rae uis restituta difficilis. Sed auctor libri est
Dogmaticum in hoc esse debere commentationem.
Primum itaque procomium particula ad hoc usque locum
terminatur. Secundum autem sentit, non pronun-
tiant similes, sed considerant. Nec solum seipsum praes-
tare oportet opportuna facientem, sed & agrum,
& assidentes, & exterius. Quam uerborum tu-

alis exiit, si debet exquirere, & examinare uolun-
tatem eorum quae in hoc libro seruauit, non mo-
do seipsum medicum oportet omnia quae conueni-
unt, agere, sed & agrum, & ministrorumque induper
exterius omnia in nullo delinquere. Primum itaque
pars orationis hoc unum caput complectitur: Vis
ita breuis ars longa. Nam reliqua quae sequuntur,
artem esse longam demonstrant. Post hanc secun-
da pars, quoddam ueluti consilium, siue postquam
asserit illi qui librum lecturi sunt, ac de iudicatione.
Sed quidem sibi uult statim in libro principio hoc
serbens, breuem esse uitam, si ad artis magnitudi-
nem conferatur. Nam hoc ipsum indagare, ab in-
tentione proferamus. Sunt itaque nonnulli qui uolunt
id egisse Hippocratem, exhortandi homines gra-
tia ad artem grauius exercendam. Nonnulli con-
tra, dehortandi causa. Quidam ad hunc finem, ut
experiretur atque discerneret eos qui grauior, &
eos qui secus, artem essent exercitatus. Alij uolunt
ipsum causam analitice ob quam oportet scribere
commentationes. Alij adiciunt, aphoristicas. Quid-
dam hoc sermons putant operum causis assignatis,
propter quas haec asserit epichurum. Alij ex quor-
dam causis contingat medicos suo sine frustrari. Et igitur,
ut a praeterea prius in incipiam, nihil uolunt
uidetur nihil consonum alio. Quam enim praes-
tere feret sapientiam, aut quid Hippocrates sententia
dignum, statim circa omnia operum docere uel quae
quodam coniecturalis sit medicina, uel quod eius
frustratur sine, sine hoc sit ex nobis ipsis, sine ex
magnitudine amari. Sed & uerba illa: Nec solum
oportet praesitare seipsum opportuna facientem, sed
& agrum, & assidentes, & exterius, contrarium
omnino demonstrant. Haec enim omnia illi magis
scribere conuenit, qui proficere omnia quae in
libro continentur, esse uera, quibus qui fatetur ob
plurimas causas non formari finem. Neque enim di-
xisset, Oportet autem sed post illa uerba. Vita bre-
uis, ars longa, occasio praecipua, experimentum pe-
riculosum, iudicium difficile haec alia subintulit.
Et medicus ipse etiam delinquit, et argui, & extrin-
secus. Sed non illi qui uult uoluisse ipsam aucto-
ritate lectores in studio medicinae, cum sicut uita es-
se breuem, artem uero longam uidentur nihil con-
uenienter dicere. Nam extrema foret deorsum, si
nihil scribere commentationes, quae possent nisi
quod ipse tradant, simul ab initio statim ad solam
a legendo ea quae scripta sunt, dehortantur etiam ab
arte uisita. Quis autem uoluisse ipsam proficere, ab arte
tate. Qui uero uult uoluisse ipsam homines ad ar-

libri ordo

Tom. 7

21

161111

et in suspensiori studio capellendum excitare (neq[ue] a
 diuina potest tota tempore breui, cum si lon-
 ga pericula) si est aliquid veri dicunt, non tamen
 nihil uidentur uel uiri sententia digni, uel ipsi que
 hoc in libro scribunt, congrua iam proxiomum
 ostenduntur neq[ue] quicquam arbutum hoc ge-
 nus sermone fuisse ab Hippocrate uisum, neu-
 tandi gratia illis qui ad artem accedunt. Verum
 enim est, quod etiam à Platone dicitur, hac maxime
 uia periculum fieri illis animi, qui quatuor artem
 sunt percipiunt, si magis atq[ue] dilucide esse ois per-
 ceptionem ostendamus. Atque hoc neq[ue] per librū
 aliquem, sed per multos sermones agitur, neq[ue]
 nihil congruentius uideatur profecti commentatione:
 siquidem proxiomum oportet ipsi que sunt in libro
 scribenda, celebrare. Nisi forte quis sentiat, omni-
 um librorum primos legendos esse aphorismos,
 atq[ue] ideo Hippocratem in proxiomio commenta-
 rios commone facite uisiteris, aut sermonem;
 uolentem per hunc offendere, non posse unum-
 quemq[ue] suo arbitrio artem dicere medicalem,
 longa cum sit, sed illos tantū quibus suppetat tem-
 pus ad discendum, & natura sint ad hoc aptiores.
 Quod si probabile profecti appareat, hanc tonas
 artis communem esse professionem; neq[ue] illi sunt
 reprehendendi, qui sunt Hippocrati causam uisi
 gnasse, ob quam commentationes scribere oportet.
 Fecit autem & in libro qui de Officio medici
 inscribitur, omnium lectioium commune proxi-
 omium, quem admodum in eiusdem libri exposi-
 tione fuit à nobis ostensum. Illorum itaq[ue] sententia,
 qui uel doctrinam modi, uel certe commentationum
 uisitas causam uolent in proxiomio assignari, mi-
 hi praefertenda uidetur. Nam & forma doctrinæ apho-
 ristica, que omnes rei proprietates breuissimis
 uerbis circumscibat, est illis utilissima, qui uolent
 breui tempore longam artem docere, et scribere
 et commentationes ob id, quod uia si breuis, si ad
 artis magnitudinem contrahat, summam habet
 per omnes alterationes. Nemo enim nestrum
 fuis esse potest ad artem simul & ediscendam &
 abfoluendam sed satis superq[ue] uideri debet, si que
 multorum annorum spatio priores inuenient, po-
 sserit accipientes, atq[ue] his addere aliquid, illam ali-
 quando complecti atq[ue] perficere. Vt enim pro-
 pter illorum altitatem, uel propter unumq[ue] nihil ui-
 det tali esse usus proxiomio, ac si ita scripserit. Quo-
 niam magno ingenio uita excedit hominis, adeo
 ut ab homine quantumuis diligenti ac laborioso
 non possit & inchoari, & ad finem usq[ue] perducit;
 propterea oportet precitū est, que quisq[ue] cognoscat,
 ea mandare licetis, & tradere possentatī commen-
 tationes, que remem dedendum naturā omnem
 dilucide, breuiter, & dilucide interpretent. Quod
 uero ars longa sit, uerba hanc que subsequantur,
 ostendunt: Occasio precepti, experimentum uero
 periculosum, iudicium difficile. Quasi ita dixerit:
 Vita breuis, ars longa: quoniam & occasio pre-
 cepti, & experimentum periculosum, & iudici-
 um difficile. Propter hoc enim & ars longa, quo-

niam occasio agendum in ipsa est admodū pre-
 cepti, hoc est angustissima, & serie incommutata.
 Præterea cum sint duo instrumenta per quæ reme-
 dia inueniantur, ratio & experientia: et quidem
 est periculosa, ratio uero difficilis hoc est, non faci-
 litur cognitiua. Vera autem esse que dicuntur, non est
 difficile potius ostendere. Occasio enim precepti
 est, propter materię fluxum: dico autem corpus,
 quod cōtinue fluxit, & momento temporis transmuta-
 tur. Experimentum autem periculosum est & ip-
 sum, materię ratione. Neq[ue] enim lateres, lunam, li-
 gna, lapides, tegula, cotia, artem medicinalis, ut a-
 litarum, materia sunt, in quibus experiri & exerceri
 multis modis impune licet illi, qui se circa ma-
 teriam exercere, & artem diuina meditari: id
 quod in lignis carpitur, in corpore carpitur facium.
 Ligna siquidem & cetera male tractantem curam
 perire, nullam periculum est: in corpore humano
 illa experiri que non sunt experientia compre-
 hensæ, non est extra periculum, cum mala experientia
 ad totius animi salutem inuenitur, iam uero
 & iudicium, (est autem ratio ipsi iudicium, quæ
 niam per eam que sunt facienda, iudicantur) diffi-
 cile est, nec inuenitur facile, de uero autē iudicio lo-
 quor, atq[ue] hoc secliam multitudine in arte medici-
 nali ostendunt. Neque enim si uenas esse inueni-
 untur faciles, tunc autem qui illam perquisierint,
 unquam in tam repugnans sententia decemissent.
 Empiricus uero non uidetur ratio dici iudicij, sed
 que per experientiam inuenta fuisse, auxilium
 dispensatio. Nam, ut uerum fateamur, & hæc diffi-
 cilis est, nec explorata facilius quando multis reme-
 dijs agrotans adhibitis, absq[ue] unum illorum in
 causa fuisse diiudicat, ut ipse uel deus se habeat,
 uel deserat: quem si forte contrigit, primo dæ-
 misse, deinde uicium fuisse, postea compluribus adhi-
 buisse, deinde chylorem, uel spontaneam uentris
 detractionē habuisse, deinde tales cibos assumpsisse,
 & post hæc omnia sensisse suum mentem uel de-
 trimentum: non facile dicitur est, quidnam eorum
 que circa ipsum facta sunt, aut lauent, aut nocuerit.
 His igitur ex causis omnibus iudicium est dif-
 ficile. Sed iam sermonem totum uo capite colligam.
 Ars quidem est longa, si eam unius homi-
 nis uita metiamur. Expedi autem reliquæ pos-
 siteris commentationes, præsertim comprehendenda,
 atq[ue] aphoristica. Nam talis doctrinæ modus, &
 ad primam disciplinam, & ad illa que quis dilucide
 retinenda, queque oblitus postea fuerit in memo-
 riam reuocanda, utilissimus est. Consonant autem
 his & uerba frequentia. Nam tanquam proxiomium
 fecerit & ipsi commentationis, & his que quis dilucide
 retinenda fuerint, conuenienter subsistunt. Nec so-
 lum oportet prætere se ipsum oportuna facien-
 tem, sed & agrum, & aliosque, & exteriora. Si
 quis (inquit) aliquando diiudicaturus est, quod in
 hoc libro scribitur, quantum ab oportuna uicinitate
 solum scripsit prætere debet opportuna facien-
 tem, & nihil quod agere possit conducere, præter-
 mittentem: sed & ipse agere parere medico debet,
 & in

in mallo propo... indigeat... m...
 etiam idonei alio die, oportet, & exactiora omnia
 adhiberi apparatus. Nam propter illa plerumq; ut praecognitione, uti ea animo, et utraq; interm...
 pi contingit. Exteriora autem sunt habitationes ido...
 neae, ut turbatum plerumq; ut turbata vacantes, praeterea
 que mutantur, & agitantur, quaeq; iram, aut
 tristitiam, aut aliquem alium affectu argotant in
 liquant, ad huc illa que nocturno fomitu aturpant,
 quae propè infania sunt. Si igitur (inquit) haec omnia
 bene & recte se habuerint; nihil eorum quae in
 hoc libro scribuntur, saluum esse inuenietur.

11 In perturbationibus uentris, & uisceribus
 sponneis illa purgatio, qualis purgari oportet,
 confert, & leniter leniat. fin minus, contrari.
 Sic & uentris inuicem si talis fiat, qualis fieri de
 bet, confert, & bene tollantur sin minus, contrari.
 Inspicere itaque oportet & regionem, & tempus,
 & aetatem, & morbos in quibus conuincit
 at, aut non.

Non de quantitate eorum quae euacuuntur, sermo
 ipsi est: (ut nonnulli sane arbitrari) sed de qua
 licet tantum, ut manifestant duo turba, qualia &
 qualia. Nam in his que sponte sunt euacuabuntur,
 ita dicit: Si qualia oportet purgari, purgatur; con
 fert, & leniter lenit. In alijs uero quae a medici
 Si qualis fieri debet, ita fiat. Atq; potuisset dicere,
 Si quales purgari oportet, purgetur, & leniter. Si
 raris fiat, quantis debet fieri. Hec idem ostenditur
 Et ex morbo purgari. Neq; cum simpliciter dicit, Si
 qualia oportet euacuauerit, Si qualia oportet pur
 gari. Et uentris purgatio, hanc eorum que sunt qualia
 esse ostendit, euacuatio. In his itaq; multi de lin
 guantur expositioes, que neq; uerba, neq; hominiam
 mentem recte percipiunt. Adhuc autem magis pro
 ceptum, cum ualorem inuentionem alijs pro media ac
 cipiam, alijs pro uicere lesione. Hippocrates liquet
 nare ualorem inuentionem, quoniam in euacuatio
 euacuatioibus contingit uasa trahi. Sermo qui
 pe nunc ipsi est de qualitate eorum quae euacuatur.
 Sicut autem semper adhibetur, ut quae recte
 ad natura sunt, medicus imitetur; sic & nunc idem
 agit, à sponneis euacuatioibus sui carum ora
 neminem in quibus illa qualia oportet purgari purgen
 tur, (hoc est ea que corpora infestant) coadit, & le
 uiter leniat. Quod si aliter fiat euacuatio, & non
 eorum que corpora nostra infestant, contrarium
 existens neq; non confert, & grauius leniat argo
 tans. Et eodem pariter modo, si medicus moluitur
 aliquam facere euacuatiõem, eorum est quo cor
 pora nostra infestant, quomodo modum & in alijs
 locis humorem noxiam precipit euacuari, neq; al
 terum illi in euacuatiõem perferri. Si igitur purita
 superabundet, hunc omnino oportet euacuatiõem
 uia uentris bile uel ura infestante, abstinendum est
 à pituita, & bilem infestantem euacuandam. Sic &
 si humor sanguineus in corpore modum excedit

in sanguinem eorumque oportet eodem et feruore
 eius partem, si hac facit superabundantem. Homo
 rem autem superabundantem ex colore debentem
 conuertitur, nisi aliqui forte in periculum receder
 rint. Color enim feminis efflorescit humorebus, si
 non reuertantur. In his ergo praecipue quae re
 moretorum, & non sunt atque portio per totum
 corpus diffusis, oportet inspicere tempus anni, & re
 gionem, & aetatem, & morbos, in quibus conuincit
 aut non: hoc est, in quibus conuincit aut non,
 tuta uel talis humoris facere euacuatiõem. Ha
 bet enim & unicuique hanc in corpore super
 eodem indicata propria, de quibus deinceps pleni
 us dicemus. Perfecte tamen quibus cognoscent, in
 spicere oportet tempus anni, quod praesens est, &
 regionem in qua degunt aegrotantes, & eorum aetate
 tem, & speciem aegrotantis. Sunt enim, in qua eorum
 tegerit, siue bilis in corpore abundantem indicata
 mal cum ipsi insipientibus etiam tempus diuisum,
 si regio calida, si aeger in aetate rigore conuictus. Lo
 dem modo et in pituita considerandum est, si uisit
 hiems, si regio frigida, si homo senex. Et praeter
 haec omnia, ipsam morbi speciem inspicere oportet
 et uelut quò detentum (si ita contigerit) si illa
 uisibile modum excedente, quantana ab aera, quò
 tidiana à pituita, eadem ab aera bile, erysipelas à fla
 uis, atq; lingulae aliae morborum species. Si enim
 hinc omnia delinuerimus, firmius atq; stabilius ad
 nosq; humoris euacuatiõem peruenimus. Illi autem
 expulsores praeter alia (uelut ab aera dictus)
 repositandi, qui pituita ipsam de sola media qua
 adhibetur in febribus, seruenentem habere, cum tam
 en felices non nominantur, & sermo sit de eorum
 alibus quae sunt praeter naturam, quorum non docet
 intentionem, ad quas expulsiões non oportet in
 uenire non quantitate, sed qualitate euacuatiõem.
 Nam de quantitate, sequens differet aphorismis.
 Quo autem morbi tempore aggredi oportet
 euacuatiõem, & quomodo ipsa sit facienda,
 in alijs deinceps dicit aphorismis: quare neq; nunc
 mihi de his dicere est necessarium. Sic enim nostra
 doctrinam foret sapientior, & cõmentationes ad
 immodiacam mãmõq; necessarium proficitatem
 peruenirent.

Habitus exercitatorum qui ad famulum bo
 nificis aetate periculosi, si in extremo consti
 tuerint. Neq; enim possunt in eodem permane
 re, neq; quiescere. Cum uero non quiescant ne
 que possunt proficere in melius. Reliquus est rei
 tus ut decidant in decreta. His de causis boni
 habitum statim solacii expedit, ut corpus sus
 tus nutrim incipiat. Neq; compulsionem, ad qua
 tremum descendit periculosa enim) sed qua
 lis natura fuerit eiaz qui debet perferre, ad hoc
 ducere conuenit. Sic & euacuatiões quae ad ex
 tremum deducit periculosa. Et rursum reflectio
 nes, cum extremam fuerit periculosa.

EXTRA VI.

Tom. 7

111

non p. ad hunc de bene habitis afferunt
 p. habitus uelut ab ipse hunc compler
 hunc p. ad adhibere. in d. hunc hunc
 in d. ad adhibere.

Ad hoc quod si aegrotans de uentris humorebus
 uelut superabundet, si uelut hunc hunc hunc
 hunc hunc hunc hunc hunc hunc hunc hunc
 hunc hunc hunc hunc hunc hunc hunc hunc hunc

Itam qui antecedit, sermo est de eorum que a
 excitatione quantitate, dactemus. In hoc autem &
 sequentibus uult de qualitate docere. & ab immoderata
 repletione atq; excitatione nimium sumit,
 in hoc quoque aphorismo posposito, sicut in alio
 percedente, quod dicitur exemplum supponens, & ad
 ipsum, in continuat, suam sermonem dirigit.
 Exemplum autem ipsi est, exercitatoris bonus habi-
 tus. Quod autem bonus habitus exercitatorum,
 illorum quibus hoc est notus utar istum, ubi
 due operi dare excitationibus, ut alios de iis,
 quos mos est absterarum. Quos enim simpliciter boni
 habitus nominat, quos plurimum agricola habet
 in fodienda terra, metens dicitur fegibus, & alio
 ruralibus laboribus occupati, ad immodicam reple-
 tionem non attingit. Absterarum autem bonus
 habitus, non parum culpam habet, habere mag-
 nam corpori molem adire, & ut liquere po-
 tuit, humorum multitudine. Hi enim apparatus
 sunt, non corpori nutrimenta, qui si pluri preter
 modum adint, sicut non potest ut corpora ad molem im-
 modicam perdacantur. Quare necessarium est hu-
 jusmodi dispositionem esse periculosam. Cum
 enim uita obis se potibus fuerint supra modum
 repleta, periculum est ne aut ipsa dissoluantur, aut
 calor nimis subocetur extinguatque, sicut olim
 & absterarum quidam qui ad summam repletionem ut-
 nissent, subito morte interierunt. Quos autem ad natu-
 ralem opera uita est bonus corporis habitus, nulli
 tam periculo obnoxius est, quam nunquam ad extre-
 mam peruenit repletione: quare neque ipsum solu-
 ture oportet, sicuti habitum absterarum, quom ad
 extremam peruenit. Hunc enim solutare oportet,
 haudquaquam morantem, sed anticipantes solutio-
 nis pericula. Causam uero ob quam solutare oportet,
 talis ipse subicit dicitur. Neque enim potest
 in eodem permanere, neque quiescere. Nam cum sem-
 per natura coactionem, distributionem, sanguinis ge-
 nerationem, adiectionem, agglutinationem, atq;
 assimilationem operetur: quando nihil ad se
 dicta corporis partibus potest, neque uenae amplius
 habent conceptaculum in quod alimentum distri-
 butum recipitur, tunc necessitas periculum im-
 minet, ne aut uis aliquid dissipatur, aut subita
 morte obueniat. Ut igitur corpus rursus habeat lo-
 cum quo nutrietur, beuam habitum oportet sine
 mora solutare. Eius autem solutio est excussio, ut
 liquet. Et hanc quoque oportet non ultra modum
 facere: cum si inmodice excussio, non minus im-
 moderata repletione periculosa. Innotio autem quan-
 titatis excussio non solum humorem superabundantem
 respicit, sed & uires hominis qui de-
 betur cultuari. Alij enim alij magis minusque perfe-
 runt excussiones. Hec itaq; ab ipso de bono ha-
 bitu absterarum dicta facere: quos quidem ipsa per
 se ipsa possunt condicere: in quate uita istum
 elegant: medicis uero sunt ueluti exempli ser-
 monis perita habundantia. Inquit enim: Sic & ex-
 cussiones quo ad extremam deducit, periculosa. Et
 rursus relictiones est extrema fuerint, periculosa,

In quo toto sermone summa sententia hae est, q
 neq; excussio, neq; reple supra modum oportet:
 cuius rei documento esse potest bonus habitus a-
 bsterarum, qui alioqui in corpore absterarum existens (nam &
 bonis absterarum humoribus, & uires robustas uires
 ea habent) hoc flosculum peruenit ad continet,
 quod ad extremam uenit repletione, quapropter istum
 quom solutare oportet. Et si notum rursus qui sunt tal
 habitus praediti, non sunt ad extremam excussione
 perducendi: sic & qui alia quom egeat excussio-
 ne, non sunt supra modum excussandi. Nam, ut in
 uniuersum dicamus, in omni excussione uires
 arguunt oportet antecedere: & donec saluerit, nec labo-
 ratiendum est humorem excipiant: & educere, cu
 uero dissoluitur uires, cum si repleta fuerint, uires
 educere oportet eorum excussione. Quod uis ait:
 Et rursus relictiones est extrema fuerint, pericu-
 losa: si quis debet sermo hunc ad exemplum re-
 ferre ne in decantatis, de uires dictum repletione
 uidetur, quom habet eorum, & non uires reple-
 re corpora, ut ad extremam ueniant repletione. Si
 uero sermo figurat antedictis, si notum expositio-
 nes fecerit, de eadem in ipsum dicitur, sed aliter
 atq; aliter cogitabit. Cum igitur ita dicitur: Sic &
 excussiones quo ad extremam perducant, pericu-
 losa: hoc solum partibus percipere, fugiendum esse in
 modica excussione, quom si sit admodum pericu-
 losa: Cum uero postea subingens dicitur: Et
 rursus relictiones est extrema fuerint, periculosa:
 ob hoc uires immodica excussione, quom
 & relictiones post ipsas, haudquaquam securae existit,
 cum si naturam facta imbecillae, & neque tam pos-
 sit sustinere uires, neq; distribuere alimentum,
 neq; assimilare. Verum si quis ita sermonem acco-
 perit: aliter doctrina pars de superfluo repletione
 relinquitur, & sicut exemplum de bono exerci-
 tatorum habitus erit allatum. Quod q; hoc ipsum
 uerbum rursus in tota adiectione oratione, senten-
 tiam quam dicitur, uidetur manifestare, cum ita
 dicat: Et rursus relictiones, cum extrema fuerint,
 periculosa: Ut enim qui de aliter sermo facit,
 ita uerbum rursus apposuit.

Vires tenuis atq; equalibus in morbis qui
 dem longis semper, in acutis uero, in quibus
 non nocent, periculosus. Et rursus qui ad ex-
 tremam decurrit tenuitatis, gravis est. Nam &
 repletiones quo ad extremam decurrit, gra-
 uis sunt.

Cum in superiori aphorismo de qualibet immo-
 ditate repletione atq; excussione locus fuerit: in
 hoc de agrotationem uires sermonem habet, praeci-
 piens necesse, in morbis longis semper uires cum
 uires tenuis, in acutis uero non semper, plures er-
 nim heri uires tenuis exigere uidentur: ipsam
 uero cori & illum qui ad extremam tenuitatis de-
 currit. Hic autem uires tenuis in extremo, qui per se
 in modum meliorati, usq; ad iudicium non procedit.
 Tenuis uero, qui per pauca, aut parum nutrimenta
 edula

Dicitur qd summa absterarum uires est robusta, & uires robustas uires ea habent hoc flosculum peruenit ad continet, quod ad extremam uenit repletione, quapropter istum quom solutare oportet.

Absterarum quom habitus praediti, non sunt ad extremam excussione perducendi: sic & qui alia quom egeat excussione, non sunt supra modum excussandi. Nam, ut in uniuersum dicamus, in omni excussione uires arguunt oportet antecedere: & donec saluerit, nec laboratiendum est humorem excipiant: & educere, cum uero dissoluitur uires, cum si repleta fuerint, uires educere oportet eorum excussione.

Absterarum quom habitus praediti, non sunt ad extremam excussione perducendi: sic & qui alia quom egeat excussione, non sunt supra modum excussandi. Nam, ut in uniuersum dicamus, in omni excussione uires arguunt oportet antecedere: & donec saluerit, nec laboratiendum est humorem excipiant: & educere, cum uero dissoluitur uires, cum si repleta fuerint, uires educere oportet eorum excussione.

Absterarum quom habitus praediti, non sunt ad extremam excussione perducendi: sic & qui alia quom egeat excussione, non sunt supra modum excussandi. Nam, ut in uniuersum dicamus, in omni excussione uires arguunt oportet antecedere: & donec saluerit, nec laboratiendum est humorem excipiant: & educere, cum uero dissoluitur uires, cum si repleta fuerint, uires educere oportet eorum excussione.

Absterarum quom habitus praediti, non sunt ad extremam excussione perducendi: sic & qui alia quom egeat excussione, non sunt supra modum excussandi. Nam, ut in uniuersum dicamus, in omni excussione uires arguunt oportet antecedere: & donec saluerit, nec laboratiendum est humorem excipiant: & educere, cum uero dissoluitur uires, cum si repleta fuerint, uires educere oportet eorum excussione.

Absterarum quom habitus praediti, non sunt ad extremam excussione perducendi: sic & qui alia quom egeat excussione, non sunt supra modum excussandi. Nam, ut in uniuersum dicamus, in omni excussione uires arguunt oportet antecedere: & donec saluerit, nec laboratiendum est humorem excipiant: & educere, cum uero dissoluitur uires, cum si repleta fuerint, uires educere oportet eorum excussione.

edulis, qualis est **pusillitas** faccus. Eius autem terminus est visum ablatio, quare gratia nutritur. In sensu itaque corporis semper oportet robur feruore naturae, quod augere alimentum, non demoliri. Ac **augere** quidem alimentum est quod plenum vocatur, conferre autem, quod modicum existit: visum itero quod tenuis dicitur. Hoc igitur semper feruore oportet, adhibere alia, ut praerogata exigent, ut in egyptiis autem, rari quidem attendi tamen robore corporis maius reddere quod appetimus, admodum, fluidumque magna ex parte in longis quidem morbis feruere utrum in acutis aut moderate debilitatis condensare. Nam licet in istis talis, quales accipimus vel feruere, ut augere semper uoluerimus morbus excreset. Qui uero morbi acuti uictum exigant tenuissimum in extrema, quo tenuissimum quidem, non tamen in extremo, & quo tenuissimum. De uictu acutorum, qui de pusillitate nonnullis inferibus plenus Hippoc. docuit, & non nobis in eadem libri expositio: bus, tamen sermone absolutum. Nunc uero tantum hoc debet sufficere, in omnibus morbis in quibus maximus vigor & iudicatio primis quatuor uictibus futura est, modo natura sit formis, integritate in diuersa esse, quae est in extremo tenuissimum uictus. In quibus uero non ultra primam se primamque poterit abire, forte existente natura, solo uictum est meliorato. Solus autem hic uictus tenuissimus est, non tamen in extremo. Quod si minus robori non sitis fidemus, pusillitas uictum fito rationabiliter, huius uictus de uictu tenuis dicitur, sicut qui per pusillitas hordeaceum est quod tenuis exquirat, non omnino pauca assumpta feruorem tantum propterea plenus, qualis qui sit per eam, & alia, & plebs, ut alia habet comoda. Quod igitur adhibere est feruore de acuto, ut qui bus non eodem, huius quoque dicitur propter peracutus, de his enim ipse uox inquit: Vbi igitur morbus peracutus est, ita, & extremos liberos habet, & uictus extreme tenuissimo utendum est.

V In tenui uictu acri delinquendo sit ut magis laedantur. Quia nec enim error committitur, maior in hoc est, si in paulo pleniori uictu. Propterea enim sanis periculosus existit uictu de tenuis condensus & exquisitas uictus, quoniam errores grauius ferant. Ob hoc igitur tenuissimus atque admodum exquisitus, eo qui sit paulo plenior, magis periculosus.

Huius inuicti aphorismi est aliter scriptum inueni, hoc modico tenui uictu magna ex parte peccant qui agrosant, quo fit ut magis laedantur. Et hanc scripturam plenius magis altera probant, hoc puniens Hippocrate uoluisse dicitur, quod in tenui uictu sanis plurimum acri delinquit, quod adeo est quod laedantur. Nam inuicti medicis ob hoc ipsam cogitant esse assuere, quoniam tenui uictu ab ipsa regitur, & hinc maius detrimentum suscipiunt, quod si uictu tenuiore non regerentur. Quod autem

delinquunt, manifestum est, quoniam uires habent inbecillae, ut quae ante alimentum inopia laborauerint. Mihi autem uictum prior scriptura melior, ut quae hanc quoque complectitur, & uictu de facti generalitate, est de omni delictis dicitur. Si uero uictibus, siue inuictis egyptiis accidit uictu toto feruore. Quod igitur error accidit egyptiis, qui tenui uictu regitur, hic maxime uictu periculis, quia de natura a uictu debilitat, & de omni uictu est inuictus. Confirmat autem haec scriptura est quoque de tenui dicitur, in quibus uictu uictu esse periculosum, quoniam errores grauius ferant, non quia propter uictu tenuitatem exquirat delinquant. Quod uero de aphorismo loquimur, sunt manifestae.

V Extremis morbis, extrema exquirat tenuis dicitur optima sunt.

Extremos morbos nominant Hippocrates summos, ultra quos non sunt alii. Quare praecipue in quibus tota curatio exquisitissima non sit, ut periculosis uictum quoque adhibere tenuissimum tales uictu periculis sunt morbi peracuti, in peracutis autem qui tenuis die ad summum uictu perueniant, uictu summo tenuis exquirat. Unde sequentis subiungens aphorismus, ut.

V Vbi morbus peracutus est, ita in extremis uictu habet labores: & extreme tenuissimo uictu utendum est. Vbi uero non, sed pleniori uictum contingit adhibere, ut in eadem in eadem uictum est, quantum morbus extremis est melior.

Sicut prius extremos morbos, summos nominant, ita & hic extremos labores, summos appellat labores, aut, ut accedens, ut in simpliciter casus uictu. Item accedens, ut periculis simpliciter casus summos possidet morbus peracutus ita in primis morbis dicitur: ut in quibus ita morbi inuicti uictu: qui nihil aliud est, quod morbi quoniam ad casus atque summos huius uero morbus ille est peracutus, qui summi in summo uictu eodem sita. Sentis autem est intelligendum, circa primis quatuor dies, uel paulo citioris laboris uictu extreme morborum uictu adhibere conuenit, summo uictu tenuissimus morbus eodem uictu est necessarius: quod admodum dicitur in lib. De uictu acuto, & in hoc aphorismo. Confirmat autem morbus peracutus in primis diebus. Quod autem sit uictu eodem, in morbis uictu tenuissimum uictu, alibi est in nobis pleniori eodem. Nunc id tenet dicitur, ut quae si apper inuictu uictu, ut labores quae in morbis acuti sunt inseparabiles, quoque uictu eodem digni assere aliquid, hoc ipsum morbo in suo uictu eodem sita magis uictu ferre. Tunc enim phlegmatica, ut appellat in lib. De uictu acuto, maxime existant, siue quis per phlegmatica uictu intelligere illis quae proprie dicitur inuicta mores, siue ita libet scribere uictu eodem, feruore est iniqui uictu acceptio. Accedit ad hoc, quod melius est magis promittere uictu acuto morbi

coctionem, morbo in suo vigore consistente, neq. dicit abire ipsam ad cibos recenter assumptos cōficiendos. His rationibus itaq. cum morbus consistit, uictu tenuissimo oportet uti. Hoc supposito, in alijs morbis qui suum vigorem sunt posterius accipere, non licet afferre suum ab initio tenuissimum uictum. Nam prius homo morietur, quam morbus in uigore consistat. In quibus uero morbi uigore statim huiusmodi est, hoc est in primis quatuor diebus, in ijs possimus uictu extreme tenuissimo uti, cum aures toleret & mediā omnimodam, & solus melioran exhibitionem, & postea succum paucum omnino, talis siquidem tenuissimus est uictus. Qui uero hoc minus tenuis exhibit, quā enī pleniorē nominant, illi conuenit morbus qui posterius in suo debent uigore consistere; in quibus præcipit talem uictum tenuitate declinare, quam cum morbus ab extremis recedit, hoc enim ē uigore summo. Hoc enim proximo existente, minus plene uictu afferemus longius uero distante, magis plenum; & quanto tardiorum fore summum morbi uigorem expectabimus, tantum & uictus figuram commutabimus.

VIII Quando morbus in suo uigore consistit, tunc uictu tenuissimo utendum est.

Hic pariter sermo pars quādam est artis quæ dicit utrum conuenientem adhibere, qui in nōnullis ferè scriptis per uerba nuper dicta ab alijs uero antecedenti annexit aphorismo, eo modo quo antea scripsit est. Docet autem nos, utcumq. scribitur, eam & eandem speculationem, antiquo magistro præcipiente: ut cum morbus in suo uigore consistit, uictu tenuissimo utamur, tum propter casum magnitudinem, tum propter morbi coctionem. Neq. enim distrahere oportet naturā ad alterā uel ad coctionē, cum eo tēpore humorū noxiorum coctio uel fortiter uocet, & huius ita malitiosus ipsos sit cunctura. Sic enim ostendimus & in tractatione De Causis. Nunc uero de ijs tantum morbis sermo transigitur, in quibus omnino & irritationem & uictus intendimus rationem. Ii uero sunt in quibus post uigorem sequitur declinatio. Nam quorum summum uigore excipit mors, in his parte artis futurum quæ prognostica nominatur, id quod futurum sit præuincit, ne ceterum rerū nostro ascribat errori. Hæc igitur tibi sit una indicatio, sumpta ex morbi tēporibus ad uictus rationē, altera uero ē uerbis agrositis, quam in sequenti docet aphorismo.

IX Coniectari autem oportet, an æger cum uictu sufficiat perdurare donec morbus consistat; & nunquid prius ille deficiat, nec possit cum uictu perdurare: uel morbus antea deficiat, atq. hebetescat.

Quia in superiori aphorismo tibi uictu uel ab eo qui ceteris tenuis uictus nominatur, declinare, quādiu morbus melior existit in suo uigore, hoc

in loco nunc alteram adijcit intentionē, ut quantitatē declinationis exquirat noscatur. Est autem hæc intentio, ut ipsi ægros tantis, cuius gratia nutrimus, neq. enim morbi causa. Cum enim uictu ita robusta fuerit, ut speremus ipsam posse perdurare totam tēpore inter medium uigad summū morbi uigorem, cum tali uictus forma: tūc exquā sitam habebimus declinationē, quam diximus, quantitatē. Quod si ambecillior existens, adijcit dum est aliquid uictus, & plenus est adhibendus, tantum quantum uictum imbecillitas expectat.

Quæritur aliquando in ipso etiam morbi uigore, ubi casus aliqui interuenient robur nature deficiat, nutrire cogitur. Est autem hic quoq. sermo pars totius offerendū alimēti rationis. Vnde si quis & hunc, & priorem, atq. sequentem aphorismum unum fecerit, non aberrabit. Igitur uero, quoad hoc si possit, in partes fecatas exposo, doctrinæ gratia clarioris.

Quibus igitur statim morbus consistit, ijs statim tenuis uictus adhibendus est quibus uero posterius debet consistere, ijs & in ipso consistendi tēpore, & parum ante illud, cibis subtrahendus prius uel uberius agendum, ut æger sufficiat.

Hic pariter sermo eandem sententiam habet eū prius, nisi quod est illo universaliter. Prius enim in peracutus morbis dicebat q. si quis in ipso tenuissimo uictu ut oportet. Et hoc uno simpliciter de omnibus morbis pronuntiat, quibus seriem consistendi tēporis futurū est, hoc est non minus post primam ac coctionem, utens et id tēpore adhibere uictum. Quæ uero sequitur manifestat eam eandem hæc tenentem.

In accessibus abstinere oportet, nam cibum dare, nocuum est: & quibus per circuitum sunt accessiones, in ipsa accessione abstinere oportet.

Totius quidem uictus rationem in uno quoq. morbo dicitur incoherentem esse adhibere, ex summo totius morbi uigore, & ex uictus agitationis. Quomodo uero quædam particulam cibum offerat conuenienter, in hoc docet sermo, cuiuslibet morborū accessiones. Ipse uero manifestus in libro De uictu ac tēpore dixit, quod neq. cum tam adiret, neq. huius ita multo post abstinere sicut accessiones, cibis dandis esset, sed cum declinaret aut cessaret.

Accessiones uero, & coctiones, morbi indicant, & anni tēpora & circuitum successu incrementa, sicut quoties, sicut alterna diebus, sicut per maiora in uiculis sunt. Sed ex ijs quæ mox apparent, indicia sumamus: quæ admodum in morbo laterat, si circa initia statim ipsū appareat, morbus breuiat: si uero postea

apparet, producit. Et urine, & alui excremēta, & sudores, quorum apparerunt, vel bonam morborum indicationem vel malam, ad breues aut longos fore morbos ostendunt.

Si quæ prius dicta fuerūt ab eo de uictus ratione, ad memoriam reuocemus: eorum quæ nunc dicuntur, utilitas fiet nobis manifestior. Quæ aut prius dicta fuerant, hæc sunt: Totius uictus figuram ad diuisiōnem rationum la ciebat, quarum altera erat uis aggregata, altera cōsummata morbi. Nam cōsiderare unum morbum sit aetus, uel per acutus, ad hunc, & aliquid maxime in uigore cōsiderare morbi cōsummationē est cōsiderare. Particulares autē ciborum oblationes, ex accessibus particularibus coniecturabuntur. Cum igitur tres essent intentiones ad perfectā & absolutam uictus rationem, primā ex uictibus agitantis, secundā ex morbi cōsummatione, tertā præter hæc ex particularibus accessibus sumitur, uires quidē sub prima situm ingressū comprehendere medicus potest, ex pulsibus scilicet & alijs quæ ipse in libro prognostico lanam spererat: quomodo forte quis dixerit uictum magis uictum esse in comprehensibilem. At si non possetur cardū quatuor ex parte cognoscere, potest tamen non inuictissimā quidē cōsiderare ad uictū proximē accedere, nemo inuictissimā, morbi uero cōsummationē, quæ hinc fit, et particularibus accessibus, multi medici existimant non posse dignoscant tamen idē sensu Hippocrates, sed & in hac parte, sicut & in alijs omnibus sæpe quidē ex parte, ut quilibet dixerit, per se atq; scienter, sæpe uero cōsiderabiles quidem non tamen inuictissimā, magis longe à uictu, sed propinquæ ac proximæ per uictissimam ad cognoscendū futurū cōsummationē, & accessibus inuictissimam reciprocationem. Verū hæc omnia lanam & in libro qui Prognostica, & in alijs qui Epidemij inscribuntur, Hippocrates docuit nos: uicta uictū magis uictū, ipsius uictū cum decem expositione appauius in primo libro De Crisibus, qua ostēdimus quomodo quilibet futuram morbi uigorem possit præcognoscere. Nam uero sunt omnia ab Hippocrate per capita tradita, nosq; ipsa quilibet uictissimam fieri potest, dilucidabimus. Quibus uero cura est omnem de his disciplinam diligenter persciscere, ad libro De Crisibus à nobis cōscriptam, legendam accedant, ipsi quoq; morbi, & accessuum proportionem, & uas etiam cōsummationem nihilominus ostendunt: ut si in interuictibus, quod tertiana cito terminatur, quosidiana uero longa erit, quartana autem etiam hæc longior erit. In comitibus, quod incendentes quidem acute sunt, quæ uero typhodes, id est incendentes nominantur, & quæ comitibus uero inter hæc, semiteritiana. Quomodo uero quilibet hæc omnia febres stant inuictissimam dignoscit, secundo libro De Crisibus plenius edocuit, quæ non oportet hæc transferre quæ in alijs beneficiis explicauimus:

que enim sapienti eadem in pluribus libris sunt repetenda, sed solum ad memoriam reuocandam, quomodo si possibilibus fuerit terminum inuictissimam sitam ab initio cognoscere, ex ea comprehendere quædam, quod & cito terminatur, & quod per tertiam diem non terminatur, & hoc est quod ab Hippocrate dicitur: Accessiones autem, & cōsummationes morbi indicabitur. Nos quidem cum statim prima die febriam quartanæ uel interuictæ cognoscimus, non expectare secundā accessione, solum uictus ab initio cōsummationem, tanquā ad morbum qui longo post tempore ad suam uigorem foret peracturum. Idem in quosidiana & tertiana fecimus, tempore futuri uictus in uictibus secunda sunt terminum motum. Sic ut autem in febribus, in idē in alijs morbis etiam facimus. Morbus enim liberalis, & qui propinquissimā & phrenitis à Ciracis nominatur, morbi acuti sunt. Angina autem, iuxtagingia, & cholera, & dillensio neruorum, peracuta. Angina inter uictus, atra bilis, suppuratio, & tabes, diuina. A et morbo quidem liberali, & phrenitis, magis ex parte per tertiam diem accessiones sunt, quæ uictus uictū cōsummat, uel septem, suppuratio uictū, & uictū, quosidiana, & magis ad noctem: qui uero ex hinc laborant, & omnino ex atra bile, per quartam Quod autem subinde dicitur de anni temporibus, ad ea quæ ante dicta sunt, habet relationem. Nam & morbi cōsummationes, & accessiones possunt ab anni temporibus uni cum morbo indicari. Neque enim fuisse hoc tantum scisse, quod quartana in uictibus hoc die, ut ab initio præcognoscimus inuictissimam esse uictus rationem, ut ad morbum lanam distinctōdes etiam si hinc, ut uero, ad illa te, uel acutissimo fuerit initium, præcedere uel poterit cognoscere, quod dicitur quatuor magna ex parte breues sunt, autem longe, & quæ magis hinc attingit. Nā hæc eadē ipsius in sequentibus edocuit: liquidē & tertiana febriam, cum alijs cito terminetur, cinas tamen astate, quom hinc inuictetur. Atque ipsi singulis morbis istas adit cōsiderat, hinc uero inuictetur. Sed & accessiones, per tertiam quæ magna ex parte astate sunt, per quartam uero astate, singulis uero diebus aut noctibus hinc. Sic ut in omni uictibus sic & in temporibus ex proportione res se habet: de quibus & ipse Hippoc. sæpe dicitur, nō tamen sic quicquid dicit, ut qui ex uno alio nobis ad morbi reuocanda deliquit. Quæ enim istas alia uel eadē & agri tēperatura, sicut calidior & sic calor: & uas, si in suo uigore consistit, & locus, si calidus & sicca, uix indicabitur. Liquet autem, quod & in uictibus uictū, & illud uero eadē modo habet, & præter aeris non ambientis cōsummatione, de quibus potest docere. Sic & quæcunq; de tēpore uictissimam ad morbi cōsummationem, & accessuum reciprocationem alligandibus: hæc uictū dem & de arte agitantis atq; morbi, & uictū inuictissimam, & ab hinc morbi, & regionis in qua agitatur, & aeris ambientis quæ tunc uigat tēperatura

affumere licet. Ex his quidem iam collate potest A
quod & morbi constitutionem, & accessiones co-
gnoscimus. Constitutionem quidem, si morbus
suerit peracutus, ut dicitur: quod ad colligendi
tempus prognoscendum est necessarium. Acces-
siones vero, an per tertium, vel per quartum, vel sin-
gulis diebus, siue quæ hora diei aut noctis sint in-
uaditæ. Quod uero circa hæc aphorismi scribit,
deinceps uideamus si ad eos, quæ nos diximus,
faciat declarationem. Sic enim Hippocrates inquit:
Et circuitus febrei fita incrementa, siue quotide,
siue alternis dieb, siue per maiora intervalla fiunt.
Clarum est aut ipsam intelligere per circuitum
incrementa accessiois, quæ in ipsa etiam antea
augumenta, quæ & modum quo morbus augetur, &
futuri vigoris tempus precipuum ostendunt. hinc
autem præcipue dicitur secundo accessiois ad pri-
mam accretionem, in hæc tribus, in hora qua fit
accessio, in longitudine accessiois, & in magnitudi-
ne. Nihil autem differat si in uehementia dixeris, quia
hæc duo nomina sunt apud medicos usitata, ipsaq;
sepius de re eodem pronuntiant, cum aliquando di-
cunt maior, cuiuslibet febrem ea quæ præcessit, ali-
quando uehementiore. Constat autem hæc fe-
bris uehementior uel æquales horas cum præce-
dente obtinere, uel paratior, uel plus cepit ad
magnitudinem siue uehementiam accessiois non
pertinet, sed ad prolixitatem accessiois. Per acces-
sionem autem te nunc oportet intelligere desertum
tempus totius circuitus, quod est in primo insitu
usq; ad tempus colligendi, sicuti reliquam tēpus
declinationis est melius. Cum itaq; accessio, siue
per tertium, siue per quartum, siue quotide fiat, si
mili anticipata proportione, atq; ita anticipanda
ad longius extenditur tempus, atq; insuper ue-
hementius afflictorum manifestat, est morbi au-
gmentum. Quam autem uigetur, uisum quod q;
ex dictis sua qualitate morbi ab eis quidem accer-
sio plus tempore anticipans, & longius atq; uehe-
mentius affligens, etiam digni indicabit augmen-
tum, & uehementius esse morbi motum, atq; haud ita
multo post in suo vigore futurum. Neq; enim fieri
potest ut magis incrementum solo potens ab ac-
cessioibus, non proxima sit morbi consistensia.
Contraria sunt accessio, quæ scilicet parua faciat
incrementa omnium eorum quæ dixerunt quanta
tam ad hoc atq; longius distare futuram mor-
bi uigorem ostendit. Hoc igitur ipsam per circuitum
incrementa dicitur, conclusura scilicet ab
seq; post quantum tempus morbus in suo uigore
consistet, ac præterea horam præfuit, quæ ac-
cessio insitura sit. Conducit autem prima cog-
nitio ad formam totius uicis colligendum, secun-
da uero ad cibum dandum in particularibus tem-
poribus, quorum intentiones ipse ab initio de ce-
re proposuit. Quid autem circuitum uocet simi-
lem ad idem reuolunt, necesse est pauca dubitare. Sed
& ex his quæ mox apparent, an remanendum
esse de accessione, & totius morbi constitutione,
siue autem casus, siue signa uelut quæsiuam illa, quæ

mox apparēt, nominare, nihil retuleris. Modum uero
de omnibus casibus signaue est cognoscendum, q;
nōnulla quidem eorum significant passionem, ad
quæ affidit, aliqua decernunt ac iudicant aliqua eo-
tionem, aliqua cruditate, aliqua salubrem, aliqua
perniciam ostendunt. Passiones significantius sunt,
quæ una cum morbo inuadunt. Quæ uero affidit,
aliquid siue inuadunt, aliquid superuenit,
nonnulli uero neq; omnino ueniunt, neq; enim
sunt à morbo inseparabilia, neq; cum uelut substa-
tiam constitunt, sed proprias facient differētia.
Quæ uero ab Hippocrate decernentia siue iudi-
cantia uocantur, tū primo quidem ex quibus mor-
borum principio non sunt apta inuadere; cū duo-
bus alijs autem apta sunt, de quibus paulo postea
dicemus. Aliquando uero neq; in his, sed cū mor-
bi augetur, aut iam consistunt, apparent. Signa
uero coctionis sunt, quæ quidem, & ista nūquam
in primo statim morbi principio; remanent autem
illud principium quod est pars totius morbi. Si-
gna uero cruditatis, cum primo morbi principio
sunt inuadunt, & nouissimi posterius apparent,
sicuti & mortis signa. Nam & horum generatio,
morbi principium subsequitur. Morbi autē prin-
cipium intelligi uolumus (ut in commentarijs De
Crisibus manifestauimus) & primum eius insula-
tum, quod nullam habere latitudinem dicitur, &
id quod est sicuti pars totius morbi, quæ in prin-
cipium diuiditur, augmentum, & tempus colligendi,
& declinationem, & aliud quod usq; ad tertium
extenditur dicitur. Sed & in eadem tractatione de-
clarauimus omnium casuum potestatem; & simul quæ
expositio indigere uidebantur uerba Hippocra-
tis ad hoc pertinentia, exposuimus. Sed & nunc per
modum cōpendij de ipsis tibi nobis dicemus. Quæ
uero uoluerit totam Hippocratis autem circa alia præ-
dicere, ad illam uerba tractationem. Ex mox ap-
parentibus igitur totam tubet morbi constitutionem
conferat, deinde quædam morbi speciem
in medium adducens, ita inquit; Vt cum in laterali
morbo si circa initia statim spiritum appareat, mor-
bum inchoatē breuiat; si uero postea appareat,
producit per se uero quod docet affertur, si
ex tertio libro Epidemiarum apponam quæ ipse
de Anaxione scribit, morbum lateralem patiente;
quem etiam ego in primo libro De Casibus, mea
expositione patefecit. Verba autem Hippocra-
tis hæc sunt: In Abderis Alexandria quæ in
tra portas Thracis habitabat, febrix acuta inua-
sit, lateris decur dolor continuus, nullis sicca nec
primis diebus expuebat, aliqd; febribus, perurgendi
na bene colorate, multæ, tenues. Scato diuersa
uit, neq; calefacta aliqd; proficiebat. Septimo
die magis laborata, quia febris intendebatur, &
dolores non minuebantur, uisusq; infestabant, &
difficuler spirabat. Oculi ueniunt in cubito fer-
ent; sanguis plurimus fluxit, qualem oportet
dolores cessant, ueniunt tuiles sicca subsequen-
tur. Undecimo die febris decurrebat; parum ei
ca caput sudauit; nullæ, & quæ de pulmone, humi-
diora

dicitur Die decimo primo corpus primum quid co-
ctum exire, leuius est, sed in pueris dicitur: &
que ex puluere purgantes, non erit bona. Vig-
tium die fastidit, & desit febricitare. Post enim
leuius est. Viginti primo die febris redit, aut-
fit, multa concoctio educatur: urines inerat plu-
rimum sedem albidius cessant, & bene spirabat.
Trigesimo quarto die fastidit totus, & post crasi
omnino ex febre conuolat. Sic igitur Anaxias
ad initio morbum lateralem putabatur, non tamē
ab initio expulso, sed de octavo. Sic adhuc in flet
fice subsquebant, ut inquit Hippocrates. Quae
rationabiliter totius morbi solatio ad trigesi-
moquarto diem exorta est, citatam magna ex
parte lateralis morbus terminus fuit indicationis
habet quatuordecimum: & si non hunc, saltem
officio vigesimo. Quod si ante tertium die
expulset, vel circa septimum, vel nonum, vel unde-
cimum die, iudicatio esset subsquebant: & si in ipso die
tertio spere coepisset, quatuordecimum diem non
transcedisset. Hoc enim accidit in omnibus in flum
mationibus quae non tegere operculo densiore,
aut in his quae exteriorē occupant corpore, quod si fu-
nime claudat, ab initio tensus, postea vero si co-
ctorem accipiunt, & ad melius proficiunt, crassio-
res, & ex hae ipsa crassioe aliquando esse magis con-
coctum, aliquando vero mitius. Hoc idem in oculis
inflammationibus quoque videtur, ubi oculos infestit,
hiet inueteri: nec mitius in quacunque corporis
parte, quando pars aliqua interior simul est extra di-
tentionem partem inflammationē. Nam ex huiusmodi
ulceribus sanies profusa talis, qualem ego dixi.
Quando igitur aliqua fuerit inflammatio citata
mentum angustationem aut nihil extra ostendat,
necesse est illa esse & coctio densior, & longo tem-
pore perdurare. Hae igitur ratione & in morbo la-
terali: quod si ipse est ex genere inflammationum
attendere oportet signa coctum. Nam crassius-
simus morbus est, in quo nihil omnino expulso: se
curandum ordinem obtinet ille in quo sanies tenuis
et tertium in quo crassior: & quartum in quo perse-
ctam habet coctum. Verū si hae circa tertium, vel
quarto die apparuerit, non cogit morbum tēdē
dure septimo die. In alijs vero singulis necesse est
ut pro coctum modo, mensurae temporis con-
sequat. Sic igitur sania, post se coctum signū
est, quando albam fuerit, & lenis, & aequale consi-
scentia, neque totius humidum, neque raris crassum
eodem modo integrā curatū ostendit quod non
lo modo expulso. Quod si expulso quidem sed
tamen adhuc tenes si debilis coctum est signū.
Quod si imparata fuerit, vel fluida, vel raris
laudat, quod bonū. Quod si humidum fuerit, ut ter-
genū simile, ut nigrum: permittit solutum existit.
Cum magis morbi distincta sunt signa coctum, &
crassum, & prater ea tena genus excludant: il-
lud scire oportet, quod signa coctum semper sunt
bona, ut quo morbi solutio: si ad ita multum pos-
sunt ostendat, sicuti genus signorum exitium,
mortem agra citā praenuntiant. Ad uero signa cru-

ditate diuini quidem est necessitate morbi
significat: sed quantum in ipso est, neque morbi
tum, neque coctum est morbo hominem efficiat.
Tibi utroque arguere oportet expulso, etiam ex
his licet pro coctum. Aliud est signū, quo
que crassum, ad est iudicatio ab ipso non dat:
fuit autē hae, si huiusmodi, si huiusmodi, si huiusmodi,
multū ad profundit, & simul totus, delor ea
parat in iudicatio, delicta in iudicatio, prater
ratione & nichil, ad est iudicatio, ut quor-
dam in per cordis extra dulcor terfice, in huius
raris, delicta, & non delicta in coctum, & co-
ctum in iudicatio, & huiusmodi in iudicatio, ut
patientibus oculis, neque in iudicatio, prater
huiusmodi, & huiusmodi in iudicatio, lucida in
obscura, & acrobolia quaedam ante oculos ubi
fama, & huiusmodi in iudicatio, & huiusmodi in iudicatio,
reprehensibile, panides, aut omnino in iudicatio,
aliquid in articulo de cubitis generatio, & hae
igitur omnia, & prater hae alia multa basitona
de secundum propriam corū distinctionem, alia in
iudicatio, quatenus uero libit in iudicatio, ostendat
signa coctum, id est iudicatio appellata, et
placet tibi praestitum pro coctum. Si quidē
morbo cum coctio si quatenus, huiusmodi in iudicatio
mitatem denuntiat. Si uno crudo adhuc morbo
iudicatio non bonum, quae ut ad pertinet
agit, ut in longum tempus morbum producat.
Quod uero alia sit natura horum signorum
quatenus, id est iudicatio, et in iudicatio, alia uero
etiam quae coctum significat, hinc dicitur et
pulsus. In primo libro Epidemiarum inquit Hippo-
crates. Coctum, iudicatio coctum, alia in iudicatio,
iudicatio significat. Cruda uero & in iudicatio, &
quae in obiectis multis coctum, iudicatio
nam carnis, vel dolores, aut ter parte longitudo
nem, vel motus, vel necitatem ostendit, et huius
uniformis collationem morbi coctum. In libra
autem quae Prognostica in iudicatio, particulatim
in hanc modum simul de eis ipse iudicatio. Vtra
autem optima est, quatenus sed iudicatio albit, lenis
& aequale fuerit per omne seipus, donec morbum
terminetur. Significat etiam Libris de iudicatio, &
morbum pauco seipere duratum. Si coctum sit
dant ueritas morbi ante coctum in motus gene-
re. & in huiusmodi cornu dicit alia coctum in iudicatio
mum esse, quod lenis, et lenis, & horum exor-
tum, quae sunt ea sanies id est, neque huiusmodi
coctum coctum simul collatū & dicit. Sic & de
quae in morbo si quatenus seipere iudicatio
nem simul collatum ac de iudicatio in hanc modum
serbit: Spat epinet in omnibus dolores quae
pulsione & collas in iudicatio, et dicit se facile
pui, fluit, & quae de iudicatio coctum apparere. Ca-
ditas si quatenus signa semper bona sunt, & si ueritas
nisi uero signa non longae. Sic et quatenus signum
lenis, id est iudicatio, non iudicatio, alia in iudicatio
tem, alia in iudicatio iudicatio coctum. Sa-
neq; & est ut, quo ad melius iudicatio, non coctum
apparere per huiusmodi caritē proferit lenis. Na-
coctio

coctiois signa quocumque tempore apparent, bona sunt, semper enim eorum uniuersum genus opemur exillit. Non ergo repugnat illud quod nunc dictum est, in morbo laterali spiritum fratum apparet illi aliter quod dicitur, signa iudicicia ad melius, non fratum apparet. Nam signa iudicicia non nuncquam mala sunt, signa uero coctiois nullum unquam praeuam sunt, sed omnia optima semper, & tunc citius aegri sanitatem recuperaturu ostendunt, quanto citius apparuerint. Hec dixisse sufficiat per modum copendi, quantum ad praesentem ament locum. Totum uero de istis antiqui magistri festinatum in libro De Crisibus ex posuimus. Ut autem sermo quem nuper diuidendo proposui, perfectus habeat, quomodo ad dicta differant, & quae passionis significatio, & quae affidentia dicuntur signa hinc uolo transigere, unam in modum adducens per exemplum passionem, hanc ipsam uidelicet quae Hippocrates nominat, in morbo ignis laterali, acuta quidem febris, una est spirandi difficultate, & tussi, & dolore lateris pinguenti, signa passionis signis coctiois nominantur. Quod autem dolor uat ad praecordia, aut ad clauim perueniat, affidentia dicuntur, sicut quod facilius in laeas patiens, si in alterum decumbat aegens, ad idem genus affidentia amittet. Scripsit autem & Nicanor de Praeaeoribus duo uolumina De affidentibus si genitice de istis autem quae superacriam unum alium, ac si de istis apparetibus inscriberentur. Haec igitur mox apparuit inquit Hippocrates & horum morbi iudicacionem & malam, morbum uel uel longum, uel breuem futurum ostendit; Meminit autem non solum spirituum, sed & uisum, & excrementorum alui, & sudorum; cae scilicet quae sunt in libro Prognostico scripta, nobis ex ipso subiiciamus. quae ad hanc locum transferre superuenit foret. nam dictis in libro De Crisibus diximus, & in eodem tena in Prognosticorum quibus adhuc magis aut qui magistri sententiam explanauerunt.

XIII Senes facillime icteriam ferant, secundo loco qui aetatem consistentem habent, minus adulescentes, omnium minime pueri, praeterquam qui inter ipsos sunt uiuiores.

Differetia etiam aetatis conferat aliqual ad capiendam utrius rationem. Senes siquidem facile sentit inedia, pueri uero difficileter. Est autem facillima & in non appetendo, & nihil inde mali habenda. Difficultas autem ex cibarijs oritur, Et enim pueri magis appetit, & plus offenduntur in longis inedijs. Medie uero aetates inter senes & pueros, quae uolunt ipsorum proximiores existunt, tanto aut minus, aut magis molestantur atque offenduntur ex longis inedijs. Huius autem aphorismi causam ipse in sequenti docet, qui ita incipit: Qui crescent plurimum caloris innati habent. Ita ut si quis uelut ipsam priorem adiungere, & cum eadem coniunctione proficere, tunc sermo una fiet, & manifestus, in hanc modum esse habens. Senes facillime icteriam ferant, secundo loco qui aetatem consistentem habent, minus adulescentes, minime uero omnium pueri. Qui enim crescant, plurimum caloris innati habent. Appellatur autem praeterquam habentes consistentem, eos qui mediam aetatem habent inter iuuenes ac senes, ita ut ab aetate quidem uigentes recedant, uero tamen senescens habent senesque manifestum. Sic autem & Theophrastus dicitur quodam in loco dicit esse consistentem. Verum inter hanc aetatem, & adulescentiam aetate quaedam est, quae sicuti aetatis, ita facillime & difficutatis medium ordinem obtinet ita ut nequam facile mediam ferre possit, sicut qui in aetate uero consistentem, atque senescensque difficultate sicuti adulescentes & pueri. Ius tamen non meminit Hippocrates cum posset eam uniuersam ex illa quae diximus, intelligere. Nam cum inquit, Praeterquam qui sunt inter ipsos uiuiores, manifestam differentiam fecerat. Pueri enim qui calorem innatum plurimum habent, praecipuos sunt ad cibos assumendos, & ipsos magis possunt concoquere: & si non aliam plerumque possunt offendere. Tals quidem est sermo Hippocrates. Indiget tamen ad huc parum quodam adduone ad perfectiorem: de his enim qui sunt in principio senis utrius recte dictum est: Senes facillime icteriam ferant, de his uero qui ad eam iam senescere peruenierunt, non recte: quia si non possunt tolerare longas inedia. Vel igitur dicitur reponitur aphorismo exiguum quoddam, & hoc modo ipsam praesentem: Senes facillime icteriam ferant, praeter eos qui ad aetatem senescens perueniunt, uel in medio loco, qui aetatem consistentem habent. Vel utriusque icteriam, in ciborum paucitatem est commutandam, ut ita dixerit: Senes ciborum paucitatem tolerant; secundo loco, qui aetatem consistentem habent. Nam & qui ad eam iam senescens adiungunt, inueniunt, nisi non possunt longam inedia tolerare, pueros tamen cibum indigere. Tale enim quiddam posuimus, quod hic tena penes eundem accidit, quae & tena uel exigua olei habet, & multam, ac habet simul nequeunt sustinere, quandoquidem & his caliditate oportet uniuersum inuoluitum potest & hanc ipsam cibum paucitatem in multis pueri potest: neque uero illis longa inedia est iniungenda.

Qui crescant, plurimum habent calidi innati plurimum igitur egent alimento: atque corpus abstamur. Senes uero parum calidi innati in eis paucis propterea fomitibus egent, quia in multis cecinguntur. Haec etiam ob causam febres senibus non similiter acute sunt, siquidem enim eorum corpus.

Qui crescant, plurimum habent calidi innati plurimum igitur egent alimento: atque corpus abstamur. Senes uero parum calidi innati in eis paucis propterea fomitibus egent, quia in multis cecinguntur. Haec etiam ob causam febres senibus non similiter acute sunt, siquidem enim eorum corpus.

Dictum est a nobis plenius etiam in commentarijs De temperantia, quomodo utrumque est nonnulla medicis eos qui in aetate uigore consistent, nonnulla uero pueros esse calidiores. Habent enim illi quidem calorem acutiores, hi uero abundantiores. Nam uero ista necessarium est dicere, quomodo ad praesentem

ad presentem locum conducit, sermones longos
quoad fieri poterit in panca cōstitit. Hoc ipsum
igitur uerbū calidum, aliquando transferimus ad
qualitatem, cuius propriam nomen est caliditas;
calidum denominatione totum corpus dicimus
calidū, à caliditate: estque hic modus loquendi plu-
rimus in omni uita, & fuit apud antiquos, ueluti
Theophrastus ostendit in eo libro qui De calido
& frigido inscribitur. Nam et substantia corporea
contrarias qualitates, caliditatem, frigiditatem, hu-
miditatem, siccitatem, uicillim recipiat, secundum
substantiam quidem recipientem, cum corpus ca-
lidum nominamus, multū uel paucum dicimus
esse calidum, ad quantitatem substantię referētes.
Et hoc dupliciter facimus: uno quidem modo in
substantis impermissis, alio autē in multis. In im-
permissis quidem, ueluti si duo haberēt aquam æ-
qualiter calidam in duobus equalibus labris con-
tinent: alterū dicemus plus habere calidū, quā
maius labrū possideret: alterū minus. In multis ue-
ro, ueluti si essent equalia labra, sed in equali mēsu-
ra ex uno & aqua operata calidū ipsū plus uini
cōtineret, alterū plus aque diceremus. Cui modo
enā illi esset persimilis, si duo labra in equalia sup-
poneremus aqua proportionate temperat. Non-
numquam uero non ad substantię multitudine
feremus referētes, sed ad qualitatem solam, huic
quidem alicui de immo plus calidū inesse, huic ue-
ro minus: sicut si ex duobus labris parē prorsus
magitudine non habentibus, alterū quod calidū
rem aquam contineret, plus habere calidū dice-
remus: alterius, quod frigidiores, minus tamen ta-
men proprie uerbo, plus, uteretur in hoc loco,
cum melius fit dicere, uel magis, & minus, uel ut
hementius, atque debilius, & similia uocabula,
quæ representare qualitatem solent. Nam pau-
cum & multum in sola decet substantię quantita-
te feruare. Verum non in hoc tantum usus inodi
fuit nominū abusiones, sed in pluribus alijs, quæ
per uitam sermone utaripamus, idq; non minime
fit in arte medicinali. Omnes liquidem morbos,
magnos aut paruos nominant, quamuis substan-
tiæ non sint: febrem magnam, febrē paruā: apo-
plexiam magnam, apoplexiam paruā: sic & pleu-
ritidem, & phrenesidem, & peripneumoniam, &
omnes inā alios morbos. Adiacere igitur oportet
tearquisiaciones, & considerare quid sibi uelit
semper utraq;que dictio dicentis. Si enim in alter-
ro significatio nomē protulerit, nos uero in alio æ-
cipientes, sermonem redarguimus: non solum qui
protulit, (si uerum lateri uelimus) sed nostram po-
tius exclamationem redarguimus. Quod nec ual-
id preculdubio faciunt hoc in loco, qui Hippocra-
tes in sibi contradiere. Nam ad qualitatē, nomē
calidū transferentes, conantur ostendere hanc esse
uolentiorē ipsa, quā in ætate uigore consistit.
Verū Hippocrates non ad qualitatē, sed ad sub-
stantiam ipsam præsertim sermonem refert id nomen. Nā
substantiam innati caloris ætate est & ætate, sicuti
ex semine hec consociari, quod paucum omnino

A temperant substantiam impatiatur, plurimum uero
æetis calidi humiditas in seipso continet, quem ad-
modum in cōm mixta ueluti De semine, ostēditur.
iam uero & aliam ueluti generationem
principium, sanguis mensuris, humiditas natu-
ra est. Cum igitur magis terrefire dicitur immatū-
ris corpus, (tale autem quotidie efficitur, dum ag-
getur) tunc licet ualde uolentiorē calidū uigore
& ignem, substantiam tamen innati caloris pau-
cissimam habet: alioquin substantiantes diceremus
plurimum habere calorem innati, qui nec æqua-
lem præce, ueluti plus habent. Bene enim tem-
perata est calor innati substantia: ignis ætē, & he-
mentit. Sed & effluxus qui est toto corpore uiuē,
caloris quidem adnotati sunt: fumes, fuliginis,
ætidū & ætes. Contrā uero, uaporosi, hætes, & he-
re temperat, calor natus, hæc igitur partes ear-
dū discernere. Nam sanctorum calor uaporosus est
atq; suauis, & tactu conueniens, nihil tulle, nihil
asperum, nihil mordax præ se ferens. Eorum uero
qui febricitant, & præcipue hecætes febres, aut ear-
que ex putredine humorum ortum habent, ætē
est & insuauis, ac mordax, & nostrum corrodens
tactum. Sæpius uero eius qualitas in partē ex-
posita habetur: sicut plures eorum qui in ætate
uigore consistunt, in ætate contingit calorem ha-
bentes mordacem, & non amplius humidum aut
uaporosum, neq; ætē. Nox mirum hoc uideri
debet. Oportet enim si uideri esse defunctum sibi
est substantia: ut quando humida atq; ærea sub-
stantia exsistit, tunc quod ab ea defluit, uaporosum
est atq; suauis. Cum uero uolentit atq; ardens
& quod effluit suauem substantiam: est & ætē:
quod & in exterioribus euenit. Nā quæ ex aqua
dulci & calida euaporant, epnima sunt & uaporosus
sicuti uero ex aliquo corpore solido exsistit, fu-
ma sunt & ætē. Cum igitur duæ substantię sint,
& hæc quidem suauē habet caliditatem, hæc ue-
ro nullententiam quidem plurimum habere po-
tē, alteram uero ipsi in ætate uigore consistente,
ut ad totius uolentit corporis proportionē. Ut ut
tem hæc physice magis aduice pertinet, rem tamen
tam ad elementa tradicemus. Cum quatuor sint ele-
menta, ex quibus omnia corpora sunt temperata:
partē quidem corpus, multum in seipso cōtinet
atq; ætē aqua substantię minimum terreficere
contri uero eorum qui in ætate uigore consistit,
terreficere siccitate obtinetur, deficit autem aqua
si atq; ærea substantia: adro ut si quartū in uolentit
elementum, ignem scilicet, partē potissime posside-
mus, atq; æqualiter calida corpora esse uolentit-
mus: non tamen similes cum substantiam calidam in
ipsa esse dicimus: sicuti quæ potiorum quidem sub-
stantia humida facorum uero qui in ætate uigore
consistunt, sicca. Humida liquidem innati calo-
ris est maxime affinis, quæ ex humiditate nostra est
generatio: sicca uero, aduentitij caloris. Sic quidē
infantes recenter nati, substantiā calidam & aquo-
sam plurimum participant, plurimum dicentur
habere calorem innati. Qui uero ætate uigēt, &

iam declinans: quanto illa deficiunt, terrestris ut a
 ro superabundat, citius habere minorem substan-
 tiam maris caloris putantem. Quod uero ex aquo-
 sa & aerea substantia plus defluere sit necessarium,
 quoniam terrestris, cui si ambo sint aequaliter calidae
 secundum qualitatem: tenuis enim aer citius dila-
 tare. Hoc tibi etiam in exterioribus liquido licet in-
 tueri. Nam ex corporibus quae ad similes pecu-
 niant caliditatem, non aqua portio uidentur deflu-
 re, sed ex siccis quidem minimum, ex humidis ut
 ro plurimum. Sciam igitur aqua & oleo medio cre-
 tere calefactis, plurimum defluit atque dissoluitur: ex
 ferro uero, & aere, atque lapidibus, minimum: adeo
 ut si ubi libenter exponere ad solem ardentem a-
 quam, (si ita conigerit) & ferrum aqua mensura,
 deinde transacto die ambo pendere: aqua qui-
 dem inuenies multo seipsum minorem esse, fer-
 rum uero aequale. Sic & si uis oleum aeri, & fer-
 ro, & lapidi comparare: illud quidem absumptum in-
 uentis, haec uero aequale substantiae molem re-
 tinentis. Hinc uero ad ceram, picem, bitumen, &
 resinam transfundens, & quaecumque alia plurimum
 substantiam humidam obtinent: uidebis & haec sub
 sole calente multo magis absumi atque defluere, quam
 lapidem, aem, & ferrum, & alia admodum sicca. Quare
 si necessarium est alimentum, ut quod effluit ex
 corpore, supplicetur: ea humidioribus uero, & plus
 aereis partem copiosius, multo plus effluit: sit ut hu-
 iusmodi corpora plura egerint alimentum. Praeterea
 uero corpus tale existit, plus humidum & aereum sub-
 stantiae obtinens: non sicut iuuenum, & declinatam
 aetatem, ac senam, sicque atque terrestris. Hippocrates
 igitur cum hoc in libro proposuisset compendiosum
 tam atque aphoristicum doctrinam faceret: non ita ser-
 monem simpliciter quem admodum ego nunc, sed
 loco illorum uerbosorum, quae augentur corpora,
 esse aequalem habere substantiam calidam atque
 igneam cum illis qui in aetate uigore consistunt, a
 quibus tamen atque aereae substantiae plus habent.
 Qui crescent, dixit, plurimum habere innatum ca-
 lorem, simul memorie subiicit ipsorum substan-
 tiam, simul propositum suum demonstrans. Quia
 enim humidum & calidum habentia substantia quae
 augentur, idcirco plurimum ab ipsis defluere neces-
 sarium est, & plurimum egerit alimentum: alioquin cor-
 pus inquit absumitur, & recit. Vbi enim id quod
 defluit, plurimum est: quod uero influit, paucum:
 hic necesse est subiectam corrumpi substantiam. Se-
 ribit uero paucum inesse calidum, his enim iuxta
 uerba appellationsis signum esse paucum inesse cali-
 dum, sicut quae ad qualitatem sermonum referat, sicut
 ad substantiam. Nam & qualitas debilis, & substan-
 tia minima est: si quidem eorum meminimus quae
 supra diximus. Ob haec igitur inquit paucis fomi-
 tibus indiget. Nam foetiles, alimenta non inuit,
 suo & aliorum nobilissimum philosophorum do-
 gmatum consentaneae, qui eorum quae animalia com-
 munitate elementorum, igne maxime uitae esse eua-
 sim esse iudicant: nam ut lacrimas flammam, quae
 uis oleum alimentum habeant, tamen si quae id ro-

num simel superinfundat, extinguitur potius quam
 nutriatur: eodem modo & in sensibus calidum, sui
 fontem quidem habet alimentum: sed si repente
 eorum multitudine & tumultu suffocetur, pericu-
 lam est ne extinguatur non aliter ac si parua sim
 tulle ignis, lignorum multitudinem superaceras.
 Quod autem subsistat, Et propterea febrea sensibus
 non similes acutae sunt: signum & hoc ipse, quod
 corpora senum frigida sint, & quod inuini caloris
 maxime conuersione ad igneam naturam, accen-
 ditur febris. Verum tantam euenire sensibus con-
 uersionem, ut aqua sit ei quae senioribus accide-
 uix fieri potest. Multum enim calidum prope in im-
 mensum attollitur, pauci uero non facile, sed ma-
 ximam exigam causam quae cogit ad hoc. Ob haec
 igitur causam neque fecerit magna ex parte febri-
 tant acutae febres, sicut iuuuores: & si aliquando
 quantum raro talia his accidunt febris, quoniam iuuenti-
 bus, omnino haec ad inuini argrotantis terminan-
 tur. Indicio enim est immensum esse causam
 febrei faciens magnitudinem. Haec sufficere
 possunt illis qui secundum naturam se habent ad au-
 tellectionem & fidem eorum quae scripsit Hippo-
 crates. Ad eos uero qui per calamitatem Hippocra-
 tis reprehenderent, e quorum numero unus fuit Ly-
 cus, nos unum integrum uelamen scripsimus ad-
 uersus ea quae contra aphorismum prope obij-
 ciuntur. Haec autem uelamen fecimus, Ad Lycum
 quod nihil errat in aphorismo, cui principium
 est, Qui crescent, plurimum habent inuatum calo-
 rem. Dicitur autem esse mihi Lycus liber post scriptas
 a me haec commentariis eundem possumus dicitur.
 his haec uerba subiunxit, quae non sunt in ea quae
 prius ediderat. Scorum autem in uis uoluntate
 defendi Hippocratem in illis, in quibus fuerat
 reprehensus.

Ventre hyeme & uere natura calidissimi
 sunt, & fomi liquorissimi: quare per ea tempora ali-
 menta copiosiora sunt exhibenda. Et enim tunc
 calor innatus, plurimus est: unde & pluribus e-
 gent alimentis. Indicio sunt aetates & aethetes.

Non parum etiam tempora anni eodemque ad
 uictus ratione inueniendum. Nam hyemae tempo-
 re plus appetit homines, & cibum facilius conco-
 quant: contra in aestate: cuius rei causam ipse Hip-
 pocrates reddidit, inquit, ventres hyeme & uere na-
 tura calidissimos esse. Quid autem sit quod natura
 dicitur, & quod non frustra id uerbum adhiberi in hoc
 aphorismo, ipse paulo post explanauit inquit: Et
 enim tunc calor innatus, plurimus igitur indiget ali-
 mento. Ventres itaque hyeme & uere calidissimi sunt,
 non simpliciter, sed calido naturali, cuius substan-
 tiam antea ostendit. Causam uero ob quam hic idem
 calor hyeme augetur, cum Aristoteles explicat.
 Refugit enim propter circulantem extrinsecus frigiditatem: sicut uentus aethere ad sibi affinis protendit-
 tur. Atque ita contingit dissolui quidem ac dissipari
 eius substantiam tempore aestate: contineri autem ac eo
 haberi

habetur in profunda frigiditate hyemali. Ob hoc igitur & caecities, & sanguis coarctatus, & nutritio non habet tempus suum militare. Addidit autem & aliter quia coarctatus, nempe quod fomes Hippocrius fuerit, ob nocturnam salutem vigiliantem; quod neque spiritus purum carnis ad nutum opera. Quod vero in fine dicitur, Indico sunt partes & aethera, pro ardentibus ponitur quod plurimum ali mentum fit necessarium, ubi calidum superabundat. Partes liquidaem quae calidum plurimum habent de circo & pluribus indiget, & plura consequuntur. Athlete vero quia exercitii augere calorem naturam; ob id multis fructu possunt alimentis. Quae igitur in aphorismo dicuntur, iustitiam exponuntur. Si quis vero species uentris diligit, rursus examinet, non ad omnia animalia femina extendit, sed ea excipiat quae in laetibus degunt. Haec enim esse recedunt, non egerit plurimum alimentum, quando quidem & sine cibo possunt perdurare. Et si superfluitas ea tanto uis cibo, quanto antea recedentibus male ipsam consequenter. Quod enim homini sibus contingit aqua frigida lesa, ad eum animalibus accidit hyeme. Contingit autem hominibus qui aqua frigida perhant, si debile corpus habuerint, refrigerant, atque offendit si uero robustum, potius quidem inuicti calore ad interiora refugere. Itaque sepius colligere potestates uero ad exteriora remouant, unde si prius erant sine febri. Sic & animalibus quae citius sunt natura frigidiora, si calore tantum frigiditate hyemali superatur, adeo ut sine exercitio quae plurimum spiritus, sensu motus coarctantur, et sine sensu ac motu in laetibus uacuet. Quae uero plurimum sanguinis abundantia, ea laetate quodam hyeme parant, quae accidit corporibus fortibus aqua frigida lesa. Nam calor coarctat interiora, et colligit, non per se uero in laetibus ad hanc partem sede derelicta, ut quidam, sed ipsi uentis est sanguine. Tria autem erant corpora quae prima nostra natura subtilissimi cohaerent, spiritus, sanguis, & sensus humiditas, ex qua in prima parte uentis in laetibus. De lesione dicitur, sunt partes animalis solidissimas uero uagamentum in alio partem. Quod igitur melius hyeme cibi coarctantur, sanguine ac spiritus ad profundum corporis remouentibus, utique est manifestum. Non modo igitur hoc ipsum dicit Hippocrates, sed quae plura accipere consent. In hisce enim uentibus inquit, hoc est hyeme & uere, plures cibi dandi sunt. Atque ipsi parum delectat de dicitur hyemali tempore ad exteriora, plurimum alimentum non est corporibus necessariam; siquidem nutritio est eius quod euacuat, replens. Operet igitur alimentum quantitate esse eius quod diluit, quoniam proportionaliter. Verum igitur esse quod quid hyeme non modo melius coarctantur cibi, sed etiam quod pauca alimentis refrigerantur, itaque ideo offendit partem uero plura assumptis, in nullis plethoricis incidunt morbositate euenit offendit manifeste. Causa uero inquisito, in commune propro-

natur. Neque enim adeo Hippocrius, quare uentis alios, huiusmodi inquisito tempore. Nemo itaque est qui non consentiat diluere corpora animalium, quae sit per sensum occulte formosa dilutione. Idcirco enim ad hoc determinat operam alimentis, quoniam euacuant. Quod dicitur si corporibus uentis effluet, sed temper aqua motus, sed dicitur formatur, nulla forte aliam erit necessitas. Tu uero animaduerte nunquam hoc in parte ad si quidem omnino ratio sit incepta, sed, ubi uero sit potestatis atque eius secretissimum explicabit. Neque uentis quod animal ab imo refrigerant, sed cui neque rursus adhaeret, ut uis ad motum trahit, praeterea esse calor inuictus, de quo tunc laetatur sermo. Hic igitur uentis omnino eperit ueritatis causa; in quibus plurimum, ubi uero tempore, idcirco ubi appetentia inuictis, euacuant augere, & plus sanguinis accumbat, & crassius corpus efficit, & ut superfluitas, ex comant, pro uoluntate habet. Nam calor circumfusum non modo superfluitas, sed aqua uero omnia euacuat, motu uentis, & ea etiam quae in corpore fecerunt in naturam committunt, una dilutione per eam quae in medicina occulte dicitur normata, quoniam casta inuicta operatur. Neque enim aliud quod elementa animalium, praeter hoc calidum, fecerunt Hippocrius opinionem. Obstantem autem in hoc est in commentariis De uentibus natura lesa, natura non solum appere, uoluntate applicatamque sanguinis partibus proproam alimentis, sed & huius quoque superfluitas diluit. Ac quoniam formis exterioribus calidum inuictus, tanto magis diluere obsequi formis. Et ob hanc causam De uentibus inquit, uentis esse praeter motum aquam omnibus quae ad corpus animalis, recte admodum, sed & uentis natura subacta, uentis sensibus inuictis per eum ex comantur. Quare cum, casus in habent, uentis hominibus exercitio, ut propter admodum calidum euacuant homines, & ea causa uoluntate originem habent. Bene igitur omnia et per hoc uentis in corpore animalis admodum natura, quod hyeme uentis coarctantur formata. Nam inmoderate uentis inuictas & ipse Hippocrius in sequitur, da uentis. Quod autem omnia bene hyemali tempore in corpore animalis administrantur, indico sunt natura opera leniora. Nam cibi in uentis uero bene coarctantur, quoniam calor inuictus plurimum est; & uero superfluitas formis languibus expungitur, quae quidem euacuat coarctantur, per euacuat uero inuictas coarctantur, per euacuat coarctantur uero subtilissimas habent coarctantur, per uentis. In his enim plus est sed in uentis, si per uentis, praeter id quod uentis uero inuictis uentis inuictis hyeme inuictis augere. Nam uero omnia inuictis inuictis, & uentis augere corpora hyeme, & plus opime sanguinis committit, ubi in uentis praeter uentis uentis. Nam si coarctantur uentis, corpora nostra pauca habent sanguinis inuictis inuictis tempore, itaque extenuata, subtilissimas hyeme bonis uentis inuictis, & crassiora est inuictis quae non habet.

non ad partem...
 non ad partem...
 non ad partem...
 non ad partem...
 non ad partem...

Manu...
 Manu...
 Manu...
 Manu...

non ad partem...
 non ad partem...
 non ad partem...
 non ad partem...
 non ad partem...
 non ad partem...
 non ad partem...
 non ad partem...
 non ad partem...
 non ad partem...

nanti robur facultatis, quæ est calor innatus. Ve autem nisi hoc abidam habeat, quo fruat, alimētum; primus ipse hirci cōstitit frigore superabitur, et ab eo qui extrinsecus ingruit, et ab illo qui per inspirationem amabit; et ipso uero et coctio cibarii deorbitabit, et opacit sanguinis generatio, et portus animalis emittit, et superfluitat in exspulso. Si uero tantum habuerit alimentum, quantum potest euacuet. Et ipse magis augetur, et cōstitit que, ut ne distinas, circa corpus animalis perficiet. Ceterum ut ex plurimo alimento oblati, quod non solum bene in uentriculo efficiatur, sed etiam in uenis et toto animalis corpore, unūquodque animal multo carnosius reddatur, et plus sanguine ab eo decubant homines satis ipsi experientia cōperitum, non in seipso tantum, sed etiam in iumentis. Nam ante ætatis initium, circa ultimam ueris partem, et sibi et illis sanguinem detrahunt, in mentem rationantes quibus capitur morbis quando repente calor æstiuus superuenit. Hic enim adeo sanguinem extendit atque diffundit, ac quodammodo effluere facit, ut quod habentis moderatum fuerat, non possit amplius in uenis cōtineri; sed ut dissipat ipsas, ut excedat, et quando impetum fecerit ad aliquam corporis partem alijs debillior in ipsa, ut inflammatio, uel erysipelas, uel aliquid aliud tale morbi genus operet. Nam multo plures ac grauiores morbi quibus plerumque deest occasio, ex humoribus fiat fuisse. Hæc igitur omnia cum alijs adspiciantur quæcumque in præsentis aphorismo Hippocrates docuit; tū hoc præbent, non solum posse calorem per se tempus multos eoque cibos, sed etiam multos indigere. Semper enim oportet alimentum esse tantum calorem multitudine proportionalem, nisi forte aliquando ex ueris ambientis qualitate fusio adueniat, ut dixi cogat subtrahere. Quoniam uero et de uere Hippocrates fermentationem fecit indistincta, ipse distinguit ac primam quidem ueris inuicem huiusmodi simile magis esse quam adstantem cetera. Deinde quod nōn inquam talem uer habet frigiditatem, qualem tempus hybernium; aliquando talem quam semper corpus æstiuum caliditatem. In primis igitur tempus erat, si quando frigidum fuerit hybernae similes ratione uicibus adhibebimus; in posteroribus autem, si quando fuerit calidus, æstiuæ similes. Quod si modum seruauerit reposituram, uel cum illi proportionalem institueris. Atque hæc omnia de uicibus ratione quam satis oportet adhibere, dicta sunt de corpore autem de illa quæ agros non conuenit, fermentationem faciet.

XVI Uicibus humidis febricitantibus omnibus confert, maxime uero pueris, et alijs qui taliter uti consueuerunt.

In præcedentibus aphorismis de uicibus quantitate doctrinam nobis tradidit, uero de qualitate transiit, in qua quæ in arte conuadunt, breuissimo sermone docet, ac primo quibus sit adhibendus uicibus febricitantibus. Deinde quidem sanæ indicationes in ipsa quidem quæ propter naturam sunt, conuadunt in eis autem quæ sunt ferentium naturam, similes licere oportere. Fibri enim, quoniam calida et sicca passio est, (est enim conuicilio nature caliditas ad igneam iunctam humidam consiliis. Humidioribus uero naturis, licet sepe sit æstiuum, licet propter consuetudinem non contrariam, sed magis æstiuum seruandam sitat. Oportet enim naturam eorum fouere per humidam, non eodem quo morbos modo demoliri. Qui uero aquam inter cutem cum febris aduagant, in modum adducunt, fermentationem Hippocrates fuisse per cutem reprehendere, quoniam licet morbus non humidus exigit uicibus, sed magis sicca, igitur si uicibus carumque caput in primis necessarium, quod nos abierit in illa tractatione transigimus, id autem est simpliciter quamque spiritudinem propria egerit operatione; places uero inuicem copulata, tantum habere eorumque uicibus indicationem, quantum copulabatur; nobis uero et quod magis urget, obstantibus non tantum alteris; cura omnino prohibita, ut omnibus pari fluidis que currentibus. Quod autem de aqua inter cutem et si multum liberantibus meminere, non est ab simili morbo laterali in quo sensus exquiratur. Nam et in his contrariis exigit morbi curatio, ad alio sanguinis, et passio lateralisque ubi capiam, sicut contingere, ad id quod magis urget, obstat oportet, non omnino prohibita etiam abierit, curatio. Sic itaque si quo similibus, et ea licet dispositio de aqua inter cutem nominata, ad ambos affectus respicientis, que ceteris exigit curationem, utriusque probe relictissima, quomodo modum et alijs omnibus pari modo copulatis. Neque igitur ipsi tale quicquid dicimus, nec que alterum talia dicentem admittimus; uerum si quid per uerba sua Hippocrates in aphorismo non docuit, quod tamen idem habuit iudicium cum his quæ ab ipso dicuntur: hoc quoque fuisse dictum potest, debentis castissime. Nam et æstiuum me morat, et confortandis, ut uero et naturalis operatione, et temporis uicibus, et regionis, non ablegantur memineris, que et ipse Hippocrates in aliquo do. Non enim uero uicibus, aut diuersi mentione facta, reliqua que sunt eiusdem nature atque ordinis, prætermittit. Fiant autem et ab his indicationibus, quomodo supra et ab ætate, et a morbo fieri diximus, seruandis nobis queque probati merentur, per uicibus similes reposituram; quoniam uero improbanda sunt, per contraria corrigendum. Dicitur autem plerumque de omnibus indicationibus in libris quibus ars curatio docetur.

Et quibus, semel aut bis, et quibus plura, uel pauciora partem uicibus oportet adhibere, considerandum. Condonandum autem aliquid temporis, ætatis, et consuetudinis.

Quantum de quantitate et qualitate eorum que ostenduntur

offertur, formam habuit: nec docere propo-
nit modum erundem. Neq enim fufficit hoc clo-
sum cognoſcere, quod huic plus, uel minus fit of-
ferendum, uel q anſu exarctum, uel humefcente
utendum fit: fed nunquid ſemel, an ſapius qualibet
die, uel nocte cibum offerre oporteat, neceſſari-
um eſt conſiderare: & ad hanc ipſam ab anni tēporē
reab aetate, & cōſuetudine, ſumme indicationem,
ſicut in qualitate & quantitate ſumebatur. Nam
& ad hanc primae erant intentiones, & morbi ipſi,
& uitae agrotantis, & praeter ea aetas, & anni tēpor-
us, & conſuetudo, & quae cum his ſunt propor-
tionalia, & praeter ea ipſe Hippocrates illud ad-
iunxit: Condonandum eſt anni aliquod tēporis la-
ta, & cōſuetudini: ſiquid offendens per uerbum,
conſiderandum, q neq totum, neq maximū ē talis
bas accipit. Nam ſi ſapius, aut raro, ſicut omnino
nuntio oporteat, ab agrotante & uiribus primis
& maxime accipitur: poſt hoc autē & ab anni tēporē,
& ab aetate, & talibus. Si enim uires laboran-
tis debiles fuerint, & ea quae in corpore eſt diſpo-
ſita, ſit ex corruptis: he humores uel delecti; pau-
rum alimenti ſapius talibus afferemus. Pariū qui-
dem, quia uirum imbecillitas non poteſt: ſed ſi-
milis multitudinem alimenti ſuſtinere. Sapius autē
tamen, quoniam multus indiget diſpoſitio. Delectus ſi
quidem exigit adiectionem, corruptio uero con-
temperamentum. Si uero cō uirū debilitate neq
delectus aliquis affuerit, neq corruptio, humores
sunt naturales ſemidocere habebunt, uel etiā ſa-
pioribus uiribus uero, & pauca afferemus, &
multo magis illud ageremus, ſi cum uirum robore
humores ſuperabundauerint. Si uero cum huma-
rum delectus, uel corruptio, uires ualidae fuerint:
tunc multos cibos, atq multosnes q̄s qui ita labo-
rauerint, debentis: utpote multos exigente diſpo-
ſitione, & natura robuſta potente illa concoque-
re. Si uero acceſſiones non permiſerint, neq mul-
titudine offeſas acceſſiones perſiſterant, raro
plura exhibebimus. At ſi uires ualidae fuerint cō
plethorica diſpoſitione, raro paucos afferemus.
Nam etiā ſi quod cibum debet conſequere robu-
ſtam habeamus: quia tamen diſpoſitio multū nō
indiget, rationabile eſt, ut pauca afferemus. Sic
quidem oportet & a morbo, & a uiribus agrotan-
tis ad ea quae propoſuerint, ſumme indicationes.
A tempore autem aetate & conſuetudine, & aliis
quae his ſunt proportionalia, hoc modo: Aetatis
quidem tempore, quoniam ad tempore rationem
uires ſapius pauca danda ſunt, quoniam & plu-
ri egent adiectione, ut qui ſunt diſſoluti, & uires
habent imbecilles. Hyberno uero tempore mul-
ta quidem propter robur uirū, ſed aetate quae non
ualde multa indiget adiectione laborat, ut qui
bas nō multo ſua euacuant. Nam ſines quidem
aetate oſtendimus ſuſtineri hyeme euacuant, quoniam
plura habent innati caloris. Vere autem me-
dio, atq uelut magis aetate proximo, paucis, &
ex longo interuallo numeris. Nam tēporis diſpo-
ſitione ne proxime accedat ad plethoricam di-

20004

ſpoſitionem, propter humorum qui hyberno tem-
poris frigore concreuerit, ſuſtinent. Quomodo
ergo in plethoricis diſpoſitionibus, ſi uires
ualidae fuerint, pauca cibum, & ex longo tēporē
interuallo dantur, ſic & in uerſicandis eſt,
praeter ſim in febricitantibus, de quibus tunc ſer-
mo habetur ab Hippocrate. Simorū enim uirum
aetate docuit. Autem uires uero morbis qui ex
corruptione ſunt, aſſimilatur. Quae propter qui cō-
ſuetudine tempore, continua optimi indigent ad-
iectione, & ſi uires ualidae fuerint, ſape, & multa
ipſi dabitur: ſanctus illos, pauca, & ſapius af-
feremus. Simili modo quipiam & ab erantibus, &
a conſuetudine, & a regionibus ſummet indica-
tio, ad duas primas redigens intentiones. Singu-
la enim quae diximus, aut fortes, aut debiles uires
efficiunt, & corpus reddunt, aut ſuperabundans
bonis humoribus, aut ſuſſicientibus carens, aut uo-
lunt humorum deperantem.

Aetate & autem cibos difficillime ferūt, xviii
hyeme facillime ferendum locum uer habet.

Non his, ut forte quiſpi exiſtimauerit, de eſ-
dem diſſentit Hippocrates. Cum ſuperius illum
ſcriptuſet adiectionis cuius principium eſt: Ven-
tos hyeme & uere calidior ſunt natura: nunc au-
tem rursus quod aetate & autem cibos difficil-
lime ferunt, hyeme facillime, & uere ſuperabundans
habet locum: uerum quoniam & ad quantitate uer-
ſus, & ad modum uires ciborum tam in ſanis q̄
in aegris, quod iam accipit a temporibus indica-
tionem, non abſq ratione eorum in uiribus cōmō-
dit, ſic quidem offendens cibos plures ſano dicit
hyeme oportere, quoniam plus inſit innati calo-
ris, quoniam multum oporteret autem quod ſi
mel etiam multum illis ciborum amulens, hanc quae
quam nocetis. Facile enim t̄ omnes ferūt ciborū
multitudine hyeme, difficiliter uero aetate. Quae
propter hyeme quidem raro, & plura eſt affer-
ri concedendū: aetate uero, quia cibos ferunt ſibi
faciliter: ſiquidem ſi cui eos conuulſi ac conſen-
ſi oſtendit natura tribuit, calor innatus ſcilicet exi-
guus eſt: caeterum omnino eſt, ne totum ſimul e-
ſtuen exhibere multū ſuſtinere oportet ut frequen-
ter pauca afferemus. Nam corporis diſpoſitio ſi-
milis eſt quae ex humorum delecto morbis cenſi-
ſunt, exigit adiectionem. Hyeme quidē atq illis
talem naturam habere reliqu uere duo tempora,
autumnis quidem arietatem ſuſcepimus, uer autē
hyemē. Et cuiſi aperta eſt. Nam reliquerit, & eo-
gi in unum, atq denſiſt corpora uirum: ſerui
uero, & rara fieri uerū tēporis inueniunt. Ob hanc
igitur rationem, non idem bis de ſuperabundans
cauere: & cō illam cauere, quia in aetate aplethorica
de ſanis ſeruo habebatur.

Iſi qui per circuitus acceſſiones habent, nihil
dare oportet, neq cogere, ſed ſubtrahere adie-
ctioni ante indicationem, xix

Cum tria ſint capita quibus niſta ratio con-
Tem 7 b i perſecti

astra: sic & humores plerique in motu vehementior
 itaq; transfusa ab una parte ad aliam, in morbi
 principio homines infestant, moventes, instillantes,
 & quiescere non permittenes, cum & ipsi pariter
 moventur, & transfusant, & tanto motu de loco ad
 locum, agrum molestant. Tales itaq; humores
 ex parte consentientis hoc est, qui per corpus discur-
 runt ab utroq; membro ad aliud feruntur ac trans-
 fusiunt. Eos vero qui tam sunt in aliqua corporis
 parte firmati; nec alio uillo auxilio mouere oportet,
 neque medicamento purgare conuenit ante ca-
 uentem. Tunc enim naturam quoque ipsam ha-
 bebimus euacuationi admouendam; conspicitur
 liquidum & ipsa post coctionem, & humores
 discurrere, & superfluitates expellere, quo in non
 posse sunt iudicationes. Sed cum perfecte ipsa uer-
 uet, medicamento opus non est, cum medicamentis
 atque inbecillis agit, id quod deficit, oportet ipso
 medicamentis supplere, ut ab utroq; nosq; humo-
 ris fiat euacuatio, natura quidem expellente, me-
 dicamento uero strahente. Offensum enim est
 nobis in commentarijs de Potentis naturalibus,
 naturam uisulicq; partem quatuor ut potentis,
 attrahit propria alimentis, & eiusdem retenti-
 tis, praeterca quoque cum coacta, & quarta alieno
 non expulsa. Singula uero medicamenta pro-
 priam sibi attrahit uisorem bene autem firmo-
 si addit. Plurima uero non turgent, discreta uo-
 portet hoc ab experientia, raro contingere ut hu-
 mores ab una parte ad aliam transfusant, sed fre-
 quenter ascendere ut in una aliqua parte quiescit
 atque consistant, in qua enim conceperunt toto
 morbi tempore usque ad eius resolutionem. Sicut au-
 tem oportet, quod in quibusdam exemplaribus hic
 aphorismus scriptus non est in libro autem De humo-
 ribus passim scriptus inuenitur.

Deiectiones non multitudine sunt estiman-
 dae, sed si tanta deiciantur, qualia conueniunt, &
 aegri facile tolerant. Atq; ubi usq; ad animi de-
 fectionem expedit ducere, faciendum, si aegri
 possint tolerare.

Sicut natura, siue a nobis euacuatio fiat, conui-
 no memi oportet, quantum sit euacuandum. Sicut
 enim qualitate dignitas, humorum mensura at-
 que motum euacuantes; ita quantitate memi oportet
 eiusdem humoris nosq; multitudine facere con-
 siderationem. Sed qualitate quidem in se ipsa
 in diuisis, ubi illum aphorismum exposuimus,
 cuius principium est: In periculis uisibus uentis.
 Quantitate uero nullum tale habemus iudicium.
 Ob hoc igitur causam nobis dedit Hippocrates
 de eisdem quantitate iudicandi uisum, ex diuersitate
 tolerantis. Nam si humor superexcedens euacua-
 rit, non ipsum seipso aegrum fieri letisorem, &
 melius tolerare est necesse, antequam id si aliquod
 sit quae natura consistit, excruciat, distol-
 lit ac debilitat aegri uires, & quidem tunc e-
 st deiectionis. Quae non praecipit totum quae e-

uacuatum, quantum phantasia operetur athen de-
 re, sed dicit quod dicitur sunt significationes, si qualia
 oportet euacuatum, & si facile tolerant. Quod an-
 tem potest ab ipso subintelligitur. Atq; ubi usq; ad ani-
 mi defectionem expedit ducere; recte quidem ab
 ipso dictum est, sed ad hoc oportet alia signifi-
 cationes, quas quaeque praetermittit, nos ex quibus
 ipsa experientia & ratione uidemur inuenisse dis-
 positiones in quibus expedit usq; ad animi defectionem
 non euacuare dicimus. Et primum usq; ad quatuor
 animi defectionem dicit ab ipsa uires, distinguere oportet.
 Tunc enim tales dicit animi defectiones, quae & corporis
 uires ab utroq; membro attrahuntur fortiter, ut
 tale auxilium aliquod, solent accedere; nec cum in
 ore uisibili humores motibus aliquando fuer-
 rint, ad priorem ipsa euacuatur, nec qui in ipsa res
 medicina ad ipsum de fluxione, quae eadem de-
 rent animi defectionem. Solent enim & hoc tempore
 pati animi defectionem; non tamen huiusmodi
 animi defectione sufficiens multum euacuatio,
 quae non tantum est necessaria non conueniens
 cum libidinitate plerique, ad inter surgendum, vel
 resistentiam animi deterrant; sed quam cautiorem
 accedentibus ipsa, facere conuenit. Ea igitur quae
 fit animi defectione, facit euacuatio, nec ab hoc
 potest dicitur esse mentis euacuatio, & in
 maximis inflantur omnibus, & in maxime ad mor-
 bus febribus & uisum uires debentibus. O-
 portet autem (sicut & ipse inquit) uires in aegris
 atque ualentibus, tantum molari euacuatio, &
 non ipsas huiusmodi euacuatio pro deiectione
 rimum, experientia didicimus. Nam in uisibus
 uires febribus, si usq; ad animi defectionem languis
 mitantur, flatus totius corporis habitus refrigerantur,
 & febres extinguuntur, plurimum enim alius euacuatur,
 & sudores emanant, ac quidam exeam ex his
 finantur sunt resistent; aliquid phantasia, uehemen-
 tiam egrotantis abfoderunt. In maximis uero de
 febribus nullum uires tunc memi conuenit, usq; ad
 ad animi defectionem euacuare, uires distrahente,
 an mittere sanguinem, in purgare oportet usq;
 quae ad animi defectionem, quem admodum in libro
 De uires febres morbosissimum.

In acuti passibus raro, & in principijs mor-
 dicinis purgationibus usq; & hoc cum praemedica-
 tione faciendum.

Pula inna dictum erat: Concocta medicari,
 & mouere, non tunc, nec in principijs, si non tou-
 gere; phantasia uero non turgent. Nunc aut, quid
 circa principia acutae agendum memi con-
 tingit quod dicit purgare uires, nos docet Hippo-
 crates. Nam in leuius morbis semper oportet expe-
 ctare euacuatio in acuti uires, quem uires, in
 imo possunt uti medicamentis purgantibus, &
 hoc ipsum est multa cautione & praemedicatione
 ere. Vnde uires uidetur Hippoc. recte adhibere.
 Et hoc cum praemedicatione facere. Sicut enim per
 hoc uires in principio uires agendum, hoc recte uires
 b 4 capite

expulsionem, siue horum aliquid, siue omnia utriusque uocabuli significatione comprehendat; quantum huic commodi uideatur purgationes, manifestat. Neque enim minimum periculum est, in morbo acuto unguante medicamento, cum omnia id genus medicamenta sine potestate calida, febris uero, quantum febris est, & sui ratione, non caliditatebus atque excessibus, sed potius contrariis, hoc est, humores calidibus & refrigerantibus cogat. Non igitur ob igneam febris caliditatem, purgationem adhibemus (hanc enim feruus sui ratio ne nosmet ipsos) sed propter humores illam efficaciter. Quare maiorem oportet ex morborum humorum euacuatione fieri utilitatem, quam id quod necessaria conuocatur ex purgantibus medicamentis detrimentum; erit autem utilitas maior, si abique molestia omnia humores noscos, & in se esse euacuetur. Vi uero hoc fiat, primo oportet considerare, non quid apte idoneo se habeat ad huiusmodi purgationem. Nam qui multa cruditate laborant, quique tenaces aut crassos cibos assumpserint, quibus aut deus extorta aut inflata precordia sunt, aut si grauius modum calida atque ignea exsistit, & hoc ipsa in loco aliqua est infensum inflammatio: omnes si huiusmodi quatuor sunt apti ad purgationes. Hinc itaque abesse oportet, humores autem quammaxime si res potest, esse fluxus paratos, hoc est tenaces, et nullam eorum participantem, & aperta esse foramina per quae debet purgatio fieri, & nullam habere obstructionem. Nam & nos illa in re paramus, cum quempiam sanus purgaturi. Et hoc est quod ab ipso Hippocrate dicitur in illa aphorismo: Corpora ubi quae purgare uelut, oportet fluida facere. Verum in acuta morbo, circa principia statim, uel circa primis diebus, uel non ultra secundum, si sanus uel purgantibus medicamentis, quando tempore, non deinde facultas illa preparandi, nisi quod forte tempore euacuationem precipiandi medicamentis, in qua deo dicitur sit aliquid ab hepate, uel organo, uel trigonum, uel alio, uel uulga, siue ad huiusmodi unum habent humores euacuandi. Quare non sine ratione dicit, ratio circa principia morborum acutorum nobis uideat in uisum purgationes, quoniam non saepe surgent humores in principibus; neque si quid illorum uisus, regio facit ad purgationem paratam, neque dante morbo nobis tempore euacuationem, quo possimus ex separato partem facere.

XXV Si quibus oportet purgari purgantibus conferat, & facile feruntur, & contrariis, difficiliter.

Non est dubium hunc aphorismum in illis conueniri, in quo dicitur: In perturbationibus uentris, & uomitibus spongiis, si quibus oportet purgari, purgantibus, conferat, & facile tolerant: si uero non, contrariis. Verum quia in hac libri parte de purgationibus a medico factis loquimur, & conueniri necesse est distinctiones conuenienter, non perquam ipsam hanc quoque adiungere aphorismum, in quo nihil noui noui edocet, sed ad memoriam reuocatur ea quae prius in alia libri parte euacua-

A uerat de spongiis euacuationibus, ut hoc etiam in loco totus sermo de purgationibus esse absoluitur.

GALENI IN APHORISMOS HIPPOCRATIS, LIBER SECVNDVS.

NICOLAIO LEONICENO INTERPRETE.

IN QVO morbo formis labor rem facit, mortali: si uero sanus, non mortale.

Quid quidem labor spem hanc huiusmodi habet, clarum est ex eo quod opponitur. Inquit enim: Si uero sanus uisus, non mortale. Cum uero duplex sit ea quae ex sermone ista, alia, & comitatur, quando inquit est accessio, quae Aristoteli in annotationibus uocatur, & quae dicitur aliter, quae proprie in quibuslibet morbis, quando in aliquo alio tempore, de hoc ipsum dicere est euacuandum illa est non quae morbum, neque aliquid aliud generat, siquidem, cum naturam accipimus considerationem. In principio huiusmodi accessio, & calor naturalis totus, & humorum profundum capere uerget, quoniam alia dicitur ipse dicitur) principium in quibus humor, ut frigus, uel feruor partium exteriorum uel interiorum accipitur. Et praecipue in principio dimittitur, & ab illis praeciditur, & in his ad considerationem pertinet. Ac si quo in illis morbis circa uentrem, cuius nabe fit quae augenda humores aliquid ad uentrem colligant, non ut in istis sermone colligantur, sed longe plures fuerint in eis, quae in istis huiusmodi itaque, cautiorem arguit uigilantiam, quae proprie in illis quae in illis sit, spiritus, sanguinis, & caliditate naturalis, ad exteriora morborum, huiusmodi uulgarium opponentes uentrem, quae in accessione principis, sanguinis, spiritus, & dicitur naturalis ad interiora. Quare non sine ratione dicitur quod huiusmodi dictione huiusmodi tempore uacillare quidem ex natura accessio, sed uigilia praebet. Et uero hae quoque praesens fuerint arguunt, uere dicitur enim sententia manifestum, est quae aliter huiusmodi acceat ex sermone, sed quia deest illi quae ex uigilia habet utilitatem. Hinc itaque sermo nulli esse debet huiusmodi accessione principis ex sermone habent, sed hoc quod sanitas in modo, & in re uisus in istis morbis quae esse debet ex sermone huiusmodi quae proprie huiusmodi, ut tunc Hippocrate dicitur de quibus in alio tempore dicitur, in quibus morbos praefert uentrem ex sermone generat, praefert in alio morbo dicitur esse debet. Nihil aliud esse uisum morbo formis morbos illi esse uisum, quod oportet in eam uentrem praesens quod ad considerationem cepit in maiestatem eam in omni morbo, quae in dicitur naturalibus sit. Sanus qui uisus fuerit, in istis quod esse debet huiusmodi, cum confusione ut praefertur accessione praecipue uero huiusmodi dicitur in dicitur huiusmodi.

penitenti. Nam quo tempore aliquid est utilis, si prater id quod nihil prodest, etiam nocet, mortem non sine ratione significat. Ex somno autem latius non contrarij sunt utilitatis, quia febres vel ab eo non dissolvantur, vel etiam excitantur, & quia dolores intendunt, & frisiones multiplicantur, & crescit inflammationes. Quidam vero & inter dormiendi deliria loquuntur: & ubi experge facti fuerint, multo temper in delirio perseverat. Quosdam etiam grauis somnus dormientes occupat, punctim uox excitatur. Hec autem omnia contingunt, propter humerum praetertem, quos, ubi calor inuatus feruor exiit, per somnos coequeat; ubi uero debilior, illic succumbit, ab eoque uisita aggrauatur, & delirij affectibus haeno conripit. Ipse etenim Hippocrates multo hominem uigilantem extrinsecus esse calidiores, dormientem uero contrario modo se habere, nos aduersa (quod etiam quibusdam alijs eorum naturalium in diuisa uisum est) somni atque uigilia fieri sequum insani caloris motiones. Non abiguntur igitur morbi, ut cum in uisceribus illic collectus, causis morbitas nequeat curare, pernicijs significet. Si pamen euerit, nonnulli etiam saluti est signum, nisi quipiam dicat, quoniam ut talem affectum aut nec, agrosam non periclitantur, ex alio tamen affectu intente posse. Nam si qui uisumario felutu delirata aliquid ex paribus principibus percipuerit, contingit agrum quosita se habeat, intente. Quare securus praenunciandum est, ubi quidem ex somno latius aliqua aduenit, letale esse non rariu, ut uero prodest, non letale. Quod somno ex frons alique accidit febres, ipse in libris quos Epidemias incipit, ostendit his uerbis: Inter hos multi erit graui oppressi somno, & deliracione nulli uero ex somno tales fiunt.

11 Vbi somnus delirium sedat, bonum.

Si ambos dixerimus apherismos, & hunc soluetur & anteceditur, inuicem iungit, totus sermo talis utiq; fiet. In quo morbo somnus liborem facit, mortale: si uero iungit, non mortale: ubi igitur somnus delirium sedat, bonum: cum uero aliquid ue huius exemplum particulare subiungit sermone anteceditur uisumario dicto, tanquam si ita dixisset: Vbi igitur dolores somnos sedat, bonum. Vbi igitur febres somnos sedat, bonum. Vbi igitur inflammationem sedat somnos, bonum. Sed breuis huius est etiamum periculose in morbum non notare. Nam uisitas sermone uisumario, ex huiusmodi exemplis magis diluoc.

111 Somnus atque uigilia, utraque si modum exesse rint, malum.

Nonnulli ex medicinae professoribus ex illa ratur uigilam modum excedent, malum esse & signum, & causam non tamen somni hunc enim semper bonum esse & signum, & causam; & nunquam somni modum excedent; plurimos uero de epi, arbitratum funeulentis & graui dispositio

nes incipientes, somni esse longum. Verum ita nobis eddentes, quod non prius somnus grauis nonatur, quod delirium habuerit expergefactionem, concedatur somni longum esse nominari, quando solam tempore modum naturae conuenientem excederit, & nondum habuerit delirium expergefactionem. Fit autem huiusmodi somnus, refrigerata prima parte sentina, hoc est, cerebro ipso, quae refrigeratio cum fortis fuerit, multa quidem humiditas, licet lethargica passiones: cum licet uero, conque pyro uocabulo *πυροειδής*, id est, deprehensionem nominatur. Sic & uigiliae sunt propter calorem primae partis sentinae, uel ex sola intemperatura, uel ex humoris beliali abundantia. Horum uero talium omnium demonstrationes in nostris sunt scriptae tradantibus: utne uel sufficit solo eorum capite intelligi se. Sicuti autem quidam fuerit qui somni tempore fieri est modo ex illa ratur, & non est extra modum, sic nonnulli rursus uigiliae nonnulli esse inmoderate ratur, sed hoc nomen solum inmoderate uigiliae significare, obliuiscuntur in uisumario seruat conue tuatna, quoniam & multa nominum in medio erit dictus magnarum coparatione. Sic igitur oportet accipere uigiliae medicorem, ac si significet paruam.

Non fatigatus, non fames, neque aliud quicquam quod modum naturae excedit, bonum.

Rursum hic apherismus, sicut & aliter antecedit, quod in una materia, idem in omnibus enumerat. Nam quoniam finitas moderantur quodam sit, necesse est omnes inmoderate in quae plurimum a modo excederit, cum arguimus esse, quae uero non modum id quod plurimum est, obliuiscunt, arguuntur generacionem ostendere.

Spontanea lassitudines morbos praenunciat.

Non eius quae fit ex motibus inmoderate nomen est lassitudo, sed eius quae aduenit in corporibus animalium dispositionis. Neque enim lassitudinis nomen, quae ex talibus accidit motionibus, sed quae sponte contingunt. Cum igitur ab ipso motu huiusmodi corenti dispositio, non simpliciter lassitudo, sed lassitudo spontanea nominatur. Sed cum tres sint lassitudines, quoniam admodum in salubritate declarauimus, prima quae ex eorum, secunda quae uentione, tertia quae inflammationis frasionem habet, ex his composita prima quidem ex uisitas humoribus ortum habet, secundae ex plerumque uentione ex uentione uentione. Sic est a motus est demonstratum in ea quae de salubritate inferibitur tractatione. Quare non tamen dictum est spontanea lassitudines morbos nunciare.

Quicunque dolentes parte aliqua corporis, uel imino dolore non sentiant, ne mens agrotat.

Dolores solet nominare nonnunquam dispositio nes ipsas in quibus dolentem quem sensum dicebat in libro Epidemiarum, quod in Cronee antiqui dolores frigidos, noui autem calidissimos, quos dolores calidos frigidos uel, sed deliriosos ex quibus sit,

ita nominant. Et hoc in locis igitur eodem modo dolores ipsa dispositiones nominant, quarumcumque cum dolore fieri sunt natura apte, quemadmodum erysipelas, inflammationem, & cutis, & fracturam, aut rupturam, & consussionem, & quodcunque tale aliquid quod si adit, & ab argoto non lenitur, mentem indicat argotare. Sicut autem in omni, siue animam dicant, nihil in praesentia videtur.

VII Quae longo tempore extenuantur corpora, lente reficere oportet, quae uero breuit, breuiter.

Quae enim pauco tempore extenuata sunt corpora, ob humorum & spirituum euacuationem, non ex solidiorum colligatione id perpetua sunt: qui uero longo tempore extenuantur, in carnes contra hauriunt, graues enim res & sanantur aliae partes, per quas coctio in animalibus, et distributio, & significatio atque nutritio perficitur, quae tam non poterit concoqui alimtum, quanto indiget coctio. Quam ob causam talia corpora longiori tempore reficere oportet, atque tenuiter, quod lente nominantur. In quibus uatem soli humores & spiritus sine euacuatione in his reficere ac plenius edomare reficere, cum solidior nobis perfectior solidiorum partium robur. In sine autem aphorismi duplex scriptura inuenitur, & idem utraque significat, siue de uiculis causa ablatio, siue breuiter aduersus breuiter scriptum sit.

VIII Si quis a morbo cibum affluens non corroboratur, pluri alimentum corpus uti significatur, quod si non affluente cibum hoc accidat, scire oportet quod indiget euacuatione.

Propter breuitatem, & utiam quendam dictionis, qui est apud nos in multis casibus. Afiar, hic aphorismus habuit obferuationem. Consistit enim est nobis dicere, non affluente cibum, illos qui sine appetitu comedunt, assumere autem, appetentes, ac passus usque ad saturationem. Quae igitur appetentes, & abundantia alimentum accipientes, non possunt robur sanioris recuperare, grauantur potius, non ab eo nutriuntur. Qui uero neque quod factis est, possunt assumere, utinam humores habere: quos nisi euacuarint, licet non potest ut robur sanioris recuperent. Hippocrates uero non hic tantum, sed & in alijs suis commentarijs, quando proportionem inter se ferunt, humores omnes augent, utinam sanguinis accedunt. Vbi uero unus aliquis ex ipsis superabundat, illi purgationem praebet medicamentum. Vt igitur illa cognoscimus, & qui scriptus in suis commentarijs casus tradiderit, recte deorsum frequentes aphorismos subiungit, in quibus de eisdem docet dispositione, de qua etiam in hoc antecedente docuit aphorismo, inquit: Si uero non affluente ergo, hoc facti, scire oportet quod indiget euacuatione. Sicut ordinem duorum sequentium aphorismorum pauco deperantur in multis exemplaribus: illaque rectius habent, in quibus prior iste aphorismus sic scribitur: Non pura corpora quanto plus nutries, tanto magis laedes, ut totus sermo talis esset: Quod si non affluente cibum

hoc accidat, scire oportet quod indiget euacuatione: non pura enim corpora quanto plus nutries, tanto magis laedes. Nos uero sequentes ordinem, quem in pluribus exemplaribus scriptum inuenimus, sic eorum sententiam expellimus.

Corpora cum quispiam purgare uoluerit, oportet fluida facere.

Multi quidem uolunt corpora fluida fieri, ubi per medicamenta non tantum euacuatione est facienda, cum ipsa quae ad uocandum inuant: ubi uero per dispositionem cum ipsa quae continue alui subducunt. Atque ob hanc totam dispositionem utriusque, qui quidem ad alui subductionem, his uero ad uocatum habilem faciunt. Ego uero Hippocratem potius non minimum id, sed aliquid maius hoc in loco nos docere uoluisse, quod nos longa experientia didicimus ita se habere. Si quis enim extenuat & incidat crassos atque tenaces humores, qui in corpore sunt, & meatus aperiat per quos isti transmittuntur augerantur a medicamentis quae uim purgationem habent, nunc purgatio recte in omnibus praecedit. Qui uero istud quidem neglexerit, uocatus autem atque alui subductionem pro curauerit, ipsi dissiles ebullientes purgationes, non sine terminibus interdu, & ueragine quadam, fistuloseque multo, & malo pulsu, ac desolatione, & dissectione. Nobis autem extenuatis uiculis (de quo integrum sermo plenus liberum) utinam nihil horum contingere consuecit: & eorum quae in corpore praeter naturam continentur, euacuationes sine ulla molestia ac celerrime fiunt, atque sic Hippocratem dicimus suo adicisse sermone. Vbi quis uoluerit purgare corpora, oportet fluida facere, ac si ita dissilet: siue per uomitus, siue per alui subductionem, purgare uelut, postquam fluidum totum corpus effeceris, ita domum optime purgabis. Erit autem fluidum, ut diximus, omnibus moribus secretis, & humoribus in eis, atque extenuatis, si quis fuerit humor in corpore crassus ac glutinosus.

Non pura corpora quanto plus nutries, tanto magis laedes.

Corruptio enim simul alimentum adueniens corpori malos humores habent, ita ut ipsi quidem quatuor augerent, quibus uero sermo. Hoc praecipue fit, quando uocantibus quibusdam humoribus utinam plenus exierit, ob quos et casus paulo antea dictus (de morbo coelestis) accidit, non potest uidelicet cibum assumere.

Facilis est impleri potius, quam cibis.

Cum sermo ipsi de his qui indigent corporis refectio, antea sit habuit: propterea tunc scriptis materiam discretissimam ex quibus nutriuntur. Scripsi autem est ab ipso & in libro De alimto sic: Qui cito indigent refectio, in humidum ad recuperandum uires remedium optatum est: ubi autem adhibeatur cito, per odoratum. Oportet autem non simpliciter intelligi in utroque libro, ut in illo humidum, uel hic

vel hie potest, sed humiditas & potus quo sapite natu
 ra ipsa sunt humore corpus. Nisi non ita munda,
 sicut solidiora, ferperant tamen munitio celerita-
 acuti una crassiora. Nam aquosa (sic aut no-
 mine alba & tenuia) sicut aqua similem faciem
 habent, ita etiam uim, quae utramq; cernit, & muni-
 tione nutritur utro crassa sunt, & colore rubra,
 plus alimenti habent quam reliqua uina, inest au-
 tem eis & citissime implere corpora eiuscruata, &
 ob hoc indigena adfectione. Quod autem humi-
 dum alimentum, praecipue cum fuerit natura cal-
 dum, facilius nutrit, manifestum his est qui morit
 quomodo & coctio & distributio fiat.

XII Quae relinquuntur in morbis post iudicium,
 reddiu ad fauce conficiuntur.

Hic eni aphorismus antedictis iungitur.
 Nam est Hippocrates docuit: Si a morbo cibum
 affertus qui non corroboratur, pluri alimento
 corpus unguatur: quod si non affumente ci-
 bum hoc accidit, scire oportet quod indiget eu-
 cuatione: & ob hanc causam cum deinceps de eu-
 cuationibus sermonem habuisset, nunc causam assi-
 gnat, ob quam oportet euacuatione nos qui post mor-
 bum non appetit, ac si totus sermo ita ab ipso tran-
 sigeretur. Quod si non affumente cibum hoc acci-
 dat, scire oportet quod indiget euacuatione: nam
 quae relinquuntur in morbis post iudicium, re-
 cidit facere conficiuntur. Per ea quae relinquunt
 in morbis, in alorum humores reliquias intelli-
 gunt, quae necessarium est tempore putrescentes,
 hebreum accedens: cum enim humor alienus in
 natura corporis in quo continetur, aptus non sit ad
 eius nutritionem: & derelictus necessario ad putre-
 dinem conuertitur. Quando autem & locus cal-
 dus est in quo fuerit collectus, tunc & maxime &
 celeritate putridus fit.

XIII Quibusque crasis ad est iudicium fit, ipsi nos
 grauis ante accellionem: quae uero subsiquatur,
 magna ex parte leuior existit.

Iudicium est subita in morbo, ut ad finitatem,
 uel ad mortem mutatio. Fit autem natura separan-
 te bonis mala, & ad excorandum preparante.
 Non temere igitur in talis mutatione grauior fit ha-
 bent, & grauior hanc modum manifestiora hoc
 tempore d'ormare conficiuntur. Semper igitur d'ur-
 batione interrupta, clarior grauior illa percipi-
 licet similis fiat interdum turbario, quando modo sic
 quante est iudicium futurum. Quod autem in fine
 phorismis scribitur: Quae uero subsiquatur, magna
 ex parte leuior existit: in multis excorparis non
 habetur. Vult autem docere nos, quod magna ex parte
 nos subsiquens iudicatio est facillor proredien-
 te existit, quoniam plures iudicationes bene termi-
 nantur. Ne aliam enim plures esse ex gignit lana
 tua, quae morata, nisi penitentia confirmatio fit.

XIII In profusa alai mutationes excremento-
 rum iuuant, nisi ad mala mutatio fiat.

Mutationes excrementorum quae multas humo-
 rum formas edunt, non quibus corpus expurgat,
 nisi adnotata colligantur, & a purioribus, de
 quibus in Prognosticis ipse transigit: ubi & puri-
 gantem, & utroque ac male olentium meminit
 excrementorum.

Vbi fauces aggrauantur, tubercula nascuntur XV
 in corpore, excretionis inspicere oportet. Nam
 si biliose fuerint, corpus non aegrotat. Si uero si
 miles fauces, autum est corpus moritur.

Dico insicem sermones ex aduerso ponens,
 in utroque id, quod manifeste cōsequitur, p' aeterni
 fit. Quare si utriusque id quod dicit, adiungatur, erit
 uniuersa oratio huiusmodi: Vbi fauces aggrauantur,
 aut tubercula nascuntur in corpore, inspicere ex-
 cretionis oportet. Si enim biliose fuerint, corpus
 non aegrotat, non tamen id ipsum moritur. Si uero si
 miles fauces corpus non aegrotat, & tamen id ip-
 sum moritur. Ex quibus uero morbi insidit Hippo. ipse
 fibi ipsi p'uidet, in hunc modum scripsit, cum dicit
 Animalis natura multos uisus ex principibus mem-
 bris humores nōnes euacuat, alios per urinas, uel
 uomitus, uel alium inferiorem excremit: alios ad
 cutim extrudit, quos cum euacuatione propter crassi-
 tatem non possit, in eis d'ponit, atq; hoc modo ta-
 berculata nascuntur in corpore: ipse & fauce effluen-
 tem ex capite humorem subsicentes insistantur.
 Tunc igitur eadem eadem est ac d'ingens d'ur-
 tanquod natura totam in p'cedentibus partibus si-
 perfluitate depoluit, in alium corpus totius in
 malis uitiolis humaribus insidit, quod excrementa
 ta insidit. Nam si omnino natura mota est ad
 expurgandum corpus, biliosa apparebit, quoniam
 & tubercula sanguine calefacta à bilioso humore
 fieri, naturam habent patet: prius esse purganda,
 quoniam nutrienda huiusmodi corpora. Non pura
 enim corpora quanto plus uisus, tanto magis le-
 des. Senat excretionis sunt similes fauces, totum
 corpus & bonas habere humores itidit, & Grae d' iudicium
 uel periculo nutus posse.

Vbi fauces laborandum non est.

XVI

Fames illos dicitur, qui ob ciborum in-
 piam ad extremam diuinationem peruenit. Sic Hip-
 pocrates ipse secundo libro Epidemiarum dicit: In
 epistola Aeno, quod est in mem leguminibus steter-
 hant, crura debilitata sunt. Et quid omnem exi-
 miam ciborum detrahant, etiam cura penuriam
 ex elatione uel uulsa fiat, famem conuenit appel-
 lare, uel hanc curant: Causa hominis habentibus,
 famem adhibere conuenit. Fames est exicit cor-
 porum. Et cum in Prognosticis inquit: Interrogare
 oportet, si quid aggrauat homo, uel alius feru-
 ter exanimata fuerit, uel fames ipsam obediens pro
 defecta ciborum famem accipit. hoc est in loco sic
 dicit: Vbi fames, non oportet laborare ac iura d'ic-
 xisset: Qui cibo refectus non fuit, nec de labor
 aliquid inungit non est. Hic aut per labori opor-
 tet intelligere uel uelenti meo, quem exer
 nominat

nostrant. In hanc itaq; sententiam ipse dicebat: A laboribus cibum antecedat. Est autem ipsi forma cōmuni ad regios & sanos. Sanis enim non sunt percipiēda exercitia simul cum medicis: nec cibus aliquis vehementer motus adhibendus unā cura cibi abstinentiōis (sanguinis missio, non alii purgatio, non uentris excitatio, non frictio multa, non deniq; uehēns ulla corporis commotio, aut alteratio. In tabibus liquidē moribus omnibus ubi cibus defuturus sit, uires dissoluuntur, siue agrotent, siue sani sint homines. Vbiq; uero Hippocrates tenet magnopere fluere fortē eam quae re gē animalia potentiam. Siue igitur numero singulari potentiam dicimus, siue plurali potentias nihil refert; hocq; in libro De alimento Hippocrates ipse dixit, potentia una, & non unaigēne re quidem ostēdens unam esse potētiā, species autem plures habere.

XVII Vbi cibus praeter naturā plus ingestus est, hic morbum facit: ostendit autem sanatio.

Quod in altero aphorismo uniuersaliter dicit, hoc enim in una specie docet. Uniuersalis enim est hae sententia: Nem satietas, non fames, neq; aliud aliquid bonum, quod modō naturae excedat; uerum propositus aphorismus de una re, scilicet satietate, promittit. Plus enim cibi quam modo naturae committit, repletio nōminatur. Semper igitur id quod plus ad aliquid dicitur. Verū in nostris corporibus duobus modis, uno quāquam ad usum capaxitatem, altero quāquam ad illam quae uigilant naturā, de qua nunc Hippocrates docens, cibum excedentem dicit esse praeter naturam, ne eos qui ita cibo sunt repleti, ut uenter extendatur, emittat ex hoc arbitrium sensuosi lesionem: neque eos quibus aliquid deest ad cōceptuaculi mensuram paucā assumpsisse, & omissa illa bene concocturus. Nam & praeter cōtingit quae pleno uentriculo committitur, concoquere, si eorum natura feris existerit: & secundum non posse concoquere propter uentri cōtuitatem, tunc praefertim cum priores assumpsissent cibos concoctus faciles, secūdo uero cōcoctus difficiles. Sic et in distributione alimentati potentia singulari illi proportionalis quae in uentre cibum concoquit, aliquid ex imbecillitate nō alterabit humorem ad uenas distributū, etiam si medicis uidetur. Aliquando medicis copiosiores prompte in sanguine transmutabit, partem ex sui solbare, partem ex humoris natura ad cōctio nem idonea. Eodem modo & tertium alimentum, quod maxime propriam alimentum nominamus, si dico quod partibus animalis adicitur) pro natura potentia, uel excedere dicit, & uel bene concoquatur, & nutrit uel non, & iusta hoc uel ab ipis cōmēditur, uel non obtentum committitur, & morbum generabit. Vnā igitur expositio hae est, illud quod plus est, quāquam ad potētiā à qua animalia reguntur, nobis intelligētib; ultra re quāquam ad qualitatem praeter naturam, uera & ipsa. Nutritur siquidē pars utraque ex proprio

alimento, quod recte dicemus esse illi secundum naturam. Cum igitur aliquid ad ipsam peruenerit aliquis humor qui alteri quidem parit sit secundum naturā, sed utro alenus & praeter naturam: malum quidem hoc existit, non tamen ex necessitate sequetur morbus, ubi exigua portio fuerit. Nam cum neq; ista medicamenta quae naturam habent exitalem, sicuti mandragora, papauer, atque cicuta, possint sine quāitate nocere, multo minus huiusmodi humor, qui praeter id quod non est exitalis, etiam alias partes emittire potest, alioqui ipsum neq; alimentum uocallit, nisi tali esset natura praeditus. Sicuti igitur si parū aliquid aeris per galiam ad uentriculum deferretur, aut pota humiditatis paululum ad pulmonem per asperam arteriam dilaberetur, neq; uentriculus quo ad hoc extrograret, neq; pulmo eodem modo res habet, etiam in altum partem alimentum. Iam uero & terra quaedam expositio est à quibusdā inuēta, quae nos accipere iubet, praeter naturam, pro ualde & experienter, ac si ita diceretur, ubi cibus exuperanter intrauerit, morbum facit. Nam cibum paululum mediocritatem excedentem, nondum posse facere morbum, sed adhuc feruare corpus intra latitudinem sanitatis, uera quidem & hae est sententia. Oporteret siquidem cibum qui morbum faciturus sit, non paruo aliquo excedere exquisitam mediocritatem. Verum non est mes ob hoc sermōē dālm genere. Solent enim ipsum tantummodo genus enunciatum, uel exultationem, uel frigidationem, uel crudiatem, uel corruptionem humorem, & quaecūq; alia huiusmodi morbum facere dicentes, eo qd nos in singulari horum casu dignam quantitatem subintelligamus. Eodē igitur modo & cibum excedentem dicit uel facere morbum, non adiectis teris multo, cum nos non lateat, qd si quintadecima unius draehm; parte mediocritatē excedit, non dum potest morbum efficere: ueram si hic excessus multiplicetur, faciet & ipse aliquando morbum: ex genere enim causatū est una quae morbos committendū uim habent. Secundum hae igitur tertia expositio est, quāmaxime uera sit, nisi tamen uideatur esse curiosior, qd docet ueterum consuetudinem, praeter id qd uolentius exponit uocis illius, praeter naturam, significatū. Verba autem quae in fine aphorismi scribitur, ubi ait: Ostendit autem sanatio: melius scriberentur cum cōmitione, & hoc modo: Ostendit autem & sanatio. Neq; enim sola sanatio ostendit cibum ubi plus medicato ingeritur, facere morbum, sed et rei natura indicat, con testante etiam sanatione. In omnibus siquidem artibus, ipsa quae recte sunt ea cogitata, accedit etiam ex euentu testimonium. Quodnam igitur illud est in praesentis sermone? ea quae sequitur ad noxiōrum humorum euacuationes sanatio, quam etiam Herophilus in trisporia significacione uocata comprehendit. Si quatuor enim plus confecto assumpserit cibi, equali autem prioribus, aut etiam minorē uirtute exercitio, moxq; aggregato corpore cū rebore atq; tumore uenarum incipiat febricitare, nō ab ip

ratione

multo tempore nullam præbet alimentum. Oportet autem ea quæ in eam comparantur, esse secundum substantiam similia, & non esse hoc quidem exquisitè humidum, hoc uero extreme siccum. In pasta igitur & alia, et haud fecerunt omnibus quæ cumq; parantur ex melle et fide, uel alij fructibus, eodem modo se habeant quæ comparantur, fecerunt autem substantiæ qualitatè. In cerebri autem propria quidem est unio fructibus cõsistentis. Sed cum parat ipsa oportet fecerunt eodem modo quo parantur, uel unio alia ad eandem modo dicitur. Auster re autem oportet, dum paratur mordaces humores, quemadmodum in brassica et in leguminibus, si certam uelut habere experientiam eius que in ipsa alit substantia. Austerunt autem humores dicitur, si dum elaborantur, ab una aqua ad aliam transferantur. Si igitur adhibitis distinctione, diligenter emittit fecerunt in quibus conuenientia emittit que quidem in paucis tempore nutritur, hoc enim est uiscerum, & paucis post assumptionem tempore, hoc enim est uiscerum, etiam uiscerum habere excrescentiam quando humores eodem modo affectus exhibentur; (nam & hoc in talibus omnibus oportet praferunt;) que uero cõtrarias naturas habent, tunc excrescent. Causam horum inuenies ex ipsis quæ ostensa sunt in commentariis de Potentis naturalibus. In his igitur ostendebatur uisceribus prior proprium sibi ipsis ex cibis alimentis attrahere, & tunc apponere naturas quæ ubi hic fuerit elaboratus, tunc ipsos emittit ad excrescentiam. In hoc autem tempore & hepatis elaboratur ex cibus attrahere, ubi indiget alimento, nam si non regat, alio quod prius aderat, per se totum quoque ratione trahere rursus ex hepate totum corpus, quo tempore et ipsum indiget alimento. Unde in quibus totum corpus est macerum, quæ ipsa maxime possit experiri qui cibus sine unio fructibus & uiscerum trahentes, quibus & illud in se, celeriter tendere ad excrescentiam, quæ illi addidit. Verum nonnulli dicere eam que sit ex toto corpore excrescentia, ab ipso excrescentiam nominari, ut idem sit quod nunc docetur, et quod dicitur in libro De alimentis, ubi inquit: Cibis qui difficulter abstrahuntur, difficulter abstrahuntur qui facile apponuntur, facile abstrahuntur. Quod dictum uiscerum quidem est, non tamen proprie uidetur accipi sub appellatione excrescentis. Nam magis proprie dicitur de ea que solum sepe ventrem possunt quidem et ipsam in telligere de ea que fit ex toto corpore. Differunt enim, excrescentiam, an subductionem dicas. Subductio igitur solum de se dicitur, que per alium delectantur; contingit autem excrescentiam uocabulum uniusque esse commune. Carnes itaque siccæ, & quæ cum quælenas ac crassos humores habet, leni quoque tempore faciunt ex toto corpore transpirationem. Cherauero, & pisces faciles, & simpliciter excrescentiam tenent habent humorem distribuentem, celeritate quidem distributionem inque appositionem excrescentiam. Habent uero naturam non habent, sed facile distillant.

Acutum morbum non omnino sunt certæ prædicationes, aut salutis, aut eorum.

Acuti morbi graues id quod celeriter indicantur, statim etiam magnitudinem habent. Nam breues dicunt, quæ Graeci epitemeras uocant, licet cito sint autem, non tamen acuti morbi nominantur. Duplex autem est acutorum morborum natura. Vel enim ab humoribus calidissimis qui nulli eis federe locum, sed aequaliter in omnibus animalibus partibus sunt, uel loco aliquo patiente sunt, ut in morbo laterali, pulmibus inflammatione, angina, febresq; ut plurimum, acuti morbi adunguntur. Rari enim sunt ex ipsis quibus febres non uidentur, ut morbus atonius, quem Graeci apoplexiam uocant. Morbo uero longi, ob crassos, lentos ac frigidissimos sunt humores, qui non facile concocti possunt, & in patientibus partibus impatiuntur sunt atque agglutinantur, ita ut ceram dispositiones magis prævalent naturam quæ inflammationibus affluuntur. Pauci uero ex ipsis sunt absque loco patiente, in quibus uenæ omnes equaliter habent humores putrescentes, uel atram bilem, uel pituita naturam præferentes. In his igitur omnibus uidetur Hippocrates fides præcognatioibus, in acuti uero non omnibus. Sed aliquando falli præcognatio nem consuevit. Tale est enim quod dicit, non omnino, negatio enim sit non omnino enim idem quod non potest significari, ubi non omnino peccante ut non omnes homines mori. Qui enim hoc dicit, ostendit paucissimos esse bonos. Hoc igitur & tunc Hippocrates ostendit, inquis non omnino conuata esse in morbis acuti prædicationes, aliqui dicit quosdam raro, uel abstrahere. Aliud uero sit propter substantiam in indicatione præuentionem, que naturam hanc enim sequitur morbus dicitur, & quæ non omnino hanc naturam ex uno loco transferuntur ad alterum.

Quibus inueniuntur albus humectus est, his senesceribus excrescent. Quibus uero uisceribus adhuc albus siccus est, his senesceribus humectantur.

Quod quidem hoc ex magna parte sit, & non sepe, ostendit ipse inter sequentes hunc scribens aphorismum: Quærum albus humidus est, si autem fuerint in eum commutatus, si ij quibus est siccitas in senectute uero deterius, nam magis ex parte senesceribus excrescent. Oportet autem humidus & siccus alius intelligere non simpliciter, sed eadem uiscerum feruente ratione. Si quis enim in uentrate Alexandrinorum uiscerum ueretur, salis uiscerum cibus, & porris, zythumq; superbibet, in senectute uero nihil horum assuetus, sed lenem dicitur res, & uiscerum uiscerum insuper bibet, male dicerentur huius hominis deiectiones ætatis ratione permittari. Sic & si quis in insuetum lenibus & melleis uiscerum, utinamq; uiscerum potaret, in senectute autem uiscerum ueretur Alexandrinorum, ut in ea cum uiscerum excrescentia mutaret, non rectum iudicium

venteribus in eph
uisceribus de senectute
uisceribus in eph
de senectute uisceribus

iudicium facimus, Sed quoniam omnia alia non fo-
 lum quae ad cibos attinent puris agentia, & deici-
 tiones cōtrarietasque rectam fiet iudicium
 de ijs qui ab Hippocrate in hoc aphorismo dicun-
 tur. Variatur autem deiectionis & aetatis ratione
 secundum eas quae in corpore mutantur dispositio-
 nes, ex quibus alius ficior humidiorque fit. Quae
 nam uero sint has dispositiones, uno est ex ijs quae
 quaeruntur, atq; adeo longum mihi futurum super
 hoc formonem exortio, si proposita fluidatio adhuc
 bene demonstrata. Quae uero integro liber erit ne-
 cessarias. Sed hoc alius forte à nobis fiet: nunc bre-
 uibus capita expediam, ijs utens quae in cōmenta-
 rijs de Partibus naturalibus, & De causis accidenti-
 um demonstrata. Plurimum consumitur, fit alius
 humidior, quando cibus in chylium conuertitur, he-
 pari parcius distribuitur. Siccor rarius, cum omnis
 humor in ipsa cōtinetur, ad hepae ferunt. Causa
 fit uero ob quam parcius distribuitur, est, quia plus
 cibi aliquando assimilamus, quoniam hepae indigeat.
 Interdum quoque citius dicitur, quoniam hepae atra
 hat. Nam cum cibus modum excedit, eius superfluum
 derelinquitur, ubi hepae tantum ad se attraxerit,
 quāto indiget. Cum uero propter ad ex-
 eundum, nō praecurrit hepae tanta atrahere, quan-
 tum ipsi est necessarium. Citius autē fessinat ad ex-
 eundam illud ex coarctatur, nō minus quam ob multitu-
 dinem bilis ad alium fluentis, quae irrita ad excre-
 tionem, nō minus quam uero ipsa aliat potentia re-
 tentia facta debilitat, expulsiua uero eius atq; inae-
 quorum ferti existit. Plura igitur appetimus cum
 uentriculi (in hoc enim uis appetit diuinae
 consistit) frigidior em habuerit temperaturam. Sic
 uero et hepae minus atrahit propter frigiditatem.
 Vini autem retentioem habet uentriculus imbe-
 cillior propter humiditatem, sicuti expulsiua
 fortior propter siccitatem. Sciam igitur car-
 pum cum frigidum efficitur, tantum augeri cōtin-
 get in ore uentriculi frigiditatem, ut appetitus desi-
 cat, atq; ita excrementa excoarctatur in ipsa coarctis
 quae assimilantur, ut distribuantur. Sic et quae magis
 ob multitudinem, uel naturam hominis biliosi al-
 ium humectam habent, ad cōtrarietatem transforman-
 tur, cum hic humor in siccitate debet. Quibus
 uero ob uirtutem retentive debilitat alius hume-
 ctatur, nō omnibus transformata aduenit, sed pro
 quantitate coloris adiuncti. Si enim statim ab in-
 itio frigidior habent alius temperaturam, tunc
 ad immodicam uirtutem in siccitate intemperiam,
 secundam frigiditatem uirtutem retentioem quae
 habet imbecillam, quocirca omnis immodica ex-
 temperies operationem excoarctat. Quod si exequi-
 tate calida fuerit in longo aetatis processu, fortem ha-
 bet operationem retentiuam, quae neutram ha-
 beat exequite intemperiam, nec eam quae est secun-
 dum siccitatem (siquidem erat omnino humidior
 natura, alioqui nō habuisset debilem uirtutem re-
 tentioem) nec secundam caliditatem, hoc enim sup-
 ponendum. Liquet igitur quod haec omnia qui
 alius habent natura humidiores, fit ad cōtraria se

necessario transformatio: qui uero ficior, is fit
 in siccitate humidior, propter cōtrarias tempe-
 raturas: uel enim quia minus assimilatur cibi, quae
 tentia hepatis cōgruat, uel quia parum bilis con-
 fluit ad alium, ut propter potentiam retentioem ro-
 bur excrementa excoarctant. Ex his uero, quod
 parum appetunt, & citius implentur, fit propter
 parum appetitum caliditatem. Quod uero ci-
 bus assimilari excoarctat, contingit uel immodice
 ter se habente hepate secundum temperaturam, uel
 paulo plus mediocri calidior. Quod uero pauca
 bilis confluit ad alium, hoc ex eo accidit, quae
 tentia pauca generatur ob uirtutem frigiditatem. Fer-
 tius autem inuenitur inest retentioem potentia, quon-
 iam ad siccitatem uirtutem temperatam. Non absq;
 ratione igitur in omnibus quos diximus, sensibus
 fit ad cōtraria transformatio. Nam qui non appe-
 tunt ob caliditatem, in progressu aetatis plus citius
 appetunt, quoniam postea hepae excoarctat. Quibus uer-
 tem ob inuirtam siccitatem uirtutem retentiuam
 excoarctat, is senescitibus fit imbecillior ob siccit-
 tatis excoarctat, & ex ratione excrementa humecta
 bilis, quoniam cōtrarium exitus fessinat. Quibus
 uero propter bilis defectum, tardate excrementa
 ob citius moram plurimum humiditatis abfessinat,
 fieri potest ut eade dispositione perfectior. Con-
 tingit etiam ut propter immodicam hepatis frigi-
 ditatem, ad satis magis potentiam retentioem di-
 strubutione imbecillitatem, sicuti excrementa humi-
 dora. Haec in praesenti dicta sufficiunt de causa
 rum quae sunt in aetatis permittioem, de ijs
 aut quae propter humiditatem ac siccitatem alium
 continent propter breuitatem futura obfessinat ijs qui
 in nuper dictis cōmentationibus non sunt excoar-
 ctati postea aliquid uno in ijs uel uel uel
 rictem doctrinam factioem nam quo ad uiam
 ut aetatis, hoc solū esse sufficit, quod fit ab Hip-
 pocrate dictum, etiam si causi non adiecitur.

Famen thoracis, ad est, uini potio, soluit. xxxi

Vini potioem, thoracis nominatē confueuit.
 In libro siquidem De natura hominis, & De uir-
 tute ratione, in huc modum scripsit: Liquet enim
 quod uirtus singularum non sunt causa ut omnes
 subinde morbo corripiantur, iuniores et seniores,
 uiri ac mulieres, famuliter autem thoreffem, &
 aquae potiores. Cui ergo aquae potiores thoreffem
 mema opponat, efficitur se per thoreffem uir-
 nam potantes intelligere. Quare & hic thoreffem,
 uino potus ab ipso dicitur, quem dicitur famuliter
 thoreffem (per loquem) quoniam defectum famulens
 nominata, (sicuti necnulli arbitratia) certe non
 illam quae cum appetitu naturali fit, sed eam quam
 habent qui hac passione laborant, uel hanc et in
 defessam ciborem appetentia, quam medici quidam
 appetentiam carnam nominant. Tale enim
 famem uini potio fessat, non eam quae uel ex lon-
 ga inedia, uel alius profusio ut fluxus sanguinis,
 ut aliqua alia facta est euacuatio. Nam qui ex
 tali aliqua indigent causa, nō modo non aliquam

ex unipont capitis utilitatem, sed etiam plurimum a
 effluantur, quoniam & comestilibus & deli-
 ciosis cibis conueniunt: si autem cibos assumant,
 unum potauerint. Quia uero lumen quod dicitur,
 ponitur, si unum potus, non cibi multitudine, reme-
 dium est. Equidem multos ipse limas, qui indefi-
 nenter famescebant, unum ipse abundanter edidi-
 bens, ex cordi genere qui subiectione calefaciunt.
 Nec enim acerbiora talem lumen sanis liquiden-
 tem necque calefaciunt, sed quae colorem subnubeam
 habent, uel rubicam absque attingente sapore, ma-
 ximo sunt illis remedio, qui carno laborant appe-
 titu. Oportet liquide cum ad prandium accedat,
 primum illi adferre pinguiam edibilem, ut (ut ita di-
 xerim) oleaginam, & alia quae comex ex plurimo pa-
 ratur alexarumque uero nihil asserimus, aut acer-
 bum offeratur: postea unum aliquod ex uirgis quae
 dicitur, etiam si nondum litescent, potandum da-
 ri percipimus. Stratum enim fames tali uisum mi-
 ritatur, atque ita longo tempore scienda, cessat ut
 animo: & hoc multo magis uidet in praesens ipso
 nimis Hippocrates docere. Cum enim carni app-
 etitus fieri cōdiderent, uel propter solam intem-
 peratam frigidiorem, uel propter humores aci-
 dos quos excreuit os uentriculi: & haec ambo sa-
 nare possit unum quod dicitur, non sine ratione
 utriusque collatae sicut carnes appetit. Qui uero
 rotantur uoluntatem emittunt, quoniam Graeci
 subdum uocant, fuisse tamen sanem ab Hippo-
 crate nominari, non sine ratione mihi uidentur eius
 fermonem accipere. Primum, quia ipsum pro
 generali atque uniuersali facium specularem, ac particu-
 larem: deinde quia meminum; non postea buk-
 mos nominata, est quod potentia ex frigidiore ex-
 tenuare, quae a fame quidem inchoant, sed non habet
 eam amplius adiunctam.

XXII Quaecumque morbi ex repletione sunt, curat
 evacuatio: & quaecumque ex cauatione, repletio,
 & aliorum contrarietas.

Nam si quid nondum factum est in repletionem,
 neque ipse non amplius existente, si quid remanensit,
 id curat cauationis, sed quaecumque ipso quo fuit
 tempore, curare aggredimur, cauatione indigent.
 Quod quidem igitur multitudine morbum efficit,
 aerea dictum est: quod si autem euacuatio sit eius cau-
 sa, non opus est dicere, sicut neque de omnibus
 alijs causis quae morbos colunt, quiddam per con-
 traria curentur. Neque enim aliud quicquam quoniam
 effluat, praeter contrarium causam morbos
 effluatibus, sic & in morbis ipsis iam factis postea
 considerabimus; quemadmodum & in casibus,
 quae ad eam ex necessitate consequuntur, sed nunc
 de his quo adhaec sunt, sermo nobis habetur. Le-
 quaer igitur quid unum cum effluatibus causis necesse
 sit in ipsis simul adferri. Cautum uero faciem
 tiam abstinere si contrariis. Si enim ex refrigeratione
 morbus sit, curatio est per calefactionem illi
 uero ex calefactione, per refrigerationem. Sic & si

propter repletionem morbus colligatur, tunc o-
 portet multitudine euacuatio esse: et si propter
 euacuacionem, aereae praeteris curari. Etiam
 si nonnullis uideatur morbum fieri ab euacuatio-
 ne morbi, existimant autem (ut apparet) huiusmodi
 morbi homines solam febrem esse merbum, quod
 si didicissent quomodo ledentis operationis dis-
 pensationem morbum esse: & quod si uoluerint
 intemperantem operationem ledentem, huiusmodi
 quam dubitarent uolentes euacuacionem morbo
 effluat. Sed quoniam cum signa morbi uocet
 ut uero euacuatio, aut ex uirgine quae huiusmodi
 appellatur, aut ex oleo huiusmodi, tunc uel omnes,
 uel plurimas operationes quae ita affectus sunt, ef-
 fectus habent. Nonnulli uero quoniam non modo

haec patiuntur, ut uoluerint ipsi facere eam
 curari. Longe uero in morbis qui calorem ha-
 bent ad ignem naturam propter uicium, praeter alia
 mala, in super affluente febrem. Quoniam autem
 ipsa atque uirgine euacuatio, in morbis quoniam do-
 cum sit, his tamen adhibetur aliquando propter ge-
 nerals, quales sunt repletiones quod in morbis, qui
 de nonnullis aliorum sunt, potant se debent ipsi
 habere fermonem. Hi igitur sunt qui aereae, causa-
 rum effluacionem morbos delatorem, non esse ca-
 rationem, sed praecauationem. Qui primum quidem
 de causa sunt, quod de reuolunt huiusmodi, deinde
 quod de reuolunt huiusmodi. Vbi enim causa non ad-
 est, quae morbi effluat, huiusmodi causam huiusmodi
 adhibetur. Vbi uero ex quae uicium corporis dispen-
 sationem, quod adhibetur, uelut qui praecauationem
 curat, hoc ad praecauationem uero uicium praecauat,
 si huiusmodi causa de reuolunt. Cum uero non
 aliquid agit, nullum quod dicitur est huiusmodi
 opus ex praecauatione & carmine. Nam quod
 laetitia uero causa illa, prohibetur est fieri, & hoc
 ad aereae praecauationem. Quod si uero non fa-
 ctum est ex morbo, praecauationem eorum praecauationem.
 Quae propter cum uicium huiusmodi praecauationem
 ex carmine, proprio carmine morbum, ac praecauat
 eo alia huiusmodi praecauationem appellationem, nonnullam
 quam praecauationem dicitur, ne morbum qui sine in-
 cipit generari, ad compellatur per diuocare: nonnullam
 quae uero curat, quoniam adhibetur in his quae
 carnis rabida morbum. Quae enim ipsa adhibetur
 huiusmodi medicina, duplicem habent appellationem.
 Nam nonnulli carnis remedia dicitur, ac huiusmodi
 huiusmodi praecauationem dicitur. Nonnullam
 quam uero non remedia praecauationem praecauationem
 appellatur, sed in carnis huiusmodi praecauationem.

Acuti morbi in xij. diebus euacuantur.

XXIII

Acuti morbi in xij. diebus euacuantur, & ad hanc uigorem
 celeriter preparant. Non aliter ratione ipsi in praecauationem
 eo tempore & in quae factum praecauationem, quod
 idem est quod adhibetur. Huiusmodi est praecauationem
 quomodo praecauationem in morbo sunt, Hippo-
 crates ex carmine, ad est, adhibetur, in quibus
 nonnullam huiusmodi praecauationem praecauationem, aut
 morbum igitur nonnullam quam uero magis sit ad hanc
 huiusmodi

hinc, uel ad mortem peruenit, non tamen aut subito finitur, aut incitatur: ut quatuor sint in ipſis ſubita permutatio, quas ipſe docet in primo libro Epidemiarum, in qua: Ad ſalutem, aut mortē, uel inclinatio ad melius, aut ad peius. Quod uero fit nec eſſarium ob morborum magni tudinem, ac caſum uehementem, uel cito uires poſſent, adeo ut homo moriturus ad nocentiſſimum excitationē excitaret, ſi modo quibus in uisum, exacerpet, bonam ſequi iudicationem: ſi autem exacerpetur, malam antequam manifeſtum eſt. Propterea igitur fieri non poſſet, ut in longum tempus iudicatio differatur, in morbis acutis. Ter minium igitur in hiſce omnibus Hippocrates pauſat duas ſeptimanas, tantam uelut eorum ulte riam progreditur, uerum ante quartumdecimum diem nulli poſſunt iudicari. Et ſi undecimus, uel nonus, ſeptimus & quintus, multos uel ſunt iudicari ſe in libro Epidemiarum. Iudicat autem & ſextus nonnullus, ſed non bene, ſicut in libro De iudicatorijs diebus plenius offendimus, in quibus digniſſimum ſolum exercitium eſt, qui ex alijs de beat, qui Hippocrates breui ſermonē perſtraxit. Quatuor uero iudicationes ſunt, iudiciū imperfe ctum, ſi ſinem imponi aliquis alius ex eorū numero qui deinceps ſequuntur, de quibus, quilibet in ſine, in libro Prognoficis Hippocrates docuit: & hic de ipſis aliquid in ſequenti docet aphoriſmo. Eſt autem & harum imperfe ctarū iudicationum terminus quidā ueteris, ultra quem non amplius fieri progreſſus poſſet, dies quadrageſimus. Quatuor igitur morbi intra diem quartumdecimum in tege iudicantur, hoc ſolet Hippocrates acroceſim pliciter nominare, quicunq; uero imperfe ctē iudicat, ſeruati fuerint in loquacum dierum aliquam uſq; ad quadrageſimum, hos non ſolet ſimpliciter acutos nominare, ſed appellatōe coſpoſita his om nibus uerbis, acuti qui in quadraginta diebus iudi cantur. Verum manifeſtis illiſignificat, qui eul dem morbos, acutos ex decidentia uocet. De hiſ igitur in Prognoficis ſcribit in hoc modum: Oportet autem cauſam ſperandi facilitatem magis quam habere uim ad ſalutē in omnibus acutis moriſ, quicunq; febres habent aduſtas, & in qua draginta diebus iudicantur. Nunc uero in aphoriſmis De acutis uniuerſaliter enunciatis, ait deo intra quartumdecimum diem iudicari: non per ſeu rem hoc decem, quod nonnulli coſtituarunt eſſe quatuordecim numero dies qui in his morbis faciunt iudicationem. Nam ſecundum hanc expoſiti onem, etiam illos qui iudicari morbos acutos, ex decidentia nominatos, dicimus eſſe numero qua draginta, cum ſcitis loquēdi modum in uſuſq; ſit, hic quidem cum ait morbos acutos in quatuordecim diebus iudicari, in Prognoficis autem quum dicit: Quicunq; morbi cum febribus ſunt in qua draginta diebus iudicantur. Verum hi non inuenientes eas modo poſſunt offendere ut oſy ſeruo nes, & hanc qui in aphoriſmis ſcribitur, & illi qui in Prognofico legitur, ſibi inuicē eſſe cōcordet

A hanc abſurdam excogitant expoſitionem. Neq; enim quatuordecim ſunt uſq; ad quadrageſimum dies iudicantur, ſed cum intercederet quilibet plures, abſque ipſis uero partibus, quibus in oſy eſſe in uſuſq; offendit De diebus iudicatorijs ita dicitur. Sed & ipſa eorum natura ſuſfragant ſermoni qui dicit acutos morbos habere terminum iudicationis quatuordecimū diem. Nulla uerum iudicatio eſt unquam ab initio uelociter motus, hanc tranſire de terminum, quicunq; aliquam ex quatuor ſanctiſſis iudicij unam accipere: ſicut quidā leues ac parui circa primos dies exiſtentes, quanto uelociter die acuti ſunt in ipſis, ad de centum ſeptimum terminantur. Alii uero ſerui aut ſeptimo die ex acutis incipientes, ad uigintiſimum terminantur: adeo ut morbi eorum acutis nunquam poſſint plures quam quatuordecim obtinere dies. Ex ipſis uero qui motus habet inaequales, multi ex tenduntur utiq; ad aliquod tempus ueteris pat ſimum. Dico autem inaequales habere moros, eos qui aliquot diebus uehementiores ſunt, poſtea ſi ne aliquid ſignificatione temporum, deſideratiſſis uſuſq; ſi, comminationem acciperent. Si quia igitur, ut dicit, ſicut in agra omnibus obſervatione om nines inuenit, qui per duas integras ſeptimas uelociter mouentur, nunquam ad ſextum octo pas goſſi terminum.

Septimorum quatuor eſt index. Alterius ſeptimae & octauae principium. Eſt autem & an decimas contemplabilis. Ipſe enim quatuor eſt ſecunda ſeptimana. Rurſus uero & decimae primas cōtemplabilis: ipſe igitur quatuor eſt & quatuordecimo, ſeptimus uero ab undecimo.

Indices & cōtemplabiles ſolet Hippocrates no minare dies in quibus aliquod ſignum apparet ſi tate iudicationis indicantur, in altero aliquo iudicantium dierum, quos ipſe in Prognofico, tanquam ſeptimam in duas diuidens partes, per quatuor uero digeſſi. Primum itaq; quatuordecim ſeptimi diei, ſi quibus initio numeret, iudicē eſſe ait, undecim autem quatuordecim, quatuordecim & hoc ſecunda ſeptimana in duas partes diuſi, index praesent. Eadem ratioe & decimae primas uiginti eſt index, ex diſtinctione ſeptimae in duas partes. Illiſi ſanctiſſis, quod hanc tertiam ſeptimam ſecundae cōiungit, quatuor uero primam & ſecunda ſeparationem, cum atq; in ſum diem collatum eſſe dicit, non tamen tertio quatuordecimam, quoniam adno dō nonnulli poſt ipſum coſſi morant, quatuor uero uigintiſimum primum, tertium ſanctiſſis, ſed principij quidem tertiae ſeptimae quatuordecimam, ſicut autem & terminum uigintiſimum. Cum autem duas primas ſeptimanas ſe ſe uicem diſtarent, tertiam uero ſecundae cōiungent, in libro De diebus iudicatorijs dicitur: in praesentia uero ſufficiat etiam ſine cauſa mouſſe quod experientia coſpiciat. Nam ipſe Hippocrates ſeptimam uero ſanctiſſis ſanctiſſis dierum iudicatos

rum in libris Epidemiarum scriptis fuisse iudica-
tos. Dixi autem fecundam talem ordinem, ut pri-
mo tres septimanæ ad vigintiimum, sequentes tres
ad quadragiesimum perducantur. Sic enim & febr-
gelimum & octidigesimum diem indicationis ha-
bebimus, & ipsos experientia confirmatos, quem
admodum in libro De diebus indicationis ostendimus,
illos qui in libro Epidemiarum notantur iudica-
re, secundum talem diem ordinem describentur.
Sed ægros illos, quoniam longum esset hoc in
loco sermone cōplecti, sufficit sola ex Prognos-
tici verba in hunc modum se habentia subscribe-
re; Febris indicatur in eisdem numero diebus, in
quibus etiam homines liberantur & pereunt. Nam
maximæ febres, & quæ nullius signis incedunt,
quarto die finiuntur, vel antea: pessimæ autem, &
gravissima signa præ se ferentes, quarto die interi-
munt, aut prius. Primas igitur earum incensus ita
terminant. Secundas vero ad septimum ducunt.
Tertias ad undecimum. Quartas ad quartumdecim
eiunt. Quintas ad decimosseptimum. Sextas ad
vigintiimum. Hi igitur per quatuor in acutis ad vi-
gesimum ex adiectione finiunt. Hæc verba ostendunt
manifestè, quid tertiam septimam per condi-
nitatem secundæ annuntiet, & quid decimam
septimam indicem facit vigintiimæ.

XXV

Æstivæ quartanæ magna ex parte breves,
autumnales longæ, & maxime quæ hyemem
atingunt.

Non solum quartanæ breves æstate sunt, sed &
triginta dies alia, propter ea quod humores inu-
lterati funduntur, & per totum corpus delati distan-
tur. In quibus igitur aëris validæ sunt, necnon hæc
morbus evacuantis, morbi cessant, in quibus vero
sunt imbecilles, unâ cū ipsis evacuationis & ipsæ dis-
solvantur. Quare non alique ratione nulli morbi
æstate sunt longi. Hippocrates vero de solo omni-
um longissimo fecit mentionem, tanquam per exem-
plum de omnibus alijs ex illo pronuntiatis. Sicut
autem æstate & dicuntur humores, & vires dissol-
vi contingit sic hyeme contraria cœnunt, & hu-
mores ætus tanquam in latebris remanere, et vires ser-
vati rebus. Nec igitur morbi solum manentibus
ijs qui eos efficiunt humoribus nec ægroti
moriuntur vires in eorum sufficientibus.

XXVI

Febrim convulsioni superuenire melius est,
quam febrim convulsionem.

Ipsæ Hippocrati sequentibus dicit convulsionem sic
ri ex repletione & evacuatione. Cum igitur aliquem
sanum contingit repente convelli, huiusmodi con-
vulsionem necessarium est ex repletione fieri reple-
tur autem nam nervi à frigida & glutinosis humoribus,
ex quibus enuntiantur, unde convulsionem pati-
munt. Hæc igitur febris superueniens, solita est ma-
gna ex parte caliditate, exanare, atque dissolvere.
Si vero ex febris aduribus, nec corpus exerceat,
& nervi deinde ex siccatate convulsio accidat, ma-
ximam est malâ, & penè insanabile, quoniam lon-

gam quidem tempus accipit ad siccatatem nervorum res-
taurandam, & quæ aut morbi tempus non expe-
dit, sed cito vires dissolvit, & subito exitum affert.

His qui non ex ratione levius se habent, non
oportet hærere, neque multum formidare mala
quæ præter rationem eveniunt. Plurima enim
talium stabilia non sunt, nec multum durare &
permanere consueverunt.

Sermo quidem integer de talibus omnibus in
libris de Crisibus, sive iudicij dicitur est, nunc vero
quodam ad propositionum expositionem satis est,
ut nobis dicatur. Cum morbus invadit vehementer,
& mox subito quiescit, non modo per sudorem, aut
vomitionem, aut alia ex cœnitionem, aut profusum san-
guine corpore non evacuato, sed ne videri quidem
signo coctionis, signum infidum existimant talis
quidem effectum etiam il qui præter rationem ipse
ver difficultat, vel defect, vel febricitet vehementer-
tius, vel magno vigore corrumpit. Nam & hæc quæ
que firmitatem non habent, tanquam abesse, ut ma-
lum aliquod significent, ut nonnulli hæc in iudicij
modum hanc in multo post futurum evincunt.
Quomodo autem hæc oportet discernere & præ-
cognoscere, in libro de Crisibus dicitur.

Febricitantium non omnino leviter, perma-
nere corpus, et nihil minus, vel etiam plusquam
ratio postulat contabescere, malum. Hoc enim
morbi longitudinem, hoc vero imbecillitatem
significat.

Hæc verba Non omnino leviter, distinctionis
gratia apposuit Hippocrates. Si enim simpliciter
dixisset: febricitantium permanere corpus, & nihil
minus, malum: ferè careret veritate. Cœnigit enim
in tempore frigida cuiquam ex repletionem
ægrotant, non collabi corpus, nec exanari, cum
febris paræ fuerit; sed cū maiores fuerint, multum
tam adesse repletionem significatur. Contabescere
autem plusquam ratio expostulat, malum; etiam
si non adiciatur. Non omnino leviter. Sicut enim
leviter febricitantur, sive non: signum imbecillitatis
est, ea que fit præter rationem extenuatio. Neque
enim purando est verborum: contabescere, in pro-
prio significato nunc Hippocrates usum fuisse, sed
magis abusum. Recte autem dixit in secunda parte
aphorismi, magis quam ratio expostulat, & melius
est hęc quorū verba priorum parti aphorismi ad-
aptare, ita ut totus sermo talis efficiat: Febricitan-
tium non omnino leviter, permanere corpus plus-
quam ratio postulat, vel etiam contabescere magis
quam ratio expostulat, malum, ut communiter de
utroque prædicetur. Magis quam postulat ratio. Si
enim permanent magis quam ratio expostu-
lat, sive extenuentur, malum est. Melius autem
fuerit, si hoc quod ait. Magis quam ratio postulat
quibus subditur iudicetur, aperuisset. Verum quia
sic doctrinæ modus aphoristicus est, & summam
conferantur

confecturam breuitatemque exponentes uerba, se-
cundum rationem, ad febres magnitudinem refer-
remus, ad tempus acritudinem, artem, regionem,
tempus anni, & illam quae tunc uiget, & ratio-
nem, & praetera ad sensibiles euacuatio-
nes, aegritas, coram, mediam, & motus plures. Nam
maiores febres magis & citius corpora extenuat
agritudinis, sicuti & diuturnitas morbi, & ex gra-
uibus paucis, atq; decrepita, sed alia ambae ratio-
ne. In paucis enim propter caliditatem atq; humi-
ditatem multum defluunt, atq; extenuatur corpo-
r acin decrepita uero aetate hoc idē patitur pro-
pter potētiam imbecillitatis. Ex regionibus autē, &
anni temporibus, ac constitutionibus, calidē quidē
ac sicca magis euacuatur, humidē uero ac fri-
gidā magis asstringant, ac diffilare corpora atq; ex-
tenuant quid dicere oportet. Nominē enim igno-
rate arbitror ut merito ex p̄uio sanguinis mal-
to, atq; sudoribus plurimis, & urina superflua,
uel uisum, uel alui excretionē, cito corpus exte-
nuatur. Accedit autem dictis causis & mediata uig-
ilia, & curae sollicitudo extenuat, ut & phores mo-
tionē, sed hoc raro fabricitatis adiuturam ma-
gna ex parte facit quaelescent. Verū aliquan-
do contingit moueri aliquos, qui in itinere corpe-
runt febricitare, uel uridine necessitate, uel studio
dormium reuolunt. Sed ex delirio quidam agrosi
ingit se extolentes, uel iacetes quidem, sed cō-
tra uero partem aliquam corporis commouentes,
tunc etiam deira loquentes, intra paucos dies exte-
nuantur. Haec quidem omnia p̄potes reddunt ma-
eilem, sicuti & contraria his corpora maiori
mole consuunt. Signum autē nullum ex his est
urium imbecillium, sed causa tantummodo ipso-
rum singulariter. Nam sicuti ex eo corpus cum ra-
tione extenuatur, sic & uires destruantur. Atq;
his autem corpus praeter rationem extenuari, si-
gnum esse urium imbecillitatis Hippocrates in-
quit: quam & in decrepitis pro causa assignantes
celerime ipsorum corpora extenuari debemus.
Neq; mirari uideri debet in ijs quae ita habēt, im-
becillitatem quidem causam esse extenuationis,
extenuationem uero esse signum imbecillitatis.
Hoc enim contingit in omnibus quae faciunt, &
fiunt. Haec quidem est sententia Hippocratis, sem-
per existimantis eam quae est circa rationem exte-
nuationem, signum esse imbecillitatis. Nos uero
adiciamus ei sembi & aliam dispositionem quae
causa est in febribus extenuationis. Est autem haec
humorū quidem tenuitas, corporis uero raritas.
Cum enim haec ambo conueniunt, celerime cor-
pora extenuantur per eam quae distans insensibi-
lis nominatur, sicuti in dispositione contraria, cras-
situdine humorum, & corporis spissitudine, neq;
sit humorum euacuatio, & permancere corpus, &
nihil tunc minus de ipsius mole contingit. Haec
itaq; dispositionē ostendit Hippocrates in prima
parte aphorismi per ea uerba, Longitudine mor-
bi significat. Alteram uero contrariam praeterat

sires & has hanc adijcietes. Jam tunc ferrentē
integram profeceramus, quantum sicut potest breuilli-
me dixi. I-choeracium nō omnino lenius, per-
manere corpus, & nihil immittit, uel plus q̄ ratio
possit contabescere, malum. Nam permancere,
ex cuius spissitudine accidit & crassitudine humo-
rum: & propterea longitudo morbi significator.
Contabescere autem nonnunq; fit ob humorum
tenuitatem, & cuius raritatem. Contingit uero &
ob solam uisum imbecillitatem.

Cum morbi inchoant, si quid mouendum **xxix**
uidetur, moue: cum uero consistunt ac uigent,
melius est quiescere.

Cum Hippocrates huc consular, sequenti indit-
cat aphorismum quem si quis nesper dicto annexue-
rit, totum sermo nē talera efficiat: Cum morbi in-
choant, si quid mouendum uidetur, moue: cū uo-
co consistunt ac uigent, quiescere melius est. Nam
circa principia ac fines, omnia debilitata sunt, mor-
bo autem consistente, fortiora. Oportet autē his
adipere uerbus symptomata hoc est casus, nam
de his dictionem atq; uniuersalem. Dispositio
siquidem ex qua casus generantur, quam & mor-
bum nominamus, non in initio dum morbus con-
sistit, est fortior uerū in ijs qui saluari debent, mel-
lior multo, quam in morbi principium quibus et-
iam Hippocrates uerba consistit ut quiescamus,
in morborū initijs, si quid uidetur mouēdes. Nam
in morbis exitibus, non modo quādo sunt huius
uigori uicini, sed etiam in prioribus temporibus ni-
hil mouere oportet, in conditibus nobis q̄ deplo-
rates nō oportet curare, sed relinquere, & morbi
finem tantummodo praenunciare. Circa initia ue-
ro illorum morborum in quibus speramus agros-
tum consulitur, tantum dum est maiora afferre
remedia, de quibus Hippocrates dicit. Siquid uo-
detur mouendum, moue. Sunt autem haec, mē-
ne quidem uenae lesio, nonnunq; uero & perga-
uorū neutri oportet morbo iam consistente
adhibere. Vt cū in libro De Crasibus manifesta-
uimus, ectiones morborū tū maxime sunt. Vt
igitur haec citius eueniat, melius est circa principia
euacuare, quo minor tunc facta materia facilius
natura possit cōsequere. Morbo autē consistente,
cū iam natura cōcoxit, superflua est euacuare, cū
propter alia, tum quia ut animalis magna ex pari-
te eo tempore est singata, licet quāmaxime dum
alij, uitalis ac naturalis, fortes persistant.

Circa initia & fines, omnia imbecilliora: cū **xxx**
uero consistunt, fortiora.

Casus omnes circa principia & fines ait esse im-
becilliores, accessiones uide licet febrili, et uigilijs,
atq; dolores, & salidū, & finem sicut ipsa desipit
tōes in quibus haec sunt, ubi morbi consistit, necesse
est esse meliores in ijs qui debet sanitari restitui.

Eius qui ex aegritudine bene cibatur, nihil **xxxix**
proficere corpus, malum.

Oportet & hunc aphorismum, & illum qui a sequitur, adiectum esse illis qui supra scripti sunt, ubi dicitur: Si quis à morbo cibum assumens non corroboratur. In illo igitur aphorismo, pro verbo nunc dictis bene cibari inquit cibum assumere, de casu aliquid dicitur scilicet non corroborari. Hoc uero, cibum assumere, communiter intelligitur: cibum autem uisum, quoddam illi scribitur proportionale. Nam hinc non corroboratur hoc: nihil proficere corpus simile quodammodo est. Illud enim potentia nostrum corpus regit, hoc uero ipsum corporis affectus est. Uenisque profecto, ut corpus non bene alatur atque proficiat, interdum quidem ex potentia quae ipsum nutrit imbecillitate, nonnunquam etiam ex malorum humorum abundantia.

XXX

11

Omnes ferè qui male se habent circa initia, bene cibari, nec quicquam proficientes: circa finem rursus cibum non appetunt, qui uero circa initia cibum ualde non appetunt, postea bene appetentes: melius euadunt.

Hic etià aphorismus de his esse dictus uidetur, qui ex morbo convalescunt. Non proficere enim, de his dicere constituerunt cum alijs, tum Hippocrates ipse. Si quis igitur bene ab initio cibatus non natiatur, quum ob causam hanc subit affectum, ob eandem postea se male appetit cibum. Causa uero propter quam bene ab initio cibari nihil proficiat, est tonus corporis uitium et cum partium appetentiam uitore. Verum processu temporis ob cibi multitudinem ducto in toto corpore uitio, ipsum etiam appetendi instrumentum male se habebit: quare in appetentes fieri qui prius bene appetebant, quos recte bene cibatos nominauit. Dixit autem hoc ipsum in precedentibus aphorismis, hoc modo: Quod si non assumere cibum hoc fiat, scire oportet quod indiget euacuatione. Porro eos qui ab initio male appetunt, adeo ut omnino parum alantur, postea uero ad contrarium erantur, melius permutari inquit. Hoc uero ideo euenit, natura eo tempore quo parum alantur, ipsum quae causa erat in appetentia dispositione concoquitur.

XXX

111

In quouis morbo mente consistere, & bene se habere ad illa quae offeruntur, bonum contra uero se habere, malum.

Nec cum aliquo bonum dicitur eorum quae ad corpus ueniunt, omnino existimandum est ex eo hominem realitatemque cum malum dicitur, omnino moriturum. Nam fieri potest ut bonum signum à malum malo superetur: & malum à maiori bono vincatur. Tales itaque enunciationes intellectibiles sunt de eo solo quod dicitur. Dicitur autem signum esse bonum, quantum in ipso est, hoc aliquid, & signum malum, quantum in ipso est, hoc aliquid. De morte autem ea uita oportet omnium signorum uitaque bene perpendere, ita pronun-

ciare, quemadmodum & ipse in Prognosticis est. Subtilis & nunc, Consilare mente, & appetit per manere, bonum est signum in quouis morbo. Quisdam enim non in omni bona sunt, ut ipse consilaret nobis significare, inquit: Spiritus autem si cibus putare oportet ualde magnum habere uitium ad salutem in omnibus morbis aegrit. Quod uisum conlari mente, bonum si signum, ex illo est prognosce. Quae ad cerebrum ueniunt, atque membranas, & ipsalem medullam, necnon & septum transversum, & omnino partes necessarias, quae per se sunt iuncta cerebrum, sana esse omnia significatur ex mentis constantia: sicut & quae ad uterum ueniunt & hepatis & cor ipsum, ubi ad illi primum ad cibum qui offeruntur. Cum uero haec omnia robusta sunt, non parua spes de agrosi salute haberi potest.

In morbis minus periclitantur quorum natura, aut aetas, aut habitus, aut tempore magis congruit morbus, quàm quibus secundum nihil illorum congruit.

XXX

111

Cum natura multis dicitur modis, accipienda nunc est in eo significatio quo multis in alijs locis usus est, & in toto libro. De natura hominis, in quo tam quae sit ex primis elementis temperantiam, naturam nominat: ac si ita diceret: In morbis minus periclitantur quorum primae corporis temperantiae, uel et quae nunc ratione artant, ut habitus, aut tempore ad illi, magis congruit morbus, quàm quibus secundum nihil illorum congruit. Calida enim natura, & aetas, & habitus, & tempore, & constitutio, & regionis, morbi calidiores sunt congruentes, frigidioribus uero frigidiores: eadem ratione & siccoribus siccoribus, & humidioribus humidioribus. Contraria autem est & Dicitur dictum item in libro De septimaria, cuius author opinatur incitari quidem à similibus morbos, solui uero à contrariis: quomodo & ab ipso Hippocrate scriptum est contrariis morbis contraria esse remedia. Putant igitur febrem ardentem factam hyeme tempore, si cilium posse sanari ea quae sit in astate, non tam adhaerentes quod est ardentis dispositio causa est ut febris ardens hyeme fiat, neque est ab initio facta fuisset, nisi causa potentior, temporis contrarietatem superasset. Cum igitur anni tempus cohibere non poterit, causae magnae rationem, quamuis habet sanitatem sibi suffragantem, minus ipso morbo tam facta superabit, non assilente similitudine robore. Sed & hoc est ipsa experientia. Nam duarum febrium ardentium magnitudine separant, illa quae aduenit hyeme, est perniciosa: sicuti quando in calidioris temporis constitutione ortam quidem habuerit, subita autem ad frigus mutata facta fuerit, non parum sanatur haec febris ardens ab ambicibus aeris frigiditate: ut ipsi utraque temporis constitutio bona sit, prima quidem, in qua morbus factus est, etiam signum altera uero in qua solutus est, tanquam causa.

XXX

Hic igitur

Hæc igitur omnia magis atresant, & nō aduer-
sentur sententiæ aphorismis licet non illud, quod
succedens in eisdem sensibus non consequatur.
Atque hæc passiones sensu atresant cōgruunt.
Primum etenim non idem est quod aliquid non
consequatur, & quod sit periculofum; deinde q̄
non simpliciter sensus nominantur, sed eū aduocato-
no ualde. Omnia enim in his sunt periculofa, ubi
enim imbecillitatem. Sed neq̄ illud quod scribit
ur in primo Epidemiarum. Et maxime moriebū-
tur quibus natura urgebat ad phibitum, q̄q̄ ei
de sunt, aduersatur. Neque enim eam quæ sit ex
demonstris, tunc dicit temperantiam, sed corporis
formantem enim ubi & hæc naturā nominat.
Et sicut uerum est calidam temperaturā minus
in morbis calidis periculofa qui angustiam pec-
tus habent, non solum magis incidere in phibitum,
sed etiam ubi incidere, periculofa. Nonnulli
quidem eū aphorismis exposuerunt, tabulis de
copiis febribus, illam congruere naturæ argo-
tantur morbum dicentem, quæ sit temperantia cō-
ueniens, quasi apertè esse dicentur: animum (ut
ostendit eū) & à ueritate ipsi, & ab Hippocratis
sententiā deviantes.

In quouis morbo partes ad umbilicum &
lenam uentrem atinentes, crassitudinem habe-
re melius est: multum uero extenuari ac conta-
bescere, prauum. Sed & hoc quoq̄ ad inferio-
res purgationes periculofum.

Partes omnes quæ ad epigastrium, id est, abdo-
mē atinent, omni uicere dispositione quæ sit præ-
ter naturā, oportere, et manifesti. Et hoc in
Prognostico dictū fuit, ubi his uicere uerbis: Preco-
rdia optimum est ab ipis dolore esse, & mollia, & ac-
quiesca. Sed & ex his ipis quedam sunt tenuiora,
quædam crassiora, de quibus nunc sermone ha-
bitatur cum; quidem crassiora sunt, hæc meho-
ra esse inquit; quæcumq̄ uero tenuia, mala, &
tenuia signa uidelicet, & tenuia causas. Signa enim
sunt parua quæ contabuerūt, imbecillitatis. Causæ
sunt uero, q̄ cessatio boni ciborum nō fiat in ventre,
neq̄ sanguificatio in hepate. Uerum membrum
utrimq̄ a crassitudine dicitur corpori concalc-
scitum laesum. Tantū igitur ubi contabuerit, ostendit
duræ eorū operationes, quæsi integritas ipsi tā
uidetur. Quod autē earū quæ diuinas partium
tenuitas ad inferiores purgationes sit periculofa,
manifestū est. Oportet enim omnia quæ sunt infra
diaphragmā, esse robusta ut bene purgationibus ser-
uiant; ab ipis magna incommoda patiuntur. Cui ratio
est de solis inferioribus purgationibus fecerit meca-
nosē dignum est querere. Superiores etenim, hoc
est per uentrem sunt in quibus affecti sunt periculo-
sa. Antea hunc tantū manifestat præsertim, il-
larū uero cōmentis, ut de quibus magis præsertim
dubitaret: tantū autē uentri proprie nocent & ap-
pella partē uentris inā, quæ umbilicū ac partē
inferiorem ut in hoc tra totū abdomen diuida-

tur, in hypochondriū, id est præcordia, & ad umbi-
licam atinentia loca, & uentrem intum.

Qui salubritatem corporis habent, per me-
dicamenta euacuant cito exoluntur, & qui præ-
ter uentrem cibos.

Qui salubritatem corporis habent, nō ab ipis ra-
tione in euacuationibus cito exoluntur. Contra
bescunt enim, non purgantur. Qui uero tanto
uidentur alimentis, eū maiora humora superabun-
dantiam facile exoluntur in purgationibus. Sicut
autē illud quod extenuis assumitur, sine quod in
corpore continetur, uelut alimentis non inuenit;
utere sermo uerūtem habet, quoniam cibi uero
si soleant sanguinā præcipue utilitatem. Sic ergo
nos dicentur per relationem ad sanguinē qui de-
bet esse euacuetur.

Qui bene se habent corpore, difficulter fe-
rant medicationes.

Non casualitery medicamentis assumptis fa-
let Hippocrates medicationem nominare, sed ta-
li uocabulo in sola uerba purgatione. Verum in
quæpius scribitur aphorismus, eadem uiam quæ
in ea sit, manifestat. Cui enim inquit exelus in pur-
gationibus qui corporis habent salubritatem. In
hoc autem generali uocabulo de eisdem ostendit
de, inquit hæc difficulter ferre medicationem.
Nam & uirgines & iuuenes patiuntur, & diffi-
culter his purgatio procedit, & præterea celeriter
exoluntur. Sunt autem hæc omnia purgatione me-
dicamento proprium quidem attrahere humorē
appetente, uel fluxum bilem uel atram, uel pitui-
tam, uel aquosam superfluitatē; quæ uero illi non
ad sunt, sanguinem colligit ac carnes, ut ex ipis
propriam attrahat humorem.

Parum deterior ponat aut cibos, sanior au-
tem melioribus quidem, sed minus sanis,
est præferendus.

Non ob id solum hoc est faciendū, ut ægro gra-
uiscatur, sed etiam quia uentris ipsi causet. Nam
quæcumq̄ cum uisitate assumuntur, ita uentri
cuius amplexantur, & fecibus cōcōquar: sicut illa
quæ displicet, et ipsa. Videtur uero natura, melioris
uel sanioris non libere quuntur. Quod quidem in
plurimis eorū bonos iureos habentibus fuit: quan-
do igitur eam uisitate assumunt cibos, qui pau-
lo deterior est, non modo non manet deterior, sed
quandocumq̄ redditur melior.

Seniores sane cibos plurimum appetunt me-
tus. Qui uero morbo ipsi accidunt longi, ma-
xima ex parte committunt ad mortem.

Non omnes seniores, minus appetunt q̄ iuue-
nes, neque enim omnes maiores habent circa uē-
tricem continentia quæ uero non habent, magis ar-
guta, ut quæ in uentris sine debiles. Quod in
re plures ex morbis diuinitis, ipso ad mortem
committunt; clarū est liquidem & uis est imbecillis,
quæ igitur

10002

quæ neq; morbos facile coquere possit: & omnes a morbo distanti, frigidi sunt: unde & magis lenibus & maculis accidit. Omnes siquidem similibus morbis facilius coquuntur.

XL Rarcedines & grauidines in valde senibus coctionem non admittunt.

Si simul obseruimus ambos aphorismos, utriusque sermo talis erit: Senes uisibiles ut plurimum agrotant minus. Quicquid uero morbi ipsis accidit longi, maxima ex parte comitantur ad mortem. Rarcedines igitur atq; grauidines in valde senibus coctionem non admittunt, ita ut hic aphorismus sit ueluti exemplum quoddam antecedentis. Neq; enim hi soli morbi lenes comitantur ad mortem, sed nephritis, id est passio renum, podagra, morbus articularis, coxalgiæ dolores, & quæ laxiori indidino ac pleni frigida infusa dispositiões, & præterea crebri anhelitus, quos Circa asthma nonnisi iustus, docti curatiōnes, re curatiōnes, & obliquatiōnes, demum quæcūq; alia morborum genera ex frigidis humanibus ortum habent, quæ in quibusdam iuuenibus, uel dum in senibus, difficulter coquuntur.

XLII Qui frequenter ac fortiter absq; causa mani fella exoluuntur, de repente moriuntur.

Non omnes qui exoluuntur, de repente moriuntur, sed si tres distinctiones adhiberimus, unam quidem primam, ut scilicet hoc pariantur secundum, ut fortiter, tertiam, ut sine causa manifesta. Nam moritur quædam longam in balneo tempus commorata, frequenter exoluuntur eo temporis distantia, & quoniam balneo magna ex parteigna succore debentur uisitata; uerum non erat hoc morbi signum, cum causam haberet manifestam. Altera uero quam uteri affectus infestabit, hoc idem patiebatur. Quædam alius si diutius in modum tolerasset, dà lazaretur, exlucebat. Alteri etiã, si per horam lazaretur, idem accidebat, nisi prius aliquid panis assumpisset. Quibus omnibus aut debile erat, aut sensum plurimum habebat eo uentis. Quicquid que uero nulla tali de causa sapies ac ferretur exoluuntur, si ob uirtutis utalis imbecillitatem hoc pariantur: sicut & ille cui dà exoluere, cor fortiter palpabat, atq; hic de repente moriuntur, nō aliter q; illi qui a causis cordis affectibus, quos syncopas uocant, arripiuntur.

XLIII Soluere morbum quem apoplexiã uocant, fortem, impossibile: debilem uero, non facile.

In apoplexiã totam corpus repente sensu priuatur ac motu, solus restat anhelitus, qui si & ipse profuerit, maxima est & acutissima hæc apoplexiã. Quicquid uero respirant quidem, sed magna cum uicioris adeli illis apoplexiã. Fortis autem adeli & illis, sed minus, qui neq; intentã, neq; uis lentam, inæqualem tamen ang coordinatã ac pæterea intermittentem habent uelocitã: sicut in

quibus aliquem feruat ordinem, debilior uelocitate & si omnia sunt quæ sunt necessaria, cito curantur. Omnes autem apoplexiæ sunt us animalis nō potest deesse ab partes infra caput existentes, ut propter aliquam dispositionem lenem inflammationem que in ipso cerebro sit constituta, aut uentis cula ipsi coplens humore pinatolo. Verum causa magis indidinem, etiam passiones magis eadē sequitur. Magna autem ex parte curatiōnem non admittit, propter respiratiōnis lassationem. Ac mira si licet quomodo omnibus alijs musculis mota ca renibus in apoplexiã, illi qui thoracem antellat, quamuis difficulter, mouentur tamen plerumq;. Videtur autem hoc fieri propter respiratiōnis necessitatem, que neruorum utem excitat ad operationem. Et ob hanc ipsã causã, magna ex parte musculi omnes qui thoracem movent, in apoplexiã operantur, etiam si raro prius omnes operarentur; quædam uero in uehementibus exerecijs in quibus anhelitus plurimus est necessarius. Verum in apoplexiã non ob id quod sit adacta necessitas respiratiōnis, fed quia in eis imbecilliss, ideo omnes musculi thoracis simul cogitur operari quæ admodum & alioquin in his qui cū sebet ut res habent imbecilliss, ob hanc ipsã causã omnes mouere cogunt se ipsos in uis sumã effata digni, ex omnibus operationem colligentes.

XLIIII Serangulati ac dissoluti, nō demum morietur, nō referantur, quibus spuma circa os fuerit.

Omnis spuma generatio ex duob; substantiã rã multo condisca, altera spiritibus, altera humida. Fit autē earum multo ambabus in multas partes fractas, multiss; motu cõplexu paruis amplexis ab ipsis effectus. Cum uero tenacem habuerint qui perfringitur humor consistentiã: quo spiritum circumplectente, ampullas contingit generari, non facile dissoluitur, sed stablis spuma perficitur, qualis maxime currēbus equis, uel itz percitis apris, circa os aggregat. Ambrosi uero substantiã contractã ac multonē facit nonnisi quidē motus uolentus uel utriusq;, uel alterius tantum nonnisi uero & fortis calor: nisi & hinc dixerit quispiã spumã per motũ operari. Verũ hominẽa que manifeste uidentur confectã, tenus est dicere illum duabus de causis generari. in mari quidem impetuosus uentis agitato, ob impulsione uehementiã in lebetibus autē effluens inibus, ob coloris uim. Sic itaq; & in corporibus animalũ, eã adunt ex morbo commisi cõualliones, uehementiã motũ solet spumã generare, in apris uero calor, in eursibus autē equorũ utraq; causa uigore habet. Nam eã continue per respiratiōnis aer inuã atq; extra ferat, & salua in ipsis extenuat, & aliquid etiam ex pulmone instat uaporis effectũ, quod salua miscetur ac circūplectatur: unde factã spumã substantiã augeri cõtingit. Qui uero optant hinc spumã e uentis prode, aberrat. Neque enim hinc potest ut subito tota inde procedat, cū neq; eo potest animal euomere, neq; uacare illi

pauit

partu et tēta quōs casus quēlibet offenti à uentriculo est impossibile; & multo magis fieri non potest ut plurimum aliquis uapor effluat, eodem modo quo in expirationibus; et nulla ratio est uentriculo fabricata effluat, qualis est pulmonē expiratur. Et sine sanguis qui quōlibet pulmone educitur, spumolus est, limis uisceris qui autē est uisculo, neque huius proximus est. Sed quae unā cum sanguine & pulmone educitur spuma, subitō simul, & cū nulli educitur. Quasi uero ex tali humore partem unam expirat, nō excitat nullam. Vbi autem laqueus collo circumdatur, necesse est quōlibet cordi aut pulmōni ut fuliginosam ex parte superfluitate. Hoc enim à nobis cōsentiam est in libro De usu respirationis. Prohibet autē laqueo, nec uidentur impellit, quo fit ut pars proprie humiditas unā expellatur, eo modo quo fit in sanguinis educationibus. Signū itaq; est hoc comitale, quōlibet pulmōnis uolentia significat, quam strangulatio patitur animalī. Praecipue uero hoc fieri rationale existit propter et quae ex corde ad ipsum impellitur caliditate uide & caloris effluuio, & motu spiritus uolentis, & uehementi pulmōnis conatu ad educendū, spuma enata, signum est mortale. Nonnulli tamē raro strangulationē reian sunt quibus spuma circa os apparuerat; & fōte Hippoc. non tantū semper intereat, sed & contrariū rarissime eueniat, ita pōndicitur, quālibet modū & paulo antea ostendat per apophorētū, ubi dicit: Qui huiusmodi uisus alius humiditas in senescentibus excitat. Nam hoc in loco, magna ex parte, dicitur praetermissa, quod tamen uerbum in sequentibus adicit, ubi inquit: Quicquid alius humiditas habet, facientes quōlibet melius commisit ita quae sicca habent ad senescentiam uero dicitur committentia magna ex parte senescentibus excitantur.

Qui natura admodum crassi sunt, citius intereunt, quam qui graciles.

Eos qui à prima aetate crassi sunt, & graciles iustic comparant, de crassitate pronantia quōlibet cito ad mortem perueniant, magis quam graciles. Optima siquidem est, bene certisim esse naturam, hoc est ita commoderatum, ut neq; crassitudo ad sit, neq; gracilitas. Tales enim possunt ad longam senectū peruenire. Si uero à modo recedant, melius ad gracilitatem, peior ad crassitudinē ex celsus est. Angustia sunt enim horum utriusq; ac ueritate, ut ob id pauca omnino sanguinem, & spiritum habent adeo ut cum aetate processerint, celescit ipsa partium ob causam: calor natus destruitur. Graciles autem hac quōlibet ratione nō perditantur, quia uero partes principales ita affectae sunt ut nullum habent momentum, à causa exterioribus prompte offenduntur. Qui uero natura quidem mediocres erant, sed uisū deditate uentres postmodum crassi facti sunt, ita hec caro atq; pinguedo adnatae fit, uicinetiam atq; arteria laeae consistunt, atq; sic in eis calor naturalis minus obnoxius est extinctioni.

Quicquid iuuenēs morbo comitali laborat, mutatione maxime aetatis, & temporum, & locorum, & uictum quoque libentur.

Morbus comitalis proximus quōlibet modo est morbo quem apoplexiam appellant, eā idem locus in utroq; partitur, & idē humor in causa fit. Verum apoplexia quidem ob omnimodam caliditatem eius potentia quae ad neruos defluit, morbus autem comitalis propter motū uisum generatur. Frigiditas autem & crassitas humor ambobus est cause atq; idcirco utrumq; aetas calidam & siccam habet temperantiam, maximam affert utilitatem ita quae comitali laborant; sic & locorum proportionales mutationes, dies autem proportionales, quando ad caliditatem ac frigiditatem commutatur, eodem modo & uictum. Neque enim uictus mutatio quae huiusmodi morbum soluit comitalē, sed quae caliditatem & frigiditatem corpora habitum efficit. Contingit autem simpliciter etiam uictus mutationē intelligere morbo comitali prodesse, quoniam magna ex parte uictus de praeterea passionē generat: unde & mutatio multo ad melius perducit.

Duos dolores simul eundem locū inuestantibus, uehementior alterū obscurat.

Siquis eundem ex qualitate cum intelligat, nauquam duo possunt in eodem fieri dolores; si quis uero late, possibile est. Dico autem late, circa multum mus, ueluti circa brachium, cubitum, femur, aut tibiam. Verum si duo dolores simul agere loci affectionem, cum neater lateat agere tantum. Si uero sint in locis diuersis, alter quidem, si ita contingit, in cubito, alter uero in alia parte aut tamen ab altero obscurari contingit, cum uis sensibilis tota ad uehementiorem ducatur ac distrahatur. Nam & hoc nobis in morboribus solet accidere, qui sunt & ipsi ueluti dolores quidam solius animi sine corpore. Nā & horū qui sunt uehementiores, occultat minores, modo non eadē e re uti habeant alioqui & illi sopos minus augent.

Dum pus conficitur, dolores ac febres accedunt magis quam iam confecto.

Pus ex sanguine ortum habet, qui semimulam (ut quispian dixerit) habet transformationē. Nam multa simpliciter, cum purificatione fit omnia; sicut uero suspiciter bona, est ipsa natura partium animalis at quae pus generat, mediū inter has obiectum locum, neque à solo calore extrahitur, neque à solo secundum naturam facta. Missus enim quōlibet modo ex utroq; est calor inflammationis. Fit autem dolor extrema simul ac caelestia propter naturam inflamatam particulam febres uero sequuntur principio coalescentia; & hae ambo contingit ex quālibet ueluti ebullitione atq; exustione sanguinis qui ubi ex toto exustus fuerit, residū eius fit pus, quōlibet modo in ligneam exustione cinis atq; idē tempore suo dolores solant ac febres plerumq; cum

34111

non est fere esse uel h
e. ut uelut mod. fandi.

deuili
Phlegmā

cum pus fuerit excrementis, utpote tam consumpta a materia, extinctaq; ignea caliditate.

XLVIII In omni corporis motu, ubi laborare cœperit, quies statim lassitudinem auferit.

Verbū laborare significat dolere, significat & fatigari; & in utroq; significatio fermo uerus est. Sicut enim mēbra tam dolere ex multitudine motuorum, sicut sint fatigata, ut uix iam agere aliquid possint, quies statim lassitudinem auferit.

XLIX Qui cōfecti solios labores ferre, & si fuerint imbecilles & senes, non confectis fortibus atq; iuuenibus facilius ferunt.

Alius alij labor confectus est, huic cursum uel alius aliquis motus curans, factus, huic uero manus certa mouere lege, sicut quouis alio modo operari manibus, alij lodere terram, uel remigare, uel arare, uel simpliciter quoduis aliud agere. Differt autem omnes istij labores, quia uel plures, uel pauciores partes operantur, & quia uel magis, uel minus laborant: hoc tamen omnibus commune existit, quod partes exercitate sunt robustiores, atq; idcirco labores cōueniens facilius ferunt.

L Quæ ex longo tempore confecta sunt, rē deteriora sunt, infuetis minus molestare solēt. Oportet igitur ad infueta permolari.

Non de solis exercitationibus hic fermo est, si cui prior, uerus de omnibus simpliciter confectus hic aphorismus enūciat, cibis, potibus, balneis, sitionibus, uigijs, somno, calefactione, frigificatione, curis. Horū etenim singula minus nocent cum fuerint confecta, his quæ natura quidem minus noxia sunt, sed nunq; in cōfectuādinem perueniunt. Quod igitur ita se res habeat in exercitationibus, ad partium quæ operantur, robur referunt, ut antea diximus; in reliquis uero quomodo fiat, iam dicemus. Cibi ac potus, naturam aduentitiam efficiunt, maxime quidem in uentriculo, cum hoc uero & alijs partibus. Nam enī quāmaxime obtineantur, & transmutantur à corpore, ipsam tamen quodammodo pro sui natura disponunt, ita ut processu temporis multa fiat permutatio, ac similitudo nutritorum ad nutriētia. Hoc enim ostensum est à nobis in libro De consuetudinibus; ostensum etiam quod unumquodq; r̄ factus à similibus alteratur. Ob hęc igitur causam quanto similis fuerit id quod transmutat, et quod transmutatur, cuius alterat ipsam. Saneq; corpus ab alijs omnibus quibus adheret, quodammodo efficitur, ueluti in aere frigidū, ac calidū, densitatem quidem à frigido, laxationem uero à calido; atque idcirco confecta facilius perferat, ab infuetis uero molestatur. Si enim laxato corpori ob caloris adhesionem repente frigida superuenierit; & in imas eius statim partes subintrat, & maxime offendit. Causa itaq; de omnibus confectis dicta est in libro De consuetudinibus. Quod uero experientia notum

est, id iam noscimus; quod solū ab Hippocrate scriptū est, qui causam alacritatis non censuit. Nos uero ad adfuitem intentionē aliquid dedimus occasionem. Hęc igitur dicta sunt sciatis quantum ad primam aphorismi partem attinet. Quod uero in hęc scribitur, in quo consuetudo transmutari quodammodo ad non confueta, salubris gratia fecerunt dictum est. Hęc enim sunt unica rationum confuetudo, periculosa; cum omnes homines inopinatis rē fortibus subiiciantur. Ne igitur in eis dēre aliquod repente in nobis infueta magnopere offendamur, sanas esse inquit omnia tenent. Fit autē hoc non in hac eribus nobis semper his quibus allucimur, sed & nonnunq; contraria tenentibus.

Plurimum atq; repente euacuare, uel replete, calefacere, uel refrigerare, sicut quouis alio modo corpus mouere, periculosum: quoniam omne nimirum est nature inimicum; sed quod paulatim fit, tutum est, tam aliis, tam cum ab altero ad alterum transitus fit.

Causam ob quam plurimū uel repente euacuare, uel replete, calefacere, uel refrigerare, sicut quouis alio modo corpus mouere, periculosum fit, ipse offendit, inueniens omne nimirum esse nature inimicum. Nam in elementonam commoderatione natura consistit; quare non abiq; ratione nimirum omne, ut quod dicitur commoderationem, animalis cōsistentiam distoluit paulatim uero, ut inquit, implere scilicet uel euacuare, & quæconque alia subinde dicit, tutū est, cū aliis, tō maxime cū ab altero cui allucimus, transimus ad alterū. Nā in antecedente aphorismo consueuit & ad infueta permolari. In hęc igitur permutationibus, quod plurimū existit atq; repente, periculosum est; sanū quod uero paulatim fit, tutum.

Omnia secundum rationem faciētia, si non fuerint secundam rationem; nō est transmutandum ad aliud, stante eo quod à principio uisum est.

Non parum est opus scientiæ, nō permolari ab his quæ recte uisa sunt, si nondum manifesta appareat utilitas ex his sequi quæ ita facta sunt. Quomodo enim gutta subiectam petra percussente, uix longo tēpore sensibilibus passio in lapide manifestatur; sic accidit etiam in his, quæ difficulter concoqui possunt dispositionibus: in quibus cū recta ratio inuenient id quod cōducit, nō desedit ab illo qđ primo faciendum existimauit, enī nihil ex facto manifestum fit subsecutum.

Quicunq; aluos humidas habent, siquid iuuenes fuerint, melius commotant his qui senes habent. Ad senectam uero detritas commutant: nam senscentibus magna ex parte excitantur.

Manifestus est hic aphorismus; & quicquid de eo dicitur

eo dicere contentis, prius est dictum in eo aphorismo cuius principium, Quibus insensibus uentres humidi sunt, ipsi sensentibus excitantur.

Magnitudo corporis, insensu quidem neque indecens, neque illiberalis senectus uero inutilis, & deterior paritate.

Magnitudo corporis proprie quidem nominatur quae longitudine, latitudine, profunditate moderantiam exuperat. Interdum uero & quod longitudine sola amplius auctum est corpus, solentis magnas nominare: quomnis huic proprium nomen sit longus. Nam & aliq[ua]nta quod secundum latitudinem ac profunditatem ultra modum corpus est auctum, dicunt esse magnum, quamuis & hoc craftum proprio uocabulo nemiuntur. Si igitur magnitudine corporis in proprio significato Hippocrates docet, nihil deterius est in senectute, quam paritas. Si uero uel longitudine corporis, uel craftitudine intellexit, hae deteriores atque insensiores senectutem sunt; uerū neque craftitudo est insentia decens, neque liberalis. In sola ergo longitudine quod sit uentis liberalis, senectus uero inutilis, uere diceretur. Ex hae enim senectutes igitur sunt, & uix possunt onus perferre, quod Hippocrates inanis dixit.

GALENI IN APHORIS

SMOS HIPPOCRATIS, LIBER TERTIVS.

NICOLAO LEONICENO INTERPRETE.

In hoc tertio in Aphorismis Hippocrates commemorari, eorum quae de temporibus atque arantibus ab Hippocrate scripta sunt, expositionem faciemus; maxime quidem quicquid est in ipsis obscurum, declarantes; hoc enim est proprium expositionis (uoluntatis) utramque singulis etiam quae recte dicta sunt, demonstratione apponentes, quomodo & hoc fieri in commentariis consuevit. Miror autem & hoc loco Lyceticonstantia, scribens quidem, ut ipse ait, expositiones Quinti praecceptoris, nulli autem eorum quae de temporibus & arantibus dicta sunt, probationem demonstratiuam apponens, sed ad experientiam & obseruationem omnia referens, cum tamen ipse in aliorum aphorismorum expositionibus rationalem adhibet considerationem de ea quae in ipsis continetur ueritate, non sola contentis experientia. Quod uero sola experientia non sufficiat ad talem conuersionem aggregandam, id & ipse Hippocrates effendit, & in procella sermone a nobis ostendit.

VTATIONES temporum potissimum pariant morbos, & in quibusdam temporibus magis mutationes, aut frigoris, aut caloris, & alia pro ratione, eodem modo.

Mutationes temporum nonnulli exhibent de uera et c.

ei quibus inuicem commutantur, quasi successiones diceret. Nam hyeme ad uer transiente, fit dicitur morborum generatio, de quibus ipse dicitur cepit loquente. Vere enim furores, aures bilis, & merbi comitales, uentris uis in astatu desinunt, quae est inuisa astatu, febres continue (inquit) & remittunt, & adentes, & quae subinde consumuntur. Et de autumnio atque uere finitior scriptis, ut inquit illi qui pro eodem accipiunt mutationes & successiones. Sed uerbum potissimum, quod aphorismo adiectum est, hanc expositionem non admittit. Nam in temporum aduicem conuersione sic ut quidam morbi generantur, eodem modo etiam solentur. & hoc ipse est Hippocrates dicit. Quare nihil magis successiones temporum parit morbos, quam solent. Quomodo igitur non factum ipsi dicere. Mutationes componunt parant morbos, sed & potissimum, addidit; Melius itaque fuerit ob hanc adiectionem per mutationes temporum intelligere eas quae sunt secundum illorum temperaturas, alterationes. Hae siquidem sunt quae potissimum generant morbos, quando multae alia post aliam, sunt alterationes: quemadmodum in Epidemia scriptis, & nunc etiam paulo post dicit. Si uero unius temporis alteratio sola esset morbos aliquos, non tamen magnos, tunc igitur sunt morbi magni ex unius temporis alteratione, quando contingerit magnam esse alterationem. & ob hanc etiam ipse inquit: Et in quibusdam temporibus uariatur mutationes, uel caloris, uel frigoris, uel aliter alteratus, ut humiditas uel siccitas, uentris, aut horum defectus. Hae igitur expositio recta est in ista scriptura. Inuenitur tamen & alia scriptura, quae ita se habet: Mutationes temporum pariant morbos maxime potissimum autem & in quibusdam temporibus magis mutationes. Quae scriptura nullam habet obscuritatem, nisi praeteritum quae ea audiuerit quae à me statim antea dicta fuerunt. Sunt uero & aliae scripturae idem dicentes, quae intelliges, atque probabis, ab ipsis quae diximus excutias.

Naturarum, hae quidem ad astatem, hae uero ad hyemem, bene, malice se habent.

Naturae hoc in loco dicit Hippocrates secundum potissimum & proprie significatum quod secundum ipsas maxime substantiam naturae est. Dicebamus autem in praecedentibus ipsam esse temperaturam quatuor elementorum, humidam, siccam, calidam, & frigidam, ostensamque nobis est in libris De temperantia: Una quidem temperatura, bene temperata atque optimacine autem temperata angustius fit, octo numero, quatuor quidem qualitate uero excodere calida & frigida, sicca & humida; quatuor uero duabus calida & sicca, calida & humida; frigida & humida, frigida & sicca. Ad istanc itaque triplex & humida natura optime alliguntur ad hyemem uero calida & sicca; sicuti & male alliguntur calida & sicca ad astatem, frigida & humida ad hyemem. Potestissime igitur hae naturae, ad dicta tempora optime ac pessime alliguntur ad a-

est in libro de temperantia et c. pariter et c.

erit autem que aliquo modo à temporibus uel à
iustitia uel offendatur, sicut humida & calida,
aëre & hyeme; quoniam aëre quidem, quate-
nus humida est, melius aëre; hyeme uero, con-
tra, quatenus calida.

- 111 Morbi quoque alij ad alia bene uel male fa-
bent, & quadam aëtatibus ad tempora, & loca, &
uiclus genera.

Inordinato quodam interpretandi genere mi-
hi uidetur utitur Hippocrates in hoc aphorismo.
Nam melius utique ita dixerit: Morbi & aë-
tates, alij ad alia tempora, & loca, & uiclus genera
bene male uel se habent. Morbi igitur se bene ha-
bent ad tempora quidem ut ad generationem, simi-
licut ad solutionem uero, contrarij. Nos enim de
hoc ipso determinauimus in expositione illius a-
phorismi cuius initium est, In nobis minus periculi-
tatur. Aëtates autem, quemadmodum & natura,
frigida quidem ad calida; calida uero ad frigi-
da. Senem quidem ad adulescentem; iunuenem uero ad
hyemem. Eadem ratione & ad loca non morbi tan-
tum, sed etiam aëtates afficiuntur. Nam morbi cali-
di, in locis calidioribus magis generantur, & mi-
nus sunt periculosi; magis quoque nascuntur in frigidis re-
gionibus aëtates calidiores, & in alijs proportiona-
liter. Sic uero & ad uiclus genera, alij ad alia bene
male uel se habent morbi, & aëtates. Nam calidiores
ad frigidiores, frigidiores uero ad calidiores, &
sicciores quidem ad humidiores, humidiores uero
ad sicciores bene se habent. Et, ut simpliciter di-
xerim, contrarij quidem ad contraria bene, similes
autem ad similia male, praterquam si aëtas tempe-
rata, & uiclus, & regendi, & loco temperata cõpa-
rentur. hoc enim solo modo similes à similibus be-
ne afficiuntur. Quae uero plus à temperie recele-
runt aëtates, ipsae secundum temperaturam contraria
loca & tempora & uiclus genera cõferunt magis.
Cum uero omnes morbi à temperie & modo rece-
lantur generatio quidem à similibus locis atque tem-
poribus, solutio uero à contrarijs fit.

- 1111 In temporibus, quando eadem die modo
calor, modo frigus fit, animalales morbos ex-
pectare oportet.

Cum ratione fit hoc. Neque enim appellationes
temporum, causa morborum sunt, sed tempera-
tæ. Cum igitur ipsæ contrariæ, necesse est & mor-
bos contrarij.

- 1112 Austri autem habent, caliginosi, caput
grauantes, pigri, dissoluentes. Quando huius-
modi tempestas praeualuerit, talia in morbis
patiuntur. At si aquilonia fuerit, tussis, fauces,
alui duræ, difficultates urinae, horrores, costarum
dolor, & pectoris. Quando hæc tem-
pestas praeualuerit, talia in morbis expectare
oportet.

Id quidem quod fit, declarauit, inquit, Austri

auditum hebetantes, caliginosi, caput grauantem,
pigri, dissoluentes. Causam uero huius declarauit
scribens: Vbi hæc tempestas praeualuerit, talia in
morbis patiuntur. Tempus enim oportet modicum
diligere & separare ad quosdam causas extrinsecas
contingit ab eo quod morborum ratione fit per
cognitiones facit diligenter. Causam uero eam
quam auster reddat aëstem grauentem, & uiclus
caliginosum non est difficile ex eae temperatura
cognoscere, quae calida & humida est natura. Ci-
um enim talia sunt apta replere caput. Ob hoc
igitur & sensum caliginosum plurimum implent hu-
miditate, & caput grauentem efficit. Principium
autem nervorum humiditatem, necesse est & circa in-
lunarios motus pigritiam euenire, & uiclus in se-
ipso dissoluit hominem apparere. Contrarij uero in
aquilonia (ut ipse inquit infertur) corpora in-
durant suntque robustiora, uentura, ad motus præ-
sertim, & melius uiclus. Nunc uero hæc non op-
portet ipsæ quae ex austro circa corpora contingunt,
quoniam in hoc aphorismo de latione tantummodo
quae ex utroque accidit uento, non aëre proprie
ratur hæc cognoscitur, ab his separatis quae ex
morborum natura contingunt. In aquilonia igitur
tussis (ut inquit tussis) propter uiclus a iustitia
mentium respirandi cõseruati incompensati,
& propter faciem aperientem, de qua nihil in-
firmum ad id quod uerbum illud fauces (sicut
tellegimus) patiuntur. Nam sicut autem hoc
modo loqui Pseudoepi inquit: Aëterna
& plurimè aëstem, & febris quartana, & era-
tica, & licet. Licet autem & simul duo consue-
gentes legere, fauces autem duræ, ut nonnulli expo-
sitor legendum existimant. Nam fauces in aquil-
lonia cõstitutionibus apparent duræ quod ex-
iccantur, ac refrigerantur, & uenter inferior dura
excitatur, & propter temporis cõstitutionis im-
paritatem, quae uerget ad siccitatem, totum corpore exci-
catur, & magis ipse ad siccitatem habente eas quae
sunt ex eam humiditates. Sed & aliam uero, quoniam
cum longiori tempore manent, & non eo
cessant, omnia excitant. Vring enim accidit
difficultates, uiclus aëstem aquilonia est frigiditas
offensa. Est enim exangue & propterea ex caulis
frigidis plus quam ab igne ipsa est cõseruata pa-
rata. Eadem aquilonia frigiditas est thoracis da-
lores efficit ultra commotum ad alia partes fa-
sionem, illam quoque quae fit ex respirante affi-
mentis, quoniam non modo pulmonem uiclus &
cor, ob sui calorem multum uiclus. Homines uero
horridos fieri in aquilonia cõstitutionibus, cla-
rum est, cõsentaneè uiclus aëstem aëstem aëstem
paratur.

Quando aëstas fit ueni similes sudores in fe-
bribus multos expectare oportet.

Quemadmodum pseudoepi dicitur: Quando
die eadem aliquando frigus, aliquando calor ac-
cidit, morbos animalales expectare oportet. Sic etiam
rursus: Quando aëstas fit ueni similes, hoc est tem-
peratum

perentiam habet commoderatam, expectare (in A
quis) oportet multos sudores in febribus, & hoc non sine ratione. Neq; enim sine aeris ambrosia calore multi sudores fieri possunt, neq; absq; hoc aliqua redundans humiditas in corpore continetur. Horum vero aletum adest in aestate, aletum in hyeme, in autumno autem neutrum, in uere uimq;. Rationabiliter igitur aritas qua sit arida facta, absumit atq; resoluat humiditate; similis aut uert, ob caliditate quide attrahit ad cutem; ob humiditate uero non potest per modum uaporis solueri. Tota igitur simul humiditas in morborum sudicis expulsi sudores multos facit.

- VII In fluctantibus febres acutae sunt: & si annus magna ex parte talis fuerit, qualem fecerit constitutionem, tales plurimum morbos oportet expectare.

Non multas ait febres in fluctantibus fieri, sed acutas, quoniam pauciores inquit: Constitutionis anni (quod in tota dixerim sicca) tempora, plurius sunt salubria magis, & minus mortifera, quibus deinceps adiungens rursus inquit: Morbi in plurius uicibus temporibus magna ex parte sunt febres longae. Non absq; ratione. Nam aeris ambrosia humiditas pituitosus accuat humores, & non paucos generat aquosus superfluitates: sic citas uero pauciores quidem humores efficit, sed qualitate hisse flores: & ob hanc causam febres numero quidem sunt pauciores ista quae sunt in temporibus plurius, sed acutiores. Quae uero deinceps in aphorismo dicuntur, manifesta sunt.

- VIII In constantibus temporibus cum tempestiue tempestiuae redantur morbi constantes, & boni iudicij sunt in constantibus autem inconstantes, & mali iudicij.

Constantia tempora nominat, quae ordinatim suam recipiunt temperaturam. Quoniam uero constantem appellet annum, tibi licet dicere ab ipso in libro De aqua, aere, locis, & regionibus, ita dicitur: Si quidem pro ratione sicca fuerint signa huiusmodi in ortibus & oc casibus syderum, & in autumno si aquae descendant, & hyems mediocriter feruauerit, neq; ualde serena, neq; frigore excedens, & uere aquae euenierint tempestiuae, & aestate sic par est annum fore saluberrimum. Postquam igitur qualis debeat esse constantis annus, didicisti: facile est etiam inconstantem intelligere. Omnia enim quae aliqua ex parte non seruit anni constantia ducunt, ea nunc Hippocrates inconstantia uocat: & eos qui in istis accidunt morbi similiter appellat. Ait autem ipse, dissolutior, hoc est male, iudicari. Vel enim cum calibus periculosa iudicari in his morbis eueniant, uel statim sunt perniciosi, uel omnino faciunt reciduum.

- IX Autumno morbi acutissimi, atq; exitiales, LXXXVI.

maxima ex parte. Veri autem saluberrimum, & minime exitiale.

Cum tempora conuenientem seruant tota temperaturam, in ista ipsa uer quidem erit saluberrimum. Morbos autem acutissimos, atq; morbosiferos, alio tempore coparatione autumnus afferret, quoniam uer quidem, & bonam temperaturam habet. Autumno uero hoc in primis indest, quod eodem die aliquando calorem, aliquando frigus educit. Deinde quod assiluit subsequitur tempus, in quo multis quidem humores asati fuerit, quibusdam uero & uires debilitat. Non solum uero hac ratione autumnus malus est, sed etiam quia primum quidem humores mouebantur ad cutem, atq; distabant; autumno uero ab aere ambrosia frigidityte retrudant, atq; ad interiora impelluntur. Hae itaq; sunt omnibus hominibus communia: si uero qui malo uicij utuntur, hoc amplius accedit quod aestiuo tempore fructibus abundantanter replet malorum humorum multitudinem generant.

Autumnus tabidis malus.

Damaui quidem & aliter autumnum in ante cedente aphorismo nunc autem praecipue nocentem tabidis rursus uisuperat. Verum uero solum istos nominet tabidos, quibus pulmo est excisectus, in omnes quomodocunq; tabefactos, non possumus concedere. Liquec autem uisq; autumnum esse malum, cum sit sicca simul ac frigidus, & inaequalis.

De temporibus, si quidem hyems sicca & aequilonia fuerit, aer autem pluuiosus & australe, necesse est aetate febres acutas fieri, & lippitudines (Graeci ophthalmias uocant) & intestinorum difficultates, praecipue uero mollientibus, & uiris qui natura sunt humidiores.

De alteratione quae in temporibus fit, hic dicitur, ab hyeme quidem sicca & aequilonia inimum sumens, uere autem pluuiosa & austrina. Prae uer igitur quamuis sint tales mutationes, praeter naturam tamen sunt: quae propter & in aestate fecerit ait hos morbos, febres acutas, & lippitudines, & intestinorum difficultates. Causam uero ubi quam superabundant in tali constitutione inuicem emodi morbi, ipse explicauit in libro De aquis, locis, & aere. Verba autem eius sic habent in hunc modum: Si hyems quidem sicca & aequilonia fuerit, uer autem pluuiosus & australe, necesse est aestatem febribus abidare, lippitudinesq; & difficultates intestinorum aduenire. Quando enim aestate suffocatio repente superuenit, & terra madida pluuis uernalibus & ab austro fuerit, necesse est assil duplicari, & à terra madida atq; calente, & à ferro comburente, nondum constantibus hominibus uentibus, neq; excoctato cerebro. Neq; enim possibile est tali uere exillente, non colligari corpus ac carpon; unde febres acutissimae tumescit

Vide Broussium qui ait hoc malum dicitur

X

XI

Vide Broussium qui ait hoc malum dicitur

officinia
XII

quis omnibus, tum præcipue pituitosis. Difficultates uero intestinorum mulieribus, & uiris humidioribus cõuenit fieri. Hæc Hippocrates in libro De aquis, locis, & aere dicit. Nunc uero latius eius fermentum explorabimus: & primo quidem ab quâ causâ neq; in hyeme, neq; in uere per talem constitutionem dixerit ualidos morbos. Cum tamen in locundo Epidemiarum, in ipso tempore uinito dicat apud Cranonem factos esse carbones. Verba autem eius hæc sunt: Pluuiarum affibus aqua uariete per tota, sicbât autē austro magis. Manifesta igitur est ex ipis quæ dicitur, causa quoq; ob quam apud Cranonem facti sint aestate carbones. Neq; enim passim mutat temperatūrā naturalem, sed ad talem peruenit constitutionem, in qua facili potest quicunq; naturam habeat ut putrescat. Habiles enim sunt humiditates quæ modum excesserint, ad putredinem faciendam. Nam (ut ipse inquit) morbi in temporibus pluuiofa sunt magis ex parte febres longæ, & adustiores, atq; putredines: adhuc autē magis quam humiditates putredinem calores faciunt. In unum itaq; cõuenientibus adeo foribus atq; immoderatis dispositionibus uelut in Cranone, secundum tempus copus non expectat, uerum anticipat in ipso prætere pluri mum ostendi. Per hyemem uero siccam & aequalem, corpora quidem tali modo afficerentur, quasi ipse dicit per hæc uerba: Si uero æquifonia fuerit: uisces, lauces, alui duræ, uisus difficultates, horridi dolores laterum, præsertim non tamen est facta dignus morbus accretus, nam & alio quæ sit ciores temperaturæ sunt salubriores. Ex toto est autem siccitates pluuiofis temporibus esse salubriores, & minus moriferas. Hyems uero æquifonia ac sicca inducit quædam recte homines in uisces, alui suppressionem, difficultatem urinae, atq; dolores laterum ad thoracem aminentium: nõ tamen febres, uel difficultates intestinorū aut tale quiddam ope rabitur. Cui ipse non erit in uere pluuiofo atq; australi morbi ualidior: Quoniam antecedit hyems frigida sufficienter ac sicca. Ipse uero dixerat, non simpliciter præterites cõsiderandos fore cõsiderandas, sed ex quibus, ad quales sit permutatio prius cõsiderandi. Et siccatum itaq; corpus per hyemem cuius sicca atq; æquifonia sunt temperata, non modo nihil ex uicinis pluuiofo patietur, sed potius aliqua ex parte inuabitur ad naturalem reddens mediocritatem. Si uero totum uer humidum fuerit, ad contrariam ducetur corpus constitutionem, illi quæ prius inerat, id est sicca, uanescens illam, quæ medium tenet, mediocritatem. Quare aestas subsequens, paratum excipiet offensum, cũ terra autem humecta sit, atq; ob hanc causam infestationem efficiat, utpote. Estis nondū spiritibus. Nam postea ibi incipiunt post Canem erit. Quare totum tempus medium habebit febres acutas, propter caliditatem & humiditatem humoribus in corpore putrescentibus, necnõ lippitudines, & difficultates intestinorum, pro aptitudine partium quæ offensionem recipere natura apte

fani. Alia enim alius imago, alia minus passibilis sunt, secundum corporum temperata. Nam lippitudines ferè omnes infestant repleto capite, quibus huiusmodi exceptis, quibus oculi praualidi sunt, difficultates uero intestinorū, sicut ipse dicit, eos qui naturas humiditas habent, & mulieres: hæc liquidè uisus sunt humidiores. Si igitur totam constitutionem, tanquam nostra putrescentem corpora, ad inuicem liquet quod putredo magis humidis ad ueniet corporibus. Ipsum liquidum humidū quod in nostris patet corporibus, quædam uelut in materia est & uel caloris panis. Humiditas uero ambientis aeris, quatenus excitari non sunt humorum in corpore superabundantiam, eatenus adiuuat uim putrescentem. Nihil itaq; mirum si in talibus constitutionibus plus offenditur natura humidior: & propterea aut febres pituitosa magis aduenire. hi liquidum necessario sunt humidiores. Manente igitur putredine in corpore, febres sunt: uero per uentem euacuat, difficultates intestinorum. Et hæc per totam aestatem cõtingent, nõ fiat circa Canis ortum permutatio de qua ipse in libro De aquis, locis, & aere transigit post uerba paulo antea scripta, post illa uelut: Difficultates autē intestinorū pat. et fieri mulieribus, & uiris humidioribus. Nam ferè non continuant, scribit in hęc modum: Et si liquidum superuenierit circa Canis ortum aqua & hyberna uel postea, & Eritia perfluat, rursus ipse est quietus, & quæ autem salubris erit: alioqui periculū est ne pueri moriantur & mulieres, minime uero seniores: & ne qui euaserint, in quartanam insint, & ipsa quartana in aquam inter eum terminatur. Verum de his quæ aduenit in libris De aqua, aere, & locis, cum librum istum expencmas, diligenter considerabimus. De his uero quæ in præteritis aphorismis proponantur, sufficienter est dictum, excepta una dictione, ex necessitate quam nõ solum appofuit in aphorismo, sed etiam in libro De aquis, locis, & aere, ostendens per eã quod rei naturæ perualitas, nõ aliqua obferuatio ductus illa notauerit. Quoniam igit uerisimile sit ipsum uidisse talē constitutionē, uel quod in locis, nunquid his, uel ter, uel quater. At neq; si sepius inquis, aliter postsumus dicere quæ ita semper erit: licet neq; si ex medicina aliqua uideris purgationes fieri, uel septē homines, dicere certe poteris quæ omnes post hæc homines ex necessitate purgabuntur. Quare pro manifesta relinquit quæ rei naturæ Hippocrates sequens, & non aliqui obferuationem, ita scripturam: Necesse est aestate febres acutas, & lippitudines & difficultates intestinorū fieri.

Si uero hyems australis & pluuiofa fuerit, uer autem siccam & æquifonia mulieribus quibus partus ad uer inest, ex quacunq; occasione abortientur: uero parient, imbecilles & moribidos infantes parient: quare uel statim intereunt, uel tenores & ualitudinari uiuent. Ceteris uero mortalibus difficultates intestinorum, & lippitudines

XII
in libro
aliqui
dicitur
etiam
etiam
etiam
etiam
etiam

difficultates
de lippitudi-
ne
etiam

peruenit
etiam
etiam

etiam
etiam

& lippitudines siccae sunt, senioribus autem di-
ffusiones quae cito intereunt.

Contrario modo se habet temperatura duorum
temporum quae in priore aphorismo dicta sunt, ad
tem peraturam illorum temporum quae in isto di-
cuntur. Quales enim erat hyems prius in illo, tale
nunc est uer. Quale autem erat in illo uer, talis nunc
est hyems. Quod igitur non erat in illis necessarium
in uere morbos uulgari uicinos, sufficere di-
ctam est. Nunc autem quod hyeme humida quid-
am ac calida essente, uere autem frigido & sicco,
necessarium fit in ipso uere homines aegrotare, de-
monstratum est. Mulieres itaque quibus partus ad
uer praeventus erat ex quatuor abortiunt occa-
sione. Corpora siquidem humida mollia & laxa
ab hyeme rapida, facta, ad intus sua partes aenis
ambientis frigida facite admittunt, ita ut in-
fantis qui longo tempore calidioris iam sunt a-
fuerit, uicinos tamen a frigore percussit, non ab his
causis hi quidem prius in uero, hi uero mox in parte
moriuntur. Qui uero uis in lucem edantur non re-
rentes subito ad contrarium mutationem, uel bre-
uis post tempore moriuntur, uel exiles atque insalub-
res effectus, uix in uita perdurant. Alijs uero, cum
pituitosis, ac multibus, difficultates intermor-
tu accidere ex pituita ad capite ad uentrem deflue-
te. Hunc enim hominem par est in dicta constitu-
tione plenum generari, per hyemem quidem ca-
pote repleto, circa uentem autem in uita subito refrige-
rationem cerebrum sus naturae generatis pituitosis
superfluitatibus aptum est, cum refrigerati, ali-
mentum concinere non possit. Inest autem & hoc
pituitae generationi, ut quae forti in frigida, ac-
cida euadit, quae uero ad caliditate repleta caput
satis, sicuti sunt & quae a parata sit frigida, uel
pauca cum dale odorem, uel nullam manifestam qua-
litatem habeat. Ea igitur quae fit in presenti consi-
tutione pituita: propter eas quae sunt in hyeme
euidetatem, salta erit, & haeritatione difficultatem
intermoriturum maximam generabit, quando longiori
tempore morbos atque abradens, inest in offen-
dit. Nam inter excipiendum propter lentorem, in-
est inis adherens & immorans, semper ipsa pro-
pter qualitates detergens facit intermoriturum di-
cultatem. Inis autem qui natura calidi sunt ac bilio-
si, inquit ipse Hippo crates, lippitudines siccae ac-
cidere sic autem uocat eas quae sunt sine fluxu. Par
autem est caliditas ac ficca naturis in sicca ac frigi-
da constitutione quae calidum atque humidum exci-
pit, tales lippitudines fieri. Caput enim prius reple-
tum est in calida atque humida constitutione: frigus
autem superueniens, ueluti manus quaedam extra
seca capiens ac premit cerebrum, ueluti spon-
giam quandam, exprimit illam quae in ipso conti-
netur, humiditatem. Hic uero delata ab uno loco
ad alium, ex ipse qui si calidus fuerit ad partem dum omi-
tos generat morbos, atque ita si quos uoluit habent
natura imbecilles, lippitudines accidunt. Nihil ue-
ro ex ipsis fuerit extra, propter aenis ambientis sub-

capite.

gitudinem densatis superficem exteriori. Quod
uero Hippocrates ipse omnia quae diximus, ad caus-
fas referat antedictas, manifestum est, ceteris quae scri-
psit in libro De aqua, locis, & aere, in hac uerba:
Pituitosis itaque par est difficultates intermoriturum ad-
uenire, & mulieribus, pituita ad cerebro defluente,
propter naturam humiditatem multissima autem sicca
lippitudines ob eam caliditatem ac ficcitate.
Quod uero scribitur circa finem aphorismi: Senio-
ribus uero diffusiones quae subito intereunt, ipse
in libro De aqua, locis, & aere, per haec uerba
scripsit: Valde autem sensibus diffusiones propter
raritatem, & uenarum colligationem, ita ut repente in-
tereat, quosdam uero colligunt dextra similitate por-
te stupidos fieri. Per haec uerba uidet Hippo crates,
non quos communi uocabulo diffusiones co-
facimus nominare, quae scilicet ex capite feruntur
ad pulmonem per alperitatem, sed omnes quae
descendunt fluxiones per uenas ad capite ad partes
inferiores, quare & cito intereunt, bene uidentur
ad hoc quomodo haec uelociter terminantur, cum
aliter diutius perduraret. Quosdam uero expositiores
per diffusiones intelligit illas quae a capite ad
pulmonem sunt per iuues & arterias, cum negotio-
ne non hunc scribitur forentem, hoc modo: Non
cito intereunt. Et recte quidem. Non enim hi
quos diffusiones in ipsa conuoluntur, ob eam
in quibusdam uero expletibus scripti est. Cito
intereunt enim quosdam & in libro De aqua, locis,
& aere, ipse inquit: ita ut repente intereant.

veluti in illis
antem uelociter
terminantur
quod uero
quod uero

Si uero estas sicca fuerit & aquilonis, autem
uero pluuiofus & australis: dolores capitis ad
hyemem sunt, & tussis, rax dines, atque graue-
dines, quibusdam autem & tabes.

Eandem temperaturam nunc antebuit uelati: &
autumno, quam paulo antea pronuntiauerat de ue-
re atque hyeme, cum ita dicebat: Si hyems sicca &
aquilonis fuerit, uer autem pluuiofus & australis.
Verum ibi quidem in hac aetate constitutione di-
xit febres acutas, lippitudines, & difficultates in-
termoriturum finitorem uero in hyeme dolores capi-
tis, tussis, rax dines, atque graue dines. Non adiecit
autem uel ubi aetate constitutionem, uel hic hy-
bernus qui utrumque tempus suum feruare tem-
peraturam supplicent. Nam si & in his aetate adue-
nerit aenis ambientis incomperies, erit & in pra-
dictis morbis propter illam aliquando propria in-
temperies. Verum in illa quidem constitutione qua-
dam hyemem fieri siccam & aquilonem, uer autem
pluuiofum & australem ipse habuerit causas ob
quas tales morbi aetate sunt, in libro De aere, locis,
& aquis. De presentem uero constitutione nihil
dixit in illo. Nam post duas antea scriptas consti-
tutiones, altera quidem in qua hyemem aquilonem
& siccam uel ubi aetate uer autem pluuiofum & australem
altera uero in qua contractionem, pluuiofum & au-
stralem hyemem uer autem siccam & aquilonem; hic
quae post ipsas uerba fuerat, de qua praeterea est fer-

Tom. 7

d. 5. 101

motum etiam adiecit, sed eius loco, altera eadem. Si vero aëtas plurius fuerit & australis, & autumnus familiar; necesse est hyemē fore infalubrem. Deinde per ordinem quasdam alias quædam nullas eodem modo quo ista nunc preposita, se habet. Sed de illis quidem, cum ad eorum expositionem peruenimus, sermone faciemus. Nunc vero de ea quæ ab ipso dicitur in aphorismis, agamus, id est nostro sermone initium facientes, quod etiam paulo ante diximus. Par etenim est seruire ipsam hyemem familiem ei quæ est naturalis, hoc est frigida atque humidam, quantum hæc duæ qualitates cõue niunt temperatæ regionis habitatoribus, de quibus & ipse loquitur & nos paulo post nominatim mentionem faciemus. Seruati atque hyemem suam temperamentum, nullas fortiter in ipsa ægrotatio conficit, sed tantum capitis dolores, ruffes, raucesdines, atque grauedines, quæ sunt repleti capitis accidentia. Si igitur, ut prius diximus, in uero quæ temperatæ, æstiuo scilicet atque autumnali fieri pluuia australis contingat, forte & in ipsa æstate, in minus, saltem in ipso autumno, uisitantur morbi proprii constitutionis humidæ & australis. Nunc uero cum æstiuam siccam & æqualem præcessisse supponerit, autumnum autem humidum & æstiuum par est nosi olam quosdam non incepte statim ægrotare, uerum & immodice per æstiuæ siccitatis habere remedia non mediocriter, eam quæ facta est in autumno humidam constitutionē. Quia uero totus autumnus talis est subsecutus: necesse erit ipsi qui naturam habent humiditatem, plusquam debeat repleti capite, nuper didicistis morbos hyemem aduenire: quibusdam autem eorum & ruffem, qui scilicet ad hunc morbum apti natura sunt. Sunt autem apti natura & qui angustio sunt pectore, & quibus à capite ad pulmonem fluxio defertur. Hi igitur tabidi fiunt. Alijs uero nullus quidem fortior morbus aduenit, sed ruffes atque raucesdines, & quicunque adhuc huiusmodi casus fiunt, tempore hyemero capita suscipiente æstiuinis pluujs antea repleta, atque ita in quibusdam quidem hoc futurum efficiente, quod superfluitas in capite permansit sit ipsi morbi causa. Nullam liquidam plenitudinem ulla in parte corporis hyems distulit. In quibusdam uero coactio amplius & uelut cõpresso capite expressa materia inuasis, ad loca capiti subiecta descendit: hoc itaque ueluti purgatio quædam capitis est & euacuatio. In quibus uero multa materia grauiter caput antea laborauit, nec potuit hybernium frigus tolerare propter maiorem intemperiam refrigeratam, malorum est fluxionum subiectis sibi paribus causa.

XIIII Suero æquilonius & sicus, ipsi qui naturam habent humidiorem, & mulieribus conferret: reliquis autem erunt lippitudines siccae, & febres acutæ, & grauedines, nonnullis uero & atque bilis.

Hic sermo nunc dicitur liquet quod non est inter-

ger aphorismos, sed parte secunda tribuit aphorismos casus priorum partem super definitum explantare. Nam manifeste cõsona ea quæ est æstiuus diuisione, utique sermonebus: prius quidem pluuia & australis ab ipsa supponit autumnum, secutus uero qui scilicet siccam & æqualem. Quod uero non distulit, fore siccam, fore liquidam, siue in æqualem dixerimus, uelutique est manifestum. Ambobus ergo temporibus liquidis & siccis effectis, humidæ quod natura non modo uisibilis tendentur ex tali cõsuetudine, sed potius aliquam sentit utilitatem. Casus uero ipse dicitur in libro De aquis, locis, & aere, scribitur in hunc modum: Piuositas uero hæc omnia aequalia sunt. Eoicantur enim, atque ad hyemem minime laxa perueniunt, sed excocti. Reliquis uero qui non sunt tali natura perdit, lippitudines siccae, febres acutæ, atque grauedines acutæ, & nonnullis erunt atque bilis. Casus uero horum generatim, ipse in libro nuper dicto, his uerbis explicat: Bilis uero hæc est inimicissimum, fore ualde excoctam, & lippitudines huiusmodi excoctam, & febres acutæ & distulit, quibusdam uero & atque bilis. Deinde casus sua subiectum inquit: Bilis enim paruum humidum atque æqualem sicca excoctam angustiorum, ruffes illa uero & æstiuam inquit, & lippitudines eadem ratione: ex quibus huiusmodi ipse constringunt. Hæc itaque ueluti in preposita: cõsuetudines dicta sunt sustulit. Cur uero de his talis constitutionis, secum mentionem Hippocrates, cum & pluuia alia sunt non habere dicit. Volo autem potius declarare etiam acritatem qua quispiam utens, omnes constitutiones complectitur. Est autem talis. Prius inquit incepte est necessarium, ueluti in cõsonis, à simplicibus aeris ambientis intemperatis, atque ipsas distulit, in ualde paritas, ualde urhemeticæ, ac medias, & tam dicere de qualibet earum quæ dicitur sunt intemperaturarum in singulari temporibus cõtingentium, quos scilicet morbos secundum unamquamque naturam generabunt. Pelticæ duorum temporum intemperaturas inuicem cõnoctare, quæ ad eandem cõsonis est nunc Hippocrates facere. His uero transigere omnibus, dicitur triam temporum constringere omnes cõsibus intemperaturas, deinde quætor. Sic enim fore integra atque perfecta medicina. Hæc igitur & nos seruire aliquid, si quis nati fuerimus, sermone scribemus. Sufficit autem in præsentia hoc dixisse scilicet, quod paucos æstiuo intemperaturarum complexu scripsit Hippocrates, adeo ut hæc potius quædam exemplum id dantur, si pars aliqua esset digna seruire circa ea lia discipline. Dicimus autem pluuia de ipsi, cum libro De aquis, locis, & aere, & de lippitudinis prius exponimus. Quod uero paulo antea suam me dicturum pollicemur, nunc adiuuans, in ipso huius oratione intelligere nos non oportet omnes de quibus scripsit Hippocrates cõsuetudines, in locis iterum habet ubi se paritas habuit, exceptis ab hoc sermone. Theriacæ locis quæ à mari distat. Hæc enim in libro

Medi
cine

Voluntatis
ignis

Impressa
in unguentis

in frigida et humiditate modum excefferunt: sicut & que ad Aegyptum ac Libyam atinent, loca calida sunt ac sicca: exceptis & hic illis que mari adiacent locis. In frigida enim, quales sunt circa Thraciam ac Pannoniam regione: quoniam loca maris adiacentia, humilia sunt: ob hanc causam calidiores habentur & operantur. In calidis vero, quales Aegyptus ac Libya: quoniam efflata à ventis ab Arcto illantibus refrigerant, idcirco minus sunt caliditas que ad mediterranea recesserunt. Zona vero exequitatem habens temperiem, ac media orbis terrarum, est que per Græciam, & Con, & quæcumque loca non multa ab his recesserunt, vel ad Aquilonem, vel ad Austrum. Oportet autem, ut temperatam zonam nominatam ab his qui taliam habent partem, perfecte intelligas: excogitare quædam lineam rectam ab oriente ad occidentem extendam per ea que dixi loca. Quædam autem astrologi non zonas, sed parallelas, id est equidistantes vicinatasque in terra habitantium similitudines, que ab oriente ad occidentem protenduntur. Sermo ipsius ab Hippocrate habet de ipsi præcipue que diximus locis. Cetero autem temperatam, sicut ipse fecimus in libro Epidemiarum efflata, & sicca si quis hoc studio excelsare, scripserunt, hic est: Ortus Pletidum, principium est ariditas: post quoniam Cæcis ortus operam appellatam incipit: quoniam etiam secundam partem ariditas vocat. Post hanc Arctus ortus, initium facit autumnus. Deinde occasus Pletidis, hyemis principium adducit, & inde quod hyemæ sequitur æquinoctium, veris exordium affert.

XV Ex anni autem constitutionibus, (quod in totam dixerim) siccitates imbris sunt salubriores & minus mortiferæ.

Quod melius fuisse inter antea scriptos aphorismos, in quibus agit de temporum constitutione, hunc primum scribere aphorismum, quoniam nunc præ in omnibus habebimus, ex ipsi rebus didicimus, quoniam ad confirmandos præter aphorismos hoc etiam equimus. Et hoc ex necessitate didicimus: quoniam prius est natura atque doctrina, simplex compositio. Post illum ipsius aphorismi compositio est: Austri hibernæ ariditas, caliginosa, caput aggregatiles, pigri, dissolventes. prius loco ponimus istum causæ principium: Quotidianæ constitutiones, æquales quidem corpora in unum coque. Secundo loco hunc nunc præpositum in quo est omnibus anni constitutionibus siccitates imbris hæc anæpæstis, & hoc curi ratione. Nam in siccitate tibus superflua humiditates dissolventur, per imbris autem tibus corpus collectæ putrefactum, nisi quis singulis diebus collectis excrecijs expurgat. Quæ enim si per balneas curantur, parva est, & solum ferè eorum curant. Quæ autem hinc per curantem & partes solidiores dispartit superfluitates, haud sufficiens balneis curantur. Neque enim quæ si per purgantia pharmaca superfluitatem excrecijs, idcirco est. Nam valde indigentibus, & ex longis intervalis unis est. Et unum quo que quo

Andie generantur in corpore superfluitatibus evacuatio minor est, quam ut exeger purgantia pharmaca operationem. Si vero quisque voluerit his in mensis, aut semel saltem unum, utrimque superfluitatem multitudinem aggregat præter id quod nocebit, etiam pora etiam in malum trahet consuetudinem. Aliter menti liquidæ pars una serosa est & humida: quæ ipsi gratia distributionis admiscetur. Altera autem fuliginosa superfluitas, que in pluribus cibis, quæcumque sunt peiores, continetur: hæc natura operationem subterfugit, cum neque assimiletur corpori quod nutritur, neque aggregari queat. Hæc igitur omnes diebus singulis sunt evacuandæ: utrum magis in sicca constitutionibus evacuantur, quam in humidis: atque ideo hæc dicit esse salubriores.

Moibi in plurimum multitudine magna ex parte sunt febres longæ, alii profusa, putredines, morbi comitales, apoplexie, & angine. In siccitate autem, tabiditates, lippitudines, articulari dolores, stercilia urina, & difficultates intestinoeum.

Febres quidem longas ex multitudine siccitatis multas, non est mirum: liquidem agrosi ad morborum solutionem egent calidione: plures autem humiditates non nisi in longo tempore concoqui possunt. Accedit ad hoc, quod frigidiore & magis pituitati generantur humores in multitudine pluviantur: sicut comitales in siccitatebus biliosiores: quare in temporibus pluviosis febres erit diuturniores, in siccitatebus autem acutiores. alii autem profusa in temporibus pluviosis rationabiliter curantur ex humorum superabundantiam per illum expurgata non est obicuum, sicut etiam quod eisdem temporibus putredines sunt: quoniam perspicuum est humiditate magis esse putredini obnoxia. Sunt utique & morbi comitales, & apoplexie, morbi ex potata ortu habentes. Angina autem si non nunquam superfluitatem multitudine: ad facies collectæ est magna ex parte fluxionibus, ex capite formati in faucibus. Quod autem in pluviosis temporibus fluxionibus, & potissimum ex capite tendentes superabundant, & multitudine est & dicitur est: me scripsit. In siccitatebus autem & tabiditate morbos aut abundare, & lippitudines, & articulares passiones, & stercilia urina, & difficultates intestinoeum, sunt (in multitudine est), multitudine debet siccurum fermentum. Morbi siccitatebus tibus dicitur sequuntur constitutiones: unam siccitatebus frigida est, quoniam nonnulla ex illis que sunt in respiratorie infirmitatibus dicitur compositione: istarumque comitentiam habet cum caliditate multitudine, quoniam occasione caput sequuntur multitudine multitudine fluxionibus. Sic autem vero comitentiam, que ratione quæ ad caliditatem & frigidiorem non valitur se habent, etiam in multitudine tibus consequuntur. Quare multitudine multitudine fuisse coacti, oculorum tibus intelligimus.

ut sit sermo huiusmodi: In immoderatis autem
 siccitibus lippitudines tabidæ sunt, hoc est ad
 hanc oculorum terminantes aqua sunt exorta
 et sic sic ipsa quæ nature conueniat, facta simul &
 ipsa pupilla angustiore, conuenit uidelicet humo-
 ribus, à quibus disticta moderata quidem, modum
 seruabat nature consistentem plus uero quæ opor-
 teat, ad presam lantudinem exit debatur. Si uero
 ipsa per se ipsas disticta lippitudines intelligamus,
 uerbum siccis adiungimus. Dicitur autem pau-
 lo ante causam quæ siccæ lippitudines in ma-
 gnis sunt siccitibus. iam uero articulationum mor-
 bi, qui quidem ex fluxionibus sunt, nullo modo
 in immodicis siccitibus sunt. Qui uero ab aliqua
 acrimonia accidit, si & caliditas immodica acce-
 lerat, tunc solum curantur. Quæ igitur articulorum
 passiones in siccitibus docent fieri dignam est in
 qualitate. Si enim immodicæ siccitæ consumptio-
 nis articulorum humiditatem: diffilium sicut quæ
 diu motum ob siccitate efficiunt forte uero & do-
 lorem nonnullum, cum uero passione quam aduini
 uocat, haudquaquam efficiunt, nisi quædam omnem
 articulorum dolorem in uelut nominare. Aequi ipse
 in libro secundo Epidemiarum ita inquit: In Aeno-
 famis tempore qui leguminarum uelut cibatur, in-
 iuria habebant crura: qui crobos comedebant, ge-
 nium dolores postebantur non arthritico, sed ge-
 nua dolentes ipsos appellatur. Quædam uero for-
 tasse respondeat non unius articuli dolorem, sed
 multorum simul arthritim nominari & idcirco, ge-
 nua dolentes, nondum arthriticos appellat. De
 morbo igitur ipsi arthritim nominantur, hæc dubi-
 tatio sufficit: de crura uero siccitibus deinceps ul-
 terius. Non enim ad siccitates & ipsa simplici-
 ter conueniunt, nisi tribus adhibitis distinctioni-
 bus, quarum prima est immodica siccitas, secunda,
 si caliditas adhibetur, tertia, si frigiditate quibus
 non sicut memores Hippocrates, sed, ut dixi, si-
 cui libeat omnium anni constitutionum naturam in
 uelut, sic ipsam facere oportet. Erat autem sermo
 exemplo manifestus huius propolitis consideratio-
 nis. Nam immodica siccitas in naturis bene
 temperatis aliam efficit corporis dispositionem, al-
 iam in siccis, uelut & in humidis ibi sic et in ca-
 lidis ac frigidis, aliam in utraque facit dispositionem:
 secundum enim coniugationem simplicium incompa-
 ratarum, aliam quidem in calida & siccitate differen-
 tiam autem ab ipsa, in frigida & siccitate, in reliquis
 dicitur eodem modo. Sicuti uero simpliciter paulo
 antea seruantes aeris ambientis temperantur, in u-
 nâque natura propria quædam dicebantur siccæ
 dispositionem: sic eoppositam supponentes, in u-
 naque rursus natura futuras dispositiones con-
 siderabimus. Erat uero eopposita siccæ aeris ambien-
 tis constituta, quando frigiditas, uel caliditas ad-
 iungitur, quando & simplex uidebatur quod iam
 do & ipsa eopposita. Nam misceretur bene tem-
 peratæ constitutioni, media inter immoderantiam uirum
 quæ, cum quæ est secundum caliditatem, & eam quæ
 est secundum frigiditatem. Cum uero concessam sit

A in doctrinis, simpliciter quidem & temperatas effe-
 cas, quæ secundum uirum qualitatem à modo natura
 receperunt, non simpliciter autem eas, quæ secun-
 dum plures non sine ratione cum aer ambiens, ea
 quæ est secundum siccitatem & humiditatem oppo-
 sitione, fuerit male temperatus, in altera autem quæ
 est secundum caliditatem & frigiditatem, bene tem-
 peratus: simpliciter de omni est temperatam. Hac igitur
 habita in omnibus consideratione, non
 est obicere, quod prolixus hic sermo de reliquis con-
 sultationibus, & nunc profectus de uelut. Nam
 uirum siccitatis sunt & propter acritem uirum, &
 propter uis retentiu quæ est in uelut, imbecillitas
 tem: quæ rursus imbecillitas ex immodica in-
 temperatura contingit. Cum uero octo sint immode-
 ratæ, in singulis curam debilis uelut cunctis id-
 circo ad eam uirum siccitatis cõsequatur, iam ue-
 ro & uirum acrimonia à quibusdam sunt in-
 temperatis, sed postmodum ab ea quæ est secundum ca-
 liditatem, deinde ab ea quæ est secundum calidita-
 tem & humiditatem, tertio ab ea quæ est secundum
 humiditatem. Fieri itaque & ob hæc uirum siccitatis
 uelut, de quibus quæ sunt propria uelut passiones,
 ad quæ uirum siccitatis casus ratione consequuntur:
 uelut cum ob uelut, aut crypelas, aut absces-
 sum in ea factum, uel inflammationem, aut tale quid
 aliud, uelut siccitatum contingit. Nam enim
 non de his sermo exitit, sed solum de illis quæ
 aeris ambientis ratione proueniunt: sicuti neque de
 illis quæ ex malo uelut habent occasionem. Quæ
 uero in uirum siccitatis sunt dicta, hæc etiam à no-
 bis diei cogitis in difficultate intellegendi, de qua
 neque ipse idem cum Hippocrate sentio. Difficultas
 enim intellegendi non simpliciter ad siccitates
 consequuntur, nisi prius distinctio adhibeatur,
 primam quidem uelut exuperans siccitas, deinde
 ut aer ambiens secundum caliditatem & frigidita-
 tem permittetur, possit ut natura corporis pa-
 tientes consideretur. Non est autem æquum adeo
 de Hippocrate dubitare, quod primus talis condi-
 ter contemplationis, non totam perfectit, quan-
 tum de Diocle primam, & post ipsam de Manu-
 theo, tum multis alijs medicis, qui uelut Hippo-
 crates uis ingressi, multa sibi particularities elabo-
 randa propolierat. Cum enim diceret eos, si quæ
 quæ alia, cum quæ quæ de temperant constitutioni-
 bus est contemplatione, in paulo antea do-
 eul, contingere, non quæ uelut, ipsam omnino con-
 temperant. Nos uero id siccæ aggredimur pro-
 prio his dicere opere, si prius hæc quæ pra man-
 bus habemus, absoluimus.

Quotidianæ autem constitutiones, aquilo-
 nitæ quidem corpora densant, contendant, & bene
 mobilia, corpora. & melius aduenia fa-
 riant, & alios excitant, uelut mordent, & si pe-
 dunt dolor aliquis obfedit, dolorem argunt.
 Austriæ dissoluit corpora, & humectant, ma-
 dium obstant, capita aggrauant, & utri-
 gines

gines faciunt, oculis atq[ue] corporibus difficilem motum præstant, & alios humectant.

Cum frigiditas ac sicca utraque sit Aquilo, omnes corporis constituitur humectantes. Robur aut[em] ad id quod ipsa instrumentis ex eo quod stringit, & in unum cogit densatior subtilitatem. Ob hoc igitur (ut inquit) omnia exhalata sunt & secundum naturam & animæ operationes. Nam animæ quidam operationes ostendit per ea verba. Bene mobilia, & melius audientia. Natura vero cum inquit Bene celerata. Comune autem utriusq[ue] est quod? Intentionem nominat. Et clarè est quod ex uno sensu audiat, ut luti exemplo quodam, etiam de alijs ostendit. Hæc igitur bonæ adium a quilonis constitutio nibus, quibus maxime præfuitur qui salubre corpus habent, & ex his ipsis humidiores. Ad sunt utro & mala quædam hæc constitutionibus, utrum parva, & non similia malis quæ. Auster affert. Cur enim non parva sint, alium cuberi, morderi oculos, & præcedentes dolores posteriori excitari. Noces autem immiditatis, ipsorum paritatem austribus comparans constitutionibus, quas dixit distillare corpora. Maximum enim est hoc motum ad opus omne, sicut animus sit, sicut ad vitam peruenit. Non parum aut[em] agnoscitur capitis, & distillatibus oculis. De utriusq[ue] autem quid dicere oportet: quæ proxima sunt morbis comitibus, & ipsi quos aplexia nominat. Sed & difficilem (inquit) præstat oculorum & totius corporis motum; prout autem sunt humectatio casus. Solus autem ineli ipsi hoc bonum, quod alios reddunt humidiores. Hoc aut[em] & alia omnia educunt, maxime quidem propter humiditatem, sed & insuper etiam propter caliditatem; ad autem quod in initio sermonis scribitur, melius ordinè commutatib[us], ut primum quidem foret uerbum humectantem, secundò uero distillantem; deinde ex quæ deinceps sequuntur. Quia enim humectat, ad hoc & singula alia operantur, coadiuantem ad hæc & caliditate. Fiant liquidum operationes per soliditas animalis partes, quæ utre sunt eius partes. Aggravatur autem hæc, quæ propter & deterius operantur, propter humiditatem excessum.

Per tempora anni, utre quidem & prima ætate pueri, & qui hoc sequitur ætate, optime degant, & sunt maxime ætate utro & autumno usq[ue] ad aliquid senes reliquam, & hyeme, qui mediam ætatem habent.

Non solum in ætatebus, utrum & in omnibus his quæ secundum temperantiam, uel modice sic habent, ut in modice, si quis temperantem in hoc his eo Hippocrates examinat, utrum inuenit. Naturam liquidam, aridam, & regionibus bene temperant, optimum tempus est, quod summam habet temperantem; cuius quo prædixi sunt habitum non per motum, sed conferui desiderant, quoniam omne quod est, à similibus quidam constituitur, à contrarijs autem transmutatur.

Quæ purior ætate, ad huc autem magis adolecentia (hæc enim est omnium ætatum optima) utre optime degant, & demonstratione quæ utriusq[ue] regiones, uel natura sunt bene temperata. Adhuc autem utriusq[ue] principium affians Hippocrates, in latum extendens, utriusq[ue] thesaurum utilitatem. Magis autem exquiritur sermo familiaris, si ita scripsit: Adolecentia utre, pueri affians principio optime degant. In sensibus utro, propter temperantiam liquiditatem affians utilissima est; locum in quo in ætate uigore confluit, hyems maxime confert. Hæc enim contraria est illi quæ in his sit ex his multa uigore, in temperantia. Sic & naturarum quædam baliofiores, hyems optime degunt; pueri uero autem, affians utrum temperantia, utre. Similiter & regiones, quæ quidem bene temperata, optime utro habent, ex alijs uero frigiditate, hyems uero calida; ita uero pessima tempora utriusq[ue] ætatis atq[ue] nature & regionis, ex his quæ distilla sunt, postumus inuenit. Nam pessima sunt optime maxime contraria. Eadem ratione & media inuenit inter optima & pessima. Illud præterea animaduersere oportet, quod utre quidam optimum dicitur esse adolecentibus, alijs uero contrarium mediam. Neque enim optimum est, necq[ue] pessimum. Sic & ad naturas & regiones ferre habet. Autantus omnibus unicus malus est, ariditas, ariditas, & regionibus, ex ipsis uero per autumnum minus quam alia calida & humida leduntur.

Morbi, omnes quidem in omnibus temporibus sunt, quidam uero magis in quibusdam ipsorum & sunt & excitantur.

Si ambientis anni temperantia sola esset morborum causa, tunc omnes quolibet tempore illor[um] morbos pateremur, quæ utriusq[ue] nature temperantia. Nunc uero cum etiam ob ariditate quæ in uicibus contingunt, morbi fiunt; omnes quidem in omnibus temporibus sunt, plures uero in singulis temporibus natura temporis affians. Non parum autem in his confert & differentia naturarum. Neque enim similiter ab eadem causa calidum corpus, ut frigidum, essendi aptum est, uel humidum, ut sic cum neq[ue] temperantia æquales sitis, neq[ue] illis quæ secundam aliquam qualitatem contingentem à bono temperamento recedant, ut antea diximus.

Uere etenim furores, & atræ bilea, & morbi comitales, & profusa sanguinis, et anginis, & grauedines, & rauedines, & lepra, & tullea, & impetigines, & vitiliginis, & pustulæ ulceroeque plasmæ, & tuberculæ, & arcolorum dolores.

Et quomodo antea refert ab eo dictum uideatur. Ver autem libet certum, & maxime motuorum, quomodo in eo sunt passiones? Videtur siquid magis quod libet tempus adquire, morborum, quos generat, uarietate. Furores etenim,

111

112

113

112

113

praeterim ipsius os. Hæc enim ipsius particula præcipuum habet sensum. Vmbilicorum autem inflammationes non multo antea præcedunt, non inleratione nouiter natis puerulis accidunt, nõ secus ac si qua alia pars forer ulcerata. Verũ & aurium humiditates morbis annunciat, quibus palati & narium in eodem numero non ponit, quoniam nature continent per nares atq; palati cerebri superficialitates expurgantur, & sic hoc etiam ijs qui sunt ætate perfecta. A natura autem aliena est expurgatio per aures. Verum & insanius etiam per aures cerebrum expurgatur, & recte Hippocrates inter proprias huius ætatis passiones, etiam aurium feri pñt humiditates. Est liquidæ & totum corpus nouiter natis puerulis maxime humidum, adeo ut et effim natura in ipsis potius cetera q̄ lapidea uidea nar. Pre cæteris uero partibus cerebri humidum exiit, ut quod etiam in perfectis talem habeat intemperaturam. Quare non abijactatione in puerulis, cum superficialitates abundant, per omnia fortassis excernantur.

XXV In progressu uero, cum iam dentire incipiunt, gingiuarum pruriginæ, febres, consualiones, alui proflauia: & maxime cum caninos edunt dentes: & ijs præsertim paruis qui crassissimi sunt, & alios duras habent.

Pruriginæ quidem gingiuarum fieri, cum dentes pellulæ incipiunt puerulorum, nihil mirum. Prurigo enim pruritus quidam est cum paucis de lore. Febres uero & consualiones, atq; alui proflauia accidunt pueris qui iam dentire incipiunt, & non adhuc morantur, quemadmodum & ipse ostendit, inquit: Et maxime cum caninos edunt dentes. Liquet autem quoddam perforatũ gingiuarũ dentibus produntibus, hi casus cœniti, quem admodum ubi stimulus indigitur carni, & tunc plus dentes abijctant q̄ simulati. Hi siquidem fecerit firmati, in membro quiescent, cui ab initio infixi sunt, dentes uero tantum procedunt, quatenus augentur. Febricitant ergo hac ætate pueruli & propter dolores, & uigilias, & inflammationes. Consualiones autem eis accidunt tam propter febrim, quam propter crudum alimentum, & quia nouiõles partes nondum satis ualidæ sunt. Ad hæc omnia etiam ex necessitate uentris proflauia cõsequantur, quoniam alimentum non bene coquitur, neq; distribuitur. Quod autem dicitur: Pueris qui crassissimi sunt, & alios duras habent, ad consualiones refertur, cum his maxime paruis dicat, consualiones fieri, qui crassissimi sunt, & alios duras habent. Tales enim plenum corpus habent, & abundant superficialitates, & ideo consualionibus facile capiuntur: nec maxime uero natura hæc consualiones q̄ obferantur.

XXVI Cum uero iam magis adoleuerint, nonnullæ, & uertebrae quæ in occipio, ad interiora luxationes, cerebri anhelus, quos Graeci asthma

uocant, calculi, lumbri, rotundi, ascarides, acritæ, quas Graeci atrochordonas uocant, sanryria, strumæ, & alia tubercula, sed præcipue antedicta.

Primum quidem scripsit de recens natis puerulis, deinde illis qui dentes edunt: nõ uero de alijs quibusdam terijs qui mediam habent ætatem interterulos qui iam dentes ediderunt, & qui sunt puerbati proximi. Nã deinceps sequantur aphorismos illorum cõmminit, qui quantum ab ijs ordine locum obtinent. Verum tertiam ætatem quæ nunc proponitur, quæ usq; ad duodecimum & tertium decimum ætatis progreditur, multis capitut passionibus, quarum primas tonillæ nominat, quæ sunt locorum ad dithum atriosum inflammationes. Hic autem per illimum oportet intelligere partem illam quæ os & guttam interiacet, quæ per metaphoram quandã ita nominatur ab ijs qui prope dicuntur illumi. Sunt autem angusti quidam terre procellus inter duo maria sitæ. Hæ autem tonillæ sunt nonnulli quæ solus tunicæ uentriculo ac gula & sanobus uicq; est cõmuni inflammationes, nõnnumquam uero & subiectionum ipsi uentris locũ, quando & uertebrae quæ est in occipite, sunt ad interiora motiones, de quibus post tonillæ inquirunt. Et uertebrae quæ in occipio, ad interiora luxationes. Nam à mollis inflammationes patientibus uertebrae hæc tracta, ad partem inclinat cerebri cit anteriorẽ. Nominat autem hanc partem Hippocrates, nõ anteriorem, sed interiorẽ, ut ad uertebrae retrolocatam, suam sermone uicem. Corporis siquidem ad profunda traductus, siue ex anterioribus, siue ex posterioribus, fiat partibus, per unum uerbum, intra monstratur. Curigitur Hippocrates in nouiter natis puerulis, neq; de tonillis, neq; de uertebrae quæ est in occipio, locutione aliquid dicit, cum tamẽ & illi nihilominus cerebrum humidum, & plenum habent superficialitatibus, adeo ut subiectis partibus possint deintere fluxiones? An quia hac ætate prius morantur q̄ subiecti sanobus malicolumi, cum neruis foretem subsent inflammationem. Adde quoddã hi partes eas habent molles, atq; ideo nõ possunt uehementius intendi, ita ut uertebrae intus ad ipsas attrahat. Iam uero asthma (sic autem Graeci uocant crebri anhelum, qualis curcibus accidit, ut quouis alio modo uehementi agitanti motione) acutum in his quidem fit ob excoriationem quod multa indiget animal inspiratione: in alijs autem in quibus nõ adell excoriationem, ob angustiam eorum quæ sunt in pulmone uentriculorum, siue uero angustia sit repleto uiscere ab ijs quæ desuper ueniunt fluxionibus. Hæ autem fluxiones plures ueniunt in recens natis puerulis sunt. Cito autẽ ipsos interficiunt, quoniam & aliter male se habent. Nam & ex uero ad uentrem abundantem transiunt, & alimentum mutatio, & inflammatio, ab initio quidem locorum ad imbecillum attentionem, postea uero ob denitiam generationem, eos omnes imbecilles reddit, & uicæ quæ dicit, toleranti malicolumi, si ad hæc etiam fluxiones

fluxiones acceſſerint, poſſunt ſuſtinere, ubi ad pul-
monē decuſerint. Lapis uero maxime propria
paſſio eſt talium puerorum, ut qui ob edacitate
non paucoſ crudos humores coaceruent: ex qui-
bus pars craſſior unā cum urinis ad uelicam per-
ueniens, ſi lapidum generationis materia. Accedit
alitra caufa, urthemencia caliditatis. Accruant
liquorem & ſenes humorem crudū non paucum,
non propter edacitate uer pueri, ſed propter poteſ-
tate concoquentis imbecillitatem: non tamen calo-
rem ſocrem habēti, qui ex oneraria craſſa uaporem
reſoluens lapidē generet. Lumbrici uero atq; aſca-
rides uideantur alijs animalibus proportionaliter gi-
gi, quæ non ex ſemine, ſed ex putredine habent
generationem. Sola enim putredo hæc non eſt ad
generandum ſufficiens, ſed & calore plurimo in-
diger. Cibum itaq; plerumq; conuampuntur in uentri
cubo, & præcipue in inferiore partibus: uerum ca-
liditas in ualde tenellis nõdum materiam obtinet,
in adultioribus autem & materia idonea eſt ad ani-
malium talium generationem, & præterea calidi-
tate adeſt. Aſcarides igitur ſunt tenues quidā lum-
brici, qui in parte maxime inferiore craſſi inteſtini
gignuntur: & plurimi apparent in iuuenis male ci-
bum coquentibus, quorum malam coctionem ſoc-
tor indicat excrementorū. Aliud uero genus lum-
bricorum eſt rotundorum, qui in ſuperioribus magis
inteſtini generantur, adeo quod ad ipſum quam
doque uentriculum aſcendant. Multo uero plures
ſi quam aſcarides gignuntur in pueris. Rarior au-
tem eſt lumbrici lati generatio, qui & longiſſimus
eſt, & ſæpe per tota extenditur inteſtina. Verum
de hoc nullam ſecit Hippocrates mentionē, quon-
iam neq; etiã erat propoſitum de omnibus æge-
re paſſionibus, quæ mortalibus accidunt, ſed de il-
lis tantum quæ ſingulis ætatiſus ut plurimum ac-
cidunt. Ob hæc igitur cauſam ipſe enumeratis iam
dictis deinceps uerteratam genus, quod Græci
acrochordones uocant, & ſtrumas adicit, quæ ſunt
t uarietate multitudinis ad exteriora & cutē repen-
tis germanæ paſſiones. Omne aut ipſorum genus
tubercula nominat, ita deinceps ſcribens: Acro-
chordones, ſtrumas, & alia tubercula nominantur,
quædam ſponte naſcentes, & ſubito factæ inflam-
mationes, quæ ceſſerint in altum attolluntur acu-
men, & ceſſerint etiam ſuppurantur: & plurima
eſt hæc in inguinibus & alijs generatio, quoniam
& in his partibus plures ſunt adenes, qui apti naſci
ri ſunt ad has ſuperſtitates prompte exoptēdas.
Horum adonem pallio ſtruma quoq; eſt, non ex
calida materia, neq; ad ſuppuratio nem preparata
te, ſed pituiſſiore & frigidiore conſiſtens.

Grandionibus autem, & iam accedentibus
ad pubertatē, plurima ex his, & ſæbes diutur-
na magis, & ex nanibus profluua ſanguinis.

Incipiunt quidē pueri pubeſcere poſt annum
quartumdecimum. Qui uero prope hanc ætatem

XXXX.

accedant, ſunt qui duodecimum, aut tertiumdecim
mum, aut quartumdecimum etiam agunt annum.
Neq; enim eſt unus omniū crullimus terminus
pubertatis, propter caliditatem & frigiditytem tem-
peraturæ. Calidi enim cõm, frigidi uero tardius pube-
ſcunt. Laborans autē pueri in plurimis quidē
morbis ante dictis, propter ſimilitudinem tempo-
raturæ, & præterea febribus diuturnioribus, quales
prioribus tamen aliquid diut de ijs que illa æta-
tate febribus abundat: uerum ex eo quod nunc di-
ctum, clarum eſt quod offēdit ipſas acutas eſſe. At-
terantur enim pueroſ diſpoſitiones omniſimæ pro-
pter corporis humiditatem, & naturalis potestate
imbecillitatem. Sanguinis uero profluua ex nari-
bus ſunt in tali ætate conſuetas, quoniam hæc hu-
mor in ea incipit abundare, nõ quia nunc plus de
eo generetur quam prius, ſed quia nunc minus ab-
ſumitur ex ipſo, propterea quod & augmentum
minus eſt hac ætate quam priore, ut ad corporis por-
tionem.

Plurimæ autem paſſiones puerulis indicantur, nonnullæ quidē in quadraginta diebus,
nonnullæ in ſeptem menſibus, nonnullæ uero in
annis ſeptem, quædam uero iam ad pubem
accedentibus. Quæ uero permanferint, nec in
pubertate ſiuerint, puerulis, aut ſeminis cum
menſtrua erumpunt, cõſeſcere cõſueuerunt.

Si uerbum deating ſermoni adiectum eſſet, me-
lius foret uide & nonnulli nomen paſſionis de
datis tantum ipſum arbitrarj intelligere. Verum
contra hoc ſunt ſermones tales, quibus ipſe uitur
in aphorismis: In acutis paſſionibus, raro, & in prin-
cipijs uiri medicamentibus: & Tenues uicibus & in
longis ſemper paſſionibus, & in acutis. Manifeſtū
itaque ex his eſt, quod non in diuinis tantum, ſed
etiam in acutis dicere conſueit Hippocrates no-
men paſſionis. Videt itaq; hoc in loco, aut de diu-
tinis paſſionibus intelligere, aut mancum ſermo-
nem protuſſe. Nos uero ipſum ſupplentes, dico-
mus ita: Plurimæ autem diuina paſſiones pueru-
lis indicantur, nonnullæ in quadraginta diebus, non
nullæ in ſeptem menſibus, quædam in ſeptem an-
nis. Ex diebus autem, quadragelimos, primus
eſt ex quibus morbi diuini indicantur, ultimus
autem inter illos qui a cotos ex decem diebus
dicant, ſicut etiam ſuprà notauiſmus. Quæſiſſi uer-
ro hanc tranſcendens numerum, ad ſeptimanæ ra-
tionem habent iudicium, non ſeptem diebus con-
numeratis, ſed primum quidē menſibus, deinde
annis, quod autem qui hoc tempus tranſcendunt,
ad quartumdecimum annum perueniunt, eſt ſane
manifeſtum. Nam ſecunda ſeptimana in hoc com-
pletur tempore, & alius in pubertate magis ſunt
corporis cõmutaciones, in iuuenis maxime pro-
pter menſtruorum eruptionem. Quare qui mor-
bi neq; hac ætate ſiuerint, uſq; ad longum tempus
perdurare conſueuerunt.

Tom. 7

e Iuuenibus

Iuuenibus autē sanguinis spūtionēs, tabes, A
febres acutae, morbus comitialis, & alij, sed praecipue antedicti.

Com prima aetate ad pubertatem usque minurissime diuisi, necio quomodo adalescentē aetatem praetermiserunt, quae modum obinet locum inter puberes & illos qui cōsistentis aetatis vigore habent. Verum ex alijs quas tenui, licet & de illa coniectare, quae in multis quidem cōmunicat illis quae ex utraque parte ipsam exēunt, sed hoc habet peculiare in morbis, sanguinis ex naribus profusionem, de qua cōmmentum in illis qui sunt prope pubertatem. Nam hic casus incipit in illa aetate apparere, sed maxime uiget in adolescentibus, deinde subsistit in uiris. Verum hanc aetatem transgressus Hippocrates, ad illam quae est iuuenium, peruenit: & primum sanguinis spūtionem scripsit, ac tabem, deinde febres acutas, & post haec morbum comitalem, deinde post haec ait. Et alij morbi, sed praecipue antedicti, recte quidem hoc adiciens. Nā rem ita se habere ↑ indicat usus. At uero non sit plene de febribus acutis dixit. Neque enim dicit simpliciter oportebat acutas, quae & in pueris nihilominus fieri uidentur, sed ex acutis tertianas maxime, & febres ardenles. Haec enim praeter ceteris febribus sunt biliosissimae, & plurimae iuuenibus accidunt, quoniam & flaua bilis haec ipsa superabundat aetate, a qua morbi tales in summo uigore cōsistentibus accidunt. Tabem autem, & sanguinis spūtionem, non secundum aetatis naturam patiuntur, sed secundum aliquid quod ei accidit: quare & antea dicebat, quid scies plurimum, minus agrotant iuuenibus: ubi & nos diximus, quod est inconuenientia iuuenibus, non ob grauis imbecillitatem, agritudines plurimae accidunt ob hoc igitur & iuuenibus, spūtionem sanguinis accidunt, quia aut percutiuntur, aut contunduntur, aut saluunt, aut clamant ut hementis, aut refrigerantur, & humi cubant, aut replentur, aut propter aliquam huiusmodi causam. Ad spūtionem uero sanguinis, tabes consequuntur. Quare & propter haec talia iuuenes ex accidenti agrotabunt, non primū, neque aetatis ratione. Morbi autem comitales, quoniam ualio uicturantur, tamen ipsi non accidunt multis, ut mihi mirari subicit, quomodo & hos Hippocrates scripserit, cum in alijs non modo quod abundans in pueris, dixerit, sed quod etiam ex hac causa morbus puerilis nominatur, & quod aetatis mutatione sanatur. Fiant igitur & in quibusdam iuuenibus morbi comitales, qui prius non erant, propter usum errorem, quem in ijs quae assumuntur, admittunt, & in alijs quae ab ipsis aguntur operibus, & quia humi cubant, & soli se exponunt & imbribus, atque alijs similibus. Verum hi morbi non multi sunt. Et sunt quidem alij morbi eodem ratione. Quare mihi faciat ita scribere aphorismum: iuuenibus autem, & omnēs ferē alij morbi, quos diximus alijs accidere aetatis, sed praecipue ardores, & tertianae febres.

apparet, alie
ut iuueni

Vtra hanc aetatem, asthma, id est, creber as
helitus, morbi laterales, pulmonis inflamma-
tiones, lethargi, phreneticas, ardores, diuturna
profusio, cholera, difficultates intestinorum,
leuitates intestinorum, haemorrhoides.

Iuuenium aetas quinta septimana terminatur in
aetate hanc igitur & ipse in Prognosticis dicitur: Ma-
gis autem expectare oportet sanguinis quidem pro-
fusionem, in ijs qui nondum trigintaque annos
attingere. Nam quae iuuenibus aetas cōtinuatur, ad
duas sequentes septimanas extenditur, in qua aetate
omnia uix mania aetate atque illi qui in uigenti
aetate cōsistunt, conuersi peragere, non tamen eo-
dem modo ad labores succintis. Nam ex adolescentu-
ra, & albuginis, & humi cubant, uigilijs, atque res-
piratione, plus quam illi assidendum. Saneque horum
temperatura plus aetate huius habet, atque ideo in ea
multi insaniunt, ueluti ex anni temporibus, in autum-
no. Sic ut enim hoc tempus frigidum caeleste, rufam
ex capite bilem tempore quiescente exaltatam sic
declinantium aetatis iuuenium, quae maxime caustis
similatur, subleuique amittendum est: cor in ea non
scripserit melancholiam. Ego tamen in quibusdam
exemplaribus hanc quoque scriptam inueni, sine alijs
quae sit aetas apponere id quod deiecit, tanquam
ab Hippocrate protermisum, sine ab alijs quae ex
plura mendosa crediderunt. Morbuntur autem &
ex tabiditate aetate multi, & ex iuuenibus quoniam
quae ex sanguinis spūto in tabem incidunt. Non ta-
men haec aetate multi sanguinem spūnt, quoniam in
neque in tabibus sanguinis est insulorudo: assidua
uero, id est, crebris anhelibus, & pulmonis infla-
mationibus, ac laterum doloribus magis capitur
quam iuuenes, ut qui & uictu simili, & labori-
bus etiam utantur, sed multo imbecillius quam illi
corpus habet. Et omnino eos quae praetermittit
in aetate uigore cōsistentium morbos nominare,
eos nunc omnes enumerare. Nam & phreneticas,
& ardores, & cholerae, & difficultates intestini
nihilominus iuuenibus & declinantibus accidunt,
occasionaliter sui ortas ex flaua bile capientes. Diu-
tiora autem in declinantibus ueneris profusio
conueniunt, propter alimentis distributionis defe-
ctum. Nam omnium ferē aetatum, ea quae iam de-
clinat, parcius indiget ad corporis resurrectionem
liquidam & si quod ab ipsis resoluatur, paucissimam
est. Neque enim corpus similiter calidum est
ut prius, neque simpliciter in augmentum quicquid ab-
sumitur: sed neque quod uirtus contenta multum
imbecillus sit, ut in senibus, plus aliquid ex corpo-
re desluit. Quia igitur uenter profusio, uel coctio
ne, uel alimeni distributione frustratur accidit, aut
propter huius acritudinem abradentis intestinum,
haec omnia in declinantibus sunt, non sine ratio-
ne in eis alij profusio diu perseverant. Febres qui-
dem lethargicae sunt ex humore pituitoso in cere-
bro acerrata. Priores autē aetatis humor hic
deficit magis quam superabundet. In senili autem
aetate plurimum quidem est, uerum propter aetatis
frigiditatem

frigiditatem febris non accendit. In ijs autem qui ab gratia vigore declinat: & hic humor superabundat, & nondum corpus frigidum est. Leuitates uero interitiorum esse, hae quidem à frigida fieri putantur, hae uero à sola intemperata quae uen alii contentum reddat imbecilem, quidam ab ulcrosa digestionis, atq; omnes hae in declinationibus superabundat, sanguinis uero per ora uenarum, (quod Graeci humor haemoides uocant) profluunt, ut rehus arata est passio, sicuti arae bilis. Fit enim ex atra bile, quando ad uenas quae in sede sunt, repente tota decumbit. A me quidem commentationum passionum causa fuit explicata: scilicet enim cum horum prohibitione illis aduenit, qui legentis demonstrationes quas super his in nostris scriptis tractationibus, quae quot sunt, ac quales, & quam singulae docent contemplationem, legenti librum De ordine nostrarum commentationum, sicuti dicere. Ex his enim promotus, quo modo eorum singulae sint perlegenda, cognoscat.

XXI Senibus spirandi difficultates, desillationes cum tussi, urinae stillicidia, urinae difficultates, articularum dolores, renum passiones, uertigines, apoplexia, mali habitus, pruritus totius corporis, uisus alai, oculorum & narium humiditates, uisus obtusus, glaucedines, audinas graues.

Senes à senionibus nonnulli Hippocratis sectatores distinguunt: nomen senionem uulgi aratae tribuunt, & hoc perpetuum esse existimantes: senes autem in priora aetate sitientes, quae media est inter iuuenes ac seniores. Sed nunc manifeste monstrant, se senes eos qui extremam agunt aetatem, nominare: quare ad ipsos senionem terminant, ut qui iam omnes aetates percurrerit. Hi uero sapientissime à desillationibus quae sunt cum tussi, caelestibus, quoniam partes ad caput attenuent, in ipsis facillime refrigerantur, & quia multae in ipsis sunt pituitosae superfluitates, cum iam satis frigidam cerebrum habeant temperaturam. Adhuc uero, hoc est, cerebri anhelus ex ijs desillationibus ortum habent: cum absque & ipsa spirandi instrumenta non raro habeant proprium sui algoris principium, quando in ipsis multae ac crasse superfluitates generantur. Ad hoc cum uires imbecillae habeant, renes sapienter obseruamus, & lapides generantur, quando tenax uel crassa superfluitas ibi firmata, & callo similitem consistentiam assumperit. Articularum autem dolores aliquando sunt fluentibus ad haec loca superfluitatibus, aliquando propter infirmietorem quae natura ad eorum motum fabricatur, frigiditatem. Vertigines autem ipsis accidunt propter spiritum uaporosum, qui in partibus cerebri inordinato euenit motu. Saepem enim in uentriculo uisus superfluitatibus accretis, ad cerebrum fertur exhalatio uaporosa. De apoplexia autem quid oportet dicere? Nullus est etiam morbus adeo simili aetatis familiaris, quoniam

in ea cerebrum pituitosis repletur superfluitatibus. Si quod uero ulcus adhaerent sensibus, difficuter sanatur, propter defectum sanguinis. Vehementius insuper se calcipit, quod pruritus appellatur, quoniam illae quae prurium operantur superfluitates, difficutem habent per cutem euacuationem. Rationabile liquidum exiit, & eadem in ipsis ex frigiditate densiorem esse, & superfluitates phlegmas simul ac crassiores existere. Phlegma ipsorum (nos enim omnes) eodem uigilant, quod eis accidit, & quia senectus plena curam est, sed magis quia corpus habent exaccitum: unde & tunc magis uigilant, quando integra sanitate fruuntur. Dicitur autem à nobis est & in commentarijs De temperatura, ipsis quidem corporis partes in senectute fieri siciores, sed multitudine superfluitatum pituitosarum accretis: ob quam causam à multis putatur senectus frigida & humida. In quo autem tempore hae phlegmas in cerebro aggregantur, sicuti senes ponis somnolentia in quo uero bene excruciantur, per uigilant. Contingit autem & passiones superfluitates generari, & citius ex cerni eo tempore quo salubriter degentur, & maxime propria passio senibus aetate uidentur esse uisus. Humiditates autem in ipsis & oculorum & narium, ut quae fieri propter cerebri superfluitates, quibus calidum ad alium fluentibus, & ipsa sepius hae meliatur. Hebetes autem uisus, & graues audinas, propter potentiae sensibilibus accidunt imbecillitates: glaucedines uero propter inmodicam infirmietorem siccitatem, & quia speciem habent suffusionis.

GALENI IN APHORISIMOS HIPPOCRATIS, LIBER QUARTVS.

NICOLAO LEONICENO INTERPRETE.

TERO gerentes sunt mediana de materia turget, quarto mense, & usque ad septimum sed hae minas. Inuocata autem et seniora uereri oportet.

Ad uteros, seruum connexus eandem habent proportionem, quam fructus ad plantas. Hi quidem in prima generatione debilibus. capitis continentur, & ideo facile decidit, quando uehementior uentus ipsos consulerit: posthac uisus, & difficultatem haberi à plantis dissolutionem, sicuti rursum cum perfecti sint, sponte sua sine ut extrinseca decidant. Eodem modo & conceptus, in primo quidem tempore à feminis in ditione, hic quando salutare congerit mulierem, aut in lubrico cadere, siue quous alio modo, uel animo, uel corpore moueri uehementius, facile dissipantur. Sic etiam et cum iam per

Solutio difficultatis habent ob plantis illam naturam. Non autem igitur ipsis uti que uti uentus 1104

Extra orbi.

Tom. 7 c. 2 iam per

iam perfecti sunt. Tempore uero intermedio fir-
miores habent coctum: quae uelut utero ge-
rentis, potest fortiores motus sustinere sine laesione
effusione. Quae omnia Hippocrates noscens, re-
cte inquit: Vt utero generetis iam medicanda, si ma-
teria turget, quarto mense, & usque ad septimum.
quod est in medio tempore fortioris, quoniam foetus
utero firmius alligatur. Non tamen omnes quae
hac tempore indigent purgatione, permittit pur-
gari: sed si materia turget, inquit, hoc est cogat ac-
celerare. Triachum enim uocabulum est ab anima-
libus ad coctum conciatum. Nam cum superabun-
dantes humores mouentur, & per totum corpus
deferuntur, nondum in aliqua parte firmati: tunc
ad eos expellenda natura transierat, & aliquo in-
digeret manam porrigente, & hunc humorum motum
ad alium deducente. Eos uero qui aliqua in
parte sunt firmati humores, non oportet mouere.
Sic igitur & illud dictum est: Quicumq; inflamma-
tiones in morbo: tunc principio medicamento con-
stantur folocere: nihil de eo auferat, quod inuenitum
est atq; inflammatum. Nec enim pallio, ut quae cruda
sunt, coctaeque uero sanae sunt, & morbo resistunt,
simul aliquant. Quod autem Hippocrates uerbo
medicari pro purgare medicamento, consueuerit
atri, omnes confitentur quicumque, uel partium ha-
bent de eius diuisione notitiam. Nam ut quosdam
alio conuincit ipsius uulnima, & de sola posthac
scriptis aphorismis meminerit: nihil aliud per uocem
medicari in eis posse significari intelligit, ut
huius paulo post fiet manifestum.

- 11 In medicationibus talia educere e corpore,
qualia & sponte prodeuntia sunt: quae uero con-
trario modo produnt, cohibere oportet.

Sponte euacuari e corpore dicitur, quicum-
que sine aliqua medicatione exerceatur, nonnun-
quam ea quae nascuntur regit ceptus potentia ipsum
expurgante, nonnunquam ex tractamento aliquo,
aut quia a uasis non continentur. Cum itaq; natu-
ra superfluum euacuat, iuuatur animal, cum uero
alioqui excernitur, caliditate necq; inde uti-
litas ulla provenit, & talis euacuatio praue dispo-
sitionis est signum. Recte igitur Hippocrates con-
sultis imitati naturam. Est autem imitatio, in uno-
quoque morbo esse tales humores euacuare, qua-
les nouimus in spontis prodesse euacuationibus.
Prius itaq; dictum est ab ipso de omni euacuatio-
ne generalis. Sic & usorum insonito, siquidem
talibus sit qualem fieri oportet, conferri, & leuiter fe-
runt. Nunc uero de sola purgatione eandem fecit
sermonem, quoniam de hac docere praecipuerat,
in praesentis libri loco. Melius igitur fortasse fue-
rit de omnibus euacuationibus quas medici mo-
bentur circa agrotantium corpora, nos quoque se-
rius non repetere. Fuit enim haec aliquando per me-
dicamenta totum corpus expurgantia, per uomitus
& defecationes, aliquando medicina parua alienis
est euacuata, ueluti quaecumque per palatum & na-

res & capite abducunt superfluitates. E genere au-
tem superfluitates abducuntur sunt, & quae per
nossum expurgant, quaecumque in pectore sunt atque
pulmone, & quae per urinas abducunt totius san-
guinis serotum superfluitatem. Clysterem quoque
ex hoc genere fecimus, & quodcumq; aliud totum
corpus aequaliter non euacuat, quemadmodum &
tenax scchio creditur euacuare, & omnino sangui-
nis nullis quaecumq; & quoniam modo facta. Ex ta-
libus autem est euacuatioibus & quae per uterum
fit, & quae per ora uernam sedis, siue per excresi-
tia, & lachrymas, & omnem morum, atq; calorem,
& balneas calidas, praesertim nitidas, sulfureas, et
bituminosas, & accedunt inedia. Haec siquidem
omnia uidentur quidem totum corpus aequaliter
euacuare. Si quis tamen exactius praeparat, inueni-
et non equaliter euacuare. uerum in his cum sit
paruus excelsus alterius ad alterum secundum eo-
rum quae euacuatur qualitates & quantitatem,
ideo aequalis euacuatio uidentur. quae uero pharma-
ca purgatoria nominantur, speciem facient euacuati-
onis manifeste differente: de quibus, ut dixi, nunc
ipsi docere praeposuit: non tamen quicquam plus
docet, q; quod de omnibus euacuatiomb; ipse tam
dixit. Vna etenim est omnium intentio, humoru
per abundantiam: cuius notitia est perquirenda ex eo
qui in toto corpore praeter naturam color reprae-
sentatur, & insuper ex calibus, & morbis, & tempore,
& regione, & aetate, & constitutione, & natura
agrotantis, & industria, & uisitationibus (sicut con-
tingit) colore uiso in toto corpore apparere, quae
admodum in ipsis qui regio morbo laborant, non
euacuata per fedem bile, aut pulsus aliquidibus he-
liosis per totum corpus dispersis particulatim autem
sentitur, si morbus in utriculo aliquo, atq; subsidium
sentitur, & adit ubi appropinquat defectus ac finis,
ore ad amaritudinem alterato, aut quia in aliqua
parte corporis sit erysipelas, aut quia tertiana fe-
bris hominum habeat, aut ex ardentibus illa quae ex
amaris fit bile. Nam in his omnibus fluxa bilis abun-
dat: atque ideo concubimur ipsam educere illis
medicamentis quae bilis educitua ab effectu nomi-
nantur. Atq; hoc est quod ab Hippocrate dicitur:
Si qualia oportet purgari, purgentur: conferri, &
leuiter ferunt. Quod enim dicitur qualia oportet
abundantiam significat humoru uidelicet sua qua-
litate infestantia agrotantem. Ob hanc igitur cau-
sam aut tales conferre euacuationes. Sed quoniam
omnes artificiosae in actionibus, conueniunt aliquan-
do aberrant, similitudines etenim, ut ipse inquit,
non solum uulgares, sed etiam medicos credulos
aliquando decipiunt) alterum nobis dedit iudici-
um bonarum euacuationum, tolerantiae facilita-
tem & in hoc iudicium habemus, quoniam recte
fecerimus euacuationem. Quod igitur in fluxa bi-
le dixi, ueluti in exemplo, hoc idem uisum est in
ira intelligi. Nam & in hac color totius corporis ad nig-
ritinem tendit, & pulsus aegri sunt ex atra bilis
colore: & quicumque morbi ex eius sunt exuperan-
tia, multitudine humoris indicant manifeste: quem
admodum

admodum elephas, cancer, et quartanus circuitus ex melancholico humore generantur: & lien magnus, & varices denigratae, sunt eiusdem humoris aluminæ passionēs, quomodo & quæ melancholia nominatur, & omne mens detriti, cutra, temeritas, atq; immunitas iungit. Hippocrates ae-
ro etiam ex mēstris, superabundantē in foemina humorem cōiecturalatit, & scripta sunt ab eo indicia in prima libro De mulieribus. Ex his igit, quod æra bilis abdit, dignoscere oportet; & has habentem inleiones, ad cuius accedere euacuationem. Secunda autem in ipsa euacuatione inuenio habenda, est tolerantia facilitas. Quæcumq; uero in æra bile & fluxa sunt dicta, hæc mihi & in pituita inlellige, tumores ueluti inflatae, pulsulæ, uisus corporis calorem ad humoris speciem, febres quotidianas, mentis pigritiam atque torporem, somnos profundos, capitis grauitates, & quoslibet acidos ractus, quando in uentriculo superfluitas ade-
rit. Hæc enim omnia facient medicamentum dare pinatim purgata. Facta uero iam purgatione, tollerantia facilitas attestabitur & digestionis, & et quam autus es facere propter ipsam, euacuationem.

Ad digestionem uero, & spem euacuationis, habes etiam conferentem aliquid non solum præter, sed præsentem cōditionem, præterea & rationem, & ueluti antecedentem, unā cum alijs uitæ instituta. Etiam iudicabit ut hæc omnia, nonnulla præter tam, nonnulla fluxam bilem, nonnulla æream excitationem. Hæc quidē omnia, ut dictum est, sunt inleones exhibentem medicamentum, uim habens huiusmodi infestantem expurgandi. In ipsa uero euacuatione altera erit inuenio, uel nobis ferens recti iudicij testimoniu, uel erroris. Recti quidem iudicij, tolerantia facilitas; erroris autem, difficultas. Nam infestanti humorum euacuationem facile tolerabunt appetantes. Si quid uero aliud, & non quod infestat, euacuat, necessarium est omnino male tolerare. Quod igitur, ut dixi, in principio libri per unum ostendit aphorismi, ita scribens: Sic & uisum exinanitio, siquidem talis fiat qualem fieri oportet, consistit, & leuiter ferunt. Id in hoc loco nunc in duas lectari partes in medicationibus, per priorem quidem hunc sermone, quæ sunt conferentes purgationes docet, per alteram uero quæ se quare, adueniet, ut tales euacuationes simili iudicij sublequantur, facilitas uolentia. Exemplum uero ipse apponit eandem quæ sione sunt euacuationum ad bonu, multa quidē in libro Epidemiarum, pauca uero in hoc ipso libro Aphorismoru, quæ huiusmodi sunt: Quæ æqua inter cutem habet per uenas in uentre æqua fluente, solutio. Si Ippinada adit; ab alia præfulsate capi bonu. Quibus biliosa diectione, furditate sapienter cessant quibus furditas, biliosa facta cessat.

Sub Case, & ante Cancem difficiles sunt medicationes. Nam & Exulsa siue nostra natura non fert eam quæ i medicamentis purgantibus, prouenit acrimoniam. Quare plures quoq; purgati hoc tempo resistent ut febres; & natura ob adum imbecillitas, magis ex purgatione dissoluitur. Sed & purgatio hæc praua fiet, cum calor aeris ambietis in partem trahat extrinsecam, cōtrariam ei ad quam medicina ducit humores. Sicut enim balneæ calidæ natura apte sunt oblatere purgationibus, sic & calor æstatis, tunc præcipue, quum seipso uicinerior extiterit.

Graciles, & facile uolentes purgare superiores, cauentes hyemem.

Hic addere oportet, quod paulo antea dictum est uerbum magis. Magna enim ex parte graciles sunt biliosi. Si igitur hoc acciderit, ut sint ad uolendam faciles; sunt per superiora purgandi, nisi obstat hyema. Nam supra dictum est, medicamentis æstatis superiores magis, hyeme autem inferiores oportere.

Vomētes uero difficulte, & mediocriter bene carnosos, per inferiora, cauentes æstatem.

Si facilis ad uolendam, & gracilis sit, per superiores purgandus est, nisi sit hyema, hoc est æstas, ætatis, & uero. Sin difficulte uolens, & medio criter bene carnosus sit per inferiora, si res uigat, scilicet cauendo æstatem, talis autem ueni tempus non oportet curare.

Tabidos uero, cauentes ad superiora purgationes.

Ad superiores, inquit, purgationes nunquā tabidos duxerit, uerius scilicet instrumentoru quæ respirationi obferunt, imbecillitas. Per tabidos autem intelligere oportet, uel eos qui uerbum i

111 Si qualia oportet purgari, purgētur, consistit, & leuiter ferunt; contraria uero grauitur.

Prius hic aphorismus i nobis expofitus est in libro vi.

Græcis phlegmā nominatum patiuntur, uel qui a ad cum huiusmodi natura premi: de quibus ipse in primo libro Epidemiarum scribit: Et maxime moriebantur quibus natura ad talem prona erat. Est autem huiusmodi pectus angustum, & qui in eo continetur pulmo.

IX Melancholicos autem plenius per inferiora, eadem ratione contrariis oppositioribus.

Ventre inferiora, ut dicitur melancholicorum oportet eadem ratione plenius medicari. Plenius autem dicitur pro fortius. Quia uero ad inferiora de clina hic ↑ humor, nō sine rāione ipsam tūbet per se uentri inferiori euacuari, sicut flammā bilē per se periret, cū sit leuis humor, & ipse cōtinuē ↑ flaret. Cōstante igitur ambobus est, ut dicantur quō uergant, per loca cōuenientia: propriam autem alteri quidem humorem, per superiora loca euacuari, quoniam ad huc uergit: alteri uero per inferiora, quoniam & ipse ad ista declinat. Contrariis itaque est per superiora euacuatio illi quæ sit per inferiora: quorum utriusque sit secundum unam communiem rationē. Quare recte dicit Hippocrates: Eadem ratione contrariis oppositioribus.

X Medicari in ualde aridis, si materia turget, eadem diei tardare enim in talibus malum est.

Dicitur est & à me prius, quod uerbum turget Hippocrates translatit ab animalibus quæ ad uitam properant, cum naturalis quodam concupiscentia mouentur ad feminis excretionem. Obstantem est enim in libro De ferine, quod dicitur na enim in coitu semen excretit. Quando igitur uel in toto corpore similis huiusmodi natura impetus ad excretionem superfluitatum, uel si nō in toto corpore, saltem in partibus principalibus: tale quid confusit Hippocrates per uerbum turget significare: & statim per medicamentum euacuationem faciendam indicat, prius quod uel robur corporis dullebanat, uel febris caliditas augetur, uel ad aliquod membrum principale decumbant, si qui per corpus uergant humores. Quod autem ualde aridos morbos nominauerit, quos prius per acutos dixit, uicisusque liquet. Et quidem quod horum uicisus terminus est prima septimana, dicitur & à me prius hoc est.

XI Quibus tormina, & circa umbilicum dolores, & lamborū dolor, qui neque à medicamento, neque aliter solantur in aquam inter cetera siccam firmantur.

Tormina sunt & propter mesum uolentem, et propter spiritum flammulū, qui non habet exitum, sed in intestinorum inuoluens est intercepus. Quod uero dolores ad tales dispositiones conlocantur, nec nisi dubium. At cum circa umbilicum ac lumbos se firmauerint, postea neq; à medicamento, neq; alijs solantur: assidue quædam est eorum partium habitudo temperata: quæ ma-

gna ex parte per se uacuat, eam aquam inter cetera efficit, quæ ab Hippocrate sicca nominatur. Vocatur autem hic morbus à posterioribus medicis tympanis, quoniam abdomen per cillus talem finem edit qualē tympani. Nam & in illis per eodem exitum inclusus aer per cutem, quemadmodum in qui in hoc morbo gerit, in plūdo locat. Quod uero & hoc morbi generis, ex natura similitudine hydropem, id est aquā inter cetera Hippocrates nominat, est manifestum. Non tamen humidus est, sicut qui ascit ab utris similitudine dicitur: in quo materia collecta nō est flauosus aer, sed humor u quosus. Videtur autem à maiori frigiditate generari aquosus hydrops, quod ascit uocant: quoniam in membrana abdominis interiore humor uelut in ure quodam continetur: à minore autem tympanis. Neque enim humidā substantiā in flauosum aerem sine calore aliquo potest transmutari.

XII Quorum alii, intestinorū leuitate laborant, hyberno tempore supra purgari, malum.

Morbū in quo celeriter ea quæ comeduntur, talia deiecitur, quæta deuorata faciunt: leuitatem intestinorum nominant. Vix ex potentia contentur debilitate: sed consequitur ad omnia quæ ad alium pertinent inuiciorum intemperatum, hoc est ipsius uentriculi, in quod cibos deuoramus, & eorum quæ hoc suscipiunt atque transmittunt intestinorum. Vix enim quandoque leuitas intestinalium ex aliqua summa parte occupante exaceratione, simili illa quæ in ore sunt, quæ Græci aphasia nominant. Intemperata igitur non sunt, quæ sunt habituales (sic uero nominantur illæ quæ ipso corporum habitu læta sunt) quandoque propter lepidam pituitam, quæ est acida maxime. Earum autem quæ in ↑ summa parte hyerent exitu cerationem, causi est humor aeris & tenuis. Hic igitur & si per superiora purgari debet, quoniam huiusmodi humores magis fluitare solent, & ad inferiora secedere, non tamen hoc hyeme faciendam est: sicut enim superiora est dicitur. Alter uero pituitosus, quando adhaerent intestinis, nunquam est per superiora purgandus, hoc est per uolentiora medicinis. Sola enim uicisus natura apta sunt, quæ in uentriculo continentur: eorum uero quæ continentur in intestinis, nihil potest per uicisus euacuari.

XIII Ad eliboros qui non facile supra purgantur, eorum corpora ante potionem pluri cibo, atque quiete humectanda sunt.

Prius oportet tentare eum qui eliboros sumptus sit, quomodo se habeat ad superiora purgationem, hoc est ad ea quæ sunt per uolentiora. Fiat autē periculis per medicamenta uicisus, quæ cumque sunt medicinis. Si igitur non facile purgari uideatur, nō oportet huiusmodi hominem ad eliboros ducere antequam præparetur. Hoc autē fieret, si per cōtinuos uicisus afflucet, is qui est sum,

est sumptus elleborum, ad prompte uocandū. Verum hoc, ut paniam aliquod, atq; omnibus no-
nim, Hippocrates præcænit. Melius autem fiet
ret prius humectando corpora. Præhūmectantur
autem plurimo alimento, atq; quiete. Ac de quiete
quidem clarum est. Sicut enim exercitia sunt a-
pta natura exsiccare: sic & requies (quod oculū est,
& ab exercitatione uacatio) ferat humiditatem.
Cibus uero nō simpliciter plenus est aptus naua-
ri humectare, sed quicumq; nullam habet foetem
qualitatem, hoc est neq; acerbam, neq; acrem, ne-
que falsam, neq; amarā. Fore autem neq; sim-
pliciter cibus, hic qui talis est, appellandus, sed hoc
est, cibus medicinalis; sicuti illi qui est cibus sim-
pliciter, soli hoc in se ex omnibus, ut ex sua natu-
ra, non autem ex accidenti solas partes anima-
lis humectet, hoc ipsum non per se, sed ex acci-
denti aliquo faciente quiete. Quia enim eam que
prouenit ex cibo humiditatem non exsiccet, acci-
denti dicitur humectare. Aqua uero neq; epota, ne-
que extrinsecus occurrans, natura apta est solidas
animalis partes humectare. De talibus autem per
fectiorem potest quispam habere doctrinam le-
gendo librum nostrum De potentis naturalibus,
& librum De tabe.

Cum bibent quis elleborum, ad motiones
quidem corporū ducere magis: ad formos uero
atq; quietem minus. Indicat autem nauigatio
turbati motione corpus.

Ipsē autē causam ob quam corū corpora mo-
uent præcipiat, quā assumpserunt elleborū. Quies
liquidum in eodem statu conseruat, motus uero
transmutat atq; alterat corpus: ut indicat nauigatio,
quæ motus quidem est, turbat autem corpo-
ra adeo ut & uomitum exciet. Cum igitur talis
motus sit sufficiens & solus ad uomitum corpus
preparare, sit sane rationabile, ut si uomitio me-
dicamento quamlibet paruo coniungatur, longe
maiores habeat efficaciam. Quidam pro nauigatio-
ne nauicam feribūt, ut sit ratio talis. Ostendit
autem & nauica quæ uelocientioribus corporis
aduenit motionibus, ex motū corpore perurbati.
Liquet autem quod & hic sermo eandē uim ha-
bet cum priore.

Cum uolueris magis ducere elleborum mo-
te corpus: cum uero siliere, formum facito, &
non moxeto.

Prior quidem aphorismus, quomodo oporteat
hominem qui elleborum sumpsit, ad purgationē
preparare, nos docuit; præsens uero quomodo si-
liere purgationem. Non est autem aliquid ratione,
quod ea quæ siliunt purgationem, sint contraria
is quæ uomitum cient. Si igitur motiones cibiæ,
siliunt quietes: & multo magis formus, in quo
motus animales actantur, qui & per sensum hūr,
& præterea per musculos, in motibus quæ siliunt
ex appetitu.

Carnes sanas habentibus elleborus pericu-
losus. tant enim consullionem. XVI

Quod in præcæditibus dixera in omnibus pur-
gationibus, hoc nūc in ea sola dicit quæ fit per elle-
borum: adeo ut alio aphorismo possint inuicē sus-
cipi, tali modo. Qui corpore bene se habent, difficiliter
est medicari. Sic ergo & elleborus carnes sanas
habentibus periculosus est, consulliones est facti.
Habet namq; elleborus illud præcipuū, facere cō-
uulsionem, propter operationis uelocitatem.

Si quis febrem non habens, ablineat à ci-
bo, & cordis morsum, seu uertiginem patitur,
& omis amaritudinem fenon purgatione indige-
re per superiora significat. XVII

Ablineat à cibo idem significat, quod in ap-
petenti. Cordis autem morsum, est cordis, hoc est
omnis uentriculi, passio. Præter liquidum & hoc cor
nominabant. Verget autem est quando similes
conspicte uidentur circumuolutæ, & sensus usus
repente delinuit, sicuti tenbras circumfundit opri-
nentur. Fit autem hoc ore uentriculi à malis humo-
ribus morsio. Nam propter neruorum magnitudi-
nem, qui ad ipsam à cerebro ueniunt, hac parte pa-
tiente, animæ opera detrimuntur parauerit. Hi
itaq; casus sunt communes humorum omnium mor-
daces habentium naturam. Os autē fenre ama-
ritudinem, felus bilis quæ rufa & staua nomi-
natur, est opis: quare recte in huiusmodi inquit
Hippocrates significari q; oportet purgari per su-
periora, quod explenitrima uiam habebit interpre-
tationem. Huiusmodi casus significat medico, in-
digere hominem purgatione per superiora, hoc est
per uomitiones.

Supra septimam transuersum dolores, purga-
tione indigere per superiora significat, quoniam
quæ uero inferiora molestant, per inferiora. XVIII

Hic aphorismus quod antea in uno dolore do-
cuit oris uentriculi, hoc ad omnes extendit dolo-
res, nam clarum est ut quicumq; supra septimam trā-
uersum consistunt, purgatione indigentes consi-
li per superiora purgari, quicunq; infra septimam
transuersum, per inferiora. Ad dicit autem sermo
nā, purgatione indigentes, ne quis forte arbitretur
curare Hippocrates omnes dolores simpliciter
per euacuationem. Neq; enim nunc dicit hoc, sed
quod secundum humorum infestantium mesio-
nes, oportet etiam facere euacuationes: & neq; su-
pra septimam transuersam dolores per subducentia
medicamenta euacuare, neq; infra cōsistentes per
uomitiones.

Qui in medicamentis purgati non siliunt
non quiescunt priusquam siliant. XIX

Qui purgantur nonnulli statim siliunt, non ul-
li postea. Neq; hoc propter ipsius uentriculi dispositi-
onem, & propter datū medicamentū, & propter

humoris evacuati mori. Ventriculi quidem ratione, qui ex caliditate, vel siccitate, vel ambabus qualitatibus prompte ad sitendam perducatur, si ut hinc natura insit ei quibiberit medicamentum, siue illo solum tempore. Ratione autem medicamenti, cum acutum fuerit, & calidum, ac mordax: Propter humorem uero evacuatum, quando bilis amara fuerit. Hinc quidem de causis hinc situlundum: ex contrariis uero longo tempore sine sibi per se ueram, quando uel frigidiorem, & humidiorē uentriculam habuerit homo qui purgatur, aut ab initio, aut tempore purgationis, uel quando medicamentum omni uacat mordacitate, & tertio quando humor pituitosus aut aquosus existerit. Verū & in his, quando abunde fuerint evacuati, consequitur sitis. Sufficiens etenim est & ea quae ex euacuatione potest fieri siccitas, ipsam efficeret. accedit praeterea medicamenti purgantis uis, habentis aliquid uti non manifestum, sed sensibilem, ardentem latenter acrimoniam ac caliditatem.

XX Non febricitantibus si tormina acciderint, & genuum grauitas, & lumborum dolor purgari inferius oportere significatur.

Sicuti paulo antea docuit signa eorum quae oportet purgare superiora, ita nunc docet ea per quae cognoscatur aliquis quando oporteat inferius purgare. Est autem communis utriusque ratio in differentiis casibus. Nam pro tormone uoxiorum humorum, facere oportet euacuationes.

Indicatio
quae est
in
1902

XXI Deiectiones nigrae, quales est sanguis niger, sponte ueniens, siue cum febre, siue sine febre, pessima, & quanto calores magis prauis fuerint plures, peius: cum medicamentis uero melius, & quanto colores plures non prauis.

De deiectionibus nunc ipsi est sermo, quae a prius scis medicis nigrae uocantur, bilis uero nigrae quales non sunt. Nam aere, & corrosens, & acidum non habent: quod multo plus est, in terram effusa ipsam non fermentat: uerum sunt ut quis eius describens imaginem plani diceret ueluti sanguinis limus, qualis & uinis crassioribus iam consistentibus solet subsidere quem facem nominant. Hac si diutius moretur in corpore, & neque per aliquid sensibilem effluxus neque occultum excernatur, ueram transfusetur, atque purgetur. Si bilis nigra exquirat. Antequam uero haec generetur, splen trahit eam quae est ueluti sanguinis faex, hepatis expurgat: quoniam admodum in commensurata de potentia naturae albus est demonstratum. uerum ut apud hoc melancholicum humorem ad sui naturam non splen, & quantum ipse fecerit superfluitatem, hanc naturam totam expellit ad uentrem una cum alijs superfluitatibus excernentem. Si quando igitur neque splen bene expurgauerit: & ille qui in hepate continetur sanguis, multi humoris limo sit superfluitatis habuerit, accretisq; debitis uisceribus, ut in supposito continere superfluitates non possit, nec

illae quae nigrae uocantur, sicut deiectiones, de quibus nunc sermo habetur ab ipso. Adiecit autem super sermone, ueluti sanguis: tale quiddam ostendens. Qualis sit sanguis deturgetus dicit per intestina deturgetus, tales sunt nigrae deiectiones. Nam extrinsecus deiectionis fuerit existimata, sanguinis, secundum naturam se habentis, tales deiectiones simulari. Fide etenim haec & rubra, & nigra. Atque impossibile est sanguinem condens, & rubrum, & nigrum esse. Plurimas uero huiusmodi deiectiones in pessimo hoc morbo longo conseruimus: quae non magis in istis qui ex toto proximi erant, quam in alijs saluandis apparebantur non tamē uel in principio, uel incremento morberum conspiciebantur. Tunc enim quae euacuabantur, erant & flaua & rufa colore colloquebantur, quae uero mox apparebant nigra erant, ueluti sanguinis faex, siue ipso superfluitate huiusmodi generatione, siue cum aliquam contrariam putredinem aliamque fierent, illis quae in uentriculo sunt creditur abibus proportionalium, quae ad intestinos humores corruptio terminauerit. Quare ab initio quidem nunquam ad hanc uisum huiusmodi deiectiones, magnam uisceris lationem ostendentes: ad morbos uero consistentes sequuntur sapienter natura superfluitates expurgante. Non tamen istud hoc in aphorismo adiecit Hippocrates, quibus alibi quidem dixerit in uisceribus, signa indicatoria non istam apparentem in sequenti autem aphorismo particularum, dum inquit: Morbis quibuslibet incipientibus, si atra bilis uel supra uel infra caeteri, letale est. Nunquid igitur suis uisus est sui animi manifestare sententiam, uerens hoc uerbo ueniens quod temporis spatium ostendit, tanquam uel per morbum totum, uel per longi ipsius tempus tales ueniunt deiectiones? Si enim aliquid unum tempus ostendere uoluerit, omnino uel eoque post apparuisse, uel quae uenissent, protulisset non sponte ueniens. Hoc enim uerbum ueniens non adueniens, sed adueniens significat. Alitum tamē medicamentum quod omni habet purgandi nigra, talia deiectioni nihil mori. Sic itaq; multi deiectionum colores praeter naturam, sponte quidem euacuantur, multarum, atque multarum in corpore dispositionum sunt signa: si medicamentis uerum ductum uisum habent plures humorum species euacuare, nihil absurdum significant.

Morbis quibuslibet incipientibus, si atra bilis uel supra uel infra caeteri, letale.

Facta est à nobis & in antecodice aphorismo de similitudine humorum melancholicorum, & nigrae, de qua nunc sermo habetur ab ipso. Et cum sit eorum quae ab initio letales sunt huiusmodi diuinae mores, postea uero indicatoria apparent, in illo a phlegmone sufficienter percursumus: sed & nunc repetimus, quoniam ea quae sunt ad artem maxime necessaria, sepe tractare sit melius. Quidam aliquis incipit morbus: si quid excernatur, nihil tale excernatur naturae ratione, sed sunt omnia casus praeter naturam earum quae sunt in corpore dispositionum.

Qua

Quo enim in tempore de causa quidem morbum A
facientibus natura grauius, adesse autem cruditas
humorum, tunc aliquod bene euacuari est impos-
sibile, si quidem oportet coctionem praestare, subse-
quitur uero discretio, & postea euacuatio, ut
bona sit crisis, siue iudicium. Haec autem nos ipse
de oculis in primo libro. Epidemiarum, ita inquit:
Coctiones, iudicij celeritatem saluissimae securitatis
significant: cruda autem & in cocta ad malos ab-
scissus conuertit, iudicationis carentiam, uel dolo-
res, uel longitadinem, uel mortes, uel eorundem
malorum reditus. Quando igitur post morbi co-
ctionem aliquis leuius uisus excernitur, tunc
corpus à natura expurgatur. Et propter hoc ama-
bilis, & alius omnis huiusmodi humor, ubi si-
gna coctionis in morbi processu apparuerint, bo-
nam significat euacuatio. Si uero aliter excer-
natur sine signis coctionis, exitus est casus. Qua-
re cum in morbi principio semper sint signa crudi-
tatis, mala semper erit humoru talium euacuatio.

XXIII Quibuscumque ex morbis acutis aut diuini-
entis, uel ex uulneribus, siue quouis alio modo
extenuatis, nigra bilis siue un sanguis niger de-
saber exierit, postmodum moriuntur.

Sermo in hoc aphorismo est potentia talis, Si
ue atra bilis (de qua antecesser discitur aphorism^o)
siue nigra quae sanguini assimilata (de quibus prior
aphorismus) nis qui ad extremam extenuationem
uenient, apparuerit, postmodum moriuntur. Est est
in calidus natura imbecillitas adeo ut non possint co-
coquere neque discretare neque excernere quae ita
praeu exsiliant. Propter morbi igitur magnitudi-
nem cum contineri nequeant, abundantur, & ideo
sunt difficilia. Moris autem non in postremis
asserit, ut in alijs contingit morbis propter uniu-
imbecillitatem. Offendit tamen in hoc aphorismo
manifeste, quod & in priore, cum diebus, Deie-
ctianis nigrae qualis sanguis; subaudire oporteat,
nigerat tale fit plenum, Deiectiones nigrae, qua-
lis sanguis niger. Offendit autem & nos bene & ni-
gras interis bilium nigram separatim. Haec enim sin-
guini demigrato similia uidentur, differentia in eo
quod fusa sunt, & non concreta, ut ille. Nigra au-
tem bilis & in eo quod fusa est ab his concretionis,
& qua fulgentem habet nigredinem: & praeterea
modica est, licet acutum, & terram abraadi, atque
fermentat, quorum nihil nigris adest.

XXIII Difficultas intestinorum, si ab atra bile ince-
perit, letalis est.

Ab illa quae à quibusdam rufa, ab alijs bilis fla-
ua nominatur, magna ex parte incipit intestinorū
difficultas, abrahis prius in summa parte propter
humoris acrimoniam intestinis, postea uero ex-
cis adeo ut exulcerentur. Hanc igitur intestinorū
difficultatem sepe sanauimus. Quae uero ab atra
bile fit, insanabilis est propterea, cum nihil differat à
cancro ulcerato, cum igitur hic cancer in summa

parte consistens, sit aut cum difficultate sanabilis,
aut omnino insanabilis, quamuis possit continuo
medicinam habere insidientem: rationabile est illi
qui occupat intestina, non solum quia nullum illi
medicamentum continuo adhaerere potest, uentum
enim quia semper ab alimentis superfluitatibus tan-
guor, esse peritus insanabilem.

Sanguis quidem supra, qualiscumque fuerit, XXV
malus infra autem, bonus est.

De nigris deiectionibus sermo habetur ab ipso
est in praecedentibus aphorismis: tunc uero de his
quae uel per os, uel per idem excernantur, uerba
facit. Quae in proposito aphorismo quando ipse
dicit supra, solum quia fit per os excretionem intel-
ligemus, illa quae fit per nares ososae. Hanc itaq;
ait omnino esse malis, qualiscumque fuerit in qui ex-
cernit sanguis, hoc est siue spumatus siue suber,
siue flams, siue niger, siue aquosus, siue crassus.
Melius enim esse inquit, ut infra exeat, non tamē
more disruptis sanguinis, sed paulatim flammis, ita
ut sit exitus tarditate demigretur. Ipsum itaq; san-
guinem confluere omnino ad aliquod intestinum,
malum oportet existimare. Melius autem quādo
paucus, quā quādo multus modum disruptus es-
fluxerit. Quare quod legitur bonum non tamquam
proprie dictum, sed tanquam in comparatione me-
lius dicere, est accipiendum, quasi ita diceret: In-
fra autem melius nigra deici. Vere enim hoc est ni-
bilis, quā per os quocumq; modo sanguis erit
si. Hoc si quidem dixerit qui patiam, ut erit quae si
decur in uerbis Hippocratis repugnans distul
ita dicens, nam bonum est ut nigra deiciatur,
cum tamen paulo antea postulum id esse dixerat.
Possimus etiam uocabulum nigrae sic accipere,
quae admodum ipse in Epidemias dicit, de sangui-
ne ex uenis, quos haemorrhoides uocant, probuen-
te, tanquam sanate melancholicas passionis. Re-
uera enim sanctissime melancholicis maxime et
medium sanguinis ex his ueni proficiunt: quae
enim si funera sit, prohibet. Sic itaq; nobis intellē-
gentibus, sermo talis erit: Sanguis supra, qualis-
cumq; fuerit, malum; infra uero per haemorrhoides,
bonum, quando nigra euacuantur: hoc est quan-
do hominis natura multum talem accumulauerit
sanguinem. Aliter non est afficiendum ei quae
fit per haemorrhoidas euacuatio, ut quae perici-
tiam habeat utraque immoderantiam, siue si-
pea modum sanguis excernatur, siue ex toto sup-
primatur.

A difficultate intestinorum habito, si ueluti XXVI
carunculae exant, letale est.

In difficultatibus intestinorum, quae semper ince-
pere, quaedam corpora pinguis excernantur: post
haec autem, nisi sint anticipauerint, quaedam ra-
menta intestinum, & illa ipsorum superficie in-
teriore, quae membranosam existit & densa, ibi quae
eatenus exterioris contragunt medietate proporsiona-
lia. Post haec autē aliquid ex ipsa abraadi subdita
intestino

infeclionem, in quo tempore non adhuc fieri difficultatem intellegendum, sed iam factam itaq̃ completam dicimus esse. Quando igitur partes adeo magis infeclionum excruciantur in difficultate inaeclionum, ut possint eas carnes nominare: letalem aut esse morbum, cum neque caro concretere, neque cicatrix obduci in tali possit excoleratione.

XXVII Quibus in febribus sanguinis fluxerit multo quatuordecim ex partem deficiunt, alii ipsi humectantur.

Calore nativo debilitato ex profusione sanguinis, neq̃ cibi bene concoqui, neque in sanguinem transmutari, ac quod multum plus est neq̃ distribui possunt per corpus: precipue hanc omnia, alios fieri humidiores per esse, donec processu temporis vires suas naturam recuperaverit.

XXVIII Quibus biliose deiectiones superveniens furditate, cessant: & quibus furditas, superveniens biliosis deiectionibus, cessat.

Non de ea que ex habitu difficultat soluitur, furditate nunc illi sermo est, sed de ea que repente in febribus, vel aliter fit, recurrente ad cerebrum bile. Ipsa siquidem cum mentis auditorios occupaverit, efficit furditatem. Cum vero hinc ipsam naturam expellente, ad excretionem pervenerit, soluit furditatem.

XXIX Quibus in febribus sexto die rigores fiunt, difficile iudicium sequitur.

Quicumque ad febres, & precipue ardentes, rigores superveniunt: iudicium habere solent bonum atq̃ perfectum ubi in die indicatoria fiunt, & cum signis coctionis: non bonum autem neq̃ perfectum quando vel die vel coctionis signa fuerint imperfecta. Quod igitur coequi oportet: & que bene ut dicantur debeant, in primo libro docuit Epidemiarum per ea verba que paulo antea diximus, quorum initium: Coctio est celeritate iudicij, salubrisq̃ securitate significat. Quod autem neq̃ in omnibus diebus, & in prognostico scripte, & in hoc ipso Aphorismo libro, & preterea in primo Epidemiarum. Celeritas autem fuit à nobis hanc omnia opportunius exposita: quod de diebus indicis, utroq̃ ab eo scripta sunt, in tractatu De diebus indicatorijs infero: quare cumq̃ vero de signis coctionis, in altero de iudicij. Dicitur autem & in ipsis est de eo quod fit in die sexta iudiciodie quo nunc etiam faciens mentionem, ait eos qui in hoc die fiunt rigores, dicit esse habere iudicium, hoc est vel malum asserere iudicium, ac si male iudicantes dixerit, vel non similiter, imo in quibus facile foret fieri recidivam: vel in longum tempus extensum, ac si difficulter solubiles dixerit. Cum calibus vero quodq̃ difficultibus sextae die iudicium fit: de quibus omnibus integre scripsimus, in his quas super nominavimus tractatibus. Hæc igitur in hunc modum fieri nulli ipsa experientia testatur: ipsorum autem causas loquimur etiam

in tractatu de diebus indicatorijs. De diebus est iudicandis, tertio diximus lib. De indicatorijs diebus de rigore autem in opere ad illi fuerim dedicatus.

Quibuscumq̃ accessiones fiunt quatuordecim hora febris dimiserit, si eadem cras occupaverit, iudicium habent difficile.

Supponatur quilibet prima die corpore febricitare hora tertia, & quomodo quatuordecim hora: deinde die secundo eadem hora tertia corpore cessasse febrim quatuordecim hora: & tertio rursum die hora tertia corpore, maxime rursum quomodo tertia hora febre: corpore iterum quarto die eadem hora tertia: & ita deinceps servari quiddam semper hoc tertio in qua accessio sum facit institutionem servari autem alias in quibus fiunt hanc qui tali labori morbo, necesse est temporibus longioribus argrotare ipsi qui non habet horam iniqui accessiones ordinatum. Hoc quidem nos ab experientia comprobatum, dicitur fuisse arbitrarium. Sunt vero quidam qui tale aliam esse quod dicitur: Si primo die accessioem argrotum habuerit, excepti decima, hora tertia: & si ita coegerit, hora duodecima febris defuerit: rursus die secundo hora duodecima cepit febricitare: secundum aliam difficile iudicium habiturum, cum neq̃ rationem ullam subiciant, neq̃ id ab experientia comprobari, ostendere valeant. Non tamē, difficile habet iudicium, aliter possumus interpretari, quod difficultat solubiles: ut tale fit quod ab Hippocrate dicitur. Sicut quomodo die, siue tertio, siue quarto argrotus habeat accessioem eadē hora, difficultat solubiles in morbus, siue multas, siue paucas accessio occupet horas. Hoc igitur (ut dixi) experientia comprobatur: eius vero causam talem esse opinandum est, eandem accessioem ubi non fuerit fixa ac stabili, non servare eundem terminum aut circuitum: ubi vero fixa fuerit, servaretque ideo difficultat solubilis est: causa que fixa ac stabili, si sita esse vero solubilis, que talis non est. Nam firmata, ut quicquid dicitur, magnam vim demolientem exposcunt, quod longo tempore, & per fortia ac plura auxilia curantur.

Laxitudinem habentibus in febribus: in articulis, & circa maxillos possibilissima abiectiones fiunt.

Dicitur & prius est quod laxitudinem nominat se quidem in multis accidunt morbus que simpliciter & proprie labores nominantur: quidam vero neq̃ multis, neque vehementibus acti morbus, laxitudines pati consueverunt. Tales itaque labores, non labores simpliciter, sed spontaneas labores nominare consueverunt. Artorum autem ipsorum communis est locus percellis: hic vero est totum genus in corporibus muscularum. Qui vero ex morbus pluribus labores accidunt, ipsa ad illi propriam peculiarem, caliditas articulis, quare in his nihil mirum ad articulos abiectiones decubuerit qui unum est muscularis laboraverunt, atq̃ ultra modum

caluerint. Spontaneis autem laboribus, una fo-
ratione euenit, ut fluxiones decumbant ad arti-
culos, (sicuti & omnibus alijs ferè morbis qui per
abscessus iudicantur) cum latera ipsorum spatia
prompte se habeant ad superfluitates suscipiendas.
Rariore igitur in illis abscessus sunt, in laboriosis
plures: & præcipue cum labor spontaneus fuerit,
& ex his maxime quibus ex multitudine labor in-
di. Est igitur in aphorismo sermo nisi hęc summa.
In quo quomodo cumq; in febribus lassitudinē ha-
berent ad articulos, & circa maxillas præcipue ab-
cessus fiunt. Hoc uero cōtingit propter eam quę
est in febribus caliditate, & clara multitudine ad ca-
put, mox inde suscipiuntibus illis qui circa maxil-
las adenes existit, sicuti quę circa iugina & alas
sunt, quādo ad illas partes multitudine peruenit.

Quibuscumq; resurgentibus ex morbis, si
quid laborauerit, hic fiunt abscessus.

Siquidem labor & uehementem significat mo-
tum & dolorem, & lationem sicuti prius dictum
est: liquor & quid laborare, pluri uero motu signifi-
cabit, & aliquem habere uel dolorem, uel lesionē.
In nonnullis igitur qui ex morbo conualescunt,
apparet, quando humores morbum facientes nō
satis fuerint expurgati, sed quasdam reliquerint su-
perfluitates, cū laborauerit siue dolentē partē quā-
piā habuerint, illuc morbum decubere abscessus:
cum labor quidem habeat catarractationem, dolor
uero signi. Nam in uehementioribus morbis &
uires sunt imbecilliores, & caliditas maior accen-
ditur dolorq; tam fluxione decumbēdo periclitur.
Hoc igitur, ut diximus, est signū abscessus qui fit.
Caliditas autem atq; imbecillitas ad locū affectum
prociat superfluitates. Vnoq; igit (ut diximus)
modo accipere possumus uerbum laborare, totū
sermonem qui nō ab Hippocrate profertur,
alterum magis euenit significatum: siquidem an-
tea de laboriosis febribus, loquens, deinceps autem
rursum, inquit: Sed & si quid ante laborauerit. Vi-
detur enim prius aphorismus, cuius initium, Lassitudo
tandē habebitur in febribus, de lassitudinis, mor-
borū habuisse sermone: in eo autē qui nō pro-
ponitur, de his qui sunt in conalescentibus in se-
quēte uero, de illis qui morbum antecedunt.

Sed & si ante morbum aliqua parte dolue-
rit, hic morbus firmatur.

Sive quis uelit consociere duobus prioribus
sermonibus illum qui nō dicitur ad unius apho-
rismi integritatem, siue sermōem unamquęq; feri-
bere, nihil relictum: nam & cōmunitas eorum offen-
sa est, & singularium proprietates in sermone propo-
sita. Dicitur autem & nunc à nobis densus breui-
bus. Quando in morbo sensus aliquis lassitudinis
fuerit, ex parte oportet negotiant abscessum alie
quem ad articulos fore, præsertim iuxta maxillas:
Sensit modo si quis ex morbo conualescens, par-
te aliqua corporis laborauerit, uel ante quā egro-

taret. Nam ut plurimum solet ad ista decubere, in illis
uidelicet morbis in quibus sperat abscessus futu-
rurus, neq; morbus per excretionē citra iudican-
dus. Dicta sunt autem quedam & in procedenti-
bus de talium morborum dignatione, sed sermo
uniuersus in commentarijs De Crisibus siue iudicij
est explanatus.

Si à febre habito, tumore nō existēte in fau-
cibus, strangulatio repente supervenerit, letale.

Licet & simpliciter accipere initium aphorismi
in quo ait: Si à febre habito, tanquam ita dicitur:
Si homini febricitanti, tumore nō existente: Licet
& cum maiori aliqua significatione, quomodo mo-
do solet in Epileptis scribere, nō simpliciter quo-
uis modo febricitantem offendens, cum dicit, Per
bris ipsam habet, sed de eo cui magna in fe-
bris, ita loquens. Coniungit autē & sine magna fe-
bre, strangulatione repente superveniente, homi-
nem intire. In exitabilius autem & citior mors,
adeo ut nec ↑ ex inopinato unq; homo saluetur,
cum uehementi febris detinet a propositis. Indiget
enī huiusmodi febris: ut in sermonebus De dis-
sili anhelus fuit à nobis ostensum) inspiratione
abundanti respirare uero nodum abundanti, ue-
rum omnino parum, strangulat. Nō enim aliud
est strangulatio, nisi interitus subitas propter dese-
ctam inspirationem: qui fit ex angustia aliecutis in-
strumēti ex his quę obseruati respirant. Nam ta-
lis angustia non sine his est quę in eo genere sunt
quod anhelus carina nomenatur: quę & ipsa fit
uel propter imbecillitatē potentie illius quę mo-
uet thoracē, uel propter uehementē frigiditatē ut-
talis principij. Strangulatio uero omnino fit ex angu-
stia: angustia autē, uel repleta intermedia regione
quę inter thoracē est atq; pulmonē, aut pulmonis
externis, uel aliqua inflammatione nec occupate
uicis, uel aspera arteria, uel eā partē quę est uel-
ti caput eius, quam nominant guttur: quę etiā in-
flammatio fieri aliquando solet in præcæcitate spa-
tio, quod fauces appellat. Nam & Homerus ita
nominat inquit: Per fauces autē unū impel-
lebat. spatium illud fauces quod guttur & guttur
præcæcet, nominant fauces. Videtur autē & nunc
Hippocrates hanc eandē partē eodem modo quo
enī Homerus, nominat. Dicit igitur: Tumore
non existente in faucibus: tanquā possibile fit ore
multū ad aperto partē ipsam diligenit inspicere:
quē in gutture fieri nequit. Fieri igit sermo uniuersus
huiusmodi: Si à febre habito strangulatio rep-
tente supervenerit citra tumore fauces occupan-
tem, letale est. Prius enim per tumorem & infla-
tionem idem intelligebant. Neque nos latet triplicem
esse tumorem differentiam. Vel enim sunt eū
dolere, quos iuniores inflammationes nominant:
uel absq; dolore & duri, quos Græci scirrhus uoc-
ant: uel sine dolore & molles, quos siccū Græci pro-
prie eodemata, id est inflantes appellat: & propter
ea ab antiquo uita recesserunt, ut qui nō omnia per
ternaturam incrementa sub uocabulo inflammationis
complectatur.

complectantur. Cum igitur fauces sine tumore cap
 porum in strangulatione autem repente seperuere
 rit, solius gutturis est huiusmodi passio. Strangu
 lantur (ut dicitur) & propter morbos alios, quos passio
 lo atrox dicitur. Repente autem strangulatione, soli gut
 turi inest. Morbus enim quæ Græci peripneumonia
 nam uocant, non repente fit angustat agrosantia,
 uerum paulatim ab initio incrementum suscipit
 usque ad propriam consistentiam, in qua talem ca
 sam adest. Et si quod tuberculum & abscessus in
 pulmone fit, hæc quoque passio diuturna est: sicut &
 spatium inter pulmonem atque thoracæ puse reple
 tum, sæpius hominē strangulat, abscessu in ipsum
 disrupto, qui scilicet & ipse in longo tempore fuit
 consistens. Nam alperæ arteriæ inflammatio dis
 ficulatem spirandi quidem aliquā efficere potest,
 strangulationem uero non potest, propter magni
 tudinem meatus in ipsa lantior, & tantæ tenuita
 tem. Impossibile siquid est corporis adeo tenuis
 inflammationem, spatium istius dignum replere.
 Reliquam rem est guttur, quod subiecta possit fa
 cere strangulatione, quoniam ab ipso angustatur
 pulmonis meatus. Musculi quoque eius interioris
 unā cum ambolite tunica inflammationem patien
 tes, unā spiritus ualent intercludere. Nominant au
 tem medici quidem talem dispositionē non per
 l, synanchem, sed per, e, cynanchem quibus placet sau
 cium inflammationem per, l, synanchem nominare.
 Nonnulli uero & parasyanchem, & paracynan
 chem nominant. parasyanchem, quando adiacentium
 faucibus musculorum inflammatione fuerit: par
 acynanchem autem quando extraguttur. Ex his
 igitur quæ dicta sunt, rationabile est talem disposi
 tionem gutturis alioquin indere dolorem: & uideat
 Hippocrates eius manifeste memisse in lib.
 Prædictionum, huiusmodi: Facies dolentes, ten
 tes cum quadam difficultate respirantes, ueloci
 ter exitum afferentes. Nunc uero dolentes non
 dixit, siue quia ex his quæ dixerat antea, poterat
 subintelligi: siue quia etiam absque dolore aliquid
 dictam potuit in præcedente sermone fieri posse
 strangulationem. Est omnino potest esse sine do
 lore strangulatione: cuius causis potest fieri: pos
 sibile est multitudine humiditatis, pituitosæ præ
 fertim, madefacientie tanquam gutturis interiorē,
 fieri in ea absque dolore tumore. Possibile est etiā
 apertisibus ipsam musculi crassioribus factis,
 meatu reddi angustiorē. Contingit & utranque
 contingi. Illudq; impossibile non est ut propter super
 fluatam siccitatem musculi gutturis ininfecti supra
 modum exsiccati, meatum reddat angustiorē. Quod
 uero sine his musculi, & quomodo causis guttur,
 ostendit est in tractatu qui De uoce inscribitur.

xxxv Si febre habito collum peractetur, & uix
 potest decurare, sine ullo tumore, letale est.

Non amplius dicitur hic locum in quo inquit,
 Tumore non existente: sicut in præcedenti apho
 rismo factum memini, inquit: Tumore non
 existente in faucibus. Nos uero dicemus alteram

diuoriam uel eæ communi subaudiendam esse in fau
 cibus, uel in ossibus colli locis. Cum enim in nul
 lo horum apparuerit, neque ore aperto in faucibus,
 neque extrinsecus tumor, hominem uero contingit
 non posse decurare, casus est cœcitas: qui fit ex in
 flammatione aliquando musculorum qui gule præ
 cedunt, aliquando gula ipsius. Est enim quorundam in
 cœcitas pariter, his per necrosos ac ligamēta & ad spi
 nalem medullam, & ipsam ambolite membranas,
 & præterea ossa uertebrarum quæ his carnisficis
 adiacent. Extentis itaque ad partes inflammatas &
 ligamētis & neruis, trahi uertebras uel intra uel
 ad faciem est necessarium: si in altera lateri propa
 gne fieri tentationem contigerit, ad matris: si in ambol
 itis, intra. Plenitas autem de ista dicitur, librum
 De articulis exponentes, in quo ait fieri spinae cur
 siones tuberculis eroditis intra ipsam cœcitas, igitur
 in libro isto & quibus fieri dicitur trahi intra uer
 tebrarum partibus, non solum recursiones, & obli
 quationes. In secundo siquidem libro Epidemiarum
 de proposita nunc in aphorismo arguitur uer
 ba faciens, inquit: Erat autem angustiam patienti
 talis affectus: collum uertebrarum intro urgebatur, &
 extra apparebat collum habere cauitatem, & hoc
 tactum dolebat. In hoc itaque sermone unam offen
 dit uertebræ euerlionē ad intra factam: in præter
 ito aphorismo generaliori tenens sermone, in
 quit: Si collum eueritum. Verbum enim eueritum
 omnem quæ est ad id quod præter naturam, euer
 sionem ostendit reuersionem uertebrarum. In secū
 do autem libro Epidemiarum sermone adiecit: Et hoc
 tactum dolebat. Hic uero nihil de dolore dixit
 atque necessarium est adesse dolentem unā cum ea
 quæ collum obicit inflammationem, nisi & hic ea
 quæ fit propter siccitatem excedentem rationem,
 tractum, & euerlionē partium circummodo efficitur
 dicitur: & propter hoc ipsam causam inquit esse causam
 leuicium alteri qui prouenit ex inflammatione, nisi
 sit omnino exsiccata, quæ sit erat prior, cui consilia
 erat strangulatio. Neque enim est quæle periculum,
 si homo strangulatur, & uix potest decurare. Verū
 si propter excedentē siccitatem id accidat, & col
 lum euerit, & uix potest decurare, letalis est casus,
 & præcipue cum uehemens est febris: ut uerba ista
 Si febre habito, etiam in hunc sensum accipian
 tur. Ob hanc uero febrem ipsam, etiam immodi
 cam si eripar est in membris siccitatem, & dupli
 ter habebit febris uehemens ad mortem rationem: &
 quia ut signū est quod sit euerlio propter siccita
 tem, & decurandi difficultatem: & quia ipsa quo
 que aliquid afferet, ut una ex causis peractentibus
 ad mortem.

Sadorea febricitanti si inceptis, boni, & XII
 tertio die, & quinto, & septimo, & nono, & undecimo,
 & quarto decimo, & septimodecimo,
 & uigesimo, & uigesimo septimo, & trigesimo
 quarto. Hi enim sadorea iudicant morbos. Qui
 uero non ita sunt, laborem significant, & mot
 bilongy

bi longitudinem, & recidiam.

Non sudores tantum, sed etiam excrementa effluvia digna, & urina multæ, & iuxta anrem abscessus, ad aliquem alium articulum, in dictis diebus optime apparent. Secundo enim in uniuersum est talis iudicatoria signa, ac casus in diebus iudicatorijs incipiunt. Ac tertio quædã sit prolatus sufficitatibus Hippocrates non de omnibus ipsam fecit iudicatoriam, sed de sudoribus tantum; & nobis memoriam subiecti iudicatorijs dies qui sunt intra quadragesimã. Morbi enim istis diuiniore, non admodum solent per sudores iudicari, sic ut nec omnino per excretiones, sed uel per concoctionem, uel per abscessum. Quod uero nõ omnis numerus dierum sit ad iudicandã idoneus, experientia manifeste demonstrat, & quæ ipsam aduina retulit, qui uant nullã in illis esse differentiam, melius est enim, ex ijs que apparẽt manifeste, eos discernere differentia; causam uero eius quod sit, per nullũ oculi considerare, quod nos in tractatu De diebus iudicatorijs egimus, id quod ad uis referentiam, in primis duobus commentarijs manifeste exequutus sum ipsorum ceteras in tertio perquirere. Nõ parua autem est de diebus scriptis in Aphorismo discordia, et alij alios pro arbitrio scribunt. Nos uero illa fecimus quæ ab ipso Hippocrate scripta sunt & in Prognostico, & Epidemico, & hoc Aphorismorum libro, ipsorum fecimus cõsiderationem. Verba autem quibus de his diebus Hippocrates scripsit, habes omnia in tractatu De iudicatorijs diebus & de iudicij collecta. Nũc ut res à tertio incipit, qui anticipat quærũ in breuitate tempore maribus; & post hunc quærũ scriptis uno die quarto tardiores. Sic enim sere in omnibus exemplis inuenies, cõ quartus dies in aplanimo nondum esset ascriptus, quibus hic dies sit primus iudicatorius. Veruntamẽ ipsam nõ prætermisit uel ipse Hippocrates, uel qui primus libellũ transcripsit. Si uero omnino Hippocrates illã præterit, hanc ob causam ipsam existimo illud fecisse, quoniam morbi plurimi peracuti, qui cum sudore iudicantur, tertio & quinto die magis quàm quarto iudicium suscipiunt. Rarioris enim sunt quide quarto iudicantur, hoc à me fuit inuentum per experientia cũ ob hoc ipsam ualde admodum inquirerem qua de causa dies quartus suscipit ab Hippocrate in aphorismo prætermisus. Hoc autem uidetur accidere quoniam morbi peracuti primam statim accessiõnem uoluentissimã habent, & reliquis illis proportionaliter per diem tertium. Didicimus autem quod in uoluentiori bus accessiõibus iudicia hũc, & quod morbi qui in diebus imparibus accessiõnem habet, citius iudicantur; qui uero paribus, tardius. Atque ideo si etiã in principia aliquis morbus incipiat, hoc magis accedit in diebus imparibus, si tardius debeat, ad dies pares uoluentiores accessiones transierunt. Hæc habeo que dixi de die quarto. In fine autem aphorismi, nõnulli trigessimã primã diẽ, nõnulli

A trigessimã quantũ scribunt. Sciens autẽ hos in die nõ indicantur numero cõtinere, & fortasse trigessimã quartam maiore uim habere nõ tamẽ quædam gestum meminit, fortasse quia hunc principium morborum longorum exstititum, qui nõ admodum per sudores iudicantur. Nam & trigessimã primã, & trigessimã quartam, & ante ipsos trigessimã septimã raro inuenimus per sudores iudicare.

Trigidi sudores, cum acuta quidem febre, xxx
mortuorum, cum maiori autem, longitudinẽ mor- viii
bi significant.

Quod quidem ita sit, sæpius experientia docet. Causa uero hinc exploranda. Nam plurimam mihi uidetur habere debitationem, quomodo febre calidissima hominẽ demente, sudor fiat frigidus. Quod igitur in alijs partibus corporis sit necessarium esse uehementer caliditate, ex alijs uero sudores frigidis euacuari, est manifestum. Effense cũ caliditate, si ex partibus calidissimis effluunt. Euacuant autẽ ex cute sudores, quoniam frigida esse cõtingit, cũ tamẽ ex cute sunt sub ipis, comburantur. Nam quibusdam humoribus putrescentibus, effensum est febris acuta fieri. Hi uero putrescit sæpius quidem in toto corpore, sæpius uero in uultu solit. Cum uero hæc aliquando dum conuergunt, humores qui sunt in uultu, putrescere, & tam que solida corpora atque naturam, quæ secunduã Hippocrate est calor naturalis, uel contingit effluere, ad proximam esse extensissimã quidem ex his euacuantur, frigida sentiuntur; cum uero que sit ex putredine caliditatem, nihil prohibet uehementer esse, atque ideo signũ est cutane, effensum in animalis corpore humorum multitudine superabundare, tantam habentium frigiditatem, ut neq; à calore naturo, neq; à febris caliditate. Tepidis si quidem exalcentibus febribus cõtingit falsari hominem, concocta in processu tẽporis multitudine frigiditate, cuius à natura. Acuta enim febris, causa est & signum perniciolosissimum. Causa quidem, quia prompta est ad dissoluendum corpora rationum autem, quoniam humorum multitudine esse frigidissimum offendit, ut que neq; à calore febrili transiuntur. Febris uero que non est acuta, sed benignior, permittit tẽpore longiori natura multitudine concoqui, cum non anticipet dissoluere hominem, non est autem signum adeo perniciosum sicuti uehensẽ febre. Conuergit enim in tepida febre, etis modo de frigidã multitudine fuerit, in alefaciam permanere.

Qua parte corporis sudor sit, ubi significat xxx
morbum. viii

Super totum animalis corpus morbus extenditur, ex toto enim æqualis fiet euacuatio. Freq; enim sudores uel natura humiditatem superfluum euacuante, (quando & opus iudicium sit) uel quando non continetur in corpore, morbi ratione. Sed si hæc hoc, illo modo sunt, membrorum posituram humiditatem euacuante.

Excretiones in febris non intermittenti-
bus, fluidae, cruentae, foetidae, & biliosae, omnes
malae. Et si bene exeat, siue per alui excretionem,
siue per urinas, bonae. Siue vero non aliquid eor-
um quae iuuant, per haec loca excrentur, mala.

Fortē cōueniens fuerat doctrinae aphoristicae,
dicitur compendiosius, omnes prauae excretionēs
cum bene exierit, locum terminat. Hippocra-
tes uero non ita locutus est, sed primum quidem
eius generum excretionem meminit, eius quae
per os sit, eius quae per aluum inferiorem, & ter-
tia quae per urinas, deinde illius quae sit per os, ma-
gis particulatim. Non enim simpliciter dixit prae-
uās excretionēs bene exierit, bonas esse, sed spe-
ciatim ipsarum meminit, inquit: L. uisida, cruen-
ta, foetida, & biliosa. Una autem communis est in
hūc omnibus ratio: Mala excretionēs sunt praue-
rarum signa dispositionum; prodeuntq; saepius eo-
dem modo quo in ulceribus purulētis, a quibus li-
quores sanuoli desiliunt, nihil dispositioni cōferen-
ter non tanquam uero licuitus, ex abfectu dis-
rupto bene expurgans partem patientem. Indicia
uero quōd bene excrentur, maxima quidē sunt,
& coctio & bona tolerantia, cū ipsi uero & mor-
bi species, & post ipsam tempus anni, regio, aetas,
natura negotiantur. Quod autē est in fine aphoristi-
mi, duobus modis scriptum inuenitur. In quibus-
dam ut supra scriptum est, si uero non aliquid eor-
um quae iuuant excrentur; in quibusdam uero
C sine particula non hoc modo, si uero aliquid eor-
um quae iuuant, excrentur. Et erit secundum pri-
mam scripturam sermo talis, si aliquid eorum quae
non iuuant excreta, uidentur euacuatam; non est bo-
num. Secundum uero secundam scripturam, si ali-
quid eorum quae iuuant, & sunt animalia cōuenien-
tia, excrentur: non est bonum. Melior autem est
scriptura prior.

In febris non intermittentibus, si partes
exteriorē frigidae, interiorē uruntur, & si nimis
habeat, letale est.

Dignum animaduersione est numquid huiusmodi
modi casus possint in febre fieri intermitte. Ego
enim neq; uidi, neq; animo capio. Videtur siquidem
in perniciosior tantū ac idē febris, ut quae
causae ab incendio malignis, ueluti lipyrria. Nul-
la uero febris alia corpus inuis uelit caue refrigerata.
Neq; est minor causā, neq; tertiana quae duae
febres praeter caeteris sunt calidissime. Videtur itaq;
non distinctionis gratia in aphorismo adiecit: In
febris non intermittentibus, sed similem pronu-
lisse sermonem illi quo dicitur. Verebrae autem
quae in spina sunt; non quasi in aliqua alia corpo-
ris parte sint uerebrae, sed ueluti si dicatur:
Verebrae, quibus hoc inest ut in spina sint: ita
& nunc sermonem Hippocraes accipiemus: Si
profunde partes uruntur, caue refrigerata, letale

LXXXV.

A est. Fit autem hoc in nonnullis febris non inter-
mittentibus. Causa uero huiusmodi est: Quādo
aliqua fortis inflammatio in corporis parte
profundiori, uel cryspitae euenierit, ex toto cor-
pore sanguis ad locum trahitur partem, atq; ideo
uruntur profunda, cutis autē refrigerata, et sic in
principijs accessum.

In febre non intermitte, si labrum uel pal-
pebra, uel supercilium, uel oculus, uel nasus per-
ueratur, uel non uideat, uel non audiat, de
bili existente corpore: quicquid horum euen-
tuerit, mors proxima est. K LIX

Parium sunt peruerfiones, exentis atq; cōtra-
dicitur propria principia, q; qui ad eas uerit per-
tingunt. Quōd autem excedunt, accidit propter
inflammationes, duras tumores, siccitates, & lei-
goidates immodicas. Haec autē graua sunt quan-
do prope necrotum originem hauriunt conditura.
Quare cum febris contoua fuerit, & ager debi-
lis, non absq; ratione mortem esse uicinam est
existimandam; multo autem magis quando uel non
audit aliquid, uel non uidet, propter uirtutis fecu-
bilis debilitatem.

Ubi in febre non intermitte difficultas spū
randi, & delirium acciderit, letale.

Fit non nunquam ex eadem causā horū utran-
que, & difficultas spirandi, & delirium, gannone ce-
rebero: & tunc apparet spiritus, ut ipse in Prognos-
tici inquit, inquit, ex multo interualla, hoc est,
magnus & raris. Contingit & propter aliquam
earam partem quae respiratori obicuitas, pas-
sione, spirandi difficultas. Nam & morbus laren-
lis, & pulmonis inflammatione, & reliqua thora-
cis atq; pulmonis passiones, spirandi faciunt
difficultatem. Haec autem omnia periculosa sunt, febre
praeteram continua aduicta. Nam semper est rili-
beri consueuerunt. Quae & hic uerba sūt. Cum
febris non intermitte, eadem uidentur ratione
esse dicta, qui etiam in aphorismo antecedente.

In febris, abfectus qui ad primas iudi-
cationes non soluant, longitudinem morbi si-
gnificant. L I

Sermo ita clarus est, ut forte Hippocrate non
indiguit. Liqueat enim quid cogit quod ad pri-
mas indicationes non soluitur huiusmodi pas-
siones, sine diu duratura.

Quicunq; in febris uel in alijs morbis spū
te illachrymant, nihil absurdum: qui uero non
sponte, absurdus. L II

Dictum quidem & in Prognostico, lachrymar
ri non esse bonum signum, quando uidelicet ocu-
lus ipse nullum affectum habet proprium ne praeci-
pium, ueluti lippitudinē, uel in palpebris aspe-
ritatem, uel tale aliquid. Nam debilitas quaedam
ostenditur potentia constituit, quando etiam talia

Tom. 7

f 2 non

tion adfuit, illa hinc dicitur: Non recte autem scriptum fuit abfufus, comparatiue, melius enim fuerat absolute abfufus dicere. & nihil uidetur hic error culpa magis prius librari, quam ipfius Hippocratis confulio.

L. IIII Quibus circa dentes in febribus quidam lentiores nafciuntur, ipsi fortes funt febres.

Neque enim nafci poffunt huiufcemodi lentiores fine caloris multitudine punitiflorem humiditatem exiccante.

L. IIIII Quibus plurimum ficte tuffes leuiter irritantores in febribus ardentibus funt, non multum fit inleflantur.

Siccas tuffes illas nominant, in quibus nihil expuitur. Fiant autem aliquando ob intemperiam in flumamentorum que obferuamur refpiratione: alii quando fauere alperitate, uel aliquo tenui & pauco humore diffillante. Quicquid horum acciderit aliquo modo mafeunt loca que ad afperam pertinent arteriam, & ideo minus ficculofi funt. Nam fi afperitas fola fuerit propter motum in tuffe factum, ex loco uicinis humor aliqui attrahantur: fic autem & fi fola fuerit intemperatura.

L. V Ex inguinum tumoribus, febres omnes male, prater dianas.

Febres diarias omnes ab ipfo uocantur, que cum fui ratione una die durant. Tales autem funt & que ex humoribus inguinum promouuntur, quando ex caufa manifefta conftitunt. Alios uero tumores inguinum qui fine caufa manifefta funt, uenifimile est, ex ulcere inflammatione, fieri: atque ideo febres que uni cum ipfis tumenibus, malas esse.

L. VI Febricitanti fudor fuperueniens febre non deficiente, malum. Prærogatur enim morbus, & multum fignificat humiditatem.

Quod oportuit hunc aphorifmum cum altero paulo antea dicto coniungi, in quo dicitur: Sudor multus, frigidus uel calidus femper fluens, ipfe ostendit, & quo pacto talem fudorem dixerit esse malum, & propter quoniam caufam. Malus uero tranfuit, quia cum hoc quod morbum non foluit, ipfius etiam propter fignificat. Causam uero proterogationis, multum autem esse humiditatem eorum cum longiore tempore diffoluta ac concoquantur natura, neceffarium est morbum esse longum.

L. VII Qui a confulfione aut diffentione neruorum generat febre fuperueniente liberatur.

Est quidem & diffentio, neruorum confulfio, fed non uidentur in ipfa partes confulfæ quoniam equa fuer ante & retro tenduntur: atque ideo præcipui illi nomen est datum diffentio: ut omnes confulfiones funt numero tres, Græcis uocabula: Opifthotonus, id est retro ad pofteriorem: Empofthotonos, id est retro ad anteriorem: & Terantus, id est equalis

tentio, nominatur. Omnes uero confulfiones fecundum ipfius funt uel ex repulfione, uel ex concuffione, partem uel dicitur neruofam. Quæcumque igitur confulfiones ad febres ardentem loquuntur, huius par est fieri ex ficcitate. Quæcumque uero fupere initio inuadunt, ex repulfione habet generationem. His confulfionibus febres adueniunt, partem quidem fuperfluum diffoluit humiditatem, partem calfaciunt higrificat: que dua funt modica remediis intentiones. Non abiguntur igitur in febribus ardentibus letales funt confulfiones, non letales uero que febres antecedunt.

A febre ardente habito, rigore fubarnico, te, folatio,

B Oflenfionem enim est in femore. De rigore, ob fluitantem bilis, que per ueltra femora ueloci motu defertur, fieri rigorem, postquam uidelicet & alii abfoluuntur, & fudores & uomitus biliofi fuperueniunt. Bile igitur ex qua febris ardens habet ortum, expurgata, foluitur febris. Nam febre ardente fieri notimus, quando ardens tempore uenit exiccata acuta ac biliofa ad fe liquorem attraxerit.

Tertiana exquisita, feptenis circuib, quod longiffimum est, iudicatur.

Tertiana febris, ab ea que ardens nominatur, humore faciente non differt. Verum enim a flaua bilis fit. Differt autem, quoniam febris ardens habet in uenis unam cum fanguine flauam bilis partem

ritam & ebullientem: tertiana uero tandem bilem habet in totam corpus delatam ac motam. Ex quo fita igitur tertiana est que fupremam naturam puram finceramq; feruat. Seruat autem, ubi flauam bilis habet ut dixi delatam & motam, & præterea teporis æftuationem, & locum temperi fimilem, calidum uidelicet ac ficcum, & hominis ætatem & temperantiam fimilem. Statim autem in tali tertiana accessio fiet cum rigore & folutio est fudore, uel per uentum aut abans inferiorem flaua bile euacuetur, uel omnia uel alia pariter factis. Ergo & hinc tertiana tempus accessions minus molle quam quæritur. Duobus fiquidem diebus, & totidem noctibus toto eius perfecto circuib, ex quo iam tertianam nunquam inuenies extra duodecim horas fua accessio nem protergide. Talem igitur ait Hippocritus in feptem circuib, quod longiffimum fit, iudicari. Quod est in conueniens una diei partem, hoc in intermitentibus accessio. Ad aliam igitur conuenienter rationem, cum funt iudicantes. Hoc ipse in Prognofico innuit, ubi de quartana loquitur, ita inquiriens: Fit autem & quartana confulfione ex ordine tali. Elloq; a nobis obferuatum, est in quarta mis. ut in tertiana, fieri iudicationem ad numerum circuitum, non diem. Statim itaque in tertiana febre fe prima ab initio accessio in tertio & decimo incidit diem, & fupius in ipfo morbum iudicatur, non expectato quarto decimo. Sicuti igitur in morbo continuis ac ueteri quidam morborum terminus est quartæ decimæ, peracutus uero feptimæ: fic in intermit

terminatus, breuissimi temporis tertiana febris terminum habet circuitum septimum. Rursum autem sicut in peracutis morbus poterat iudicari & in quinto, & quarto, & in tertio die sic & in tertiana in eisdem circuitibus fieri solutionem cōtingit, non expectante natura septimum circuitum. Hippocrates igitur tertianam aliquando cum adiectione exquisitam, talem nominat: aliquando uero simpliciter appellatione cōueniens, tertianam tamen modo: sicut & nunc quoque confusio Graecorum est, huiusmodi res omnes dupliciter nominare.

- LX Quibus in febribus aures obfurdauerunt: factus ex nanibus fluens, aut alius turbata soluit morbum.

Dictum est ab ipso & antea furditas fieri si biliosa excrementa retineantur, & ad caput recurrant: & talem solui furditas, si alius turbetur. Dictum est & nunc ab ipso hoc idem, & praeterea de profusio sanguinis e naribus. Etiam & hoc soluit furditatem, eam uidelicet quae in febribus fit absque causa propria atque praecipua instrumenti auidius passione, nihil autem mirum est si eorum aut trans mutatis nostris humoribus morbi cessant.

- LXI Febriçantem nisi diebus imparibus febris reliquerit, solet recidiuare.

Nescio utrum hunc aphorismum Hippocrates scripserit, an fuerit à quopiam ascriptus. Siquidem in Prognostico dierum iudicium incrementa et compositiones fieri in quatuor edocuit, & in hoc ipso Aphorismo rum libet, atque in Epidemiae cura, non modo die quartodecimo multos uidit iudicia nosse, sed & uigesimo, & quadragesimo, & sexagesimo, & octuagesimo. Iudicant autem ipsi & uigesima quarta, & trigesima quarta, & ab initio protinus quarta. Quomodo igitur ait nunc quod nisi in diebus imparibus febris cessauerit, non fit fida iudicatio: Melius est itaque pro imparibus scribere iudicatoris, ut quibusdam usum est. Multa siquidem exemplaria in numero plurali, & imparibus, & diebus, scriptura habent.

- LXII Quibus in febribus morbus regius ante diem septimum accidit, malum.

Morbus regius interdum quidem ex indicatione prouenit reperiēte natura ad totum corpus, & praecipue ad eum, huiusmodi. Fit autē & huiusmodi modi casus, hepate se male habere. Ipsius uero affectus ex quibus morbus regius solet aduenire, tres sunt, tumor durus, inflammatio, & obstructio. Verū nunc durus, distinctus morbus exiit: inflammatio uero & obstructio eandem reperiēte fieri possunt. Ac regius morbi qui ante septimum accidunt diem, ex uoluptate illorum aut habent inam citius non potest iudicatorie bilis ad corpus effundi. Ante septimum itaque diem, morbum regium esse malum, uerum exiit non tamē post septimum tuare periculo, est pariter uerū: neque hoc nunc dictum est. Perest enim & inflammatio & obstructio longiori tempore per-

Extra cord.

manere: ante septimum autem, iudicatorie bilis effundi est impossibile. In quibusdam uero exemplaribus adiectum est aphorismus circa finem: nisi humores ex alio prodeant, uelentibus quae huc adiciunt, per alium bilem expurgari.

- Quibus in febribus quotidie rigores fiunt, LXIII quotidie febris soluenent.

Cum bile per omnem corporis habitum motu rigores accidat, & ob id singulis accessibus expurgatur atque euacuetur, non absque ratione ad inflammationem peruenit talis febris intermissio. Hoc igitur est quod nunc dictum est ab eo: quotidie febris soluitur, ac si diuulsi argutus quotidie sine febre fiat. Quoadmodum autē si quosdam rigores fiunt, quoties etiam febris cessat: sic & si tertio quoque die, aut quarto, quod praecedat dubio etiam fieri uidemus & in tertianis, & in quartanis circuitibus, in quibus & febris soluenitur, & rursus redeunt semper tamen quodam dispositione praeter naturam in corpore, à qua secūdum circuitum alia febris & agnitudine generantur.

- Quibus in febribus morbus regius septimo, LXIII uel nono, uel undecimo, uel quatuordecimo superuenit, bonum, nisi dextra praecordia obdurauerint, si uero non, non bonum.

Qui ante hunc scribitur aphorismus, absque ratione mihi uidetur facile intellectus. Nihil enim habet hunc qui nunc scribitur aphorismus, nisi fuisse cōsumtum, in quo ait: Quibus in febribus morbus regius ante diem septimum accidit, malum, est totus sermo talis procedat. Ante septimum quidem diem morbum accidit regium, malum omnino: post septimum uero, bonum, nisi dextra praecordia obdurauerint, id est, nisi aliquis malus affectus ex his quos antea diximus, ueluti hoc est hepatis accidat, expurgato quippe in ipso sanguine, & bile translata ex eius uenis ad meatus bilem excipiant res. Suae autem obstructio fuerit in locis ad quae transferantur, siue inflammatio aliqua, uel durus tumor, necessarium est omnino non expurgari sanguinem, & una cum ipso bilem per totum corpus deferri, hincque morbum regium generari.

- In febribus circa uentriculum & foris estus, LXV & cordis morbus, malum.

Quid non solum ei uicere quod fixa natura palpata, cordis, hoc est cor, nomen fiat apud antiquos, sed etiam in uentriculo, pro confesso habet apud omnes: sicut enim quae cordis palpitatio, id est cordis dolor, huius partis dolores appellantur: uerbi autē cordis dolor, id est corde morderi, plurimi exponunt aphorismos, pro corde legunt, id est corde desere ac ceperunt, & uel ipsius uicere motu quendam palpitatio simile, per cardis motum uerbi, id est cor di mor sum intellexerunt. Fortis itaque uentriculi estus à fluxu bile in ipsius uicere est uicere generatur Rationaliter autē ipsi qui ita sunt affecti, &

Tom. 7 f. 1 uentriculi

uentriculi morderetur, atq; ob id malus est casus. Si quis uero per cordis motum cerebrum & uiscera cordis motum, eam percipiat qui palpiratio-
ni similibus sit intellexerit: exenti ex eo malum si-
gnificatur, uim uitali maximo incendio laborare.

LXVI In acutis febribus consualiones, & circa uiscera dolores fortes, malum.

Febres uehementes, ueluti ignis neruos excan-
tes, eos extendunt atq; cōuehant, atq; hoc modo
malas afferunt consualiones. Nonnumq; uero &
uiscera ipso in tali affectu dolore sentiunt, propter
incendij uehementiam, ac sic citate utiq; id circa
malum esse inquit. Prior autem fuerit si fortes do-
lores acciderint. Scimus autē propter inflatio-
nem, uel erysipelas, uel forticos obstructionē, uel
abscessum aliquem, in uisceribus dolores fieri, sed
uersimile non est ut de his nunc sermo habeatur
ab ipso. Manifestum est enim periculum, quod in
ipsis esse necessario tamen non adiungitur cōsul-
tioni. Cū Hippocrates in febribus dicit morbos
febribus, intelligit quando febres ipse sunt passio,
& non casus poris alicuius, quæ aliquo dictionum
affectuum laborat.

LXVII In febribus, ex fomnis timores, uel consualiones, malum.

Dicitur ab ipso & antea fuit q; fomnis laedens
agrotantē, mortalis est: qui autē non laedit, nō est
mortalis, ubi & exēplum sermōis adhibet, inquit:
Vbi delirij fomnis sedat, bonitati fomni exsistē-
te aliquo tempore delirij non sedatur, sed excitatur
aliquando ac generatur. Vt & hic alia dicit exē-
pla nosse ex fomni aduenientis, timores, ac cōsul-
tiones. Quisdam uero non timores sentiunt, sed la-
bores: Sane q; nos saepe uidimus in morbis exa-
latis & timores & labores & consualiones ex fo-
mni fieri. Hoc autē uidetur contingere quōdā in
fomnis ad cerebrū humor infusus perueniens, tūc
magis intra q; extra natura mota. At profecto ut
liberō ad fomni conuerti, implent caput: sic in ple-
thorici dispositionibus, fomni ipsam replētēs, ag-
grauat cerebrum. Si igitur ea multitudo magis ad
auræ bilis naturā uertit, timores sunt: in talis non
fuerit, labores ac cōsualiones. Somnij proculdubio
semper nocent, quatenus ad profundam &
uiscera materia fluit, nisi coctōis ratiōe plus affer-
rent utilitatis q; sit damni quōd ex motu ad in-
terna conuegit. Non solum autem in cerebro
ipso mali humores accensati tales afferat casus, sed
& in ipso ore uentriculoque & in fomnis magis
euporant, cum in oculis permanent: sicuti coctio-
nes uiles fomnis inducunt.

LXVIII In febribus spiritus offendens, malum. con-
sualionem enim significat.

Spiritum intelligendum est ipsum dicere, sicuti
in Prognostico, respiratiōē: qui ubi offendit, hoc
est in medio sui interruptus subsistere, consualio-

nē significat. Etenim sic morientibus thoracē ma-
culis ac neruis cum consualioni paratis: quia dispo-
sitione insuper aucta, & phares occupat partes,
manifesta consualio hominē apprehendit. Cū ue-
ro duplex sit in respiratiōe moras: alter quo spi-
ritus ferat ad interna, inspiratio dicitur, alter quo
ferat ad externa, cōtraria si accipit appellationē,
expiratio nominatur. Offensa autē spiritus aliqua-
do quidē inspirantibus, sicut et ipse dicitur duplex
inuo reuocatio, ueluti inspiratio: Aliquando expir-
antibus, sicut et dicitur: Et spiritus offēdit extra de-
latus. In his igit, utriusq; partis respiratiōis fecer-
um meminit; in opposito autē aphorismo de tota
ipsa pōnit, inquit: spiritus offēdit, siue in motu
ad intra, siue ad extra, siue ad utraq; tale qd patit.

Quibus urina crassa, gramofa, pauca, non
sine febre, multitudine acciens, ex his tenues ui-
uae: praecipue uero tales ueniunt quibus ab in-
itio, uel breui sedimenta inest.

Non simpliciter urinas crassas dicit, sed & gra-
mosas adicit, duorum alterā ostendens, uel crassi-
tudinis quantitatē, uel consistētia inaequalita-
tem ac distaffionem, ut ut plures ipsarum cōsistē-
tiae uelutigrami circumscriptae appareant. Non-
nulla uero non gramofas sentiunt, sed & exenofas,
sicut Nimmilianus & Dionysius, per hoc uerbum
fecerem quōdā similitudinem ostendunt: quorū alij, plus
aliquid q; alij demonstrant: tunc uero quāsi crassi-
tudinis quantitatē, nihil plus hoc ipso doceret.
Sermo uero Hippocratis totus nō uidetur de urinis
esse factorem habentibus, sed de paucis tenuis,
ac crassis, ut ex opposito manifestat in quibus: Mul-
titudine ueniens, ex his tenues uiuae. Quare si hoc so-
lum scriberetur: Quibus urina crassa pauca: ni-
hil sermōni delectet. Fuit autem & sine febribus
urinae tales, natura expargente per renes totius
corporis superfluantes. Fiumt etiā cū febre; in qui-
bus quispū forte exillimaret ad cōtraria transmu-
tationē non esse bonam: quoniam magna ex parte
in febribus, ex urinis ab initio tenuis, sit ad cra-
siores cōuersio, tēdente iam morbo ad sedationē,
atq; ob id mihi uidet in scriptis ab ipso fuisse ma-
xime aphorismus, id quod raro accidit, ob eam.
Contingit enim aliquid uel per inuicem morbi, uel
nō multo post urinas factas crassiores, propterea gra-
uitatē habere sedimen- His igit urinis sedimen bo-
nū signū nō est, sicut alij quæ ab initio reuocata
sentes, ratiōe tenues morbi coctōnis sedimen cap-
pant. Non absq; ratione autem crassa urinae sunt
multitudine pauca, ut quæ uis renes pertranseat.
Cum itaq; simul maior pars talium humorum ma-
lorum fuerit euacuata, simul & residuū concoctū
fuerit: tunc excrementis multo prioribus tenuio-
res. Melius est enim ita dicere & non tenues, abso-
lute: quōd admodū dicit Hippocrates. Quæ est ser-
cundū natura sunt, nō simpliciter tenues existunt,
sicuti nec crassa, sed modū tenent inter utriusq;
excessum: & cū medio ritatem habeat, crassiores
quidem sunt atq; dicitur aquosā, tenuiores uero
gramofas

grumosis, multæ uero curatione excruciantur, quia prius facere tentant; quo tempore crassa exsistentes, difficile existant.

Quibus urinae turbæ sunt quales sunt iamen totum, his dolor capitis uel adest, uel adit.

Hanc nonnulli aphorismum cum superiori coniungunt, ut patet eius partem, ita scribitur: Quibus autem urinae ebulliat, hæc dolores capitis. Et uolunt quidam uerbum obseruare: contrariis uiribus esse dicitur quæ antea crassas et grumosas non mutant, hoc est tenues; nonnulli uero persuasatas. Falsum autem est quod urinae tenues sint cum dolore capitis. Videtur enim dolores capitis aliquando antecedere, aliquando simul esse cum turbatis urinis, quales autem hæc sint, manifeste monstrare inquitur: Quales sunt iamentorum, tales uero sunt motus crassæ et densæ et calore agitata. Hæc siquidem maxime & ab exteriori caliditate uidentur in spiritum solui, sicut diuitem pis, atque resina. Nonnulli agunt et tibus urinis longo tempore manent penitibacæ, nonnulli uero cito se diuitem crassam habent, & cito morbum solutum significat. Quæ uero non ridetur, si uires affuerint, longam fore morbum ostendunt; si imbædillitas adit, argit motum præuenientem. Hæc obiter h notis sunt dicta, quoniam in eam uenit unitate. Quæ uero ad ipsam uirtutem aphorismum adhuc deinceps pertinet, sunt ista: Urinis turbatis, capitis dolores necessarii sunt adesse, ut aduertit, ut inquit Hippocrates expugniam spiritus fluctuatis unum colore percipit ferre ad caput. Non tamē si quis doler caput, aut dolentia est, hinc omnia tunc sunt urinae. Iam enim dolores capitis etiam ex calore solo, non utrumque uero ex istis habet, quæ uel in capite uel in uentriculo committit, & ex his membris abundantia caput opprimunt. Et propter aliquam horum obstruendum, uel spiritus fluctuatis habent uel quæ ipsa generatio non oportet nisi ea ten. Sicut etiam ex necessitate.

Quibus æquiora iudicia sunt, æmibecalam habet quæ dicitur urinae, & alia, ex ratione.

Sicut in pluribus alijs scripsi uisum est, ut in Hippocratis uel in alijs plurimi eorum qui hunc modum expositio sunt: Et in illis Patris omnia hæc in illis quæ sunt in eam dicit. Et ista ex ratione ex parte ut ad sumum continent, uel inquit, uel in expugnatione, uel accubatione, uel in uisitatione, uel in alijs alijs uel in quæ in Prognostico scribitur: Et hæc omnia bene scribitur, uel in partibus diuitem spiritus in diuitem. Videtur autem agere et maxima capitis ad præuentionem facientis. Vigilant enim magna ex parte, & grauius se habent, ac febrium uisitatione argit, quæ in quædam indicationem accidunt. Plurimum autem in præuentione etiam spiritus ebullit. Non igitur spiritus ebullit in urina apparet, talibus in illis quæ dicitur in eam situr iudicium.

cautionis spem, sed multis alijs quæ frequentius ipsi ad apparente quibus nihil uidentur cognoscere qui uident in Hippocratis libris exponere priusquam totam ipsam artem perdidissent. Nam quam quartæ dies sit index, quem admodum ipse dicitur, & qualis sit futuræ septimæ, nunciat; eum quod in ipsa dignum esset signum coctionis apparet, futuram septimam die indicationem ostendit, adeo ut non solum infra aliquas hebdomadas, ita etiam non nisi indicationem significet, sed & alio modo plus ipsa, adhuc autem magis & sublimentum album, æquale, atque consistent. Si uero uelociter admodum morbus mouetur; & coloris & subtilitate motus sunt subiecta signa futuræ indicationis. Tenent itaque urina si mediciner crassa efficiatur, & si alba et rufa fuerint tali morbo indicationem significat. Urinis itaque signi non minus Hippocrates meminit, ut in illis dicitur rubrae. Dignam autem ostendit, ut sicut hoc, ita & ista ex ratione intelligimus quæcumque futuram indicationem ostendunt. Sunt autem hæc quæ in diebus ab ipso uocatis inditibus & contemptibilibus, fieri cõsuetudine uel in urinis, uel in excrementis alia in ferentis, uel spiritus, semper eam emittit talis indicationem significat, non tamen bonas semper. Solis enim coctionis signis in diebus contemptibilibus apparentibus, bonæ indicationis futuræ indicentur. Sensus ergo uisitationis aphorismum talis est. Meminit autem uelociter tanquam signi peritit.

Alia enim frequentissime apparent; & sunt signa non coctionis manifestum. Et tunc uero raro sunt; Et nisi hoc in loco de ipsa dicitur Hippocrates, quod in diebus inditibus apparentes futuram non uocant indicationem, forte nemo talis ipse ad esse uis exporet; siquidem Hippocrates color rubrum futuram quidem, diuitem tamen dicitur. Nam in Prognostico ita ad uerbum scribit: Si uero urina sua suberbit, & sedimen sub rubicam & lenis; magis quidem hæc diuitem quam illa, sed æmido futuræ. Nihil igitur quarta die talia uides apparet, futuram in septima habet attentionem significabit, in ista uero aliqua indicationem significabit, diligenter est inquirendum; quod in ipse operibus est obseruandum. Nam quantum ad rationem uisitationis, sunt ad uisitationem argumentum, & magis ad alteram, quod non significabit, ut si morbus ualde uisitationem mouetur. Nam si quæ diebus, inquit tempore prius, id quod fer quærit, uisitationem non dicitur quæ dicitur indicationem ostendit. In uisitatione autem apparet, non nisi admodum inditibus solis eque diebus, sed etiam pluribus. Verissimum siquid est, colore tantum diquid inquit in solentibus. Ego quidem raris signum tale in alijs diebus uide præterquam in quibus. Cuiusmodi in septima apparet, ut quæ in diebus est indicans, eam autem in quarta die in me, sicut in uisitatione. Apparet enim uisitationem alteram uisitationem, quæ decem a septimo uisitationem ostendit, etiam in eadem indicatione, quæ in septimo die dicitur indicationem.

112

111

111

f 4 Quibus

LXXII Quibus urinae albae & perspicuae, male praesens si in delirantibus appareant.

Vix tales caenaeum crudelitatem significant, quare & morbos longos faciunt. quidam vero ex ipsis, cum antea paucere vires dissoluere, sunt perniciosis, veluti in deliriosis. Nullum etenim visum delirantem, in quo talis urina apparuerit, salutarum. Melius siquidem est ut licuitentis morbus est biliofus, sic & urinae appareant biliosae. A quosdam autem urinae (tales enim sunt albae atque perspicuae) magnum crudelitatem ostendant, & praeterea fluxum bilem uniuersam ad caput sursum rapi. Quibusdam enim urinae perspicuae, non tamen albae, quae quidem te nuam habent subtilitatem, colorem vero biliosum.

Quae vero perspicuae sunt & albae simul, sunt penitus aquosae. Si igitur simpliciter scriptum sit praecipue in delirantibus horum uerborum intellectus est manifestus. Sin autem fini sermone adiciatur, sicuti in alijs exemplaribus uidetur adiectum, ut huiusmodi apparetur sensus erit talis: A quosdam urinae male sunt praecipue uero tales apparent in delirantibus qui exitio proximi sunt. Neque enim in omnibus, quomodo modum nonnulli huius libri expostores intellexerunt, nihil scientes eius hys quae in argo tis apparent. In quibusdam autem exemplaribus ita scriptum est finis aphorismi: Praecipue uero in delirantibus tales appaerent, & est idem intellectus qui secundae scripturae antea in nobis dicitur.

LXXIII Quibus praecordia suspensa murmurantia, lumborum dolore superueniente, si salui huiusmodi, nisi fluxus erumpant, aut urinae multumodo protrahant. haec uero in febribus.

Praecordia suspensa, hoc est ad maiorem partem ex multis causis dehaerere unam habent, spiritum flatuosum, de quo nunc distendi dupliciter faciunt: nonnunquam ex aliquo affectu distendem habent solutionem partium ad aliam antinertiam; nonnunquam ex aliqua recenti occasione. Distendi ipsi autem nunc Hippocrates dicit. Nam prius distensio cum morantur non fit. Exorta enim atque inflata insulae urinis reddantur in ea praecordia. Aliter cum murmurare fit. Sic autem nominatur spiritus somus, cum necque magnas, neque multas excreuit, & cum quodam modo diuina humiditate ad inferiora mouetur. Accidit igitur tali murmurare descendente ad lumborum loca, una cum ipso tumorem ex praecordijs deportant, unde partibus quae hic sunt, ex ipso distendi, prouenit dolor: deinde hoc pacto, humores aliquando ad corpus distributo, solus spiritus flatuosus emittitur, nonnunquam uero una cum humore. Si uero humores distribuantur magna ex parte per urinas excreantur. Recte ergo inquit in dictis signis aliam distumpi, nisi antea per seorsum quidem humor distendi, seorsum uero spiritus in aethere retentus per sedem excreuit. Coniungit uero quomodo uterque ad corpus distributum & spiritum & humorem, cito ad uesciam peruenire.

A Quod uero in fine aphorismi scribitur: Haec uero in febribus tale aliquid mihi uidetur ostendere, A febribus molestari dicebant antiqui illa qui alij inflammatione, uel abscessu, uel dolore, uel cryspitate, uel (ut simpliciter docerim) absque aliquo membro praecipue affecto, agrotabant. Quod si uel propter lateris inflammationem, uel pulmonem, uel tali parui alterius, febricitantes, non febricitantes ipsos nominabant, neque in febribus molestari dicebant: sed pleuriticis aut peripneumoniacis, & alijs similibus nominibus, uel ut hepaticos & lienicos appellabant. Nunc itaque mihi uidetur Hippocrates ducem alterum uelle insinuare, uel quod hoc quae dixit, febribus accidit in quibus nullum membrum affectum est: uel quod & illa accidant morbis, non tamen ipsis alius disrupta sit, uel flatus aut urinae prodicant. Neque enim aliquo tantum motu mbris spirituum flatuosum expellitur, murmur in illis contingit fieri, sed ueluti casum tantummodo.

Quibus speratur abscessum futurum ad articulos, liberat ab abscessu urinae multa, crassa, & alba facta, qualis in laboriosis febribus quarto die quibusdam inopit fieri. Si uero etiam ex naribus fluxerit sanguis, breui admodum solutio fit.

Datum est si me etiam prius quod abscessus fuerit ad articulos ipsi qui in his laborum passi sunt, et quibus quocumque modo in morbo articuli laesi sunt, & praeterea in quibuscumque: crassiorum humorum multitudo longo tempore perdurauerit. Si itaque natura ualuerit per urinam expurgare corpus, atque ab abscessu liberare, haec uero ad articulos de cubicurum, per uesciam excruciant. Satis autem habuit laboriosorum febrium ueluti in quodam exemplo memisse, quae inquit ad urinam retentionem in die indicere accipiunt. His enim laboriosis hoc in est, quod cito abscessus faciunt, non expectantibus, ut aliae, tempus praetulerit. His uero ipsi & si uita ante fieri abscessus conuenire, sicut alijs prolixioribus multumodo plus ad inferiora decumbit. Quibus igitur caliditas maior magis materiam subleuat: uel sanguinis profusum patiuntur, aut paroidas, id est ita aures abscessus habent. Quod autem solutio haec uesciae fit altera per urinas, non oportet docere: quare & ipsi adicit Hippocrates: breui admodum solutio fit: altera quae fit per urinas excretionem plures exogme dies. Quod autem quarto die dicitur, pro exemplo positum esse ut non oportet transire ad omnes dies alios quocumque sunt contemplabilis & indicantur.

Si sanguis aut pus mingat: aut renem aut ureter ex excretionem significat.

Si in renibus, siue in uescia alius factum fuerit, siquidem in uase aliquo effatu digno consistit, & praecipue cum aliqua excretionis sanguinis excretionem consequatur, siue hoc autem pura tantummodo. Coniungit

Contraque autem ut falso dicitur in aliquo urinae
 meatum, & pus & sanguis per urinam exeat. Hi
 vero renas ac vesicam immittentes, & oportet hoc
 illis subaudire, si uulceratur autem magna ex parte
 ipsi qui in renibus lapidem habent, meatus urinae
 quando a lapide aliquo acuto aut admodum magno
 obstruitur excruciantur. Nam ex ulceribus quae
 in parte sunt, etiam sine urina & pus & sanguis ex
 grediantur. Exiit autem simul cum urina aliquando
 pus dissecto abscessu in aliquo fupiori loco. Quae
 ex (arbitror) plures capedine et alteri scripturam
 magis probant, in qua consensio & scribitur,
 in hunc modum: Si sanguis & pus mitteret, re
 nam aut vesicam ulcerantem significat, quasi dicit
 ra solo scilicet puro per loca urinae exeat, fieri
 possit, ut si sanguis non modo renem uel vesicam
 exulcerat, sed etiam alicuius partium superiorem.
 Forte igitur & hi aliquid dicunt. Forte aut & uer
 bum *mingit* quod aliud obicit quam *mittantur*,
 in seipso continet distinctionem. Neque enim idem
 est uel ita dicere, Si sanguinem & pus mingat, uel
 illo modo, Si sanguinem & pus mitterit: In uno
 enim uel diebus uel tribus diebus potuit miras
 serpes dissecto abscessu ad uentem intrumda. Mul
 tius autem diebus ac mensibus uel hoc factum fue
 rit, renem aut vesicam exulceratio significatur. V
 tiam ipsorum magis sit, & dolor distinguit qui in
 diebus accedit loco, & ea quae cum urina ex
 euntur; de quibus deinceps loquatur. Item uer
 o & de urinae mictibus eadem est ratio.

Quibus in urina crassa exsistens, carunculae
 paruae, aut ueluti capilli aut exant, ipsa à reni
 bus exeruntur.

Paruae quidem carunculae renem substantiam in
 dicta sunt; qui uero uti capilli, nullo modo renem.
 Neque enim fieri potest ut ad talem substantiam for
 mam reni dissoluatur. nam qui hoc aiunt, renem
 ignorant naturam. At neque uesica resoluta aut
 exefa, ut quibusdam uisum est, tales urinae exant.
 Sunt enim huius particulae, solentur similes ma
 gis, sicut & Hippocrates parua post eas squamas
 appellat. Sed res ueritas ita se habet: quod nobis
 forte quadam lapsus uidere conigit. Quidam igitur
 ab medicis, quamuis in operibus aut multum
 exercitati, raro se aiunt uel esse tales. Vult
 autem recognoscere medicam hanc passionem capilli
 tium, quoniam capillis, & albis quidem magis si
 milia uideantur quae ab urina exeruntur. Nuper
 quidam talia corpora tan longa amigebat, ut in
 credibilis longitudo uideretur, nam quidam ex ip
 sis ad dimidium cubitum extendebantur. Hic autem
 toto fere anno qui antecesserat, crebrius & fa
 ltem comederat, seipsumque caesum & tenerum
 & siccam, omnibusque alijs uisum mingere contigit,
 quae cibi crassiores caescebantur. Tali igitur hu
 more in renibus aliquo modo uiso, capillis similes
 substantiae generantur. Sinusque modus ipse curatu
 &, rationis quae de causis habetur, attestatur. Nam
 ab extenuatione atque incidendum aequibatur

adhibito etiam alio uel humectante, tales reguntur
 renas. Si uero tanta esset exulceratio renem aut
 vesicam, ut ex eam substantiam dissoluerentur non mo
 do tribus ex talibus me diebus uisum dicitur, sed etiam
 supra modum incrementum. In his itaque, sicut & in
 alijs, Hippocrates dignus est admiratione, quoniam
 quae eorum inuenitur ceteris, quae ut à pluribus
 quidem medicis ad hunc usque diem ex figuris fuisse
 coperta. Ipsa quoque sermo non diligenter magis ha
 beret admirationem, cum dicit talia ex renibus ex
 ereri. Neque enim sicut in priore aphorismo
 num caruncula exulcerationem, ita & nunc dicitur
 uel si simpliciter ex renibus inquit exerentur quae
 admodum si aliquo mingerentur lapidem, ex renibus
 ipsam exeret dicitur, non quod id sit parua substantia
 ut corpus, sed quoniam in ipsa suam habuit consis
 tentiam. Paruae igitur carunculae substantiam re
 nem ulcerantem renem partes exstant. Quae
 ueluti capilli sunt in renibus quoniam carunculae
 suam accipiunt, ueluti & lapides: non sunt autem
 partes eorum substantiam. Male ergo in ceteris
 exemplaribus hic aphorismus sine particula aut
 legitur, Carunculae paruae ueluti capilli. Nullo enim
 modo carunculae paruae dissoluantur capillis. Ver
 um oportet inter uerba paruae & dictionem *uelu
 ti* mediam interponere consuetudinem aut tan
 quam Hippocrates non deesse re, sed de dictis
 facta suo sermone mentionem, quoniam uita est,
 Carunculae paruae ueluti capilli. Vnde capilli in
 igitur quae sunt ueluti capilli, temperata est cras
 sa: quoniam particulae substantiam quoniam aggreg
 guntur, per renem exierunt. In carunculis autem
 non est necessitas. Nisi quoniam tamen talem
 ueluti renem dispositionem: sed quae sunt ueluti ca
 runculae, capilli à me uide sunt in illis febribus,
 in quibus & quae sunt similia rebus seditione con
 spiciuntur, sanguine crasso in renibus, aut in hep
 te exant. Non tamen ueluti carunculas inquam
 uidi cum urina exerentur. Puto igitur posse contin
 gere quod crassa urina ab ipsa dicitur quae secun
 dam naturam est, & medicata. Haec enim ueluti
 quodammodo opponitur. Neque me sine quod
 proprie quidem secundum excessus et passionem
 ita nominantur: per abusionem autem, & modus
 & medicos, extrinsecorum hominis tribuitur: cum
 & ad maxime crassum, tenuerit ad maxime tenue,
 crassum tenuerit. Quod si ita accipimus, ser
 mo talis erit: Quibus in urina quae tenas non est,
 ea quae distinet, exerunt renem est passio si uero
 urina si tenas, tunc ueluti capilli ueluti. Eor
 dem intellectus ueluti uideatur etiam in sequenti
 aphorismo.

Quibus in urina crassa sunt ueluti quae ueluti
 mul exant, ipsa vesicae se abie labant.

Quando urina tenuis fuerit, ueluti seditione
 turata ueluti se habent. Cum uero non hominis ex
 terit, sed in edacore habentur seditione in quo
 gnificatio crassa accipere oportet hoc dicitur
 Circa

simul cum tali urina excernitur, circa renes aut uellicam passionem offendit. Cum enim ex uenis urina ueniat, in renibus coheret, in uellica aggregatur: quicquid in ea præter naturam apparuit, aut uenas aut renes aut uellicam male se habere indicabit, sicut & nunc furfuræ uellicam scabie laborare, quando uenas nullum affectum habent. Feruntur enim et ex ipsa aliquid furfuræ, cum eardem uellicam pati, quemadmodum & uellicæ: uel cū sanguis qui in ipsa cōtinetur, ꝛ à febre ardet peruenit. Acrior autem ad hoc est quicunque humor in eis crassius exiit, & magis qui uelici fœx sanguinis est, quem *solomon* humorem melancholicum nominat. Sicut enim cutis superficialis (quam superficialis pelliculam nominant) in scabie, lepra, atq; lichembus tenuis quiddam remittit, (quale est quod serpentum senectute nominamus) sic ubi in partibus interioribus ea quæ est uelici cutis, tale aliquid patitur, & calidus est passioi similis. Hæc ratione igitur & uenas ipse atq; uellica scabie laborantes, hauriantur cunctos una cum urina emittit. Distinctio autem fiet ex tenuitate ac crassitudine urinae, ut antea diximus. Tenuis enim uenia uenas; nõ tenuis autem uellicam pati indicabit.

*ubi hauri-
tur de quibus
quæ supra*

LXX
V111

Quicunque sponte sanguinem mingunt, nisi à renibus uenulam ruptam significatur.

Quod dicitur, potest idem quod sine causa excretionem, ostendere potest & quod uelici repletæ, nullo casu præcedente, quales apparent uellica ulcerata. In ipsa enim uenâ rumpi ex infusis sanguinis abundantia, quemadmodum in renibus, est impossibile. Neque enim per eius uenas sanguis percolatur, sed solum tantum quantum ipsi sufficiens est, pro alimento contribuitur. Præterea neque uenas quæ in uellica, nudæ aut ꝛ inhabiles natura sunt, sicut quæ renium uentres subintrant, quæ & aperiantur, & quæ aliquando disrumpuntur, propter humorum multitudinē ac crassitudinem qui in ipsis cōtinentur. Disruptio itaq; puri sanguinis facit excruciationem. Ora autem aperta non subito plurimam sanguinem effundunt, præsertim cum parua est aperta, sed paulatim atq; tenuius percolant, unde totam urinam sub sanguinam efficit. Fit autem, ut dixi, & uenis uellicæ caeruleis laborantibus, sanguinis excruciatio, quam antea dicitur ulcers signa in uellica existennis, hoc est loci & dolor, & pus, & sæpe ipsius corporis uellicæ quardam ueluti trahula. Hac ratione igitur melius uerbum sponte pro repente, accipere: & non pro sine causa manifesta. liquidem sanguis ex renibus sepius & sine causa excernitur manifesta, uel ex multitudine rupta, sed aliquando ob solam uellicam mentioem, uel ex alio casum, uel ictum.

*sine fermonis
in uellicam*

LXXIX

Quibus in urinis arena subfistit, nisi uellica laborat calculo.

Non omnino uellica laborat, sed contingit & renes: quare manifesta erat aphorismus, siue quia Hippocrates ipse dimidiam partem sermonis ne-

glexerit, siue quia primus liberarius omiserit. Siue enim in renibus, siue in uellica calculi generantur, uel cum urinis exant arena.

Si sanguinem mingant, aut grumos, uel filicidium urinae habeant, & dolor in insum in uellicam uentrē, & peclinem, & femem, circa uellicam labor est.

Duobus modis siue scribit aphorismi: in quibusdam exemplaribus, labor est in quibusdam, uellicam est & fore in hoc nihil inuicem scripturae differunt. Communiter autem ambæ errant, si quis intelligat quia uellicam ab Hippocrate dicit quales ipsam uellicam laborare dixerit. Nam si quos memorat casus, communes sunt omnibus quæ uenas ferunt instrumentis, uellicæ, renibus, utriusq; mirantibus. Melius est itaq; hoc modo quæ circa uellicam, accipere, nõ tanquam sola uellica significetur, sed & partes quæ illi annexantur. Adhuc autem magis, ut ita accipiamus, hauriantur sequens aphorismus, in quo nõ quæ circa uellicam, arguatur dicit, sed ipsam uellicam esse excruciationem: quam non idem sit, pati aliquid ipsam uellicam simplicitate saltem, enunciare, uel quæ circa uellicam.

Si sanguinem aut pus minxerit, aut squamulæ, & grauis odor adsit, uellicæ exalcerationem significat.

Sanguis quidem & pus mingendo prædeuntia, omnium instrumentorum quæ urinae excretionem, signa sunt communia, odor autem grauis, hoc est molestus, & adhuc magis squamulæ, siue propria uellicæ. In pluribus igitur exemplaribus: Si sanguinem & pus minxerit, scriptum inuenitur. In quibusdam uero: Si sanguinem uel pus minxerit. Ostendit autem hæc scriptura, secunda coniunctionem aut esse distinctam, quæ utriuslibet horum quæ dicta sunt, ubi adsit, excruciationem significat: altera uero uelut ambo alidere, uel simul mutem, uel alternam.

Quibus in urinis fistula tubercula nascuntur: ipsi suppurantur facta & eruptione, solentur.

Ob sermonis breuitatem nihil effatu dignum hoc haberi aphorismo suspicabitur quæsi. Promptum enim est unicuique intelligere, quod in mora tu urinatio qui in prece est, (hunc enim inratum, fistulam urinariam nominant) si consistant tubercula, & mox rumpantur, fieri solutionem. Verum si diligentius animaduertentis, maius aliquid ex eo ostenditur. Conspicit enim urinam aliquando renitens ob tale tuberculum: ex cuius dissolutione sanitas proculdubio sequitur. Verum ex dictis quedam dubitatio laboratur, utrum solum uelut hæc quæ in hoc loco sunt nota tubercula, rumpi uel sepius quidem hoc accidere, fieri tamen possit ut etiam dissoluantur: uel exemplum solutionem unam hoc aliquid scripsit, disruptioem quod ueritas exiit.

MICHO

5XX Michio noctu plurima facta, paratam signi-
111 fiat deiectionem.

Quid quidem necessarium sit urinis humore
distributo, inuentionem fieri alui deiectionem, unicui-
que manifestum sed etiam hoc et aliud apparet, quod
eo nisi cum eis exierit, alius quidem humidi-
or fit, inque ideo plura denscit, una uero paucior
exeritur. Docet autem nos hanc ipsa ratio &
alui fluxus, & sicca remedia. In quibus enim su-
per modum humida alui deprehenditur, ut posum
minorem exhibebimus, ac propterea illi utam ad ue-
sicam parabimus. In quibus uero siccor, & plus da-
bimus potus, & distributionem quantum heri po-
test, prohibebimus.

GALENI IN APHORI-

SMOS HIPPOCRATIS, LI-
BER QVINTVS,

NICOLAO LEONICENO
INTERPRETE.

ONVLLIO ex elcboro, leta-
lis est.

C
lis qui elcborum acceperint,
album dico: (hunc enim simplici-
ter elcborum nominare consue-
runt, non sicuti nigra, cum adiectione sijs inquam
si ex purgatione consilio adierint, casum aut ef-
fe letale). Ut enim non ab initio purgationis, quod
periculum est ne homo strangulatur, sed quan-
do uomens uehementius lacertat, propter ip-
sum quidem maxime quod fit in moribus ↑ disca-
tionem habet inuicem neruis, ob illam quā habent
cum esse uentriculi in potendo societatem, in qua
& alui ualens, ubi fuerit moderata, fieri con-
uulsiones, sicuti adolecenti qui aruginem euo-
merat. Praestat enim aruginem, nō aruginosum
uomum illum nominare. Erat enim talis qualis
que uera arugo nominatur, floridissimum uerum
interuentionem, totum corpus conuulsam est: et
arugine euacuat, febris statim & consilio cessa-
uit. Tale autem erat quod euomerat, sicuti si qua
optimam aruginem aqua perfunderet, adeo ut ex
eorum unione talis subtilitas existeret, quae deina
in crassitudine reuerteretur. Non impossibile est
igitur (ut dixi) & per compatiendi ad os uentriculi
si societatem fieri conuulsionem ex elcboro albo,
& hanc fore ↑ consilio minus periculosa. Con-
tingit autem & propter ipsam euacuationē supra
modum ipsi purgatis conuulsionem aduenire: si-
cuti & cholera patientibus, contra rationem frequen-
ter adueniunt, maximè eorum qui sunt in iuuis
musculorum. Sed neq̄ istud est impossibile, propter
pharmacici efficaciam ex neruis humiditates ad fe-
trahentis, atq̄ ideo tunc eos male afficientis fieri
conuulsionem. Sed ex elcboro aliquando ut ad sui
distributionem impulsa uehementius, contingit ner-
uorum subtiliam uolentius excitari. Ipse ↑ enim

nos docuit Hippocrates, quod sit consilio ex re-
pletione & inanitione, corporum uidelicet neruo-
rum, à quibus secundum deiectionem manus per-
ficiuntur. Sunt autem hae, nerui ligamenta, mus-
culi & tendones. Sicut enim ex neruis uide-
mus lora & chordas extendi, ubi uehementius exie-
centur, aut multa materia humiditate; sic & in cor-
poribus animalium, par est fieri non raro conuul-
sionem. Liqueat igitur quod ex repletione conuul-
sio, sanabilis est per euacuationem. Ea uero quae fit
ex inanitione, & neruorum siccitate, nō facile ad-
mittit curacionem. Firmiter (ut dixi) & propter
compatiendi societatem consilio quam non de-
bemus existimare fuisse ab Hippocrate permissam.
Eam enim quae prius sit, conuulsionem o-
stendit, cum ait conuulsionem ex repletione atque
inanitione generari. Et quod necesse est mor-
tificatione fieri in ore uentriculi singularem, adeo
ut quae sit & neruis tandem potu excitauerit. Et
uidebitur ista consilio si qui ab elcboro purga-
ti sunt, non dixit ab Hippocrate, aliquid fieri
nisi per locum illum dicitur quispian fieri ex in-
anitione, cum humores morbo eius uim habeat exci-
candi. Hi itaq̄ modi sunt eorum qui ex elcboro
conuulsantur. Sanatur autem ex ipsis & qui pro-
pter morbum, & qui propter deiectionem ex eo-
morbis fit quae autem ex siccitate ac cōdit, insana-
bilis est. Nō aliquid ratio igitur tenem hoc genus
Hippocrates ait esse letale, quoniam nonnulli eius
species cum difficultate sanantur, una autem insa-
nabilis est.

Consilio ex uulnere, letalis est.

Sicuti in eo qui hinc antecedit aphorismo, mor-
talem dixit esse conuulsionem, quod idem est ac
si diceret periculo sum, atq̄ ad mortem lapsus ter-
minatus) sic & nunc cum quae fit ex uulnere con-
uulsionem, letalem dixit esse, non tanquam ex ne-
cessitate ac semper mortem afferentes, sed tanq̄
admodum elcbro. Sic & in multis ex prioribus a-
phorismis, letalis nomine usus est. In uulnere
bus igitur sunt conuulsiones ratione sequenti ipsa
inflammationis, ubi partes neruosas attingit. Et
primum quidem uidetur conuelli quae ē directio
sunt partium inflammatione laborantium; deinde
postquam et principium attingit ipsam, pulso ad
totam extenditur corpus.

Ubi sanguis plurimus fluxerit in guttes aut
consilio hypercraucis, malum.

Non aliud quidem ostendi, est exhibendum
ex priori nomine letale, aliud autem nūc cum ma-
lum dicit: Conuenit siquidem Hippocrates ca-
sus illos ita nominare, quos letam sepe subsequi-
tur. Si cui uero per magis & minus differre hae
nomina uideantur; manus periculum per uocem le-
tale, quoniam per malum ostendit. Quae igitur fit ex
plurimo sanguinis profusione consilio, ex alio
genere casu uim ipsam efficaciam colit, ut in
ita dictum est.

Ex su-

1111 Ex superflua purgatione conuulsio, aut singultus superueniens, malum.

Quod aliquando res qui eleborum simpliciter, dicitur fieri: hoc nunc ostendit in omnibus qui quous modo purgantur. Conuelluntur enim qui ultra modum purgantur, eisdem ob causas quas diximus in res, qui eleborum assumpserit, & res qui hac ratione laborant, non paruum periculum imminet. siquidem multo priore est ea que fit ex inactione conuulsio, altera que fit ex repletione. Quod autem & singultus conuulsio sit stomachi secundum Hippocratem, nos utique nouimus.

V Si ebrius quisquam repente obmutat, conuulsus uelutis moriatur, nisi febre corripiatur, aut ubi ad horam peruenit qua soluantur crapulae, uocem recipiet.

Repletis uero talis conuulsio fit. Solet autem facillime eos reperere uinum, ut quod calidum habeat temperaturam, talis siquidem natura percipit omnia subintrat, praesertim quam non admodum exaliam substantiam habuerit. Subintrante igitur copiosum uinum affert conuulsionem. Rursus autem qualitate sanat eam quam fecit dispositionem, uinum calefaciendo atque exiccando. Et si hoc aliquid facere nequeat, mortem sublequi est necessarium. Quae autem diximus uinum sanare conuulsiones, eisdem uidelicet & febres sanat. Hic uero maxime obstruenda est Hippocratis conuulsio, qui motus nominat illos qui quous modo obstruuerunt. Sed proprie super nominatur talis corporis insensibilitas atque immobilitas repentina. Hanc itaque dispositionem conuulsio Hippocratis ea uino calidum nominare, & sit preculdubio ne uosum principio patere. Neque enim aliter postea omnino coacti corpus, antequam id principium patitur, uel principialiter, uel per compassionem, altero prius patiente membro. Liquet autem omnem noxam ex uino factam, a Graecis crapulam nominari. Sicque nonnulli uocabulo fecere etymologiam, carenon pallethar, quod significat caput, conuulsio. Horam autem qua crapulae soluitur, tempus nominant. Est autem hoc tempus non praecium, neque circumscriptum omnibus una mensura. Quod enim potestis a crapulae sunt liberati, quod uero sequenti nocte, quod uero tertio die praefertur, & sit hoc pro malitudine ac uis epono uini, & eius qui potant natura. Sicque igitur neque ebrius uinum habet in omnibus tempus coactionis praesertim, sic neque uinum. Aut igitur oportet nos argui naturam habere experientia copiam, aut potestatem terminum obstruere: in quo si neque scribitur, neque loqui anticipauerit, conuulsio morietur omnino.

V Quique a distentione corripiuntur, in quatuor diebus percunt. Si uero has effugerint, sani sunt.

Distentio morbus peracutus est, ut que compofita sit ex illa quam Graeci emphotionem, id est

ad anteriora distentionem: & opihotionem, id est ad posteriora distentionem nominant. Atque ita morbo citius in ipsa fit iudicatio, non tolerante natura longiori tempore quem fert distentio laboreum. In primo igitur circuitu dicitur iudicatorio passio iudicatur.

Quique utique morbi comitiales sunt, ante pubertatem mutationem accipiunt: qui uelut que autem uigesimo quinto, commoriantur.

Proprie quidem passionis mutationes nominant, quando ex una parte transeunt ad aliam: per mutationem autem & omnes solutiones ita nominantur. & nihil uidentur Hippocrates secundum significatus usus esse appellatione. Non modo enim ad alias partes transiens res qui morbum comitalem faciunt humoribus, soluntur passio, sed etiam omnino curatis. Sunt enim hi crassi, frigidi, & pituitosi. Cessant autem & ob artem ad hiecerem naturam transmutantur, & ob exercitationem, & uisum exiccantem, adueniens ad hanc idoneis medicinis. Verum Hippocrates nunc solum eius meminit mutationis, quae ex arate fit: & qua docti, & formam uisus una cum medicinis inuenimus. Quod igitur in altera parte apherismorum dicit: Qui morbo comitiali laborant, si iuuenes fuerint, mutationibus maxime aratis & regionibus & uelut, liberantur: hoc nunc in ipsa passionibus declarauit, morbus comitiales qui ante pubertatem sunt, cessare dicens ex arate comitacione: qui uero ultra uigesimali quinquam annu procellere, commori inquirunt. Unde liquet quod pubertatis tempus, usque ad uigesimalum quinquam annum extendi arbitrat, sumens initium post secundum septimanam. Liquet autem quod neque omnibus sanabitur passio ex pulbere arate, nisi & alia recte gesserint: neque quibus in hac accidia, omnino permanet, si bonam uelut rationem adhibeat. Verum quid non habent ex arate sanationem, sed quantum ad eam aminet, passio coactio, liquidum ostendit. Non tamen adhuc manifeste dictum est, quomodo uideatur manifestum hoc qui neque uentus accipiunt uelut illa. Quibus uero uigesimo quinto anno, commoriantur. Neque enim res solum passio commoritur, quibus uigesimalum quinquam annum agibus aduenit, sed multo magis etiam res qui ultra hanc partem progressi sunt. Addites igitur sermone Hippocratis illud quod dicit, uerum ex omni parte ipsam faciemus: Morbi comitiales qui quidem ante pubertatem sunt, in eius arate tempore finiantur: qui ultra pubertatem procedunt, commoriantur. Tempus autem pubertatis est post quatuordecimum annum usque ad uigesimalum quinquam. Est autem & alia scriptura talis: Quibusque uiginti quing annorum sunt, multis commoriantur. significante uero multi eisdem quod plurima ex parte.

Quique morbo laterali laborantes, in quatuordecim diebus non repurgantur, si ad superpurationem ueruantur.

Inter inuiginti repurgatio est inuiginti anni. Esti jani.

Eam que fit per spūta concuſionē humorum faciliſſimum morbum lateralem. ſolent Hippocrates purgationem ac repurgationem nominare: ſicut & illis expuere purgari, ita in libro De uictu acutorum, quam in Prognōſtica nominauit. Verum nō & tempus perhinc purgationis quo ſi non ſit, ad ſuppurationem aut morbum ueni laterali: aut omnem que fit ad purgationem, ita nominant, (ſicut & in Prognōſtica ſpūta) aut eam que fit inter thoracem & pulmonem, puris effuſionem, ſit enim utruq; horum, quando morbo laterali laborantes non expurgantur per ſpūta. Verum ſecundū illi ex his que diximus, ipſe in ſequentibus eruptionem ſuppurationis nominauit.

- IX Tabes ſūt maxime arthritas à decimo octa uoſq; ad trigefimum quintam.

In ſuperioribus atheniſis quando morbo ſe eundem annis enarabat, laucibus dicebat, ſin quibus ſpūta, tabes. Nunc uero etiam numerū appoſuit annorum, non propterea eundem riuſus ſenſibus que antea, ſed propter pulſionem thoracis at que pulmonis cōſonanciam. Propter quid igitur iuuenes his morbis præcipue corripiantur, antea diximus de annis autem ætatem nōc determinandam, quoniam & Hippocrates dixit tabem maxime fieri arthritas à decimo octa uoſque ad trigefimum quintam. Quod etiam arthritas numero pluri dicebat, quodam habet ſignificationem, quid non eandem Hippocrates ætate exſtitit eſſe mediam inter annos enumeratos. Neque ſane una eſt, ſi diligentiſſus cōſiderationem eorum que eſt à decimo octa uoſq; ad trigefimum quintam ætatem, adoleſcentiam eſt que aucta ab hinc uſq; ad trigefimum quintam, iuuenem.

- X Quicunq; ab angina liberantur, iſs ad pulmonem uertitur, & in ſeptem diebus pereunt. ſi uero has effugerint, ſuppurantur.

De tranſmutatione nunc ipſi eſt fermo, que fit ex angina ad pulmonem, quam aut plerūq; ante ſepſimum diem occidere, ægro uidelicet ſit anginoſi uero id tempus poſſit cadere, fluxū ſe in pus conuerſa, ſuppurari.

- XI Qui tabe moleſtantur, ſi ſpūta quod exuſſant, graue olet inſectum carbonibus, & capilli à capite deſluunt letale.

Eas que ſunt in pulmone ulceſis diſpoſitiones, nunc tabes nominat, in quibus habet odorem diligentiſſus perpendi, ſi quod expuit, carbonibus inſectando. ſicut autem prius in ulceribus uelicit, odorem dicit graue ſeneri, ita & nunc tabidorum ſpūtam grauior olet. Si uero & ex capite capilli deſluant ita abſeſis, letalem eſſe notat: quoniam & maximus alimentis defectus eſtenditur, atq; ab quando humorum coſtreptio.

- XII Quibus ſcanc; tabe laborantibus, capilli à capite deſluunt: iſs aut proſtratio ſuperueniente,

A moriturus.

De his qui ex tabe ſan mori uolunt, nunc fermo habemus, quos etiam male ſe habere eſtendit ex uel deſſano capillorum. Alii autem proſtratio ſuperueniente, mortem appropinquare eſtendunt cum hic caſus, & mala caſus, & multigrum eſt ſit. ſit enim ex uirum inbecillitate, que proterea ex ipſo caſu ſunt inbecilliores.

Quicunq; ſpūtoſum ſanguinem expuunt, XIIII iſs e pulmone eductio ſit.

Et pleraq; exemplaria, et quamplurimū iuuenes ſi breſ expulſores puris atheniſimum in hac uerba ſcriptum: Quicunq; ſanguinem ſpūtoſum emittunt, iſs e pulmone eductio ſit. Et quidem ipſum exponentes, aut uerbum id multitudine ſignificare, ac propterea à proprio eſſe ſalutem capere te ueniens contra id quod apparet. Sæpe enim uſus eſt ſanguis ſpūtoſus ab ipſa multitudine eorum. Si igitur ita Hippocrates ex uera ſcripti, ipſum abuſum fuiſſe uocabulo dicemus. Noque enim ſanguis multus, ex pulmone eductio ſignificat: pauca uero, ex alio loco. Si uero expuunt aut ex uulſant ſcriptum ſit: tunc proprio ſolum fuiſſe uocabulo, & eſtendere ſanguinem talem canoſum pulmonis ſubſtantiā (que eſt ipſus uera ſubſtantiā) affectam ulceribus eſſe adeo ut uere quidē dicatur ſolius pulmonis ulcera ex ſpūtoſo ſanguine in dicit non uere autem, ulcerato pulmone, ex neceſſitate ſpūtoſum expus. Sæpe ſcanc; uulſum quibusdam ex alio cadentibus, & calcitratis, atq; in palæſtra percuſis, ab illa maxime eſt uſus parte in qua capiunt ad ſolum riuſus, alio ſuper thoracem incidenti, ſanguinem plurimum bene colorat ſi expui cum nulli ſine alio dolore, quem ratio dicit ex aliquo pulmonis caſe diſticipo prodire.

A tabe habito proſtratio aut ſuperueniente, XIIIII letale.

Pauo antea diximus, tabes cum ſpūta graui olet, & capilli à capite deſluunt, alio proſtratio ſuperueniente, mortem ſubleget. ſic uero ſimpliciter dicit eſſe letale ſuperueniente aut proſtratum in tabe, nulla ſada, neq; de ſpūta, neque de capillis mentione, tanquam illud ſolum ſufficiat uerum ſignificare, nō tamen ita eſt proſtratio, neque tunc eſt ſcuraturam, ſicut cum deſſanum capillorum adiungitur.

Quicunq; ex morbo laterali ſuppurantur, XV ſi in quadraginta diebus purgantur à die que ſit ruptio, liberantur. Si uero non, ad tabem tranſeunt.

Adde ſuo ſermo ruptio uocabuſt, maſſeſtum ſcit ſe de illis loqui in quibus lateris inflammatione in ſuppurationem conuerſa, deinde deſtrata, in ſpūca thoracis in pulmone intermeſio pus conuenit. His enim omnibus, nulli uſu pluri in quadraginta diebus puris euacatio ſit

per spūtionem purgati; necessarii est pulsionem & exco. pure pro cessu temporis pariter cōte. Morbo igitur laterali diem quartum decimum terminum potius purgationis, suppurationis autem quadragesimum. Dicitur autem est plenas de differētia & aliorum dierum iudicatoriorum, & horum, in eo tractatu qui inscribitur De diebus iudicatoris. Quare si quis uniuersam illam legem contemplationem ea quæ ab Hippocrate de diebus iudicatoris dicitur, promptius assequatur.

XVI Calidum, ubi quis sapius eo usatur, hæc mala affert, carniū efforminationem, neruorum incōuenientiam, mentis torporem, profusaū sanguinis animi defectionem: hæc, ad quæ mors.

De calidi & frigidi usū immodico & modico dictum est non parū et in libro De uisū humorum. Dicitur sunt autem & hoc in loco aphorismorū omnia ferē capita, & primum hoc ipsum, quod calidum si quis eo usura modum utatur, hæc facit passiones, carniū efforminationem, hoc est debeatatem, dictum est enim nomen per translationem, quoniam forma debitor est masculo: cui ascriptus hoc quod subiungitur. Neruorū incōuenientiam. Nam et hi sunt imbecilles, eorū substantiā a calore dissolutam. Et rursus mentis torpor, uentis est imbecillitas: ita scilicet substantia uertitur, sicuti etiam neruorum, dissoluitur. Eodem modo & calidi usū immodicus facit sanguinis profusiones in illis ungu corporis dispositionibus, quæ ad sanguinis profusionem apta sunt. Sequitur autem ad sanguinis profusiones, defectus animi, et ad hos mores, licet et ad alia prius dicta de illa quæ dicitur tempore pluri, ad hæc quod magis, ad hæc uero minus: ad sanguinis uero profusiones, et animi defectus, ita inscribitur autem suis aphorismi uario modo in exemplaribus: scripturna uero omnes dictam sententiam offendunt. Est autem uera hæc: His moris altera uero hæc in quibus mors. sentia hæc: Quibus moris alia: hæc ad mortem.

XVII Frigidum autem cōuulsiones, distentiones, liuores, rigores febres.

Immodicum scilicet frigidū hæc facit, cōuulsiones, distentiones, & neruorum refrigerationem. Sic enim non oportet a seorsum substantiam ab immodico calore dissolui, sic neq. ultra modū conuenientem refrigerari, & in unum cogi ac cohiberi. Ac sane quidam liuores ex refrigeratione sunt, & rigores febres aduocites. Melius autem fuisse ita dicere Rigores facientes & cōuulsiones, & distentiones, & liuores, & febres. Plenus autem de his sermō diximus in libro De symptom. causis.

XVIII Frigidū inimicum est libus, dentibus, neruis, cerebro, spinali medullæ: calidum uero utile.

Quæcumq. partes sunt naturæ frigidiore, sunt autem in animalibus tales, quæcumq. sunt prius caligues, uentis ac nigra ad immodico frigidi usū

offenduntur: ipsæ autem rationabiliter calidum conueniunt.

Quæcumq. refrigerata sunt, exaltare oportet, exceptis his quibus sanguis fluit, aut liuoreus est.

Hoc quod nunc dictum est, haudquaquæ euenit illud theorema, Contrarium contrariis esse remedia: de quo plenus diximus in eo tractatu qui De arte curandi inscribitur in quo ostendimus aliud esse theorema maxime necessarium, illa prius curari præcipiens quæ magis urgent, hoc est quæ maius periculum afferunt, sicuti & nunc profusum sanguinis. Ad hoc igitur prius oblitendum est: ut quæ ita deinde quod profusum est, ad bonam temperationem est reuocandum.

Vicribus frigidū quidem mordax, cutē obdurat, dolorem insupportabilem facit, liuorem obducit, rigores febres, cōuulsiones, distentiones.

Si proprio utatur uocabulo, calidum mordax est: sedus autem similitudine, & frigida aqua uocatur mordax non cum in cutem simpliciter incidat, sed ulcerat. Nam quod mordax futurum sit, eius quod mordax debet substantiā oportet prouidere, quod in cute secundum naturam se habent, frigida aqua non potest efficere, quoniam densior est eorum quoniam pro eius substantia. In ulceratis autem, ut quæ rariora sunt, prouidere potest eorum substantiam, in profunda subintrans. Dicitur autem est plenus de natura mordacā, in libro De potentia simplicium medicinarū. Vicribus igitur frigidum est mordax: integris autem non solum mordax non est, sed & cutem facit duricem, eius densando substantiam. Et quidam dolorem elicit in seipso parabilem, naturam refrigerando calorem, qui est cetera ad suppurationem perducit, & ea dissiliat prouidetur quæ dolorem efficiunt. Quæ autem sequuntur, prius etiam dicta sunt ab ipso, & liuores, & rigores febres, & cōuulsiones, & distentiones.

Est autem ubi in distentione sine ulceratione, autem, iuuare bene carnosum, acillate media, frigida aqua multa perfusa calorem reuocat. Calor autem hæc soluit.

Quæ raro inuenit frigidam ac calidum, post ea quæ ante dixit Hippocrates, deinceps prosequitur: & primum quidem de frigido inquit, ut in distentione (liquet autem quod dicitur in omni alia cōuulsione) in medio ardens tempore, cum bene carnosus fuerit argor, ac uentis, frigida aquæ perfusa calorem reuocat naturalem, passionem sicut. Vnde et manifestum sit, quod non sua ut frigida aqua morbum tunc sanat, sed ex accidenti, quoniam ut uentibus bene carnosus reuocatione caloris facit. In alia igitur ætate ad prouidetur: quoniam neque reuocantem efficit, quoniam neque in hæc uallo anni tempore, pyreticam acillate media. Nam aquæ frigida occidit aut uincit naturam calorem, ut colligit

colligit, ubi eisdem cum debita fuerit: colligit autem cum forma, ipsum continens ac diffusi prohibens. Excipit aut eas quae sunt cum algere consuetudine, ut quae nunquam ab aqua frigida sanari queat, neque si arger iuuauerit, & natura calidior fuerit, & artus ante tempore, ac regione calidior quam (ut & ipse antea dixit) ulceribus frigidis mordae, dolorem insupportabilem facit. Is igitur qui in ulceratione consuetudine uel nervosorum corporum inflammationem, contrarium uehementer est frigidum, ut quod neque ulcus laeet, neque corporum nervosorum dissoluit inflammationem.

Calidum sapparatorum, non in omni ulcere magnam ad securitatem indicium, cutem mollior, extenuat, dolorem sedat, rigores, consulationes, & distensiones mitigat, & ex his quae ad caput amittunt, eius soluit grauitatem: plurimum autem confert osium fracturis, sed nudis praecipue, comitumque maxime qui in capite ulcera habent, & quancumque a frigore moriuntur, uel ulcerantur, et reperiuntur comelosis, sedi, pudendis, utero, uulue. his calidum amicum & iudicium, frigidum inimicum & perinens.

Sicut frigidum consulationes & distensiones facere natura aptum, tamen sanat aliquando, quatenus raro, distensionemque & calidum quatenus ex sui natura ad sapparandum efficit, est aliquando possibiles sapparationem. sapparandum ulcera puriora, & simpliciter, omnia quae huiusmodi habent, uel non sapparant calidum, ut his etiam plurimum nocentibus haec ambo in unum coniunguntur, ne uere ulcerentur, & minime sapparant, sicut comelosis, prodesse, ac sapparant. Maximum etenim est ulcus si signum ad securitatem, & pus, & medicamentum quod habet id faciendi facultatem. Nihil enim maius potest a diuine ulcersi puri generari. Quae igitur consulationem afferant, non sapparantur omnino. Similiter autem & quaecumque ulcera sunt putredine obnoxia, et quae partes circumstantes excelsa habent, aut haec difficilius ad cicatricem perducuntur, uia uel & minime sapparantur. & quaecumque ex malis ulceribus propriis nominibus insigniuntur, uel uti quae cancri, chibronia, telephica, & phagedenica, id est carnem comedentia nominantur, omnia & ipsa non sapparant. Maximum igitur signum ulcersi ad securitatem, est pus: & hoc potest conuenire ex calidi usu. In quibus enim non conuenit, uidebis haec a calido insupportabilia perdurare. Deinceps autem calidi opera quae frequenter apparent, enumerat. Etenim cutem induratum mollior, & crassatam extenuat, & dolorem sedat, & consulationes ac distensiones mitigat, nec sicut frigidum dolor in insupportabilem efficit, quoniam est a natura nostra alienum, quae est calor notuus, quem tamen conuenit ubi morbo critere distat esse. Calor uero exarlescens facit haec omnia quae dicta sunt, nonnullas conueniendo, & adueniens abo-

rando quae dam discutiendo, et excutendo uentis, ad sanitatem perducit. quod si non ex totis sanet, saltem dolorem mitigat. In capite uero dispositionibus & haec eadem sunt, & eas quae carientia, id est capis grauioribus moriuntur, sanet, conueniens aut distensionem quatenus molesta. Et quidem fracturis osium in distensionem est, & magis notandum, hoc est carne excutendo aut magis si quae in capite sunt, nonnulla frigidum maxime ostendunt quod non osibus tantum, sed ipsi quoque cerebro sit inimicum. Iam uero & quaecumque partes ex algere conueniunt, si calidum remedium est: sic quae frigidum exulcerat, sicut hybemo tempore calcenca, & digitos, & extrema omnia, horum quoque remedium est calidum. Sanat etiam serpentina comela, quamuis ab humore bilioso calidior sit: nam propter exulcerationem frigidum est ipsa inimicum, ut quod ulcersi mordax exolat. Sic & omnibus quae sunt in sede dispositionibus, sanet, quidem est calidum, conueniens uero frigidum, quoniam neruosa sedes est, frigidum uero neruosa est inimicum, & quancumque per communitatem frigiditas facile ex sede ad uentrem ascendit, & eodem modo caliditas. Sic & utero & uulue calidum quidem, amicum & iudicium, inimicum uero & occidens, frigidum nam & haec pariter nemose sunt, et sapparantur, poribus facile tradit frigiditatem. Quod autem in oculis, quae in apherimo dicitur, conueniens pronouciat his calidum esse autem & iudicium, frigidum uero inimicum & occidens, liquet, etsi uel a me non dicitur.

In his frigidum uerendum, ne de fluxu sanguinis, aut fluxuras est, non ad ipsa sed circa ipsa unde influit, & quae ex eius inflammationis ad inflammationem ad rubrum & subrubrum sanguine uerenti descendit, nam ulceribus nigredine affert. Erysiplas autem non ulceratum uuat, nam exulceratum laedit.

Ea quae facit frigidum uisitates, ac melia, hoc transigit apherisimo, Primum, in quibus sanguis sicut aut fluxuras est, in quibus coherere ipsam, non ipsa partibus manibus sanguine adnotum, (ulceribus enim frigidum mordax) sed circumstantibus, & illis praecipue unde aliquid ad ulcera profuit. Et quidem in oculis uerit inflammationes, quae sic ipse nominat inflammationes, uelut ab aliqua succulsa flamma, propter humorum quibus uisitas, caliditatem. Nam & haec frigidum gaudet. Videtur autem haec omnia intus, calore rubra & subrubra, recentia sicut, & non antiquo sicuti sanguine. Nam sanguis antiquus, sordidus non habet colorem. Quare frigidum idem uero luerit, & nigra fieri conuenit partes patientes. Eodem modo et erysiplas non exulceratum uuat a frigidum, sicut ulcersi mordax est frigidum, et dolorem affert & haec ratione nocet, cum partes dolentes semper ad se ipsas mouent fluxiones.

XXIII Frigida qualis nix & glacies pectori inimica, a re, antequam ad calorem veniant experientiam. XXII

trilles mouent, & sanguinem, & destillationes.

Haecenus de aqua calida & frigida sermonem habuit, nunc autem de nix & glacie differat, illud ostendens, quod tanto magis hae nocere possunt, quanto sunt aqua frigida frigidiore, & quod thoracis partibus sunt amicalissimae, cum & talia moueant, & ualid plenius diuinae sanguinem manare faciant, & ex capite deffilationibus thoracis ostendat atq; pulmone: nam haec quoque nix facit & glacies, cerebrum refrigerantes.

XXV Tumores articulorum atque dolores absque ulcere, et podagricis quoque atque consulsis, horum plurima frigida aqua large effusa leuat, & extenuat soluinque dolorē. nam modicus torporis dolorem soluit.

Quod quidem aqua frigida horum plurima loquetur, ostendit. Sed quoniam haec fere, dicere praeter militat quoniam ex illis quae antea dixit, non sit admodum difficile inuenire. Quaeque enim inflammationes, uel inflammata ad quercum & subiectum tum recentis sanguine tendunt, si frigida aut aqua si nani, quae inflatum scilicet cohibet, & haerentem corpora emouat; quapropter & dolorē in talibus soluit, quia eius causam abscidit, refrigeratio est partium largior, adest torporis moderatus, qui & ipse dolorem soluit sensum hebetando.

XXVI Aqua quae cito calet, & cito refrigeratur, leuissima est.

Non pondere talem esse leuissimam dicendum est. Sic enim nihil magnum edaceret, praeter id quod per quendam circuitum illud inuenit quod facile erat lissimū inuenire. Nam si pondere leuissimam aquam dignoscere querat; perceptum ipsi fuit ad proprium eorum quae ponderantur iudicium rem de facere, etiam per lancem ac pedes inquisitionem facere. Sed nunc leuissimam dicit aquam quae uentrem non grauat, & quae cito permeat: si enim illi contrarium, grauem uocamus, quae cito non permeat. Liqueat autem quod non solum hae iudicium existit uentris aquae, sed quod cum alia in preparulo sint, et ab omnibus nota, hoc uero aliquid habeat artificiosum: sic ad id prodendi scriptis, Hippocrates uenerit. Sed quoniam sunt alia: Primum quidem, si neque turbida, neque comosa deinde si, neque in gustu, neque in odoribus aliquam absurdam qualitate praesentem, et illud quod nunc Hippocrates dixit, si cito refrigerat & calet: nam perspicuum existit, talem esse bene alterabilem. Si autem cibi uirtus est esse bene alterabilem, ita & aquae: liquida facile transmutari uolumus quae quod concoqui debeat ab instrumentis quibus est coctionis munus a natura demandatum. Quicunque uero sola potentiam dispositione, omniam aquarum si hoc tantum assempserit, non recte faciant. Prius enim oportet de aqua ex dictis signis iudica

Qui noctu bibere appetunt, his admodum sitientibus, si superdormierint, bonum.

Neque si dandus, neque si minime dandus sit potus his qui noctu admodum sitiant, quaeque ostendit, sed hoc tantum, quod superdormire, conuenit. Coquantur enim per fomenta, et liquet, & subdesca dicit id quod efficit fons. Non tamen illud est in obsecro, quod ualde sitientibus potus est dandus, siue ex potatione uini meracionis siue ex defectu potus sit aduenerit. Nam & defectus exhibendo succurrere: & illam quae facta est ex uno caliditate, aqua refrigerare, theorema est salubre. Si tamen modice sitierint, non omnino eis dandus est potus, sed abstinendum, siue ex defectu humiditatis quae patiantur, siue ex nimia uini potatione. contingit enim & hoc ex somno iuvari.

Mullebria aromatum, muliebria dulcissima, uero & ad alia ualida est, nisi capitis faceret grauitatem.

Mullebria dicit, ut liquet, ea quae ex utero mulieribus euacuantur in menstrui purgationibus, & a paru. Clarum etiam illud est, quod & hoc in loco, illas quae uel propter uteri inflammationes, uel euerfionem, aut talem aliam causam non purgantur, non aliter recte curabimus, quam eam curantes passionē, cuius est casus suppelle menstruum. Illas uero quae sine hac passione parcius purgantur, qui nunc ab ipso decenter sustinentur, carat. In his enim uel sanguinis crassitudo causa est retentionis, uel obstructio uasorum quae pertingunt ad uterum, uel eorundem obstructio, tuncque ipsa uero substantia densior. Quodcumque uero distillarum in causa fuerit, ex aromatis, fustibus sanat dispositionem quae siua aperit uasorum fines obstruit, extenuatque humorum crassitudinem, et obstruções incidendo remouet. Muliebrica uero & ad alia, inquit, ualida est, nisi capitis faceret grauitatem. Nam ualid corpus poterat continere iustas per uterum in omnibus frigidis atque humidis dispositionibus, nisi timeremus illum quae sit ex fustibus, ea piua grauitatem, praesertim in febribus. Quod uero omnia ferē aromata natura apta sunt facere capitis grauitatem, & experientia ostendit, & ratio docet. Quaeque enim satis calefaciant, omnia capitis grauitatem eufant, utpote si natura calida in periora potente. Calida autem est sufficienter omnium aromatum natura, praecipueque Cassia, Cella, Cinnamon, & Amomi.

Gravidas purgare turgente materia a qua toto mense usque ad septimum, minus uero has. Recentiores autem et seniores uereri oportet.

Hic aphorismus dicitur esse antea ubi de purgatione sermo habebatur. Sed & hic ubi de muliebribus agitur, in quibuslibet exemplaribus inuenitur. Quidam uero existunt ipsam, ne bis scripta inueniantur

inueniunt. Nota autem expositioe non indiget A
præter illam quam teno simpliciter.

XXIX Mulier utero gerentem capi ab aliquo morbo acuto, letale est.

Neq; absq; ratione. Si enim sit cum febre morbus, necesse est ipsam febrem habere cõtinuat. Tãta enim est morbus acutus, et in hoc duplex est periculum. Vnus quidem propter febrem ipsam, tum occidente, alterum vero quod ex longo interuallo cibum daret, ex alimenti defectu factum destruat. Si vero ut hanc seruiamus, non uter bonum crebro cibum exhibere, febres cõtinuas utriq; inemptiuo argentes, manet occidens. Sic & si absq; febre aliquis alius morbus acutus fiat, ut uti morbus comitialis, morbus tetanicus, quod Græci apoplexiã vocant, cõuulsio, distentio, propter magnitudinem morbi & acutem, impossibile est laborantem euadere.

XXXI Mulier utero gerens, sanguine misto ex uena, abortit, & magis si fetus sit maior.

Ex defectu alimenti factus destruitur, non modo misto sanguine ex uena, sed etiam ex longioris inedia. Osiõtemus autem hoc ipsam paulo post & per alios aphorismos. Non absq; ratione autem & maior fetus magis destruit misto sanguine ex uena mulieris, quia plurimum indiget alimento.

XXXII Mulier sanguinem cœuocenti, mensuris erumpentibus solutio.

Non absq; ratione. Erit est retractio simul atque euacuatio sanguinis ad ligamẽta tendens. Hoc quidem igitur & experientia cõprobat, ut si fiet utero ab ipsa excitat, opera que bene à natura geruntur, imitabimur; & mulieres hac passione laborantes, misto sanguine cœuocent, uacuantur.

XXXIII Mensuris deficientibus, sanguis ex naribus fluens, bonum.

Quod quidem sit necessarium cum qui singulis mensuris bene euacuat sanguinem, quando ab aliquam dispositionẽ facit reuocatur, mulier est laedere, & quod per aliam partem euacuatis omnem corporis tollit lesionem, ut cuiq; est in usum. Cũ uero multa sint loca per que potest euacuari, omnibus alijs aut minus, aut minus utriq; do trimentum, quia que sit per nares euacuatio innotuit, quã nunc laudat Hippocrates. Non tamen si aliqua etiã alia euacuatio sine noxa est, per petra aphorismus est falsus. Neq; enim quod lesa per nares euacuatis deficientibus mensuris bona sit, dixit; sed hanc simpliciter laudat, non ad iuncto quod sola. Si quis igitur eam que fit per sedem, dixerit ita affectis mulieribus usum esse, non adarsatur aphorismus. Videtur enim aliqua de Hippocrate per unum exemplũ de similibus emittis pronuntiare.

XXXIV Mulier in utero gerens si alius plurimum profuat, periculum est ne abortiat.

Emy. 104.

Ratione euacuatis & uane Hippocrates inquit, periculum abortus esse, quomodo & antea in missione sanguinis e uena, cũ consideramus.

XXXV Mulier que uterinis molestat, aut distulur parit: superueniens sterilitate, bonam.

Vnam in aphorismo uerbum habet obicitatem uterinis. Nonnulli enim per id accipiunt uterum que utero aduenit dispositio, cõuulsio, utero illa tantum in quibus passio comingit, quã uterum uteris an frangulationem, que tamen nã est uteris frangulatio, sed defectus anhelitus, alij distentio, id est, secundum intelligunt, nam & hanc uteris nominant. Veram hã aperte aberrant, quãuis maxime uerum dicere uideatur: quod secundum contentum in utero, ex sterilitate non diffumpant. Alius enim de his aphorismis est ab ipso per scriptum. Et plurimum sciet, ut uerũ dicitur, an uteris. Falsam est etiam illud, de omnibus uteris passionibus dictum esse ab ipso sterilitatem. Neq; enim cõuulsiones, neq; inflammationes, neq; erysipelas, uicuntineq; abscessus, sterilitatis sunt. Verũ utem hoc, quod in ueris frangulationibus superueniente sterilitate, passio aliquammodum laetã, non solum quã bonum est signũ sterilitatis, quã adueniens, quã ita se habent mulieribus, sed quãntum & causa, ut que sit huius passionis remedia. Signum itaq; bonum existit, quã naturam ostendit que prius obstruxerat, cuius accitã fieri, & pergitur in mentis in cõuulsione, quã de aliquam etior superfluitatẽ. Oculum est enim in libro De causis accidentum, sterilitatis hã modo fieri. Causa autem ob quam in uero, est, quã uel intentione concussã anq; uerice, partem quidam nariã excitat, partim utero exercit que per nares corporis femer in uera aduertant. Sic est & singulum sanare solet.

XXXVI Mulier menses decolores, nec per idem semper tempus uenientes, purgatione indicant esse necessarias.

In multis exemplaribus scripturam ita scribitur: menses ueniunt, nec per idem semper tempus uenientes. Possunt igitur & menses ueni, hoc est, qui post contractã ueniunt cũ cum purgatione indige humores puriores, cũ quã & decolores sunt, non tamen egimus hac sola necessario, nam & per extenuationem aliquã uicium tales dispositiones lauantur. Scriptũ autem est à nobis de hac extenuatione uerũ, libro uno secundum. Sufficit in super aronatum idem facit, et que eadem illi uti habent pellẽ adhibiti, epotag medicamenta que inuadunt, & humorum crassã diuidentur, quale est quod de calamento sit, quo nos affiducius, quoq; si perantur hanc mensurã purgatione cœuat. Nam intentione si ueniã in ipsa est, cum orã uerice aperte que per nigunt aduenit, nam sanguinem extenuare. Ac si nã quidem purgatio tenet occupatã distã, quã de crassi euacuantur humores, taler sanã dispositio.

112

113

tiones. Si uero decoloris scriptum sit, multo magis purgatio sanabit ita se habentes mulieres. Neque enim propter humorem pituitosum eodem modo, sed & propter melancholicum & biliosum mentes sunt decoloris. Quomodo igitur dignoscere oportet humorem superabundantem, ipse in primo De mulieribus docuit, nunc autem quod per purgationem euacuandum sit, idem monstrauit. Verba autem illa. Nec per idem semper tempus ueniens huic scripturae magis consonant, ut totus sermo sit talis: Si mentes decoloris fiant, & non per idem tempus ueniant, quo antea uenire consueverant, mulier purgatione indiget. Contingit enim in mulieribus quae malos humores habent, non modo decoloris apparente mensuras purgatione, sed etiam tempus periodi non seruandis quidem crassiores fuisse humores, & difficilius fluentes ipsis qui secundam naturam se habent, morando, & longius tempus expectandis, in autem contrarij, hoc est humidiores ac tenuiores, consuetum terminum anticipando.

XXX
VII

Mulieri uero gerenti si mammae graeciles repente fiant abortiu.

Hic pariter aphorismus ex illarum numero est quos diximus defectum alimentis factu significare. Communis enim quidam uenit iam mammis ac uteris, quae ubi parum habuerint sanguinis, graeciles quidem mammae reddunt, inedia uero nonnullam partem foetum primam, nonnulli etiam ad exitum eueniunt, illam uero causam quam ipse in libro De natura foetus, per haec uerba explicat: Aliam enim atque uentis a matre ueniens, non amplius est infans subsiciens, quando decem menses praeterierint, & foetus autem fuerit. Transit enim a sanguine ad se id quod est dulcissimum; & simul etiam lactis parte aliqua fruitur. Vbi uero haec illa rariora fuerint, & iam infans molle corporis habet, plus cibi requirit, quam illud quod ad se: calcitras, & membranas dirumpit. Liqueat igitur quod ante decem menses factus est indigens alimento, & calcitras, ac membranas dirumpens, inanti partus inanti abortit.

XXX

Mulieri uero gerenti si altera mamma graecilis fiat geminis habenti, alterum abortit: & si quidem mamma dextra graecilis fiat, marcem: si uero sinistra, foetum nam.

Quod supra scriptus aphorismus de ambabus mammis dicebat, hoc in altera ille dicit, propter illam uero quam diximus de uentis communibus causam: si qui est directio est mammae factae graecilioris foetus abortum patitur. Quid autem existimemus geminis, altero matre, altero foetum, si dextra quidem mamma graecilis fiat, foetus masculi: si uero sinistra, foetum sola corruptur: ex his ille pendet opinione, quia marces quidem in dextris, foetum uero sinistris magis concepti opinatur.

XXXIX

Si mulier quae neque grauida est, neque peperit, lac habet: huic menstrua deferant.

Ratio quidem longior existit: & oportet illi quae

eam exquisitae assidueque debeat, exercitanti esse in libris De potibus naturalibus. Tanti tamen de his nunc a nobis dicatur, quantum brevissime dictum possit ad praesentia conferre. Hoc quidem commune est omnibus animalis partibus quae aptae sunt humores aliquos utiles generare, aut ad usum aliarum partium, aut ad generis propagationem, aut ad conceptus nutritionem, esse humorem illum quantum uehitur superfluitate alimentis parvis generatur. Non enim quia norit ad quid unius erit humor aut mali, ipsius facit pars generationem, nisi debeat talem habere intellectum, qualem habere citra vitam quibus naturae arbitratum oportere, sed animalia quidem opes illam habet intellectum, ipsa autem pars (ut ostensum est) potentius regitur naturalibus, cui aliquid quibusdam, cum alteratur, per quod assimilatur alimentum sibi ipsi. Quantum igitur alimentum ab ipsa alteratur fuerit nutritio corpori exquisitae assimilata, illi apponitur parti, ac nutrit eam: & hoc est quod ipse ait: Alimentum est, quod alit, & quod est ueluti alimentum, & quod debet alere: superfluum uero quod superest, similis autem naturae parvis humor existit, in ossibus quidem id quod in cauentis eorum conuenitur, in hepate uero, sanguis. Ex hoc genere est & spumeus humor qui in carne pulmonum conuenitur, & qui in articulis copagibus glomiosus humor, & id quod in testibus, & albidum uocatum semen, & qui in lingua, cui nomen salua. Sunt autem & quidam in mammis ad uentem, uim habentes id quod ad eos inlatur, & alterandi. Cum ergo hi sint exangues & albi, proprium est illis humorem, talem qualis est lac, eiusque maiorem partem, quo plus alimenti defertur ad ipsos. Plus uero defertur octavo & nono mense conceptionis, quando abundanter oppletae sunt communes utraque mammae & uentis, sicuti in animalium praegratum distentionibus manifeste conspicitur. Inter autem & tale quandoque, haec raro, cum mulier grauida non est, quod ad similes peruenientis uene repletionem, ex membrorum retentione: cuius nunc dispositionis Hippocrates meminit.

Quibus ueroque mulieribus ad mammae sanguis colligitur, furorem significat.

Quod quidem sanguis ad mammae feratur, deinde ab adentibus qui ibi sunt, in lac transfertur, in praecedenti scripto est aphorismo. Nunc autem quando intrantur, uelut abentibus manifestum hic qui ad eos sanguis peruenit, furorem ait Hippocrates significari. Ego quidem nondum hoc accidisse uidi: & siquidem euenit, ex his est quae raro euenit. Hippocrates uero, ut qui uiderit, scribit. & si uentis sit, talem ipsius oportet causam existimare. Aduentum namque, illorum praesertim qui in mammis sunt, ex sanguis proculdubio est, & frigiditate enim exangue frigidum. Atque ideo sanguinem qui defertur ad ipsos, ad frigidum conuertitur. Quanto enim adentibus sunt hepatis carne frigidiores, tanto lac sanguine. Cuius plurimum aliquando sanguis & seruis per totum labit corpus, & caput praecipue petit: in furorē uertitur

ueniunt, quoniam sanguis talis occupat caput. Qui vero ad mammae dicitur: ad cōtraiam naturam alterari non poterit ita ut lac fiat, nisi propter feruorem, tum propter exuperantiam.

- XL I Si uelis necesse est cōcepere mulierem: cum dormitura est, ei aquam mullam potendam da: & si alui tormina patietur, concepti si minus, non concipit.

Tormina sunt quidem propter mordacitatē, sunt etiam propter spiritū flammicū, qui facilius non habet exitum, quae tormina fieri nunc est arborandum in mulieribus quae conciperunt, propter eam quae sit ex utero angustationē. Dat autē aquam mullam mulieri dormiturae, eandem uidebunt: quoniam qualitas flammosa (si nocere tabemus) est necessaria uiculis & quiescere simul, & plenam esse cibis mulierem: hanc enim ambo conferunt ad torminum generationem.

- XLII Mulier si matrem concepit, bene colorata est: si uero foetum, male colorata.

Ut ad scripam muliere collata uidebunt, non autem ad alteram, dicitur enim ab Hippocrate indicit quod ex bono colore ac malo sumitur. Nam quae kemini concipit, minus scripā colorata apparet: quoniam frigidior est foetina mare. Numquid uero talem concepit, nisi & uis semen & uterus multum frigidior eo tempore fuisset in quo cōcepit. Quare quod dicitur, ex eorū numero est quae scriptus euenit. Contingit enim ita omnia recte agere mulierem post tempus cōceptionis, ut bene colorata fiat. Liquet autē quod & alia signa sunt quae significant matē esse concepti: sicut ipsius conceptus plurimae ac ualidae motiones: quae tamē non ipsae, signa perpetua sunt. Contingit enim aliquando, licet sit rarū, quod cōcepta foetina sit mare robustior, & multis ac ualidis motibus moueatur: contingit etiam ut aliquando mas sit debitor foetina, ac paucioribus & debitoribusque motibus cietur.

- XLIII Si mulieris grauidae in utero sit erysipelas, letale.

An solum erysipelas in utero mulieris grauidae constitutum, purit esse letale, an illum etiam quae proprio nomine dicit inflammationē: Quod est letale in utero erysipelate, fortis moriatue ex necessitate, manifesta est, quandoquidē & febres acutae aliquid sine inflammatione ipsam interficiunt. An uero utero inflammationē patiente, possit aliquid quando fortis uisere, dignum est inquisitione.

- XLIV Quaecumque praeter naturam tenaci existentes, utero gerunt, abortiunt prius quam crassescant.

Secundum tres modos intellexerunt expostiones libri huius, praefatis aphorismis sententiā. Quodam enim omnino arbitratur ipsas abortire: quodam uero si non crassescant & resiciant, sed maneat absque resolutione, ac tenentur: quod uero cū resiciunt

nae, sic maxime eas existimant abortire, quod minus uideatur, quod prius dicta, non simile. Veritas enim ita expostus Numelianus, dicit inquit esse aphorismū in his quae praeter naturam extenuantur, & prius resici deinde cōcipere debent, quas non possent resci aut absque sanguis ad cōceptus alimentū deputans, ad eas quae concepti nutrimentū assumant: quare non absque ratione fortis sufficienti indigens alimentum, corrumpunt. Sed & uerba ista. Praeter naturam tenaci quidam ita acciperunt, sicut Numelianus, ut praeter superfluum naturam grauidae mulier sit extenuata. Quidam uero magnam ex celsum dicunt significari, uolente Hippocrate nobis insinuarē, non quod medicos extenuatae, sed ex necessitate parantur, sed quae ualde sunt extenuatae. Verum autem expostio non caret ratione.

Quaecumque mediocriter corpora habentes abortiunt secundo aut tertio mense sine occasione manifesta, nisi accubula uel plena uicioris sunt, & non possunt ex pondere factam consistere, sed disrumpuntur.

Sine manifesta occasione aut, scilicet urhemens, uel alio fluxu, uel profusio sanguinis, uel erysipe late in ipso utero cōstituta, uel salu grauidae mulieris urhemens, uel elamere, uel nullina, uel lixa, uel timore, uel uicis porcione, uel alio tali aliqua actu seu passione, ubi est uisibile in his esse plenam uiciorum aut uiciorum uiciorum ad uerū, ex quibus secunda pendunt: quae ora, accubula nomina ut non (sicut quidam arbitrantur) adnatae ipsae carnes adnatas. Nam ut ipse inquit in primo lib. De passionibus mulieribus, si accubula plena fuerint purita, mēstrua sunt pauciora, & Praxagoras in primo De naturalibus: Accubula inquit sunt orae uerū & arteriū, quae feruntur ad uterum.

Quaecumque praeter naturam crasse, non cōcipiunt utero: si autem os uteri comprimitur, & prius quam extenuentur, non concipiunt.

Verba praeter naturam dupliciter etiam hoc loco accipiunt, quidam enim excessum significari arbitrantur: quidam praeter ipsam mulieris grauidae naturam. Venit enim autem prior accipitur: nam ab omni pinguedine comprimitur atque angustatur uteri os in quo supra modum crasse sunt, appellat utem nō os, aliud quod intus est, ubi uterū quodam de se sit, cuius uero incipit: quod in oegia proprie os uteri dicitur. Nam altera celsi extremata quae mulieris pudens cōsumitur, non uterū, sed ipsius celsi os hanc inscriptione uocatur.

Si uterus in coxam uterū suppuratur, necesse est linamentum fieri.

Quam necessarium est fieri per lineam cura tionem, linamentum non inuit. Quod autem uterū suppuratur, & praesentem ad exteriora, (nam hoc nunc uidetur dicere) curatio necesse est necesse indigebit, non est obsecrum.

XLVIII Fœtus, mares quidem in dextris, foeminae vero in sinistris matris.

Quod propter temperantiam quae statim ab initio calidior existit, fortis mascululus generatur, in commentarijs De femine, et demonstratum. Calidior vero temperantia foemibus aduenit non minime ob locum qui est dextra uteri pars: haec autem calidior existit, propter hepatis vicinitatem. Conferet autem aliquid ad coëptus caliditatem & muliebri semen profusum quidem ex proprijs testiculis per utrumque conicalum, partim in dextram uteri sinistram, partim in sinistram, dissimile tamen: ut & hoc ipsum ostendimus, liquidum ferocior est atque frigidior generatur quae in sinistro testiculo continetur: & iuxta hoc conceptus in laeva parte uteri statim initio constitutus, non absque ratione esset frigidior. Dicitur autem esse de omnibus talibus sufficienter in quinto libro Sectionum Hippocratis.

XLIX Ut secundae precipitans, sternutatorum impostio, & nares apprehenditio, & os.

Non cum accento circumflexo ultimam syllabam uerbi *σύνωρα*, legere oportet, ut significet uterum, sed cum graui, ut secundae intelligantur. Neque enim uult uteros ipsos excidere, sectione facta cum medicinis sternutae facientibus, sed ea quae *σύνωρα* uocantur atque secundae.

L Mulieri si uelis menstrua cohibere, cucurbitulam quammaximam ad mammas appone.

Sicuti menstruum quae aut nullo modo, aut parce fluunt, curationem Hippocrates docuit: ita & nunc illorum quae ultra modum euacuantur docet, iubens nos cucurbitulam quammaximam ad mammas apponere. Melius est autem non minus ipsis cucurbitulam adigere, sed inferius sub ipsis ea affigere, potissimum, ubi sunt uenas quae ad ipsas defubter ueniunt. Sane nonnulli his uerbis aphorismum scribunt, Cucurbitulam quammaximam sub mammis pone. Uult autem quammaximam esse cucurbitulam, ut ferocior faciat ex utero ad superiora attractiorem, per communes id uenas artificiose molitus.

LI Quae utero gerunt, si uteri os comprimitur.

Maximam hoc est mulieris quae coëpit indicio, si obstrictis posuerit immisso digito os uteri tangere. Statim enim cum semel intra seipias acceperint, totum sui interioris spatium contrahunt, & os claudunt. Videtur autem & propter durum tumorem & inflammationem os uteri comprimi. Distingui tamen ab eo qui in gravidis, ex duritie uteri.

LII Mulieri utero gerenti si lac multum e mammis effluat, foetum imbecillum significat. Si utero maxime solidae fuerint, foetum significat saniores.

Illo uidelicet tempore fluit lac quibus uisum fuerit fluere, quando natura fert ut in gravidis generetur. Neque enim in primis generatur mensibus. Quod autem omnino fluat, & non maneat inuis,

hoc ideo fit, quia plurimum ex eo colligitur. Plurimum uero colligitur oppletis uenis communibus quae a matris perungit ad uteros. Sed adhuc magis implentur quando minimum conceptus abominat. Hoc uero ipsum fit ob risum conceptus abominat. Hoc igitur quod neque minus tenues oportet apparere, sicut in muliere non grauidat (hoc enim lignum defectum sanguinis ostendit, & hac ratione foetus in ipsis coarctatur) neque ideo plenas ut lac effluat, sed tantum subleuata, ut solidae tangentes uideantur. Media enim est haec consistencia inter remittentes propter nimiam repletionem, & molles ac laxas propter defectum sanguinis. Quare merito laudat hoc signum Hippocrates, ut quod indicio fit neque foetum esse imbecillum, neque deficere ipsi alimentum.

Quae corruptae sunt foetus, sijs mammis extenuantur. Si uero rursus dextrae stant, dolor aut mammas, aut coxas, aut oculos, aut genua infestabit, & non corruptent.

Prius dixerat: Mulieri utero gerenti si mammae repente extenuentur, abortit. Dixerat etiam, Et si altera mamma extenuetur geminos haberi, altera foetus abortum fecerunt. Nunc uero ordinem coëptionis commutauit, & non a signis, sed a multis foetus corruptis fecit initium, ipsis praecedere inuenit mammae tenues. Non est autem omnino idem si dicitur, ad mammas tenues sequi corruptionem, & futuram corruptionem mammae tenues praecedere. Quae enim ait ad mammarum extenuationem sequi corruptionem, hoc aliud solum ostendit esse signum futurae corruptionis. Qui uero dicit, sijs quae debent corrumpere foetus, mammae extenuari, hoc solum uidetur ostendere signum praecedere foetus corruptionem. Quae diligenti inquirendum est, & obseruandum in sijs quae apparent in mulieribus grauidis, nunquid aliter foetum corruptant nec ne, sed semper praecedat mammae extenuatio: in falsis uero, uel magnopere uociferantibus, uel ira exardescentibus, uel nimio repente dolore correptis, contingit quidem inter dum mammae non praecedere extenuationem. Contingit autem & in quibusdam ut propter magnitudinem lebetis, aut factum in utero erysipelas, uel mucorem ac etabulorum, aut aliquid aliud tale, foetus corrumpatur absque mammae extenuatione. Ceterum uidetur Hippocrates excellentiam hanc semper praecedere: & mihi sapienter obseruanti, uisa sunt in supra dictis occasionibus ante corruptionem mammae fuisse extenuatae. Nunquid igitur quando circa aliquam huiusmodi causam mammae extenuantur, defectum sanguinis esse in causa excellentiam debemus: qui in uenis est utero mammae communibus: unde propter inediae foetus corrumpitur: In alijs uero causis in quibus aut propter passionem, interit, aut dissipatur foetus, cum ipsum mēbram continentes diuulsamur, natura os uteri adaperiente, et dolores ex citate, ob has ipsas causas sanguinem ad generales deferri partes.

Haec

Hæc enim est quadam ratio cōmunitis, in quibus natura aliquid uolenter excernit, ut eo sanguis ac spiritus tendat, quibus diuisus ueluti instrumenta natura utens, ea quæ infestant, per uiam expellit. Atq; hæc ratione dolentibus partibus inflammationis adueniunt, natura excernens atq; expellere eas sanè dolenti propterantur, ut hoc faciat, singulæ ac spiritus locum implent. Hæc itaq; a me dicta sunt in primam partē aphorismi. Secūda uero quæ sequitur (in qua contrariæ mammarum membra dispositionis talis est: Si uero rursus mammae duræ hiant. Cum uero dicta rursus duo significet in his uisceribus locum uisum, alterum quod quod antedictæ contingitur dispositioni; alterum uero quod per alia uerba dici constituit uice ueris mihi uentis, & magis Hippocratis sententiæ coherere uidentur secundum significatum quod in eo dicitur aphorismo, sit tale: Mammæ quidem tenues omnia præcedunt formam corruptionem; & non possunt sibi consumi sine eorum extenuatione præcedente. Duræ uero, corruptionem quidem non significant, sed dolere quædam dictarum parium ad ipsas consequitur; ut si cum mammae tenues, defectus sanguinis significationē habent; sic duræ multitudine; differentes uidebitur ab illis quæ paulo ante dixerat solidas; in quibus rursus reponitur natura ad quædam partes materiam inuisionem, illa dolent, sed formam nullam habet offensionem. Quælibet uero occurrit hoc loco, ob quam causam ad corpus uteri natura nonquam materiam reponit inuisionem, & non facit inflammationē; uel earum inflammatione uero, tenues non corrumpunt. An quod ab Hippocrate dicitur, aliud est: Neque enim quod nunquam ad mammae duras corruptio formam sequitur, potandum est fuisse ab Hippocrate dictum, sed quod non semper (quod admodum in tenibus) uentis si ad alterum locum naturam reponit superfluitatem, (quod ex dolore cognoscimus) corruptio non sequitur. Et hoc rursus, si ita intelligamus sermo talis: In mulieribus quæ formam corruptam sunt, semper mammae excernente præcedunt duræ autem ac plene, non semper. Omnia enim in his ad alteram partem materiam inuisionem natura reponit. Si uero ad uterum ipsam expellat, hinc & sic omnia tenues. Nam secundum Hippocratis (ut apparet) sententiam, etiam si propter aliud quæquæ, & non ob defectum placentiam abortus fiat, omnino præcedit marisimum grauidam, ob causam antedictam, quare etiam ob acetabulorum humiditatem conceptus effluat, tunc etiam ipsam naturam expellente ad excrescētiā, mox cum gignis erit ad uterum, & hæc ratione mammae hinc grauidæ magis quam prius erant.

III Quibus os uteri dicitur est, ipsi uteri os consumi est necessarium.

Dictum est & inter quos os uteri consumi, commone est signum & tumoris aliquis in eo præter naturam existentis, & conceptionis in muliere, & quod operetur id ea duntaxat distinguere. Grauidæ

enim molle est, & secundum naturam: Durū autem in quibus est tumor præter naturam, siue sit in illam manū, siue tumor durus. Melius itaq; fore hæc aphorismi potest dicitur scribere in quo dicebat: quæcumq; uero gerunt, ipsi os uteri consumi est.

Quæcumq; uero gerentes a febris coheret L V
pianur, & fortiter calciant sine occasione manifesta, difficulter parient, & cum periculo, aut abortum facientes periculantur.

Accidit quibusdam grauidis in quibus utero humores prius quæ concepti sunt acruant, non tantum a febris ad ea uehementibus coheret, ut ex necessitate abortiant; non tantum uero a medioeribus quidem, sed cum non purgantur sufficienter, aliquid superest reliquiarum humorum in corpore utero, ex quibus febris erant constituta, uapore non potentibus medicis multum grauidæ ad quod uisum auxiliū adhibere, aut exquisita uicibus ratione in ipse uti. Ob hæc igitur causam febris in ipsis frequenter reuertitur, & magna temporis parte grauidæ se habet. Non sine ratione igitur facta aliquando nequit obistere, sed ex febre & utero humorum corruptione: non tantum uero perdurat quædam usq; ad tempus partus, sed cum & ipse uisum auxiliū sit, ut qui longo tempore laborarent, & matrem habeat imbecilem, non sine periculo paritur. Nam ad bonum partum, dicitur corporum uigere est opus, & grauidæ multum, & infans.

In fluxa mulieris si consualio & animi defectus L VI
aduenient, malum.

Non solum incipiente fluxu hæc fiunt, sicut nec aliorum uisum, quæcumq; in sequenti sermone quibusdam alijs ait aduenire, sed est uel uerum uel fuerit, uel diu perdurauerit. Defectus quidem animi, communitis uisum immodice excitationis est causam: consualio uero etiam non communitis existit, ad plures tamen ex ipsis consequitur, & magis, si pars quæ patitur, ueriosa fuerit.

Si menstrua plura hiant, accidat morbi, & si L VII
non hiant, ex utero morbi contingant.

Quibusdam medicis uisum est ex multitudine quædam plurimos fieri morbos, ex defectu autem nullum. Verū Hippocrates arbitratu etiam ob defectum fieri aliquando morbos, non solum in mulieribus, sed etiam in uiris. Si quis ad defectum consequatur aliquando licet, aliquid de largitas aliquando utrumq;. Obiectum autem est quod interpetratuæ quæcumq; tantam habent magnitudinē, ut possint iam lædere operationē, siue ex morborum genere. Verū quantum ad hoc, neq; falsum, neq; obiectum est quæcumq; ab Hippocrate dictum. Quærum autem in pluribus quædam mensuris simpliciter dixit fieri morbos, neq; ex utero aduenit, in defectu autem eorum aliud aduenit, dignū est inuisionem, num quædam in utroq; affectibus dictis, communitur, ex utero subit.

ro-subintulerit, an tantū hoc propriū sit defectus mensurorum. Hoc autem scire exquisitè, est impossibile, nisi omnes nouerimus causas ob quas uel plura quam opus sit, uel pauciora ueniunt mensura. Possibile est igitur immodicas fieri mēsuras cum euacuationes, si ora uolunt quæ ptingit ad uterum, ultra modum aperiantur, & si sanguis uel calidior, uel tenuior sit, & si totū corpus propter malam habitum aliquam aggrauetur sanguine, quem licet modum naturæ euenientem sua mensura sine non excedat, expellit ad uterum quæ in utero sunt, ut functionibus accedat ex una parte ad aliam. Eadē uero mensuras possunt fieri pauciores, uel quia uenit feruentior ad uterum mensuram purgationem, comprimatur, uel elabramur ob crassitatem sanguinis, siue frigiditatem & robur ipsorum quæ in utero sunt ualiorum, adeo ut quod nullat, non admittant. Quodcumque autem horum fuerit, necesse est procello tempore & ipsum uterū pati aliquam aut similem inflammationem dispositionem, aut erysipelatū, aut duro tumore, aut cancro, quibus demum totum cōparatur corpus. In immodicis uero euacuationibus nulla talis accidit ueteris passio, adeo ut per comparandā rationem totū corpus una laboreat, quare sit consimilitudo in sola re ratione mensuratarum dixit Hippocratem morbos coningere ex utero.

L VIII Recto intestino aut utero inflammationem patiente, urinx stillicidium accidit, & renibus purulentis urinx aduenit stillicidium. hepatis autem inflammationē parū singulis aduenit.

Quando aliquis parum, & frequenter mingit hinc passio urinx stillicidium nominatur, & sit ad quando ex imbecillitate potentie renalis in uefica nonnumquam uero ex acritudine urinx ambe illitas ergo fit propter intemperatūram, & aliqū tumorem præter naturam acritudo autē uel propter renum passionem, ad quia talis ad ipsos uenit ex uenis superfluitas serosa percolata. Recte itaq; Hippocrates inquit urinx stillicidium recto intestino, & utero inflammationem patiente, & renibus purulentis aduenire. In recto quidem intestino & utero, per comparandā rationē uefica patientem renibus autem purulentis, pure per ueficam euacuat. Hoc igitur si acritudine mendens uefica, excitat ad excretionē. In utero autem uel recto intestini inflammationē, acritatis ratione parū ueficam est necessariam, ut quæ & intemperatūram participet & inflammationē, & præterea premanat utiq; angustetur à tumoribus præter naturā qui in illis exsunt. Dicitur autem est à me etiam prius quod nō simpliciter alterius passio alteri aduenit apta est, nisi cum magnitudine habet effectus dignam. Sic igitur & hepate inflammationem patiente singulis accidit propter neruorum commotionem, non quidem semper, sed quando ad maximam atrolitur inflammationem.

L IX Si mulier non concipit, scire autem uelis si

conceptura sit, pannis circumstretam defabere suffias & si odor uideatur per corpus ire ad nares & os, scito quod ipsa nō ex seipsa sterilis est.

Verbum, suffias materiam indicat quæ natura habet ut suffiri possit, dicitur uidelicet, & myrrham, & styracem, & quæcumq; alia talia quæ calidum habent temperatum, & sunt satis odorata. Uult enim in totū corpus ferri uis quæ ab ipsis manat, ut cum & os & nares amegit, à muliere manifeste sentiat. In ipsa uero solis uis non peruenit corpus qualitas subiorum, quibus daturum est aduentum utriq; corpus, cum uero sit tale, non est aptum ad conceptionem: sicut & paulo post ipse inquit: Quæcumq; frigida habent uterum & densa, non concipiunt. Quod autem in fine aphorismi scribitur, scito quod ipsa non ex seipsa sterilis est, indicat eius rei necessitatem. Sæpius enim ut permancat genus alienius facit dicitur, ut regis, si dent ciuitates ut prolem habeant mares seu foetus in quibus uel solis genus consistat, atq; ita uel mulieres non concipiunt, quantum uis causa hoc accidit, in factis diuerso mulieres concipiunt, & hanc Plato in Theæto inuit esse bonarū pronubarem artem. Totus autem sermo dicitur paruo post, quidō oīes expulserimus qui ad ipsum pertinent aphorismos.

L X Si mulieri utero gerenti purgationes eant, impossibile est fetum esse sanum.

Et uerbū purgationes nam & plurali dictum, & ipsi uerbum eant adiunctum, intendunt nō esse paucum illud qui excreuitur sanguis, neque mel, sed serpsus, & multum. Qui enim semel aut bis paucus excreuit, in multis apparet absque hoc quod fetus patiatur. Cum uero nihil deficit multitudini purgationis menstruales, & feruat deinceps terminum circuitum per menses, impossibile est fetum esse sanum. liquendum illi quod fetus est ad sui alimentum uitatur sanguine qui ex toto coepere ad uterum feruat. Excreto uero quæ in grauidis fit, uidentur ex uenis quæ in collo sunt, apparere. Nam ab interioribus quæ sunt in cauitate utri, secunda pendunt, quare nihil per illas potest in muliebrem sinum exire.

L XI Si mulieri cessent purgationes, necq; febris, necq; rigor superueniat, & fastidia incidentiūdū cā ipsam in utero habere.

In his quæ recte purgantur mulieribus, & quibus repente sine causa manifesta supprimatur purgationes, sermo secū Hippocrates, docens nos ea quæ plura mulieres ipsa experientia didicerunt. Cum enim fastidia patiuntur mēstruis speccis, tunc se cōcepisse cōiungunt. Fit autem fastidū eadem quæ pica ratione, Iusto ore uentriculi in mulieribus grauidis interdum autem cōtingit & propter uterosos humores totū corpus occupare, tale dicitur.

re aliquid accedere: utrum hoc est honore & fe-
bre patiuntur, & his distinguuntur gravidis.

LXXI. Quæcumq; frigidos & spissos uteros habet,
non concipiunt. Et quæcumq; præ humidis utero-
s habent, non concipiunt. Extinguntur enim
in eis genitura. Et quæcumq; siccos magis & adu-
ratos, nam ex defectu alimenti corrumpitur se-
men. Quæcumq; utero ex utriusq; mediocrem ha-
bent temperaturam, ex fecunda sunt.

Si mihi liceret omnibus aphorismis ordinē con-
gruentem apponere, non essem uicinus paulo an-
tica dictum aphorismum in hunc locum transferre;
ut finito sermōe De purgationibus, ille qui de ipso
estet uteris, deinceps scriberetur, dōcēt ipso quos
modis mulieres steriles sūt. Primus igitur in ipsa
est aphorismus in quo dicitur mulier non concipit,
sine autem uiculis si conceptura sit, pannis cir-
cumstam delictus fūssis. Secundam autem dicit
quæcumq; est nobis propofita, causa summa est,
quod bene temperat uteri ad conceptionem sunt
quod male autem temperat, si parum à bonitate
recedant, difficulter concipiuntur nimirum, mu-
lieres steriles reddunt ita ut simul etiam dicitur in-
telligi, unde uarij sunt sermōes, sed hoc multos latet.
Qui uero ex quæ dicta sunt, diligētias considerat:
primū quidem scit quam ob causam & quidam
ui-omnis steriles sunt. Secundo loco, post hoc
de uisū quidem ac mulieribus bonā habentibus
temperaturam q; semper generabit, etiam si cum
malam habentibus coeant. Et habentibus autem
malam temperaturam, quod cum solis ipsa qui con-
trariam habent, coeant, gignit. Primum autem di-
citur de mulieribus sterilibus, quæram uteris
sicut ab initio est male temperatus exuperante soli
et uel una daturum quæritatem, uel diabus: quod
admodum in commentarijs De temperaturis deter-
minamus, ostendentes octo esse numero omnes
intemperatas, simplices quidem quatuor, quarū
nūc & Hippocrates meminit, compositas autem
alias quatuor his simplicibus inuicē complicatis.
Vbiq; inmodica frigiditas adeo exuperat, ut u-
teri spissior efficiatur, angusta quidē sunt supra
modum ora uteris, quæ ad ipsum perungunt, ma-
lieres uero steriles redduntur, cū secunda nō pos-
sit inueniri erigens adnata: nō si hoc fiat aliquo-
do, possit bene nuntij cōceptus, uel eū nullo mo-
do huius in hunc materis, purgationes, uel ostiō
pauca, & h; ipse uteris, sola remanere atq; quo-
biore sanguine peribente. Sed & huc quoq; ora
facile obstruunt cum præter naturam angustā,
tam quia magna ex parte hæ mulieres humorem
aggregant peritonio. In quidem & corpus totū
ut plurimum est uteris fūssis. Coniungit autem &
moris semen in tabulis uteris refrigerari, nisi sit na-
tura calidissima. De primo itaq; frigida tempera-
tura Hippocrates fecit mentionem, inquitens. Quæ-
cumq; frigidos & spissos uteros habent. Non per
locum uicinis simul coniungere in ipsa cum frigi-

ditate densitatem, ueluti si fecunditatem, aut humiditatem
addiderit. Harum enim neutra semper con-
sequitur frigiditas: & propria ipsi modo una,
modo altera adiungitur. Denitas uero ex necessi-
tate ualde frigidos uteros comitatur, ob quos nō
possunt concipere, ut diximus. Quæ uero si memē
totum huius aphorismi accipimus. Quæcumq; frigi-
dos uteros habent, non concipiunt, propter huius
stramine spicem spissitudinem. Cui uero spissitas
adhaerente conceptioni dicitur prætermissa, ut
nobis potentibus intelligere. Et quæcumq; uteros
nimis humidos habent, non concipiunt, extinguitur
enim genitura, quemadmodum in terra palu-
sini creuit femina. Et quæcumq; siccos sicut adu-
ratos habent uteros, propter defectum alimenti
non concipiunt. Nam in siccis uteris tale quiddā
accidit, quale ubi, aut arena, aut argillosa terrea,
aut petreæ mandantur femina. In habentibus au-
tem inmodicam caliditatem, quale ubi ualde cali-
dæ terræ lesuis comitatur, quemadmodum
in arboribus sub Cane contingit. Sic itaq; quatuor
qualitates Hippocrates meminit, singulorū scie-
ntiam facultatem exponens ut si quando inuicē
se fecerit, manifesta sit eardē eorum ratio. Post hęc au-
tem inquit: Quæcumq; utero ex utriusq; moderate-
perata sunt, fecunditatem habent. Ex quibus uic-
tē utriusq; nō profecto ex qualitatibus, (sunt enim
quatuor) sed quæ sunt secundum ipsas oppositioni-
bus. Sicut enim dictum est in libro De tempera-
tura, una quidem est bona alteratur, nullis mo-
do dice inuicē calida ac frigida, altera uero humida
ac sicca & fieri potest ut sit aliquis uteris fecun-
dum unam quidem oppositionem bene temperas-
secundum alteram uero male. Sed ne mulier cō-
cipiat potest in altera efficere intemperata. Mu-
lierem uero esse fecundam, sine ambiguitate hanc
temperaturis est impossibde. Hippocrates itaq;
sicut totum semenem anterieorem de mulieribus
scripsit, sic & nuper dictum de ipsa quæ habet
uicis temperaturis conscripsit, nec tamen addidit
de uicis formationem, uel quæ promptum nobis sit
ex ipsa quæ dicta sunt, eandem intemperaturas ad se
mētē referre, uel quæ distula in posterū, sed postea
oblitus est. Quod tamen alterū deinceps aphorismū
de maribus ascribere, cuius initium est. Similiter
& in maribus. Sed probabilissimū aphorismorū ex-
postiores sunt ipsam ab Hippocratis mēte & elo-
cutionis modo manifeste defecere. Ac proculdubio
ad proportionem illorū quæ de mulieribus Hip-
pocri scripsit, licet nobis ad uicis transsumibus di-
cere, q; uel propter temperaturam frigiditatem nō be-
ne semen concipiatur, atq; ideo si medicis sit in-
temperata in ipso, indiget utero calido sufficienter.
Si uero inmodica sit, est omnino sterile, uel propter
humiditatem uicis nō cōcoquit: & hoc etiam inuicē
get, si medica sit intemperata, utero calidiorē nō be-
ne cōcoquit in inmodica, sterile est. Eodem modo &
propter excessū caloris semē fit nobis sterile. Ob
fecunditatem uero, ubi primū exiit, nōq; extendi pot-
est quod maxime est necessariū si mulier debet
conci-

concipere. Obstant enim in ferone de semine, nisi per uteri cavitatem parte plasma semen extenditur, mulierem non concipere. Hinc igitur uolunt quibusdam elementis a nobis abstractis, deinceps dicimus id quod paulo ante dixere distulimus, quod etiam in Platone in Thaeoro preponitur. Inquit enim hoc esse maximum epist obstantem cum, scilicet coniungere inuicem corpora apta ad conceptionem, (quod nunc in ferone dictum est) & semel posse descendere qui uiri sunt infundendi, & quae mulieres ferides. Nam immodice intemperatae, horum sunt causae, modoque uero si sunt, & contrariis coniunguntur, tunc concipiunt mulieres, si uero similibus, non concipiunt. Neque enim fieri potest ut frigidum semen in utero frigiditate sit fertile quemadmodum in ficione idem & de duobus alijs sentiendum, sed indiget semen quidem frigidum, utero tanto calidior, quanto deficit ab optima temperata; & humidus ficior, eodem modo & in alijs. Cognita autem omnium immodicatum uteri intemperatarum est quam passioante dixit Hippocrates in suislibus qui per aerem sit. Frigiditas enim ipsitudinis ratione non permittit usque ad os & nares ferri aromatum, caliditatem eodem modo & ficcitatem. Humiditas uero ficcitas ab ipso dicta est extinguere genitricem, sic & aromatum qualiter. Reliqua est in chemis caliditas quae qua inicit ratione aromatum facultatem, alterat atque corrumpit, ut propterea non permittit ipsam feruorem huius naturae syncretitatem, ad os & nares ferri. De hisce etiam naturis suislibus aromatum sufficientem cognitionem praestabit qui se eam praestare non sufficit, ex alijs indicijs nobis erit talis natura inuestiganda, hoc ipsum primis cognoscendum, quod rara admodum est huiusmodi temperata in mulieribus, liquidum femina est marcescitur. Vnde ob haec qui facit Hippocrates ex aromata suislibus digno, in suislibus mulieribus omnissima est, uel qua omnis immodica intemperata illi subijcitur, uel quae tanquam una ipsam subterfugit in mulieribus, illis quae tenues apparent, nigrae, & hirta: ut ut ex his signis percipitur eorum immodica intemperata sine suislibus aromatum.

LXIII Similiter autem & in maribus. Aut enim propter corporis raritatem spiritus extra ferunt, ut semen non transmittatur ad os, uel propter ipsitudinem humor non exit foras, uel propter frigiditatem non concalescit, ita ut ad hanc colligantur locum: uel propter caliditatem hoc idem accidit.

Qui hunc in se posuit aphorismum, neque propterea uoces intellexit. Nam cum profiteretur eundem in uiris feronem se facturum sicut Hippocrates in mulieribus prospicit, non adimpleuit hoc. Cum enim ille de quatuor intemperatis fecisset mentionem, operanti hunc etiam quaerit in maribus,

ut non fecerunt, in medium adducere: uerum non sic ille, sed primam quidem corporis raritatem statim dicit, quae in mulieribus hinc praeter mollitatem, deinde nec eius ferone si ipse ferone diligenter examinetur, uerus deprehendatur. Corripit autem liquidum uis non parat quilibet corpus carere habeat, semen tamen habent ferundum. Neque id mirum. Raritas liquidum corporis in calidioribus atque humidioribus praesens temperata, quae potissimum plurimum femine & ferundum hinc datur. Nam & materiam habent ex qua semen generatur copiosum, & uis in qua concoquitur. Vacillatur autem semen ualorem feminalem intentione concipitur, non spiritum uocantur praecipuum, liquidum in femine substantia spiritalis etiam habere miscetur, quae & ipsa indiget exprimere, sicut & humiditas tanta ficcitate ex eadem, quae tota & ceteris foras egerit, & ad longum spatium ferat. Haec igitur sunt ab eo ignorata qui aphorismum adiecit, & praeterea eam ut in uero propter ipsam uisum non exit foras. Si enim aliam humorem in femine dicit, semen delinens est. Si uero ut aut ferre propter corporis tenuis ipsitudinem non exit foras, ignorat etiam quae sit fluiditas instrumentorum quae feminaria uocantur, melius enim fuerat quodammodo inquirere. Sed & quod deinceps est dictum, nisi ad aliquid uerum, non habet id quod sequitur, intelligibile. Nam quod propter temperatae frigiditatem semen non concalescit, ac propterea sit infertile, eodem uerum existit: quod autem colligi nequeat ad locum hunc, superfluo ueluti est praeter id quod neque locum ab ipso explicatur, sed in modis intelligendae rebus, & tamen id uerum hinc ad ea quae prius dicta sunt, habere relationem. Sed haec quod parum fecit: Qui uero circa hunc erroret, est magis, cum dicit propter ipsam caliditatem hoc idem maximum in mulieribus ad illud quod uerum dictum est, semen sit referent. Dicitur autem ante hunc quod propter frigiditatem non adeo concalescit ut ad hunc locum colligatur. Quare propter calorem oportet intelligere non concalescere, neque colligi in uisum feminariae semen. Hoc autem est aperte absurdum. Nam teneri aut uisum, ut tale aliquid semen potest propter calorem, rationem habere non esse caliditate uisum, est coniungendum.

Lac datur caput dolentibus, malum malum uero & febricitantibus, & quibus praeterea sit spensa marmorata, & frigidissima autem aetate & quibus in febribus acris hinc & hinc deiectiones, & quibus sanguinis multo deiectione facta est. Conuenit autem & tabidis datur qui non ualde multum febricitant, & in febribus longis, & paruis, si nullum ex supra dictis signis affuerit, & praeter rationem consumpsi.

Quod hinc facile dicitur, & quod duplimentum beati dicitur in eo quod pluri quidem & actus est

calori, statim evaporant: quando autem parvo, et
 to accedens biliter perditur, partem suam cum
 ex nimis incidit, ad ignem elicitur: partem ipsam
 lacere per seipsum permittenti. Nam & elocum
 in vaporem abit, & sibi dissimulans omnino accedit
 cito, vel tarde. Sic autem & in sanis, si non bene con-
 coquantur, in quibusdam accedit, in quibusdam
 autem evaporat. In utriculo quidem ingrosset prae-
 ter accedit, in calidioribus vero evaporat. Lac vero
 bene concoctum, nutrit, & bonos facit humores: &
 dum concoquitur, partem auferit praecordia, ac ra-
 per parte. Hos effectus & passiones in sanis etiam
 debis. Verum quae agrestis accidunt, percurrit Hippo-
 crates: quae semper quidem experiri volentibus
 manducantur, & possunt etiam ante experientiam
 cognosci. Vbi enim in quatuordecim sanitate
 frumina, videmus lac capiti dolorem afferre, &
 praecordia inflantem etiam admirabile, colligere op-
 tis qui iam caput dolent, vel suspensa habent praeco-
 rdia sit inuicissimum. Recedunt autem abo praeco-
 rdia suspensa, licet dolere permittit inflata & fluctua-
 ta. Neque enim hoc facile potest lac offendere, sed &
 alia omnia quae sunt quaevis modo suspensa, propter
 aliquam talem qualis est inflammation, vel ery-
 sipelas, vel tumor praedictus vel lachry, passionem.
 Adhuc autem magis si abscessus non dicitur sit in praecor-
 dis disruptus, est enim his etiam lac insidit. Hec
 itaque omnia uno uerbo significat Hippocrates, in
 quibus praecordia suspensa. Nocere autem ait &
 murmurantibus lac, quae alia sunt ab inflatis & di-
 flentis, flatuosa siquidem ac acerosa & hae sunt. Ma-
 ior itaque offensio dicitur praecordis obuenit, mi-
 nor uero murmurantibus, sed tamen hoc quae lac est
 insidit. Accedit enim in ipsos. Seruata tamē lactis sine
 & melle coequentes, plurimis tabulis exhibuimus,
 inuamur enim citra ipsa alia. Sicut enim quae
 malum inquit lac esse, evaporat enim in ipsis, sine
 natura siccitatis sunt, sine ex aliqua occasione sicut
 aduenit. Et huiusmodi deperditibus, in quibus etiam
 dicitur ipse lac evaporare: non miras si in ipsi quae
 talia enouant. Nam in uniuersum didicimus quae
 ederrunt ab omnibus, cunctis calidis lac in vaporem
 committit. Rationabiliter itaque & si qui acute fe-
 bricitant, nocet in his uideri sermo melius in hunc
 modum se habere. Malum autem & quibus bilis
 febre delictiones, & acuta febricitant. Neque enim
 tabulis simul iunctis utrummodo nouum est lac,
 sed soletum in utroque. His igitur passiones lac
 plurimum aduersatur. Videtur autem est ipsi quae loquuntur
 de, quibus est ab Hippocrate scriptum in hunc
 modum, Conuenit autem tabidioribus ualde febricitantibus
 dare. Nam primus de tabidis facit non
 non. Intellegendum est autem ipsam in nomine dolo-
 ris qui tabentis ex ulcere pulmonis pariter. Nam
 alios qui alia ex causa sunt extensa ipse deinceps
 nominat in uerbis illis quae in intem est. Et in
 febricitantibus parum. Commune autem in omnibus quae
 hae indigent, quod cibus bonum generans fac-
 tum, & qui cito per mens distribuitur, illis est ne-
 cessarius. Neque mirandum est si lac dicitur bonum

facium generare, etiam si aliquid habet floris
 sum. Nam in uniuersum, bonum facium genera-
 re dicimus quae unquam post coctionem ad bonum
 morum manuantibus, hoc est ad linguam. Hic
 enim humor est nobis amicus. Cur autem cum di-
 uisus. Coeunt autem tabidis alioquin. Nam ualde
 multum febricitantibus, in his uideri dignum in-
 uel igitur non parum in his uideri etiam sine
 ualde dicitur. Nam quid igitur de multo febricitan-
 tibus lac exhibet: scilicet autem, si qui ualde ualde
 febricitant, hanc quae ualde exhibet, tan ab aliqua
 adiectum fuit uerbum ualde dicitur & pleraque alia.
 Hae itaque quae parum uerbum inquit. Scit uer-
 tem hoc nunc a nobis dicitur, malum si neque igitur
 ribus lac dandum non esse. Vnde autem quomodo
 in illis in quibus lac dandi non, ascripte. Simili-
 tum ex supra dictis signis auferunt, cum sit a bonitate
 aphoristica alienum, id enim erat ex quo
 prius dicitur, cognatum, etiam hoc non adiecto
 dandum est tabidis, & praeter rationem ostendunt
 lac, nisi caput dolent, aut praecordia intumescunt,
 aut bilis sine delictiones, aut tale aliquid aliud
 ipsa alia. Annon simpliciter, non semper feruere
 breuitate uideri Hippocrates, sed in quibus ma-
 gnum aliquod periculum animae si neque igitur
 quod ab ipso dicitur, acceptum, in his lac esse
 repetere eadem non ueretur.

Quibus tumores in alceribus apparent, non
 conuallantur ex parte, neque infanant: ac cum
 his euanescentibus, de repente quibusdam à ter-
 go conualliones & delictiones sunt, quibus-
 dam ante infans, uel dolor lateris acutus, uel
 suppuratio, uel difficultas in inclinatio, si raris
 res sunt rubundis.

Omnes praeter naturam tumores Hippocrates
 cognoscit, id est inflammationes communes, sine quibus
 uidelet etiam tamentis inflammationes continen-
 tar. Quamuis hoc ipsum nomen inflammationis
 ante qui omnes in igitur inflammationibus quae sunt
 uel igitur tumore, ad ipsos it. Quod igitur dicitur,
 talis est: Quibus tumores in alceribus adueniunt,
 admodum committunt, neque infanant. Hae autem
 in indicio est quod nonnulli quidem in ipsa
 uelluntur & infanant, sed raro hoc pariter, quae
 do uidelet magnitudinem est uel igitur uel ma-
 gnitudo uel igitur uel igitur. Si uero tumores de
 repente transeunt, conualliones ac delictiones,
 quando in partibus retro, hoc est in dorso alceris
 fuerit. Quae uero deinceps dicitur, si in partibus
 anterioribus fuerit, conuallit dicit. Pellenica si-
 quidem uerba sunt, anterior autem uerba atque
 anteriora. Quando igitur ab ulceris partibus ha-
 mer qui loca tumores, ad aliquam partem par-
 cipalem se conuallit in partibus quidem retro uer-
 uel igitur conualliones sunt ac delictiones: nam hae
 sunt uerbaque passiones in antea in uerba in
 sentia, si feruere ad caput fuerit autem dicitur, si ad
 thoracem humor committatur. Supplet uero & M
 igitur

appurantur, si humor non dissolvatur. Difficultatem vero intestini fore inquit, si numerus rubri fuerint & repente discedant; illam dico intestini difficultatem, quam sanguineam nominant, quæ est sanguinis evacuationio per intestinum absque exulceratione. Quod igitur si uel in dorso, uel in partibus anterioribus illi oppositis contingit aliquando tumores derepente euanescente, in tales æger incidit passiones, nos uisidimus, non tamē ipse nobis Hippocrates manifestauit si de his partibus solis loquatur, an simpliciter de omnibus, ita ut crura etiam & brachia hoc sermone comprehendantur. In uisiditatis uero sunt in partibus anterioribus musculi in chordas uisidas desinentes. In coxa uero in partibus genu anterioribus. magnā uidemus chordam, in qua per comparandi rationem, ratio nihil est magis fieri consuectionem, quam in aliquo musculorum qui sunt in partibus coxæ posteriore. Sunt enim omnes carnosæ. Quare uerū non uideretur id quod uisiditatis ab Hippocrate dicitur, quod ex partibus tantum posterioribus accidant consuectiones. Videtur quidem magna ex parte fieri, non in crumbus modo, sed etiam in brachijs, forte quoniam hæ partes omnes à dextera sunt dorsalis medullæ. Nascuntur autē ab hac & membrorum extremorū, & dorsaliū muscularum nerui.

LXXVI Si in uulneribus fortibus & prauis tumor non appareat, ingens malum.

Potest & ultimo aphorismi uerbo malum adiungi ingens, potest & priori parti coniungi. Fiet enim sermo talis: Vulneribus prauis exsistentibus, si tumor non appareat, ingens est malum. Vel talis: Vulneribus prauis exsistentibus, si tumor ingens non appareat, malum. Contingit autē & uerbū ingens communiter dici, ac si ita dixerit: Si uulneribus prauis exsistentibus, tumor ingens non appareat, ingens est malum. Melior uero ex tribus sermōibus meo quidem iudicio hic est: Si uulneribus prauis exsistentibus, tumor non appareat, malum est ingens. Dico autem est & ante quod nunc generaliter dicitur de omnibus tumoribus præter naturam. Vulnera autem praua dici existimandum est quæ sunt in capitibus aut sinibus muscularum, & maxime neruorum. Nam in capitibus muscularum, musculis nerui adnascuntur, ex sinibus autem chordæ oriuntur. Sicut igitur paulo prius damnabat omnes derepente euanescentes, ita nunc illos qui nec omnino adueniant uulneribus prauis. Nam & in his suspicandum ne humores ad uulnera delincentes, ad partes principales transierint. Hæc in illis præsertim fieri uulneribus est existimandum, in quibus adest quidem dolor, & propter ipsum omnino aliquid influit, sed à medicis reprimi ualde infigidandibus aut astringentibus medicamentis; nam si dolor absit, neque fluxio mouetur. Maxime autem dolores patiuntur partes neruose, quæ medicinas calefacientes atque excitantes desiderant.

Molles boni, crudi uero mali.

Hic sermo pars est antecedentis, docente Hippocrate omnes tumores quicumque molles sunt, bonos esse: contrarios uero prauos. Proprie igitur molli opponitur durum atque renitens: Hippocrates uero crudum ipsum nominauit. Neque enim fieri potest ut sit tumor renitens bene concoctæ membri natura humores ad ipsum confluentes.

Dolenti partem capitis posteriorem, in fronte recta uena incisa prodet.

Nō solum si uel Hippocrates ubi sit opus euacuare, sed cum austerione. Austerio autem ad contraria sit, secundum longitudinem quidem supra & infra, secundum latitudinem uero hinc & inde, hoc est à dextris & à sinistris, secundum altitudinem uero ante & retro. In doloribus itaque partis capitis posterioris, cum austerione nunc euacuatio ex fronte fiet: sicut anterioris ex occipite. Sic itaque dicitur: uena occipitali fluxione sæpius sanata sunt, ex partibus secundum occiput sanguine misto, unā cum cucurbitula uis.

Rigores incipiunt mulieribus quidem ex humeris magis, & per dorsum ad caput, sed & uiris parte corporis posteriore magis quam anteriore, ueluti femorum, cubiti. Sed & cutis rari: indicio autem est pilas.

Rigores omnes incipiunt quidem cum sensibilibus frigore: paratioris autem nō solum ad suscipiendam, sed etiam sentiendam frigiditatem, sunt dorsales partes: quare nō absque ratione hinc rigores incipiunt: & hi citius sunt mulieribus, quoniam facilius est natura frigidiore atque imbecillior. Recurrit autem hinc rigor incipiens, ad principium neruorum, scilicet caput, celestime facta per spinalē medullam compassione, quoniam & ipsa, natura frigida est, sicut & cerebrum, & propter substantiam molliorem ut cerebrum alterationem facit suscipit. Ex partibus autem anterioribus rigores non incipiunt, quoniam calidiores habent quā partes posteriores temperaturam. huiusmodi argumentum sumit ex cutis raritate: rursum raritatis ex pilorum multitudine. Dico autem est à me de generatione pilorum sufficienter in commentarijs De temperaturis.

A quartana caput, non admodum à consuetudinibus capiuntur. Si uero prius capiuntur, & quartana superuenire liberantur.

Quæ quidem sit ex evacuatione consuetudo, acutissima est & perniciosissima: quæ uero ex repletione parua neruorum, quæ sit in morbo comitiali, neque acutissima, neque similiter periculosa. Meminit autem Hippocrates nunc non de tali consuetudine, nam uerba: capiti & caputur, longitudinem temporis ostendunt. Hanc itaque consuetudinem quartana non solum prohibet fieri, uerum si præserit, soluit.

foluit. Fit autem ab humeribus lentis ac pituitosa quae paribus morosis inferri sunt. Cui uero humorum duplex finatio sit, excreta scilicet & coctio, ambobus habet quartana, excretionem quidem ex rigore, hanc cum sola agitate sufficiens efficiam excretae humorem coctionem uero, ca lentis febribus ratione, qui rigorem consequitur.

XXI Quibus cutes circumstantur aridae & siccae, sine sudore moriantur: quibus uero laxae & rarae, cum sudore moriantur.

Moritur qui quidem squabulas, duras & siccas habent cures & exentas, sine sudore moriantur: qui autem contrario modo, laxas uidelicet & molles & raras, cum sudore moriuntur. prioribus si quidem humiditas uel omnino deest, uel cui: alijs uero & ceteri inest.

XXII Qui regio morbo laborant, non multum ueni uoli sunt.

Venaeque ab ipso nunc dici est existimandum illos qui in uentre colligunt multitudine ueni flatuosi, qui uel per ructus uel flatus excrentur, uel remanent, & exentae quae ibi sunt. Fit autem hoc nonnisi quidem ob debilitatem, & partium ad ueni ueni attenuatis imbecillitatem, nonnisi uero ex paruitate & frigido humore. Hi itaque qui propter pituitosum humorem uentosi sunt, contrarij sunt la herantibus regio morbo, qui ex bile accidit. Quare hi namque ob humeris exuperantis naturam uentosi sunt. Contingit autem ipsos ob partium imbecillitatem fieri aliquando uentosos. Quare sermone adiecit. Non admodum communitate quidem uentosis aduenit, offendens autem maiori ex parte quod dixerat, fieri. Neque enim admodum insuere contingit regio morbo laborantes habere partium ad uentrem attenuatum imbecillitatem.

GALENI IN APHORIS- MOS HIPPOCRATIS, LIBER SEXTVS.

NICOLAUS LEONICENO
INTERPRETE.

N LONGIS leuitatibus intesti-
norum, si ructus acidus fiat qui
prius non erat, signum bonum.

LEUITAS intestinorum est uel
loax cunctis eorum quae comeduntur
atque bibuntur: quae ita deprimuntur, qualia fuerit
decurata. Si quis uero uellet breuiorem afferre de-
finitionem, diceret esse priuationem coctionis, cum
neque quoad coctionem, neque quoad colorem, uel
odorem, uillam omnino qualitate, in uentriculo
facta fuerit maratio ciborum. Tale autem nomen
haec passio fortis est, existimantibus illis qui prius
saltem ei indiderunt appellationem, fieri ipsam pro-
pter insinifice superficiem intestinorum leuitate,

Extrud

ob quam cibos qui continentur in eis, non amplius
apprehendunt, quos cum sit feruor & sibi a natura in-
ditam asperitatem, retinenda. In pluribus ita alijs,
qui primi nomina rebus imponere quamuis sint
collaudandis non tamen eas in locum intellectionis
accepto, cum ignorant quid alijs uentriculo
li proprium est cibos amplecti, ac se circumingen-
do, certo tempore detinere, & rursus ad inferentiam
dimittere. Et sicut in uelica fit urinae subsidiam,
non expectant ut illa colligatur, sed statim eas
mordentes aut aggrauantes expellunt: & in
uentriculo uelociter exiit. haec enim sunt communes
omnium excretionum causae, quas si illi scilicet,
qui primae passionem leuitatem intestinorum
nominant, talem de ea opinionem abiecerint,
& uice rursus uel uelociter intellectionem im-
becillitatem in causa possident, ob quam haec partes
corporis grauate a cibis assumptis, ipsos esse
sibi excreant. Fieri uero potest etiam aliquando
ut a quorundam humorum moderate in super-
ficie exulcerata sit haec passio, tunc ipsi uel non
multum partem ructus & tunc erit necessarium, ut
permeantibus obis, partes exulceratae dolere sen-
tiant, atque ideo deprimant illos propellant, & si seipsum
si citissime emittant quae in omnibus partibus fa-
cto, uelociter exiit subsidiam, & nulla fiet in-
tium coctionis. Veniam tamen intestinorum leuitate
cuiusdam morbus inest sensus. In illa uero quae ac-
cidit propter uentriculi atque intestinorum imbecil-
litatem, absque ullo doloris sensu sunt deiectiones.

Addit autem & hanc uel parum uel diffocentia.
Quae enim abraha sit humorum acritudine in uen-
triculi atque intestinorum superficie, cessante humorum
malignitate, statim sanis, cibus ac potibus qui uim
delectandi habent. Quod si longiori tempore perse-
ueret, in altera passione quae dicitur, ad est dilli-
cultas intestinorum nominatur, in uentris. Quae
autem potentia retentiva sequitur imbecillitatem,
omnino quidem sit ex intercooperata, sed uel ipsorum
corporum quae iam habitum quandam non fa-
cile seha contraxerunt, est dispositio, uel propter
humorem aliquem qui in uentriculo atque intesti-
nis continetur, exenti: ex quibus humoribus uis
est pituita. Unde & acidus ructus, qui tali passio-
ne laborant habent, quos Graeci oxygynatis no-
minant, quae sine aliqua pituita quandoque in uen-
triculo frigidiore sunt: & in quibusdam leuitatibus
intestinorum quae ex frigidiore erant habent, im-
si sunt, sed progressu temporis cessant. Nam ab in-
itio paruo quodam tempore cibi in uentriculo reti-
nentur, procedit autem atque uel passio, neque
hoc tempore retinetur. In quibus igitur paruo re-
manet tempore, sit quaedam uelociter inuisi coctio-
nis, & propter hoc non sentitur effectum. Neque uero
didicimus imperfectas coctiones ex frigidiore
prouenientes, ructus acidus facere. In quibus autem
cibi nullum habent coctionis inuisi: uel nulla ab
initio sit in qualitate maratio: neque ructus aci-
di, nisi pituita praesentia acida in uentriculo abun-
det, propter Hippocrates non simpliciter dicit

TEM. 7 LIB. 2. bonum

bonum esse signum acidiorum in leuitatibus a
 intestino, sed primum quidem in longis adie
 cit, quales commincipitibus, ut dictum est, sapient
 ius excipit; deinde ubi prius non fuerit, inquit.
 Quareque enim à putrida uentris cum refrigeran
 te sunt leuitates intestinorum, semper et ipsas sunt
 acidiorum, ut casus quidam. Illis igitur que ne
 que incipiunt, neque ex putrida fiunt, non inuunt ac
 id naturas quod si aliquando fiunt, significat tantu
 iam tempus cibi in uentriculo retineri, quod princi
 pium mutationis accipimus, & naturam suorum
 operum remittit. Hæcenus mihi uidetur expostio
 nis officium satis impleuisse. Sequitur autem eorū
 que dicta sunt, uult capta omnia scientia compe
 hēdere; in tractatu qui De potentia naturalibus
 inscribitur est, non paucas habet de uentriculo uir
 bus demonstraciones; in causis autem accidentium,
 de omnibus que uel citius excernuntur. Quoniam
 uero Erasistratus in secundo De uentriculo mēt
 tus est de medicis de arte superioribus, turbauitq;
 & confudit intestinorū leuitatis rationem; melius
 mihi uisum est hæc enī superaddere, ac primum
 ipsius Erasistrati uerba subserbere, que ita se ha
 bent: De ea que leuitas intestinorum nominatur,
 dicendum quā priores medici in tres partes diuisi
 fuerit, in difficultatem intestinorum, in leuitatē inte
 stinorū, & tensionem, quidam tamē, in his que ex
 cernuntur, diffinitas considerantes passionis, atq;
 dicentes, quidam sanguinolenta atq; mucosa exēdit
 que à uentriculo fuerit concocta, tunc difficultatē
 intestinorū nominabit si uero excrementa cruda, mi
 lla autem sanguinolenta atq; mucosa, leuitatem
 intestinorum uocabant; cum uero biliosa mista cū
 sanguinolenta atq; mucosa excernuntur, tensionem
 passionem appellabant. Hæc igitur Erasistra
 tus inquit, nescio qua ductus opinione, adiciens
 cruda excrementa mucosa ac sanguinolenta. Hæc
 enim nullus apposuit, neq; eorū qui eius arte et
 uerit medici, uelut Philoninus, Herophilus, &
 Eudæmus, neq; eorum qui post ipsum fuerūt usq;
 ad iuniores istos Archigenis sectatores, neq; quos
 ipse citat priores medici, hoc est ipso Erasistrato se
 nitores. Diocles siquidem in libro De curande &
 causa passionis, scribit in hunc modum: Tertia sit
 magna ex parte ex difficultate intestinorum uoca
 tur uitem leuitas intestinorum, ad quam sequitur
 diæctio humida ac sponiosa, & cruda, & multa,
 & cito post cibum assumptū, ac potum. Praxago
 ras autem in secundo De affidentibus, inquit: Intes
 tinorum leuitate laborantibus, quoniam lubricū
 est intestinum, scitum præsertim, necesse est cito
 ciborum fieri diæctiones. Post hæc deinceps quid
 necessarium sit cito excerni, esse omnino erud,
 Praxagoras scribit, maximā quidē passionis pro
 prietas in cito penens diæctione; quid uero citū
 omnino incoctū permanent, hoc unum facit ex
 ipis que necessario consequuntur. Neq; enim quia
 omnino incoctū permanent cibi, ideo cito diæctio
 ratione; atq; ideo nos, & aliq; cōplices medici, ei

am ciborum nullam habentium coctionem diæ
 ctionis dicimus esse leuitatem intestinorum. Ad
 hunc modum & alij antequam medici de ipsa sentire
 uiderent. Nam in libro De passionibus Hippocra
 tis, siue eius sit in libro, siue Polybius eius discipulus,
 hoc de leuitate intestinorum scripta inuenimus;
 Cibi diæctionem impediunt, humidus, & aliq; dolore,
 corpus autem extensum. Liquet uero iustitiam
 rem antiqui uero dicit, uocare impurū que nos
 incocta nominamus. In libro autem De uictu sa
 lubri, qui & ipse Hippocrati ascribitur, licet qui
 adulterium censent, nonnulli ad Arisonē, nonnul
 li ad Philonionē, quidam ad Pherecydem referre
 scribuntur hæc uerba: Præsumunt nonnulli talia, ci
 bus eis diæctio humidus, incoctus, non propter
 morbi, uelut leuitatem intestinorū, neq; aliquē
 ipsi afferit dolorē. Hi quidem omnes Erasistrato
 seniores. Sed ut diximus, nulli ab ipso omnes Era
 strati ætate & postea uiguerunt, in eandem ō
 rentiam de intestinorum leuitate scripserūt. Quare
 nescio, quis causa ductus de præcis hominibus
 mentitur, illos inueniens arbitari in leuitatibus
 intestinorum sanguinolenta atq; mucosa cibi in
 coctis commisceri.

Quibus nares nãtra humidiores, & geni
 tara humidior, minus integra sanitate fruatur;
 quibus uero contraria, salubrius degant.

In siccioribus scđdum naturam temperatam
 nulla omnino superfluitas manifestat neq; sensibili
 per nares effluit ex cerebro, licet neq; per cutē
 sudor, sed alia que à medicis diffusio occulta no
 minatur, superflua excreta in modum uaporis
 euacuat. Humidioribus, uero naturis sensibiles sūt
 superfluitates, præsertim cerebri, quoniam est na
 tra frigida, eisdemq; generaturam, hoc est sentent
 ipsam, ut esse humidiorum: sicut in siccioribus a
 quoda humiditate cōsumpta, crassius ac siccius est
 solum. Eos igit qui sunt humidiores, siue cerebro
 tantum, siue corpore uniuerso, non contingit salu
 bram uitam omnino experiri nonne traducere, ut
 non cōtinuo de febribus ex parua occasione
 capiantur, & si superfluitas eis ad inferiora per pa
 lam descendat, partes subiectę offenduntur, siue
 ces, guttur, aëria, arteria, pulmō, gula, uentriculus.
 Tantes itaq; in ipsis fieri & difficiles anhelitus, &
 anginas, erudirent, & uentris profusus, est ne
 cessarium, non minusq; uero & difficultates inte
 stinorum, quidam quod distillat sissimū quodam
 modo sicut. Dixit autē & ipse de his in libro De
 aquis, aere, & locis, licet & in libris De morbis
 ac passionibus,

In longis difficultatibus intestinorū, inediē
 ex fastidio, malum, & cum febre peius.

Difficiliter intestinorū sunt quidem ex hu
 moribus acris, sunt autem intestinorum exulce
 rationes primum quidem summa parte abrasorū,
 progressu autē et uis & profundiora, habentium
 uiciora

ulcera & ut plurimū putrilagini obnoxia; quo ma-
xime tempore etiam uentriculus ipsis cōponens, ad
cōcoquendum in seipsum redditur; qua offensio-
ne magis ac magis ad superiora perueniente, cum
& os uentriculi afficitur, cibū sustulit, hoc est nō
appetit. Sont etiam & qui ab initio nonnullū ali-
quod subsistunt propter malos humores fixatos ab
hepate, à quibus diuisus a bradi intestina, praefer-
tim cum hi amara bilis naturam habuerint. Nam
pars eorum superfluitans, ad os uentriculi effertur.
In longis uero diffi cultatibus intestinorum cū huius
causae euenire mortem quādam ipsi non adueni-
se uentriculo cōpatiendi ratione significat, ob quā
omnino interitū appetētia, opus ad uitam ne cella-
rium. Si uero uero cū inappetentia febris adueniat
difficultatū intestinorum, duere alterū est, uel pu-
tredo aliqua circa uelera, uel digna effatu inflama-
tio atq; ita, ut dictum est, toto iam patiente uentri-
culo, aegri se habent existimant.

III Vicera circumglabra, praesa sunt.

Quando uel pilos uideris delincentes à circum-
iacentibus ulceri locis, uel cutē squamulatae fana-
ma parte dimittit, scio ipsi quā ita se habent, prae-
uere humores ad partē cōfluere, quātulus erodit.
Neq; enī si radices quāsi pilosū possunt corripere,
re, loca ulcerata ad cicatricē peruenire sicut.

V Dolores qui sunt in lateribus & pectonibus atque alijs partibus, an multum differant, per- discendum.

Perdiscere oportet non modo locum dolentē,
quāntam sit, sed & magnitudinem doloris in eo,
quānta sit. Hoc autem conferre & ad loci patientis
dignitatem, & ad praecognitionē, eorū quae circa
atq; futurae sunt, & praesentia ad curandam in-
ueniuntur. Si ergo in lateribus magnus fuerit do-
lor, primū hic esse nō potest, quin partiarum membra-
na quae subcingens nominatur, secūdo autem nō
est absq; periculo; deinde & maiori indiget cura-
tione; si quidem ad clauiculam dolor peringat, ut
nae sectione si uero ad praecordia, purgatio; quō-
admodum ipse in libro De uicū acutorum edo-
cauit; in autem medio cruris fuerit dolor, & praeterea
non pungat, ut quae in membrana subcingente est,
neq; ad clauiculam aut praecordia peringat, con-
tingit ipsam carnosā costarum partibus patienti-
bus fieri, atq; idem neq; esse periculosum, neq; ma-
gno auxilio indigere. Sic & in singulis alijs partibus
doloris magnitudo est consideranda: uelut si
retum pars carnosā partiarum inflammationem, do-
lor est grauior; quōadmodum & ipse inquit in Lipsi
de morbi, ita sibi nominans, qui ueluti causādam pō-
deris loco incūbentū inuenit scilicet. Alijs uero
partibus quae sunt in rene, patientis; dolor semper
acutus. Dico autē alias partes tunicā hūc obue-
gentē, & uentri eius interiorē, & eas quae ad hūc
terminū arterias ac uenas; ac praeterea ortus sa-
forum uisuriorū. Sic praeterea se habet res etiam
in hepate. Nam eius parte carnosā inflammatio-

nem patiente, grauis fit dolor; tunica uero circum-
ducta, uel uisura; acutus & ipse doloris acuti quā-
titas maior aut minor, cauae facientis; affert uel in-
cium; humer si quidem biliosus & acutus dolorē
auget, sicut & spiritus flammosus non habens ex-
timum; excolit autem pituitosus. Nō solum autem
magnitudo quāntitas aliquod nobis dat doloris
indiciū, sed etiam quāntitas. Augere enim causā
habet ea q; efficiens opus, etiam uicū substantia. Si
igitur unius uicū doloris uolentē nobis magni-
tudinem cōsiderari, hunc apponendū scripsit Hip-
pocrates; sufficienter ipsa uicū caposimus. Si
uero non saltem quōdam magnitudinem, dolorum
differētia dicit fore cōsiderandam, sed genera-
lia adhuc quādam, ac uelut uniuersalia ostē-
dit, cōsistens nobis omnes effant dignas dolorum
differētia inspicere; maiorē adhuc ex eo si uicū
utilitatis percipiemus. Fieri, huiusmodi format
Nō simpliciter patientem dolorē cōsiderare oportet;
negotiarandū eandem esse in omnibus dispo-
sitionē; ueluti si prius quidam Dico, pectus uero
Theon collam dolentem; non eodem modo uicū
se habere existimandū, sed discere oportet nūquid
multū inuicem in dolore differat, an quōdam do-
similes existant. Fit autem hoc ex duobus parti-
cularum, & ex doloris specie, & ex uolentia. Ex
specie, si pungentia similis uel tendens, uel tempo-
rem indacens, uel grauior, uel similitudo, uel uice
denti, uel feritū, uel continens, uel cum intensi-
sione, uel aequalis, uel inaequalis. Ex uolentia,
quis sit maior aut minor, aduertendū: quae paulo
ante quōdam magnitudinem differētia in do-
loribus dicitur. Constat tamen quōdam modo uice
bo abutentes, omne uolentiam, maius non inuicem
re, quānta non ad quōntitatem sed ad quōntitatem
id pertinet; febrem enim quae fixam habet in cal-
ditate substantiā, magis uel paruum uel mediocrē
omnes nominare non desinant. Quae non est in-
randam si & dolorē uolentiam, maiorem ap-
pellant. Inmo uero non est admiratione dignum
si quae ab inuicem specie differant, magnū autem ha-
bere differētia; ueluti dolorum quae ponderis ca-
usam similitudinem gerit, ab eo qui uidetur feri-
re, uel aliq; aliud pau ex his quae antea diximus.

Renum & uelentia in senioribus difficul- ter sanantur.

In senibus uix (inquit) sanantur, hoc est multo
negocio ac tempore longo quae in senibus ac uel-
ca sunt uita, quāntam eorum opus indelens est,
quōntē autē opus est si quid sanari debeat; & quia
per ipsas uicū uel superfluitans uenis, apta inuenire,
huc uicū, sine inflammatione, sine aliqua alia passio-
ne ipsa cōducitur. Multo autem difficiliter sanantur
in senibus uelentia passiones; quāntam & omnes
alij morbi, praecipueq; longi. Tales autem & ipse
superius dixit commori omnes.

Dolores uentris sublimes, leuiore qui uero non sublimes, fortiores.

Sublimes nunc intelligendū sunt, non secundum A longioritatem corporis, sed profunditatem. Interfiringuntur autem hi in locis ad uentrem attinentibus, interiore abdominis membrana, adeo ut quis cuncta supra hanc fiant, sublimes uocentur: qui uero infra, hoc est in ipsis intestinis atque uentriculo, non sublimes dicantur. Liquet autem quod tales recte dixit esse fortiores.

VIII Aqua inter cutem laborantibus, ulcera in corpore facta difficulter sanantur.

Docuit ipse in libro De ulceribus, non prius ad cicatricem peruari ulcera, quam sufficienter excidentur: hoc autem non facile fieri in his quos aqua inter cutem male habet, ob humiditatis immoderantiam.

IX Latæ pustule non admodum pruriunt.

Sicuti tubercula omnia duplicem habent differentiam, quoniam quaedam tendunt in aciem, & altam petunt; quaedam ad maiorem extenduntur locum, non tamē in altam attolluntur sic & pustule nonnullæ sublimes, nonnullæ latæ sunt. Sublimiores autem pustule atque tubercula à calidiore humore generantur, humiliores autem à frigidiore. Quare ob duplicem causam latæ pustule non admodum pruriunt. Distantur enim in latitudinem exorta, & facientem ipsas humorem minus acrem habent.

X Caput dolenti, & circumdolenti, pus uel aqua uel sanguis effluens per nares aut os aut aures, morbum soluit.

Plura & alia sic ostensus est Hippocrates dicens in quibus nati quos animam aduertit, uidebitur quod ab ipso dicitur, solum ad curationem passionis proficere, aliud uero nihil. Verum ipse non hoc tantū dicit, sed simpliciter quod pus uel aqua effluens per nares uel aures, morbum soluit. Quod si unquam conuertens dixisset, quædmodū ego nunc, sermo foret inreprehensibilis. Quis uel propter inflammationem, uel humorem crudorum multitudine in capite aceratorum fieri dolorem cōtigerit, tunc inflammatione suppurata, aut humore excreto, solutio fit morbi. Si uero propter spiritum flatuosum, aut sanguinis multitudinem, aut bilem mordeat, aut omnino ex intemperatura, dolor acciderit, per alia sanabitur.

XI Atra bile uexatis, & renem passionibus hæmorrhoides superuenientes, bonum.

Non solum ratione euacuationis hæmorrhoides sanant huiusmodi passionis, sed & ipsa qualitate humoris euacuat. Hæc etenim sanguine crassum cōsueuerunt euacuare, humore pleni melancholicos idem habent in sanguine cōsistentiam, qualis est in urinis hæc; quare nihil mirū si atra bilis & renū passionis cōsentit hæmorrhoides, ut quæ humoris huiusmodi euacuare natura aptæ sint.

XII A diurnis sanato hæmorrhoidibus, si una

non seruatur, periculum est aquam inter cutem uel talem aduenire.

Hæmorrhoides fieri impossibile absque hoc quod propter multitudinem & crassitiam sanguinis ora quarundam uenarum aperiantur, hepate ad ipsas reponente facultatem sanguinem & melancholicū. Si quis igitur eis hoc intercludat iter, simul duriorem in hepate facit, simul multitudinem prouocans ac crassitiam, calorem in ipso natū extinguit, cum tale quid accidat, quale in flammis exterioribus, in quibus multa ligna superingesta suffocant ignem atque extinguunt. Si igitur a natū calore generatur sanguis, perspicuū est quod ipso extincto non generabitur amplius. Aqua uero inter cutem fit cū sanguinis generatio frustratur. Quod si aliquando possit hepar propellere multitudinem ad uenas pulmonis, hic uase aliquo rupto rabiū fiant. Non frustra igitur consulti uno latere seruire hæmorrhoides, ut per hanc euacuetur facultas ac uisosa materia hepatis, præsertim in quibus solita est tempore longo per tales uenas exire.

A singulis habitum stertutatio superueniens liberat.

Autor est ipse, sicuti consuetudine, ita & singulatum, uel ex inanitione, uel plenitudine fieri. Quando igitur à plenitudine fit (magna autem ex parte ita fit) uisibleno opus est motu, ut ueluti concussæ ipsam efficiens humiditates distentur atque euacuetur, hoc autem facit stertutatio. Eos uero qui ex inanitione sunt (qui sunt rariores) non sanat stertutatio. Quod uero ex plenitudine singulatum agitur fiat, in aliam partem crebro singulantes cū sunt repleti. Rigor autem & frigiditas omnis, qui omnia neruosa corpora efficiunt ad distandū disticta, sine causa uel hæc repleantur, atque ideo in ipsis singuliant.

Ab aqua inter cutem habito, si aqua è uenis in uentrem deflaxerit, soluitur morbus.

Et hoc exemplum est eorum que sponte sunt & uulter euacuationem. Spontaneam autem diuicimus non quod sine causa fit, sed quod nostra causa non fit. Quando enim data à nobis medicina aquam trahente, talis fiat euacuatio; non amplius hæc spontaneam nominamus.

A longo alui profluuio habito, spontaneus uomitus superueniens, morbum soluit.

Et hoc pariter exemplum est eorum que recte sunt à natura, quod medicū imitari oportet. Vultus uero prouenit retractionis ratione.

A morbo laterali uel pulmonia habito, alui profluuium adueniens malum.

Cum partes aliquæ patiuntur, non simpliciter alia compati sunt natura aptæ, sed cum ferti passione deueniunt. Secundum hoc igitur, & hepate ferente patiente, singulus superuenit cōpatientem stomacho

ubi in
ubi in
parce

flomachonullis autem, & difficilis arthriticus, com
 parentibus in quo respiratio obferuatur infirma
 morbus. Sic & his ipſa poſſime affecta hepar com
 patitur, & hoc ipſum manifeſte offendit Hippocra
 tes, cum non ſimpliciter docuit. In morbo laterali
 ut pulmonia alium turbat eſt malum ſignum,
 ſed adheerit habito ac ſi diuifet dextero atq; ue
 ſtro homini à talibus paſſionibus profuſum al
 iud ſuperueniens, malum eſt ſignum, quoniam ita
 ſe habentibus id ſolet aduenire, cum nō bene poſ
 ſit amplius hepar ad ſe trahere alimentū, neq; con
 uertere in ſanguinem, & quiddam uentriculus ali
 mentum corrumpat. In medicis aut morbo latera
 li atq; pulmonia profuſum alud ſuperueniens
 poteſt interdum prodeſſe, ratione emaciationis, et
 magis cum ſigna coditionis apparuerint inelle paſ
 ſionibus, neq; adeſt timor, ſed morbus eſt cura po
 ſſibilem. Communiter autem & in his, & in om
 nibus alijs que recte eodem modo dicuntur, aliud
 membrale oportet, quod nullus alijs extempora
 neus ac manifeſtus caſus ſuperuenient, ueluti &
 nunc ac alud profuſum non ex cibo aut potu ali
 quo, ſed morbo ratione conſequet. Nam ſi alijs ex
 caſa, & non ut morbi ſit, non poteſt eiaz morbum
 ſignū careſci quidem oportet ſecundum aliquod ſi
 gnū ei quod ab ipſo offenditur, conuect.

LVII Lippitenti aliu profuſio corripit, bonam,

Non ut ſignum, hoc lippitenti bonam ab eo
 dictum eſt, ſed ut caſu, quia humorum abundan
 tia ſimul euacuetur, atque ad inferiora retrahatur.
 Eiaſdem & hoc apud ipſum exemplū inueni
 rum que ſponte & uulter euacuetur, quod medi
 cum ſimul oportet, & procul dubio ſic etiam em
 nec faciat, in lippitudinibus alium & dylentibus
 & purgationibus ſubducens.

LVIII Vefica diſtaſa aut cerebro, aut corde, aut ſe
 po, aut aliquo ex tenorib; inſertis, aut uen
 triculo, aut icore, letale eſt.

Hoc uerbum letale Hippocrates ſepe in alijs li
 bris, & in hoc etiam protuli de ijs que ex neceſſita
 te ſunt moueri, ſepe enī de ijs in magna ex par
 te. Quare nunc quoq; manifeſta non eſt, cuius
 omnia ſecundum morbum diſtaſa his partibus,
 uelut eſtendere, an in quouilibet raro hominē ſer
 uari conſtat. Quod igitur cor uulteratur in mor
 bum afferat neceſſario, unam ex ijs eſt que in con
 ſeſſo habentur non rames in alijs atque recipitur,
 uulter quodcumq; moro; afferre inentabilem, ſed
 aliud quod magnum eſt, atq; proculdubio; quod ra
 tionabile eſt à terro. diſtaſa ſignificat; ut tota ue
 ſica tunica diſtaſa uſq; ad interiora ſpūū intellip
 tur; atq; in ſingulis alijs eodem modo. Si quidem
 in ueſica, conſeſſum eſt, tale uulter non coaleſce
 re, ſicut & in parte ſepi neruula. & in tenibus in
 telibus in uentriculo autem dubitatur. nam quoſ
 dam in eo uulteratos dicunt aliquando, ſed raro,
 fuſſe ſanare. Hepatis autem non ſolum profuſum
 uulter in fibris eius factum, ſed etiam fibram

abſentiam aiunt fuſſe ſanā. Neq; morbo later quod
 in libro De uulteribus extimabim, quodam ex his
 eius libri auctor conatur ſanare. Quod ſero partem
 ipſa diuſe agglutinari nō poſſit, in corde quod
 ac ſepo tranſuerſo eſt neq; eorum membra conuulſa
 in ueſica autē, quā membris eſt ac tenuis & exom
 quā; nam etiam caſu uiderimus quodam ſanā eſt
 lipis extrahitur, quom in conuulſum eſt. Hepar ue
 ro uulteratur pluriſimo emaciatione ſanguine atq;
 idcirco prius morietur, quā ſi ſum uulteratur, q;
 uulteratur agglutinari poſſunt; huc autem ita uulter
 telligi in eam uena ſe diſtaſa. Ob hoc ipſum ig
 tur, nec qui uulteratur in ſumma eam parte conſeſſus
 ita ſanatur, nec qui ſub hepatis abſentia, ue
 rum uideretur dicere. Certe uulter autem uulteratum
 ſepe ſanatur uulterum, ſemel in Soryna lonie,
 uulter autem acceptore Pſeſpe uulter eſſe
 tu dignus. Hoc itaq; conſimilium eſt. Verum autem
 eſt quod magna uulteratur que conſeſſus Hippo
 crates nominare diſtaſis, afferat morbum, ſer
 uenturq; omnes uulteratur cerebri que uulteratur ad
 quom eius uentriculum penetrat, afferat morbum.
 Tenium autem inſertum in uulteratur, et uulteratur
 magis, non parum partem partem cauſe ſubſtan
 tia; & alio in ſumma parte uulteratur ſepis ag
 glutinatur. Tota autem diſtaſa uſq; ad eorum ca
 uitatem, conſimilium. Hoc autem nō tam propter eor
 rum ſubſtantia; uulteratur accedere, quā quod
 non poſſimus atque inſertum ſicut extimabim
 medicamentum uulteratur inuenire. Quoſ
 pter iſque librum De uulteribus in peritonio con
 ſcripſit, ſue Hippocrates ſerui, ſue ipſa alia, ſa
 nare uulteratur per peritonio conuulteratur.

Cū diſtaſa fuerit os, aut cartilago, ad octo. LXIX
 uulteratur aut genae partem tenuis, uel preperium,
 neq; angere, neq; coaleſcit.

Augeri uulteratur eadem aliquam generat ſubſtan
 tiam quā eſt abſentia, ſicut in caſu uulteratur u
 detur caro generatur; coaleſcente uulteratur quā eſt
 ſeſſi corpora libera agglutinatur. Quod igitur
 non cartilago, neq; os generatur, eſt in coaleſcit.
 An uero agglutinatur, nonnulli dubitant. Inueni
 unt enim peripicue uulteratur oſſis perſeſſa agglutinatur
 re. Sed aberrant, & doceri poſſunt in breuis quo
 rumque aliquam fracta conuulteratur caſum. Hec enim,
 ſeu uulteratur, ſeu morbum, ſi quis uulteratur impicere diſtaſa
 do, uulteratur manifeſte à caſo uelut circulo quod
 dam circumductio partes oſſium diſtaſis eſt. con
 ſtrictio; quā ſi abſentia, ſe uulteratur profundum u
 debent non agglutinatur. Sic igitur dicere que di
 ſtaſis, ambigua, nonnulla ſerui dicere ea, nec
 tamen coaleſcere: quodam uero etiam coaleſcere,
 ſed raro augeri ipſa diſtaſis aut, que per os
 ſum ſunt ulcerata. & talium uulteratur taliter diſtaſis
 cui non increuatur caro. Agglutinatur autē ita que
 diuſa ſunt, & nō diſtaſis. Hec enim inuicem diſtaſis
 sunt, cum diſtaſis diſtaſis habent uſq; ad interiora
 peruenientem: que nō Hippocrates inquit non
 coaleſcere, non eſt id tantum quod neruula ſunt

neq[ue] temola, sed quoniam enim, eo quod talem habent naturam, libra uulnera non sunt parum a se uisicem distantia.

XX Si in uentrem sanguis preter naturam effundatur, necesse est suppurari.

Quidam sine articulo uentrem ferunt, uolentes omnem significari cauitatem, quibus aslipularum, quod preter naturam adicitur; per quam adfectionem tale quiddam effundit Hippocrates, Si unquam sanguis a propria cauitate in aliam quam cuius cauitate peruenit; ut sanguis permancat, est omnino impossibile. Sic igitur & in inflammationibus, & illa quas Graeci ecchymoses nominant, fieri uisetur. In inflammationibus quidem, per minimas partes disperso sanguine ad eas que sunt in musculis cauitates, eas sola ratione contemplamur; in ecchymosis autem in spina effuso que uisus circumiacet. Suppurari autem non est recte dictum, cum nomen sit unius mutationis in sanguine factae, quae rationi ipsam ad genera hinc transfertur, hoc est ad corruptum, id ab ipso de ceteris significans. Sic enim fieri uidemus, non per manere sanguinem, cum a suo loco exciderit, sed aliquid quando suppurari, aliquid in hinc, aliquid in grumosis uisui, preterquam quando in magnam cauitatem exciderit preter naturam.

XXI In infansibus si uarietas uel haemorrhoides superuenierint, infans soluitur.

Hae infansium illas que proprie melancholia dicitur, uocat, non eam quae ex bile furorem sunt autem uarietas uena latet, in coxis & cruribus; quae ex crasso & melancholico humore contingunt. adeo ut pessime maneat ad partes ignobiliores eos qui infansium efficiunt humores, praesertim cum melancholici fuerint ac crassi, dictarum passionum generatio sequatur, & infans soluitur.

XXII Quaecumq[ue] rupta ex dorso ad cubitum descendant, uentis sectio soluit.

Melius quidam scribunt: Quaecumq[ue] dololet, nam ruptum ipsum descendere, unum est impossibile; siquidem diuisa ac rupta musculi parte carnosa, sit ruptum. Videtur itaq[ue] nennum manifeste admodum collectus in loco ruptonis sanguis; & discutio ne sanetur. R. diqui uero qui sunt in dorso dolores, ex defluente humore generantur, interdum solo, sed magna ex parte crasso ac flauo spiritali affluunt; quae excipere oportet atq[ue] eum uentis uentis in cubito exiens sectione, quando huc apparet fluxus. Est enim eius percepta, secundum q[uod] humores repit, facere euacuationes. Idem significat uerba haec: Eo ducendum est quod reperit, per loca opportuna. Si autem de ruptis sermo est scriptus ab eorum qui sunt eopostidi ratione dolores, intelligendum est dici ab ipso descendere ad cubites, non ipsam carnosa partem diuisiorem. Nam fieri potest ut & tabus uentis sectio utilis sit, communi euacuationis ratione.

Si timor atq[ue] melancholia longo tempore persisteant, ex eo atra bilis significatur.

Si quis non ex crassa manifesta membra, aut melius sit, atq[ue] bilis caesus manifesti sunt, tunc si non diu praecesserint. Quod si propter euasum manifestam incipientes, diu postea praeserint, non talem infansiam significare. Nam & phrexa uisus fuerit furore corripit, qui ab excandescenza, uel ira, uel melancholia principium habuit, ipso scilicet corpore tempore illo prompto se habente ad incidendum in tales passiones.

Si quod intestinorum graciliu[m] discindatur, non coalescit.

Hoc & in aphorismo paulo antea dicto monstrat, cuius initium, Vesica discissa, uel crebro. Nescio igitur quo pacto nunc frustra fuerit ascriptum. Idem autem uidemus, & in pluribus alijs aphorismis; quos melius fuerit eximere.

Erysipelas ab exterioribus uentis ad interiora, non est bonum; ab interioribus autem ad exteriora, bonum.

Non solum erysipelas, sed aliud quodcumq[ue] quod ex profundis & principalibus partibus transierit ad cutem, bonum esse signum ex causam debet esse excludere. Contra uero si ad interiora & profunda transierit, malum. Sed & alia multa uidentur dixisse Hippocrates quaedam ueluti exempla sermo non uniuersalium, a quibus eius quod solet euenire, experientiam postquam habere manifestiorum. Talia etenim ex omni opere esse.

Qui in febribus ardentibus tremores sunt, delirio soluantur.

Utrius Hippocrates tales sermones scripsit, ut exempla magis generalia uniuersalium in modum, an alij interpretarent, ceteris inquirere relinquentes, illud tantum in ipsis obseruauimus, quod & antea dictum est, & nunc in febre ardente dicit. Quae enim hanc febrem efficiunt cause in uenoso genere existentes; quod ad neruos transferunt, primum tremores facit; eopostente uero principio, etiam deliria. Sicuti igitur in febre ardente transiunt, sic & in omni alia febre potest fieri, & oritur ex arterijs & uenis ad neruos transfusus humoru[m] noxium, sicuti rursus ex uenis ad has. Improprie igitur dictum est febrem ardente tremore solui. Haec enim solum Hippocrates dicere quibusdam superuenientia, eorum soluitur consistens, quae cum prior sit hominem liberant, non quae alteram generat passionem quae nihil minus q[uam] prima sit periculosa.

Quaecumq[ue] suppurari, aut aquam inter cutem patientes urantur aut ferantur; si pus aut aqua uniuersim effluerit, omnes moriuntur.

Suppuratos praecipue consuevit nominare qui pus habet in spatio inter thorace atq[ue] pulmone;

que quomodo vivere oporteat, dixit in libro De A
passionibus: cuius insimul, Pulmonis arteria. Qui
dam hunc librum inferunt de supparatis. Vitis
nigra indiget qui plurimum habent pus, adeo
ut desuper per spiritum posse expurgari. Mos
vero ipsa & delicatius ambrosius vehementer in-
ferat ex loci angustia: que etiam nos cogit ut con-
suetum. In his autem qui aqua inter cutem parum
nulla que a Grecis paraceticos, id est punctio-
nes nominant, magis quam usiones medicis sunt
celsiora. Verum quod commune est usioni ac pun-
ctioni, nunc sane Hippocrates cōsultat casum, hoc
est multam ac subitam evacuationem. sic enim vi-
dendum cōtingere, uti antequam est enim ab Era-
sistrato exquisitas de his qui aqua inter cutem la-
borant, in pluribusq; conportum dicit experientia,
multam ac subitam evacuationem febres & mor-
tem afferre. Videmus autem & in alijs partibus ac
quæ atq; in thorace, quod aliquis magnus tumor
supparat, periculosum esse subito multam eva-
cuare, cum cunctisq; deficiat anima, utresq; con-
dant, nec potest de his sita facile remedium ha-
beat. Videtur itaq; in his propter magnam usio-
nem distantiam, & puris acrimoniam, ora quorundam
usum uasorum arteriosorum ad sperat, que prius
usuri quoddam operculum cum cōtinebant: quo
uniuersum euacuato, multi cum eo spiritus exeat
atq; excutiantur: unde periclitantur. In aqua ve-
ro inter cutem nō modo ob hanc causam ea la-
borant offenditur, sed & durities ulceris, ut que
non amplius sustentatur ab aqua substantia, &
sepum in ālicrum deorsum trahit, & viscera que
sunt in thorace.

**Eunuchi neque podagra laborant, neque
calci fiunt.**

Eunuchos scētio testicularū similes efficit for-
minis. Sic enim ergo in eis caluitas nō accidit, sic ne-
que in eunuchis, † propter temperaturam humidi-
tatem. Nam eunuchos podagra nō laborare, Hip-
pocratis quidem tempore uerum existit: nunc ue-
ro non amplius, propter immo dicum oleum, & ut
dum intemperantem. Res autem tota ita se habet.
Necesse est pedes natura esse imbecilliores, si quia
podagra corripit debet: sicut & cerebrum, si mor-
bum comitalem passurus sit. non tamen est omni-
no necessarium alterutrum pati, si nihil in uita deli-
querit. Difces autem aperte quōd imbecillitas par-
tis non sit sufficientis ad generandam passionem ex
intermedio tempore ac cessantem: in quo profusus
non infestantur, quamuis nature imbecillitas con-
tenta sit. Clarum est autem hoc, & in podagricis
manifestissime apparet, quōd inflante aliquo ad
pedes humore superfluo, passio generatur. Si nun-
quā igitur hic humor infusetur, liquet quōd neq;
unquā accideret passio. Non infuset autem si sem-
per uacis superfluitatibus corpus existerit. Erīt au-
tem uti cum superfluitatibus, si modico utatur ex-
ercitio, & homo bene cibum cōcoctent: unde &
delicia & crapula eis nocent. Nocent etiam mul-

ta & potētia uina bibere, præcipue cum aliqui ra-
tioni potauerit. Hæc enim nō modum substantiā
promptissime offendit, sicut & cibus. Aerate igitur
Hippocratis pauci podagra laborant, præ-
cipue uita moderantem: mox uero temporibus
ultraquædam uacis caliditate nihil eis addi posse ui-
dicatur, insensita est podagram multitudine, quam
nonnulli sunt qui exerceantur quidem, sed eu-
ditantibus atq; ebrietatibus incumbunt, & ante eu-
hum bibant uina potentia, ac uentris utantur im-
moderate: nonnulli uero & non in his omnibus,
in uno saltem aut duobus delinquit. Atq; pecca-
tum magnum cum facit sepe in uno eorum que
diximus, deliquisse sit est. Ob hæc igitur causam
etiam emachi podagra cōcipitur, quamuis mul-
tum habeant uim uiscerorū. Talis enim est eo-
rum defidia, ingluuies, ebrietas, ut etiam in uene-
reis podagra corripit possit. Hæc eadem & de re-
ticulari morbo dicta exalime, omnes liquorem
qui eo laborant, magna ex parte prius podagrici
sunt. Accedit ad has causas ob quas plerique inci-
dunt in podagra, quōd multi & patres & uos ha-
bent podagricos, in quibus semen erat uitiosum,
aque adeo huius uiscerentorem fecerunt partium
imbecillitatem.

**Mulier podagra non laborat, nisi menstrua
defecerint.** XXXIX

Mulieres non sunt podagricæ, ratione eua-
cuationis. Offensum est enim in præcedente femi-
ne, quōd nisi humores superabundauerint, ex so-
la partium imbecillitate non potest podagra fieri.
Verum rursus & hic, prius eadem erat uerum, ut
non omnino menstrua defecerint, quia parua
erant delicta que astate superire mulieres admittit
tebantur: uero ob eorum magnitudinem, que
dam podagra laborant antequam menstrua defi-
ciant, cum nonnullis paucis corant, nonnullis au-
tem uel mediocra.

**Puer podagra non laborat ante usum ue-
nercorum.** XXXX

Quōd magnam uim habeat ad podagræ gene-
rationem usus uiscerorū, liquet etiam in pueris,
quamuis modum paulo antea & de eunuchis dicitur.
Eunuchos itaq; uisum quōdam podagra
laborantes, pueros autem non uisum. Verum si
quis tali est passione correptus: unū cum hoc quōd
& genat articuli & manū intumuerunt, in quorundam
articulis morbi modum repente incidit ob
plenitudinem, ex multis cruditatibus acerram.

**Dolores oculorum, meri potio, aut balneū,
aut fomentum, aut uena scētio, aut medicamen-
tum epotum soluit.** XXXXI

Singula horum que dixit, magis experientia, q;
ratione aliqui uidetur mihi Hippocrates cogno-
uisse. Nil enim mirum si homo dolens cum sitet ad
balneum, dolore fuit liberatus: uel si nō permittit
bibere uinū, deinde nulli ex hoc sentiens utilitate,
morat est ad bibendum, aliqui uisum appertent
uni

visi, & posthac melius se habuit. Sicut igitur & plur
 ra alia que medici hoc modo insperare, sunt ab eis
 scripta ab alijs determinatione; ita & hanc mi
 hi collegeri videntur ab Hippocrate, neque irrationa
 bili dicite, dispositiones, neque ut Empirico occur
 sus. Ceterum videras quae nobis potest aduenire
 ex fermentationibus hoc modo scriptis, et inquirere di
 spositiones in quibus meripono, & balneo, & sin
 gulorum corum quae ferantur de his sunt, utile sit;
 quod & mihi contingit. Nam & si prolixus esse ali
 quos credebam oculis dolentes, quorum nonnulli
 meri potionibus, nonnulli balneis iuuentur, fidem
 Hippocrati adhibens (neque enim scripsisset, si non ul
 dillet) non tamen ab aliquo praecipit tale auxi
 lium agris adhiberi fuisse coepimus: Itaque primo
 cum oes quatuordecim dispositiones in quibus necessa
 rium est non in oculo tantum, sed & in alijs partibus
 fieri dolores: deinde quod in alijs partibus
 eas aduenisse, postremo consideravi earum in ali
 qua dispositione: & postquam his etiam fidem ad
 hibui, autus sum remedia afferre dolentibus ac
 petentem quidem adolescentem balneum, cui medicus
 non abiq; ratione in die secutus ab imo ueniam
 fecerat, & deinceps curauerat medicinis quas ex
 pertentia cognouerat, cum inflammatio sola obse
 deret oculos. Dolebat autem uehementissime per
 quosdam insultus, in quibus aiebat ipse sentire se
 acutos humores, qui uisui semel fluctant ad oculos,
 quibus exeretis licet uehementis doloris sola
 retur, non tamen dolor omnino cessabat, & hoc il
 li per totam quintam accidi diem, malis semper
 habens incrementum. Cum igitur dolerem non
 posset tolerare, me & quendam alterum ex oculis
 medicis aduocant tunc in uibe Roma probantissi
 mam. Illi itaque uidebantur utendi esse collyria quo
 dam ex eis que emplastica nominantur & anodyna,
 id est dolorem sedantia: cuiusmodi sunt quae ex ce
 russa lota, amylo, et ipsos uere coeponuntur. Nam
 sic maxime sperabat posse reprimi per emplastica
 id quod influebat, et simul sensum per se intrinsecum
 ita torpescere. Ego uero ab initio suspecta habui ta
 lia medicamenta. Neque enim uehementer reprimi
 munt fluxiones, sed exerts prohibent; atque ideo si
 humores fluentes acres exierint, conuocari credi
 conuincit si uero nulli, extendi ac uehementer ir
 ritari, ac si uim perirent; ex quibus nisi medicamen
 tum fuerit magnopere suspelacionis dolores impa
 ribiles excitantur. Si uero fuerit adeo uehementer
 suspelacionis, ut ex eo oculi maximam inflama
 tionem non sentiant, necessarium est, similitudinem
 uel fortia adeo laedi, ut cessante inflammatione, uel de
 bilitate uel nihil omnino uideant: simul quaedam
 periculorum dispositionem, & quae difficulter sanari
 possit, in oculorum tunicis relinquit. Cum igitur
 ista nonnulli, atque animaduerterem humorem in
 fluentem non parum, ualdeq; & acrem & calidum:
 primum somento utendum censui, experientia
 tunc gratia, tanquam ex ea coruis cogniturus quas
 lites foret dispositio. Solet enim in his fomentum
 parum per quidem dolorem mollire, sed alio

ram fluxionem aduocare. Quae enim ratione potest
 id quod in oculis continetur, dicatur: et deos
 ratione alteram quoque ex uicinis locis attrahere
 ualet. Verum quamprimum et aquam calidam &
 spongiam afferri iussit, atque ipse se dixit expectum
 esse lapsus tota die adremedum, ac primum dola
 rem immittere, sed paulo post uisum non adlucere.
 Quae ego cum audissem, medicum ocularem con
 uocare iussit, ipse promittens me etiam abiq; frigidis
 medicamentis argum de dolore liberarum. Cum
 autem solo balneo uisus esset, ita dolorem cessat,
 ut tota nocte dormiret, atque nec foveam aliquam
 eorum qui iuxta dormiebant, aduocaret. Ab hinc in
 reliquis in quibus per signa cognosce infuere quidam
 humores acres ad oculos, non tamen corpus
 esse plenum balneo usum doloem non sanauit. Adolescens
 item alius fuit qui quod uicinus urbi non erat, oculum
 inflammationem pluribus ita diebus uiri
 passus fuerat, hunc quia in eodem fiam perfractura
 bat, in urbem profectum intinuit habere oculos,
 squalidos quidem, sed ualde erant ac plenas san
 guine eas quae in ipsis uenas erant: nulli ut quam
 se lamellet, potu uteretur meraciore, et ita se post
 traderet, quod & factum est. Formis enim presertim
 das ipsam uisum, & mane sine dolore exirent
 hic fiduciae praebuit ut in quibus sanguinis copia
 crassioris in oculorum uenulis se intineretur, si
 ne plethorica totius corporis dispositione, uere
 utini potente, ut quae diffundere sanguinem atque
 mouere possit, alij motus uehementis obstru
 nes aperire. Ceterum haec quidem remedia doloris
 oculorum potentia sunt. Secus istorum autem
 est fomentum, & omnino aliquam afferens utilita
 tem, uel tanquam signum ad digestionem, uel tan
 quam causa sanitatis oculorum. Nam cum nihil
 omnino in oculis, fomentum dissoluens cum
 quae in ipsis continetur supelacionem, oculos san
 tatem relinuit. Cui uero adhuc inhaeret: primo
 dem cum adhibetur, suo calore aliquod affert
 modice leuamen. Quod si paulo post dolorem
 augeat, tunc hic signum dignoscitur, ex quo nos
 dispositionem comprehendentes, ad totius corpo
 ris evacuationem peruenimus: ipso quidem san
 guine redundante, per uenas se hinc malitia ut
 ro humorum inestant, per purgationem neque
 nim difficile est admodum ab humorum malitia san
 guinis copiam distinguere.

Balbi ab alui profusio maxime capiuntur.

Sicuti pellucida est, id est balbutie, prolationis
 uim est, non uocis: sic & trahit in, eiusdem signifi
 cationis uerbum, non potente lingua exquirere
 eas dearticulare uoces quae per t & r profertur,
 qualis est haec ipsa trahit, & similes hae, trepidus,
 tremat, tradit, trochum, tribus, & quae uocantur aliae
 les. Haec siquidem omnes exigunt linguam se am
 pliantem ac prius dentibus inuenientem. Cum
 igitur in aliquibus lingua fuerit imbecillior, male
 inuenitur, & loquens t & r dearticulare nequit, ut
 que ita ad t & l, pronunciantur labitur. Hoc
 autem

autem et coniungere potest quia quoque modo sit breuior quam illi conueniat quod tamen rarissimum exiit. & quia mollitiore atque humidiores habet temperantiam, quam ob causam & pueri habentur, cum tale quiddam ipsa in loquendo coniungat, quale etiam in ambulando euenit nam et ambulare nonnulli quidem prolixius non possunt, nonnulli uero non sufficienter, cum curibus neque propter molliorem furnier innitit. Quibusdam etiam arate integra, inter loquendum fatigatis, balbutire contingit: sicut & illi qui plurimum uba cecinescit, & quibus uires ex morbo plurimum sunt debilitate, & quibus demum lingua est uehementer exarscata. Verum siccitas tanta nulli inesse potest qui habitum seruet naturalis: atque ideo Lilius humedatissimus inmodice in his qui natura balbutiunt, ad linguam detrimendum calidus est, cum eius masculi nequeant firmiter stabilizantque hoc ipsi potest accidere uel propter suam, uel propter neruorum imbecillitatem, quod uiselfcet a cerebrosificipit. Quare et ceteri aliquando balbutiunt, paritum quia multa humiditate perfunditur cerebrum, parum quia etiam ab ipsius multitudine pregrauatur. Contingit igitur his qui sunt balbi natura, ut uel cerebrum humidum habeant, uel linguam, uel utrumque. Et hoc cerebro quidem talem temperantiam sumo, de hoc et multis par est humiditas superfluitate, easque inde fluentes in uentrem suscipiologis: ideo profusus hominem capi. Lingua uero admodum humida ex natura existente, & uentriculum talem esse par est, ut qui alteram sui tumorem commanens habeat ad linguam, imbecillitas autem ex humiditate uentrius propria passio est diuinas profusiam.

XXXIII Qui acidum cructant, non ualde morbo laterali corripiantur.

Acidum cructans, hoc est acidum ructum habentes, raro inquit capit a morbo laterali. Nam quod dicitur non ualde idem ostendit quod raro, non nullo modo, ut quidam libri huius expositores scripserunt. Dicitum autem a nobis est, ubi de morbo laterali sermone habuimus, quod latera sunt morborum hinc quidem qui unum cum flauis ac rufis sit spuris, ex hiscidis humoribus ortum habet: hic uero qui cum spumosis, ex pituitosis: sicut qui cum nigris, ex melancholicis: qui uero cum rubris, ex sanguine. Est enim lateralis morbus in inflammatione membranae quae subtingens nominatur. Cum uero unaquodque inflammatio ex alio uis humoris superabundantia gignatur, pro eius natura & spuri species morbo laterali laborantibus aduenit, & spes flauis ac moeris habetur. Non aequae autem membranae ac pulmo sunt natura apte humores suscipere. densa siquidem est membranae substantia, pulmo uero rarus admodum ac laxa: quare hanc quidem promptam est pituitosos omnes suscipere humores, membranae autem subtingenti plus biliosos. Ob hanc igitur causam quibus pituita natura superabundat, raro a morbo

A bo laterali corripiantur, praesertim si salledinem atque acrimoniam aliquam sibi adiunxerit. Talis enim intestina mordens, intrat ad deflectionem in quae coniungit non solum pituitam, sed plures alias etiam superfluitates excedat. Dicebat uero ipse in libro De aere aqua & locis, eos qui habent uentrem natura humidum, morbo laterali atque alius morborum generibus minime corripit.

XXXIIII Quis neque calidus sunt, his magna uarietas non sunt: quibus uero calidus uarietas magna superueniunt, quae rarus capillati sunt.

Quando in uiri sapientia libro aliqua sermo inuenitur manifestum habens medicatum, non sine ratione legentes dubitare contingit, & primo quidem sibi ipsis diffidere, quasi neque illa quae sunt manifesta noscensibus, deinde suspicari ne falso fuerit interiectum. Quia enim nescias calidum esse passionem insensibilem: Sed neque illud uerum est magna uarietas calidus nunquam aduenit: sicut nec uarietas adueniensibus, calidum cessat, nisi forte (ut nonnulli inquirunt) uocatum a medicis capillorum defluunt, calidum nominet. Illud enim a uitiolis humoribus generat sicuti quae ophthalmia & alopecia nominantur atque uicium cum siccis humoribus ad cura decumbunt, possunt uarietas facere, & capillus restituaere. Si enim prius contigerat ut capilli a uitiolis humoribus corruptis eorum radicibus, corrumperentur: uicium est ut eisdem humoribus alio tempore, ad primam naturam postmodum redeant.

XXXV Aqua inter cutem laborantibus, nullis superueniens, malum.

Superuenire passionibus sicuti passiones & casus, praefici medici dicere esse uerum, quaeque ipsius passionis aduacata ratione conuenire solent. Talis enim est Praxagora liber De superuenientibus inferius. Sic & nunc de suffi dicitur est. Neque enim cum ex alia sit occasio in homine aqua inter cutem patiente nullis signum est exitiale, sed quando ipsius morbi ratione. Cum enim in hydrope aqua huiusmodi dicitur tantum aduacata fuerit, ut iam asperas occupet arterias, si nullis superueniat, tunc periculum minet ne homo hanc ita misit post stranguletur.

XXXVI Difficultatem urinae, uena secta iuuat: secare uero interiores.

Neque hic sermo uerus est, nisi & coniunctio nem assumptis, ita ut aphorismus talis fiat: Difficultatem urinae & uena sectio soluit. Re uera enim & uena sectio soluit difficultatem urinae, illam uidelicet quae propter inflammationem & multitudine fit. Quod autem sequitur, Secare uero interiores: illi de uenis manu dicitur, neque ueni est neque consentaneum Hippocraati. Videmus siquidem ipsum in omnibus libris suis, in partibus quae supra hepar sunt, & manus sanguinem mittentis inferioribus autem uenas quae in poplite uel talo sunt, secari iubet. Si quis uero de his ipsum dicitur arbitretur, Secare autem interpres hoc dicitur parum

parturitionem habet. Ab una enim ambax nascitur, quae in poplite trifurcam dividitur, quoniam & una uena ad hoc peruenit membrum, non sicuti ad manum dicit. Melius itaque fuerit & hinc aphorismum unum ex a diosis episcopi.

XXXVII Ab angina habito si tumor fiat in collo, bonum, foras enim morbus deducitur.

Sermo uerus est, & causa in promptu, siquidem ex innumeris & principalibus partibus passionibus conuertit ad cutem transferri.

XXXVIII Cancros oculos omnes melius est non curare. Curati enim cito pereunt, non curati uero longius tempus perdurant.

Oculos caneros dicit uel eos qui sunt sine ulceratione, uel abscedentes, hoc est non apparentes; quod rursum idem significat ac si diceretur, qui in profundum corporis sunt. Sed & curare, duplex est. Vnam quidem omnia agere ut particula patiens ad sanitatem perducatur; alteram autem eam adhibere praesidentiam quae passionem cogitat, hoc est ipsam mollire, ac minores facere, tum praecipue cum adest exulceratio. Tunc enim est necessarium ut, si non aliud agamus, saltem saniem abluamus, huiusmodi aliquo uentis, non quocumque, sed uel per experientiam, uel per indicationem inuenito, quod neque puritas accere, neque imitare partem patientem sit opus. Ab hac igitur curatione neque abesse conuenit; neque illi qui sunt sine ulceratione ceteri, indigent ea. Aliam uero quae fit per sectionem uel ulsionem, (quae sola sunt remedia cancorum) consistit ut in canero oculis non adhibeamus. Quod igitur illi qui sunt in partibus penitioribus, talia remedia non desiderant, etiam experientia docet. Equidem scio omnes qui huiusmodi caneros curare ceterantur, magis illos irritasse, & breuis homines interemisse. Nam et qui canerum in palato constitunt, & in sede, & in sinu oculo muliebri, uel uisum uel secuerunt, non potuerunt ulcera ad cicatricem perducere, & homines in curatu esse affectos ac maceratos, usque ad mortem detulerunt; qui si nullam curationem adhibuissent, longior tempore uitam cum minori molestia transigissent. Tales igitur caneros nullo modo curare tentemus; ex eis uero qui in summa parte corporis haerent, illos tantummodo, quos possimus una cum radicibus ipsis, ut quidam dixerit, resecare. Neque enim malum est per se multitudinem radices ceteri, nimirum eas quae pleurae sunt sanguine melancholico uenas, & usque ad loca circumstantia distendunt. Multi enim magis auctoritate medici, neque hoc manus opera curari permittunt, sed illos tantum qui exsiccant, si multo laborantes molestum, adeo ut ipsi ultro manu curari desiderant, simul sunt in talibus partibus sita, quas possimus una cum radicibus resecare & exire. Quidam uero neque hos amoliri permittunt, sed omnino abstergendum consulant & remedijs potentibus in omni canero. Quod autem Hippocra-

tes nunquam consuluisset curare poterit caneros in partibus corporis penitioribus ceteros, ex ipsa passionis natura licet coniectari: An uero & eos qui in summa parte corporis haerent abique ulcere, incertum est, quantum ex uerbis aphorismi coniectari potest. Ipsium uero scripserunt Aristocides & Dioscoridis sectatores, usque ad ea uerba melius est non curare.

Conuulsio fit uel ex repletione, uel inanitione, uel neura uero & singulis.

Conuulsio (ut & ipsum indicat nomen) conuulsio fit ad propria capita muscularis, ut autem clarius diceretur, retracta, sicut etiam est motus eorum secundum naturam; uerum hic quidem non fit sine animalis appetitu. Conuulsio autem, passio est inuoluntaria, ad similes ueniens motus uel uoluntariis dispositionibus, quam etiam in moribus factis secundum appetitum affluere dicitur. Nam ex repletione ita uerum intenditur ut chordae in ualde humida ambientis non aeri condensantibus ita ideo propter hanc causam saepe etiam trunquantur. Idem uero & in siccoribus constitutionibus accidit, nam in sicco colligunt ac conuulsant omnia neruosa corpora uoluntate cretae ac uelut lana si paulo magis ab igne calcantur, quibus similia parturitur, & quae solis seruo exsiccant. Conuulsio igitur non absque ratione & contrariis fit causis. Singulis uero conceditur conuulsio stomachi nominari quando aliud fuerit sermone propositum, quando uero hoc solum studuerimus, ut singulis substantiam cognoscamus, melius fortassis haerit non conuulsionem ipsum nominare, sed quendam uentem eiusdem quidem generis quo uocimus, interea uerum tamen illo, & ueniens in eam. Nam licet uentem appetitum eorum aliquid quae in ipso continetur, expellere, ad diuos mouetur casus, ueniens in eam quae in singulis, mediocriter uero in omnibus, siquidem in uocibus appetitum eorum quae in uentriculo spatio laetius conueniunt, expellere; singulis autem ea quae sunt in ipso uentem, uel ore penitiora. Per stomachum non & me intelleximus non solum eum qui ita proprie nominatur, sed & uentriculo. Quae enim in hoc continentur, ipso appetente uentriculo expellere, singulis fit. Quod uero eorum quae difficilius excernuntur, & quae uelut absorberent uentriculo, sit per singulis excretio, dicitur licet ex ipsa quae quodlibet excernunt, omnibus ferè plus minus. Si quis enim acutum aliquid, ueluti piper per se solum deglutierit, uel eum melle, uel aliquo alio, et postea uinum bibent aqua calida temperata, sitans singulis, calore quidem potus piper ad interiora descendente, eius uero acutè uentriculum molestante; unde conatur motu uoluntate rem incessanter expellere, demonstratur uentem esse in nobis in libro de causa causam, & rasm, & sermationem, & rigorem ex his uentibus oriri.

Quibus dolor circa praecordia fit absque inflammatione

Inflammatione, ipsa febris superacens morbum A
foluit.

Sequitur quidem & ad morbus dolere: sed con-
ferti sunt morbus nomine, non dolore, tales casus
appellare. Fit autem dolor propter quandam simi-
litudinem inflammationi dispositionem. Sic autem no-
minata est, quoniam & erysipelatae dolere cōsequi-
tur. Quando igitur nō ob talem dispositionem do-
lor praecordia occupauerit, & morbus sensus ab-
sint, relinquatur ut dolor fiat, uti propter obstru-
tionem, vel propter spiritus flatuosum, vel ob ali-
quam intemperatam inaequalem, quae omnia febris
color aptus est natura sanare: hoc quidem inci-
dens, extensus, atq; dissolvens, haec utro ad rem
peritura aequalitatem perducens.

111 Quibus aequi suppuratio in corpore existens
non innotescit, ipsi ob crassitudinem puris aut lo-
ci non innotescit.

Duplex est huius loci scriptura, & duplex expo-
sitiō, & utraque non caret ratione. Nam & propter
puris crassitudinem, & propter loci sapienter occul-
tatur puris in aliquo loco comprehendi notitia. Re-
cte ergo nōnulli scripserunt: His propter loci cras-
situdinem, nonnulli vero: His propter puris cras-
situdinem non innotescit.

112 Morbo regio laborantibus si fiat hepar du-
rum, malum.

Morbum regionem hoc loco dicit, qui fit ex he-
patis inflammatione, tunc enim duntaxat offendit
vel tumorem praedarum, vel inflammationem in
hepate existere, quemadmodi & sine hac contingit
aliquando, propter eius obstructionem, mor-
bum regionem aduenire: contingit & ipsa natura per
modum crassos humores exuperantem in uenis
contantum, ad eam expellente.

113 Quicunque liemosis & difficultate interhincorum
capiantur, ipsi superacens longa difficultate
interhincorum, a qua inter curam, aut leuitas inte-
riorum aduenit, & moriantur.

Opportet hanc asperitatem illi praeparari in quo
dicitur liemosis difficultas interhincorum superacens, &
bonum. Sed ille quidem inter sequentes scribitur
quatuor tantum interiectis, nobis autem necessa-
rium est nunc huius expositionem aggredi. Qui-
cunque enim liemosis sunt, hoc est qui duram iam
du habent liemem, ipsi superacens difficultas in-
terhincorum, soluit dispositionem, quod scilicet ra-
tione transpositionis atq; excusationis humorum
crassior ac melior; holorum liem inferiorum con-
uenit. Sed quoniam spiritus huiusmodi excusatio-
nes ultra modum extenduntur, & non sicut hinc
tantibus; & dicitur Hippocrates, quoniam si semel
habuerit immo terata difficultas interhincorum, offen-
dit, quae talibus aduenit dispositionibus. Laxis si-
quidem interhincis & trahit interhincorum humorum,
& uis eorum laborat, & temperies natui caloris

abolentur. ob hanc igitur curam, & aqua inter ca-
tem, et leuitas interhincorum, superacens interhincis
quidem interhincorum, ex sola interhincorum labi-
magna uero inter eum, propter heparis compres-
sionem, atq; liemem, & omnis ueni generis.

Quibus ex stillicidio atrox, illos superacens
ritum septem diebus peruenit, nisi febris superacens
miente, laris urina fluxerit. XLIII

In illo nihil exit inferior, neq; si quis accensa
uratur dylitire. Vomitus autem fieri cōuenit aduenit
ipsi qui exaliter se habent. Quid igitur interclusa
inferioris exitus, hoc potius fiat, quod in tenui
bus inactis, non autem in crassis omnes feci fa-
centur. Ceterum quod propter inflammationem
& propter obstructionem fluxus & succedat humo-
rem crassiorum atq; tenuium, dictum est & pla-
ribus. Mihi uero uidetur inflammationem, ut du-
rum tumorem, vel abscessum, tantum facere posse
loci angustiam, ut nihil possit ad infera trans-
mitti. Quid autem humores crassi atq; tenues in
causa sint, non admodum mihi uidetur probabile.
Verum & hoc (si liber) posito, & si quod aliud
causae praeter hoc. Verum id quod est ob omnia
ferē receptum qui aphorismos expoliter uniuersa
dibile mihi admodum uidetur. Axioma enim quod
quando uelica inflammata, angusta loci ex com-
pressionem in inclisio facta praesens est, quae
dicos nominat. Ego uero multos qui in uigra non
poterant me pto in tota uita mea in illis, non nul-
los tantū periclitatos, non possumus enī mortuos,
quibus tunc manifeste omnibus locutionem praep-
rium circumscriptionem plena uelica apparuit,
adco ut supra modum esse existens, id quod uer-
est, inde crederet: & tamen nullus eorum factus
est illos. Quomodo igitur quilibet angustia per-
fundit, ob uelica inflammationem angustia
re facta interhincis, licet aliquid praesens: Non
magis sine quam ex eorum ueni in multas gra-
uata, siquidem usque ad praecordia praerogationem
tumor exarduit, & magis compingere possit
atq; angustiae interhincis tenuis uelica ueni in tu-
mor em anollata, si uis potest rectum compingere
re interhincis. Quidam uero etiam dicunt & san-
dilis quod febris superacens confertur illo. Nam
febris quidem in inflammatione uelica non solum
ratione fieri, quin quanto illa maior ac grauior,
tatem augere habent conuergit, cum casu sit
inflammationis. Heus uero (ut ipsi dicunt) ex inflam-
matione ortam habuit, & ueni tantum per
habet solationis, inflammationis cessationem, cum
quo etiam febris sedum est necessarium. Huius igitur
signum solationis eorum quae sunt in illo pau-
lulum, est febris, ut remissa, ut soluta, superacens
autem febris, nisi uelica, neq; bonum signum
est, neque causa boni. Neuenim etiam illis tantum
morbis confertur febris, qui ex frigida sunt,
aliquando quod febris, aliquando uero cum humo-
ribus crudis, putris uel flatuosis spiritibus. Me

lun est itaq; si fateamur nos ignorare quæ in hoc aphorismo Hippocrates dicens, neq; enim ratio, eorum indicat ueritatem, neq; experientia docet. Tertium autem nihil habemus ad fidem faciendum. Quod si in quo talis argutus uisus est, aut ab Hippocrate, aut ab aliquo alio (neque enim an legitimum sit hæc aphorismus, dicere possum) multitudine humorum crudorum unâ, cum multa frigida tate, melius est talium in deo casum qui dicti sunt, causam arbitrari. Sic enim tanquam modo febris est sic medicina huiusce dispositionis, & retentorum unumq; sua curatio, nam re uera cõueniunt uel nec erasse, & plurimæ, repente simul illis concoctis curantur.

XLV Vlcera quæ nec annua sunt, aut etiam diuturniora, os abfcedere est necessarium & cicatricis casus fieri.

Quæcumq; ulcera longo tempore manent, uel et cæteris nullo modo adueniunt, uel si facta sit, rursus resoluta, nihil uidelicet medicis in curandis delinquentibus necesse est uel propter infixum uisum colorum humerum, uel propter dispositionem in membro longo tempore contractâ ex humoribus influentibus, uel ob aliquam passionem eissa in loco corrupta, difficiliter sanari. talia itaq; ulcera semper maiora & deteriora sunt: atq; hæc omnia Phagedænos iniqui nominabant. Quisdam uero posteros ea distinguere cogitarunt, propriamq; singulis appellationem indiderunt, quosdam Chironia, quosdam Telephia, quosdam Phagedænos nominantes. aliaq; curiosas ad huc magna appellationes afferentes. Nabis uero sufficit ex ijs quæ illi quod loqui circumstantis occupant, alia herpetas, id est repetens nominare, quæ summam cætem tantum infestant: alia Phagedænos, id est exedentes, quæ cætem subiectam corrumpunt. Nam quod putrida atq; depauperata nonnullis uicis uocatur, non est propria ulceris differentia, sed passio impleta ex ulcere atq; putredine. Scimus autem quod & absq; ulcere putredo ipsa per se ipsam in multis corporis partibus consistit. Vocatur enî Anthrax, id est carbo uicis ebrososum, cui adiungitur multus partium circumstantium seruos. Hæc igitur propriam habere appellationem, Anthrax, Phagedænos, & Herpes. Quæcumq; uero ulcera sunt sine diuersis casibus, hæc ipsa per se ipsa solebant antiqui uel cetera tantum nominare: de quibus nunc Hippocrates legitur, edocens, quæcumq; talia sunt ulcera, in longum tempus protrahi. Videtur autem experientia rationi assensu: multaq; sapienter ex hoc genere ulcerum, cum non possit multum tempus fuerint ad cicatricem producta, rursus inflammantur, ac iterum distempuntur, ipsarum cicatricem soluta. Fit autem hoc talem aliquam ob causam: Quædo ex adhibitis medicamentis, caro que est superficiali patienti, excorata cõtrauenit cicatricem, ita ut quidem inter ipsa sanitas cõstituta uidentur: rursus uero paulatim aliqua insidiat sine esse corruptio, in parte penitente, iterum aduenit inflammatio, &

puris generatio consequitur, à quo quidem tota se perficit eroditur, caro uero exulcerat. Quamquam igitur est talium sanatio ulcerum: Non profecto alia quam ab ipso scripta in libro De ulceribus, & à nobis in tertio De arte curandi demonstrata. si quidem ulcera omnia excicari oportet, præcipue uero in quibus patitur os. Terminus autem cicatricis est, ut abfcedat pars offis quæ uitiata est. Quare non absq; ratione tantum fieri causæ cicatricis contingit, quantum habuerit abfcessus amplitudinem.

Qui gibbi ex asthma aut tussi sunt, ante pubertatem moriuntur.

Gibbos solet Hippocrates nominare quos nunc omnes homines conuexos appellant. Nam & uere eis est spina in partem posteriori cõuexa. Conuexio igitur opponitur casui, gibbo recurui. Sed hæc quidem de sola spina Græci dicunt, illa uero de omnibus. Quomodo uero gibbi sunt, ipse narrat in libro De articulis, sanari et de recurui distortis, atq; conuexis. Hæc enim sunt propriæ atq; præcipuæ spinæ passiones: oportet autem illum qui uult illarum passionum habere noticiam, ijs que in eo libro scribuntur, plenius intubere. Nunc uero à nobis ea dicetur quæ ad propositum aphorismum uidentur uita. Gibbi sunt spina aliquando propter scilum, aut casum: gibba etiam fit propter quædam tubercula dura quæ in parte anteriore consistunt: à quibus si quando una uertebra trahitur ad anteriora, recurui fit eo loco spina. ita & si plures fuerint se ordine consequentes, quando uero non fuerint continuæ hæc que tendunt uertebra, gibbositas fit tantum partibus retro tendentibus, quantum uertebrae extente sunt ad interiora reflexæ. nam hoc fieri uidetur in omnibus duris medicoriter tentis, ueluti calami, uinibus, uirgis, & omnibus alijs huiusmodi. dictum est de his plenius in expositionibus libri De articulis. Nunc uero conuexi gibbi facti sunt ex asthma & tussi, ante pubertatem cito inquit ingere. Neq; enim uale in his thorax, ut ipse dixit, tantum cum alijs augeri, atq; adeo magna angustia premitur ea que respiratio obseruiunt instrumenta. Omnibus siquidem est communis, qui sponte gibbi facti sunt, hoc est quibus sine scilum uel casu spina passâ est propter dura tubercula & concoqui disticta, tales fieri. Sed cum multa sit in tuberculis quæ ad tumorem, duritiem, & locum in quo consistunt, differentia: que dura simul ac magna sunt, statim difficiliter faciunt hominibus respirationem: quæ uero ex suo humore aliquid ad speram mittunt arteriam, remittunt sufficiliosos. Verum que talia sunt ut mittat ex suo humore aliquid, non sunt dura exequiline, atque ideo necessarium est eis suppurari aliquando, & hominem occidere. Quæ uero nihil mittunt, ex crassis humoribus ortum habent, atque ob id dura sunt, & incoacta, & longo permanent tempore antequam suppurentur, atq; ideo non penitent hominem. Quæ uero unâ cum tussi cetum habuere, properant ad suppura

respiratione, itaq; idem sunt moralia. Sic & quæcumque cum difficili anhelitu fiunt, sunt ipsæ quæ ad huc augent. perniciosa uel enim hæc magna sunt, uel in loco thoracis ad uitam opportuno. Cum igitur palmo unâ cum corde in talibus augeatur, lociq; continens minor efficitur, costæ uero non augeantur, & se flexendo, propriâ gibbositate thoracem facili angustior; nec cessatum est tædium breui tempore fieri anhelum difficultatem, ut homo corrumpatur. Nam si nondum gibbositate superueniente, propter febriles tumores extra naturam difficilem habeat anhelum, quid debemus expectare cum tubercula sunt processu temporis adacta, thorax autem factus angustior? Quod autem, cum multæ sint ipsi doli difficultates, solam illam Hippocrates albina cõsuevit nominare, in qua contingit ualde crebrum anhelum fieri, clarum admodum exillit. Appellatq; nunc homines eo nomine, illam quæ fit in curibus & uelentibus exercitijs respirationem; Hippocrate autem postérieure, & passionem aliquâ pectoris distentionem, nonnullis simpliciter albina nominant, nonnulli orthopnoiam, quando alij febre ægriod iugiter anhelum habent difficilem.

LI. Quibuscumq; uenæ sectio, uel purgatio cum medicamento cõuenit, hoc uere purgare, uel uenam incidere oportet.

Liquet quòd de his quæ adhuc sãnt, sed ægri fati si sunt, nisi euacuentur, nunc sermo habetur Hippocrati. Hoc em̄ oportet ut anticipentur euacuare uere aduertente, uel per uenæ sectionem, si pleurothorax? passionibus subsurgunt; uel per purgationem, si eis quæ ex corruptione proueniunt. Non itaq; plurimos ita seruauimus annos, qui longo acie tempore singulis annis morbis capiebantur, æque podagram, & morbum articulare adhuc incipientem, & nondum poros circi articulis facientem, ex tali euacuatione multũ tam annis fieri prohibebamus. Eodem modo & sanguinis spumionem, morbum comitialẽ, apoplexiam, melancholiam, & alios huiusmodi distentiones in multis hominibus per dictam euacuationem non sustulimus. Venæ itaq; sectio, commune auxiliũ est eorum quæ ex pleuritis dicitur distentionem purgatio uero quomuis si secundum genus inuadit, uerum quoddam anhelũ exillat, non tamen secundũ speciem. Nonnulli siquidem conserui humores punitosus euacuare, nonnulli uero amaram bilem, nonnulli atram, nonnulli ferream superfluitatem, secundũ naturam eorum quæ cum fuerant superuenire passionem. Velut quidam singulis uenæ incidit in melancholiam nisi purgatur; & est res mira quomodo morbo tam inchoante, statim homo præstanti primam eius generationem; & me aduocato purgatis humoribus atris, cessat prolixas melancholia; huic homini ex purgatione ambo hæc optima eueniunt, quòd & superfluitates expelluntur, & quòd ex acritudine co-

rum quæ excrementis, potenter aperitur os uenam quam uocant fluxum uulsi, per quam excrementa pars aliqua sanguinis uulsi cõuenit euacuare; quo retento superuenit melancholia. Purgatio igitur ipsam, non uere tantum, sed etiam amittit; & licet doli, si ex cõtempo aliquando purgationem omiserit, & morbum nõ anticipauerit, casus peruenit passiones. Sic & multæ quondam, singulis uenæ uere inchoante similiter euacuati; cum aliquando tumorem cancerosum in mamma patenterent, lecti itaq; frequentem medicamento purgante atram bilem, ad sanantẽ peruenit. Et si quando purgatio omiseretur, dolorem profundum sentiebat; & me aduocato, statim uolebat euacuari. In altero elephanthem inchoantem, primum per uenæ sectionem & purgationem sanauit; & singulis annis rursus huic iussit una purgatio; & ea omni doli passio innotuit. Morbi itaque huiusmodi, aut humoris exigunt purgationem; comitialis autem, & apoplexia & anhelum, punitosus; articulares autem si cum multa fuerint caliditate, amaram bilem uolunt euacuare si uero cum frigida humoribus punitosus. Quiddam alius tempore æstiuo semper febribus tertiana corrigebat; sed multis tam annis non febicitatem, quomuis à nobis purgati circa finem ueris anticipauit. Sic enim melius est tales euacuare, si uulsi qui morbo comitiali, apoplexia, & melancholia, & articulis, & alijs passionibus quæ ex crassa humoribus generant, præstat circa ueris initia euacuare; de quibus tribus fortissimè à nobis scriptum est in illo tractatu qui in scribitur. De his qui ueris tempore egent euacuatione. Est autem iste tractatus pars septimæ salubris tractationis.

Lienosis difficultas intestinorum superueniens, bonum. XLVIIII

Paulo antea hunc aphorismum exposui, cum sermo habebatur de aphorismo in hunc modũ scripto; Quicumq; lienosis difficultate intestinorũ capiuntur, ipsa longa facta intestinorum difficultate, æquæ inter cutem superuenit, uel leuitas intestinorum, & morientur. quare illi nunc proposito nulli est expositio necessaria.

Quibuscumq; morbi podagrici sunt, si sedata in quadraginta diebus inflammatio, finiunt. XLIX

Podagricorum inflammatio fluxione fit ad articulos pedum decumbere. hanc autem fluxionem suscipiunt primum quidem loca articulationum, deinceps circumstantia omnia usq; ad cutem. Quia uero impleri dicimus articulationes, liquet etiam esse necessariũ ex quæ ipsas circumiacent ligamenta extendi. Non enim enim & tendines nõ est ratio habere in ipsis inflammari, sed solum dolere quia si mal cum articulationibus extenduntur, augentur, quomuis uisus est nunq; podagricis partem conuulsam, quæ frequenter solet in neruicam ac-

tendonum inflammationibus aduenire, uerum in
 tencio sanationis in eis, communis est omnibus in
 inflammatione laborantibus. Nam discutitur opor
 tet id quod ad pedes fluxerit, siquid tenuiorem
 habuerit substantiam, tempore breuiore: si uero
 crassam illi tenacem, longiore longius adhuc mal
 uo tempus requirit si finis crassum atque tenax il
 lud quod defluxit, exsiccet, ultra tamen spatium die
 rum quadraginta non progrediar, curatio inflam
 mationis, si & medicus in suo opere non abierit
 rit, & argo illi in omnibus obediens. Quæ uero car
 nosas partes occupat inflammatio, morborum acu
 torum subicitur termino, diebus solent quatuor
 decimo, quoniam carnis subtilis mollis est ac ra
 rior ligamenti: unde & tardius inflamari incipit
 natura ligamentorum, tendonum atque neruorum,
 ex ista, & longiori tempore ad consensum inflam
 mationis perueniunt, ac tardius sanantur. Quæ e
 nim ratione uix aliquid in se humoris excerni su
 scipiunt, cum diu sint ac desiccat huiusmodi par
 tes, hæc ipsa ratione est difficultate dimittunt. Quæ
 propter Hippocrates podagricis inflammationibus
 terminum integræ solutionis non diem quan
 tum decimum, sed quadraginta posuit, quia qui
 in articulationibus humores insunt, per ligamen
 ta ipsas apoplexiam oportet per modum uaporis
 euacuari, item qui in ipsa ligamenta inciderit. Me
 mini autem et in Prognostico quadraginta die
 rum in quo iudicantur quæcumque non sunt diuturna
 exalitate, & acutorum terminum exciderunt. Di
 ctum autem est plenius de talibus in tractatione die
 rum iudicatoriorum.

L Quibuscumque præciditur cerebrum: ipsa ne
 cesse febris, & bilis uomitur superuenire.

Præcisio cerebri febris aditum ea ratione com
 muni quæ quodlibet membrum principali patiente in
 inflammatione, sublegetur febris. Bilis uero uomit
 us fit cõpate uentriculo propter eius cum cere
 bro cõmunicationem, etc præsertim ipsius, ad
 quod tenuiorum ex cerebro effusa digna quodam
 neruorum cõiugatio. Constat autem & aliter
 in magnis doloribus atque moribus fortibus ad
 uentriculum fluere biliosa superfluitas: & multo
 magis quum ipse male affectus fuerit. Ad ea enim
 quæ talia sunt, torquentur partium proximarum super
 fluitates, præsertim quæ tenem habent substan
 tiam, qualis est ipse biliosus humor, atque cum eo
 quæcumque serosa superfluitas, quæ sæpius in uom
 itibus bilis commiscetur. siquidem raro admodum
 accidit ut bilis exalitate euacuetur, cum serosam su
 perfluitatem non uiderimus admittam. Apparet ite
 tem & in sanis cum diu à cibo abstinentur, in illis
 præsertim qui natura sunt biliosiores, tales in uen
 triculis humores admitti, quod et ipsius morfus
 & uomitus manifestat. Non solum autem cere
 bro uulnerato euacuetur homines bilem, sed & di
 ra morbo ipsam circumscribit, quæ cum in mul
 tis partibus sit cerebro agnata, citissime ei commu
 nicat proprias passiones. Erasiliani autem sectato

res quum membranas uellunt esse principia neruo
 rum, membranas crassiores inquit suæ nature
 rante, si sola sit uulnerata, tales abicit calor. Si ue
 ro usq; ad cerebrum uulnus peruenierit, quoniam
 ambæ membranas prius illud adfuerint, si neque
 dictarum sequi passionum ortum faciebunt. Dicit
 autem Erasiliani sectatores, & non ipsam Erasi
 lianarum talia dicturos: quoniam cum iam tenax es
 set, (ut illi inquam) scripsit libros sectionis, in qui
 bus cerebrum esse neruorum principium demõ
 strauit. Dicitum autem est de his in cõmuni
 De Hippocratis sectione.

Quicumque sani dolore capitis repente capian
 tur, & statim muti fiunt & steruunt, in septem die
 bus pereunt, nisi febris apprehenderit.

Multos solet Hippocrates nominare non eos tan
 tum quibus lardus uox, uerum per experientiam
 quondam uox cum eius lesione dat nobis trahen
 dendas omnes quæ sunt secundum dictionis ope
 rationes. Nonnunquam igitur illis oblati non in
 uent sensus. Quos igitur ipse multos appellat, con
 stantius esse sentientes: sed sæpius utraq; panuntur
 & talem affectum uocant apoplexiam. Est autem
 & hæc alia quidem debilis, alia uero fortis: atque
 ideo dicit: Soluere apoplexiam fortem impossibi
 le, debile uero non facile. Videtur autem nunc for
 tis apoplexia iudicij appofuisse, quod florere du
 xit: quod enim profunde dormientibus accidit, quæ
 ad dispositionem similitudinem non quamuis diu
 modo contingat, utriusque tamen si quid habent
 cõmune, ut steritas consequitur. Est autem cõmu
 ne ambobus, eius quæ fit per neruos operationis
 debilitas: dicit illi est de his amplius in ea quæ De lar
 cis affectis inscribitur tractatione. Nunc uero quan
 tum ad expositionem aphorismi sufficere, dicitur
 à nobis. Quibus sanis dolor in capite repente adue
 nit, causam referre oportet in primis ad spirituum
 fluctuosum: interdum uero & ad inflammationis uisio
 sim materis multitudinem, quæ & nunc ad cere
 brum fuisse delatam indicantur calidus qui post dolo
 rem superueniunt, per quos & quod sit quædam
 materia pituitosa, cõmunicantur, atque idcirco fe
 bris superueniens soluit dispositionem, ut quæ car
 lesaciat, extenuet, atque resoluat spiritum fluctuosum,
 et pituitosos humores. Fit autem hoc nonnunquam
 tribus diebus aut quatuor, nonnunquam uero plu
 ribus, non tamen ultra dies septem: quia pars est
 principalis: tales uero partes non diu tolerantur
 ter simul ac diuturnas passiones: ut sæpius osten
 dimus.

Oportet uero & considerare oculorum in dat
 mienibus suspiciones. Nam si quid alibi com
 missis palpebris subinspicitur, necq; ex alia pro
 flatio, aut medicamentis ponione istud contin
 gat, malum est signum, & letale ualde.

Aut ob palpebrarum sic citatem, aut propter par
 tentiæ ipsas mouentis imbecillitatem, aliquid ab
 subu

subinspicitur, cum oculi integre claudendi possint. Ob hoc igitur ipsam in oculi profunditate, & medicamentorum purgantium potentibus, oculorum albedinem aliquid subinspicitur quando demerent. Nam totum corpus excorcorat, & vires sunt imbecillae ex talibus euacuationibus. Plus autem licet in palpebris innotescit, quam si sunt natura sic. Sic enim ergo coria excitata diluoliter extenduntur, quod modo & similes corporis partes. Et quidem quid potentia esse imbecillae, nō possunt exquirere oculos claudere, sed neq. os, unde hiantes demerunt, quae unicusq. retinaturam diligenter animaduertere volens.

Desipientia quae cum risu sunt, fecuriores: quae vero cum studio, periculosiores.

Nulla quidem desipientia fecura est, minus utro periculosa quae cum risu sit: sicut in emeritis, ut ipsa nominat, omnium periculosissima: in medio autem ambaram sunt, quae cum studio sunt. Fiant autem omnes passiones cerebri, sicut primo & per seipsum, sicut per cōpatiendi rationem, dicitur aut inuicem per causas ipsas efficientes. Quae cumq. est ex sola bile caliditate sine humore visio, sicut quodammodo sunt eis quae ex ↑ ebrietate contingunt. Quaeq. utro ex flava bile cum studio periculiore, ipsa vero multū cauita, ut siem magis ad atra bilis naturam accedat, sunt insensibile facio sit. Nam oportet ad memoriam recocare ea quae in alijs locis de atra bile periculiore, quae dicitur ex flava bile superaffata pigritur, quae omnino molehlimata est. Quae vero ex sanguinis (ut quilibet dixerit) i facie, crassior quidem est illa secundum substantiam, sed plurimum differens praeterit qualitate. Dicitur autem est quidem eam quae est veluti fars sanguinis, quam uolumus exquirere loqui, nondum atram bilem nominamus, sed humorem melancholicum. Nominibus uero abutuntur, & atram bilem aliquando uocamus, quoniam si non prius euacuetur, paulo post atra lunata est.

In acutis passionibus quae cum febre sunt, laetitia suspiria, malum.

Infantes saepe uidentur quo tempore plorare in spirare inspiratione interrupta, frante interis thorace, deinde rursus id quod dixi, uoluerunt: quod est in Epidemio in hunc modum explicat. Duplex inuicem recocatio, ueluti fides in spirantibus. Et accedit hoc nonnisi quum praesens fatigat, nonnisi quum ex diuina insistentia, nonnisi quum uero ambabus causis simul conuenientibus, sed & aliquando propter aliquam musculorum pectoris fessilem consulatione dispositionem nam & ut imbecillae consilio negotiorum thoracem uno impetantem anollere, quantum animali est necellari, in media primam consistit operatione, deinde cum impetu iterum se effert. & duram instrumentum cum non propterea queratur potentiam anollens, ab ipsa uibratum uolenter uelletur. De dispositione autem fessile consulatione, quid oportet dicere

re quid sit. Facit respiciendum. Nam si frigus uel musculi thoracis apprehenderit, uel ueritas durities, quae hanc instrumentum adueniet, & motus consulatione similia, quae febris sua est aperta natura faciat, et caliditate accendit. Febris uero cum his obtemperat, non possunt causari musculorum thoracis hanc ueritas in rigiditate, sed uel durities quae facta est, uel ueritas instrumentum, uel consulatione in fessile dispositionem. Quaequid uero horum in causa frigus est bonum ut in metho acuto contingat. Si rigor de sola praedicta ratione instrumentum respiciamus, ebrietatibus, huiusmodi spiratio ab ipso dicitur, tam ad si non ex pollice peruenit. Si autem & cum aliquo uel fessile uel dicitur contingere respiciamus, quibus similibus accidit, alia dicitur causis quibus ostender dicitur nosam dispositionem, ex qua ueritas similes, uel gemmes, uel aliquem similes ex antiquo similes dicitur, in hunc modum respicit.

Dolores podagrice uere & astummo magna ex parte mouentur.

Podagrice passiones, sicut & omnes aliae articulares, uere augentur, utque ideo ipse superius in enumeratione morborum ueritatum, etiam articularium commemorat, in quibus etiam podagrice continentur. Excitantur quidem aliquando & astummo in quibus per affertur tempore quo frigus maturatur, utioli alique humores facient cococant. Offensum etiam nobis est in commenta nra De potentia naturalibus, quod singulis partibus sicut aliae potentiae, ita & illa in di, quae motus rursus exortit. Insistent autem alique fessile multitudine egrogantes, alia uero extranea qualitate. Secunda ueritas igitur quae hyberno non potest in uel dicitur delecta, demeritur dicitur iterum uero, tantummodo astummo.

In morbis melancholicis ad hanc periculosa dicitur, suspiria, crepitatio, ad consulationem, uel furor, ad euacuationem significat.

Sunt quidem & praeter praesentem hanc rem apoplexiae, consulationes, & caecitates oculorum. Fiant & propter melancholicum, quoniam omnium inuicem horum quae uoluerunt non tamen furor est passio communis. Nāquam enim ex piteculo humor coram habet, cum ad eius generatorem humor frigus ac motus exigitur. Talem autem est semper quidem flava bile, melancholicus autem humor non semper, sed cum superius dicitur exultat, aut pitefata, malignam inuacuat animentum.

Apoplexiae autem sunt maxime à quarta gelimo anno usq. ad sexagesimum.

Non tamen apoplexiam, sed neque dicitur huiusmodi (quae ex atra sola fit bile) contingit ad-

uenire ipsi qui dictam agunt aetatem, quomodo in his
maxime abundat atra bilis humor, quam admodum
enim in autumnum. Quod si uolumus simpliciter
pronunciare, plures tenes laborant apoplexia. Si
igitur sermo debeat esse uerus, iungendus est cum
priore aphorismo, ac si ita diceretur: In morbis sine
lachrylis ad hęc periculosi decubitus, si uisum
corporis, quod homines occupat, quadragesimo aut
nono usque sexagesimo.

LVIII Si omentum excidat, necessario putrescit.

Propter beatitatem falsum esse uidebitur hic a-
phorismus ipsi qui non recte ipsam inuadunt.
Quod enim dicitur, *inuisibile est*. Quando exci-
dit, hoc est quando medium fuerit, & extra per-
tinet, id est membranam abdominis inferiori,
omentum excidit, non contingit ipsam ad locum
propriam reuocari, sanam & saluam fieri, sicuti
si aliud aliquid extra proemeretur, ueluti intestini,
aut aliqua uisceris fibra. Illa etenim nisi longo tem-
pore frigiditate, quando uisum in parte uentris sit
perire factum, ad cicatricem perductum fuerit, pri-
stina recipitur temperatura. Omentum uero
enim si minimo sudetur tempore, reductum pu-
rescit, quomodo etiam medici partem illam quam
suis nudam, solent refecare. Hanc igitur senten-
tiam habet aphorismus, licet consilius in uerbis
dictis proponatur. Si quis uero dicat se aliquando
uidisse omentum quod paruo tempore extra pro-
dierat, deinde ad suum locum reductum, non pu-
tatur, si perpendat quidem non esse probabit. Hip-
pocratis enunciatorem: illud tamen non tollit,
quod magna ex parte solet accidere. commune si
quidem est huic aphorismo cum alijs ab Hip-
pocrate dictis, ut perpetui quiddam ex figura dictio-
nis ostendatur, quibus res ipse non semper eodem
modo eueniant, sed licet raro interdum etiam al-
ter accidant.

LIX Quibuscumque ad coxendicum dolore mole-
stus excidit coxa, & rursus incidit, ipsi mactores
supraueniunt.

Saepe in articulis humor pituitosus acruatur,
quem mactorem appellant: a quo malefacta arti-
culationis ligamenta, laxiora redduntur: atque ideo
facile à ciuitate articulus excidit, & rursus non est
difficultate incidit, quae nunc ait accidere ipsi qui ita
morbo laborant coxendicum. Quando autem co-
xam ait excidere, articulum coxae debemus intel-
ligere, quomodo etiam in libro De articulis dice-
bat: Mactorem autem non modo noui lubricare,
ac si disisset articulum humeri.

LX Quibuscumque ad coxendicum dolore mole-
stus diurno excidit coxa: ipsi crux tabescit, &
claudicat, si non urantur.

Hanc aphorismum non debemus à superiore se-
iungere, sed ipsam coniungere, ita unum sermo-
nem intelligere. Vult enim dicere quod à coxendi-

cum morbo molestatis, quibus propter mactorem
multitudinem articulus excidit, et rursus incidit,
necessarium est processu temporis crux contide-
scere, nisi prius uisum mactorem excitemus: quod
in libro de articulis consiliis fieri in brachio igitur
excidit, nam & nunc eadem est sententia uisum,
cum ipse iussit adire coxam, sicut in libro De artic-
lis docebat: ut & id quod mucosum est articulari,
& laxiora cum rursus articulus lubricat, magis
ex adhesionem contracta, ardet, ac proficiat artu-
lum transiens. Quod si ob multitudinem macto-
ris extra sit loci diu coxa fuerit, (est enim hoc
quidem claudicat) necessario crux contidescit,
ut nisi alijs omnibus solet accidere qui perire mo-
tibus fuerint, qui illis secundum naturam iussit.

**GALENI IN APHORI-
SMOS HIPPOCRATIS, LI-
BER SEPTIMVS.**

NICOLAUS LEONICENO
INTERPRETE.

MNES fere qui amara scripserit ex-
positiones aphorismorum: cum in
omnia quidem ultra id quod est ante
monem extendit in processu uero
ita remittit ut prius quidem quod
utile fuerit tantum progrediantur, deinde uero in
sua id etiam subsistunt, & postremo usque adeo con-
trahunt expositiones: ut nec animaduerit quod
aphorismus esse nosset, atque plene falsus. Vtrum
ut qui sunt in disputantibus latuit, perperit ad
omnia amant: hoc & ipsi omnes admittunt quod
cum scripserit inuenient aphorismos, & ad uer-
bum suum in expositionibus beatitatem detulerit,
prius loquuntur obliu. Non sine cum alio-
rum aduersitates conueniantur eunt, non omnes
ex eorum studiis facere expositiones, quae & in-
tentionem, & utilitatem artis intendit, & inter-
petando neque se ad eorum beatitatem contra-
harent (hoc enim libi conuenit, non libi ex-
positionem) neque id tantum prolixitatem effundit
rent, quantum ipsi in principio expositionum in-
stiterunt. id autem quod opinum est in con-
bus sermionibus, quod quidem fuerit medicitati-
tem in unaqueque tractatione, à principio usque in fi-
nem feruere studium.

In morbis acutis frigus partium extrema-
rum, malum.

In morbis diurnis, qui praesentem sunt sine fe-
bre, & hyeme, & aetate senili, partes extremas cre-
pore, ueluti nares, aures, pedes, & extremas ma-
nus frigiditas fieri, nihil absurdum. Non tamen in
acutis est medicare malum, sed casus sunt criticis
his: quod si magnis accide uisum, cum inueniant
nibus. Acutus autem ipse ait uisum merbis quo-
rum febres magis ex parte ciuitate fuerint quibus
quod

est fuerit sine magna inflammatione, nedum ex-
tra frigefere, sed extra conuulsi. Cum uero in-
flammationis calor adeo uehementis fuerit, ut ad fe-
ribus per modum cocubitalis ex toto corpore san-
guinem: in qui ita se habent, uiscera percutiuntur,
extrema autem partes frigiditas propter defectum
sanguinis ad uiscera se recipiunt: & eorum pectus
surg tegumenta tolerata propter incendium quod
in uiscere feriant.

11 In oleo agrotante caro luida malum est.

Non enim in medicoribus oilium laesionibus,
sed foribus porulaginib, talis species coloris cer-
cumstantibus aduenit caribus, extincto in eis sci-
licet calore natuo.

111 A uomitu singultus & oculorum rubor,
malum.

Qualis passio est conuulsi musculi, talis est
singultus stomacho qui humoribus inflantibus
aduenit, nonnunquam totum uentriculum, non-
nunquam os eius, & gulam, quos per uomitiones
abiciens, statim à singulo liberatur. qui si neque
perillas cessauerit, duorum alterum ostendit, uel
cerebrum neuorum principium, uel uentriculum
pau non mediocrem inflammationem. Rubor ue-
ro oculorum unaque sequitur dispositionem, sed
pericope illam que in cerebro exatit similitur
inflammatione.

1111 A furore horror, non bonum.

Quod iudicatoria que non iudicat, partem mer-
ita, partem male iudicantia sunt, ab ipso dictam
est, quoniam natura in huiusmodi dispositio-
nibus morbo succumbit.

v A furore difficultas intestinorum, uel aqua
inter cutem, ad mentis alienatio, bonum.

Difficultatem quidem intestinorum, uel aquam
inter cutem transmissionis ratione esse furoris fa-
nationem, non est extra rationem, cum à capite non
humores transferantur ad inferiora. Mentis autem
alienatio tantum abest ut sit furoris solutio, quod
quispiam magis dicit esse incrementum. Ac pro-
fecto si modo re uera Hippocrates contumeliam
uehementem faceret, alienationem mentis nomi-
nauit: quanda ita nominus à furore medico qui
prius detinebatur, fuisse liberatum: unde ratiocin-
ando perpendimus ex uehementi motu causam
efficientem furore, solutionem fuisse subsecutam:
quemadmodum in morbis acutis uehementissimi
casus solent aliquando bonus crises operari.

vi In morbo diuturno fastidium cibi, & deie-
ctiones syncera, malum.

Fastidium cibi per seipsum prauum est signum
in morbis diuturnis. Nam in his quibus talibus mor-
bis sunt causati, ceteris affectus solet accidere,
uehementis scilicet ebrius appetitus. Quare cibi
fastidium haudquaquam bonum est signum: multo

uero magis quando fuerit etiam praua delectio-
nis. Syncera uero deiectiones non nominat imper-
missas aquosae humiditatis, quoniam solus humor
eiacuatur deiectione. sicut sit biliosus, sicut mellichol-
licus, sicut poeni coloris prae se ferat, sicut bilis que
arrogiosa nominatur. Nam deiectionis huiusce-
modi exatit esse omnem naturam humiditatem
à calore febri demoustrat.

Ex multa potatione rigor & desipientia, vii
malum.

Quod quidem multa potatio, non aqua, sed utri-
usque potationem significet, unicuique manifestum. Des-
ipientia uero ex talibus potationibus aliqui, capite
oppleto plurimo sanguine, ac spiritu calido. Ob
hanc ipsam uero causam & calidiores redduntur,
præcipue quidem caput, sed & corpus uniuersum.
Pauci enim ex ipsis sunt qui non desipientia rig-
geant: in quibus calor naturalis non accenditur, sed
ob multitudinem extinguatur, sicuti ignis ligno-
rum multitudine superuicta, & hæc enim flamma
oleo uniuersum superat.

A tuberculi inanis ruptione, exolatio, uomitio, viii
aut animi defectio fit.

Tuberculum nominatur, quod in alijs ipse soli-
tus est uocare suppuratiōem. Inus uero ipsius rup-
tionem, ad uentriculum dicitur ad hanc enim con-
sequitur uomitus, sicuti tuberculum in thorace
atque pulmone ruptum, non uomitiones, sed ex ne-
cessitate quidem uisum exicit. Spiritus uero strangu-
lac quemadmodum suppuratiōem ad interitum rup-
tionem puris faciunt deiectionem. Commune au-
tem omnium supuratiōem est exolatio, & animi de-
fectus, propter uicalem spiritus excretionem, ut ali-
bi à nobis est demonstratum.

A profusio sanguinis, desipientia, ac con-
uulsiō, malum.

Hic aphorismus magni nobis affect utilitatem
ad credendum quod aliquando fiat desipientia ex
defectu, modo simili quo manum ad pedum tre-
mores. Nam & hæc membra propter potentiam ipsa
mouentis in becillitatem, inermis habent motio-
nes, & cerebrum uacillantes, quapropter neq;
uehementis est hoc desipientia genus. sed medicus,
sicut ut quispiam dicitur, delirans. Ipse quidem so-
let medicorem infantiam, delirium nominare. Si er-
go consilio aliquando tali desipientia coniungatur,
omnino salus est desperata. Quorundam igitur
exemplaria, cum & occupatiua coniunctione, scri-
pta sunt, quorundam autem uel distantiam quam
uocant habent, secundum quam desipientia non bo-
nus est casus post sanguinis fluxum, etiam si sola con-
tulerit, multo autem magis consilio est illi absq;
desipientia facta fuerit. Maximè uero malè est an-
imum conuentus, quando uel sola consilio est
immoderata euacuatione, casus fit admodum ex
talis nam desipientia minus malum est.

Ab deo

X Ab illo uomitus, singultus, desipientia, uel consilio, malum. A cognouerunt Marinus uero, A uulseribus, scribit, & sequentem aphorismum sibi ait ascriptum. Verum sane est quod & a uulseribus feretibus sunt inflammationes, ac consualiones. Sed cum omnes sepe expositores & praecipue uetustissimi, illam ueritatem scripturam qua habet. Ab uulseribus feretibus melius est ut & nos etiam eandem exponamus. Quidam igitur pro astitibus, febres inaequales sunt: nonnulli uero aeris ambientis feruorem ita nominari dixerunt: ali pro cauteriis & electis: & omnes uerum dicunt. Superueniant enim his omnibus haudquaquam ad bonum desiccationes ac consualiones, propter ueruum siccitatem, quas diximus esse difficilissimas.

In capitis igitur obfuscescentia & desipientia, malum.

XI A morbo laterali inflammatio pulmonis, malum.

In pluribus quidem exemplaribus in fine aphorismi adiectionem est. malum in quibusdam uero ita simpliciter scribitur: A morbo laterali inflammatio pulmonis, uolentibus illis qui in hunc modum scribunt, non quod sit bonum uel malum, pulmonis inflammatio morbo laterali superueniente nec ipsam docere, sed simpliciter hoc unum tantummodo, quod morbus lateralis solent in pulmonis inflammationem transmutari, uel morbo laterali pulmonis inflammatio superueniente, transmutatur igitur morbus quando priore cessante, aduenit alter; Superuenit autem quando altero adhuc manente, alter adijcitur. Verum hoc in loco uidetur Hippocrates de superuenientibus agere, quibus si uim hanc inest, quod mala sint, adeo ut etiam si hoc uerbum malum non adijcitur: uel subaudiendum sit secundum modum a communi dictum, uel potest ita ostendi existimandum. Omnis enim huiusmodi superuenientium consuetudo, neque paruus, neque mitis insequitur morbos, sed magnos atque malignos. Exempli gratia si uim in dictis in aphorismo passionibus quando non potest is qui morbo facit lateralem, in costis humor continet, pars eius aliqua ad pulmonem fertur. Ad inflammationem quidem pulmonis morbus lateralis non admodum conuenit solet, quoniam si mitis fuerit inflammatio, omnis humor noxius per spatium expurgatur in pernicioso uero, antequam costis unam patiatur, strangulat aegrum.

XII A pulmonis inflammatione phrenitis mali.

Quando a calido humore fit inflammatio pulmonis, quae multos uapores transmittit ad caput, cerebri implet uapores, & facit phrenitidem. Alia autem consuetudo sunt ad primum dictum aphorismum non hanc solum, sed etiam sequentibus.

XIII Ab uulseribus feretibus consilio aut distentio, malum.

Multi expositores ita scribit hunc aphorismum

Desipientia quidem agnoscitur loquutione aegritudine uel nihil consentaneam rationi. Obfuscescentia uero quando neque aliquid dicit, neque agunt, sed aperitis oculis quidem manent, similes ita qui ex timore sunt attoniti. Quod uero haec omnia huiusmodi sunt cerebro patitur, manifestum ostendit enim est in eo esse animae principium. Si igitur in fine aphorismi scripsit sit malum liquet quod recte dictum sit. In dicitio enim sunt quod ictus intra ad cerebrum penetrauerit. Si uero non scribatur, nos nihilominus possumus subaudire, sicuti antea diximus a communi. Possumus autem & quia huiusmodi casus uim indicare cerebri lesionem, magnitudinem passionis considerare.

A sanguinis spatio parisi spatum, malum.

Quod omnia haec enumeratio sit eorum quae proprie superuenientia uocantur de quibus & Protagoras unum uolumen scripsit haud paruū manifestum esse arbitror ex ipso aphorismo. Neque enim omne spatium sanguinis, sequens habet spatium parisiense sed maliguum existit solum, tale autem est omnino ex pulmone.

A parisi spatio, phthisis & fluxus: cum uero spatum retinetur, moriuntur.

Quam proprie Graeci, & praefertim Athenienses phthisin nominant, hanc uero Hippoc. phthisin appellat, ob pulmonis uetera infirmitate, totius cerebri est febre patens extenuatione. Fluxum autem uel de capillis desinat, uel de humida desiccatione proculdubio enim consuetudinem euenire est tibi ad extremum mali perducuntur, alteram ex siccitate, altera ex potius debilitate. Quod utro in fine scribit: Si autem spatum retinetur, moriuntur, modum moris ostendit illud qui ex phthise moritur. Eousque enim extenuari uisunt, donec per ea quae expuunt, possunt pulmonem expurgare. Cum uero inus manent, obseruantur quidem utae spiritus, patientes uero suffocantur.

In hepatis inflammatione singultus, malum.

Dicit & antea quod omnes si ferentem scripsit aphorismi

aphorismi de eustibardocent qui pallidus au-
dit & tam demorsus facis superueniunt. Hoc
modo igitur & nunc singulis hepatis inflammationi-
bus pariter dicitur superuenire, non semper, ne-
que quomodo debet patiente, sed quid ad magni-
tudinem atollitur, scilicet inflammatione: in quo
ferore stomachus ad coëssionem trahitur, non tam
quam communium meritorum ratione, qui sunt (ut
ipse docuit in secundo Epidemiarum) breuissimi.
Quare tunc solum compassio sui stomacho ad hep-
atis quando inflammatio & maxima & pessima fue-
rit. Saneq; bile satis calida & multa in huius uiscer-
is inflammationibus genita, ac cõfluente ad inte-
stinorum principia, atq; ita superfluitante, atq; ad
uentriculum recurrente, contingit eis eius morde-
ri, atq; ideo singultire. Nonnulli uero arbitrantur
magnitudinem inflammationis ictericis uisceru-
rum perire ac singultu facere, non habente exi-
tum spiritus, quem admodum inquitur.

1711 In uigilia, consilio uel desipientia.

Quidam & hoc loco malum subtingunt. Nos
uero & prius diximus quod etiam si non sublingu-
tur, potentia cõuenitur. Cur uero immoderans ui-
giliis consilio fœccidat aut desipientia, manife-
stum est ei qui priora meminert. Nam dictum est
& ab ipso Hippocrate consilio nã ut à repletio-
ne sic ad euacuationem fieri. Ex his autem quæ maxi-
me euacuant & excitant, uigiliis functione ideo cõ-
sultionem ex siccatate faciunt, ac desipientiam,
immodica siccatate rãde, ac præterea quoniam
in longis uigijs biliofior redditur sanguis. In qui-
busdam tamen exemplaribus, & quidem diligenti-
ter scriptis, hæc aphorismi scriptus est sine
uicibus desipientia hoc modo: In uigilia cõsultio,
quia, ut arbitror, pessima quæ superueniunt, ab
Hippocrate scribuntur hoc loco.

1712 In oïss exuisione erysipelas.

Hoc in loco maxime oportet subaudire malã.
Neq; enim hoc dicit, quod semper, aut magna ex
parte exiis oïssibus erysipelas superueniat (nam
potius contrarium uerum est, quod ita paritibus
oïssibus, raro superuenit erysipelas) sed quod ca-
sus præuus est esse nudato carnis circumscilicet
uideri ab erysipelate apprehensum.

1713 Ab erysipelate putredo aut suppuratio.

Claram est & in hoc sermone quid maligna
erysipelatis hæc superueniunt.

1714 A forti in ulceribus pulsio, profluitum san-
guinis.

In ulceribus inflammationis pulsus sit non ferente
carne incurabile arterijs illarum motu, sed dolen-
te quid se mollescentes inciderent. Est enim huiusmo-
di pulsus sensus quidam est dolore ex arteriarum
motione factus, quæ neq; ab initio sensibilibus
cum membra se haberent scilicet naturam, non
quia eorum uibratio non est molesta, tum quia
in spatio laxiore mouentur. Membra uero istam

motu, & loci angustia, & dispositio dolerentia,
tollem afferunt laboribus scilicet ex mouente ar-
teriarum: quem non solum medicis, sed omnes ho-
mines pulsum appellant. Videtur autem & hæc ar-
teriarum motus augeri in talibus dispositionibus.
Oscillans siquidem est in commentarijs De pos-
sentijs naturalibus, quod est quædam in ipsis etiam
uis aliqua extrinsecus quæ & sudores criticos, id est
indicatorios facit, & profluit sanguinis, & alia
inferioris directiones, & quæcumque alia huiusce
modi. Secundum hæc igitur uim nonnunquam
vehementis natura operans, magnum & uo-
lentem arteriarum elicit motum, appetens illa
quæ molesta, expellere, atq; ita profluitum san-
guinis facit.

A uentris dolore diurno, suppuratio. XXII

Sive frigus, siue estimo aliqua inæqualis inter-
peratio circa uentrem fuerit, siue tentus flatus-
sus, siue acrotudo quædam mordax, fieri nõ potest
ut in longam exardeat, si omnia circa æquum op-
portune sint; hæc enim in omnibus sermonibus
talibus subaudire oportet. Relinquitur igitur quod
adhuc de hoc perditur propter inflammationem: quæ
tempore processu proculdubio suppurabit, nisi
hominẽ morte præcipiat, nam & hoc subaudire op-
portet in omnibus sermonibus talibus.

A deiectione sincera difficultas infusioni, XXIII
malum.

Deiectiones sinceras scilicet (ut dixi) Hippocra-
tes nominare impermissas atq; q; humiditate, quæ
scilicet habent sinceram illam quæ intra deiectione
humor, siue sit flava bilis, siue atra. Nihil igitur mi-
rum si in talibus deiectionibus aliquid molitum
exedatur.

In oïss præcissione, desipientia, si in uacuum, XXIII
apprehendit.

Oïss quæ in capite uidelicet est præciso, nõ sim-
pliciter, neq; utcumq; contingit, sed usq; ad inter-
riorem superficiem, quæ uacuum excipit locus qui
cerebrum conuict, desipientia fit, nam passio pro-
xima tunc costis membranis & cerebro. Maritius
D autem nescio quo modo legendum scilicet existit
max: In oïss præcissione desipientia & rursus forte
ter facit principium aphorismi secundam. Si uo-
lentem apprehendit adicere ipse: Ex pota medi-
camenti consilio, mortale, ita ut uentus aphor-
ismus talis fiat: Si uacuum apprehenderit ex medi-
camenti potione consilio, mortale. Rationabiliter
enim inquit hæc dicit, semper enim factum est eu-
acuacione consilio nec damnum ab Hippocra-
te. Sed hoc quidem recte Maritius inquit, quod
propter immodicam euacuationem facta consilio
est exiis: sic igitur & facta ex potione medi-
camenti est exiis. Verum non inuadunt
quod sermo prior consilium offendit, nam ipse
se falsam est q; in oïss præcissione desipientia fit.
Neq;

Neque enim ex alioquin cibus absteris, neque enim quod a
 eccochram regis, peracellione, demencia sequitur an-
 tequam ad membranas passio perueniat.

XXV Ex medicamentum potione consilio, letalis est

Medicamentum potiones, & medicationes, con-
 ferunt Hippocrates proprie nominare eas tantum
 quae cum purgationibus sunt medicamentis. Quod
 uero consilio quae sit illa supra modum caucan-
 ebibus, letalis existat, quia eorum meminit quae se-
 pius a nobis sunt dicta, non cognorat.

XXVI In forti dolore uentris, paruum extremarum
 frigiditas, malum.

Fit quidem (sicut & supra dictum est) ob magni-
 tudinem inflammationis in uisceribus, parua extre-
 marum frigiditas; fit etiam propter animae defectum,
 uel quia calor uiscerum exanguitur, uel quia pro-
 pter multitudinem suffocatur, non praecipitur, cum
 frigida fuerit. Fit insuper & propter dolore uehementem
 medius corporis partem occupantem, ob
 eam naturam in seipsum contrahitur, & ad eam
 consequenter sanguis, non solum extremas corpo-
 ris partes derelinquit, ueluti pedes, & manus, &
 caput, sed & caetera uniuersam. Causam igitur quae
 dam partem uiscerum dicit Hippocrates hoc in sermo-
 ne parui extremarum frigiditatem, sicut & in aliis
 huiusmodi sermonibus, non ipsam fecisse ostendimus.
 Sed mirandum non est, aliam qui primus multum
 aduenit, non omnium simul, sed singulorum
 particulatim fecisse mentionem.

XXVII Mulieri utero generati si sensio superuenierit,
 facit abortum.

Cetera intestinum quod rectum nominatur, ten-
 sio sit, eandem habet causam ad dispositionem qua
 in difficultatibus, intestinorum suscipit aliquid ex his
 quae superiacent, intestinis. Haec autem passio non
 mens accipit (ut inquitur) ab illa qua sit in eo ten-
 sione, ob quam cum exire uehementer appetant,
 eorum exanguitur. Ob eam igitur tensionem atque
 molestiam, & totum illud corpus laborat, sed per se
 tenuis matrix, quae cognata est recto intestino. Ni-
 hil autem mirum, si propter uehementem atque fre-
 quentem excruciationem, conceptus abortiat, quan-
 do & ex alijs omnibus febribus moribus atque dolo-
 ribus mulieres grauidae solent abortum facere.

XXVIII Quando os aut cartilago, aut neruus absin-
 ditur in corpore, non uagatur.

Et hic aphorismus iam scriptus est antea, hinc uer-
 beris. Quando dissectum fuerit os, uel cartilago, uel
 neruus, uel maxilla tensio, uel praecipitium, neque
 augetur, neque coalescit, & nos in sexto commenta-
 rio ipsius antea exposuimus.

XXIX Qui alba pituita detinetur, si fortis uentris flu-
 xus superuenierit, à morbo liberatur.

Consuetudo & alij medici quidam a quae inter-
 cetem speciem, albam pituitam conuolare uel quod

fit etiam aliqua pituita laeuis, uel quod sit quidem
 ratione sit semper alba, sed propter multitudine
 quendam aliorum humorum uentrum mater colorat.
 Potest etiam sicut in libro De articulis scriptum, ut
 tibi quae in spina sunt, non unquam sine alba, et
 sanguinea, sed simpliciter uena adhaerent. Et hoc
 in loco alij dissimulante, alba fecisse adhaerentem.
 Hoc autem quod subicit, ex fortis alui profusione,
 uel diuturno utrimque emi sensibus, scilicet alij
 uel superabundantiam, commune est ad multa
 alia quae ita ab eo dicta sunt.

Quibus in alui profusiois excrementa spu-
 mola sunt, quae ex capite pituita defluit.

Hoc indistincte dictum est. Fium enim aliquan-
 do excrementa spumosa spiritibus humorum ex ca-
 pite ad uentriculum defluunt. Fium & uisus quae
 ad ipsam perueniunt, albam esse uidentibus. Fieri
 etiam quando in ipso uentriculo uisum habent, et
 quispiam diceret, causam consentientem, quom-
 doque excrementa aut fiat, antecedentes uero plura
 res. Est autem huiusmodi pituita causa consentientia flu-
 tuositas spiritus, diuisio humorum consentientes, uehementem
 habentem motum, & inaequalem, ita ut &
 ipse dissipetur, & pituitam frangat in multas ac
 paruas partes. Talis uero motus ipsi causa est, &
 propria natura, & calor nonnunquam multoties.
 Sic & in his quae elabuntur, apparet spuma, maxime
 cum tenacem habuerit naturam, & in mari uentis
 uentis agitato. Qui uero abstantur per pulmonem
 ad uentriculum pituita deuenisse, atque ideo ipsam
 uident spumofam, necesse quidem iniquitatem de his quae
 sunt à capite ad pulmonem fluxiones. Opone-
 bat huiusmodi in his alui excrementa esse spumofa
 rati hinc spumofa per eandem ex cerebri, neque cum
 nulli expulsi, & tamen saepius manifeste alij per
 montem arteriam, sicut eo qui à capite fluat, hinc
 coepta: quae coepta sunt quidem est similitudo, spumosa
 motus autem nequaquam. Sed neque semper ex pulmo-
 ne spumofum sanguinem expulsi. Videtur itaque est
 ex propria subtilitate uiscerum, sicut quicquid essent
 sanguinis, esse spumofum. Sane & qui morbo latorali
 laborant, aliquando spumofum expulsi, sed
 raro. Hi uero etiam rarius quod inflammatione pulmonum
 nis pituitam, calore soluit, ut nobis uideret, ita
 perito atque igneo in partibus partibus aggrega-
 to. Si uero quod à capite defluit ad asperam pulmonem
 nis arteriam, ut nonnulli uolunt, permeat ad infensio-
 razim ad uentriculos cordis ipsam peruenire
 oportebit, post hoc diuersa aliter uentris aut primae
 per causam uentis ad gibba hepatis, deinde alia ad
 caua, & ita per portas ad intestinum intestinum
 aut primam quidem ad magnam arteriam, deinde sic
 ad illam quae est in mesenterio. Sed quomodo ad-
 hac spumofam remanent, & sanguinis coacti, &
 tunc cum eo uenas perueniunt.

Quibuscumque febricitantibus, in urinis sicut
 sedamina uelut ferina crusta, longam aegritu-
 dinem fore significat.

Et hic

Et hic sermo adhibitis distinctionibus est & ab experientia comprobatus, nam tales urinae cui tales sunt, sicut etiam in Prognostico dictum est: plurimum morte praecipitur antequam peritudo diutius protrahatur: & quicquid ex ipsis sunt liberari, si omnibus in longa productione est agnoscendo, cum dispositio multam requiritur et coctionem, in qua fit ut urina mutetur. Dicitur autem esse a nobis in libro De Crasibus sive iudicij, plenus de urinis omnibus in Epidemij autē (sufficit enim mihi de duabus agris, transiens modo fecisse mentionem) in primo quidem libro De Seleno secundo loco coctionis post tres constitutiones eade quo in sua emar ratione sic inquit: Minus est totū simul, subcrassum, & dicitur instar farinae crassioris, ab omni coctione sua fit singulae, cum dicitur moratus est. In tertio autem de agro qui ordinatus est, de quo ipse ita scripsit in fine enarrationis istius: Quo factus in herbis Delecto, deinde paulo infra: Vrina tenuis varieg habet sublimi aetia parua instar farinae crassioris. Hūc autē dicit quadragesimo die fuisse iudicatum. Liquet igit & ex hīc ex ipsis, quod quicquid minus partes urinae similes farinae crassioris, si soluari debent, tarde liberantur. Quae cum uero exualiter se habent, contingit has quatenus interire.

Quibus autē biliosa sed minima supra tenuia, acutum morbum significant.

Falsi quidem semper acutos morbos operantur. Dicitur enim a nobis esse quodam amara bilis humoris remota medici praeci consuetudine appellare, sicuti in cholico semper cum adiectione dicit, nō simpliciter bilium profusorem, sicuti fluxum, sed atram bilem non inlites. Quod autem sequitur, supra tenuia, hoc est aquosa: sic enim consuetudine tenari appellatione Hippocrates non bene disti uidetur. Vrina siquidē aquosa, cruda est & diuturna. Equidem nunquam vidi urinae cuius sedimētum biliosum esset, pars uero superfluitans aquosa. Non absque ratione igitur nonnulli expostiores dicere aduerbium supra non locum, sed tempus hoc in loco significare, ac si ita diceretur: Vrinae sedimēta quando ab immo tenuia sunt, postea cito biliosa fiunt, acutum morbum significant.

Quibus cumque urinae distantes sunt, ipsa turbatio uehementis in corpore fit.

Stuerbum distantes in propria significatione accipiatur, rem impossibilē ostendit. Vrina siquidem semper est filigini continua, nullum spatium vacuum habens interiectum. Si uero per id substantiam inaequaliter dici intellexerimus, recte dixit uehementem significari perturbationem, nam superite natura, omnia aequaliter unita sunt: igitur uero causis simultantibus, ac renitibus ei, si hoc quod obstruitur utro coequatur, aliam habet formam: renitens uero atque simultans, aliam: & quomodo plura iniuncta modis fuerint, uariis magis ostendunt uisum inaequalitatem, & eius causam perturbationem.

Quibus in urinis bullae insident, morbum remalem & longum significant.

Bullae sunt circumscripto humore spiritui flatuoso. Solet autem hoc magis accidere quibus humor aliquid tenacitatis habet: tunc autem & bullae ipse sunt stabiles, & difficulter solubiles. Cum igitur spiritus flatuosus uisū cū urinis excretur, signum est frigidius agnoscendum remum. Hec enim aggregat spiritum flatuosum: ideo uisū agnoscendum fore longum. Frigidum enim omne est difficulter solubile, & uix coctionem admittit, neque ideo cito durat. Nonnulli etiam arit ab acrimonia urinarum aperiores arteriarum quae sunt in reuibus, utque ita excreti spiritum aliquē, qui cum urinis exit, & bullas facit.

Quibus insident pinguae, ac simul totum, ipsa remum unum acutum significant.

Sive alii excrementum, sive urina pinguis fuerit, colliguntione adipis in, non magis in renibus, quam in toto corpore existens: quare neque uisū morbi renalis est signum, sed commune omnis adipis ab igneo calore colligunt. Aut igitur ita intelligendum est, tanquam in ipsis de quorum uisū renali non ambigunt, nō passivus genus, sed acutum dignificat ac perdit in hoc aphorismo Hippocrates: uel pro uerbo nephritis, quod significat uisum renem, scribendum est phrenitis, sicuti in quibus scripserunt expostiores. Quoniam neque hoc solus phrenitis signum existit, neque similitudo, neque incendium, sed cutis cum febribus colligunt. Quod uero totum simul, sermo adiectum est, potest & breuitatem temporis significare, potest nihilominus & loci spiritum. Quod est alliguntum est, & in seipsum contractum, simul totum nominatum, contrarium existens distans atque disperso. Haec itaque a nobis etiam praecipitur. huc usque fuerit interpretata. Quid autē ego sentiam nunc explicabo. Simul totum, sermoni adiectum, mihi uidentur de tempore dictum, atque ideo adipis renem ostendere colligunt. In alijs est partibus corporis adipem colligunt, paulatim, & non unicecum cum urina exeunt, primum colliguntur participata uero illi uicinis, deinde ab ipsis que continentur, & rursus ab alijs, donec ad renes presentantur. Adipis uero citius renes colligunt transmissio ad urinas celerissima est, & non paulatim, sed simul tota fit, atque ideo in renibus, ipsa dispositionem esse monstratur: cui rei & experientiam inuenies, si diligenter admodum reneris, considerentem. Cum uero duplex ex scriptura, nō in quibusdam exemplaribus insident, in quibusdam subsident scribitur. Primum dicitur esse ueritatem. Insidet enim semper quod pingue est, & non subsidet. Saneque prioris aphorismi dictioni magis consona ista scriptura. In ista enim Hippoc. dixit: Quibuscumque autē in urinis bullae insident, morbum remalem, & longum significant. Consequentem igitur et quod dicit insidet, quod deinceps dictum est, Quibus

Quibus insidens pingue, & singulotum, q̄s rēnd̄ A
unum, & morbum esse acutum significatur.

XXXVI Quibus autem morbo renali laborantibus
prædicta accidunt signa, doloresq̄ circa spinæ
mufculos fiant si quidem circa loca exteriora
fiūt abfcessus quoc̄q̄ exteriori funeros expecta.
si uero dolores magis circa loca interiora fiant,
etiām abfcessus expecta funeros interiori.

In prioribus quidem aphorismis signa docuit
per quæ rentum uita possimus dignoscere, in hoc
uero de his docet quos longo tempore scimus mor-
bo renali laborare, inquit in ipsis futurum ab-
fcessum cum labore, hoc est dolore, est signis præ-
dictis antea uentis, hoc est circa mufculos, quos
& spinæ mufculos, & spinales medici nominant.
Duplex autem est horum mufcularum genus: u-
num quidem retro sub cute, totam spinam utrinq̄
complectens; alterum uero in partibus anteriori-
bus, non per totam spinam extensum, sed solum per
partes ad lumbos attinentes. In utris autem horum
se firmat dolor, illic quoc̄q̄ abfcessum futurū
expecta. Nuncquid uero renibus ipsis suppurans,
aut solis mufculis, aut aliquando utriusq̄, nonnum-
quam præfinitur: experientia uero hæc omnia fieri often-
dit, nam & mufculi soli nonnumquam hoc patitur
uel interiores, & anteriores, uel posteriores,
& exteriores, & sine mufculis renes, nonnumquā
interosum, nonnumquam exortum uergente in
ipsis abfcessu.

XXXVII Quicunq̄ euomunt sanguinem, si sine febre
quidem, salutare est; uero cum febre malam. Cu-
rare uero acerbis, & refrigerantibus.

Quæ uosimus quidē, e gula & uentriculo, quæ
uero ex aëstibus, ex alpera arteria & pulmone fe-
rentur. Quidam uero huius libri expulsiōnes autē
sub uerba euomunt cōprehēdit esse & illa quæ
ex alpera arteria atq̄ pulmone sanguinē educit.
Atque salubrem esse hanc passionem, hoc est cura
ripelle quando aggrūdo febris uerit, hancquæ
quam est uerū. Si quis enim ab hęc febre uel pre-
stus ex pulmone cum tali sanguine emiserit, pe-
riculū imminet ne curatio fiat; & si perdurauerit
casus, oratio postea febris succedent. Ob hoc igit̄
non melius est, ut accipiamus uerbum, euomit in
proprio significato, consideramusq̄ demerps atq̄
distinguiamus & quid periculo uacet in ipso, &
quid cū periculo sit ex febris presentia, uel absen-
tia, nam illi qui febre uacat, liquet nullam adesse
inflammationem in loco unde emittitur sanguis.
Quare uel alieuis uasis esse adperio sit languis
non uosimus, uel cū uolente quidē, sed sine inflam-
matione. Curare autem quæ sunt ab hęc inflam-
matione uicera facile uacabit. Quare siq̄ uero cū
inflammatione hinc ac febris, hinc curari pos-
sunt, neq̄ in eadem possunt magnitudine perma-
nere, semper quæ maiora sunt, ac maligniora.

Diffusiones in uentrem superiorem supra
ratur intra uiginti dies. XXX
VII

Ventrem superiorem nunc nominat qui à tho-
race præfinitur, quem pulmo obtinet, atq̄ ideo in
ipsum à capite delitissimū fertur per alperam arte-
riam. Suppuratur autē magna ex parte in uiginti
diebus, & non uel multo ferbuit in uno & uel po-
luno. Semper enim Hippocrates diem uiginti
indicatorem facit, nō uiginti primū, quæ admo-
dum in libro De diebus uideat̄ cōgr̄ ostendit.

Si quis sanguinem mixtum & grumos, & XII
stiltidiorum urina; laborem, & dolor incidit in fe-
mur, & inum uentrem, pectinemq̄; quæ circa
ueticam, male se habere significatur.

In omnibus fere exemplaribus hęc aphorismus
scriptus est: eximere autē ipsum oportet propter
alterum qui prius est dictus, quā nos expulsiōnis
in quarto horum commentariorum per hæc uer-
ba scriptum: Si sanguinem mingat ac grumos, &
urinae stiltidiorum laborem, & dolor incidit in inū
uentrem & pectinem, quæ sunt circa ueticam, ma-
le se habent. In proposito autem aphorismo est ut
time scriptura duplex, una quæ antea scripta fuit
alteratū, uelicam male se habere significatur.

Si lingua repente incontinens fiat, aut alio
qua pars corporis stupore elanguit, tale est me-
lancholicum.

Incontinētē quidem nominat linguam quæ aut
infirma est, ita ut nō possit integre articulare uo-
cem, aut immobilis, & infimo resoluta stupore in-
tem elanguentem, aliquam corporis partem quæ
resoluta est. Cur uero hæc repente facta, dicat esse
melancholica, ignoro. Melancholia enim in ca-
pi nomine omnes Gæci consentiunt, eadē ab ipso
talia indicia sunt prodita.

Si timor atq̄ morbus longo tempore per
feueret, ex eo melancholia significatur.

Aliter autem, melancholica dicitur esse pas-
siones, caneros, elephantis, leabies, lepræ, & uulgi-
nes nigra. Sed neq̄ istum passionum aliquam
neq̄ eam quæ ab omnibus nominatur melicho-
liam, linguæ incontinētē uidemus intercedere,
sicut neq̄ alieuis partis stuporē. Quare superest
ut dicamus quid quomodo hanc querant circū-
stas causa est humor melancholicus, sic & dictā
passionem, & linguæ intemperatam, & partis re-
solutionis; hęcquæ posse ut propter humoris cras-
situdinem tales passiones consequantur quales ex
crassa & lenta eueniunt pirata. Non igit̄ dicit̄
simpliciter utriusq̄ dicit̄ um esse melancholia
licam, sicut neq̄ piratissimum simpliciter, sed pirat
tosum simul & melancholicū. Addeam autem est
ferendi aduerbium repēdit propter mala quæ pas-
sionibus fieri, ex inflammatione duritie remanent,
& intemperata diffusio ferbilitatis.

Si timorē

uiginti

de febre uelut hinc
s. de morbo mal. c. 20

Si febris non ex bile habeat, multa aqua ca-

lida capite superinfusa, solutio fit febris.

Ex hoc sermone manifeste de dicitur non omnes febres ex bile fieri. Offendit insuper quod reliquae omnes exceptis his quae ex bile factae sunt, aqua multa capite superinfusa solvantur. Secundum hunc sermonem igitur in primo libro Epidemiarum De Meliis scriptum: Balneis usus supra caput. Febris: Equidē quae ab exsiccatione ac frigiditate facta sunt, à talibus balneis utilitatem sentiunt, nec minus quae ex lassitudinibus fiunt, & quae propter foraminum angustiationem, siue propter obstructionem, siue ob clausuram fuerint angustata. Respirare si quidem per ipsa oportet & dissolui calorem febrilem. Non tamē ubi inflammatio aliqua, aut absque inflammatione huiusmodi putredine igneam calorem accendit, balneis utilēs fuisse antequam novis huiusmodi moribus aut concoquantur. Verum tales morbos, aut laterum inflammationes, aut pulmonibus, aut hepaticis, aut lienis, aut quibus nominabile, volentes febrem non esse morbum ipsam, sed casum morbi. In quibus autem sine parte inflammatione putrescentes in vena humores, febres accendunt sicut solis dicitur in hominem à febre molestrari, & ipsum à febre haberi. Atque in ipsis febribus scribere differetias, Hepaticam, & Lippicam, Elicam, & Typhodentelitem, & ardorem, aut nactem. Hepaticam autē febrem, vel liemofam, non pulmonis, aut lateralem nemo dicit, adeo ut nunc sermo ab Hippocrate habeatur de per se febribus quae sunt absque partium inflammatione. In pluribus autem exemplaribus non aqua, sed sudor ferri bene, talē habentem scripturam intellegendum: Si febris non ex bile ortum habeat, multus sudor à capite diffusus febrem solvat. non ex solo capite sudorem fundi dicente Hippocrate, sed à prima parte quae subijcitur oculis, de toto monstrante corpore. Quantum igitur ad hanc scripturam attinet, si quae ex bile febri erant, à talibus sudoribus nihil uti videntur. Atque scriptus manifeste solvantur cum alia plurimae febres, tum in quibus fluxu bilis plura est, Terdiana, & Ardore. Melior igitur est prima scriptura, quae veram docet curationem earum febrium quae ex dicto genere sunt, quae vide licet ad ob lassitudines, vel exsiccationes, vel refrigerationes, vel omnino cum suis angustationibus. Quod autem à bile dicitur, & de ruta, & de vera bile intellegi poterit non tamen in his solis ostendebimus, sed & eo proutam putredinem fieri febrem. & in hac sola videbitur aphorismus non esse curas, nisi quae existimaverint partium putredinem vel turbationem bilium curari.

LXXXII

Mulier ambidextera non fit.

Ambidexterum Euripides nominis ferebat unum quae incidens circumdextera autē Hemerus Aliteropum ambibus manibus similiter unum: ac si utriusque dextram dixerit. Eodem modo ambidexterum Ariophanes in Tegenis, utriusque dextram. Hippocritus ambidexterum dicit in hoc utroque. Ambidexter enim sum, & non aberrans. Moximere itaque qui ambibus manibus pro dextris utitur, si per se non mulier vero nulla ad hunc usque diem, ob naturam imbecillitatis. Si enim ambibus manibus ob heretici robur ac musculorum quidam viri utitur, rationabiliter nulla mulier utatur: cum iam ipsa esse debeat, si sola dextra medicocriter utatur. Amantius quidem ipse inquit manum dextram exonerat plurimum alimēto ad manum unam proveniēte, maior ei vigor additur quae & ipsa sit natura debilis. Quodam tamen nate ambidextera dictam esse, quae parte utrius dextra operata sit, quibus adhuc majori ratione debeat, utal de Hermaphrodito inquit Hippocritus fuisse locutus, dicitur quodam muliebri pudenda adhaerere, mulieri autem vitae nequaquam.

Quaecumque suppuratio unius aut alterius partis puram fluxerit & albumam, cadaveri si more subcoactam & faeculentam ac fetidam, percutit.

Suppurationes effluunt nomine, non eas tamen quae sunt in thorace, sed in quavis alia parte ad partem alteram tubercula, praeterquam utroque suppuratio si sola ferè solus nominatur, quibus inter thoracē atque pulmonem acceratum est purgatio ureae confusos esse venter, discere licet ex his quae dicit Plauto comicus de Cinclia, hinc utitur: Post hunc Euaugrae filius Cinclia è morbo laterali seorsum puris ex parte, calamacca genis crura, tabis non citis plurimum est hanc corpus inustus ab Euriphonte in concione prodijt. Quod quidam puri alii, hominem hinc ex laterem vero & fetidam, malum, nemo ignorat.

Quotum hepar suppuratum adhaerit si pus puram fluxerit & albumam, cadaveri in tunica enim his pus connotat. si vero qualis amara fluxit, percutit.

Ipsae causam dicit ab qua nonnulli percutit quae ita se habent nonnulli vero eadem. Quibus enim in tunica est pus, nihil parcutit substantiam hepatis, solvantur omnes quibus vero usque ad carnem hepatis corruptio pergit, non absque ratione moritur. Quod autem amara tam, omnes nominent se connotat, & quod talem par est esse incassum putredinem hepatis, liquet utriusque.

Deliones oculorum, postmodum potiorum, & aqua calida balneum, utraque sectione curato.

Hic aphorismus nihil videtur ex his utroque esse quae fluxit inter se, cum non consistat utraque ex oculis.

Tom 7 k qui

qui antes feripet fuerit, hinc feletem: Dolose occu-
 lorum, meri potio, balneū, uel fumentū, uel urnū
 lectio aut medicamentū soluit. Hunc itaq; apho-
 rismum in sexto exposui commentario, ostensis di-
 spositionibus in quibus oportet singula remedia
 in usum deducere. Proposita uero aphorismus
 in una uisit dispositione tribus uti remedia. Si quis
 igitur nos sciat docere dispositionē in qua tria hęc
 remedia conueniant, et habebimus gratias. Quo-
 rumq; uero exposuerint quidem hunc aphorismum
 quasi legitimū, nos utro nō docuerint quāquam
 sit ea dispositio, eorum expolationibus nullam pro
 stabimus fidem. Quae igitur dicit qui omnino alii
 quid conantur dicere etiā medicorū habent proba-
 bilitatem siue hinc et inde. In quibus sanguis
 crassus superabundat, atq; ideo euacuatione indi-
 get, unguis potest ipsam sanāse et prius, deinde se-
 cū unguem. Facile autem fiet si aqua merum bibet
 eum, & se balneauerint. Sed ea qui hanc dicit non
 quam experientia exacte nouisse illa quae dicunt,
 siue in armis operibus exercitatu. Nam neq; unguis
 neq; balneū tolerat plethora dispositio abiq; ma-
 ximo demerito. Verum haec auxilia sunt sangui-
 nis crassi in aliqua parte compacti sine totius cor-
 poris repletione. Sic enim Asclepiades unguis
 non post totius corporis euacuationem pro remedio
 existit. Si uero adit in toto corpore ple-
 thuro, prius dirumpuntur oculorum tunicae inter
 bibendum atq; lauantium. Quare si abiq; modica
 dine dolor fiat propter obstructionem ac compactionem
 crassi sanguinis, recte quidem lauantur, &
 unguem dantur, non recte autem se cabunt ueniam.
 Si uero multitudine fuerit, recte quidem unguem
 unguem fricione, non recte autem lauantur, & un-
 guem dantur.

XLVIII Aqua inter cutem laborans si à rufi habeatur, desperans est.

Et hoc prius dictum est ab ipso in hoc aphorismo: Aqua inter cutem laborans si sulla super ueniat, malum.

XLIX Urinae stillicidium, & mingendi difficultatem, uini potio, & uenzæ lectio soluit, incidere autem interiores.

Quod urinae stillicidium significet urinae staltim excussa emissionem, nouerunt ipsam ostendit. Mingendi uero difficultas potest & quae cum dolore sit, modo dici potest & quae cum difficultate aliqua, adeo ut urae uiscera operentur. Urinae stillicidium, ipsū urinae acrimoniam facit, & potentia re tenuis in uescica imbecillitas, quae ob intemperatam sit, praesertim frigidam. Urinae uero difficultatem, siquidem cum dolore fuerit, inflammatis, & obsecris, & ulceratis, & inaequalis intemperata, & spissa flatuosa. Sin motus quidam distinctus, uel portatus imbecillitas, uel humor contra motus, ex cibus autem hinc dispositionibus frigiditatem quidam uini potio soluit, hoc est uel

simpliciter uini potio, uel mero clausi: atq; etiam inflammationē quae propter obstructionē sanguinis crassioris citra multitudinē facta sit. Utam utro quae cum multitudine sit inflammationem, ut hoc autem & aliam quae sine defectu est, & cōspontenae robore, uenae lectio sanat. De eo autē quod dicitur incidere uenas interiores, dicitur etiam à me & in libro precedentem, in quo hunc aphorismum exposui. Vniat stillicidium unguem feruio salutare. Ex-
 cidere autem incidere.

Ab angina habito tumor & rubor in pecto-
 re suspentionē, bonū uenae uis uertitur morbo.

Et hic aphorismus antea dictus est per hoc ut-
 ba: Ab angina habito tumor est in parte costae
 anteriore, bonum. Exposui autem ipsam in qua-
 ro horum commentariorum. Hic igitur uident
 fuisse interiectus, uolente aliquo adligere. Extra
 enim conuertitur morbus.

Quibus cerebrum sphaerelatum, id est cora-
 psum est, in tribus diebus periret, si uero hoc
 euaserint, sani fiunt.

Sphaerelate spiritus in libro De frustis & uicis
 sic pro corruptore, usus est. Hic uero non credidit
 gerere cerebrum corruptionem intelligere, cum adiecit
 facti uero has effugere, sani fiunt. Si enim sphaerelata
 est corruptio substantiae uniuersalis quae
 est sphaerelata dicitur, non contingit hanc quae
 argoret, perinari. Nunquid igitur aliquid alia
 nantur hoc uerbo ad significationem huius disposi-
 tionis inceptionem, quae tamen nondum exacte
 completa sit. Tale enim quoddam carnositas eorum
 partibus ac ridit, quae pignora pati dicimus, cū
 ob magnitudinē inflammationis interuallata,
 nigriticum, aut demum mortuorum quendam oculo-
 rem intulit, & cum in hanc dispositionem uidere
 particula patiens incipit. Sic uti igitur gangrenam
 ita iam completam ut pars sit intermorsa, sanare
 est impossibile; dum uero adhuc sit, possibile: sic
 & sphaerelatum, doneq; pars carnositas interuice
 magnitudine inflammationis, quem prope
 dicit gangrenam committunt. Graecis sphaerelata
 appellabit. sic igitur mihi uidetur & Herodotus dicit
 coxam Cambyses sphaerelata cerebrum; ita quae
 ptiam dicit sphaerelata tantum de iam uero pro-
 pter quid uelox in eo mors sit, manifestum est, ni-
 mirum quia & morbus gangrenosus & pars
 principalis maxime sit. Quod si ager mori in tres
 primis diebus non anticipauerit, sed ad diem quintum
 perueniat, sperandum est & morbum declinare
 & ultra fortis ita esse, ut morbus continuo super-
 rare possit.

Secretamentum sit ex capite, calcfacto cer-
 bro, aut hancerto eo qd in capite inani. Aet-
 enim inas conueniens extra eripit. Sonat autē,
 quoniam per angulum ipsi est colus.

Tales sermones duo significant, unū quod de
 cerū

ubi reposita uniuersa salter dicitur, uelut hoc
 in loco de sternutamentis, alteri quod particulariter
 de quibusdam tantu uelut hoc, de sternutamentis
 ex cerebro factis. Primum igitur sermo talis erit:
 Certe sternutamentu quod ex capite cerebro calca-
 do, uel humectato eo fit et in capite inani. Se-
 cundum uero: Sternutamentu ex capite eiusdem,
 sic cerebro calca do, uel humectato capite inani,
 quod uerius existit. Non est omnia sternutatio fit
 calca do cerebro, uel humectato in capite inani.
 Penam enim quidam nares irritantes sternutant. &
 est nullu spiritus desubter ueniens ad naris meatus,
 causa fit sternutamentum. Præterea opinari solt a-
 re quæ capite excernitur, esse qd inani, et motu
 fesse saluum. Nam liquido apparet desubter ex pul-
 mone elatum aer non se celeriter comprimithe thora-
 ce. Sed & antecedente inspiratione fieri sternuta-
 mentu, natura aggregante aeris copiam ad sternu-
 tamentu generatione, qis quæ dicta sunt, ad ipsa.
 Solum itaq; illud sternutamentu quod habet sua
 generationis principium, naturæ appetentæ excer-
 nere flatuosum spiritum ex capite, hoc modo fit, quæ
 docere aggreditur aphorismus, non forte hunc om-
 nem nam quod ut humectato, superfluum est ad
 sternutamentu generationem. Nam & si aliqua hu-
 mor in capite superabundans, non facit tamen sternu-
 tamentu, nisi in uentum eorum uentat. & hoc ma-
 nifeste uidetur in multis qui licet copul humoris
 per nares excernant, non tam propere necesse
 sate sternutant. Solum enim ea his ita affectu illi
 sternutæ, quibus morbos est ea quæ à capite stat
 humiditas, ceu & si quid morbos naris impo-
 nus, sicut enim nullis casus quidam naturalis est ad
 expurgandas eas quæ sunt in pulmone asperas et
 terribiles & sternutamentu manifeste uidetur ex-
 purgare narium meatus. Duplex autem exaltatio
 meatu, & lato quidem ad os, angusto autem qui &
 breuius est ad cerebrum ducit: qui quidem ad os
 peruenit, ab eo qui desubter spiritu effert: qui uero
 ad cerebrum peruenit, ab illo qui ab ipso pe-
 dit, expurgatur. Atq; si diligenter aduerteris, ui-
 debis sternutamentu quæ ex capite motus uniuersa
 hæc sternutamentu hæc sunt in capite humectis, & natura impetu
 excernens. Rarissimi uero ipsi accidunt cõ calefactis.
 Calescent autem narium calore excitato, ob cuius
 imbecillitatem prius erant superfluitates aggrega-
 te. Cum igitur sit Calefactio eo quod est in capite
 inani maxime quid intelligendum est de eo quod
 est in uentriculo cerebri adiacentis & de illo quod
 ipsum ambit exterior, facile est enim & illi per ce-
 rebri primo quidem ipsos uentriculos, inde ue-
 ro nares sabare. Quia uero repente tonus sinu erit
 pit, sinuum ede Hippocrates inquit. Est autem cõ
 mune hoc, unde etiam uentris, sicut ex pulmone cla-
 tus, sicut ex capite delatus.

221: Quicunq; hepatis circumdoleat, his febris fa-
 perniciosa solut dolorum.

Verbum superueniens indicio est quod prius

LXXXIV

A cum circumdoleant ipsi, nõ fabricantur. Si igitur
 hepatis circumdoleat, uel propter fortem
 inflammationem doleat, uel propter spirituum fla-
 tuosum, nunq; non aderat ipsa inflammatio, alio-
 qui omnino febricitasset: patet igitur est quod fla-
 tuosus spiritus per causa non doleat uelut in ipso.
 Doleat enim propter obstructionem, uero mediis
 crater, & cum quodam pãdencia sentia penus q; ue-
 hementis doloris. Dolor autem uehementis propter
 flatuosum spiritum, uel inflammationem, maxi-
 mam scilicet aut suppuratam accidit.

Quibus à uenis sanguinem misere confert, LXXXX
 his uere uenam oportet secare.

Hic aphorismus pars est eius qui prius dictus
 fuit in hoc uerbo: Quibus medicamentum epotis,
 uel uicæ sectio confert, qis uero secare uenam, uel
 purgare medicamentum opus est. Atq; ideo in qui-
 busdam exemplaribus non est ascriptus continet
 id quidam libri huius expofitoris sciunt, bis que
 ipsum scribant. Nõnulli uero neq; mentione eius
 omnino fecere, non admirari uero illos non possis
 qui non modo hic eundem scribent aphorismu,
 uerum etiam in eisdem cõmentarijs est exponit,
 nulla facta significatione quod qis qui antea scri-
 pt fuerit, quidam sint ex toto idem, quidam uero
 ex parte, cuiusmodi hic est. Quidam igitur ut
 sum fuit uel qis qui has adiecit aphorismos circa
 finem libri, uel ipsi Hippocrati ut bis de eisdem fa-
 ceret mentionem, uel quibusdam expofitoribus qui
 diuinius aphorismu fecerit expofitiones, deos
 testor me non posse coniectari. Nam neq; scripto-
 rem ipsum aphorismum credidit esse tantarum
 rerum obliuione fuisse correptum, præsertim tali-
 bus cum fuerit qualem in omnibus fuisse Hippocra-
 tem nouimus; neq; eorum qui appofuerunt, aut
 obliuionem, aut malignitatem tantu cogitare pos-
 sumus, ut propterea bis eadẽ ascribere uoluerint.
 Adhuc autem magis illos docet expofitores admira-
 ri, qui cum bis eisdem expofuerint aphorismos,
 ne hoc quidem ipsum adiecerunt, scilicet de se
 expofitione facere: multoq; adhuc magis illos qui
 de eisdem differentes scripserunt expofitiones, in qis
 quæ circa finem, ab illis quæ per initia dixerant.

Quibus inter uentriculum & septum pituita
 reposita est, & dolorem affert nõ habens eam
 nam neq; ad aliterum uentrem qis per uenas ad
 uiscram pituita uersa soluitur morbus.

Non absq; ratione mihi uidetur dubitari Marti-
 nus, impossibile existimans inter septum & uen-
 triculum pituitam consisti. Desuert enim inquit,
 deorsum usq; ad ossa pubis. Neq; fieri posset ut in
 uenas traiceretur, sicuti in aqua inter eun, tenuis
 & aquosus humor transfusumpis excernit per ue-
 nas. Quare accipiendum esse arbitror, inter se-
 ptum & uentriculu, pro eo quod est inter propriu
 septi corpus quod carnosum est, & interioris me-

Tit. 7

k a braue

brant abdominis tunc. Verū & si ita intellexerimus d. Marice, transumptionem ad uenas, nisi hinc tamē dubitamus. Nam si primum hinc ad renes per uenas ire est possibile, neq; ex eo ipso quod est sub membrana abdominis interiori, est im possibile. Adde quod omnino impropra foret uen triculo appellatio ab usus. Nihil enim est simile uentriculo & membranz abdominis interiori, cuius grana eandem participant appellationē. Melius est igitur ita intelligere, sicut omnes intellexe runt, illud spiritum ab eo dici, quod est quidem in fra septum, sed intra eam membranz abdominis interioris partem que ad epigastrium atinet. Et cō siderare an possibile sit illud quod dicit, cum sciamus quōd uiam semper materibus inuenire natu ram Hippocrates opinatur, quando ualida sunt; etiam quā maxime sint crasse, & per angusta foramina debeat penetrare, quōd & in ossibus sicut inquit abest. Videmus autem & humores illi qui est inter thoracem atq; pulmonem, in suppurata tū expui cum tussis innotuit; uero & per cutē sanam existentem exidere sanguinē in ossibus que fracta occurrunt. Non igitur neq; in ea de qua nunc Hippocrates dicit penita, impossibile potest opinari ut interea ad uirgē uiam hinc transumptionem. Verum & hoc ipsum agnoscere natura cōtingit paulatim penitiam extenuante, quomāmodū pus in suppurata.

LVI Quibus hepar aqua plenum in omentum erupit, ipsa uenter aqua repletur, & moriuntur.

Aprissimū hepar est uelicas quādam aqua plenas, in ea que ipsum ambit extenuis membrana genere. Videtur itaq; & in singulari animā ab illis hepar his aliquando plenum. Signando igitur contingit eas uelicas ruptas, effunditur aqua ad locū membranz abdominis interioris parti supra uentris pollicem respondente, in quo etiam aqua hydropicorum congregatur, in omentum autem non potest aqua effluere, nisi aliquo modo ipsum excidatur. est enim solidū & firmū undequaq; ita ut nihil in ipsum ex aliqua parte possit incidere, nisi ex uentriculo, esulo, ac licet, illisq; partibus unde ipsum enascitur. Vel igitur uale omentum excidi, qua parte uicinum est hepati, hoc est dextra, uel in omentum intelligere oportet, hoc est ad ipsius locum. Ventrem autem aqua impleri, nō de illo uenire dictum est, in quo cibi recipiuntur, sed de nota cauitate que est infra thoracem: secundum quod significatio, uentri uel nominantur & mulieres dicuntur gestare uentrem. Mori autem eos quibus hoc in loco aqua colligitur, cōsiderandum an perpetuo sit uentem, an magna ex parte. Seruantur igitur aliqui aqua inter cutem laborantes, nec quomāuis hic locus ipis aqua repleretur impossibile est, sicut in illis per medicamentā aquositates purgantia, & impulsiones eorum que uiam habent euentri uentris, & in uapores soluentis humorem talē, sic & in his fieri curationem.

A Alyce, id est anxiduo, ofitatio, horror, uinū æquale equali potum, soluit agritudinem.

Soleceophanes uia est quibusdam rationabiliter figura sermōnis, atq; ideo nonnulli casu de causa sua interpretari. Anaxiduum, ofitatio nomen, hinc uenit, uinum æquale equali potum soluit. Nihil autē referat ad præterit uentris serpnata aphetositas exponitur. Primum enim illud scire nos oportet, quōd alycen nominant, quam multi Græci huius appellat; deinde que sic facti hanc causam dispositis anxios igitur illos sermos dicunt, qui semper præsentibus molestantur, & ab uno negotio atq; actione ad aliud transunt. Eodem modo & agros illos, anxios esse qui accubitus non ferentes, facendi figuram euariant, qua semper præterita aggrauat eos. Hoc uero præcipue illic euenit, eorum sicut, quibus in ore uentriculi, quod nos ab uentris uocabulo, sæpe solemas solum achum nominare) certa quædam humoris qualitas continetur, in triculo molesta, que neq; multa est, neq; in uentri culi fluitat cauitate, sed cum ipsi imbibere tunc. Sed & ofitatio, sicut & paniculari, contenta est quæ in musculis, per quos tales sunt motus quos paniculationes & ofitationes nominamus, uel paniculationes hinc, uel spiritus uapores, fieri est in nobis demonstratum. Horror autem præterit humoribus per cutem eructibus accidit. Siquis autem quid nunc à nobis habetur sermo de horrore quo ex corpore prouenit insubri, non de illo qui cum fam extrinsecus habet. Singula igitur hæc que dicta sunt, potus uini merationis sunt. Moderatam autem temperantiam ipse monstrauit inquit. Uinum æquale æquali potum. Uult enim aqua portione aqua uinum temperari, ut partem quōd pellet & opaciet ex materia infestante quæ quod esse rit uini motu cō impetu lani, partem autē quæ uel quod fuerit reperet. Calescit enim uinum, multum, corpus totū, citiq; mouetur in omnes partes, & cū hoc omnes humores bonos reddat.

Quibus in uinario meatu tubercula sūt, ipsa suppuratione facta & erupitio, soluitur dolere.

Et hunc aphorismum in præcedentibus Hippocrates scripsit, nonq; ipsum exposuimus in hæc uerba scriptum: Quibus in urinaria fistula tubercula nascuntur, ipsa suppuratione facta & erupitio, soluitur.

Quibus cerebrum aliqua ex causa conuulsū fuerit, necesse est statim mutos fieri.

Etiam in hoc aphorismo in quibusdam exemplis uisum possimus inuenire uerbum anuro, scriptū numero plus uel causa accutur; in quibusdam uero mutum numero singulari, per modum signat soleceophanis. Sed neq; hoc loco quicquid ad præsentia referat, modo nouimus sæpe caruisse Hippocratem ab uno accidente non illo, uel a maiore, nominare & ostendere illos qui noque uilium.

alium aliam motum ferunt secundum electionem, neque quicquam omnino sentiunt. Sed facient eodē modo quo apoplectici, sine sensu pariter & motu. Fit autem hoc & propter alias causas: nunc uero concussio cerebri Hippocrates meminit, ipsamque talem ait totius corporis dispositionē sequi. Conuulsus autem hoc modo cerebrum contingit propter aliquem casum totius corporis uolentem ex loca alioribus factum. Tales enim casus solent & in ipsa uertebri facere concussione, quando ipsa uero agementatione fuerint commota, & ipsa in medulla quae in eorum cauitate continetur laborauerit, ual deip concussa periculum addiderit ne aliquis nervus eorum qui ab ipsa nascuntur, abire possent quod non minus in ipso quoque sit cerebro, & tanto magis, quanto plus uacua loca habet quae ipsam circumstant; ita uacua maius est in sensibus, quemadmodum in Dissertationibus diximus. Contrahit autem se uis animalis in sese in talibus dispositionibus, à motu periculo molestante, atque idcirco quiescit. orta uero nonnulla quidem sufficienter tenduntur, quaedam uero aliqua ex parte distrahuntur, atque uentem donec se rursus uis animalis collegerit, mutam atque immobilem totū facit quod ita afficitur animal. Si uero cerebrum auelli congerit, aut aliquam eius partem conuelli: qui in partibus, non amplius reuertuntur.

LX Corporibus carnes habentibus humiditas, famem adhibere conuenit: famem enim corpora ficat.

Quod omnia quae exsiccat, sunt passionum humidarum remedia, manifestum est: siquidem contraria contrariorum remedia sunt. Quod autē & famem ex accidenti corpora exsiccat, non est dubium. Si quid enim defluit à corpore, sicuti & antea dixi, nec id in super ab alimento suppletur quod fuerit exsiccatum, necessarium est corpus effici siccius. Liqueat enim quod in cuiuscumque animalis corpore prius illae partes absumuntur quae sunt humidiores, quando & ipse defluxus idcirco fiat, quia corpus contematur, atque in uapores resoluatur. Idque duplici de causa: exterius quidem ab aere ambien-
 te minus uero à calore nativo, quae autem per hyemem latent in animalia, cum neque exterius cale-
 fiant, & neque intus, uel nihil prius uel parū omnino dissoluantur, atque ideo nonnulla eorum ne aliter quidem uisio penitus egerit, nonnulla uero in uentem profusa. Post prescriptos aphorismos à his duobus sene in consiliis exemplaribus insensum, quorum huius libri expositores sene omnes meminerunt, quaedam etiam ipsos exposuere, sed aliter atque prius fecerant, ne haec quidem solum adiacentes quod idem aphorismus scripserit sint scripti. Nos uero in quarto commentario illos exposuimus, parum uerbis ab istis differentes. Alter enim eorum qui nunc scripti sunt, superfluo adiectum habet, ut de uero non possit, nisi uic: Alter uero cum mutata habet uerba: ut: ut prius quidem scrip-

Alic: Si à febre habito, timore non existente in faucibus stragulatione repente superueniat, & non possit deorare nisi uix, letale. Secundus uero sic: Si à febre habito collū conuulsus, & deorare non possit: timore non existente in collo, letale. Priores uero quos dixi in quarto horum commentariorum fuisse expolitos, ita se habebant: Si à febre habito timore non existente in faucibus stragulatione repente superueniat, letale. Deinde quidam cepit sequitur: Si à febre habito collum conuulsus, & uix possit deorare, timore non existente in collo, letale. Quod igitur in priore aphorismo esse dictum est, superflue nunc consideremus. Etenim id fieri uidemus ubi aegri omnino exsiccant à morbo haberentur. Quare sine nullo modo possint deorare, siue uix, non exsiccate timore in faucibus (nam hoc licet perspicuo cognoscere, si plurimum os aperiant, & lingua faucibus indubitanter inferentur prematur) in tali inquam constitutione, quod difficultate deorare, causam esse suspicandam communicationemque quae subnata est ex partibus guttae & gurgulis interioribus. Nam ostensum est hanc ob rem pericula, ipsam quidem trahimur, guttur uero totū retrahi superius. Tunc etenim igitur in gutture inflammatione, nonnulli quidem nullo modo, quandoque uero uix uentriculum sequitur attrahentem, atque ob hanc causam uel nullo modo deorant, uel uix.

B Vbi in toto corpore mutationes, & corpus re-
 c refrigeratur, & rursus calefit, aut colorem alium ex alio commutat, longitudo morbi significatur. **LXII**

Et hunc aphorismum in quarto horum commentariorum exposuimus, ipsam sene uerbis scriptum, quibus & hic Est enim scriptura talis: Et ubi in toto corpore mutationes, & si corpus refrigerat, uel rursus calefit, & si alius ex alio color fiat, morbi longitudo significatur.

Sodor multus calidus, uel frigidus semper
 fluxens, humorem abduci, robusto quidem supra, debili uero infra significat. **LXIII**

Antea alium aphorismum in quarto horum commentariorum exposuimus hoc modo scriptum: Sodor multus calidus uel frigidus semper fluxens, frigidus multum, calidus minus empor morbi significat. Et talium fuerunt diximus esse dispositionem, multitudinem humiditatis quae in aegri corpore continetur. Propterea igitur quod nunc proponitur aphorismus, abduci praecipit superfluum humorem, et celsis quidem supra, hoc est per uentrem: debilibus autem infra, quod & ipsum significat per abduci ductionem. Quod quidem igitur semper sit necessarium superfluum corporis humiditates exsiccare, plane est manifestum. An uero robustis supra tantum, debilibus uero infra, mihi dignum uideatur animalis uisione, nam forte melius est non hac ratione distinguere remedia uisum.

sed ut in tractatione curatio de talibus omnibus
fuit a nobis distinctum. Quare & hunc aphorismum
ab alio libro ascriptum. Post super scriptos
aphorismos, alij tres inveniuntur in pluribus ex-
emplaribus, qui pariter & ab expositoribus scripti
sunt. & parum verbis evariant ab illis qui in quarto
horum commentariorum habentur. Scribunt
autem eos hoc modo: Febris quaecumque non in-
termittens, tercia die fortioris, tum periculosa:
quae utique autem modo inermis fuerit, significat
quod non periculosa. Quibusvis febris longa,
his vel tubercula, vel ad articulos dolores decum-
bunt. Quibusvis tubercula diutina, aut in ar-
ticularum dolores ex febre decumbunt, si cibo plenis-
sime sunt. Lique autem quod & hi interie-
cti fuerint, & prius nihil aut parum admodum
verbis differentes: nos vero ipsos exposuimus in
quarto horum commentariorum.

LXIII Si quis cibum febricitanti dederit sano ro-
bur, sic laboranti morbus.

Scribitur autem & sic aphorismus: Si quis febricitanti cibum dederit, sano quidem cibum est, labo-
ranti vero morbus. Vtrique vero locutio ab expli-
catione naturali, ad amulacionem quam nominat,
recessit: nescio quid sibi volentibus illis qui ita li-
beri sine tam usque modis disposuerunt, nonnulla
quidem eisdem verbis scribentes quibus ipse an-
tea usus erat, nonnulla vero paululum commutat.
aliqua vero certa interponit: ut ad hunc pro-
positum aphorismum, quineque proprie accedit ad
Hippocratis explanationem. Ipse siquidem prius
dixit: Non pura corpora quanto magis nutries, ma-
gis laedes. Et si ex morbo cibum allimentum aliquis
non carboratur, significat corpus pluri ut ali-
mento. Si vero cibum non allimentum hoc fiat, si-
gnificat quod curatio non indiget & quaedam a-
lia huiusmodi quae germanam naturamque habeat
explicationem. Qui vero propositum apposuit a-
phorismum, male amulando, in cibo dixit: Qui
sano robur, hic laboranti morbus. Vult enim dice-
re cibum robur quidem in sanis efficere, nocere au-
tem aegris: vel per locum, sanis quidem augere ro-
bur, morbum vero laborantibus. Absurdum autem
explicat inquit cibum ipsum robur esse sanis,
morbum vero laborantibus: qui neque robur est, sed
roboris effectus: neque morbus, sed morbi effectus
est, vel quod rectius dicitur iugens.

LXIII Quae per vesicam excrementa, inspicere
operet si talia qualia sanis excrementa. Quae
igitur minime similia sunt his, haec morbo-
sa. Quae vero sunt sanis similia, haec mini me
morbo-
sa.

Omnia quae sunt sanis similia in toto corpore,
dictum est ab Hippocrate & in Prognosticis & in
omnibus alio libris, hominem aliquod significare:
quae vero dissimilia, contrarium. Hoc igitur nunc

comatur dicere qui hunc composuit aphorismum.
Suscipit enim neque habet esse Hippocratis, ex ipsa
elocutione coniectura, quae non habet eandem est
Hippocratica formam, & ex dictis ipsis quae non
aeque sunt ut ipsius auctoribus alia, exquisita. Con-
iugens inquit: Quae minime similia sunt his, haec
morbo-
sa: quae non reprehenderet ipsum diceret
tem illa morbo-
sa, pro eo quod morbo-
sissima. Nam verbum, omnino, est quodam exuperantia di-
citur, & multa significat ad id quod est praeter na-
turam, exortionem. Vnumquodque enim quod pre-
ter naturam est, quantum recessit ab eo quod secun-
dum naturam, tantum habet praeritatis. Quae igitur
minime sunt istae quae secundum naturam se ha-
bent similitudine istae quae sunt secundum naturam, ma-
xime contraria, & ideo morbo-
sissima.

Et quibus deiectiones si stare permiserit, &
non mouerit, veluti frigmenta subsistunt: & si
pauca, paucus est morbus: & si multa, malus.
Ijs consent alij purgatio, quod si alio non pur-
gata deiectiones fortiores, quanto plures deie-
ris, tanto magis nocetis.

Per alio excernit foet Hippocrates deiectiones
nec ac subsistiones nominat: & proprie quae
dam hoc loco acceperunt eius sermonem esse de
ijs quae per alium exantur. Verum his adu-
santur verba illa quae in sermone proponuntur, si
stare permiserit, & non mouerit. Hoc enim pro-
prie conuenit humidis, atque ideo alij rursus de ur-
inis eundem accepere sermonem. Vtrique vero rati-
o-
nis dissimiliter scribitur subsistunt, alij vero in-
stare. Neutrum autem horum verborum unius re-
pugnat, quia & per ea quae subsistunt, & per ea quae
insistunt, conuertuntur & praesentium, & futurorum
eniam aliquid cognoscere. In alij autem excremen-
ta, verbum insistere, magis conuenit. Neque enim
sicut in urinis prompta est atque expedita subsisten-
tiam cognoscit, sic & in alij conuenit excrementis.
In urinis enim & ipsum usque utro factum ostendit
et eorum quae subsistunt naturam: & si in alio ma-
se enim contineretur, possumus id quod super-
natat abijcitur, sola subsistens relinquitur. In al-
ij autem excrementis, ne utrum fieri potest. Rur-
sus id quod deinceps dicitur. Veluti frigmenta
istae quae per alium excrementa conuertuntur: istae vero
quae quous modo urinae inferuntur, sunt super-
natant, sine inferentibus, non conuertuntur. Nam quaedam sui
generis similia per alio lapsus excrementa: & ita
ea non modo Hippocrates, sed etiam alij medicorum
minore consueverunt, non tantum in urinis. Hic igitur
est nomen quod utriusque istas imperceptas ostendit
praesentem aphorismum interiectionem huius. Ad
huc autem magis cum dicitur his consentire istas pur-
gationem, neque enim simpliciter, neque quous ma-
do illi eius frigiditatis similia alij excrementa sunt,
consent alium purgare: licet neque si quous alle-
di sunt, necessario laborant in aliquo si cibum ac-
ceperint. Videmus siquidem cum alij inferentibus
EXCREMENTA

excrementa biliosa sunt, quædam similia (siquidem) per aliam excrem, in quibus neq. oñis iudicatur, forbitioes accipiunt, neq. prius eos purgare est necessarium, modo tam quicquid bilis inest, fuerit euacuat. Adhuc autem magis si urina aliquid inferat quod sit veluti strigmenta purgare non eodem. Accedit ad hoc, quod difficile est formam agnoscere qualem esse ueluti eorum qui ueluti strigmenta inferuntur urinis. Verum qui hos aphorismos interposuerunt, ubi uidetur ad hunc finem eos copulasse, ut sermo confunderet tamq. pugna modis, & multa indigeret inquisitione, in qua seiplos eorum quæ dicuntur explicationes ostendentes, apud adollescentes laudem asseruerunt. Quod autem omnes obfcuri sermones dent sepius per aliam occasionem, fiet ubi in hoc ipso aphorismo manifestum. Quidam enim eorum qui cum expofcere, sicut non uetare Hippocratem quin denuo forbitioes hoc modo affectis, sed plures forbitioes, apud dicit: Quanto plura dederis, magis lades, quæ non enim aliquicquam indigent forbitioibus, non ladanur a pluribus, uel quasi non consequatur ad illum qui dicit: Quanto plura dederis, magis nocetis: putat ex paucioribus minus rem fore lesionem. Verum tamen propter multam elocutionis modum, sepius datur facultas in uentibus solutiones, & magis quando licuit addere aliquid uel adimere, & scribendo transponere, ut in obfcuris sermonibus facere consueuerunt. Sciam enim in hoc aphorismo quiddam ipsum exponere, eodem tamen & adijcere, quod alij frequenter aphorismis fecere principium, ad hanc finem constantem, ut sermo ita se habeat: Si uero alia non purgata dederis forbitioem, quanto plura dederis, tanto magis nocetis: & quibus infra cruda descendunt, quanto uideret plura de eis, magis lades. deinde aliad intui facientes scribunt, quod ubi atra bilis inest, si plura, maior est morbus: si minor, minor. Plures uero expofcere aliter exponunt & scribunt eo modo quo sub scriptum est: Quibuscumq. cruda infra descendit, quoniam atra bilis inest: si plura, maior: si pauciora, minor est morbus. Dicitum autem est ante quod & alia quædam scripurae sunt, dicitur est enim in obfcuris uentibus pro alio scribere, cum nullus lex sit transferendis posita. Scripsit autem non propter obfcuritatem, sed propter sermonis salutaritatem cogitur aliquid addere prius inuictis, aut adimere, ut scripturam transponere. ueluti exempli gratia in hoc aphorismo, cuius uerba prius expofitores aphorismorum, quorum unus est Herophilus, Bacchium dico, Heraclides: ac Zenonis Empirici, in hanc modum scripserunt: Quibuscumq. in uentibus cruda descendunt, uel bilis sunt, si plura, plura, si pauciora, pauciora. Quæ uero hic sermo pertinet, quædam explicat, dicitur autem est tanquam uentibus, idcirco præbuit dubitandi occasione: Sed id quod dicitur, quanto ad uerba attinet, nullum habet quæstionem, cum eorum scriptor uidet ostendere quibus cruda descendunt, in eorum in-

stramentis quæ conoquantur uim habent, esse atram bilis, ex qua religerata dicitur conoquitur: modis incohesionis est qui uentibus sit: cuiusmodi bila contrarium agere, nam quæ propter eam incohesionem remanent, fumosa sunt. Quidam uero & hanc sermone etiam de urina dicitur arbitrantur.

Excretiones in febribus non intermittentibus lxxvi
 bus ladan, sanguine, biliose, & fetidæ, uentibus malæ. Cum uero bene excremuntur, bonam est, & per uentem, & per uentem: ubi aliquid succidens fuerit non purgatum malum.

Et hic aphorismus supra scriptus est, hoc modis: Excretiones in febribus non intermittentibus si uide, sanguine, fetide, omnes multas sed si bene excremuntur, bonum est, & per alium inferiorem, & per urinas. Si uero aliquid per loca excrematur quod dicitur conditum, malum. Nos uero ipsam expofitionem in quarto commentariis.

Corpora oportet ubi quis purgare uoluerit, lxxvii
 fluida facere: & si supra, sitre caluam si uero in fra, humectare.

Et hanc sermone pars prior fuit in parte eadem bus scripta, non adiecit uerbo supra & loquerebus, quæ quæsi uolens adiecit hoc in loco, rursus scripta aphorismo cum expofitione perspicua uetus est. Quid autem sit alia expofitio uentis, quam non multa experientie interdicimus, dicitur est superius in quarto commentariis.

Somnus, si uis, ut utrum modum excedit, lxxviii
 morbus.

Et hic aphorismus in quibusdam exemplaribus fuit interiectus, quod prius dicitur est uetus esse uerba, præterquam in hinc, hic enim morbus, hic autem malum scribitur, quæ scriptura est longe melior.

In febribus non intermittentibus si exteriora refrigerant, interiora uentur, & fletus habet, letale. lxxix

Et hic aphorismus imprudenter scriptus est, est melius supra dicitur sine uentibus illis & febribus habeat. Nam omni in principio dicitur, in febribus non intermittentibus, una est uerba in fine sermone adiecit, & febribus habeat.

In febre non intermittente si labrum, aut nares, aut oculus, aut supercilium peruenit, si non uideat, si non audiat, & iam debilis sit, quæquid horum fuerit, mors prope est. lxxx

Et hic aphorismus uetus dicitur est, hic uerba: In febre non intermittente, si labrum, aut nares, aut oculus, aut supercilium peruenit, si non uideat, si non audiat, & iam debilis sit, quæquid horum fuerit, mors prope est.

A pitata alba, aqua inter eorum suspensum. lxxxi
 k 4 Quod

Quod dicitur, tale est: Quibus in uasis & in totius corporis habitis multa pituita alba fuerit acer uasa, ipsa aqua inter cutem (quae leucophlegmaticas ab alba pituita nomen habet) superuenit.

LXXII Ab alui profusio, difficultas intestinorum.

A communi uidelicet subaudire oportet, superuenit, ab alui paulatim intestinis, deinde in plurimum malo subeunte, atque ita ulceratis. Prius uero in aphorismo legitimo melior scriptura est hoc modo: A syncoza deiectione, difficultas intestinorum. Et nos hunc aphorismum exposuimus in sexto huius commentariorum.

LXXIII A difficultate intestinorum, leuitas intestinorum superuenit.

Et hic aphorismus est pars prius dicti, per haec uerba: Qui huiusmodi difficultate intestinorum correptus, ipsa superueniente longa difficultate inter fluxionem, aqua inter cutem superuenit, aut leuitas intestinorum, & pereunt. Nos uero ipsam exposuimus in sexto horum commentariorum.

LXX A corruptione, abcessus oculi.

IIII A communi hic quoque subaudiendum est, superuenit. Virum uero ad oculi corruptionem ipsius oculi sequatur abcessus, uel canis circumscribitur, non manifestant. Verumque autem potest esse utrum.

LXXV A sanguinis uomina, tabes, & puris purgatio supra.

In tabe, fluxio ex capite in fluxione, alui profusio in alui profusio, alitico purgationis superuenit.

rationem strictissime mores. In pluribus exemplaribus, & apud plures expositores scriptum est: In sanguinis uomina corruptio. In quibusdam tamen exemplaribus haec habetur scriptura: In uomina sanguinis, tabes. Videtur autem & haec ex pluribus Hippocraticis enunciationibus fuisse collecta, & corrupte composita, ab illa praecipue aphorismo: In spuito sanguinis, puris spuitum, & fluxio: quoniam uero spuitum retinetur, moriuntur.

Quarta fuerint uelice aut alui extrema, & LXXVI ex caribus, & sicubi alibi à natura corpus excoriat, si parum, paucus est morbus: si multa, multum: si ualde multum, letale est.

Hic ultimus aphorismus in multis exemplaribus scriptus est, in quibusdam uero & aliquod uerba sunt, eodem modo quo & illi omnes quos percurramus ex legitime in fraudulenter circumuati ut non nulli eisdem uerba scribantur, nonnulli parum variant, nonnulli parua facta adiectione similes sunt ipsi quos scripsit Hippocrates: quare ne ipsos quidem duximus adiectiones, nam neq; hinc nec propositus aliquid plus nobis ostendit ipsi quos scripsit Hippocrates manifestant. Sed et modis explicandi haudquaquam Hippocrati conuenit. Nam quae illa uelice fuerint aut alui excoriamta, redditione indigent. Summa tamen (ut dictum) uera est, non si parum sit à natura excoriat in quouis parte, minus morbum: si uero plus, maiorem: si uero admodum multum sit à natura excoriat, mortalem debemus morbum iudicare.

CL> GALENI ADVERSVS LYCVM QVOD NIHIL IN EO APHORIS

SINO HIPPOCRATES PECCET, CVIVS INITIVM, QUI CRESCIT PLVRIMVM HABET CALORIS INANI.

IVLIO ALEXANDRINO TRIDENTI, NO INTERPRETE.

VM in Hippocrate nulla in se cõsuetudo hominum insidia scripsit Lycus, nam cõsuetudo collibitum hoc est, lege adhuc minore eos obserandos insidia existimo, si qui quae perperam in illis cõgeruntur crimina diluere ualēs, ut fuit apud ueroque libros in iudicio lecturos, defensionem parat: praesertim cum qui accusat, ante quam ea quae dicuntur discendo percipiat, uel uelut agi, qui uero defendat, in ueteris magistri placitis exercitatus sit. commentarios itaque scriptis quidem Lycus Hippocraticis aphorismos exponētes, utrobique aut hominis placita male accipit, & cum

reprehēdere, & cum eorum quae ab illo dicuntur, nonnulla laudare scripta, nec minus, in quibus conuentionem molitur, nam nec quae ab eo laudantur inter Hippocratica placita ponit, uerum Lyci signum ista, & per quae contradicere aperte ipsi prodit, Hippocraticae artis ne elementa quidem tenere: uel uero elementis scienam non adit, multo is sane minus artis illius, aut eorum quae ab illa ueniunt canq; syllabas nouerit. itaq; si primus ego, aut unus demum essem, qui censere Hippocratem dicerem ex calido frigido, humido ac sicco animantium consistere corpora, minus fortasse audacter Lycum accusarem, quod ante Hippocraticae artis elementa teneret, librorum ipsius scribentiarum aggredere: neq; enim aut eos Galeni placita nomen dedere, aut ne principia quidem

aris nulla agnoscent, explantur aphorismos de-
 cernit, sed quod ab incuncte cetera didicere, eius rursus
 probatur, aut dantur placita. Lycus autem Hippo-
 craticæ artis Ignorans adco est, ut quos primis
 elementariorum deos in aphorismis expositiones
 perlegisset, Ceteri scilicet omnia nō potuisse nec re-
 liquæ libri parti percurrere animam adhibere,
 alio mibi visus est à veniens magistri sententiæ ab-
 errare. Cum vero amicorū censuram visum fuisset,
 utriusque ab illo in aphorismo, in quo ait, que au-
 gentur plurimū habent caloris innati, scripta sunt,
 aures accōmodarem, deinde alij etiam quampluri-
 mi me hortaretur ut eius obiectionibus responde-
 rem, hæc ductus necessitate scribere illa aggestus
 sum, sed quod factum quæ ab illo dicitur, & nō
 debita dicenda aduocari ea sunt, intelligam, qui ferre
 de hac re sententiā debent, præsertim pauca quædam
 oportet. Calorem in se nobis in aperto apud om-
 nes est, utrum autem ex cordis atque arteriarū motu
 generetur is, an utro quemadmodū conatus
 cordi motus est, ad eundem etiam modū se habeat
 calor, diversa de his sentire medici. Certum si quis
 est qui perspicere scientiæ cupiat animarū cum
 ditione generationis primordia calidum esse & fri-
 gidum, & siccum, & humidum, usum ita conscri-
 ptum à nobis libris habet, in quo quid de hoc Hip-
 ocrates sentiat, explicamus demōstramusque, cui
 quidem sententiæ secūsum De elementis secundum
 Hippocratem, ab hoc deinceps libri De tempera-
 mentis habentur, in quibus quædam corpora maio-
 rem calidi elementis portionem, quædam minorem
 adepta sunt, ostendimus, utiq; libe ipsam ob causam
 calidiora hæc, illa frigidiora natura facta sint. Nam
 cum universis nobis calidum insit elementū à pri-
 mo illam originem innatum, quoniam formæ ex femi-
 ne ac sanguine mensuras humorū dīctas tamē in
 uicem, quod magis minusque alius alio calidus re-
 peritur: sunt tamen latitudini huic quidam ratiō-
 terminis præfissi, quos ultra si temperamenti pro-
 grediat, aut ægrotare nos, aut iam interire necesse
 sit: ut enim plus nullo refrigerari morbo contra-
 himus frigidus, sic cum extra sanitatis campū ex-
 calidat fuerimus febrem incidimus: quin etiam fe-
 brim ipsarum quædam ex parte sicca habentur, si
 cum exquisitis ardore: quædam uero summe humi-
 de, quod genus ille sunt, quas Græci *εσφιδε* uel
εσφιδε appellat. Quod si alieu acubula hæc nō
 admodum placet, ut res alias illiusmodi nomina
 dicantur notare consuevit, huic ego clarum oratio-
 neficam quales esse humectas febres dicā, quam
 à primariorum die appropietat sudant, sudore ipsō
 aut parum, aut nihil lesant, hæc ego humectas ap-
 pello febres: sicca est diuerso eas uoco, in quibus li-
 tis urget uehemens, ac febra usinar lingua, durati-
 usque tanquam coram cunis, plurimūque in uniuersū
 uel adit corpore liquet. Sumi & aliæ quædam fe-
 bres totius corporis transpiratione tangētibz in-
 feltant & pungi & mordere uident, quod ipsum
 etiam dupliciter fit, nam quod tenuissimū acuti sic-
 cam interdum nobis, interdum humidam, uelut

utroque quidam apparet, nec tam alia in sanis reperi-
 tur: nam temperaturam inter se differunt, quia
 à recta declinatione temperie dicimus, quæcumque nar-
 turalem, quædam fieri à nobis potest, incomperit
 corrigimus, quæ non potissima est, sanis autē
 artis pars. Quæcumque uero temperata natura con-
 para insitum, in his nihil de beatitudine dignitatis
 ostendit: quippe quæ ex qualitate temperie consistat, ut
 nec caloris defectum sentiat, quod febribz et
 generatūq; accedit, neque uero excessum, quod hære-
 uent, qui labore usi sunt nimio, aut alio de se soli
 diuini expositi, ac multo facit minus mercede
 tantis, aut molestiis quæcumque horum obtinet calor.
 Verum ut quæ dicitur aperius intelligatur, op-
 time à nobis fiet, si in mensuram balneorum uoca-
 bimus, in quibus una cum sic temperaturam for-
 mibus, multæ usum incomperit: una enim habet
 intemperie ea est cum plus, quam usus postulat,
 reperitur id frigidum sitis: altera quoniam ad mole-
 stiam usque ex calidum sitis: tertia cum nec frigiditate
 tem eius, nec caliditate dampnatis, utroque tam
 repletum esse dicimus, hoc illud nomine culpa-
 mus. Quis enim est qui nec calor, qui modo homo sit,
 temperatam sapientis nō solum æquam reperit, sed
 ad eundem etiam modum æquæ atque ueræ: sic
 etiam temperat in ipsa balneis lapsa est, per quem
 nec caliditate nimia nec frigiditate, neque ariditate,
 nec tam humoris sedandam culpa, uoluntari
 possumus. Ignotis quemadmodū in aqua, lapide, ac
 re, eodem modo in uapore temperatissimi calidi-
 tatis. Qui quædam balneis temperie huc præditus
 repletum, qui uoluntari balneum quidem humoris
 di dampnatis, utiq; eo quæratum, non tamen frigi-
 ditatis id, aut caliditatis appellat. Quod si inasitanti-
 di etiam aliquid accelerat, duplici balneum culpa
 notat, frigidum id esse dicitur utroque plenum,
 quemadmodum rursus nimio cum uapore immo-
 derate calidum, non frigidum utaque hæc oblatio
 nō neque præ nimia, quam nonnulli existant, sa-
 pientia, quæ uniuersum hominum: cunctis aperta
 sunt, destruamus. Venit quædam dicitur de ani-
 mali audientis obliquem, quod huius tempera-
 tus calor sit, intemperatus autem, balneum rece-
 dari cum erimas, non erit ad dicitur quædam
 dirigenda cogitatio, sed illud, quo quicunq; com-
 munes notiones integris seruat, quælibet quum
 in alijs permulsi, nam uero in his de quibus meto-
 tionem tam fecimus, bilioris, dirigant transparen-
 da, calidum itaq; balneum esse insequunt, ac frigi-
 dum: uaporis item pleni, sic canis, atque arido sine
 gula his nominibus propriam rem aliquam signi-
 ficat. Est igitur præter hæc, quæ retulimus aliud
 quoddam balneum fumo plenum, et eo numerosissi-
 marum spiritū, siquidē alius ex reborens liquidus,
 ex fulcine alius, oleaginosus cōstitit, ac pro ana-
 quaque arbore alius, atq; alius. sed his particularum
 differētijs in præsentia nō egimus, satis nunc sit, si
 uniuerso genere hoc unica nomen dicitur atq; intel-
 ligentia comprehendit fumidū esse balneum esse
 uero, nihil hic nec calore illius, nec frigore dicitur,
 aut

aut etiam (si forte ita cōtingat) utrobique culpato, & quod calidū balneū, & quod fumidū sit. utrum omnis iam balneū, ac eorum, quae quousidie domibus accidunt, recordarē equosque eorum in quibus degimus, nunc humiditātē, nunc uero frigiditatem nimiam, aut caliditātē culpamus. Nam igitur ad eundem modū doposa aerem in magnis sub Cane caleribus damnamus, & cum repletus is fuero fuerit, ac potius hic quoque, quem admodum in balneis nonnunquam calore inter se nihil quidem differant: est autem horum alter hoc tantū unum, nempe calidus aer, alter praeter id fumidus etiam ac calidus quiddam aer lachrymas nunquam erit, cum tamen fumidus, etiam si modice calidus sit, id semper faciat. Quam ob rem plantā hoc in loco aperte factū esse arbitor, mordacē caliditatem, non quod magis exalliciat, utrum alia quoad rem differre. Quae circa saepenumero cum ad flammam, quae fumo caret, maxime, proxime accesserimus, adeo calefactus, propē ut aduramus, nullus tamen, quod eue nire in fumo solet, mortium sentit, nec lachrymas oculis mittit. miramur igitur si quis sit qui hanc in fumo quidem ac flamma differentia deprehendat, in corporibus uero nostris in eundem quidem vehementissimam caliditatem non peruenit, qualis est flammā, interdū autem qualem fumū, mordacem insistantem, nec sane minore admiratione proficiamus, si quis animalium caloris insensipetis, ipsa quoque in balneis domibusque reperitur, proportionē respiciere nō concedat. Ergo quod admodū alius domus aer est fumidus, alius calidus solam modo: ad eundem opinor aperte modū diuisus ab his est, in quo accensurum lucernam multitudine sit, aut facis, quae fuliginem mittat, quo sit, ut fumidum alterum uiscentus aerem, alterum fuliginosum, nominam eam qui ex materia ad plenum perusta uenit. si quidem cum utrunque flammam excrementum sit, hoc est inter fuliginem ac humum discrimē, quod fuligo terrae est materia ad plenum perusta exhalatio fumus neque ex perusta, aut terra, uero ex semilla, cuius humida terra et substantia composita materia sit. Quae cum igitur in Hippocratis placitis legitime ueritas fuerit, is demū dicitur eius, quoniam medicos omnes usitato iam uocabulo sensum licentem transfigurationem appellat, qua distantur corpora, aliam quiddam rationem esse quibus uterque est, aliam autem quibus aer ficcus, neque aliud esse, quam quae uideri possunt, ex parte humiditatis.

Desideratur quodam.

Hae sunt quae animalis Lycus uerba, dum probare nititur, nihil aliud ab alio differre calorem, quae iam non quidem dum in nobis resellantur, expectant, cum ipsa sponte sua corrumpant, quid enim tandem ait? Calor quae calor intelligitur, nullam obinet cum calore alio differentiam, si igitur nihil orationi appositum significat hoc quae calor intelligitur, subtrahamus inde penitus id: sin aliquid notat, aperte calorem in calore secundū quiddam hoc minime, sed secundū aliud tamen quiddam distare monstrat, nam si nulla ratione differet, quorsum attingat uer-

bum quae addere. sin alia quiddam ex parte differet, hae non differet, secundū id quod differet differentia intelligantur, si namque secundum quod unum quiddam dicitur, tantummodo cōsideretur, iam rerum omnium discrimina tollas hinc, animal quatenus animal est, nihil ab alio distat animal: planta quatenus planta, nihil ab alia distat planta: arbor quatenus arbor, nihil ab alia distat arbore, non propterea aut malium differentia non sunt, uolante, pedifera, aut tatile, aquatile, terreste, aereū, aut mortale & immortale, aut rationale & irrationale, aut domestica, cum & syluestre, aut timidum & audax, aut aliorum quae scimus differentiam unum quiddam: nam quid attingit plura referre? Sic etiam inter plantarum arbor aliud est, aliud frutex, aliud spina, alia aliud, suffrutex etiam aliud: non potius cum animalia omnia quatenus animalia nihil inter se differet, tamen has quas modo retuli, uniuersas, ac praeter eas permultas etiam alias animalis esse differentias uere quae dixerit, nec iam aliter dicendum de plantis, neque est planta in planta, est distat, quod hoc quiddam rationale sit, illa irrationalis, neque quod uolentia haec, pedifera illa sit, neque uero secundum aliquam earum quas modo enumerauimus, differentiam, quae admodum sane nec animal ab animal differet, quod hoc quiddam frutex sit, illud spina, hoc arbor, illud herba, hoc suffrutex, illud cedrus, utrum plantarum potius generi huiusmodi attribuitur factus. Quatenus autem morborum differentias Lycus ipse plurimum colligit, atque morbus ad morbum quatenus morbus, nihil differet, sicut nec symptomata à symptomate, quatenus symptomata, horum tamen nihilominus differentias habere agnoscitur Lycus, sicut lateralis enim doloris, ac aliorum morborum omnium, atque laterum dolor, quae dolor laterum, à laterali dolore alio minime distat, cum tamen inter hos alius sit, qui dolore ad iugulum usque, alius qui ad praecox dia extendat, ad eundem modum alius est, in quo infectum colore aliquo spiritum uisum, alius huius oppositus, in quo nihil expantur, qui est uisus à nonnullis uocatur, id est, spiritus carnis, aliam praeterea differentiam plurimum sunt, secundum quatenus diuersitatem diuersam etiam esse curationem constat: quae tamen ipsa, ac febri praeterea ipsorum differentias nobis nititur Lycus tradere, atque siue illa ob caloris robustam, siue ob quibusdam mordacitatem fiant, sebris cum febre, quae quidem febris est, nulla cōfistunt differentia. Quobrem orationem inuadunt adeo perquite Lycus, ut non fennat artes se inde plane omnes euertere: si liquidum in re uisum, utique differētis noscendis artes cōfistunt, de quo Plato etiā in Phaedro probatur inter ipsa itam liberitatis differant, nec ab illis differētis opinione Aristoteles, & Theophrastus, et Chrypsippus, & Meus subiectus, ac nullas quiddam est, qui non eade in opere De arte differat de hac oratione, uerba porro quae primū de animi cōfistuntione Plato amittit, adhibet se habent modum: Socrates. Vna quiddam quae nec egrediant in nobis uerba est, ac multitudine uerborum

infinitum omnium, tum univocalitatis. Proterea
 dicitur. Quid nō Soc. arg. ex horum neutro fipien-
 tia reddimur, neq. eo quōd infinitum illius fca-
 ma, neq. uero quōd finem, utram quod, quod,
 cuiusq. ei fiti uocemur, id est demō quod no-
 fctum unumquodq. grammatice reddat. Pro-
 terillius dicit. Soc. nec iam mafct quod faciat
 dicitur ab hoc est. Proter quōd modō Soc. uox
 unq. q. ad artem illam actinet, una in ea est. Proter.
 Quid nō Soc. ponamus autem duo, graue, & acu-
 tum, ac tertium prater hęc a quononum, an aliter
 ubi uidetur. Proter. ita emfco. Soc. nō tamen pro-
 pterea edoctus adhuc probe mafctum fueris, cum
 hęc fola fueris, nec nifi ad plenum, (ut ita dicit)
 ea teneas, quicquam operis. Proter. nō fano Soc. ut-
 rum id tum amice aflequer, cum uocis, quod qui-
 dem ad eius fpeciem grauitate acumenq. quōd fuit
 numero interualla, ac qualia, & interuallorum ter-
 minos apprehendens, tum quicunq. ex his ipfis
 fcaz. compofitiones fuerint, cum, qui cum ante
 nos fuere perfpicuerit, nobis, qui illos fequitur
 uocanda relinquer harmonias. Nec minus in car-
 pora rursus motionib. alias in effe huiusmodi affe-
 ctiones cenfere, quas ipfis numeros diuifas oport-
 tate aut rhythmis, menfurasq. appellare. Simul e-
 tiam illud intelligendum, ad hanc effe modum in
 reorū de uno ac multis infimul cōfiderandum.
 cum enim hoc ipfa hoc apprehendens in pacto, nunc
 fipiens euafit. cuiusq. rem quicunq. aliam hęc
 modo cōfideramus tenemus, fit demum in hoc fa-
 ctus prudens ex. ac fane quidem mentis iudiciorū.
 bus fatis hęc fuerat ex Platone audiffe pro arū
 uniuersarum cōfideratione indicatione. neq. enim
 fieri potuit, ut uel fclius rei arū ex quā fit, nifi re-
 rariū differentes tenentur tamē ab re fcaz
 ea, fi quemadmodum Plato non cōtētas fola fer-
 menta fuma in exemplum prater hęc claritate
 genia addidit, grammatice ac mafctam, ita nos
 exemplum quōq. afferamus. autem arū quidē pī-
 dicitur, fed eius quā fubiectū illa fit, colorum mare-
 rit. nōpe enim hoc etiam in loco affirmamus li-
 ce inter colorē & colorum quā color est, nullam
 effe dīcremen, ex q. hoc uniuersa eorum differen-
 tia tollamus, id quōd Plato etiam tandem ipse in
 Platōi notauit principio. cū enim ualuptates di-
 uifauit Socrates, nec eas, qui cum eo differbat
 inter fe dīfere omnes concederet quatenus uola-
 pates funt, fimilitasq. effe illas dīceat, hūc illi
 ut rationē uerbis his obuia it Socrates. etiam in-
 ter colorum etiam & colorum ū nō diuine fecun-
 dam hoc nihil dīfat, quatenus quidem color hō-
 rum unūquodq. est, omnes tamē albo nīg. um prater
 id quōd dīferent ab eo fit, etiam contrāfīl-
 limum effe fciant, quā etiā figura omnis cum alia
 fecundam idem genere una est, illas tamen pari-
 um quoadmōdum oppofitiffima libe nūc em funt. quā-
 dam dīferentia inter fe obtinent infimam, ac per
 multa etiam alia fic fe habere compertimus. quare
 nō fidem rationē hūc adhibere, quā unum con-
 trāfīliffima omnia facias hęc funt fctē etia de co-

loribus ac figuris unū. in q. uerbero de uoluptate
 dīferat, fic habent. Voluptates quidem effe dī-
 cimus & proterantem, & modicam, numerum
 hoc ipfo quōd modēffe q. uoluptates etiam fctē
 tūc infimam dīcimus, infimamq. q. uoluptatem, ac
 fctē plenum, ac prudens agentem, ea ipfo q. pru-
 denter agat, nec fane merito pro infano habentur,
 fi quis uoluptates hęc fimiles inter fe fcaz. uoluptate
 dīcitur. Ceterum quēd modō uoluptatis dīfere-
 rentias uerbis his Plato breuib. demonftrauit, pī-
 nūm autem eas per uniuersum librū expofuit, fic
 arū in duobus libris dīcimus explicuit. fophi-
 fta ac politico. Quid igitur dīcitur arū ac uolupta-
 tum dīferentia sunt plurima, ac colorum prater
 hęc, figurarumq. uocisq. tonorū, tum etiam arū-
 tum, horū, regionum, merborum, rerum demiq.
 aliarum omnū, in folis uero calidis, ut nullę em-
 nino erunt, aut quę cognofci ab hominibus non
 poffint. Ceterū Lyci ratio hęc unius (ut ipse quī-
 dem euafinat) calorē, re arū rariū aliterum
 omnū dīfere tūc tollit, liquidē rationis uis huius
 eodem omnibus modo cōuenire poffet. eadem e-
 tiam de humoribus quōq. ipfis deinceps dicam, nā
 mīrū nihil eos dīfere inter fe quatenus humores
 funt in quo uero ingenerat prater alia peccat, hoc
 est, q. arū etiam uniuersa de medio tollit, quippe
 quę ex fpecierū cōfideratione dīferentia. & Plato
 quidē, cum prius de arū cōfideratione in fuma
 dīxiffet, exemplo deinceps rationē aperuit, dīcon-
 ollandū quemadmodū dīcitur dīcimus cōfideratū
 uocē dīferentia grammatice arū. at Lyci ratio tam
 hanc, nā tam illa prater mafct uerbis, aliaq. pīte
 rea omnes, quam uidet uocis huius, quatenus
 hoc aliquid intelligi unicum cenfet eadē dīfere-
 ntiam. uidet igitur quemadmodū prius quidē gram-
 maticam arū, deinceps alia quōq. omnes ratio ip-
 fū tollat. Impossibile uidetur arū, ac nulla fctē
 ratione poffe, uocē hanc quatenus imo hūc cōfide-
 ranti, ut cum alia uocē fecundā quīdē pīnūcīa
 tionem ipfam, dīferentia hēbet. cōfideratione pī-
 pīate quādā dīferat, nīpe quolūcūq. quā in pro-
 nūcīatione pōffit. Quę fctē ratio eadē uocē dī-
 cū est, atq. illa quā inter prima Lyci uerba fcripta est,
 ipō ipfa illius uerbis omnis cōfctā, uno fctem co-
 lorū uocabulo in uocis nomē mutato, ut h. ualida
 illa fctē, hęc quōq. fit. at ualida hęc nō est. neq.
 igitur illa erit, nifi forte Lyci populare uocē u, non
 tam dīferent ab u effe euafinat. uocē autē u
 ab u dīferat. fctē hęc quōq. ipfa dīferentia inter fe
 effe fctēmur prater quā hęc u u, tam reliquas
 quācunq. literas, hęc quidem quatuor & uiginti
 erūt quę uero illarū dīferentia nōuit, arū est gram-
 maticę, fctē mafct quōq. ipfa uocem ac uocē, ac
 grauitatem callit, quā tamen ipfa quę quę nihil
 fctē minus Lyci ratio tollit. uox enim quatenus
 uox est, ū uocē non dīferat, quā uocē tamen
 mafct fctē exerta mafctam uno acu-
 tū, ita etia quę propē modum effe rariū grauitate
 fic ac rariū inter has ipfas uocis exerta fctē non
 nō fctē pīnūcīa mafct dīcitur, etia uero quę
 propē

proprietatem est grauior sonus hemitonio tertie A
 distans, horumq; deinceps acutiores alij, alij gra-
 uiores, atq; alij deinceps, quousq; ad acutissimum
 omnium, grauissimiq; sonum peruentiamus. Quae
 sunt omnia non admodum fore optimas Lycus
 tolli, dum dicit, impossibile, nisi, nec ulla ratione
 fieri posse uidetur, colorem hac certe ratione consi-
 deranti qua intelligitur, nempe secundum calida-
 tionem utrius ab alio item calido differat. mirum uero
 * ni dum inter colorem quoq; qui color est disse-
 rentiam esse ulla negat, pingedi autem de medio
 tollat, quae rubrum, album, nigrum, fuscum, atque
 alios id genus colores sub oculos ponit. magis sci-
 licet persuaderit, quae de coloribus afferunt ratio,
 quam quae dicta est de calido-calidum enim à cali-
 do distare quidem, non tamen alterum alteri
 contrarium esse dicimus: colorem uero à colore nō di-
 stare solum, sed etiam albo oppositissimum esse si-
 gnum. Dicit hic Lycus, quo nam talem fieri mo-
 do potest, ut color qua color intelligi colori con-
 trarius sit: et uere quidem, (ita me Diogenes) exi-
 stimabit, colorem, quod quidem ad colorem anti-
 met, coloris contrarium nullum esse. uerum tamen
 quoniam dicit uerum hoc est, sic etiam illud, nem-
 pe nigro album nō solum differre, sed haec uenit et-
 iam differre, ut contrarij illi sit. & quoniam tamen
 pacto fieri potest, dicent fortasse ij, qui Lycus
 omnia deserunt, ut idem unū simul ac contrarij-
 mum sit, sicut in nigro et albo quibus hoc saltē di-
 cemus, ut siquidem impossibile eis uidentur idem si-
 mul cum nigro album esse, simul etiam illi contra-
 rium, alterum horum eligat. Nam Plato, quem ad
 modum sanē & Aristoteles & Theophrastus fieri pos-
 se confirmat, alterius ab altero cō genere idē sit, tam
 tam tamen habere speciei differentiam ut contra-
 rijssimum et sit, et ij, si non sermonem uerum esse
 utramq; sentent, manifeste eorum eligant potē ma-
 nifestius est, quāto id etiam magis apud omnes in
 consensio est, nigro contrarium esse album. quōd si
 uerum hoc est, uerum autem sermonē utramq; esse
 posse negant illi, & qui nigro contrariū esse album
 dicat, & qui idē, non sine recte existimant, cum
 à nigro quatenus color est, nihil differre album di-
 cant. Atq; is quidē qui in Platonis libro cum So-
 crate una disputat, uenia fortasse dignus sit, dum à
 differenda in differentias uoluptate Socratem pro-
 hibet. nisi quoniam enim istiusmodi adhibet inuocanda
 tur liber, qui fieri posse doceret, utrummeti multa
 multis genere eadē essent, eorumq; tamen different,
 ut contrarijssimū libysnucum speciem, naturamq;
 obtinerent. cum uero scriptis aliquid à Platone
 Philobus sit, in quo rei doctet ueritatem, siquidem
 librum hunc Lycus nunquā in manū legendum
 sumpsit, hominis doctrinam suspicio, sed quam lo-
 gisset, nō intellexit, tamen ingenij peripicacitatem
 demor quōd si postquam intellexisset, persuasus
 inde nō fuit, felix eius iudicij agnosco. prōdum
 immortalē, reperitur aliqui, qui dialectica ipsa
 ne à homine quidem salubata sermones interroget.
 Graecum uarij quoniam inuocant medicum, gramma

ticam, rhetorē, philosophū, alium omnino quem-
 piam, qui modo literis incumbat, qui Platonis nō
 legit Philobum? quāto quid Philobum dicit
 neq; enim in eo solum propolitam rationem edu-
 cuit Plato, sed in libris multis etiam alijs memo-
 rat de hoc fecit, ex quibus unum saltem oportet
 ut optimam Lycum euoluisset, eam qui sermones
 perquirere sciuiticos studebat, cum itaq; eicitum
 qui Hippocratem redarguere conatur, & inuocans
 interrogat (ut ipse quidem existimat) quod uult
 perficiens, ut idē ne prima quidē tenere tenet,
 quae inter philosophos tractantur. Carterum ad ma-
 rādam sanē de humoribus exemplum attulit, hoc
 est eū quod uult, quatenus humores omnes sanē,
 nihil eos inter se distat: secundum quōd autem
 quidem accidit sunt, illi uero acerbū, ij salū dulces, il-
 li, secundum hoc differre, in quibus sanā ipse
 uicem ignorat. cum enim qua humoris differunt, &
 cat, arbitrat ut inde se nullum esse in his dicitur
 probare, frustraq; horum differentiam Hippocra-
 tem attulit, frustra etiam uicem sanā de iudicio
 conscripisse Theophrastus. atqui uocabulum
 quoq; hoc succis humoris differentiam quoniam
 pra se fert, quae item, tamen humoris differentia
 quōd sit, ambilominus in plures secari potest disti-
 rentias alias uerum nihil sane admiratio ne dignum
 sit Lycum, qui euoluisset uerum ignarus est, ut quae
 distingentem in aceto inesse quāditatem, hanc &
 uerum Hippocratem uerum fuisse cōm dicitur
 scribere. quae enim tam sanā manifestā, Antro-
 phus quoq; Dioscorides nouit, tum quatenus
 de materia commentarios scriptos nobis reliquit, in
 quibus alia quidem salia appellat, alia salia gra-
 uia, alia mura, alia dulcia, alia austera, alia acida,
 alia adstringentia, alia acria, alia acida. ut emittit
 nillam Lycus, aut quod inter acida distingentem
 quāditatem dicitur sit, peritus ignarus aut
 gustandi amittit uita, perit ut nullam humorum
 differentiam percipiat, apparet enim cum uocabulum
 ex aceto, quā ex pyro, aut melillo alioq; aut pa-
 mo, aut cydonio sensum capere. atq; emittit ho-
 mines ex pomis quaedam acida uocant, quōd in
 distingentia, nonnulla dulcia, sicuti multa quoq;
 panica opinor tam acida, tam adstringentia, tum ut
 ro dulcia appellat, et in uis adstringentia quāditatem
 ab acida separant ut uocant in uis est, quōd quae
 distingentem quāditatem praedita sunt, generosa sunt,
 acidem uero se cōsuetam naturam nullam: quōd
 quid his uel panem uocis accersit, eōdē modo in
 accant mactat, fore suspicamus, fortassis igne,
 neq; oxylypulum neq; exalida Lycus à ipso
 & lactuca distinxerit, quibus ut adstringentis qua-
 litas ne minimam quāditatem, sic acider plurimum
 erit utriq; inesse, nisi uis signat probē sit, si quoniam
 ab acido quāditatem deo emittit, alia sit, nihil illius
 accant pantiq; quod ipse Graecis dicitur ita
 sit, ut qui ne cōmunes quāditatem sensus innoxios
 sit, Hippocratem acriter Lycus uocet. inque
 multo ante quāditatem emittit, quae naturalis de
 humorum numero tractant, secundum eam hoc
 nihil

nihil videtur inter humorem & humorē discrimi-
nis esse, quatenus quidē humor est, scirem igitur
possibiter cutinam tandem rei differentia consu-
misse hanc, dulcis, acida, acris, amara, fallitraginosa, sal-
sa, acerba, austeri, altringitosa, pinguis, nam si humo-
res differentes nō sunt, erunt fortasse aut uocum, aut
colorum, aut odorum, aut tactuum; hanc nobis
sentit, est præter hoc sensus tenentiam alios nullas,
sed quæ in uniuersum sunt, gustus, auditus, uisus,
olfactus, tactus, & ut res alios sensibiles sensu-
bus alijs, sic humores gustu dignificamus potest si
cui in humoribus differentia insit mutata, sic etiam
in sensibus, qui tamen, quæ sensus sunt, nihil
differant. uerum Lycus egyptie scilicet in dialer-
tica instructus, non permittit, ut aut humorum
quæ diximus, differentias colligamus, aut sensuū,
quæ tamen nouare omnes, aut etiam colorū, nem-
pe album, nigrū, fuscum, flavū, fuluam, rubrum,
purpureum, coeruleum, quando nec color à colore
quatenus quidem color est, distat. Dicunt itaque
medici pariter ac philosophi quosdam qui patient co-
lorum quidem cas esse differentias, quas dicimus,
humorū autem acidam, amarum, acre, tum quā-
damque paulo ante reuolū, sicut ipsorum quoque sen-
sum, cum nec color à colore, quatenus color, ne-
que sensu sensus, neque ab humore humor differet,
quo sane pacto nec à febre febris differet, quippe
nec à calore calor distat. Ergo plane desipiunt
medici quicunque febriū differentias tradiderunt mor-
tas, uidentem, lopyriam, hepaticam, typhodem, pel-
lensem, hemitaxam, quardianam, tertianam,
quartanam. Quin Lycus etiam ipse febrium alibi
differentias scribit sicuti aliarum quoque reuam fore
omnium. Quid igitur in mentem illi uenit, ut nūc
differentias in proprias cuiusque differentias obliuī
sciret, adeo ut nec in succo ex paleis igne, eu-
admodum ad fabrefaciendum aurum uti solemus, ul-
tam insit differentiam exciinet, qui tamen ab ipsa
qui materia diuersis formatur, differet, nam tamen
si ab igne ignis, dumtaxat quæ ignis est, nihil differat,
maiores tamen ac minores ratione differet, cum
ferri possit, ut alius alio uehementior, infirmiorque
ignis sit. Et cum quidem qui ex paleis consistit esse
insalutissimum arbitrat, ad aurumque constan-
dum appositum ac liquefactum enim ac distillate, si
uehementiosius experitur flammam, enim uero
opinioe Lyce, dixerit fortasse ei quipiam, si qua-
modo flammæ generentur naturales philosophos
querentes audisset, earum opinio differentias in-
tellexisset, itaque nos quādam posterius breuissime,
precisum sermonem tibi de his nō paruum expli-
cabitur uisibilis opinioe materiae quæ comburitur,
extra rationem fieri quādam particulam inter se di-
spersis, quæ inter se quidam interceptus necessa-
rio quidem concallescet, non tamen aliquam obli-
uēt secundam magis minusque differentiam, tum cor-
porum quoque sursum feruntur, nō in unaquaque flam-
ma equalia uniformi spacia, quo etiam modo exha-
litionis natura ipsam dicitur esse uerum tam mag-
nitudine & paritate inter se differit, quæ ex con-

stantia materia exstant particula, quæ densitate
etiam, ac raritate, tum quòd sensibile hanc sint, ille
uero ad plenum adullum, tum uero in uniuersum, quæ
hæc magis, minus illa concepta igne sint. cum igitur
tanti in his differentia apparet, tum uero etiam
illa excipit aut interdum magis, interdum etiam mi-
nus concallescet, arbitror diuersitatem necesse in
gentem, ac nō paruum esse flammæ differentiam:
nam mixtionis inæqualitas est, quæ differentiarum
faciat multitudine. Cetero quæmodum tamen te-
mere de igne pronouit Lycus, ad eundem etiam
opinioe modum aberat, cum postquam tripli-
citer calidum multum accipi dixerit, unius uocis
significatorum enarrat. Et tunc aliter calidum in-
quit multum secundum substantiam, aliter secun-
dum qualitatem in se habentem accipitur, atque aliter se-
cundum functionis proprium robur, sed nec secun-
dum substantiam multum in se in his qui crescunt,
calidi, utpote in exigua corpora mole, neque secun-
dum qualitatis incrementum, quando calidus ip-
sodum in uigentiū ætate sit, haudquaquam appa-
reat, in solo tamē functionis proprio ut robore
eorum qui crescunt excedere calidum cōcedit, im-
proprie tamen dici, sicut potest quibus hæc collen-
dit plurima eius uerba: uerū ego more meo factus
uisitor, si quod in superioribus feci, nunc quo-
que faciam, nam & illa complura cum essent, non
omnia adseripit, sed opportunitate quæque elegi.
Ad eundem igitur modum nunc quoque faciamus,
ac quæcumque ex illis ad propofitam maxime con-
ferre uidentur, eas omnia hic. Et alteri quidem
sermonem hoc concludamus sine. Nunc ad reli-
quæ transeamus, certum meruisse debent dis-
plicem me statim ab initio propofuisse quæstio-
nem alteram an recte Hippocrates uerbum inna-
rum addiderit, alteram an recte dictum ab eo sit,
plurimum in se ipsa qui crescunt, caloris, atque alter-
ram quidem quæstionem quam abfoluimus, ad
eam quæ restat, ueniamus, incipiamusque disqui-
sere an dictum recte sit, plurimum in ipsa qui cre-
scunt caloris in se. Itaque in comparatione alte-
rias calidi cum altero tria sunt que in disquisiti-
onem ueniunt, plurimumque inter se distantia, primum
quid sit, plus aliud alio calidum esse alterum quid,
aliud alio calidius, tertium quid aliud alio calidū
uulidius, si quis igitur à nobis querat, cuiusmodi
sit quod plus aliud alio calidius est, quod tale et
propofitione sit respondere debemus, quomodo etiam
interroganti, quale nam sit, quod alterum altero
plus humidum est, respondemus, nam quæmodum
hic interrogatio primum in id quod dictum
est, tendit, par est ut nihil respondeamus aliud, quod
hoc eundem, nempe id quod substantia superet, si quid-
dem plus humoris amphoram calidum continere
dicitur, quæ eundem etiam in calido modo, si quis
hæc eadem interrogazione perquirat quale nō sit,
quod plus altero calidū est, nihil sane aliud respon-
dere conueniet, quæ quod substantia plus sit, ni-
mirum eo quod plus in eo substantia sit, & maiorem
capit locum: in fine tamen prohibet, ut in eodem

Et plus inest calidi, & minus tamē caloris, atque ac-
 tumidum, quod plus substantia est, minus tamen
 esse huiusmodi potest. Ergo ad interrogationē hanc
 recte hoc pacto respondebimus. Rursum cum hoc
 quaeritur, cuiusmodi sit quod alterum altero calidi-
 us est, recte dicemus quod intensiore caliditate
 est, etiam si in minore substantia reperitur, quem-
 admodum enim cum quis interrogat, quale nam
 sit, quod alterum altero candidius est, nō sanē per
 peram respondeamus, cum quod qualitate candi-
 da intensiore sit dicimus, quo sanē modo, nossem,
 etiam si exigua eius sit quantitas quocumque alio al-
 bo candidiorem esse affirmamus. sicuti quoque ad
 interrogantē qualem sit quod altero humidius
 est, recte respondeamus, quod huiusmodi magis sit, uti
 aqua melleae pice humidior, etiam si exigua ad-
 modum aque substantia sit, mel autem & pice huius-
 que unctae, sic etiam de calido interrogari quale sit
 quod alterū altero calidius sit, recte respondeamus,
 quod caliditate intensiore sit, cuiusmodi ignis ha-
 betur, licet in exigua ad substantia consideretur; al-
 terum autem quod cum hoc comparatū tepidum
 calidum est, maiorem quam hoc fortissimum substanti-
 am sit, & hoc quidem pacto ad hanc respondeamus.
 ei uero qui quaerit qualem sit alterum altero ual-
 lidius calidum, non eadem crit sicuti prius, parata
 responsio, cum neque quod caliditate intensiore sit,
 neque quod in substantia spectetur maiore responde-
 re debemus, sed quod operis perfectioe excellat.
 Ceterum quod dico ad hunc se habet modū, mul-
 ta usum caloris opera, quippe quod alia fundat,
 alia congregat, ac ualde plurima transfuset, atque
 (ut prius diximus) in corporibus nostris, alimen-
 tum in uentriculo concoquit, atque intestinis,
 conuersumque id in corpus deducit, ad ipsiusque im-
 munitate, nostrisque insidelicere id corporis, facit, con-
 coctionem non inuim, atque augmento. Ergo alterum
 altero ualidius dicitur calidum, quod illa praestare
 magis poterit, atque hoc non ita semper est, quod
 aut qualitate intensiore sit, aut substantia plus ha-
 bet. Iamque namque minore praeditum substantia, ac
 caliditate minore perficiēdo operi efficacissimum
 reperitur, sicuti enim antea dicebamus, non quod
 intentione maxime, sed quod maxime commensu-
 ratum sit, ut propriū nobis opus praestet, ualidius
 est, quando quod insigniter calidum fuerit, inter-
 dum etiam nocumtum operi incras, cuius rei facti
 esse argumento possunt quae prius de calidi pro-
 prietate exposui. Cū haec ita se habent, sinisq; tra,
 sicut prius diximus, quae in comparatione alterius
 calidi cum altero, in distinctione trahantur, hocq;
 in loco Hippocrates quae crescunt, plurimum ha-
 bere calidi innati dicit, de tribus unum fateamur
 necesse est, aut enim proprie uoce hac usus falsi alii
 quid dicit, aut similes et male uoce hac usus, & falsi
 aliquid dicit, aut ut uerū aliquid dicitur, uoce tamen
 usus falsa sit, necesse est. nam si plurimum in his qui
 augentur secundum substantiam inesse calidi dicit,
 ueluti si quis plus quae amphora continere humidis di-
 xerit, quod duplo minus ut sit, uoce usus quidē pro-

be crit, utrum falsi eam quippiam omnino pronun-
 tiat necesse fuerit, siquidem in his qui crescunt plus
 secundum substantiam calidi non inest, cum nec ma-
 ior horum corporis moles sit quam arate florentis-
 simum, seniumque, aut inueterat calor ad uniuersa corpora
 moles distribuitur est: in eo quod intensior horum caldi-
 ditas sit, plus inesse in his qui crescunt caloris dicit,
 quemadmodum si quis cum uisū alba aliqua re alia
 candidiorē affirmare uolens, nō illa quidē esse can-
 didiorē, aut candidiā magis, sed in ea plus inesse cin-
 doctis dicit, uideri poterit unobis aberrasse Hippo-
 cratem nec uoce recte utitur, & alioqui falsi aliquid
 pronunciat. Et prout quidem uoce usum eum fuisse
 uideri hinc poterit, cum uoce hac, qua in maiore
 substantia explicanda utitur, abusus ipse fuit,
 dum intensiorem quamdam caloris qualitatem o-
 stendere nititur, falsum autē quod dixerit, hinc uide-
 bitur, quod quam in his qui crescunt intensiore
 non sit qualitate calor, non sanē recte calidiorē ef-
 fezeris huius quam aliarum calorem dicimus,
 cum hunc ille in his qui crescunt esse intensiorem
 affirmet. Quod autem minime uerū sit, magis esse
 in his qui crescunt intensum calorem, facile uniu-
 quaque dicat licet, est caloris in his qui crescunt, ma-
 iore secundum exactiorem intensiorem prae-
 tium inueniam signum nullum sit. Nam quod alii eo
 in libro De natura humana, quod plurimum in his
 qui crescunt caloris inest, signi afferunt, stultum pe-
 ritus est: etenim calidiorum esse quae priore homi-
 nem pronunciat, coniecturā ex eo quod non ma-
 xime uiget, incrementum faciens neque enim ut, in
 qua, ac perierit natura dum augetur corporis, in con-
 trarium grauitati suae locum reperitur alimētum,
 nisi ualidius aliquid esset, quod cogeret. Nam hoc
 non quod magis secundum exactiorem calidi-
 dum incedatur, sed quod ualidius sit, signi est. por-
 ro autem ualidius, sicuti antea diximus, nō id est,
 quod intensiore caliditate praeditum est, sed quod
 ad perficiendū opus temperant maxime sit. Quam
 obrem, cum ita haec se habeant, siquidem hoc pa-
 cto Hippocrates ea quae crescunt plurimum habere
 caloris innati dicit, dupliciter errat, parum quod
 non recte uoce utitur ipse, parum etiam quod falsi
 si non nihil alioqui pronunciat. In autem, quemad-
 modum tertio loco dicebam, plurimum esse in his
 qui crescunt calidi ad hunc modum intelligit, ut ual-
 lidissimum ad opus perficiendum sit, quod ex eo
 quod temperatum maxime sit, prouenit, nō quod
 aut maiore substantia, aut caliditate intensiore no-
 tetur, uoce ille quidem uidebitur non recte usus,
 praeterea quod cum ualidissimum debuisset calo-
 rem esse dicere, plurimum dixit, sed tamē quod di-
 ctum ab eo est, recte dicit uideri poterit, nam id
 hunc modum augumentum ab innato calore sit et
 go quemadmodum dicitur ratio, quin is, in his qui
 crescunt ualidissimus sit, fieri nullo pacto potest: ac
 mibi sanē recte de hoc dictum placebit, quod in li-
 bro de Natura humana dicitur: necesse enim est
 quod augetur, atque ita ut procedat corpus, calorem
 ualidissimum obtineat. Cuiusmodi tandem fore
 hac

hæc Lyci uerba, plurima ista quidem, sed quæ non
 habet præter ea quæ non ante diximus, explicent. si
 namq; subtilitate commentum in sole plus esse in
 ea quæ cretella calidi Hippocrates ait, falsi cum opi
 nator, propterea quod in nascitolo sinus in puera
 quædam corpora quod si id dicat, quod calore inter
 sunt, hæc, hinc natus apparere oblatæ ait. his quod
 opus solidum perit, aut, quæ quidem hæc dici conee
 dit, uere tamen istam non recte usum fuisse illu
 mit, non est plus oportuisse, sed ut illud ad opus
 perferendum dicere eorum quæ cretella, calidum.
 Verum uidero optime Lyce, dicit hæc fortasse ali
 qua calumnia tua in Hippocrate apologiam me
 dicam, ne una quæ dicuntur sint. iam primū enim
 calidum quod secundū substantiam est, non abso
 lute ita corpora uniuersū mole disidat. ut, uerum,
 quemadmodum ipsemet aliquando Lycus sibi di
 xit, maximum esse hominis cerebrum affirmans,
 ubi quidem accepta absolute magnitudine, sed ha
 bita positæ animæ illa cum animalis proportionē. ergo
 sic uti paratū adeo parum, minus habere ele
 phanti maximo cerebrum affirmat, non sola habet
 ea corpora magnitudinis consideratione, sed adhi
 bita præterea proportione, sic etiam sicillitum in
 calido corpore oportuit, ex amittatione antea facta
 corporum quæ in nobis sunt, quodam innatum
 sit, id est primogenitum, quod *ἀπὸ γενέσεως* uocant,
 figuratim ipse etiam nomen hoc fecit & in Hippo
 cratis libris scriptum reperit. & pro eo accipi cor
 pore, quod primus generatus adit, id est, ex quo
 primus formatur generatio nati: quod quid aliud
 quælo sit, q̄ sanguis merullus femur? Ego cer
 te nihil noui præter hæc terram. Quam uero autem
 corporis in ista quæ generantur, substantia ex his
 constitit principijs, quæ prima exacte fuerit consti
 tutio, non ex pluribus ista quæ diximus, sed ex so
 lis corporibus constitit, quantum cur primam
 esse dicat. Si namq; qualis ab Hippocrate expo
 sita sit dicitur sic generata recordabimur, innatum
 adhuc in illa corpus permanere dignoscemus, est
 autemque aliqua esse, aut uena, aut arteria, aut
 nervi, aut cartilaginis, aut ligamenti in facta natu
 ra appareat, unum ei corpus calidum innatū ad
 sit. Sanguinis enim grauio permissis, molliorq; ex
 it, ac elasticæ carnis. primam uenas excipit elipha
 tionem, tanquam sanguinis ubi uet, ut Hippocra
 tes nominat, continentē, ex feminis subtilia ipsa,
 cum candor ei adit, sunt deinde ob multa, & quæ
 albidus sit, ut rationem ossa lineamenta quædam
 ac cartilaginis, & ligamenti, & nervi, & arteria, &
 uena, quo quidem tempore innatus adhuc perfer
 reatur calor factus ipsius corpus est, uerum quo
 magis magis crescit factus, eo sine minus reddi
 tur calidum illi innatum corpus, quod nihil quam
 sanguis feminis, aliud est. Corporum uero acqui
 sitioni uarietas accedit quædam, cum eorum quæ
 enumeramus innatum in animalibus nullum sit,
 sed acquisita omnia habeant. Quod si fieri pos
 sit ut totum aliquando animal ex ossibus, aut ner
 uis constitat, hoc sane modo innatus depredecur

calor. Nunc fieri quidem hoc non potest, ut tamen
 maior ossium, cartilaginum, ligamentorum, uenarum,
 arteriarum, et nervorum subtilitas fieri potest. Quam
 enim ob rem quæ extrema semel itum agunt ani
 malia, cum sanguine natura in minima obstruat,
 tota ferè ex solis ossibus, nervis, merulis, ligam
 entis, arterijs, uenis, cartilaginibusq; consistunt.
 nam inter animantis parca sola est caro quæ san
 guinea sit, quam quæ consistunt corpora in minima
 in se continent, & cum nam sanguine præditam exi
 quo, tum ditionem, aliarum uero partium quæ san
 guinea sit nulla est. Connati igitur corporis quod
 ab elicetissima, quæ in eo est quædracinnatū cal
 idum appellatum sunt, non absolute ita inveni ma
 gitudinem oportet, sed facta positum cum non in
 natis comparatione, eorum inter se suspicere pro
 portionem debemus. Quæmodo oddi eorum in bal
 neo uaporem, si uel sumum malo, multum, aut hu
 iusmodi esse aliquod dicimus, non ita absolute ad
 domus referentes magnitudinem, sed ad proportionem
 potest balnei serens. ad eandem etiam in homine
 modum, aut multā, aut paucam esse innati calorem
 substantiam dicimus, facta cum non innatis corpori
 bus comparatione. ut enim cuncta in infantibus
 singulari cuncta reperitur adeo, ut in ossibus
 quoq; nonnulli humiditas appareat, contra in fo
 etibus sit, ut exanguia maxime cuncta sint, ob quod
 ut caro quoq; humido sit, quam etiā ipsam mi
 nimo præditam sanguine obtinet. corpus poro
 calidum innatum sanguis erat. quæ ex his collig
 gitur, et ista quæ cretella plurimum inesse corporis
 calidi innati, & ista quæ consistunt, minimum. sic
 etiam semen quod ex terrosa humiditate, ac spiritus
 qui in ea est, consistit, in his quidem qui continent
 re, exiguum admodum est, ac in horum qui crescunt
 corporibus, plurimumq; inter ipsos in his potis
 simum, qui nati superne sunt, quemadmodum
 in cōmentarijs De semine demonstramus. Num
 igitur ambages, an eorum qui crescunt facile abili
 manar, atq; diffusus computat qui in ceteris nocere
 sunt fugi, aquam calidā, aut oleum, aut si quis est
 alius id genus humor exiguo tempore in terra
 per halitum digeri totum, id quod neq; in terra no
 tari, neq; in lapide potest, nec tam in alijs, si qua fri
 gida & sicca natura sunt. nam ut hæc sunt in uni
 uersis totum natura, quæ per halitū facile digerantur
 quædrates, caliditas atq; humiditas, sic eductio
 quæ per uentem dicitur, licet ac frigiditas. Quod ob
 rem nihil uideri mirum debet, siquid pariter
 ob humiditatem & caliditatem facile dissimulatur cor
 pora, sentum uero non facile, ut quæ frigiditate &
 licitate coagmentata subtiliorem obtineat. Qua
 re quæ in te dici rectius possent, alteri obijci Lyce
 optime. Certe principale documentum quod dicitur,
 quod nullus qui modo legitime intro ducitur et di
 sciplinis sit, nescit, uisus est ignorare nam multam
 substantiam, quæ simplex sit, corporis quidem di
 iudicat moles, et quæ ex diuersis componentibus
 eorum quæ interita sunt, proportio, sicuti cerebrum
 etiam, aut alium paritum aliquam, ad quæ sit

ne modis quosque qui unam aqua bibendi causa
 micent, aut vini, aut aquae esse plus, aut horū nei
 trum superare dicunt, cum forte commissa ita tem
 perate ea fuerint. Tam uero ob stupidiū nullus est,
 ut cum ad unū dolium aquae heminam addiderit,
 plus esse in dolio aquae dicat quam in paruo pocu
 lo sit, cum uerbis gratia ex tribus quā in eo cōtine
 tur cyathis, unius aquae, reliqui autem duo vini fue
 rint. Lycus porō ipse medicamentum quoq; quod
 tetrapharmaca appellat, ac cera, adipe, pice, ac
 resina e qua omnium portione constans, non plus
 continere opinor picis dicit, si quis duplam illam
 misceret. Verū hic quoq; inbebit nos animaduerte
 re, ut unum tetrapharmaco medicamento plenum
 dolium totum sit, aut uero paruum aliquod uascu
 lum, ac deinde plus in dolio inesse picis dicit, q̄
 uasculo, etiā si in altero aqua omnia portione in
 sint, in uasculo autem picis ad alia dupli sit. Quōd
 si igitur omnia huiusmodi enata cō caetera non
 possint, secundū proportionem, ac mixturam mul
 tum discernit, quod simpliciter ita secundum com
 mune mensurandi modū dicitur, nō sūm ad eum
 ferres modum habet, quemadmodum Hippocra
 tem Lycus reprehendit nam tam est in ijs qui cre
 scunt caloris innati substantiae plurimum ad alio
 rum uidelicet proportionē, quā etiam unā cum
 hac, qualitate, si quidem à substantiis separari pro
 prias qualitates nequeunt, uti sanē nec facultates.

* atq; ad hunc modum si in tetrapharmaco plus in
 seclum facta ad alia proportione, picis fuerit, non
 eius tantū substantiā, sed etiā qualitatem, facilius
 plus inesse dices, nō idē huiusmodi etiam, qui cum
 quae is picis sit, auctum esse. Itaq; planum factū est,
 secundū tria quae Lycus scripsit, multi significa
 ta est in tetrapharmaco plus inesse picis, dici posse,
 quā caloris innati in animalibus. Atq; hoc in
 his, in quibus quae admiscetur, tota in se non
 cōtempantur, manifestissimū sit, nempe secundum
 tres, quas Lycus reseruit modos, plus alterum alie
 ro esse dici, sicut sūm in hoc, quod inter usitatissi
 ma est, medicamento, ex inide, aristolochia, erobi
 farina, ac thure, quā omnium pondere confectio,
 poterit quis, ceteris aequis ex his unū aliquod tri
 plicatum immiscere: ut aristolochiam uerbi gra
 tia, in qua mixtura dici uere poterit aristolochiam
 & substantia, & qualitate, & efficacia reliqua exu
 perare, atq; huius inesse plus ad ipsum de balneo
 quoq; pronuntiare licet in quo nō solum contem
 peratū in sit aer, sed etiam sumi uaporis q̄ aliquid
 accedat, ex quibus interdū sumi, interdū uapo
 ris plus esse contingit, quomodo etiam naturalis
 non minus quam balnei aeris plus, porō absolute ita
 pronuntiatum plus secundum substantiae intelli
 gimus exuperantiam, cum qua unā qualitatem, &
 quae ab hac sit, efficacia augeri necesse est. Sippo
 namus igitur maiorem reliquis duobus sumi sub
 stantiam reperiri, recte hic sumi ipsius qualitatem
 etiam, ac efficaciam maiorem esse dicemus, quum
 tamen in cōsilio sit qualitatem qualitate maiorem
 non esse, sed uehementiorem, sicut nec maiorem,

A sed inbeilliozem. uerum is uocabatur usus tam
 in uniuersa uita, quā in aeribus omnib; frequen
 tissime usurpatur. Quae in re quid attinet alterum
 mentionem faceret: cum manifestum orationi mo
 strae à febribus etiam ipsius sumere testimonium pos
 situs, quas nunc maiores, nunc etiam minores fa
 ctas esse dicentes quotidie audire omnes licet, &
 alium alio aliquando plus, aliquando minus febri
 esse, atque de eodem etiam heri quā hodie. Ad
 hunc igitur modum quum supponatur secundum
 qualitatem multum dici, nihil uideri mirum debet,
 si in quo balneo maior inest sumi substantia, in eo
 maiorem etiam factam esse qualitatem dicamus, ut
 efficaciam quoq; si quidem proprio uerbo uoca
 bulo ualidam uehementioremq; in eo ab uterque
 maiore copiosiorēq; nominabimus. quippe mon
 dicus oculos sumus uellicabim, quo magis eius ad
 aucta substantia iurata, quapropter cum substantia
 unā proprias etiam carū qualitates ex crescant, atq;
 efficaciam non perperam quis in huiusmodi bal
 neo plurimum inesse sumi dixerit. Rursus, ut dice
 bamus, uaporis quidem ac sumi uaporis accrescentia
 tur portione, plurimum autem proprias accrescentia
 substantiae inesse, quum innato animalium calori pro
 portione respondet, ac generat huc sanē in balneo
 caloris proprii plurimum inesse dixerit. Nunc igitur
 dissimile huic est, quod in animalium huiusmodi
 inspicitur, ex quibus in uapore resoluuntur caloris
 calor extrinsecus tangentes feruētiam alius in
 quibus accensus calor est, pituitae alius, ut in flatu,
 atq; aerabile alius. ergo in uenis plurima sanguinis
 C inest substantia, nimirum secundū mixturae pro
 portionem (nam in hoc ueluti ob lethargum de
 imitantes identidem excitandi sunt, qui talia effu
 siunt, qualia Lycus scripsit) & quae praeterea cum
 ea una increuit qualitas huiusmodi, qua in uenae
 ac tangentes amicam, nō tam aduersam mordacemq;
 parbeat, necnō etiam efficaciam, secundum
 quam nequaquam uidoriosae conuulsionēs fiunt,
 neq; uero, ut in pituita arida. Omnibus igitur Ly
 ce optime modis plurimum ijs qui crescunt, caloris
 innati inesse, quo circa nihil iam deliquit Hippocra
 tes, ac te potius ipsum cōuiciatorem esse deprehen
 dimus. planum enim ex ijs quae scripsisti, fecimus,
 ut à nullis introductis praecipitoribus fueris, quo
 D Hippocratis dogma aliquod percipere poteris,
 utq; manifestū quae praeterea ignoras ipse reprehen
 das, cum contraditionem moliri ignorantis ple
 nam declaratis es eam, qua aeris uniuersusq; con
 sitionem demolendam aggrediaris: cuiusq;
 eorum quae de his saepenumero scripsit Plato, nihil
 tenes, nō ipsi pugnantia saepe affers, in adole
 scentium detrimentum, quicunq; ranciditate,
 sicut tu, scientia ignari ueram à falsi distinguere
 orationem nequeunt: postremo audacissimos pra
 ter haec, ac nihil uisus es, dum prius q̄ ea plane di
 diceris, eorum quae ab Hippocrate di
 cuntur, expositiones con
 scribere aggre
 deris.

CL. GALENI CONTRA
EA QVAE A IULIANO IN HIPPOCRATE
TIS APHORISMOS DICTA SVNT.

IVLIO ALEXANDRINO TRIDENTINO
NO INTERPRETE.

249

CONSULTIVVS qui demum sanari legibus est, ut eadem qua reus poena, si datus fuisset, puniatur is qui falso accusarit, ita digna in eos erratoru poena animaduerteretur, qui ijs quae ignorare falsu

teroru deinceps procerum est. fortassis enim cum coactus a dactris ea scripsissem, nihil se esse magnum uideri possem, propterea quod ad medicam consideratione nondum accedit sermo ille, at praedictus aphorismus non sane de minima artis parte disputat, medicum admonens cum per suspicionem inferiorumue uentru spontanea sunt euacuatioes, ut eas quae iuuant, imitetur, tum quae ille sine doctet, ac quosamodi dignoscenda, non minus quae eas quae iuuant, suis notatis iudicij. Quod si artem Iulianus ab Hippocraticis magister percipisset, non sane ausus esset ueritati contradicere, sed cum neq ipse, nec iam in quibus tantae fidei dicitur autor ex eorum, Thestalus autem notauerit Asclepiadarum, mirum non sit, si ea illi ignorat, quae ne hi quidem noscunt, qui repudiana ratione medici se profitentur, quippe licet eos dicentes audire in crementum ex imitatrice maxime experientia suscipisse aut iam quocumq casu facta argis proficere, ea nos iniquitate suspensio secuti cohibeamus, diuisisq his naturalia appellat, quorum de corpore causa prociuit, quoru autem extrinsecus a lecturana, ut iam non solum natura, sed etiam fortuna imitari medici cum sit. Ac natura sane allata ab illis exempla sunt eorum quae a fortuna profuerit, utq inter illa is cui, cum occidisset, disrupta in fructu na fuit, quod in similiter affectu non fuit uenti facere, ut eandem fecerant uentum, nimiru diuisum, aut, succellus ipi: Quinetiam phlegmone laborantes oculi, a sanguine abunde cita alio aditum maxime nos ad id imitandum excitant. ad eundem modum morbo regio affectus profusa hilocoru excrementorum copia uisa est septus consulasse: ut aqua inter cutem laborantibus aquosiorum, utq ijs qui morbum, quem elephantia uocant, patiuntur, nigricantium humeru confert inuasio, unde argu mentari aperte licet, debere in eadem imitatore esse. Quid aut amittit euacuatio nes spontanea reserere: Cum perceptoru quocq facta secuti artem ad discamus, an si elyseri quo cuius uentrem subducens Thestalus agrotante cures, imitari hunc diu scipali debeant: si sponte is thas non debeant: in cum suppelis amentisru fuerint, sanguinisq uomitibus multarem inuaserit, tunc si protricata purgatione, ueniunt secta affectu hunc sanet Thestalus, non sane delinquunt discipuli magistrum imitati, sponte aut profusa mentisru si leuatur aggra, hoc non iam imitari eos conueniet: atq nihil interet ad hoc ut utrumq imitetur, si uel cum eblictric eoa cauerit mentisru, uel cum Thestalus, uel cum horum neuter, at sponte horumbus ipis, leuati aggra

costradiant sed quoniam nescio quo pacto in iuria persequi iudicio licet, lex autem falso contradicentibus si iura nulla est, arbiter non immerito in optimos uiros impurissimam quens inachi audere: siquid sic in Aegypto olim artem inuentam utamquodq a comuni traditorum confessu probatum columnis inscribentur quabudam in sacris locis positae, eodem modo factum apud nos oportet collegium proborum simul doctorumq hominu, qui examinatis recentibu scripsi in publicum quae bona sunt, expentit mala ut re quocumq fuerint perdant, factus autem esset, si ne scribentis quidam ab his nomen reciperet, quemadmodu antiquitas ne in Aegypto quid: hoc enim pacto nimis glorie contentioni apud istos cupidos obuiam maxime irerit. Nunc cum & passim scribere conuissu licet, & unicuiq sensum nam ferre apud uulgus, ad acillimus quicq maxime comendatur. Quemadmodum Thestalus ex ijs quae consumuliole adterfus Hippocratem scripsit. Cum tamen liberum is coposuerit, in quo, dum aphorismos damnare se putat, aperte seipsum prodi, ne minima quidem Hippocraticae artis partem didicisse. At qui sequum fuerat, cum prius hanc ipsam edoctus fuisset, ita domum contradicitionem moliran hoc fortasse non a me recte dictu est: ne que enim (siquid cam probe nosset) et fuisset audax, ut se ueni opponeret, nisi si ex illis esset, qui omne funditus pudorem exuerit, cuiusmodi nunc etiam Alexandriae reperit est Iulianus, cuius qua draginta octo esse libri dicuntur contra Hippocratis aphorismos scripti, in quorum secundu nuper incidit, in quo aphorismum ipse quidem hunc esse falsum exhibuit, in uentris perturbacionibus, & ijs qui sponte sua sunt, uomitibus, si quibus purgari debent purgarent, prodest, & leuiter ferunt, in minus contrariu sic ut forum quocq exinatio, siquidem quibus fieri debet, siat, pdest, et leuiter ferunt, in minus, contrariu & djs qui dem gratia, q is na bio primi se obuiat legidum liber ne frustra com fumpson nulli tempore fuisset legendis in longam q, quae contra aphorismu primum scripsit, qui ex

166674

Tom. 7

11

quand

quando ab evacuatione, non unde hæc sit utilitas
procurat, hoc ipsum Hippocrates docens apho-
rismum aliquando ita scripsit, Mulieri sanguinem
uocanti prorumpentibus menstruis, soluto, quo
modo cumq; proripant menstrua, solatur, inquit,
allictus, siue naturaliter id, siue à nobis fiat, non e-
nim quæ hoc facit causa, sed quod factū est agnos-
cit ut, unū modo menstrua adsint, nempe cōcrista
essent, quod uoce illa prorumpentibus Hippo-
crates notauit, solutus largientes evacuationes nomi-
ne illo appellasse, æque ac si uerba usus esset ha-
bitusmodi, Mulieri sanguinē uocanti mēstruis con-
fertim plus solutio. Dicit certe deficiet, si quæ
cumq; sponte facta imitentur homines referre ue-
lunt, nec tant de hoc alius ambigit quisq; sed tan-
quam cōmūnem notionem agnoscent omnes, so-
li sunt qui dubitent, per diu sephilitæ, quicumq; tan-
dem querit quidem ad artis opera ueniet, uulgo
quoque ipso doctoris sunt, et abieclo pudore re-
sentes aduersus optantes medicos prolixis nugis
exercet in cuiusmodi nuper exstiti iulianus, ut quæ
in artis operibus nunquā ueritatem esse, nullo uis
pudore consuetas iusteres accedere medicos non
uere omnes. Ea igitur, quæ contra paulo ante di-
ctum aphorismū scribere ausus est, ne dici quidem
possit quantum præ se ferat ignoranz dicam t' an
impudentia, an audacia, an positus (siquidē dicen-
dam uerum sit) effusa hæc simul, ang his lōge plu-
ra conueniunt. Quapropter cōmodius fortasse fa-
ctum fuisset, si ne digna quidem ea iudicassetis,
quibus scribendo contradicatur, & in quæ aliquid
absolutū operis. Verum cum cōpures à me amici
frustose exegissent, ut quæcumque post altarium ad
nos librum, in quo aphorismū prædictū iam iulia
nusa reprehendere aggreditur, diuipallem, descri-
pta in cōmētariis eos tradidit, tibi & hoc non
tanti exiguum certamen, ac longe quidem maius,
(siquidem fateri uerum licet) q̄ cum extempora-
libus sermonibus usi sumus, quos per dicta lex, aut
his etiā plures fecimus, dum nugarū conans
ostēdere copiam, quæ plenus sermo est it, quem
seripsum in libro reliquit, etenim in hūc illud opti-
me dictum quadrat, quod uulgo dicitur, homine
hoc loquacitas inuenias nihil. unus olim Theri-
aca plus rasso loquax fuisse dicitur, ut id huic, quan-
to quālibet Thon fure conuenit nugis, facile omnia
quoqueq; unū fuisse, loquacitate superanti. quo-
propter quos sermonibus his interficere, cū illos le-
gerent, duobus hominem nominandū notauerunt, lo-
querendi immo dicitur, atq; infinitate, itaq; Vlyse
potius quodā opus illi fecerit, qui cum seripso ali-
quē suberat, me autem ut cum prædicta iulianus,
minime tam enas oblitusidum prudentem reddere
re ne Misurum quidem ebrius possit. cum igitur
innotis addidissim ut illa scriberet, ne forte ab ita
qui hæc lecturi sunt, reprehēderet, præfari hæc uo-
lui. Cui enim innotum sit, ut hominem repren-
dam in dōctū flūctidum, opinione sua sapientem, na-
gis in i' inuictos adolescentes ueritatem, in uul-
tera uita, apud quos, quo nomine ueteribus male

dicbat, aliquid idem esse usus est, hoc cum per-
agere necesse habebat, quælo licet multi uerbis hu-
ius ignorantiam castigare aspernentur, quibus
aut aliqui non solo inquit quippe loct, siquidē
huic in optatum quæq; uerum ignorancie male
dicit licet, nobis non licet eius ignorantiam de-
monstrationibus deiegere manifestis, quæ tantum
iulicet incrementum, ut unde nam ordiatur quæ
pram non sit facile inuenire. Ac in libro quidē præ-
cipio it prætermissio Hippocrate, longa in Sabi-
nom oratione inuehitur, id quod in uniuerso ope
re factusse uidentur, cui tamen inuis præscribit,
non tam in Sabini expositionibus, sed in Hippocra-
tis aphorismis & deinde quemadmodū conatur,
multa inconsiderate profert collectis immanitatis
quibus dā, inambibus uerbis, quorū si quis re-
prehēdere aliqui conatur, maximū prius in librum
cōscribit, quā rem attingere ipsam uideri posse,
enim ut non omnia dicantur. Ac post prædictū
cile est scribentem disponere, hæc ponit sermo au-
ditam, nos tamen in extemporaliū sermonibus
quos apud eruditos uiros quænumero fecimus, sa-
cultatem offendimus quādam ex similitudine ex-
positionum in ueteres inueniam, nam quemadmo-
dum eorum in publicis disputationibus propo-
situm librum explicamus.

Responsum.

Quid si dissimulata nature perferuntur metho-
dus nec claus, nec magnifice de se loquit, neq;
uero superiorem latentia dogmatis radicem in me-
dium profertur dios esse dicat corporis affectus.
secundum naturam enim cōsistunt duas uelun in-
fidiatu aduersarias inter se obuersiones, ang imma-
tationes, dum aut plus satis clausum, aut insulum
est, uideri sane potest, intelligibilia dicere, nū qui-
dem naturam seruantibus philosophis, ac de reā
omnium materia disceptantibus, sed tamen medi-
cis naturalibus. & hæc quidem ex mirabilibus iu-
liani sermonibus uerborū series una est, à quibus
recedēs Aiclepiades, & Themison, & Thesphus
elementa posuere. in prædictos tendit philosophus
qui ex mundo hoc uacuum funditus sustulerunt.
Alteram aut dinceps subdit ad hunc modū. Neq;
uero linguæ utriusq; imperare possunt, quā dicit,
quid enim multi id ut propter cō humani modi
conuersiones quemadmodū elementorū sequitur go-
neratio, sic, calidi enim natura, & frigidi, & humidū,
& sicet, ab his enim uerbi parentibus fieri possit
mo hæc quoq; opera possunt. Vide q̄ in aristoteli
theosis, ac ualde subtilibus scilicet lanat metho-
dis, quom cum præ humanitate modū itaq; dicit
scere captem corlo efficiendū, unūq; anque idem
primus dicitur, ob dā tam illi nebulam di currenti,
iobas nūq;. Hæc sunt quæ iulianus dicit, æque ab
his dinceps. Ego reprobatis eius elementis cum
Epicuro non sentio non unam faciente substā-
tiam. in libro itaq; De methodo hæc, multaq; præ-
terea alia scripta sunt à iuliano, qui totus in crē-
pris ab eo est Philon at in alio, ubi De animæ cor-
porisq; affectionibus, in iulianus illi sermo est, in hōie
garius

rursus modò scribit. Igitur cõtractõnis dissolu-
 tiõis moderatò statò, cõtracturõnamq; statuentes
 in humanis cogentis, sanatis illà nomine ap-
 pellamus. isti porro medicantur cõ insidias à mor-
 bis tendunt, necessarium sit ut partitè corpora cõ-
 tracta ac dura, sicciora sit, aut diffusa, mollior sa-
 ta, atq; humidà. Hęc sunt signa eminentissimi so-
 phistæ verba methodicè de morbis affirmatis. Pla-
 tonē sequi, unà cum Zenone, atq; Aristotele. nos
 contra admodicè ipsos horò unàquòq; philo-
 sophorò plurimòq; pœterea, qui post illos uiguerit
 fatiantur esse existimare calidò, frigidò, humidòq; sic
 ut tẽperet. horò aut frigidò erò in excessu, si dese-
 ctu morbos gigni eos qui in usibus consistant rati-
 one. inesse porò in corporib; humores etià, qui
 morbis proportione respondeant, hos quidẽ facit
 tate sua humidos siccos ut, illos calidos, aut frigi-
 dos, sic Plato cõ siccioribus unà suis, sic Aristotle-
 les censuit, quiq; illam fecerit sunt Peripatetici: sic
 etià Zeno, Chrypsippusq; aliq; præterea Stoici. ac
 Iulianus in librò quidẽ legit usq; uerò quos re-
 sulimus, nec pœterea quod consequens, sibiq; pu-
 gnam suã intelligit, nõ enim eò fugisset, quò admo-
 dum secit quæ uacuo nobis, hęc continentur, ut ad
 eò, quæ hoc potest cõuenire illa, nec in mentali
 homineria quidã sanitate cõsistere, sicut in fluxu,
 clausurã etiam quæ per id ferunt, secundò uictis
 ratione morbos. Quod ipsi faciunt: Aristotelis ac
 Chrypsippi, ceteroròq; Peripatetorò omnium,
 ac Stoicorò deinceps uerba subiicit: in quibus hi
 lem, pituitamq; causantur, pœterea morbos esse
 quatuor affirmant, non aliter sunt q̃ elementa, ca-
 lidam esse & frigidam, & humidã & siccã: in hoc
 eò nõ duo tantò librò cõpleri indest potest, sed tres
 etiã, & quatuor, atq; his plures, pœtermittendũ
 à nobis est, abutendũ nobis esse existimandũ, quæ
 à Platone tantum dicta sunt. eò igitur ita facere cõ-
 sultus sit, ne per oẽnia cõmmissi sophista diuinus
 negentur, sinẽ de his factis libris hoc solò de Pe-
 ripatetis, Stoicisq; philosophis dixero, neq; Ari-
 stotelis, necim Theophrasti librò usq; inuenias, in
 quo, si quid de morbis necessario dicendũ illis
 sit, omnia calidò, frigidò, humidò, siccò mentione
 oratione oblectant. Quin eò horò, ut uerò unatq;
 nõ raro bilis mentione facimus, nigra simul ac fla-
 tra, septus etiã pituita, quippe qui humores expli-
 cent discrimina. & hanc quidem aridã, siccã illã,
 siccãlaginosã, aliam autẽ dulcẽ appellat. Neq; uerò
 aliter sentit Chrypsippus, temperatũ ad eundẽ
 modũ, cum de morbis, nõ de humoribus disputat.
 Horum igitur triũ tantummodo si quis uerba cel-
 ligat, non sine pauco in se conficit libros, præter-
 ita si quantum Iuliano Alexandrino supererat, tan-
 tum enim huic oçi superis. quòd si quæ ab alicui
 Stoicis, q̃ Peripatetis dicta sunt colligere
 uideret uideret, istam in enim bibliothecam exple-
 rit. At nobis, sicut cõ diximus, satis est, omnia
 his, unius Platonis uerba referre, nequã ab Hip-
 pocratis placitis discerentis. Neq; uerò ex omni-
 bus undiq; libris ea deligam, qui plurimi certe ha-

berant, sed uno contentus Timæo hæc inde ita
 sumpta subiiciam. Sane quomòdò morbi cõ-
 sistant, id nomen obferunt. cum etiã ex quibus cor-
 pus conflatur nelli si est genera quatuor sunt, aeris,
 aquæ, ignis, aeris, horum præter naturã excessus,
 defectusq; propriè ita cum aliis com-
 mixto, cum ignis, atq; eius generorò unumquodq;
 (quidò plura uno genera hæc habuerit) quòd si
 bi cõmixinon fatigat, immixtò hæc in oĩo pœ-
 turbationis, morboròq; affertur cum enim in
 ra horum unumquodq; ueretur, commutò itaq;
 quæcunq; prius frigidã erant, nunc conualescit,
 atq; antea sicca, huiusmodi in postea frigidã, nec uerò
 lenta, prætereaq; omnimodò præter transmuta-
 tionis suscipiunt. Hæc in loco cum non ad ele-
 menta prima spectat, eorumq; qualitates aperte
 Hippocrati sequimur Plato, Deinceps uerò mor-
 borum causas in humoribus quæq; demum ad hęc
 modam scribit, albidã autẽ pituita ob huiusmodi
 ritum in eis detenta facile tempore uerò extra cor-
 pus spiramine, minor illa quæ dem, utrie nihil om-
 nis corpus pingit, intelligit in eo species leucas,
 alphasq; atq; ad genus morbos præterea: ac cum
 aeræ meliã bilis in capis diuisionibus oribus distri-
 tur, huiusmodi ipsa insidiat, ut in sereno minas, sic eò
 nigritates in aëre, diuinas arget, qui sunt morbus
 siccioris naturæ cum sit, facit maculosa appel-
 leat. Huiusmodi deinceps uerba alia addit. Hæc porò
 falsa aridòq; pituita, morborum omnium in corpò, qui
 cum fluxu un- sunt caput est, uiscororum, in que
 fluxu diueritate multimodas quæq; appellat, nec
 forent, in hunc modum de pituita, itaq; unã hęc
 sentit Plato. Ceterò quæ de fluxu differat, post hæc
 attendent corpus uerò quocunq; eo quod aridò,
 uereturq; inflammata distinetur, cuncta à hęc sũt,
 accepto itaq; hæc respiramine omnimodò tumo-
 res ferat. feriens emittit, ac inclusa in eis morbos
 gignit per uentres plurimos, huiusmodi mox in q̃, quæ
 nes sanguine cõmixta puro fibratò genus. ex pro-
 prio ordine deturbauerit, quæ ea genus distri-
 ut in sanguine sumã, ut nec tumo- rum, nec coactio-
 nimis esset, neq; iam ob cõditat, quippe qui huius-
 modus foret, ex raro corpore defluit, neq; uerò
 nimis distite motio in se pot, ut hęc in ueris cõ-
 uerit. Hanc unq; uoluntatem fibræ naturæ genera-
 tioni largitur, quæ si quis e morbis sanguine, res-
 tingeratq; in se collegat, quòd reliquum est san-
 guinis uniuersum defluit, quòd si dera inquitur,
 quamprimũ unã cum ambiente fugere conge-
 lantur. Hæc cum prædita facilitate sint in sangui-
 ne fibræ, bilis, quæ natura ueris fibræ est sanguis,
 cõmixta ex carne in hęc aliquando moritur calidã,
 humidãq; sensum primo in medio ob fibratũ tam ge-
 lificens coit, gelatq; . ac resiliens illius uolentet
 feruore temperatates in eis, tremoreq; erant ut ad
 si mutare se uoluerit, cuncta à ea huiusmodi proprie-
 tatis, cõditatq; eorum ordine effertur, cuncta
 erant, ac si ad extremũ usq; perducatur ualidior po-
 tress, ad medullas usq; penetrans penetransq; aniq;
 ibidem dissoluit quardam tantq; in macula, huiusmodi

ipſam liberat. at eũ minor huꝰ copia eſt, corpꝰqꝰ
 ei liquorẽs relinquitur, deſiccat, antep per uim coram
 corpus euadit, aut in inferiorẽ, ſuperiorẽ ut uenit
 ter per uenas expulſa, deoꝝ corpore ueluti ex diſ-
 cendi ciuitate huc in inferiorẽ uenturã difficulta-
 tomẽ. ceteroꝝqꝰ humidorũ mala aſſert. Hæc ſunt
 quæ Hippocrateſe ſecutus Plato in Timœo tantum
 ſcripiſit. at ſi quis qua in reliquijs eiaz libris repe-
 riantur uniuẽſa colligit, uideriſe poterit, quã
 dẽ ad ſermonis animi prolixitatẽ, ſubſtantã muta-
 ras, multoꝝqꝰ etiã magis, ſi que de caldo, frigido,
 humido & ſiccõ, bilẽ, pituita. ſanctate ac morbo
 ſcripſerit Theop. Ariſtot. Chrylip. peripatetici,
 ſtuiciqꝰ omnes, aſſerbit ſingula. & quidẽ nũc ali-
 quoſ eſſe uisitor, qui noſtra huius in obſtipidi
 ſophiſta rotigationẽ cõpoſitã orationis longuã
 diũẽ reſpethendũ. Qui enim (pro lupate Drog)
 Platonẽ quidẽ & Ariſtotelẽ & Zenonẽ horumqꝰ
 ipſorũ ſectatores uerum non ſit laudibus efflore,
 quæ uero de corporeis elementis dicta ab Hippoc,
 ſunt reſellere, an hunc cenſes in reliquijs omnibus
 uerẽtate quicũqꝰ dictarũ. Omittant tamẽ hæc, no-
 tentur quæ deinceps ſentibũ. dẽ ne natura quidẽ,
 ut uiderit, uocabulũ conſiderandũ permittit, uti-
 tur autẽ uerborũ hoc inſidio. Non hercle nobis hĩ
 perſuaſerit, neqꝰ uero ſibiſpũs, modo uerũ fatean-
 tur, nã ignorare ſe quid natura ſit, quã in omnem
 partẽ uocant, magna ubiqꝰqꝰ uerba ſonãtes,
 aut ſimplex calidũ, aut anõperatũ, miſtũqꝰ aut fri-
 gidi ſpiritusqꝰ ſubſtantã. Hinc deinceps multa ad-
 dit, natura eos noſſe ſubſtantia cõcedẽs, quaſi ue-
 ro in propoſito nobis nũc aphoriſmũ naturã ad-
 ſcripiſerit nomeſ Hippoc. ac non potius de ſponte ſa-
 * Cũs cauacionẽ. loquitũ. Vnde ipſo magis, &
 ex Italianiſ arguunt cõſuetudinẽ, ut longioris ſibi
 * ſermonis animi arripere: quonã ſi quis reſponſa ſa-
 cile in eius deprehendat nugã. Cum igitur medi-
 ci omnes has quidẽ à natura, illas uero caſu fieri af-
 firmant, ut offẽdant exũ interdũ cauſam ex agro
 rãoni corpore, interdum extrinſecas accedere,
 occaſionẽ melius hũc eſt, ut aliquid de naturã
 uocabulo argui poſſet. Eſt porro quid dicere miſi,
 (ut in ſumma dicũ) ciuiſmodiã par eſt res quaſi
 autã que ſe igitur naturã cõcauacionẽ: in ore
 habere. ut eadẽ rãõẽ ſophiſta uadit caſum nobis,
 neqꝰ in animam trancant, neqꝰ ſiſum. neqꝰ uero
 mentũ aut rãõẽ, aut memoriam cõgnoſcere ſic-
 ily, quippe queſtõ omniu non hũc cõgnoſcant
 illenõ. qꝰ Memoriam enim hũc, aut eã bilẽ etiam
 ipſam, quẽ uero uerũ ipſam uideamus, quãũ ſa-
 cõtentiã, nõ exacte ſatis ſciũs, exiſtimabimus ſci
 fieri nos de natura, de animã, aut memoria, aut re
 lipãũ id genus rebũ poſſe uidere, ſe decidere; Ve-
 rũ quã ſimodum recte ſãa diximus, ſic eã ſerum
 * uim uicũqꝰ noſant, ſubſtantiaque dignationẽ re-
 nomis inoleſitã, uideũtũ ca uerũ eſt. à mini-
 ra eũ plãta omniã reũ, in animal omneã natura
 ſimul & animã, ſiquidẽ nature, aut argumẽtũ,
 eſſe uerũqꝰ humidorũ, cauſam natura appellamus

omnes. ut ſane animã quã ſentimus, mouemũqꝰ.
 quo ſu, ut nec ſalia natura: agro præſertim nobis
 quĩdũ, nec tam li illa nouitã olera. ſimũ hunc
 necelle ſu eius quocꝰ eſſentia noſſe, quãadmodũ
 nec ſolis, quẽ in ortũ manducet, ſic etiã occidit
 * uideamus, hãcqꝰ interuallũ uimqꝰ præſentũ
 pore ordinationẽ percurrentẽ, huius tamẽ que nam
 ſit eſſentia per oũ quomẽs. qꝰ ſi igitur heri non
 poſſet, ut naturales quomẽs fieret excretionẽ ſe-
 remus, niſi prius has ipſas faciemẽs nature ſubſ-
 tiã cognofceremus, nõ ille quidẽ immento, cum
 hãc incognitã eſſe offẽdiſſet, ſimul etiã harũ ipſã.
 rũ demõſtrariã cognitiõẽ. nõ eũ liceat etiã ſi quis
 illam ignoret, has tamen ipſas ſcire, ſuperuacua
 ſant quæ nugantũ. & hæc quidẽ omnia optimã ſa-
 lianus. At nos quomẽs alia nullo ſimpo purgã-
 re medicamẽto uomitũs accidit, aut multa cõ-
 ſignũ inferior euacuatio, ſiue ea per inteſtina, ſiue
 per uenũ ſiat ualentiũ, horumqꝰ de omniã natura ſa-
 cõtã eſſe dicimus, uel à natura, uel naturaliter, nihil
 eũ reſert, etiã ipſã eũ uariã cõtã argoritũ emolan-
 to imitamur. V idẽ autẽ Italianũ neqꝰ ſã ſcire, quã
 quotidie in ore omniũ eſt, uulgõqꝰ non noſũ, nõ
 pe ſe eũdẽ natura ſe habere ſanos, agros uero præ-
 ter natura nam ſi priusqꝰ natura eſſentia nouerim^{uſ},
 nullis nobis humidorũ nomibus uſũ
 euerit, neqꝰ ſecundũ natura ſanos, neqꝰ uero præ-
 ter natura agros ſe habere dicendũ nobis erit. De
 mus tamẽ illi, ſi placet, hoc ex abundantĩ ratione,
 cõcedamusqꝰ fieri nõ poſſe, niſi priũ ex calido, ſi-
 * gido, humido, & ſiccõ corpora noſtra cõſtare ſi-
 uerimus, bona quã à natura uel caſuſum, ut anõ-
 temur. Quid igitur obſtat, quo melius hoc ipſum
 ſciamus. id eũ placitũ huius demõſtrationẽ aſſer-
 re poſſimus, & optimũ quõqꝰ philoſophã quẽ
 ſibi quocũqꝰ ipſã adũ uaditũ ſunt, eũ Hippocorũ
 uerũ, aut inter ſe etiã cõſiderant. Neqꝰ uero dicitur
 aliquis. Etã eſſe argumẽtũ parẽtãdẽ uerũ
 placitũ huius ignorantia, & Noico reſponſionĩ
 gunt quidẽ lactis nom e formã huius perſuãt
 erõũ, aſſertũ eũdẽ miſi, de quõ in philoſophã
 inter ſe diſputant omũs. in cõgnitiõẽ, et dicitũ
 manu poſſe. ut non modo hoc magis qꝰ alipũ
 bus itã illã perſeũs cõmunitibus, quã in ea
 ſi huius methodũ genũant, ſãũ abrogãt; et
 hũã heri medietũ melius obſeruat, qm̃ apertẽ
 potius noſũ, ſicutũ quãtũm obſeruat. Theſis
 quõqꝰ hoc moũs ſũ cõcũm hũc Theſis glã-
 reſolũtũ medicõũ. quẽ etã ipſam ſũcã dũcũ
 ſiũ uisũ offẽdũt, ærũũ moũũ uerũ uisũũ cõ-
 gnoũ quõmũ moũũ uerũ uisũũ uerũ ſũ
 exẽrent. Et eũ eũ cõndũ quãũ hũc uerũũ
 tur Theſis qꝰ ſi ex diſtinctũ uerũ ignorantũ
 nomũ ſignũ ſimũ, proſecto ante omniã. Theſis cõ-
 munitãtũs, qũũ eũ magis de hũc ambigũt,
 abrogãdũ ſũcũ eũ enũmero de corpõũ uerũũ
 natura, quẽ uerũ uerũ, & igne, & aquã, & aũũ,
 uel hũmidũ & ſiccũ. eũ uerũ ac ſignũ rãõẽũ uerũ
 miſcũ melius uerũũ, eũ, dicitũ uerũ uerũũ
 omũ eũ, ſed non adũcã tamen ut de Theſis cõ-

monitibus, et Plato, & Xenoc, & Aristoteles, & Theophrastus, & Eudemus, & Cleanthes, & Chryppus, aliq. partem philosophi Hippocrati, q. per partem Stoicos, partim Peripateticos, partim etiā Platonicos nominari voluerūt, eadem de illis sententiā à Thephalo probare cōmunitates tantū abest ut ceteris profert medicis, ut si eam diuer-
 fy de his sentit, qui re vera methodi cū sint, glo-
 riosā tamē methodi vocabulo quodā tantū parte
 amantur, neq. est Hippocrati, neq. Diosc, neq.
 Philonico, neq. Praxagorā, nec Minelidoro, nec
 Philonico, nec Erasistrato, nec Herophilo, neque
 medicorū alicui Logico, Empiricorū Thephali pla-
 cure cōmunitates q. si conferendū inter se dicitur
 dia fieri, et quare de Thephali cōmunitatibus est
 legēdū superantē inuenies. cū enim tres sint ge-
 nere, (ut illi dicit) in medicina scēq. Thephaliq. cō-
 munitates tā quis se Empiricos, q. q. Dogmaticos
 profert, tollant, non sane cogitant emendū est
 discordiā hanc esse, immō tamē adeo, ut unū non
 possit quippe est esse, neq. qui harū habitus est pa-
 tētia Thephali, nec alius ad eo quāspā, ut nec a-
 methodorū Thephalorū ullus oblerent. itaq. non
 facile querū imāritas, qui non illis aut addiderit,
 aut detraxerit aliquid, aut aliqua sibi ex parte mu-
 tari, neq. tamen etiā si ipsi inter se omnes cōfērent,
 parū esset eorū cū alijs dissentio. cū vero de
 his omnibus ipsi quos inuicē diffidēt, solus hic
 reliquit Thephali, eumq. prater Iulianū illam
 fecimus nemo est, & in verbo tantū, nam re apertū
 leuimus. q. illi maxime adierit, quorū si quis si
 dicit sumere certū uerū, nostris in De sedā metho-
 dica cōmunitatis adierit, porō Thephali etiā si so-
 lus pro ueritate cōtendēribus dicit eorū quālibet
 uia sint, cōfērent, dōmōstrāntō esse quāndā,
 ac iudicū, illi nemo dōmōstrānt. Et postea The-
 phalum, qui ab omnibus dicitur alijs non dōmōstrā-
 mus: Hippocrati, cui prater optimos medicos,
 philosophorū etiā optimi cōfēntiunt, fidem nō
 uolūchysus: ob unam dīffentionē: quis hoc tan-
 dem ferre possit: quis tur tantā pōtēret nūq. ut
 quis non potius doceat: cū tempus cōtradictō
 absumat hominū, qui nec quā dicitur recordentur,
 nec quā scripsit intellegat, ac tantū modo (ut in
 quōlibet est) quicquid in buccā uenerit, cū sit ut
 utrum omisit tam sit, quā deinceps dicit, uolū-
 chus, ac primū cum p̄sentis aphorismi principū
 esse ut ac caput, nempe q. morborū cōtinēs causa
 humorū sit plenitudo. rectus autem fecimus, si
 hoc quos in loco uerba ipsa, ut habent, omnia ad-
 scripserimus, prodinū q. tur ab eo est situm in hūc
 ferre modū: tempus est enim tam ut recta ad con-
 tradictōnem ueniāmus. In p̄teritōne ut uen-
 tris, sic ut quod reliquum est aphorismi, principū
 habent, ac caput, nōmō q. est humorū plenitudo,
 ut in causā continere, morbosica afficit corpora.
 Quapropter demōstrātū est sit affectum nō esse
 causam humores, nec est explosa tam est opimo)
 simul est aphorismi dēreōdū est exarū, ut qui ob-
 scuro, fallōq. inuatur iudamēto. Hęc sunt cū

uerba, optimū autē factū foret, si dicitur cōfēnti-
 to, plenūq. non quidem quate Thephali infāntē,
 dī scēptum in suis illis p̄cedis libris cōtinet, sed
 eruditiō potius hominū p̄no, potius uerū
 ab ipso, quam tamē dēreōdū est, quā uerū
 dūce sermōne existimē ut esse à se dicitur, qui
 sanē si quidem uerū illam quāspā in p̄teritō,
 ad hunc se ferre modum habēt, Quā uerū
 nibus uerū argos ut inuicē est hęc existimā
 re cōtinētē morbosicā causā esse plenitudinē.
 Quōd si uerū sermō ut est, habēt sane inuicē dōc-
 tam hominum eorū Iulianū autem argentis, ut ex
 eorū multitudinē solūdatē abiquādo argōq.
 ter hanc, nam ex q. quā dicitur hęc non possit
 ut argōq. hūc modū cum sit.

Deferentia p̄ca.

Scipian detegit in libris. ac in theatro quēdam
 modum recte ista mōstrant, nunc exponam, multū
 ex q. quālibet labore linguā mōstrē. The-
 phali cōmunitatis q. quālibet hęc faciant, cōfē-
 tes nōmōstrant eos esse cōmunitatis afficit, nō uelle
 facit, sit uerū erudēt, causam supponant hō ne-
 cesse est cōmunitatis esse plenitudinē, quod tamē
 negat. Dicit hic in theatro iocasse aliqui, qui
 tandem necōditas est, ut iocante cōmunitatis con-
 tinētā sit causa plenitudinē, cui ego facile ita respō-
 dere possūm, esse cōmunitatis quidem nulla est, de grege
 tamen uelut ut est, qui dicit dicit, Iulianūq. non
 strabo, simūq. argōm esse dicit, ut uerū illam q.
 rā rationē eorū dicit de hęc quōdam modo in theatro
 cū eo egerit quā, nunc uerū: neq. omnis theatro
 bemus: patens hūc modū dicit occidit. Quā uerū
 nūq. quālibet cōfēntiō est uerū, seu uerū, sine de
 p̄teritō factū sit, ut quā Iulianus semper facit, sine de
 lectū quicquid in mentē uerū, scribēt, nūq. ut
 quā uerū cū sit ego uerū in uerū uerū, autem,
 cōmunitatis quālibet dicit, ut dicitur sit p̄teritō
 cū tenere, sit dē summo hūc studio exercere, sit
 sita laboratē uolūt. nūq. quōq. dēmōstrānt
 quid sit p̄teritō, sit dē hęc uerū, Iulianū
 in fortē ab hęc nūq. possit ut q. gregariū d-
 latus est, ut ne eorū quālibet q. dicitur quālibet
 get. Quālibet dicitur amō quāpā a me est, nō
 quōlibet impēni mōstrānt hęc ab amō, quālibet
 gēntā scientificos tradituros sum sermōnes. et
 nōmōstrant non solum oportet. Iulianū causam
 dēreōdū cōmunitatis p̄teritō uocabulo, sed et
 nam eorū oblerentē significat. nūc autē hęc est
 habet. Methodicos sermōni solūdatas cōfēntē, ad
 nōmōstrant ut utq. cōmunitatis causā p̄teritō
 tur ille quālibet ut quā ab antecedētē modū dēre-
 rant, nō intellegit. neq. autē laudat eos. morborū
 ab antecedētibus causā augmētū fieri. que est
 principū morborū facere cōducunt, necesse est
 hęc, donec simile quālibet argō, cōfēntē adaugēnt,
 ut modicam dē eorū causā, ac re adeo, ut uerū
 esse possit, cū hōrā impōsitū tantū modo una cu-
 niculam uulneratā solū, ad p̄teritō G. et appē-
 lana, longiorā uerū nō potius uerū uerū dēre-
 p̄teritō cōfēntē, cūc primū ipā, dēreōdū
 quōq.

quæque carne correpta, quemodo enim quæ putrefa
 cta nominamus, ad illa usq; regere hęc ipsa car
 ne exulta de se debet interdū. hac igitur prodita natura
 ea est sine antecedentes causas, fieri non potest, ut, si
 quid illarum acciderit, quod factū est morbi persanet.
 Et cum sicque morbosissimus maior subinde morbus
 fiat, nō sane, anteq; quod facit tollatur, perfecte sa
 nabit. sunt igitur causas antecedentes, cuiusmodi quo
 que plenitudo est: supponamus enim ante alia, hoc
 in sermone, antecedentē nulli quæ absiderit prius
 causam fieri nō posse ut qui factus est affectus cure
 tur, ob idq; ipsam Asclepiades morbos à plenitu
 dine incipere existimat, ægræq; adiumento huius
 esse euacuationē ait, petens curationem à medicis
 potius, nō morbos, quos plenitudo faciebat, solū
 tibus, sed ne adaugant prohibētib; supponatur
 tamē causam morborū cōtinentē interdū esse ple
 nitudinē, necesse sitatim est, ut huius euacuatione
 tollat morbus atqui ut Asclepiades ait, nunq; cau
 sa est cōtinent. satis enim fuerat, relicto hoc in loco
 garulo Iuliano, cū Asclepiades sermone conferre,
 qui, ut cætera desint, legitime certe sophistā agit.
 orantē enim in utriusq; cōlocat, cui credit maxime
 posse, nō illa illeptide fucata, quæ sophistā, ut arbi
 trarij affectū est, non distimat tamen huic sermone
 pronatū Iulianus, et, quod deinceps scripsit, nō me
 hęcle facultate in hoc usum sua, tales enim ubiq; scri
 ptū, sed totū, quæ Asclepiades dixerat, recorda
 tur, q; si ex proprijs egi Iuliani sermōnibus, non
 aliter q; superiores nugarij uiderentur. itaq; ait
 Asclepiades, si cōtinent morborū causa esset pleni
 tudis, facta nō nunq; largis inter morbi initia eua
 cuationibus, fore, ut nocuumēnt statim à se omne
 æger deperdit, nisi coneratis scriptis, sicut purgata
 plenitudine morbi tamē ipsi suggerit. satis est ratio
 hęc probabilis, ppetiq; ob id eget solutione, neq;
 tamē ad ea, quæ in Hippocratis aphorismo dicitur
 tur accedit, nō illa ex cōmuni ponit hominū om
 nium ratio, quæ Empiricos quoq; uti diximus, q;
 ex dogmate ullo hūc sumpserit. ideoq; Asclepia
 dis rationē dōnemus ipsam, non sane tamē ad ea,
 quæ in aphorismo dicitur pertinere, sed q; consul
 ritus existimemus esse, postq; Iulianū huc usq; gar
 ritūc peruenimus, proprijs ad hominē accedere,
 sophistā qui sit, quo cū dialecticorū aliquando mo
 re exercitatio insinuat. Cū igitur plenitudinē nomi
 nat Asclepiades, interroget, utri dicat tamē ne,
 quæ ex facultate, an ea, quæ ex usuforū capacitate
 æstimal, quā etiam q; τὸ ἰσχυρὸν nominare solēt:
 atq; utri ea, quæ in toto corpore, an potius quæ in
 sola eius parte consistat, ea potest quæ ex facultate
 est, ne nominari quidem ab ipso potest, ut qui fa
 cultates ferē osses, quibus gubernatur animal, su
 stulit, ut quæ uero ex usuforū capacitate, duplex illa
 quidē entium est, aut cū ad mensurā referet, quæ
 secundā naturā sit, aut hoc uno, nulliq; intelligit,
 nempe q; nō intra usū capiat, postq; horū unū
 quæ, aut in toto consistere corpore, aut in una, plu
 ribusue eius partibus, officinēq; à nobis est in his
 cōmētarijs, in quibus Symptomātū causas enarra

uimus, atq; ubi numerosæ per naturā tractauimus,
 consulationē interdū, tremorēq; ac in uniuersum
 phlegmonē, & erysipelas, idēq; à reccentioribus
 medicis credita uocant, aliosq; præterea affectus,
 plenitudinis inuā hypotheti, cū si plenitudinē eu
 tuatur quis, ad naturā quæprimū sitam redire
 membra. Divisionis potest alibi quoq; de continen
 tibus causis, ubi officinē dicitur, et nōcū ipsam, q; rē,
 cuius impōnit nomen sit, ex floica esse lecta, neq;
 cte reccentiores medicos genus hoc totū aut nomi
 nasse, aut tractasse, nosq; ne de nominibus cōten
 dere uideamur, secundū corū sapientū sententiā cau
 sa quardam ut sic nominetur, cōcedere, non me
 hercle, quæ ex ijs, quæ absolute esse dicunt, in qua
 sed quæ in gener atq; ipsa officinē habet, in qua
 sophistatū consistit explicatio. Ceterū quæcūq;
 Iulianus garrit, in hunc transferre locū noluit non
 est muneris, quin potius ad aliam quæstionē uenia
 mus, quæ cōmunita in uniuersum est. Causarū, quæ
 in humoribus consistunt, duplex habet genus, al
 terū ex plenitudine, ex corruptela alterū; factūq;
 utriusq; autem esse curationem, cū momento tēpo
 ris licet, & quod ex redudantū superuacuum est
 emittere, & quod corruptū sit, uniuersum inuāte
 sic, ut nunq; perdetur morbus. quā sane rationem
 dilucidam simul ac breuē Iulianus obfcurē pro
 xet; uerbis suis scripsit, in ipso statim aphorismo
 inde monstratū lēma exarotū esse, neq; q; morbos
 humorū faciat plenitudo, aut in improprij qual
 itatem transmutatio, quā speciem om nē, corrupte
 lam medici uocant, quare eo quod morbum facit
 hęc educit, in lege opinatur amamentū futurum.
 sic sine controuersia, anteq; appareat humoris ab
 cuius in corpore cōtenti indicium, plenitudinem
 morbi causam esse existimat, aut si minus hanc,
 transmutationē certe, quæ nec intelligi potest, nec
 sane ad uirritatem proxime accedit. Sic enim exist
 memus licet, facile morbos tolli uniuersos posse,
 nec uē distantius illius foret, atq; unius esset ratio
 nis curatio omnia, nullam in se operosiorē diffi
 cultatem continens. simplex enim ac promptum,
 atq; adeo in ipsis manibus esset quod morbum fa
 cit exinanire, in ipsoq; statim principio, primūq;
 eius cōsistentia morbum solute, ut iam nullo alio
 q; euacuatione auxilio indigeat: atq; huius, quib;
 cunq; tandem accidat tempore, accōmodatū uis
 possit, ac si in causā singuis sit, sola cōtenti entia
 utriusq; sectio, si puritas, quæ punitatem educant da
 bimur, si bilis, quæ bilium. Hęc sunt Iuliani uerba,
 quorum omnium, ut dicebā, ratio ita se habet. Si
 quæ morbos faciat, causæ humores sunt, fieri po
 rest, ut exinanitis quamprimū ips, nullum diuini
 consistere permittamus morbum: at quā multū, etiā
 si inter inuā satis inane reddamus corpus, diuini
 tamen perdurant. non sunt igitur humores causæ,
 quæ sane ratio, si quidem de corpore uniuersū ple
 nitudinē ac capiat, ea quæ ad usuforū capacitate
 referatur, uera est, nam si in morbi ipsius principia
 quæ superuacuum est inuāte uolumus, uniuersum
 exinanibimus plethoricū affectū: sin plenitudinē
 accipit

accipias, cum parte aliqua plenius collecta restum a
 danna est, sicut, et ostensum a nobis sit, non semper
 fieri posse, ut huiusmodi plenitudo subito evacua-
 tur, sic enim si de corruptela ratio interrogetur, hanc
 febri facile potest, quippe quam non statim evacua-
 re possit, penitus ac si usque contineretur, aut
 dicitur, ex quo tamen et praesertim evacuatio
 humorum omnium non statim, nisi deserto peius, elo-
 quat diligenter usque meliore infansidimam non igitur
 non potest, et ex humano corpore corrupti eva-
 cuemus sanguinem, eius autem loco meliore quodam-
 modo (inquit) exinanis statim corruptio potest?
 sic et hoc, ut alia omnia facile pronuntiari, nullo
 rursus spectu, nequillimum in eorum denudare uniter
 fradhibentes diligentiori examinatione. emm
 re, quoadmodum cum bilis ut multa in corpore conti-
 netur, ipsius facile sit, de febri ablit, et ipsum eua-
 cuare. sic et ante acuta corruptio febri homo huius-
 modii, difficillimum id reddi. neque enim licet ut ab ipse
 nudo, purgare nec uti medicamentis, ad eundem mu-
 dum de pinata, deique serosis excrementis exilianam
 diu dicitur sane a nobis de his omnibus est in alijs
 libris, opusque est, qui forte ista exade uoluerit, in-
 de sibi dicenda haec petat, morbus igitur plethoricus
 eius ut sit phlegmone, non in ipso solum usque pro-
 natiuine detenta, sed etiam in uentris occupate mus-
 culorum sinu, ex eo postmodum libro discas licet, in
 quo De tumoribus praeter naturam scripsimus, quae
 re subito curari phlegmone omnia non possit, diximus
 in libro De curandi ratione, secundum etiam post
 simi operis parte, in qua curandorum praeter naturam
 tumorum uia insinuat, sit enim interdum ut ita ualde
 itaque tenaciter adhaerent carni ut sic, et alij humo-
 res, periculi ut sit, ne cum dicitur perferuaciorum,
 fraxat sciantur, et qui nihil horum fecit, de postea
 nisi ante parte ignorant, dicitur Hippoc. atque cum
 uento quae, et solidum corpus refrigerari, aut ex-
 calfacere aliquod fuerit, prompte fore ut ad naturam
 recurrant dicit, quomodo enim cum dicitur, raris ut
 reddidit fuerit. nec enim refrigerari ex calfacere,
 ex calfacere refrigerare, de his uis, ex calfacere, ac
 rari densa elaborationem facient, perniciter ad-
 haerent parti carnosae humorum, aut crassum, aut
 glutinosum edacere laboriosissimum, non est ex uis
 etiam lenis, hanc praesertim sit fordes expurgare,
 sic et sic scilicet in carnis existimabit, quare
 sanne deprauata ratio ea est, quae casualis in humo-
 ribus opposita contrarias semper magis esse dicit
 it, quae in solidioribus partibus sunt, nam si in uni-
 uersa corporis habitudine absolute plenitudo in-
 contenta in uis, quod proprie plenitudine nomi-
 namus, non sane difficile factu fuerit, et primo quo
 quo tempore hanc ipsam exinanire, et ob ipsum lym-
 phaticis agrum liberare, contra et uis uisus fuerit
 alijque, aut corruptela adit, fieri non potest, ut ab
 de facta euacuatione sanitati homo restitua. Nec
 sane alio se modo res habet ipsa, plures enim inuisti
 sunt, quibus cum degressum corpus, et sanis acci-
 deret lenius, uentis praesertim sectione symptoma-

is his saluti sine, nonnulli cetera per totum mensis
 corruptio, non uacantem potest, de non deprau-
 uant sanguinem ponamus ubertius exinanire, nec
 meliore alij reponere. nam ut ex citius, refert in
 corpore cetera bonis generat sanguinem, sic per-
 uiculu est, ne de idem cetera amant, et praes-
 tatio, qui prius inerat, humorum corrupti, qui enim
 ob id non omnem se pollicetur corruptionem bonam
 tot, sed illi uisum quae ualde adiacet corruptio, ut
 reuolucantur et prognostis penitus solent
 gnis fuerit, et qui in istis alimentis trahere facti in
 corruptela potest, sed quoniam ab hoc ipso corruptio
 peram quae, sed nec et ad uires affinitas plenitudo
 fuerit, sanis continuo ager potest, eo quod cum in-
 nitio, uti ipsa distuliam interdu uires, et hanc
 de habitudo affectu in opere De modis multa
 de. Exopto in animum hominis continuo ferunt
 reddo, et in tempore tam quod hoc, et quod uisum
 apparet, et hanc sane rationis ueritate clarum est
 diu experientia, quida enim ab euacuatione, statim
 ipsi, uti liberant molliora, sed nec hoc esse
 nosse medica cuius propriam est, nec ut eos no-
 rina, statim enim agnosceret eos uolent. si sunt ipsi,
 qui maxime uident, inter quos, aut uisum ferunt,
 primas ubertis Iulianus, qui cum nulli unquam
 operibus ceteris habent, ex his tam quae ipse
 non, aut facibus reponit. Ceterum nos sapienter inter
 ipsa aris opera post uisum plenitudinem inanima-
 ne homines sanitati cum uisum restitutum ostendimus
 uti quod dico, et qui ex uisum affinitas, et po-
 tior, et plethorae nomen dicit, quod ex uisum meli-
 orum, quae in animum non distuliam, neque hanc, et pri-
 mo agros, quae uisum incepta, uisum et hanc, qui
 nare nos non, percipit omnia. Valde uisum ex quae
 de uisum dicitur, in quibus Aseleptidae ratio tem-
 tractandi sicut quae habitus, per uisum illi, quae
 per uisum non propter uisum purgationem meli-
 orum humores, sed ab his generari. Nam postea
 quod de re hac dicitur in eadem libro De elementis
 in libro Hippoc. licet in primo quod De uisum
 naturalibus facultatibus postremo locuta regit uisum
 libro enim de hoc scripsimus unum, cum dicitur De
 purgatione medicamentis uisum uisum, quare unum
 um de his ferunt, qui forte uoluerit, in de libro
 ut, nos hoc in locis, quae sit Thesilo dicitur uisum
 flem, prius tam eius uisum adiacet: Athleta quae
 uisum captamus bonis praesertim habitudine, non
 hanc, se habet. Hanc homo in corpore cum in ma-
 teria, firmus in edicamentis exhibentes, quae ex-
 cernunt hanc corrupta ostendimus, unde uisum
 mus, memine, quae contradictio quae, reposito, cum
 hanc non excernunt accerta sunt ac corrupta, in-
 tely uisum ceteris caliditate, talia ab hanc non ad-
 essent bona cum in habitudine, et uisum alij
 nobis restare de conditio, quae utraque hanc a medicamentis
 re, primis quid materiam ab eo in corruptela uisum,
 deit de eadem excerni, si per uisum id, hanc per uisum
 uisum sit. Hanc sit Thesilo uisum, uisum autem prius
 uisum me quae in bonis habitudine aliquo humores
 purgant omnes, id non magis quae uisum illi generari
 declarare

de clarare, quod ante continetur frustra igitur sit atrahit, nec ut necessario, aut comprehensum, aut demoliens fecit. quod si alibi subducit aliquid exhibeat, non tamen medicamentum hoc illis est. Neque uero inuenit eisdem Theriis neque exhibentibus, nec obliuimus dicere debuit, esse neque exhibentibus id, nec offendit unquam, nec iam exhibentibus alium, aut offendentibus uiderit, ut nos qui certe non sumus, qui ea quae minime praesumimus, dicere, aut scribere audeamus, sed ostensa operibus perita ipsa ueritate, non demum rari explicamus aere, id quod ex his quosque de Theriis grege factis iudicis licet, partem quorundam ex his, qui aqua inter cutem laborabant, medicamentum dato, quod aqua educeret, uentrem quod primum ad aequalitatem reducere uimus, partem eam quod iustitiam sanitati continuo restituerimus, bilem trahente medicamento exhibito. Verum neque haec, neque aliquid inuisum quicquid uidit unquam Iulianus, autentia purgatis inquit exhibito medicamento, et ostendendo, uersimilem uidelicet esse, ut ista praedicta amentia athletas quibus bonis praedictis succis purgetur, aqua inter cutem laborantibus non purgetur, non atra per cutem bile, non eam, quae morbo, quem cephalaria uocant, correptis sit, non cancro affectis, non quae phage dera, aut erysipelas, aut alius quicquam, qui ex malo generetur sacco, motibus interfectis nobis de his ipsius nuptis dictis sit, nisi, quae audire dignus est Iulianus, dicere offensa insulterit aliquis, haec non tam uno aut altero, sed longe pluribus libris opus fuerit. Veritatem eorum, quae desinere dicit, aliquis audiamus, hoc modo scribens, Aliud aliter ualde distillatum, quo maxime inspectio respiciere eos, ut quod fuerat, non atra omnino bile agi, cum eam subesse bilem arbitramur, pituita purgans medicamentum demus, nec iam pituita, sed bilis excernitur, cum uero pituitam, hanc ipsam educente medicamento dato non pituita, sed bilis urobique deicitur. hydro pteia aqua dactylis medicamentum demus, tuncque cum manifeste in hydropticis aqua continetur, praeter omnium maxime opinionem exire aqua non uidebitur, par enim esset, ut cum bilem trahens medicamentum exhiberemus, bilis, cum pituita, pituita educeretur. Haec sunt, quae dicant, in quo admiratione dignum est, quod primum dicit, non oportere ab atra omnino bile agi, nihil enim nos atra per cutem bile dicit, qui eisdem Hippocrati laudamus. Quod sine lepidi ferromis genus illis potius continebat, quibus atra bilarios ab atra insellat bile placet, pomodoro fabuloso Aelopiadino simillimus esse Iulianus reperitur, qui cum uno Aristoteli domino accubantibus Melitensium quendam castellum uidisset, circueque ipsam laborantem, ac desinente sudente, mox subinde caecata, eucundam praeterea quandam emittentem uocem, ob quae leti conuulsus erant, ipsamque excolubabantur omnes, nihil morans sit, quin in sellam celsissimam insillens ruderet, ac se, caudam identidem quassans, uerteret. Huius perquam similia Iulianus cum sit, ca uisiose in nos inuoluit, obiecta nobis per locum melancholia, quae ab atra, ut ipse ait, bile fit, sine igitur in te nos de atra bile dicimus, qui cum ante minus unquam

quod pueruli medici ualeas, in Hippocratem inuenitur, quae quae maior inuenitur melancholia potest, quae manifestior ignorantis quae tamet penitentior audacior. His nos iocose in eisdem Iulianus dicitur, quae ea feromonibus celsissima, ut iam neque uentrem quidem latere possit, et obliuimus haec sunt. Nam cum Hippocrates dixerit nullam neque aetatem, neque ueniam tempus, neque aliquid omnino inuenitur tempus ut illi possit, in quo ex corpore nostro humor aliquis totus pereat, ut quos semper nobis inelle dicat, sine nimirum, sanguis, pituita, atque utraque bilis quos in omnibus inelle omnes existimat, inuenitur tum autem suscipere in alia temperantia, naturaque ex potis, aetate, tempore, regione, morbo ipsius, et demum ratione potas, si bilioso pituita ducere medicamentum cum dederit, haec quidem euacuatur ipsa, bilis non euacuatur. Age uero, demus haec, manifeste fieri, ut non semper propinquit sibi humoris euacuat medicamentum, non saltem propterea uidentur debet Hippocrati dognari, nisi quod humores omnes aequaliter atrahit purgantia medicamentum unquam, quodque ipsos autem in propriam speciem quendam mutare solet, nihil enim exit uentem, speciem, ac per generationem discriminis. Quod si haec ita habent, haec sane difficulter experientia potestimus degenere ipsam probare, duobusque perceptis hydrope laborantibus humilibus, quibus eadem adhaec magnitudo, idem corporis habitus, aetas eadem, alteri coram alio quod aqua trahit, medicamentum dandum, alterius fecanda uena, considerandique deinde eorum praesentia id, aut nocuerit, par autem fuerat, ut idem in utroque fieret euacuatiois modus, ac ut non terrenus sanguinis hemina, quot essent euacuatae (ut si quidem exallimus) aqua in medicamento purgante. Veniam demus etiam hoc illis, si in altero quod dem, qui purgatur aqua hemina euacuatur, ut hi gratia, quod dicitur, in altero autem, cui facta uena est, alia eadem, uideramus ut uter horum arguatur sit, nam quod aqua quae sit dendum sit, de hydrope, cum multas sanguis fuerit, atque ut atrahat maxime. Quod mihi haec dices ob bene uer: num si mihi ut aut eisdem nos modum respicimus, quod admodum paulo ante ut faciebatur: bilem purgantia medicamentum alicui demus, inquit, qui aqua intercutem labore, bilis hoc cum ob bene uer euacuabit, ut modicum, omnique cura emolumentum. Bilioso, quod aquam dederat sanis demus, hoc quidem aquola euacuabit, sed modica, nec sine demerito euacuatio quod aqua trahat a se laborantem demus, quod bilis iustitiam, hic et plurimum euacuabitur homo, et maximo praeterea et iustamento. Haec si apud medicos aliquem scripta nondum legitur Iulianus, hominis admiror diligenti, si cum illa legisset, ausus est quaeque scripta scribere, par est ut si huius prudentiam admiratione prosequamur. Ego enim eorum qui illa audire offendent aures puto, si huius autem cum de his scribit, insidens et nos arbitra. Respondet itaque quos laudat philosophus in memoriam reuocatis, a quo nam ipsorum demum laudam legi huiusmodi acceperit, cuiusmodi uisus ipse est

ipſe eſt. ſi enim, inquit, bilium trabens medicamen-
tū, animantis natū eſt bilium expurgare, nō ipſam
generare, in pinnatoſis non ſane bilis euacuetur. ſp
vero mirē ſi quod conſequens eſt, nouit: O præclar
ſophiſtæ huius dialecticæ. Quidam tā unipru-
dentem Chryſippum, Ariſtoleſem, Plato dixit: Qui
ſi de ijs propoſita illis foret conſideratio, cū nulla
penitus continerēt in corpore bilis, id prorsus ſe-
quē affirmarent, nullū quoque omnino, à bilium tra-
hentibus medicamentis exinaniri, cū uero modica
inſeſt, quæ ab ijs traheret, modicā quoque ſumam
eſſe dicerent, quæ admodū ſane plurimā, cum plu-
rima contineret. At nouæ huius dialecticæ ſophi-
ſta Iulianus, cū modica quandoq; in corpore bilis
inſit, nullam prorsus bilē hanc ipſam ducentia me-
dicamenta ſequi cenſet, & poſtea nos quidē inſane
dicit, quicūq; aqua intercutē laborantibus a-
quam ducens medicamentū dāmus, ſeipſum uero
proſtiterē agere, cuius placitū conſentanea eſt ue-
re in his ſectio. ſimilium hęc ipſius ſermonib; eſt,
quod in ſequentibus uerbis his aſſert, & quod ma-
gna ex parte uiciliū inſendit, ac remittit, indeter-
minata ſanctas ſimilia aliquas factus quātū ad nos,
ſecundū omne cōſtituitur, quātū ad nos, in eo,
quod raterent, nec ſepenumero ſit per hęc Iulia-
nus opinioē reſellit exſiſtantium corporis ſem-
per eſſe paſſionē affectū intentionibus, ac remiſ-
ſionibus in celſum uero adductis, idq; ſacit, ratus ſe
in hoc methodicorū opinioē cōſentire à ueteris
autē magiſtri placitis diſſentire, cū tamen diuerſis
ſimili hoc ſit, nā qui in ſolidis animantis partib; in-
ſant affectū, obſtinate inſunt ac durabiles, & que-
cumq; humida ſunt præteritū, q; in alijs animantis
partibus ſubinde decidunt, par eſt enā ut partim
in haliē tenuē facta digerant, partim etiā per mea-
tus ſenſui patentes excernantur, & nunc quidem
gubernatrice animantis natura concocta melio-
ra, nunc à ſeſtrali immutata calare, deteriora ſiant,
ac quædā ob calorem hunc diſſentur, quædā rursus
bonis admittit alimentis meliora euadant, nō
nulla autē à præſi illis conſuetudinibus corrumpan-
tur, ſine ea prius eſt q; aſſumerent, præua fuerint,
ſue nō reche ea uentriculū conuenit.

Deſunt quædam.
Accenſas uero ob puritateſſos humores febrēs,
nihil ſane mirū ſit, ſi prout collectiſſi per loca ſue-
rūt, puritateſſiq; atq; exinanitas, ita generationes,
ac declinatōes ſortiantur. uerum non illos fortalle
quiſpiam dicentes ſeruat. at q; deinceps Iulianus
ſentit, non tam eſt alijs cōmune, ſed ipſi propoſitū
hoc nane referat. Iulianus autē uſum mihi ſunt, uer-
uerſa illius uerba, quāq; prolixiora, adſcribere,
ad hunc modū habentia. Quod uero intelligi non
poſſet, cū in plerumq; aut corruptelam pro eo
quod præſens poni debet morbi reſert. cauſa, quāq;
quæſio exaſſime aliquid dignoſceret affectū de to-
to corpore abeunte nec eſſe cōmū in omni par-
te, particulatq; redundare ſarcinam. unū em̄ cū eſſe
cū perdatet opus eſt cōſiſtens cauſa per totū autē
eunt affectus, quales febrēs ſunt, & quæ plurima
ſit, in quibus in toto in eſſe plenitudinem oportet,
plurimumq; cū plurimus morbus fuerit, atq; ita
conceſſum dicere. Quod ſi uero * quod
contradicit humoris plenitudo, atq; Iuliano non
placet, morborū, qui in uniuerso cōſiſtunt corpo-
re, continent cauſam in uno cōſiſtere loco, ſed ſi
quis fluxū etiā in huiusmodi continent eſſe ſuppo-
nat, febris eſt ſit, in tantū incidet ſermo dubitan-
tē, nam diſſoluto habet, nec permanere illam,
nec creſcere poſſibile eſt, cum manente quidē ne-
ceſſe ſit, ut & febris ſoluatur, ſoluta autē contin-
tē ſimpliciter cauſam huiusmodi habet oportet: atq;
hoc præclari huius diſſentioſi ſubteritū rationē ne-
ceſſe eſt, quā ai, fieri non poſſe, ut morbi uniuerso
in corpore qui ſit, cauſa unico conſiſtat loco, cum
tamen nullam aliam continentis cauſe aſſerere ra-
tionem poſſit, q; quod ab ea aliquid ſit, ac cū ea
pariter ceſſet, niſi forte hoc etiā in loco, quem ad-
modum in alijs quoq; ſacere conſueuit, repente ſe
Stoicū rursus proſtitente, uerū cū hoc fecerit, non
modo morbi, ſed ipſius etiā ſanctas cauſam aſſe-
ret aliquā, & q; minime uale, caſū eſſe morbi
aliquē, & frigidū, & ſiccū, & humidū, dicere cog-
tur. Quob; deſinat itanes has negas aſſerere, ne-
que * modū, uerū alia excogitet, dū huiusmodi
nūc Stoicū extollit, nūc ipſorū etiā præclara reſtat.

CL. GALENI HIPPOCRATIS LINGVARVM EXPOSITIO

MARIO NIZOLIO BRIXELLENSI INTERPRETE.

V M uolueris o Teuthra
linguar, quæ apud Hip-
pocratē reperitur, q;
breuiffime fieri poſſet à
nobis expōſ. libenter &
prōpte tibi paruius, hu-
iufmodi ſtudijs pulcherrime
morem gerere pulcherrimū
coſtitueris: erit autē, ut ipſe iuſſiſſi,
ordo orationis noſtra ex or-
dine legerā, à quibus ipſe lingar
emittit capū, ſi

prias tamē illud definiemus, inter
expōſitionem omnium uerborū
Hippocratē & ſolanum ipſius
linguar, quid interit. Quæcumq;
igitur uoces in
tiquis rēpōſitis erant in uſu,
nunc autē non ſunt, huiusmodi
uoces linguar uocāt, & ad has
expōſendas accedimus, alijs uerō
oñes, quæcumq; ac-
quiliōnē quidem non minore
deſiderant, ut itaq; tamen
in hunc uſq; diem ſunt, in ipſorū
librorum expōſationibus in-
ueſtigare melius fuerit. Quid
enim iudicū, & quid diuinum,
& quid inſerq; & quid in ſummo
bonis habitus, & omnia, quæ
Tom. 7 m. taba

raris sunt, oratione quidem languissima ad explanandum indigent, in cōmuni tamen usu uerbarum utilissimos quos uita & breuis, & ars, & longa, & opportunitas temporis, & uelox, quantum & harum uicium nōnulla expositionis egent, ex quo nihil in mente uentū admittit eos, qui omnia Hippocratis uerba se expōsituros pollicentur, si quidem non intelligunt, plura se praeferre quam docere. Dioscorides quidem non Herophilus ille cognomino Phaeac, sed iunior quidam patris nostrorum memoria, multis libris scriptis nō modo diuina sed ne terrena quidem aut quarā partem omnium uerborum Hippocratis exposuit. Ac praeter alia multa cumulus eius accedit horum doctorum, quae ab eodem in toto opere peccantur primū quia de multis scilicet nominibus memorat, ad quae intelligenda non modo modus sed ne minima quidem explanationis opus est. Deinde quod hoc ipsum non semel tantum, sed saepissime facit. Hec igitur nos conuoluit, & praeter haec etiā omnibus exponere forma uniuersalium arboris, fructibus, & herbis, & eorum quae ex terra effluunt. Tum autē & piscium et animalū omnium, de quibus saepe frequenter commoratur Hippocrates, quae quidem Dioscorides is, de quo loquitur, non tribuit transcribere ex libris Nigri & Pamphili, & Dioscoridi Anazarbei, at quae ante hos Crateus & Theophrasti, & Heraclidē Tarōni, & aliorū innumera. Idem quoque nōdimitarū uerbum nomina exponit, similesque affrorū manifestissimos, quae ne puer quidem ignorare possent. Atque his exponēdas non hic solus, sed etiam alii cōplices peccant. Haec igitur omnia si quis amplexus, linguas explanauerit solus, ut Herophilus fecit, & Baccius, cui Aristarchus grammaticus multitudine exemplorum cōgessit, ut aiunt. Nos autem scis plura etiā quam illi exceperimus, eam in cōmentariis habemus, quae celeriter & ipsa si uolueris latere enarratione colligimus tibi. Nunc autē id quod iudicatur esse, & longioribus illis cōmentariis demonstratum, roganti tibi, ut per capita haberes, praesens liber cōpositus est, cōmplectens nō solum omnia nomina, quae cum ab aliis antiquis usurpata fuerint, nūc amplius in usu nō sunt, sed etiā quae uerum ipse Hippocrates propria aliquo modo tibi fecit, uel transiens in cōsuetudine, uel figurā accōmodans aliam, uel sensuā morans. Quod autē antiqui mox tibi nomina faciebant, assensum quidem tuis est ab Erastothene in libris De antiqua comedia, sed ego quod idem tibi paucis per exempla possum demonstrare, cum pauci admodū facultatē habeant cui dēris discernendi, quid nam lingua sit, & quid simile ipsi ab antiquaerit aliquo facit. Puto autē tibi Aristophanis exempla ex Dealeis ab hūc satisfactura, quae ferē ad hūc modum habent. Haec tu dic Homere, qui nam lingua uocari uoluerat illa enim fabula senex quidam ex populo Dealearū proponit Procaei filio primum uerbum quid sit, ut exponat, postea uero quid uocent *ἀσπυρὰ καὶ γυρὰ* : &

ille quidem utrum proponit linguam, quae in tuba
 lis Solonis est ad causas differentes ad hunc se
 modum. Tuis quidem, meus autē hic frater dicit,
 quid uocēt *ἀσπυρὰ*. Deinceps proponit quidnam
 sit bene facere, ex quibus manifestū est linguam
 antiquū esse nomen, quod ex cōsuetudine dicitur.
 Quod autē unus quilibet eorum, qui in libris
 doctrinae uel uoluntate, uel uoluntate sibi facere
 uia uocabula, satis iudicat & Anaphton, qui quomodo
 modo ex facienda sunt, edocet. Iudicat etiā & ipse
 Aristophanes in eadem fabula his uerbis, *ἀσπυρὰ*,
ἀσπυρὰ, *ἀσπυρὰ*, *ἀσπυρὰ*. Postea senex uident
ἀσπυρὰ, *ἀσπυρὰ*, *ἀσπυρὰ* est ab Lyfistrato, rursus autē cum
 Procaei filius dixisset, et nobis aequae non perire
 beris tempore, & hoc filii senex deridens, *ἀσπυρὰ*,
 perire beris, hoc à thetore dicit. tum rursus cū
 ille dixisset, uident tibi hec quosum uerbum. Rur
 sus senex & hoc euident, tanquam ab Alcibiade
 sumptum carpit. Ac filius quidem nōdū desinet
 neque reuertens senem, quid cōsuetudine etiam mox
 uiros dicere eos, qui exerceant probitatem. Postea
 senex O Thraymache quia horum patrum uerbum
 se liberat. Manifestum igitur ex his parō tribu
 tum esse autē dixi, esse modum linguarum, cum no
 men commune omnibus à cōsuetudine superius
 se cecidit, uel factum ab aliquo antiquorum non
 omnino receptum fuit in cōsuetudinem, si igitur
 & Hippocrates ex nominibus, quae uisitata
 sunt, aliqua assumit, aliqua ipse facit aliqua autē
 uia aduersis sententiis mutat. Quorū unūquodque
 cum linguas exponēdum censemus, cum ex
 cōsuetudine, quae non est, cecidisse uidebitur.
 sic igitur si cuius etiam si quis nomen uel anima
 tes uel uerbi ualde obsecrum fuerit, hoc est ut
 ipsas linguas exponemus, & omnino huc ipse
 bimus, ut non tibi soli sed etiam aliis, qui modo
 primas literas attingent, liber hic uerbi uisitata. si
 uero quispiā nescit quid sit, *ἀσπυρὰ*, & pro
 cui & ambō & indumentum & alia quae uerbi
 lia sunt, ad Dioscorides & ad illius similes uenit
 unius, ut ad eos, qui talia docere non indigent
 parant, cum igitur aperte delinuntur si à nobis, quod
 nam sit lingua, quod uerbi uisitata, & cum dicitur
 ex hōminali nos, id ipsum quod iudicatum est à
 nobis & demonstratum in aliis libris hic tibi subum
 sine demonstratione esse scribendum, ad explana
 tionem tam ipsarum linguarū accedamus, eligent
 ipsas ex omnibus libris non solum uerbi Hippo
 craticis, sed etiam ex his qui Hippocrati quo
 quomodo sunt inscripti. Quod autē uerbi à Bac
 chio praetermissa lingua hic scripserit, quae quod
 nullam nos peccerimus, ipse liber docet, quae
 admodū & illud, quod proca uidentem oratio post
 ulare, aliquando quidem inceptum ipsum in
 cutionem, quae cum exponimus linguam in ple
 rimis autem id facere negligamus, cum sine
 peratione speramus ipsam explanationem fore
 manifestam.

quin & aginatione uocant, & $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ hoc idem.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$. Non solum ex hordens farina sic uocant. nā
 in primo de morbis mulierū, $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ uocatur hoc
 est, farina triticea diuisa in secundo autē De mor-
 bis maiore, & tenuis, & eructorificatorū. Omnis
 huiusmodi grani medicorū magnitudine fragmē-
 ta $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ appellant. nā maiora fragmēta, $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$
 parua, hoc est crassiores farinae, minora autē $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$
 parua, hoc est tenuiores farinae nominantur.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Quae ante confectionem constitra-
 tionem huius, hoc est ex recanis. & tenent hor-
 dēis, tenuis est quālibet in aeris eia nūc trigit, &
 maxime in pluuiois regionali. lignū rectū cir-
 ca quod componant fructū in conui uel mētē foratū.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Ipsi uisum est, quasi obfuscatus, &
 quasi obfcuratus, ut in secundo De morbis ma-
 ierum, oculi obfuscantur.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$. Et molliter, quod idem ualet quod non ualde,
 ut in libro De purulentis. Hoc autem molliter
 uirant, & facile ut in primo De morbis maiore,
 & oculis non facile uidebat & in secundo maio-
 re, & cibos non facile recipit.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Genus quoddam melsi, plurimū in
 Italia nascens, ut Dioscorides ait, quālibet autē $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$
 melsi autem esse pomū parua sphaerica.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$. Aliter eminentia.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Sicut est abortiuo, ab eo quod est, abor-
 tare, sed & $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ uocatur, hebetudo usus, ut in ma-
 iore De praedictione.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Obstruere uidentia, hoc est obferunt.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Auctores & accipere. $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Inualidū.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$. Quod dicitur, ex aliquo parte, medicorū.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$. Qui elidit & laniant.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$. Sic in lib. De rebus quae ad chirurgiam pertinent.
 Dioscorides scribit, Medicoeri compressu uicil.
 * linea declinant ad augumentū, & reformationem
 carnis faciant. Ceteri autē scribunt $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$,
 Aut autem Dioscorides $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$, medioeria esse,
 sed testimonium nullum apponit.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$. Tonum simul, sine clausione salubrum.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Locorū quod sic uocant, circa tōillas.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Ovis uuluae rotunda extremitas, quae la-
 bris cucurbitulae similis est, per metaphoram
 mulierum amillis nominata, quae & ipsae $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$
 uocantur, ab eo quod est comprehendere cir-
 culariter & tunc circumligare.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Tancū utriusque dextrae, hoc est utriusque
 manus ut dextra uentis, talis enim est & apud
 postea ambidexter, sic Hipponax dicebat, am-
 bidexter enim sū, & nō pecco. Quālibet $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$
 intelligunt, non recte, cum, quae in dextrae par-
 te uuluae concepti.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Sic nominant in secundo De
 morbis popularibus, quod affectionum uuluae
 significantum est.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$. Quod unum do, ex quodam parte, medicorū
 ter, $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ de quo supra dictum est.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Scrupentum mutare, veteribus dediscē
 dis noua discere.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$. In superiore com partem, ut in $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ in inferiori
 com partem ex montibus.

$\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. R. ciliant.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Cauter uel apte ad custodiendam.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Suspensio, dilatio.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Quod non aliter, quod non uigetur,
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Insultus uel non salis, Dioscorides sic,
 Multi diuidentes legunt.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Sine salibus, & non salium.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Illustrationes, inuentiones.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Forare, perforare.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Per nares retro uerum iens. Quālibet di-
 uisum, $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. ut sit per eum.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Qui bene & apte uerba facere nequit.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$ autem qui omnino uocē emittere nō po-
 test. In tertio morborū popularū detinetur imi-
 cem de Pythone dicta sunt. sic habet & illud a-
 pud poetam de equo. Loquentem autem focer-
 rat Dea alba uulua luno.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Significat interdum & sublinguere
 respirantē, ut in primo De morbis maiore, &
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$, ut pueri cubantes flentesque & in naves
 retahentes spiritū. hoc idē est, cū spiritus in al-
 quid impingens cum extra ferat, retro duplēt
 reuocacione quo, intro recipiat.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Suffocatur.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Per uitros successio generis, nam per
 mulieres successio tunc aliquid nullū nomē habet
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Cum nulli exiit (simile)
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Tormina, quae
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Surtum uentem, conuoluerint.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Euallū ferunt.
 C. $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$. In sublimē maxime sursum pendens, com-
 positum est ex sursum & prolectus.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Inlatur. $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Inconueniunt.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Perturbata, dictum est de uenis.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Mors, & mentis perculsio.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Carens molestia, & silentio.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Non dicto in omnia, sed ex ultimis lu-
 minae crassioribus partibus composito.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Flores. Non solum hos ad coronas, sed ad alia
 omnia sic nominat ac femina similiter aliquando
 uocat, ut in secundo De morbis mulierū. sed &
 erythematū in Coacis & spura $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ rubra &
 suberecta dicit in sexto De morbis popularū.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Hoc est, floratū uisū uel odoratum
 quod ita nominat, ut ex floribus anethi gratū a-
 dore praeditū. Quālibet dū & $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$,
 hoc est portione quālibet floribus conditam no-
 minant in secundo De morbis maiore.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Lignum uel urinum dicitur, quod
 ipsum etiam Sulfinum uocatur.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Quod & Sulfinum unguētum & Li-
 linum unguētum. Differt autem a Florato oleo
 ante seipso mariscare odoramentorum.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Videlicet sursum dixerunt.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Quod est & remollit, quoniam
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ est mollis, & tunc subactum & emolli-
 tum, ut in secundo De morbis maiore.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Reuerberacionis eius, quae rem-
 sit. Quod & $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ uocatur.
 $\epsilon\lambda\epsilon\gamma\iota$ $\sigma\epsilon\gamma\iota$. Herba quaedam, quam Bueranion &
 Lychnida agrestem uocant.

ἀρσεν. Pulmonis pars separata ex utraque parte, ut in libro De morbis maiore parte et **ἀρσεν.** hoc idem aliquando appellat, ut Dioscorides et abstrahat, sed hoc non tam constat.

ἀρσεν. Perfecit & exacte, Dioscorides autē ait hoc uerbum totum contrarium significare, ut in libro De ratione uisus acuterum, ubi ait, & plerumque perfecit in talibus rebus transit ad fortitudines. Nihil autem & hoc loco uidetur perfecit & exacte significare, utque hoc modo Antici hoc nomine utuntur, cuius plurima exempla in paruis commentarijs habere possit.

ἀρσεν. In quinto De morbis populari, sic scribit Dioscorides, & ut ipse hoc **ἀρσεν** in morbis significat & **ἀρσεν** est aliter othes **ἀρσεν** hoc est exenti scribit. Dioscorides enim & Antemidorus cognomine Capito, ex eo quod alijs uisitati erant uisita multa, transiunt tamen nihil diuersum ab utroque scripturam dicitur, quoru nobis hęc necesse est meminisse.

ἀρσεν. Exclusus fuit **ἀρσεν** enim claudere.

ἀρσεν. Exclusus est.

ἀρσεν. Foculda, quidā intellexerit in hoc **ἀρσεν**.

ἀρσεν. Quod gemitur uel fructu tula.

ἀρσεν. Separatis. **ἀρσεν** Negligent.

ἀρσεν. Maxime quidem abstrahere, sed & corruere & extenuare.

ἀρσεν. Pretendens libra compressum.

ἀρσεν. Sine ratione sine ueraciter dicitur, ut ita dicant.

ἀρσεν. Expulsiōis, hinc & expellitur, aliquid quidem actui expellere significat, ut in primo De morbis malicis, aliquid & passiuè expellitur, ut in libro De natura hominis.

ἀρσεν. Porrigit. **ἀρσεν.** Extrinsicus.

ἀρσεν. Quæ salubritatem cibi & inappetentiam faciant.

ἀρσεν. Scarificationes siue uenarū sectiones, ut in primo De morbis maiore.

ἀρσεν. Efficat, indurat.

ἀρσεν. Palpatum, uel salutum, ut in secundo De morbis.

ἀρσεν. Faculda colatur, quod & **ἀρσεν** dicitur.

ἀρσεν. Inegreōi, in integris farinis diuisorū, in perfecit tractorū parte sursum non secreta.

ἀρσεν. Quæ nucleum non habens, est id pomi genus, quæ melonem appellatur.

ἀρσεν. Trinitica leguminosa minor, legumen enim est uicis.

ἀρσεν. Calcei alii.

ἀρσεν. Serpens quidam sic nominatur.

ἀρσεν. Sordes quidā & sparsa, & **ἀρσεν** fundere.

ἀρσεν. Articulus accommodatus.

ἀρσεν. Quæ cito peraguntur.

ἀρσεν. Non solum instrumentū, sed etiam herba quidam sic nominatur.

ἀρσεν. A Septentrione spirans, quidam autem **ἀρσεν** omnino scribunt.

ἀρσεν. Sutura in capite.

ἀρσεν. Stasin, Dorica uox.

ἀρσεν. Suppressiones mensuratum.

ἀρσεν. Paruo tempore uisitata.

ἀρσεν. Vnde uisitata, aquilina.

ἀρσεν. Vermeuicinas & longi in recto **ἀρσεν** no gentis.

ἀρσεν. Figulas ollas, quas & **ἀρσεν** nominant.

ἀρσεν. Et ignescit, ut in primo De morbis malicis, & fistulosa finere ac grauior alioquin est, ut in secundo De morbis maiore.

ἀρσεν. Difficilia ad conficiendū & dura.

ἀρσεν. Nō solum est qui ad sanctiōm uisus dicitur est, sedam significat, sed est lignum, **ἀρσεν**.

ἀρσεν. Anticam ollam, aliquando quocumque echinam appellatur.

ἀρσεν. Quidam deficcans morbus.

ἀρσεν. Vinum huius uisitata **ἀρσεν**.

ἀρσεν. Quod per se mouetur, ut in libro De Hebdomadibus.

ἀρσεν. Stale.

ἀρσεν. Vincula, ab eo quod est uincit.

ἀρσεν. Fricata, & **ἀρσεν**, que fricata, uel contrahunt.

ἀρσεν. Desipit, intelligendi impers est.

ἀρσεν. Spasmodia, bulze modo transformantur.

ἀρσεν. Cultatur, & tanq̄ ap̄yis colorem habet, sic & **ἀρσεν** uocat ap̄yis colore simile.

ἀρσεν. Bene nomen herbae & **ἀρσεν** quā d quod d. Achille nominata ut ait, **ἀρσεν**.

ἀρσεν. Anno fluens. (In Babroni).

ἀρσεν. Anno deficit, & **ἀρσεν** anni deficiat.

Β **ἀρσεν.** Lydeum quoddam angustum,

ἀρσεν. Concauata oblonga.

ἀρσεν. Qui ex Valca urbe Macedoniae.

ἀρσεν. In maiori De peccatione, & secundo, ut quidam inscribunt, tamen non tam ac sic nominari Dioscorides. nihil autem uidetur proprie dici nomen de ipso animalē, etenim **ἀρσεν** cum hoc diceretur in eo libro, & dubitamus multis de his que fiunt, solus ego ex libro aggregatus per cognoui ueritatem.

ἀρσεν. Oribus. **ἀρσεν.** Ex bellis in Thracia.

ἀρσεν. Parupendere.

ἀρσεν. Hossida, mouere.

ἀρσεν. Legumen quoddam, quod & **ἀρσεν** scribitur.

ἀρσεν. Bovis oculus, quod idem **ἀρσεν** non nominatur.

ἀρσεν. Quide ip̄m est Hippocrates docet in libro De morbis malicis & malignis quidā habere nomine narcotum significat **ἀρσεν**.

ἀρσεν. Quæ in uisus **ἀρσεν** appellatur, genus autem est hoc panuarum polypodum.

ἀρσεν. Stercus bouis.

ἀρσεν. Potuli quoddā angustius habens, uel potio siue speculum a resonando dicitur.

ἀρσεν. Bouis marini, carnigerosus est hęc piscis.

ἀρσεν. Cucumeris ap̄yis.

ἀρσεν. Foenogracum, in uisus in appellatur.

Tom 7

in 1

libro

nibus medicamentorum, & anagallidum sic ap-
pellatur.
Βασίλειον. Et animal citharidi simile, est et quoddam
 ovis agreste, cuius mentionem facit Dioscorides
 in primo De similitudine tuenda, et in lib. De olerib.
Βρύση. Quod est nulli expulsi, in primo De mor-
 bis maiore, & *Βρύση* est nulli expulsi, quidam
 haec sine litera rho scribunt.
Βρύση. Cartilaginea arteria.
Βρυση. Ranæ dicitur, quidam autem omnino *Βε-
 ρρυση* scribunt.
Βρυση. Seridor, qui ex densibus collisibus efficitur,
 & *Βρυση* sic dicitur.
Βύβου. Cumulatæ, uel dense.

Πλατύκωνος. Qui parui & gracile habent bra-
 chia, partes autem circa cubiti iurgiores, ut
 muliere, qui autem autem *γυμνα* brachia nominari,
 & hoc potius est nomine, fortassis uideri possint
 male intelligere, huius enim *γυμνακωνος*, sed *γυ-
 μνακωνος* oportebat ipsos nominari.

γυμνακωνος. Curuaturas habentes quosdam.
γυμνακωνος. Curuatus in partem anteriorem.
γυμνακωνος. Contrario modo incurt inter se ut in
 latius cardines.
γυμνακωνος. Cymolus, id est albus creta.
γυμνακωνος. Argilla.
γυμνακωνος. Nihil pl^u significat q̄ chalcitis lapis,
γυμνακωνος. Exterior pars cretae, quæ mollis est, & mi-
 nime lapidea.
γυμνακωνος. Aqualis & humidus.
γυμνακωνος. Claudentes uertere oculos, & *γυμνακωνος*
 per similitudinem, dormitantes, ut eo utar uo-
 cabulo, dicebant.
γυμνακωνος. *Βετυνη*. Glyceriaz, uel dulcis radicis
 appellata.
γυμνακωνος. Tumor in gula, ab eminentis rotidis,
 quæ in truncis arborum nascuntur, ut Theophras-
 tus in primo De stirpibus, sic inquiri, nōmū-
 la autem *γυμνακωνος* à quibusdam uocatos habent,
 uel quod pro arboris natura respōdeat, ut olea.
γυμνακωνος. Rotundum, & *γυμνακωνος*, porus globu-
 si ut pilula.
γυμνακωνος. Quæ inuolantur, dicitur à *γυμνακωνος* quod
 est rete piscatorum.

Δκτυλιον. Circulus, Rotula, in libro De ste-
 rilibus.
Δκτυλιον. Magnæ lampades ardentesq̄ uocantur,
 ab utentibus autem aliquando significat etiam
 alij caput, eo quod ex multis speciebus compositū
 colligatur ut lampades.
Δκτυλιον. Transparēs. In secōdo De morbis maiore.
Δκτυλιον. Idem quod maxore afficit, quod ipsum
 & *Δκτυλιον* dicitur.
Δκτυλιον. Mulum superiore cruri parte di-
 uaricata, ut exier enim quod inter exortum cru-
 rum inter est.
Δκτυλιον. Tanquam lanis similem corporum ipso-
 rum compositioem.
Δκτυλιον. Specillum distans.
Δκτυλιον. Effluuies.
Δκτυλιον. Persusa, humectata.

Δκτυλιον. Humectatum.
Δκτυλιον. Humectata.
Δκτυλιον. Ex intervallo.
Δκτυλιον. Radix herbae, quæ & *Δκτυλιον* nominatur.
Δκτυλιον. Decepti lucrum.
Δκτυλιον. Conuere, in secundo De morbis *Δκτυλιον*
 tum significat transcolare & diuidere.
Δκτυλιον. Humida, exordans.
Δκτυλιον. Bipartitus, ut possit inferiore parte clau-
 sa superpositam aperire.
Δκτυλιον. Tanquam biceps, quod & bifidum dicitur,
 quod ipsum etiam *Δκτυλιον* significat.
Δκτυλιον. Templi curator, à disperiendo & curanda
 quæ sunt in ipso.
Δκτυλιον. In serouum & aequosum mutationis.
Δκτυλιον. Foramen parui coru, quæ ad uacua perso-
 rata sunt, & tanquam duobus oribus respirant.
Δκτυλιον. Cornu. *Δκτυλιον*. Dista cerata.
Δκτυλιον. Critas in lib. De natura amaris, uel uir-
 tutum, sic exponit nomen. *Δκτυλιον* autem est
 quæcumq̄ propter parua trahitur, & propter ma-
 gna magis q̄ alij homines uel diuisus.
Δκτυλιον. Qui non facile trahitur, est autem & di-
 ficulter trahibilis, & morosissimus.

Εκφυρσιον. Mollificatus est, molle factum est.
Εκφυρσιον. Qui clauso ore loquitur, quia
 uidentur ex uenae loqui.

Εκφυρσιον. Innixa, & *Εκφυρσιον* inflexa, immiten-
 tes, incumbit uide, & aduocati, dictum est autem
 de impubis.
Εκφυρσιον. Congenitum proprium.
Εκφυρσιον. In profundo.
Εκφυρσιον. Frenis uel circumdatus est.
Εκφυρσιον. Qui subterreus & sublimis est,
 qui dicitur albus esse.
Εκφυρσιον. Vigilantia. *Εκφυρσιον*. Colabent.
Εκφυρσιον. Pungebat, stimulat.
Εκφυρσιον. Eicit, expellit.
Εκφυρσιον. SucciSSIONem.
Εκφυρσιον. Qui coriorem detrahit.
Εκφυρσιον. Significat aliquando & inuadetur, ut in
 libro De sterilibus, & in adiunctis libro De ual-
 neribus capitis.
Εκφυρσιον. Et subacta massa, & crocomagma, ut in
 libro De sterilibus.
Εκφυρσιον. Et formare, aliquando etiam aliud facere,
 & mutare, ut in lib. De sterilibus, digito forma-
 re hoc est tanquam rotulam effingere, sed & ex
 primere, ut in lib. De morbis primo maiore, de
Εκφυρσιον, & mercurialis herba, & sambuci folijs.
Εκφυρσιον. Inocigare. *Εκφυρσιον*. Emittat semen.
Εκφυρσιον. Imber cum sole factus.
Εκφυρσιον. Humida simul & inflammata so-
 bris, quæ dicitur dū & sol cū quo simul imber fit.
Εκφυρσιον. Serepebat, nomen formatū est à *Εκφυρσιον*.
Εκφυρσιον. Explicata, explanata.
Εκφυρσιον. Ateritiam.
Εκφυρσιον. Scallus pannorum.
Εκφυρσιον. Aperientur.
Εκφυρσιον. Verari nigri.
Εκφυρσιον. Ad uiscera mutationem.

Lept

ἰαγρῶνα. Erumpit, sic autem & cōbulit.
ἰαγρῶνα. Effusio humorum.
ἰαγρῶνα. Oleum rosaceum, quod aromantibus conditum non est.
ἰαγρῶνα. Nō solum ex agresti cucumere factum, sed etiam omne quod deorsum ventrē purgat.
ἰαγρῶνα. Agrestis.
ἰαγρῶνα. Tanquam a sole calidum.
ἰαγρῶνα. Insolentur. **ἰαγρῶνα.** Quiescere.
ἰαγρῶνα. Plurimum differat.
ἰαγρῶνα. Instruendo quodam, ad infantem ex usero extrahendum.
ἰαγρῶνα. Velamenta. **ἰαγρῶνα.** Acetabulum.
ἰαγρῶνα. Vomitus, Atticum nomen.
ἰαγρῶνα. Propē.
ἰαγρῶνα. Linamenta concepta, quæ circumuoluntur, & uulnibus induntur, ad sanem purgandum, uel lenificand.
ἰαγρῶνα. Dioscorides quidē ait, conclusit, plurimū autē ad menses habuit humidat, ut & fungit.
ἰαγρῶνα. Induruit. **ἰαγρῶνα.** Contabuit.
ἰαγρῶνα. Infringit. **ἰαγρῶνα.** Virgens pumgūt.
ἰαγρῶνα. Illitor, unctor.
ἰαγρῶνα. Exinanitur. **ἰαγρῶνα.** Sanus.
ἰαγρῶνα. Contra dno, collitio.
ἰαγρῶνα. Excucatur, exprimitur. Quidam uero hostiliter aggreditur, minas facit.
ἰαγρῶνα. Exhaustio.
ἰαγρῶνα. Quidam lina surgentia à summis linteis scissis, & à pinnis utribus, uel autē etiam aneque secundum extantia eodē modo uidet appellare.
ἰαγρῶνα. Paruo tenui colatū, est autē ἰαγρῶνα tenuis quidam & agrestis panem.
ἰαγρῶνα. Euacuat.
ἰαγρῶνα. In angustiū cōtracta, quæ & ἰαγρῶνα nominant.
ἰαγρῶνα. In angustiū definentia, quæ & ἰαγρῶνα.
ἰαγρῶνα. Spargens, apponitur autē & ad magis.
ἰαγρῶνα. Foenureum, quidam aliam quandam herbam sic nominatam.
ἰαγρῶνα. In mulieribus pubes quæ uocatur, nam supra pascens est in suppa autē uel hinc pectū in uidentem puluerem in epificio.
ἰαγρῶνα. Dioscorides quidē in primo de materia, genus Melpitē ἰαγρῶνα etiam appellatam, quidam autem parua sylvæstris, quæ & ἰαγρῶνα nominantur.
ἰαγρῶνα. Os, cui cōchula quædā genu regens, latum & rotundum, quo genium commisitura obtegatur, usque patetiam uocant.
ἰαγρῶνα. Induratus.
ἰαγρῶνα. Difficilis, cogitās, dubitās, examinā.
ἰαγρῶνα. Humorem concretum lanuginosum.
ἰαγρῶνα. Extentis, in longum partem.
ἰαγρῶνα. Palmes, ex quo natum est quidpiam, ut ex colocynthide.
ἰαγρῶνα. Ferrens & tanquam male olens.
ἰαγρῶνα. Aceto misto utens.
ἰαγρῶνα. Absit, repudiat. **ἰαγρῶνα.** Ructus electio.
ἰαγρῶνα. In crassiores partes diuisa hordea, quidam bifariam diuisa, nam & ἰαγρῶνα, hoc est legumē frefum ab eo quod bifariam diuidi, sicut no

ἰαγρῶνα. minitum esse, uel autem eo quod secundum tot omnia talia, uidetur nomen factum esse, quod non bifariam diuidere est, sed frangere simpliciter, unde placenta etiam ipsa ex lactano & melle **ἰαγρῶνα** nominatur, quoniam facta est **ἰαγρῶνα**.
ἰαγρῶνα. Dicitur quidē de deuotione, scriptū est in plurimis **ἰαγρῶνα**, significat autē parū deponi superiōrē sed quæ uicioris libat à se matro diuisum.
ἰαγρῶνα. Ructus effectus morbus laticofus.
ἰαγρῶνα. Sanguinolentus adp.
ἰαγρῶνα. Ad intericrem partem molliens uel apertum, ut **ἰαγρῶνα** quod est quantatur.
ἰαγρῶνα. Colligata, consuetudo.
ἰαγρῶνα. Significat & prope.
ἰαγρῶνα. Orax ex legitime fructo decoctum.
ἰαγρῶνα. Quæ & **ἰαγρῶνα** dicit, & **ἰαγρῶνα**, legendum corporis habitum, quoniam modum & annus **ἰαγρῶνα** uocatur, qui bonitate efficit.
ἰαγρῶνα. Stomacho utile.
ἰαγρῶνα. Non solum significat lectum, sed & coctum, ut in secundo de morbis mulierum, & offenditur uehementissime coctum.
ἰαγρῶνα. Morator, **ἰαγρῶνα** est merca sunt.
ἰαγρῶνα. Depressi fuerunt.
ἰαγρῶνα. Alba Bryonia.
ἰαγρῶνα. Quod & **ἰαγρῶνα**, hoc est nullū ad tertiam partem decoctum, id est sapa.
ἰαγρῶνα. Autem genus piscium.
ἰαγρῶνα. Silyginis.
ἰαγρῶνα. Implicatus est.
ἰαγρῶνα. Intus adhaesit ut in anchora.
ἰαγρῶνα. Intusper.
ἰαγρῶνα. Amicus familiaris & tanquam frater factus est.
ἰαγρῶνα. Odonibus conditam piez, coquitur autem cum aqua & aromantibus.
ἰαγρῶνα. Aque in aqua & aromantibus coctus, & aromata & uingenta odonitica.
ἰαγρῶνα. Lintidium.
ἰαγρῶνα. Linteū crassioris part.
ἰαγρῶνα. Percutere, & **ἰαγρῶνα** parcutiunt.
ἰαγρῶνα. Martius horat.
ἰαγρῶνα. Tenuibus similitudine multis uentis etiam in modū sunt aciemum tele, implicatū.
ἰαγρῶνα. Firmatū esse, in modū esse, uel aptatū esse.
ἰαγρῶνα. Confectū.
ἰαγρῶνα. Calidum ut i sole, nā ab eo quod est **ἰαγρῶνα**, hoc est calidius nomen factum est.
ἰαγρῶνα. Locis ad commorationem uitam idoneus, quidam **ἰαγρῶνα** condunt.
ἰαγρῶνα. Aceruus.
ἰαγρῶνα. Lumbicū, & seuum ulcus, ut in libro de locis hominis. frans ulcus in corpus aduenit propter hoc, & cum aduenit sanies defluens, putrefacta est & uiscifacit, cum in libro de humoribus, unde curatur ante diuulsi. Postea in **ἰαγρῶνα** cum **ἰαγρῶνα** dixerit, animalia in intestinis cōsistentia significat, libricos & acridas, quoniam admodū & cū dixerit autem non in **ἰαγρῶνα** ab aliquo dicitur nominari, uidetur autem &

aliquando *φλοιόν* sic appellare.
δένδρον *δένδρον*. Foenus infra hanc quod & *φλοιόν* uocatur, nomē in primo De morbis mulierum.
δένδρον *φλοιόν*. Pro Thlaspis sic appellatur herbos.
φλοιόν. Sedem utriusq; peritiam.
δένδρον *φλοιόν*. Spiritus magnus & impellens.
δένδρον. Pungitur stimulat.
φλοιόν. Scribitur & *φλοιόν*, Pila uocant sacerdotes, cui apparuerit in limo locinoria in dextra pinnula uenula angusta, recta, nigra.
φλοιόν. Suffusa, odoramenta.
δένδρον. Suffusenta.
δένδρον. Sic nominat futureiam.
φλοιόν. Ex Thymis, gens autem est hec ex Thracia.
δένδρον. Vinolentia uel ebrietas.

I *δένδρον*. Obliquatur, refidet.
δένδρον. Ingenuum, ut ait sapiens, sed me aque atq; ingenuos honorabat.
φλοιόν. Propē, apud Atticos. Apud Hippocratem uero in fecundo De morbis mulierum, mulieris testiculus uocatur.
δένδρον. Disillanguere uel circumagere oculos.
φλοιόν. Cum citro miltā.

δένδρον *φλοιόν*. Qui scripserunt nomina medicinarum, ut Mmedicorū & Andrea Chyfaris & Xenocrates & Dioscorides Alexandinus indicium nominant zingiberi, decepti ex eo, quod quidam putant ipsum pipere radicem esse, sed Dioscorides Anaxarbus aperte dislinxit & definiuit de zingibere & pipere. Dioscorides igitur uitor, qui linguas se ripit, hunc esse ait in India similem sibi pipere, cuius fructus appellatur Myridanum, quia myrto similis est.
δένδρον. Euaeuat, & *φλοιόν*. Euaeuatio, & *φλοιόν*. Euaeuatur.

φλοιόν. Perfecit capre corium.
φλοιόν. Varices.
φλοιόν. Rectum progressum, uel accessum.
φλοιόν. Foliam alii Citamaleontis.
φλοιόν. Pars, quae est inter uertebras coxarum & lumbum.
φλοιόν. Potio in curacione ossis luxati.
φλοιόν. Hoc nō solum lappago nominatur, sed & cardus & hybam.

φλοιόν. Adloquentes, mediæ gratæ existentes.
φλοιόν. Pellem capre corium.
φλοιόν. Tenuis, & *φλοιόν*. Tenuis.
φλοιόν. Squamula corium.
φλοιόν. Squatina maris pellem aridam. potest etiam ferream sanguem significare, quo in ex machone uel sectione infans immaturus adhuc in uero existens utitur, propter squamarum pilis similitudinem.

K *φλοιόν*. Siccitates diuinentes uolentes.
φλοιόν. Toruli lunamēthi uenerari, ab eo, quod dominant in uulnū, in fecundo De morbis mulierum, in uulnū indere torule lissamentum ex linteis factum.

φλοιόν. Maledicentia, procaecitas.
φλοιόν. Maligna.
φλοιόν. Nocentissima.

A *φλοιόν*. Quod & capillus uentris & adiantum nominatur.
φλοιόν. Plicis cuiusdam sic uocant.
φλοιόν. Et animal parua squilla simile, & accerum, ab eo quod illius radices sunt bonis animalis similes, sed neurum horum intelligi potest, in libro De locis hominis insillantis assumpto cammore, unde & Erotianus nō solum ipsos animal cammoreos, sed adherentem ipsi miltā sic uocari ait. Zeno autem Herophilus cicuta. Zenois autem medicina refrigerantem.

φλοιόν. Qui rectus & promissus uentribus sunt.
φλοιόν. Edulium quoddam ex muribus sic nominat, cuius & confectionem scribit in primo libro De uiceribus.

B *φλοιόν*. Sanguinea, uocant autem id proprie medici.

φλοιόν. Lydium edulium uarium ex sanguine conlectum.

φλοιόν. In summo uelo habens rotulam, & *φλοιόν* in ipso funes extensi nominati.

φλοιόν. Pansperdantem.

φλοιόν. Indumentum data opera factum ad tegendum inferiora uel interiora.

φλοιόν. Ad extremum insolentis uel ambocillitatis dicit.

φλοιόν. Uocat sic & nimis biliosa excrementa, & pectora *φλοιόν*, talis humoris generatiua quidam ptofois intellexerunt, sed & *φλοιόν* *φλοιόν* similiter nominat. pharenæum quidem *φλοιόν* uel propter eiusmodi ab ipso humorem, uel propter proprium colorem, appellat autem & sium quodam in loco *φλοιόν*, quae felicitat propter talem humorem facta est uoluentior, uel ad summum interitum, sic igitur & emuere *φλοιόν*.

φλοιόν. Nauiculy tonsum, sic melior est scribere inquit Dioscorides, non in uertice pituitarem tonsum, & sondere hinc, & apud Theophrastum tanta abies pro lecta.

φλοιόν. Distringere uel discindere.

φλοιόν. Minere uel inungere.

φλοιόν. Qui demisit causa querendi, lecta enim est uox & querendo, quod admodum & qui querunt.

D *φλοιόν*. Consumitur.

φλοιόν. Confusio & inmadensio in libro De morbis popularibus, & *φλοιόν* ammadensio.

φλοιόν. Remisse sententem, in miltā De predictione.

φλοιόν. Vales uictoria. *φλοιόν*. Colligere.

φλοιόν. Res pfectas, quasi expurgatibane.

φλοιόν. Stupens factus est.

φλοιόν. Circularibus uulpi paroxyfimo.

φλοιόν. Diacium & temperantem teclat.

φλοιόν. Quae ad chiturgiam pertinet.

φλοιόν. Eos miltāctio, quod *φλοιόν* *φλοιόν* cant, ut & Dioptra mulierum, *φλοιόν*.

φλοιόν. Subaudiendum est uici, ut *φλοιόν*.

βάλανος. Radix quidem herbe Siphii proprie uocatur, caulis autem & fuccus, ut aliorum. Scribitur igitur ipse in libro De ratione uicibus acutorum, uel Siphium, uel caulis, uel fuccus.

βάλανος. Inflammationem, in 1. De morbis minore.

βάλανος. Acrem Calamulum quandam perforatum in fundo, per quem caeterolum apparet demulsum crepe potest.

βάλανος. *βάλανος.* Thurea radicem, cum autem plura dixerit *βάλανος*, tota herba intelligenda sunt.

βάλανος. Ex flore diuinius allechodes uel in omnibus articulis, uel præcipue circa uentrebri coxarum, proprie autè ubi hoc exponitur, sicut & alia quaedam uerba.

βάλανος. In fomio esse, uel ueterno.

βάλανος. Alperitans effluuium sic & alperitans nominatur gutturis, & in pulmone strepitus, & alperum, & alperari, & alperitones fœuiter si *βάλανος* habet. Capot habentis. *(quæficant)*

βάλανος. Breuis, continuata motio, à Cælo animal.

βάλανος. Pectus.

βάλανος. Bestiarum congregatio, quæ triticum comedunt, quarè unaquæque non nominal, in fine secundi De morbis mulierum nomen est.

βάλανος. In gula locus sub tonsillis.

βάλανος. Transuersi in scabre ligni, quidam autem *βάλανος* scribunt, sine 1, & per ε linacium altera quaedam talis.

βάλανος. Lectù, in secundo De morbis mulierum.

βάλανος. Curialis, si ita dici possit.

βάλανος. Rafura, & *βάλανος* radere.

βάλανος. Idè quod *βάλανος*, instrumentum scalpitoris.

βάλανος. Culicibus quodam. est aut culicibus quo radunt calices.

βάλανος. Pontore quædam uellitationis modo, quales ab ætica herba sunt.

βάλανος. Vellitationem, quidam autem artidica tram oculorum intellegunt.

βάλανος. Factum nomen est ad imitationem strepitus. Sed & leniter *βάλανος*, *βάλανος* dicitur ab eodem, & in ambobus magis. *βάλανος*, id est gannitas.

βάλανος. *βάλανος.* Hoc est *βάλανος* uis, nihil plus significat quæ *βάλανος*, id est *βάλανος* uis.

βάλανος. Conchiam hirsutam.

βάλανος. Pharmis nucleum nucis pinee. Dioscori det autem enidum coccum diminuitur.

βάλανος. Cocci communiter appellati, non enidum, quod ipsum aliquando coccum sine additione nominat.

βάλανος. Rotulas, & illud in Achæmenibus, Rotulura Bæotie, in paruis gambus dictam est.

βάλανος. *βάλανος.* Colocynthidem.

βάλανος. Fætorum plurimè autem scribitur *βάλανος*. Significat autem exprolium.

βάλανος. Herbam, quæ hypericon nominatur, habet autem fructum *βάλανος* similem.

βάλανος. Ex ramis adfæctis, nouæ germinationes.

βάλανος. Oratum cõtractiõis ad umbilicum.

βάλανος. Nervus cereuicis, cerebella.

βάλανος. Syllactrem oleam, sine oleidrum.

βάλανος. Concauitatè uentrebri coxarum, & in adiuuans libro De curandis huxam, & in scabro De morbis maiore.

βάλανος. Ore uisori in uulnere descendens, ut in libro De Hippocratis Anatome demonstratum est.

βάλανος. Lunifur in uentrebri coxarum ad scell, propter quæ omnis locus circa scellum sic uocatur.

βάλανος. Ficicrami maiores.

βάλανος. Delinum.

βάλανος. Cramber decocto.

βάλανος. Nomen scellum est, osiosum sonum, in secundo De morbis maiori.

βάλανος. Bonum.

βάλανος. Labra uiceturum, ut in libro De locis hominis, & partu quædam pudendi mulieribus, ut alia.

βάλανος. Farinæ tritici, euolatio quam uocant, & fuculus quidam lineus.

βάλανος. Craticeo farina, cum aut dixerit, *βάλανος* est *βάλανος* cratiffimas farinas significat.

βάλανος. In pulmone chartilagines concantates, in primo De morbis.

βάλανος. *βάλανος.* Crotonis radix, hoc Aegypti cition nominatur.

βάλανος. *βάλανος.* Fabæ fructum. Dioscorides at ipsum hypocyami dicere, sic enim in primo De morbis mulierum. Quidam autem Aegypti intelligunt.

βάλανος. Acus foramen.

βάλανος. Cubitus, qui & cubitus. Dioscorides autè nodum brachii sic nominari ait.

βάλανος. *βάλανος.* male, in primo De morbis maiori.

βάλανος. Et parui calicem, & uascularum medicinale.

βάλανος. Pilcum acutum, quam & Tiarum.

βάλανος. Paleæ, significat & surculos, & heredi purgamenta.

βάλανος. Diebus quibus ad talia indicida credè.

βάλανος. Podicem.

βάλανος. Velicam poram.

βάλανος. Capita papa ueni.

βάλανος. *βάλανος* quæ *βάλανος*, *βάλανος* *βάλανος*.

βάλανος. Somni inebriantem impetus. scriptus est aut ut scit à nobis de hoc libello.

βάλανος. Vinum picatū, inicitur cum comice picæ femibemina in uis *βάλανος*, & alique quidam excelsam peluquam effulluit, atque uero prætermittunt.

βάλανος. Linguoidis, inidid, *βάλανος* uero uerbum ter tite personæ teritæ cõiugationis, languifica & retanda significat.

Α *βάλανος.* Ineum accellionis scbris, maxime aut ex circucione.

βάλανος. Significat aliquando etiam ipsum semen, ut in libro De natura purcorum. Sic & *βάλανος*, id est semen.

βάλανος. *βάλανος.* Lagonone appellata herba.

βάλανος. Quæ *βάλανος*, hoc est pharum tel lampadem nominant, in 2. De morbis maiore.

Apud alios, & maxime amicos, in quo ligna co-
 luntur bannu pꝛesentia hantem. sed & fax & lucer A
 ma aliquando *λαυσηρ* nominatur.
λαυσηρ. Proprie quidē euacuati, propter hoc
 autem & *μαλαχθῆλαι*, id est mollire.
λαυσηρ. Spuma, splendet enim spuma.
λαυσηρ. Sindon, linteam.
λαυσηρ. Serpentis exuuiū. Quidam autem con-
 cliam uocant.
λαυσηρ. Extremitates oris *υαυσηρ* ex translatione sic
 enim uocatur ab extremitatibus indumentorū.
 nominat & alibi extremitates has *αυσηρ*.
λαυσηρ. Quod est intra lentis corticem.
λαυσηρ. Peris adherentes conchas.
λαυσηρ. Sic aliquando uocatur rara, ut in libro De lo-
 cis hominis.
λαυσηρ. Hoc est albam radicem dracunculī. B
λαυσηρ est *αυσηρ*. Albe uiole semen sic uocari ait
 Dioscorides.
λαυσηρ. Omnino, omnia.
λαυσηρ & *λαυσηρ*. Ipsum forte appellatum sic thus,
 quoniam semen thuris arboris in usum uenire
 nescimus.
λαυσηρ. Humido.
λαυσηρ. Desillatio quorundam oculatorum fluida, facta
 est autem uox ab eo quod est stillare, quod pro-
 prie uidetur significare guttatim cadere.
λαυσηρ. Denigrans, *λαυσηρ* enim nigra.
λαυσηρ & *λαυσηρ*. Quem & molarem uocant, cochlacē.
λαυσηρ & *λαυσηρ*. Humidū & herbacē.
λαυσηρ. Oleum. In secundo De morbis mulierum.
λαυσηρ. Liliū, oleum autem ex eo aliqui *λαυσηρ*,
 cum litera *υ* scribunt, aliqui uero sine *υ* *λαυσηρ*.
 Vocatur autem non solum *λαυσηρ*, id est, lili-
 ū, sed siliū, & anethum.
λαυσηρ. Non solum lazure, sed & humectare. Sic &
λαυσηρ, id est, lauari, duo significat apud ipsam.
 & alia similia.
λαυσηρ & *λαυσηρ*. Nuda & arida loca.
λαυσηρ. Intercuilla quibus articuli inter se disiumti
λαυσηρ. Infantens. (sunt

De hoc supra
 dictū est in uite
 re. *λαυσηρ*,
 unde hic legitur
 dum puto *λαυσηρ*,
 nō autem
 tum anethū.

M *λαυσηρ*. Et uelut ossam & massam, & mag-
 nam magdaliā.
μακροπυρ. Scilicet ualde spirās, uel diutius spirās.
μακροπυρ. Sic uocantur quascumq; aquanilium
 spinam non habent, ut polypos, & lobgo, & se-
 pis, & urtica, hæc enim & sanguine & uiscerī-
 bus carent.
μακροπυρ. Mollentia, et uelut cerea, *μακροπυρ* enim
 cerea est, & maxime mollita.
μακροπυρ. Quam multi cinerem calidum uocant.
μακροπυρ. Calorēs.
μακροπυρ. Non solum subigere & miscere, sed etiam
 exprimere, ut in primo De morbis maiori.
μακροπυρ. Plus, in maiori De prædictione.
μακροπυρ. Quæstio, & inquirere *μακροπυρ*.
μακροπυρ & *μακροπυρ*. Cuitello acuto, phlebotomo.
μακροπυρ & *μακροπυρ*. Scalpello medico uentroso.
μακροπυρ. Dicit & morbus sic ex nigra bile cōstitū.
μακροπυρ & *μακροπυρ*. Alpalathi aromatiçi appellati ra-
 dicem.

μακροπυρ. Cum accensu circūflexo Dioscorides te-
 gendum potat, *μακροπυρ* capra, *μακροπυρ* uacca,
 & significari ait ex Melænis. Vrbis autem ipsa
 ad Crisium campum sita ante Crisibū. pascua
 bona habet, & bonum lac gignentiā, ut inquit
 Dioscorides.
μακροπυρ. Quod est in Prognostico. Quidam cen-
 tianthum legunt, ut sit denigrās, quidam autem
 distinguunt, uiside uel nigrum *μακροπυρ*, pro eo qđ
 est exilient.
μακροπυρ & *μακροπυρ*. Nigro medicamēto. hoc quomo-
 do patetur, in libro De uisceribus ipse docuit.
μακροπυρ & *μακροπυρ*. Cyprium cinerem, quo ad ocu-
 los utuntur.
μακροπυρ & *μακροπυρ*. Curam habentī, curāti, & *μακροπυρ*
 curā, non ut apud Homerum tristitia.
μακροπυρ & *μακροπυρ*. Nō solum fauorem, sed & cum melle *μακροπυρ*
 stum, ut in primo De morbis maiori, in eodem
 autē & *μακροπυρ* nominat balusmodi uitam,
μακροπυρ & *μακροπυρ*. Conuoluit, à lamis quæ uentor.
μακροπυρ & *μακροπυρ*. Foedius, ut est apud poetam.
μακροπυρ & *μακροπυρ*. Quidam refrigeratos, quidā autem
 induratos, & lapideos putauerunt.
μακροπυρ & *μακροπυρ*. Carentia sentia
μακροπυρ & *μακροπυρ*. Obstaculum trabis lignete separās in una
 domo in duas partes diuisa, tanquam columnas
 quorundam in medio posita, quidam autem & si-
 perpositum tectum *μακροπυρ* uocant.
 & *μακροπυρ* & *μακροπυρ*. Vt si menterium diuisit.
μακροπυρ & *μακροπυρ*. In lib. De ratione uiscus acutorū. *μακροπυρ*
 commisitio.
μακροπυρ & *μακροπυρ*. Peplum uocant, quem & succum popu-
 leris nominat.
μακροπυρ & *μακροπυρ* & *μακροπυρ*. Specillum ad diducendū ad
 apertionē uicis idoneum.
μακροπυρ & *μακροπυρ*. Specillum uiscularium.
μακροπυρ & *μακροπυρ*. Specillum uiscularium.
μακροπυρ & *μακροπυρ*. Specillo lato in modum rudicula.
μακροπυρ & *μακροπυρ*. Cyathulo oculoꝝ specilli
μακροπυρ. Oculicula.
μακροπυρ. Ex Melo insula.
μακροπυρ & *μακροπυρ*. Chalcidicis uel aluminis ex Melo.
μακροπυρ & *μακροπυρ*. In primo De morbis minore, *μακροπυρ*
 inquit à Melo insula.
μακροπυρ. Tegmen & tanquam inuolucrum quorundam
μακροπυρ & *μακροπυρ* nominata. est autem uiscosus qui-
 dam tumor in summo unniens didymo.
μακροπυρ. Mandere, edere.
μακροπυρ. Præclusio, suffocatio.
μακροπυρ. Epitheton hiansis. Si autē *μακροπυρ* & *μακροπυρ*
 hæret, in nullibus fueris hians.
μακροπυρ. Apud Acoles *μακροπυρ*, id est *μακροπυρ* & *μακροπυρ*
 rho scribitur.
μακροπυρ & *μακροπυρ*. Plurimū quidem piper, Dioscorides
 autem Anazarbus in primo De materia, id-
 est, nascenti inæqualem & tumidam circa *μακροπυρ*
 tantum. Atq; Hippocrates *μακροπυρ* sic nomen
 ex arbore quā ipse ait ab alijs appellari piper-
 mēte. Vocatur quidē sic & in ore *μακροπυρ* acutius
 tum, & piscis quidam ab Hippocrate signifi-
 catur.

μακροπυρ

perforat. Innumum Dioscorides esse ait alliorū uel accipitrum.

palustris. Allium simplex caput habens, & non diffusum in spicas, quidam autem moly herbam.

Paulianus. Paulianus exatrescens.

N. **Nascentis.** Effluentes sanguinis, quas & leucorrhoeae appellat. translati est autem nomen ab his qui in nauis sanguinem uomunt.

Niger, uel nouum.

Nazantem. Nazantem, aduenientem, ab eo quod est uisus, hoc est uicinis, in primo De morbu mulierum, utriusq; alteram in loco, alteram in partu imperfecto.

Impotens est.

Per noctem non uidentes.

Uisus non uidet. Videlicet cetero, uel aliquo hoc generali morbo.

Quid uocatur purgans.

O. Quae à multis ita uocantur, id est sorba.

Uit.

Palmitum uitis.

Scordes inter pilos capris nascens. & maxime in eis qui circa sedem sunt, consilens.

Ventris stomachus, ut quom gula quaedam exillens.

Quis sordens, hoc est lamam sordidam.

Quis sordes des conglobata, significat & laeae sordide uellens.

Eminentia oblonga.

Male olens, uel nigra, à sepiare aramens.

Turbido uel nigra.

Postulae quae subito erumpunt.

Per axiam conuulsiens extendere, ut enim & uicinis axes, scribitur & labi dicitur.

Funes ex fluppa, uel lino, uel canaba.

Succus filipii per caeciliens, quoniam admodum & ab ipso uocatur uel filipium radice sedit.

Solipii semen, quod & solium singula dicit, & magis dicitur à quodlibet uocatur.

Commisore, conuulsiens.

Cibo, quantum in usum facti sit.

Alia scriptura, diuocens, de qua ante dictum est, ait autem Dioscorides in mentionem ipse uocari nominari.

Vigad caudam extensurum.

Sacri ossis extremitas, quod etiam ipse uocatur.

Sacculus tificulorum.

Circa os uel uel flexuosa exuberantia, ut enim & palmitum & clauiculae, idem uenit & dicitur, & dicitur, nominat.

Aut Aristoteles uocatur per uocatur, Xenophon autem in primo Cyri expeditionis uocatur per uocatur.

A sole uocatur.

Spargere.

In nigro oculorum splendens cicatrix, eo quod aliquando crassior sit quae.

Species nigri musci, uocatur autem & quaedam braziliensis, ut dicitur maris.

Tertia uel quarta, in libro De curandis luctibus, qui aduersus est libro De curandis luctibus.

Aberrante maris attingere, cum deceptione, ut & dicitur in insipientem manum attingere, hinc & ocula loca uenit multis uel pudentem dicitur nominari.

Delipere, ut & dicitur, uocatur, cum tamen ait legendum est, non ut quod est ante ipsum dicitur, inest enim in eo talem nomen.

Mellecolium, uocatur autem dicitur & ambrosia, & helixine, & mercurialis, & uocatur cum, sed & Dioscorides non quod ait intelligenda est uel helixina uel mercurialis species parua habens folia.

Parua uel lina, multum situlis, ut dicitur uel uocatur enim uisum est.

Parua palo, diminutum.

Noctem fecit, uocatur, & resistentia in differendo significare uolens.

In secundo De morbu mulierum sic scriptum est, & pedes manifeste parui maxime. Zenodorus quidem in Genem uocabulis uocatur ait pedem uocatur Arcades & Dares. Hippocrates autem uidetur uel plantis appellationem pedis sic nominasse, uel talos pedum.

Linere, ut dicitur, hinc eadem & uocatur uocatur. Zenodorus autem in Vocabulis genitum Si cyonius ait genum uocatur nominare.

ut dicitur, uel humore & humiditate pleni, uel uocatur.

Quod & propter & porro aca agris uocatur. Id & humidus sicut, & papauer spumum, & succus papaueris.

Tercio recto & acuto, est enim & aliud dicitur.

Indicentis scriptum regerat.

Intra, aduenit, & curant.

Circumundationis.

Circumundationis.

Circumundat, ut cum uenit.

Perineo, est autem locus inter scrotum & anum, ubi uelice collum est.

Qui circumlaccerauit.

Circulariter sub pedibus existentem, et infra.

Peri actum utriusq;.

Nigricantes & luentes.

Aliquid quidem os reum uel, ali quando quidem aduocentiam ossis, aliquando aduocentia tumorem.

Annis praeteriti unum, tantum uocatur, hoc est anni praeteriti quoddam exillens, ut uocatur nominat eiusdem anni.

Perineam, in libro autem De haemorrhoidibus & fistula, & sedem dicere uidetur.

Instrumento quod factus imperfecti infirmorem uocatur.

Barium.

ut dicitur

πετρα. Picra refinā.
πετρα. Remigiationibus uel remis.
 πετρα. Maxima petra leuis & humilis, circa
 quam dilatantur fluvii.
 πετρα. Carthoran, apprehensionē circum-
 plicatam.
 πετρα. Mucosē & viscosū mucus.
 πετρα. Pulmonarius sū, & tabescit.
 πετρα. Corruptio, uel pulmonaris affectio.
 πετρα. Modiolus tota.
 πετρα. Perulas, ab eo quod est percussio.
 πετρα. Et uisatus, & difficulter spiratis, eo
 quia enim sepe & ipsam difficultatē spirandi ipso-
 ritum.
 πετρα. Primum lac per se congelatum.
 πετρα. Quae habet solum simile uiti natura, ut cil-
 lampeli appellata species.
 πετρα. Mutuum comedo, qui uisus de
 uorauit curatorem. Callimachus pro eo quod
 est decorauit.
 πετρα. Cratogeomnon appellatū genus herby.
 πετρα. Pululax cuius cunices, simul & liuida &
 rubentes.
 πετρα. Modico.
 πετρα. Recemna, Dorea.
 πετρα. Aliquando.
 πετρα. Praeterea autem.
 πετρα. Vinum quoddam sic appellatur, nigrum
 & uiscerum.
 πετρα. Ad terram pronam.
 πετρα. Inflatio, & tumens, & inflatio, &
 maxime inflatum.
 πετρα. Morbos quosdam sic nominat qui in pro-
 uentibus aetate sunt, nam & ipsos sic aliquando uo-
 cat aetate prouocatos.
 πετρα. Repente.
 πετρα. Ex nouis hordeis farinae. quidam autem
 ex non siccatis solas.
 πετρα. Phlebotomo.
 πετρα. Procidit, prominet in anteriore parte
 ut protendens extra labra.
 πετρα. Pro eo quod est permansus morbus,
 in secundo De morbis maiore.
 πετρα. Mutari.
 πετρα. Germinatio sine foete, cum foeta au-
 tem uisus uisus tumore facio tumiditas se-
 gnificat, ut in secundo De morbis maiori.
 πετρα. Protendentes.
 πετρα. Germinationem.
 πετρα. Non omnino factum. est autem no-
 men in funda uisum, inquam si penitus dice-
 ret, uel perfecte, uel plane, uel ab initio, uel opo-
 nito.
 πετρα. Feruientes panes, uel frumenta accensa ex
 foeta ferri.
 πετρα. Grana, dictum est de Thure.
 πετρα. Erythelina.

Ρ **Ρ**. Significat aliquando collectum impe-
 tum faciens, ut in secundo De morbis ma-
 iore & **Ρ** ipsa, hoc est sanguinis effu-
 sio, ab hoc composita est.

Α **Α**. Retorum.
 Α. Paratius & facilius, nonnulli quidem seracis
 copiosius uel intellexerunt.
 Α. Subula qua perforantes artifices talis com-
 moder uisus huius trahitioni faciunt.
 Α. Ronchus nomina facta sunt, ab
 eo quod in sterendo sit, ut & sterere.
 Α. Error.
 Α. Errorum, & quaedam alia, ab eo quod est
 circumagere, hoc est circumagi.
 Α. Sciffura, fractura.
 Α. Agnis.
 Α. Agnis.
 Α. Pelles agninas.
 Α. Agni.
 Α. Tanquam inundationibus. nam **Α** na-
 quam inundatio quaedam est.
 Α. Sic uocatur herbula quaedam sine caule & si-
 ne flore, & sine fructu, habens tria folia ex om-
 ni parte oblonga humi saccata duorum digito-
 rum magnitudine, similia folijs anclusae, radice
 autem tenorem leuiter purgantem.
 Α. Radicem dracunculi.
 Α. Rugosum.
 Α. Retorta.
 Α. Liqueoris ad forbendam, uel actus ipsa
 forbendi, hoc est forbisio.
 Α. Ex moro mora immatura & siccata & con-
 sa ut oculis impingatur, ut & proprie appella-
 tus thuz, ut Dioscorides in primo De materia
 medica.
 Α. Sorbitionum, uel omnium quae quosquo-
 modo scilicet.
 Α. Ab eo quod est fertare, remedia.
 Α. Fradum aliquid inuis habet, quem &
 superior nominat.
 Α. Quae distrahens & distantes habet di-
 gnos pedum.
 Α. Proprie quidem per laborum mortium
 substantiae. Hippocrates autē & summis labi
 contractis uellere aliquid.
 Α. Circum uires proflxi tumores duntaxat
 concretionum carnis in seipsum conuolu-
 ta. Quidam autem pulseruntur ineliones in-
 tellexerunt.
 Α. Cardamum herba & figurat similitudine
 eadem & cardamum uocatur.
 Α. Sic uocant uoces pisces, qui squamis
 non habent, & animal paruum.
 Α. Deflexum & plurimum distans labris, quod
 & uisus nominatur.
 Α. Laza, rara, multis foraminibus distans,
 haec est foramina uisus & uisus uocatur
 ut, & tale corpus uisus & uisus, hoc
 est foraminosum.
 Α. Sifamidis appellata.
 Α. Praeferentis anni trinito, hoc est, uere suo.
 Α. Vel ex praefertis anni frumentis, uel ex
 excullis & trinitis farinae, hoc est purgans.
 Α. Pinguis conuulsi &
 pinguis capere.

καλάθη. Pinguis, opimata.

καλάθη. Lintea ut cortex mali granati.

καλάθη. Cucurbitam apud ipsam, colocyinthidem.

καλάθη. Quatuor significat apud ipsam, colocyinthidem, Pyro similem cucurbitam, medicinalem cucurbitam fundo carētem, & conis similem cucurbitam.

καλάθη. Colocyinthidis interior pars.

καλάθη. Pyxidē, significat enā aliis nomen hoc, sicut quoddam vas in quod farina injicitur.

καλάθη. Quae mali habitus sunt,

καλάθη. Dulci decoctio.

καλάθη. Maltia insidiatoria, causa oeculari.

καλάθη. Atque quidem pastoralem mulctam ut quodam loco dicunt, sicut & mulctalia facta, quibus vulgebant. Hippocrates autē mannam cōcham prolixiorem, quam quidam mutuum

καλάθη. Exacto.

καλάθη. Arides, contractus.

καλάθη. Efficacie, nā *καλάθη* ipse falcia & labeilus nominatus esse alicjs videtur.

καλάθη. Consideratio, & conclusio, in sexto De morbis popularibus.

καλάθη. Caccutit.

καλάθη. Concludatur.

καλάθη. Duo significat apud ipsam, & diuisum fuit, & adiectum fuit.

καλάθη. Arefactione, contractione.

καλάθη. Desiccata, & ab eo omnia eadē ratione.

καλάθη. Desiccata, & *καλάθη* desiccatur.

καλάθη. Extendi & maxime cum hauri.

καλάθη. Callit, & *καλάθη*, occalluerit.

καλάθη. Verberare, secare, diuidere.

καλάθη. Quae in articulo cernitū sunt.

καλάθη. Crotam terā albam, qua fullones ununtur.

καλάθη. Ad uribices sanandas apri, ad *καλάθη*, hoc est, luores, qui exguissione fuit, pficiētis.

καλάθη. Conuulsio, sceminenta mouentis.

καλάθη. Luscantia, nageleia.

καλάθη. Musoidium cactemōnem.

καλάθη. Significat causam fructum.

καλάθη. Festinans, allidit.

καλάθη. In oculibus tonisib, in quarto De morbis popularibus.

καλάθη. Pame subiectio in caso.

καλάθη. Differentes, non eadēdem generis alie alie conuenientes.

καλάθη. Diosteorides aut, illicie mentia & ambula *καλάθη*. Destillationis & capite. (nones.)

καλάθη. Adips in aromate & aqua coctus.

καλάθη. Supertergere, inungere.

καλάθη. Angustiare. Quidam autem claudere humidorum exūs & siccare.

καλάθη. Scalpello medico latiore.

καλάθη. Adipe ebētum.

καλάθη. Calculus, lapillus, sicut enim sunt iuxta mare calculi, & *καλάθη* hinc, durum.

καλάθη. Arida, contracta.

καλάθη. Lagonis fomen.

καλάθη. Rugosus.

A *καλάθη*. In secundo De morbis popularibus Diosteorides sic scribit, et lignitū aut ait, loquens fu noē. Alij *καλάθη* scribunt, & nomen propriū intelligunt.

καλάθη. Grauisonum, grauiter sonans.

καλάθη. Quos & iteabones nominant.

καλάθη. Dolorem intestinorum praebet.

καλάθη. Tanq̄ inbabiat, in libro De aribus & locis & aqua.

καλάθη. Spathomelen specilli genus.

καλάθη. Piperis, ipse enim sic scribit & indicum, quod uocant Peris piper, in hoc autem est quiddam rotundum quod uocant Meridanū, id est piper.

καλάθη. Verobis, in libro De haemorrhoidibus & fistulis.

καλάθη. Agnoscat & hanc scripturam Diosteorides non solum *καλάθη*. Atq̄ hoc non ut proprium nomen exponit, sed furiose affectum elucarem ueneram significari ait, dicta enim esse apud Hippocratem & alia eodem modo epitheta, ut myochane, serapis, *καλάθη* uelq̄ palopez, sed & apud Eusebiatam aut Rhinocoluros, hoc est qui inuulsi nantibus est.

καλάθη. Quā simpliciter uocamus chalcinim, uulgo utriusq̄ uocatur.

καλάθη. Seridit, quod omnes simul farinae colliguntur, & non seceruntur.

καλάθη. Tumores carnosī in partibus palpebrarum facti.

C *καλάθη*. Ficonum aridarum decoctum.

καλάθη. In primo De morbis mulierum, & semen tumficū & radices atque atque *καλάθη*, hoc est mori, quod alibi tanquam exponens ait mori radices.

καλάθη. Congregationes, translatio a congregatio in exercitibus.

καλάθη. Vel humor quidam concretus, uel intermas nent, uel hypochialis, uel cillus, & melius in libro De morbis popularibus dicit.

καλάθη. Congratat.

καλάθη. Significatur aliquando & tanquam demōtia & aliter.

καλάθη. Conduplicatur.

καλάθη. Cōmiserere & cōdēperare sanis succis

καλάθη. Vclut conclusio.

καλάθη. Obiectum, admiratum,

καλάθη. Conspicua, ut in lib. De cōdētia hōia *καλάθη*.

καλάθη. Conuulsio, uel corentia. (nō.)

καλάθη. Moderare eorum que in uentē sicut, purganō.

καλάθη. Par ponderē.

καλάθη. Tubera, duricias.

καλάθη. Aeger fer.

καλάθη. Corruptio omnis que cunq̄ fiat modo, sicut autem & de hoc nobis pluribus demōstratum esse.

καλάθη. In uulsi hōie libro De uulsi hōie capitis, dolens caput autem & sideratus si fuerit, cepe contrarium, in plurimis aut manifeste *καλάθη* scribitur.

σφραγίδα. In libro De articulis à funda lapides in a-
ciens appellatum ad resolutionē membri utri-
usque, in libro autem De fibrillis uocatum casio-
dem significat autem & multibz pedum tegu-
mentum, & quæcumq; huic similia.

σφραγίδα. Caprarum & osium excrementa.

σφραγίδα. tria significat, lanare, excrementa relaxare.

σφραγίδα. Anchusam, herbe genus, dicitur enim
& sic.

σφραγίδα. Compressione in cōtinendo, & detentione,
& alligatione, & pressione cum autem dixerit,
differt quidem aliquid & σφραγίδα corporis, tanq̃
habitum significat.

σφραγίδα. Figura calami, sic enim uidet calamus
dictus esse ab eo, quod scinditur.

σφραγίδα. Non solum fructuosam stirpem, sed etiā spe-
ciem quandam scyllæ, uel potius omnis scyllæ
hulmum.

σφραγίδα. Incensum odoratum.

σφραγίδα. Coagulum.

σφραγίδα. Humectare.

σφραγίδα. Cōtinere, ut in lib. De affectionibus dicit.

σφραγίδα. Finem & ultimum.

σφραγίδα. Terminatio aboris fructui similes in cu-
te prater naturam consistentes tumores.

σφραγίδα. Proprie quidem sic nominatur humilitas
antiqua, & ueluti ipsi rudines inde in summu
uolum pertinentes. Hippocrates autem in ser-
uando De morbis mulierum, quam hinc inquit,
σφραγίδα fuit morbi, quæ ut si diceret, summu
& sapientiam & curationis maxime egerit.

σφραγίδα. Dilatata facit, ut, ut dicitur enim om-
ne dilatum est.

σφραγίδα. Sagitta quæ uos habere cupides.

σφραγίδα. Quidam exponit, inuentis in stibio
crullis. Quidam autem ipsam subium.

σφραγίδα. Tremor.

σφραγίδα. Tremor cum frigore.

σφραγίδα. Donce, & tunc, & præs.

σφραγίδα. Genus herbz, quod semper in unam agre-
ste & portulacam aggregatam uocant, & omni au-
tem liberam.

σφραγίδα. In farina herbæ. In farina herbæ
sorbent, Mercurialium herbam uisus est diceret
quoniam & alibi ait, Sorbinturum autem mer-
curialium.

σφραγίδα. Incisus, sic uocatur ferrum instrumentum
bilabrum, quo fabri ferrarij & ad alia multa &
ad tollendos & cōmouendos clauos uantur.

σφραγίδα. Sagitta.

σφραγίδα. Ramenta.

σφραγίδα. Bene nutritus pinguis.

σφραγίδα. Habens filata quædam infixa, à Jupi-
ter, quod est insigi.

σφραγίδα. Cuius.

σφραγίδα. Domare, attenuare.

σφραγίδα. Vulnerare, scicare uentem, ut in secundo De
morbis mulierum.

σφραγίδα. Læta, male affecta, & Júpiter, lætio.

σφραγίδα. Parete abortum.

σφραγίδα. Crudis diuortatis, uel immaturis.

σφραγίδα. Turrim & præcipue quæ est in maris.

σφραγίδα. Qui mente alienatus est, certus.

σφραγίδα. Miltus ex phœnicis & lethargo mor-
tuus. Gibbosi, & ueluti, gibbositas. (but
in atransiay. Hydrops laborans in a-
quam inuentus in sanguinem, & aquosa ueluti
tibus purgationibus.)

σφραγίδα. Vt si aquositas dixisset.

σφραγίδα. Hydropsicos.

σφραγίδα. Parus stultia, diminutiu.

σφραγίδα. Dioscorides in secundo De morbis popa-
laribus, cum accēta in ultima syllaba lege, & si
gnificat aut hydropsicoide, hoc est speciem hydra-
pæ præ se ferentem.

σφραγίδα. Frustulu, quo aliquis sublinere pos-
set oculos.

σφραγίδα. Medicamentum quod illini potest.

σφραγίδα. Subiectum est.

σφραγίδα. In se subiuolantur.

σφραγίδα. Ultra modu uacuat homo, & ipsa ul-
tra modu uacuat, sic igitur exponit quidam
& ultra modum uacuat, uel attenuatur uide-
ntem autem longum spirans & breue spirans du-
pliciter sic dicit.

σφραγίδα. Ultra modum extenditur.

σφραγίδα. Valde plenum infusa aqua.

σφραγίδα. Multæ repletionis bilis.

σφραγίδα. Medicamentum emittit & calore febri-
litate. Somnolenter habens, fœma sopita.

σφραγίδα. Destillat, destillat.

σφραγίδα. Subhumidum, subpingue.

σφραγίδα. Valde oleosa, & dægra quæ omnes ab-
ominentur.

σφραγίδα. Quæ subnatuit, quæ subuiuit.

σφραγίδα. Subeua, humiliora.

σφραγίδα. Adhuc uisum, quia humiliora sunt
quæ circum circa sunt, & ipsa sublimitas.

σφραγίδα. Humiliores, contractos, dictum est au-
tem de uentribus in maiori de prædicatione.

σφραγίδα. Tonus atramenti sepiæ tanquā sub-
dens farax.

σφραγίδα. Non solum rearsio, sed & uicissim muta-
tio, ut cum dixerit, lactuicium in mutatione per
uicem.

σφραγίδα. Caliginosa, subobscura.

σφραγίδα. Alperiora, nam & σφραγίδα, hoc est ca-
no sibi obductum inest in nomine.

σφραγίδα. Subiectum sic dici potest uel in humerali
uel humero.

σφραγίδα. Aqua inter cutem laborantes.

σφραγίδα. Viceræ excedenti.

σφραγίδα. Significat & triparem in igne sita
ut in secundo De morbis mulierum.

σφραγίδα. Ronunda cum leuitate.

σφραγίδα. Rugosum.

σφραγίδα. Proprie quidē ab igne in cruribz exortio-
tes circuli rubri, abutitur autē & reliqui circuli

σφραγίδα. Exest, consumitur.

σφραγίδα. Oblongis sibi auribus glandulose emittit,
quales & Saryri habent. Quidam etiā, & σφραγίδα
& σφραγίδα uocatur, ut sic tanq̃ serice dicitur

- φελι**. Significat, colliquefit, attenuatur, inuitur, non murmur.
φελι. Rosula.
φελι. Splendens ob humiditatem.
φελι. Genus fici.
φελι. Quam & lappam in lente nascitorem uocant.
φελι. Idem & hoc uidetur esse quod Apurine, & philerarium, ut est lappa.
φελι. Obscure & indistincte loquitur, sicut est nomen.
φελι. Non solum constat sectionis uicem hoc est, sed & aliam quomodoque distictam à uicis euacuatione linguinis significat, et **φελι** **φελι** hoc est phlebotomari similitur.
φελι. Non solum humorem hunc album & liquidum, sed & inflammationem significat.
φελι. Ignitum & tanquam ardens.
φελι. Nigacem. **φελι** enim nigra.
φελι. Verbalisio simis quædam est hęc & papyra ea stirps, quæ texta ponit in oleis sicilibus.
φελι. Nigra.
φελι. Nigacem.
φελι. Ligna recta è regione fixa, ut & neruorum parafatas.
φελι. Rubra.
φελι uel **φελι**. Ignis cum rubore.
φελι. Humectatur, purefcit.
φελι. Humidum.
φελι. Humectatur.
φελι. Scaturientibus.
φελι. Pustula genus quoddam.
φελι. Eruptionis pustulæ, in superabundantia existens in corpore humidum.
φελι. A colore sic dictam esse elephantiæ suspicari utiq; possit aliquis.
φελι. Morbus in Phœnicæ & in alijs orientibus partibus abundans, significari autem & hic uidetur elephantiæ.
φελι. Tanquam folliculosa & laxa.
φελι. Necare cupit.
φελι. Pellis.
φελι. Facilis caput.
φελι. Cum miscuisset.
φελι. Hortiis & herbæ uicinis odoramentis.
φελι. Odoramenta hœrensia, quæ emendat, eleto addunt, ut coriandæ, menta, ruta, apium.
φελι. Sæpius semen, eo quod latum est, in secundo De morbis mulierum, addit ait & ipse in oratione aliquando quidem Libycum, aliquando Æthiopicum.
φελι. Caulium excrescit qui uocatur, & massi me concuuit.
φελι. Secundi tempus.
φελι. Quæ in terra seruntur, pignuntur hęc lignorum.
φελι. Ab igne in crumibus exurgentes ea cuius rubri, de quibus dictum est.
φελι. Vox aspera.
φελι. Acque ualens, ut chalcitis.
φελι. Baldum habuerunt.

- φελι**. Exacerbato ob characterem.
φελι. In diuersum trahens Diocle ridos lega, & ut sic dicit uultus ex eo quod aperitur.
φελι. Frigus asperatur.
φελι. Infrigida, gela correpta.
φελι. Aridi, dominatur dicto est, **φελι** parua rasilica, arida aut est, cum sub hunc uicem qui excreuit in os accedit.
φελι. Conferri. Factum est aut à tonone.
φελι. Qui eludat.
φελι. Speculum bifidum in limbo diffectus, ut forbes.
φελι. Holidum cauitur legitur, qui parte in largitando signum neruo applicant.
φελι. Cuiusmodi cõcham & malinam.
φελι. Homenibus odoramentis.
φελι. Ut si uicem dicitur.
φελι. Viriditas.
φελι. Virus.
φελι. Viriditas clare fulgens & ad aquæ et ferrem declinans.
φελι. Bili obfusum.
φελι. Ut in unguentis dicitur.
φελι. Olfam.
φελι. Olfam.
φελι. Olfam.
φελι. Mulum aliquo articulo faceret.

- ψ** **ψ**. Genus quoddam unguentum.
ψ. Inuicem, unguere.
ψ. In melle & oleo subacta, quomodo & liba sic madefacta.
ψ. Tenebrosus, nigricans, **ψ** enim tenet.
ψ. Strepitum facile sentientes, & timentes, ut si leuissimos dicitur.
ψ. In malo. Arcesilas autem & malum sic uidelicet sine tota scribitur, non cum tota, ut id quod sequitur.
ψ. Tumescit, manifestum autem est cum icta hoc scribitur, quomodo & **ψ**, hoc est tumere.
ψ. Etenim sic canis heredes sunt et afflicti & furem tentantes, ut uelot erudi furem, **ψ** autem **ψ** nominari, magis abusus autem omnem aliam ferunt.
ψ. Curantium, nam & cura **ψ**.
ψ. Armo.
ψ. Imperum fecerunt.
ψ. Non solum cicatrices, sed etiam ulcera.
ψ. Elisiones & exitus pessidit.

Tomii septimi finis.

INDEX CHARTARVM

abcd efghiklm. Omnium stationes, præter m quaternionem.

BASILEÆ PER NICRONYMVM
 Frobenium & Nicolaum Episcopum
 pium Anno M. D.
 M L I I.

GM
O
M
L

7

VVA.BSCH